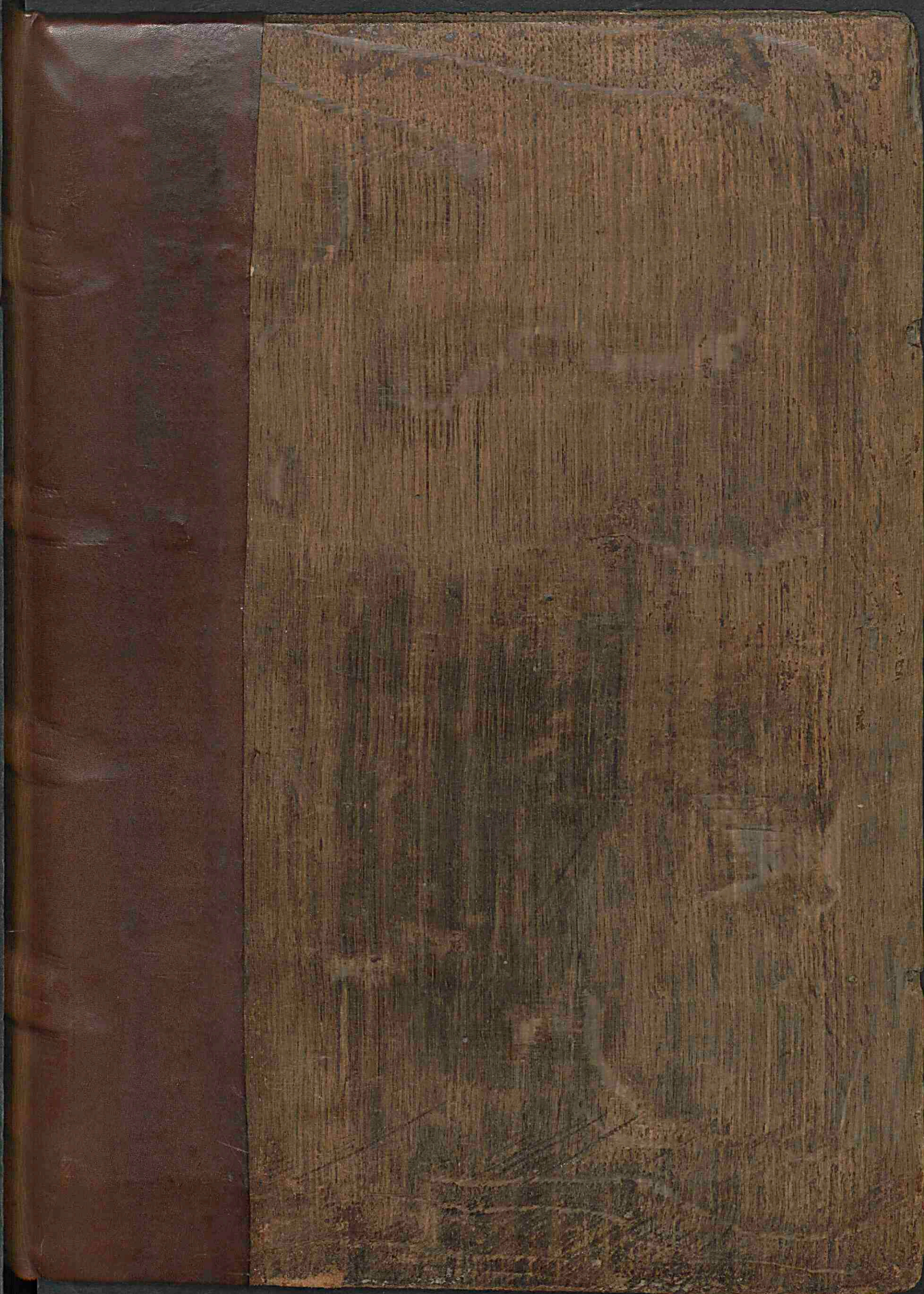

Epistolae

<https://hdl.handle.net/1874/313753>

liber magistri christofori de aemstel
ex traiecto inferiori oriundi.

Miscellanea Theologica

Folio n°. 172.

Cam. al. 258

121. **Bernardus Claraevallensis**, Epistolae. Brussel, [Broeders des gemeenen levens] 11 April 1481. 2o. F. 2o. 1721

Type 1b. — HC 2871. — CA 268. — Peddie I p. 98. — Pell. 2105. — Pr. 9333.

Uit het Karthuizerklooster te Utrecht. — Op het schutbl.: „liber magistri christofori de aemstel ex traiecto inferiori oriundi”. (Zie over hem de aantek. bij nr. 19.) — Samengeb. met nr. 727. — In den catalogus van 1608.

727. **Thomas de Aquino**, Tractatus de divinis moribus. Tractatus de beatitudine. [Utrecht, Nic. Ketelaer en G. van Leempt c. 1473]. 2o. F. 2o. 1722

Type 1. — HMT 37 (38) 1. — HC 1364. — CA* 1669. — MMW II 210. — Peddie I p. 47. — Pell. 975. — Pr. Suppl. IV 8849b.

Samengeb. met nr. 121. — In den catalogus van 1608.

gerestaard 2-12-2003

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Miraculū de prima epistola.

Fater robertus sancti viri monachus et secundum carnem propinquus in adolescentia sua quorundam persuasione deceptus duniacū sese attulerat. Venerabilis autem pater postea quā aliquādiu dissimulavit eundem fratrem statuit per epistolam revocare. Quo dictate venerabilis wilhelmus actualis postea monasterii primus abbas in mēbrana scribens eandem exprobat epistolam. Erant autem pariter sub diuo sedentes Ad dictandum quippe secretis septa monasterii egressi fuerant. Dubito autem inopinatus preberet. et is qui scribebat sicut ipso referente didiciimus cartam reponere voluit. Ad quem per sanctus opus inquit dei est scribere ne timeas. Percepit ergo epistolam in medio ymbre sine ymbre. Cum enim undique plueret cartam exposita virtus operuit caritatis et que dictabat epistolam sedulam quoque pariter conservabat. Et hec quidem epistola ob tam grande miraculū in codice epistolarū eius a fratribus non immerito prima est ordinata.

Incipit epistola sancti bernardi
clauualis abbatis ad robertum nepo-
tem suum. qui de ordine asteracensi
transierat ad cluniacensem

Epistola prima

Satis et plus quam sa-
tis sustinui dilectissi-
me fili. si forte
dei pietas et tuam
per se. et meam p-
te aiam dignaretur
fuisse? tibi scilicet inspirando saluta-
tem compunctionem? michique de tu-
a salute leticiam. Sed quoniam usque adhuc
frustratus me cerno ab expectatione
mea? iam non valeo tegere dolorem me-
um? anxietate reprimere? dissimula-
re tristitiam. Vnde et contra iuris ordi-
nem cogor reuocare lesus eum qui me
lesit? speretis requirere contemptorem?
iniuriam passus. iniuriatori satisfacere?
rogare denique? a quo rogari debue-
ram. Dolore quippe nimius non deli-
berat? non verecundatur. non condiscu-
patione. non metuit dignitatis damp-
num? legi non obtemperat. iudicio non
acquiescit. modum ignorat? et ordi-
nem? id omnino? et solummodo sati-
gente animo. quo vel careat quod se
dolet habere? vel habeat quo se do-
let carere. At inquis. nec lesi quicquam
nec sperui? sed speretis potius
ego. ac multipharie lesus. tantum fu-
gi malefactorem meum. Cui iniuriam
fecit? si iniurias fugi? An non expedire
cedere persecutori? quam resistere? fuge-
re ferientem. quam referre? Recte. As-
sentio. Non ut prederem capere hec?
sed ut contentionem dirimerem. Fu-
gere persecutionem non est culpa fu-

gientis? sed persequentis. Non con-
tradico. Omitto quod factum est. non
requiro cur. vel quomodo factum est?
culpas non discuto? non retracto cau-
sas? non recordor iniurias. Volent
enim hec magis instigare? quam miti-
gare discordias. Volum quod michi
magis est cordi. loquor. Ne miserum
quod te careo. quod te non video. quod
sine te vivo? pro quo mori. michi
vivere est. In quo vivere. mori? Non
igitur quero cur abieris? sed quod
iam non redieris. quero? Non cau-
sas discessionis? sed moras causorum re-
gressionis. Veni iterum? et pax erit.
Reuertere et satisfactum est. Redi
inquam redi? et letus cantabo. Mor-
tus fuerat et reuixit? perierat? et in-
uentus est. Fuerit certe mee culpe
quod discessisti. delicato quippe adolescen-
tulo. austerius existeram? et tenerum.
Durus nimis inhumane tractavi.
Hinc enim et prius quondam aduer-
sum me. quantum memini murmura-
re solebas? hinc? et nunc sicut audiui
etiam absenti derogare non cessas.
Non tibi imputetur. Possem forsi-
tan excusare et dicere. quia sic lasci-
ui pueriae motus cohercendi erant.
ac iudibus animis debebant aspera illa
discipline districtioris iudicia? scriptu-
ra attestante que ait. Percute filium
tuum virga? et liberabis animam eius
a morte. Et rursum. Quos enim dili-
git dominus? corripit? flagellat autem
omnem filium quem recipit. Et illud V-
tiliora sunt verbera amicis? quam oscula
inimici. Sed fuerit ut dixi mee cul-
pe quod discessisti? ne dum de rea-
tus perpetratione attenditur. emendatio

retardetur. **A**t vero vel hinc pro
culdubio inapient esse et tunc. si non p
tas penitent. indulgeas pfitenti: qz
potui quide aliqui in aliquib9 fuisse
erga te indiscreti. s; certe non mali
uolus. **Q**uod si in futuro hac ipam
indiscretionem meam suspectam ha
bes: noueris me iam me non esse: qz
nec te forte quod fuisse. **M**utat9
mutatu inuenies: et que an metui
ebas magistrum: comite amplectere
secutus. **I**taq; siue mea culpa reas
seris ut tu putas et ego non exai
so: siue tua ut multi putat et si ego
non accuso: siue mea simul et tua
qd ego magis puto: ex hoc ia si re
dire tenuerit. sol9 pfecto inexcusabil
eris. **V**is ab oi culpa liber ee? **R**e
uertet. **S**i tua agnoscis: ignosco. **I**g
nosce et tu in: ubi mea agnosco. **A**li
oquin. a tibi nimis indulges. q tuam
culpa agnoscis: dissimulas: am
nimis inuisericors es. cui nec satisfi
cienti ignoscendum putas. **I**a si redire re
uas. alia qre occasione. vn falso
bladiat9 pscie tuz: qz non erit ultra
qd formidare debeas de rigore dis
trictionis mee. **N**eq; enim formida
du est. qd futur9 sim pnti formido
los9: cui adhuc absentia ia toto sum
corpe pstrat9. totus astrict9 visceri
bus. **H**umilitate exhibeo. caritate p
mitto. et tu times? **I**ntrepid9 veni.
quo te vocat humilitas: ptrahit car
itas. **D**ecur9 accede: talib9 puct9
obsidib9. **F**ugisti seum: reuertere ad
masuetu. **R**euocet te mea lenitas: cui9
seueritas effugauit. **V**ide fili
qua te cupia dua. non spu seruitutis
iteru in timore. s; spu adoptionis fili

oz. in quo clamarer tu non pfutur9
abba pz: causam utiq; tanti doloris
mei. non minus apud te. s; bladinem
tis: pab9 non terrozib9 ager. **A**li9
forsitan alit9 temptaret. **E**t vere qd a
lius non magis discerneret ratu. **I**n
tuteret metu: non opponeret votu. **I**n
pponeret iudiciu. non argueret iobe
diectie. non indignaretur apostasie:
quod de tunias ad pellicias. de ole
rib9 ad delicias. quod deniq; ad di
uicias de paup tate transieris? **E**z
ego noui animu tuu: qui facilius
possit amore flecti q timore compelli.
Deniq; quid necesse e. bis pugnare
non recalcitrare: valde timidu magis
exterrere: p se satis crubescere con
fundere amplius: cui sua ratio ma
gister: cui propria conscientia vir
ga: et ingenua verecundia. lex disci
pline est? **Q**uod si cui mirum vide
tur. quomodo puer verecundus. sim
plex. timoratus. ausus fuerit con
tra voluntatem fratrum. magistrum
imperiu. regulare decretum. suum
deserere et votum et locum: mire
tur etiam quod et dauid sanctitati
subreptum sit: quod sapientie sa
lomonis illusum. quod sampson
fortitudini obuiatum. **Q**ui protho
plasm dolo captum. expulit de
patria felicitatis: quid mirum si te
nero subzipuit adolefcentulo. in loca
horroris et vaste solitudinis? **H**uc
accedit quod nec sicut illos babyla
nicos senes. spes decipit cu: nec si
cut giezi pecunie amor: nec hono
ris abitio. sicut iulianu apostatu. s;
fessellit illu scitas. seduxit religio.
pdidit auctoritas senioru. **Q**ueris

7
quomodo? **P**rimo quidem missus est
magnus quidam prior ab ipso princepe
pro foris quidem apparet in vesti
mentis ouium: intrinsecus autem lupus ra
pax. **D**ecetis quod custodibus. estiman
tibus quippe ouem esse. ut de admissus
est solus ad solam: lupus ad ouem
lam. **N**ec refugit ouicula lupum: quem
ipsa putabat ouem. **Q**uid plura?
Atrahit alliat. blandit: et noui eu
angelij predicator. comedat crapulam:
parcamonia dampnat. **P**oluntaria pau
pertate miseria dicit. **I**eunia. vigi
lias. silentium. manuumque labores: vocat
insania. **C**ontra odiositate. et pla
tionem nuncupat: et dicitur. loquaci
tate curiositate. tantam denique inte
perantiam. nominat discretionem.
Quando inquit delectatur deus cri
atibus nostris? **U**bi patet scriptura.
quempiam sese interficere? **Q**ualis
vero religio est fodere terram. siluam
exardere: stercorea proptare? **N**umquid
non summa veritatis est. nuam volo et
non sacrificium? **E**t nolo morte pecca
toris. sed magis ut queratur et vi
uat: et beati mortis quam ipsi nuam
consequuntur. **U**t quid vero de abos
creauit? si non liceat maleducare? **U**t
quid nobis corpora dedit? si prohibeat
suscitare? **D**enique quod sibi nequaquam
bonum? **Q**uis unquam sanum sapiens. car
nem suam odio habuit? **T**alibus tam
dem allegationibus male credulus pu
er arcumuentus. seducit. seductorem se
quitur. duniacum ducit. tondet. radi
tur. lauitur. exuitur rusticanis. ve
tustis. sordidis induitur pretiosis.
nouis. ac nitidis: et ita in quietum sus
cipit. **A**ed cum quali putas honore?

Cum quo triumpho? **C**um quanta tene
rentia? **D**efertur ei super omnes coetane
os suos: et tanquam victor rediens a
pugna. sic laudatur prior in desideriis
aie sue. **E**xstollitur in altum: statu
non mediocri collocatur: ita ut mul
tis senioribus placeat sit adolescens. fra
uet blanditur. congratulatur ei uniuersa
fraternitas: exultant omnes tanquam
victores. capta preda quam diuidunt
spolia. **O** ihu bone: quod multa facta
sunt pro unius animule perditione. **C**ui
us ad hec quantumlibet robustum pec
tus. non emollesceret? **C**uius interiore
quantumvis spiritualis oculus non turbare
tur? **C**ui inter talia. ad sua liceat re
currere conscientiam? **Q**uis denique in
tanta populi. vel veritate valeat agnos
cere: vel optinere humilitatem? **M**itti
tur interea pro eo roma: apostolica appel
lat auctoritas: et ut papa non neget
assensum. suggerit ei infante olim a pa
tribus oblatum fuisse monasterio. **N**on
fuit qui reselleret: nec enim contradicere
est expectare: et iudicatum est de parte.
abiudicatum absentibus. **I**ustificati sunt
qui iniuria fecerunt: exarduerunt a causa
qui passi sunt: absque satisfactione ab
soluitur reus: firmatur priuilegio
crudeli. nimium de omnes summa absolu
tionis: quo reportata. confirmaretur
fluctuanti. male suasa stabilitas. se
curitas dubitanti. **E**t hic tenor litterarum.
hec iudicii summa. hec totius cau
se diffinitio: ut teneat qui tulerunt.
silcant qui amiserunt. **I**nter hec au
tem preat anima pro qua christus mor
tuus est: et hoc quia duniacenses vo
lunt. **F**it confessio super confessionem: troue
tur quod non soluetur: apponitur quod

non tenebitur. Et cum primum pactum irritum factum sit: i secundo geminatur purgatio: et sit super modum peccans peccatum. Veniet veniet qui male iudicata reudicabit: illi iuste iudicata confutabit: et qui faciet iudicium iniuria patientibus: et qui iudicabit in iusticia pauperes. et arguet in equitate per mansuetis terre. Veniet per certo qui per prophetam minatur. i psalmo dicens. Cum accipero tempus/ego iusticias iudicabo. Quid faciet de iniustis iudicis: et qui ipsas quoque iusticias iudicabit? Veniet inquam veniet dies iudicii: ubi plus valebunt pura corda. quam astuta verba: et conscientia bona. quam marsupia plena: quoniam qui iuste iudex ille nec fallitur. vobis: nec flectetur donis. Tu domine ihesu tribunal appello: tuo me iudicio seruo. tibi committo causam meam. Domine deus sabaoth qui iudicas iuste et probas renes et corda. cuius oculi sicut fallere nolunt: ita falli non possunt: tu vides: qui tua: vides: qui querunt et sua. Tu nosti quibus ei visceribus: in cunctis temptationibus suis spiritus affuerit: quibus pro eo gemitibus aures tue pietatis pulsauerim. quoniam ad queque illius scandala. perturbationes. molestias ego videbar. et torquebar affligabar. Et nunc timeo ne frustra. Puto enim quod sum. exptus sum. adolescens per se satis feruenti. et insolens: nec corpori talia expedire fomenta: nec menti illa glorie septamenta. Itaque arbiter meus domine ihesu de vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant equitatem. Videant et iudicent: quid potius stare debuerit: an votum

patris de filio. an filius de se ipso: preteritum cum filius aliquid maius deuouerit. Videat et famulus tuus legislator noster benedictus. quid regularius fuerit: utrum quod factum est de infatulo nesciente ipso. an quod ipse per se postmodum prudens et sciens fecit: cum iam etate haberet: ut de se loqueretur. Quod dubium non sit. promissum illum fuisse: non donatum. Nec enim petitio quam regula precipit: pro eo facta fuit a parentibus. nec manus illius cum ipsa petitione inuoluta palla altaris: ut sic offerretur coram testibus. Unde deinde terra. quam cum illo et per illo dicitur data fuisse. Per si autem terra cum receperunt: tunc non et cum terra cum retinuerunt? An forte requirebant magis datum quam fructum: et plurius estimata est terra quam anima? Alioquin oblatum monasterio: quid querebat in seculo? Nutriendum deo: tunc expositus erat dyabolo? Quis christi: tunc inuenta est patere morsibus lupi? De seculo quippe non de duniato: te teste roberte venisti cysterium. Quesiisti. petisti. pulsasti: sed tui adhuc tenentudine: te licet iutor: dilatus es per biennium. Quo tempore patiente expleto. et absque calumpnia. tuis demum precebus. multisque si me inisti lacrimis. diu expectatam impetrasti misericordiam: et que satis desideraueras ingressum obtinisti. Post hec per annum iuxta regulam in omni patientia probatus: perseverans et sine querela quersatus. post annum sponte professus: tunc primum seculari veste reiecta. religionis habitum suscepisti. O insensate puer: quod te fascinante non soluere vota tua: quam distingerunt

labia tua? An nō vel ex ore tuo ius-
tificaberis? vel ex ore tuo contēpna-
beris? Quid de parentis voto solli-
citus es? negligens tui? cum ex ore
tuo nō illi9 habeas iudicari. tuorū
nō illi9 vota labioꝝ expigēdus sis?
Et quid tibi frustra quispiā blandi-
tur de absolutione apostolica? cui9
cōscientiam diuina ligatā tenet sen-
tentia? Nemo inquit mittēs manū
suā ad aratrum. ⁊ respiciens retro?
aptus est regno dei. Nūquid ⁊ hoc
p̄suadebūt nō ēē retro respicē? q̄ dī
ait tibi euge euge? Filiolē? si te lac-
tauerint peccatoꝝes: ne acquiescas
eis. Noli credere omni spūi. P̄int
tibi multi necessarij: ⁊ vnus autem
sit tibi consiliarius de mille. Tolle
occasionēs: ⁊ respue blādimenta: ⁊ a-
dulationibus claudē aures: ⁊ te in-
terroga de te: quia tu te meli9 nos-
ti q̄ alius. Attēde cor tuū: ⁊ discute
intentionem. consule veritatem: ⁊ tua
tibi cōscientia respondeat. cur abi-
eris: cur ordinem tuū. cur statres.
cur locū. cur me. q̄ ⁊ tibi p̄pinqu9
carne. ⁊ p̄pinquior spū sum. deserie-
ris. Di vt arāus. vt rect9. vt p̄fec-
tus viueres: secur9 esto. qz nō retro
aspexisti. s; ⁊ glāre cū aplō dicēs.
Que retro oblit9 ⁊ ad ea q̄ an sūt
extētus: sequor ad palmā glē. P̄in-
alias: noli altū sage. s; time: qm̄
vt cū venia tui dixerim. quicquid ti-
bi āplius indulges in viciu. restitui
q̄ supfluo. in vbi9 odiosis. in vaga-
tione licentiosa. ⁊ curiosa q̄ videli-
cet p̄missi q̄ apud nos tenuisti: ⁊
hoc p̄zoculdubio retro aspiciere est.
P̄uarican est. apostatare ē. Et hec

8
dico fili. nō vt te p̄fundā: s; vt tan-
q̄ filiū carissimū moneam: qz ⁊ si
multos habeas in xpō pedagogos.
s; nō multos p̄ces. Nā si dignarē:
⁊ verbo ⁊ exēplo meo in religionē
ego te genui. Nutriui deinde lacte
quod solū adhuc puul9 capere pote-
ras: datur9 et panem. si expectares
vt grandesceres. sed heu q̄ p̄p̄p̄o
pere et intempestiue ablatatus es.
Et veror ne totū quod fouerā blā-
dimētis. roborauerā adhortationi-
bus. orationib; solidauerā. iam iāq;
euanesceat. deficiat. pereat: ⁊ lu-
ge-
am nō tam cassi laboris dāpnū. q̄
dāpnate sobolis casū miserabilem.
Placet ne tibi. quod alius nūc glo-
rietur de te qui nichil vtiq; labora-
uit in te? Dimile in p̄tigit qd ⁊ il-
li meretrici apud salomonem: cui
videlicet puul9 suus ab altera q̄ suū
a se opp̄ssum extinxerat. furcā subla-
tus est. Tu quoq; de sinu michi ⁊
vtero absisus es. Ablatū gemo: re-
peto violēter euulsum. Nō possum
obliuisci viscera mea. Quorū nimi-
tū parte detracta nō modica: nō p̄e-
nisi torqueri p̄ reliqua. Vtūpiū
quo tuo p̄modo. q̄ tui nātate. h; no-
bis moliti sūt amia nū: quorū ma-
nus sāguie plene sūt. qz aiām me-
am p̄trāsunt gladi9: quorū dētes ar-
ma ⁊ sagitte ⁊ lingua eorū gladi9
ocut9? Nā vtiq; michi si in aliquo
vni9 eos offenderā qd vtiq; michi
p̄sciū non sūt: plenā p̄sus repēde-
re vici. Mitū vero si nō pl9 talitē re-
cepi: si inde licet tale aliqd in eos
deliq̄sse potui. q̄le nūc ab eis p̄tuli.
Nā vt verū fatear: nō os de ossib;

meis. vel carnem de carne mea. sed
tulerunt michi gaudium cordis
mei. suauis spiritus mei. corona spiritus
mee. et velut michi sentire video. et
aie mee dimidiu. **U**t quid hoc? forte
miserti sunt tui? et cetera. et ducit in
dignatione ne perires per me. in suu te
transfutare ducatu. **O** molesta cari-
tas. o dura necessitudo. tantum tu
am dilexere salutem. ut in meam
impigerent. **N**isi me perempto. tu
saluari non poteris. **E**t utinam ipsi te
absque me saluent. **U**tinam et si ego
moriar. vel tu viuas. **R**ed quid? **N**a-
lus ergo magis in cultu vestiu. et a-
boz est opulencia. quam in sobrio victu
vestituque moderato. **H**i pelliae le-
nes. et calide. si panni subtiles. et pre-
tiosi. si longe manice. et amplu capu-
um. si optoziu siluestre. et molle sta-
minciu. sanctu faciunt. et quid moror
et ego quod te non sequor. **H**ec
infirmitatum sunt fomenta. non ar-
ma pugnatiu. **E**cce enim qui mol-
libus vestiuntur. in domum regu
sunt. **P**inu. et similia. mulsum et pin-
quia corpi militant non spiritui.
Frigoris non aia saginatur. sed ca-
ro. **M**ulti in egypto fratres. multo
tempe deo sine piscib9 seruierunt.
Piper. gingiber. cyminu. salvia. et
mille hui9 modi spes salsamentoz.
palatum quide delectant. sed libidine
accendunt. **E**t tu michi in hys secu-
ritate pones. tu cum huius modi tutu
duces adulescentia. **P**ruet sobrie-
que couersanti. satis est ad oem adime-
tum sal cum fame. **Q**ua sola non expec-
tata. necesse est alias atque alias de-
nescio quib9 succis extraneis confici

pnixiones. et quod videlicet palatu re-
parent. gula prouocent. exantent ap-
petitum. **H**ec quid faciet inquit. qui
aliud non potest. **R**ene. **N**ao quia
delicatus es. et quod hys assuetus.
modo duriora non possis. **H**ec quid si
potes facere. ut possis. **Q**uerit quod.
Purge. pangere. tolle ociu. exere vi-
res. moue brachia. aplosas explica
manus. exeratare in aliquo. et statim
senties sola te appetere que famem
tollant. non fauces demulceant. **P**redi-
cet quippe saporos rebus exeratiu.
quos tulit inercia. **M**ulta que respu-
is oculos. post laborem sumes cum
desiderio. **P**iquidem ociu parit fasti-
diu. exeratiu famem. **F**ames autem
nuro modo dulcia reddit. quod fastidiu
facit insipida. **O**lus. faba. pulter. pa-
nisque abarius cum aqua. quiescenti quod
dem fastidio sunt. sed exeratare mag-
ne videtur delicia. **T**am forte tunias
dissuetus exhorres nimirum eas. tam
propter hyemis frigoris. quam propter es-
tatis ardorem. **H**ec nunquid legisti.
quod timet pruina. veniet super eum nix.
Vigilias times. et ieiunia. manu
que laborem. **H**ec leuia sunt. me-
ditanti flamas perpetuas. **R**ecorda-
tio deinde tenebrarum exteriorum. facit
non horrere solitudinem. **P**ro futura co-
gitas de vbiis oculos. **D**iscussionem.
non valde displicabit silentiu. **F**letus
eternus. et stator ille eternu ante cordis
oculos reductus. parces tibi reddere
matta et culatra. **D**enique si totu de
nocte quod regula precepit bene ad psal-
mos vigilaueris. nimis durus eris
leui. quod quete non dormias. **H**ic tamen in
die quantum pressus es manibus

laborauerunt: durus erit nobis quod libe-
ter non cedas. **P**urge milites christi sur-
ge. exaltare de pulvere. reuertere ad pa-
trium ubi fugisti: fortis post fugam pla-
turus. gloriosus triumphaturus. **H**abet
quidem christus multos milites. qui fortis-
sime ceperunt. steterunt. vicerunt: pau-
cos autem qui de fuga reversi fuerunt se
periculo ingerunt quod deducantur: re-
versus fugantur hostes quos fugiebant.
Et quia omne carum preciosum: gaudeo
te de illis posse esse: qui quanto cari-
ores. tanto appetunt gloriosiores. **A**lias
autem si multum timides es. cur vel
times ubi non est timor: non autem ti-
mes ubi magis est timendum? **A**n quia
fugisti ex acie: putas te manum hos-
tium evasisse? **L**ibetis te insequatur ad-
versarius fugiens. quam sustineat re-
pugnans: et audacius insistit a ter-
go quam resistat in facie. **D**eaurus nunc
proiecis armis. capis matutinos
sompnos. cum illa hora christus resurrex-
erit: et ignoras quod exarmatus. **E**t
tu timidior et hostibus minus timendus
sis? **A**rmatoz multitudo circumvallata
venit domum: et tu dormis? **N**am ascen-
dunt aggeres: iam dissipat sepe: iam
irruunt per posticum. **T**utus ne est er-
go tibi. ut te inveniatur solus christus cum ali-
is: nudus in lectulo. christus armatus in ca-
po? **E**xpergiscere. sume arma. et fu-
ge ad commilitones tuos quos fu-
giens deserueras: ut qui te ab eis
disiunxerat. ipse te denovo timore iungat.
Quid armorum refugio pondus? **E**t as-
peritatem delicate miles? **A**duersari-
us instans. **E**t circumvolantia spicula fa-
cientis digne non esse oneri: loriceam
non sentiri vel galeam. **E**t quidem subito

procedenti de umbra ad solem. de otio
ad laborem: grave tenetur omne quod
incipit. **S**ed cum ab hiis dissuadere et
ad illa se paulisper assuescere cepit: re-
sus tollit difficultatem. invenitque facile
esse. quod impossibile ante putavit. **V**o-
lent etiam fortissimi milites. audita
bucina. ante aggressum trepidare. **A**t ubi
ad primum ventum fuerit: spes victoriae
et timor ne vincantur reddit intrepidi-
tos. **Q**uid vero tu trepidas? quem
semper unanimitas armorum circummu-
niet. cui angelus assistet a latere: quem
dux belli christus praeibit. suos animas
ad victoriam. **E**t dices. confidite ego vi-
ci mundum? **S**i christus pro nobis quod pertra-
nos? **D**eaurus potes pugnare: ubi se-
curus es de victoria. **O** vere tutus pro
christo cum christo pugna: in qua nec vul-
neratur. nec prostratur. nec paulatim
nec nullus si fieri possit occiditur. **F**rau-
daberis a victoria: tantum ne fugias.
Pola causa qua perdere possis vic-
toriam: fuga est. **F**ugiendo potes illam
amittere: moriendo non potes. **E**t bea-
tus si pugnando moriaris: quia mortuus
us. mox coronaberis. **P**er autem tibi:
si deducendo pugnam. prodis et victori-
am simul et coronam. **Q**uod ipse aucto-
rat a te fili dilectissime. qui in iudicio
de hiis meis literis maiorem tibi habet
inferte dampnationem: si nullam ex
eis in te reperit emendationem.

Ad fulconem lingonensem puerum
postea archidiaconum.

Epistola secunda

One indolis adolescenti fulcon-
i: frater bernardus pecca-
tor: inde letari in adolescentia. vi-
de in senectute non penitit. **N**on

miros si mireris / s; miros si non mi-
reris. unde michi ad te scribere vel-
lem auctem iustis. scolasticum mo-
nachus : cū nulla hinc tibi occasio
necessaria occurrat. nulla se ratio pa-
tens ostēdat. At si attēderis qđ scrip-
tum legis / sapientibus et insipienti-
bus debitoz sū. et illico / caritas nō q̄-
rit que sua sunt. forsitan intelliges :
quicqđ illa iusserit. nō esse presūp-
tum. Caritas ei ad te obiurgādū
me cōpulit : q̄ tibi cōdolet / q̄uis nō
dolēt. q̄ tibi misereē / licet nō misera-
bili. Et ite magis dolet. qđ cū sis do-
lendus / nō doles : et inde magis mi-
seretur. qđ cū miser sis / miserabilis
non es. Nec frustra forsita tibi con-
patitur. dūmodo patēet tu audias /
unde cōpatiatur. Vult te tuū senti-
re dolorem. ut iam nō habeas unde
dolere : vult te tuā scire miserā. ut
incipias miser nō esse. O bona ma-
ter caritas / q̄ siue foueat infirmos /
siue exerceat pueros. siue arguat
inquietos / diuersis diuersa exhibēs :
sicut filios diligit vniuersos. Cum
te arguit mitis est. cum blanditur
simplex est. Sic solet seuire. sine do-
lo mulcere. patēter nouit irasci. hu-
militer idignari. Ipsa est que hoīm
mater et angelozū. non solū que in
terris / s; etiā que in celo sunt pacifi-
cauit. Ipsa est que deū homini pla-
cans : hominē deo reconciliauit. Ip-
sa est nu fulco / que fratres illos cū
quibz olim dulces capiebas abos :
habitare facit vni9 moris in domo.
Hec talis tamq; honorabilis mat-
a te se queritur offēsam / expostulat
salem. Iesa tamen non prouocat / s;

spreta te reuocat. ostendens tibi in
te. de se veraciter scriptum esse. Cari-
tas pociens est benigna est. Licet le-
sa. licet offensa : si cōuersus fueris
ad illam / obuiabit tibi quasi mater
honorificata. Qđ contempt9 oblita sui-
tuet in amplexū tuū. gaudens quem
perdiderat esse inuentū. qui mortu9
fueras viuū. Sed in quo inquis lesi
in quo contempsi? Audi. In eo paul-
dubio quod te quem sinu suo. lacte
nutriendū materno suscepit : atē
tempus ablactasti. quod expertam
lactis dulcedinē / in quo posses cres-
cere in salutē : tam leuiter tam cele-
riter exsufflasti. O puer isensate. O
puer magis sensu q̄ etate. quis te
fascinauit a bene icepto itinere tam-
cito discedere? Auācul9 inquires. Dic
adam quondā vxorē. vxorē serpētē
ad exausādas exausationes i pecca-
tis p̄tendebāt. Vterq; enī sue culpe
dignā excepit sūiaz. Nolo decanū
accusēs. nolo te p̄ illū exausēs. Inex-
culpabilis enī es. Illi9 culpa tuā nō
exausat. Quid nā ille fecit? Nūqđ
te rapuit? Nūqđ vim itulit? Roga-
uit nō ligauit. Blandiendo attraxit.
nō violēter traxit. Quis te cogebat
credere bladiētī affētiē attrahētī? Il-
le sua nō dū reliq̄rat. Qđ mirū si te q̄
su9 eras / rēq̄rebat? Vi agnū de gre-
ge. vitulū de armēto / cū p̄dit rēq̄rit
et nemo causat : te q̄ q̄ mult9 ouibz
vel vitul9 apud eum plure9 es / adēp-
tū si ēpetit q̄s idē mureē? Siq̄tē nō
vsurpat illā sibi p̄fcoēm de q̄ dicit. Hi
q̄s abstulēit tua ne repetas. Rēpete-
bat q̄ suū / q̄ sua adhuc tenebat. Ac
tu q̄ iā sc̄m spreueras / sc̄lāre sequi

debeas? **F**ugit ouis tremebundus
veniente lupo. **A**bscondit se colum-
ba tremens. accipit visio. **D**e cauer-
nula sua mus esuriens exire non au-
det. ambiente catto. **E**t tu cum vide-
bas furem currebas cum eo. **N**am quid
aliud quam furem dixerim/qui preciosa
perdidisti margaritam id est animam tuam
furari non dubitauerit? **P**olebam
si possem illius errorem dissimulare
ne odium et nullum fructum conseque-
rer ex veritate. **P**ed non potui/fate-
or intactum transire quem usque ad hanc
diem comperi spiritu sancto pro vi-
ribus resistisse. **N**am qui manum non
retinet a malo quod potest/licet quan-
doque frustratur effectus. non minus
culpatur affectus. **I**n me certe semio-
rem nouitiam extinguere voluit. sed
deo gratias non valuit. **A**ltero quo-
que nepoti suo guerrico cognato tuo
multum resistit. **P**ed quid nocuit? **P**ri-
mo plurimum prestavit. **P**restavit inui-
tus tandem senex auunculus a perse-
cutione. extitit inuidus puer nepos
gloriosior de temptatione. **P**ed huius
quomodo te viciat/ qui illum vincere
non potest? **A**ut quomodo qui te vi-
ciat ab illo superatus est? **N**unquid
te fortior ille? **N**unquid prudenter?
Querte qui antea utrumque nouerat
guerrico fulconem preferrebant. **A**t
postquam ventum est ad bellum exitus in-
dicauit hominum errasse iudicium. **I**bi
procholos fugit qui preferabatur
ubi fortiter vincit qui inferior crede-
batur. **P**ed quid de auunculi dicam
malicia/ qui a cristi malicia retrahit
nepotes suos. ut secum trahat ad infe-
ros? **N**am ne solet beate amicos?

10
Quos christus vocat secum in eternum
mansuros. auunculus renocat secum in
eternum a furores. **P**rope si iam crastinus
ei non irascitur et dicat. **Q**uodamque
volui congregare nepotes tuos quem
admodum gallina congregat pullos
suos sub alas. et noluisse. **E**cce relin-
quatur tibi domus tua deserta cras-
tus dicit. **V**enite paruulos venite
ad me. talium est enim regnum celorum
Auunculus ait. **V**enite nepotes me-
os ut ardeant mecum. **E**piscopus dicit mei
sunt. michi debent seruire. sed oportet
inquit auunculus eos mecum perire.
Perdidisti dicit. mei sunt/ego illos re-
demi. sed ego inquit auunculus eos nu-
trui. **T**u quidem ait christus illos
nutristi/sed pane meo. non tuo. ego
vero redemi. non sanguine tuo. sed
meo. **H**ic carnalis auunculus contra-
patre spirituum per nepotes certat. quod
dum bonis cupit onerare terrenis. ce-
lestibus exhereditat. **E**piscopus tamen non ra-
pinam arbitratur si suos quos fecit et
redemit sanguine proprio ad se venie-
tes collegerit/iuxta quod ante promi-
serat. et cum qui venit ad me non citam
foras fulconi primo pulsati leti aper-
tunt letis amplexibus letum excepit.
Quid plura? **P**etere hominem exui-
tur. nouum induitur. quodque solo no-
mine extiterat moribus et vita ca-
nonicum proficit. **F**ama volat. **B**onum
odor christi rei nouitas arumque diffu-
sa puenit ad aures auunculi. **Q**uid
quod faceret carnalis nutritus qui carnis
quam nutrierat/ quam carnaliter ama-
bat solacium perdebat? **E**t si alijs fu-
it resilla odor vite ad vitam sed non illi
Quare? **Q**uia animalis homo non

pāpit ea q̄ sūt spūs dei. **S**tulticia
ei illi videt. **N**ā si spm̄ xpi habet:
nō tā de carne dolet. q̄ gauderet
de spū. **P**z qz terrena nō q̄ sursum sūt
sapiebat: turbat⁹ et tristis. tale ali
qd̄ fecit voluerat. **Q**uid audio? **V**e
m̄. a quāta spe cecidi. **V**ed qd̄? **V**e
bet ne stare: q̄cqd̄ absq̄ meo p̄silio.
absq̄ mea licētia fecerit? **Q**uid ius. q̄
lex. q̄ iusticia. q̄ ratio? ut quē ex vte
ro nutriedū suscepī. ali⁹ stuaē adul
to? **N**ā caput aspers⁹ canis. heu vite
mee reliquū expectā cū mero ē: qz me
deseruit bacul⁹ senectutē mee. **H**eu
m̄. **S**i hac nocte expetit⁹ a me aīa
mea: que pau au⁹ erunt? **P**romptuaria
mea plena. eructātia ex hoc
in illud? oues mee fetose abundan
tes in egressibus suis? boues mee
erasse cui remanebūt? **P**redia. pra
ta. domus. argentea vasa et aurea:
cui aggregata sunt? **D**iacones quosq̄
ac questuosiores ecclē mee honores
acquisierā michi: reliquos? **S**i non
licebat habē spe tū i fulcone tenebā
Quid igit̄ faciā? **P**ropt̄ illū vnū.
tot et tāta pda? **N**ā q̄cqd̄ sine illo
posse de tū: auisisse me iudico. **Q**ui
pot⁹? **I**sta et tenebo: et illū reuocabo
si poteō. **P**z quō? **F**actū ē: auditū ē
Quid factū ē. nō p̄t nō fieri: qd̄ audi
tū ē. celatū ē nō poterit **F**ulco cano
nic⁹ ē regularis: si reūtitur ad sc̄lm̄.
notabil̄ erit et ifaniis. **P**z tolerabi
li⁹ ē hec audire de illo: q̄ viuē sū il
lo. **C**edat q̄ nūc honestas vtilitatis:
pudor necessitati. **H**alo nō parcē ve
re audire pueri. q̄ miserabiliter subia
cere tristitiae. **A**cquiescēs itaq̄ cōsilio
carnis. rationis oblitus et legis.

Eanq̄ leo p̄ratilis ad p̄dam. et sicut
leona raptō catulo rapiens et rugi
ens. sacra nō ventus. sanctor⁹ irru
pit habitaculū: in quo tūcūlum su
um xp̄us absconderat a cōtradictio
ne linguarū: postmodum anixtur⁹
cōsortio angelor⁹. **Q**uerit ac flagi
tat reddi sibi nepotem suū: queritur
et clamat iniuste se ab illo relictum:
xp̄o redamāte et dicente. **Q**uid agi
miser? **Q**uid furis? **Q**uid me p̄seq̄
ris? **N**on sufficiat tibi quod tuā. tuo
q̄ exemplo multor⁹ muchi aīas tu
leris? si non etiā hunc ausu sacrile
go rapias de manu mea? **N**on ti
mes tu futurū iudiciū? **A**n contemp
nis terrorem meū? **C**ui hoc facis?
Cui bellū indicis? **T**erribili vtiq̄.
et ei qui aufert spm̄ p̄ncipū. **I**nsa
ne. redi ad cor tuū. **M**emorare no
uissima tua: et nō peccabis. **M**emorare
q̄ tua substantia: et vtilit̄ timebis. **E**t
tu puer inq̄. si assēseris. si acq̄ueris:
morte morieris. **M**emento vxoris loth
de sodoma q̄cē eiecit. qz deo credidit
q̄ i via mutata. qz retro aspexit. **D**is
ce in euāgelio. qm̄ nō liceat retro as
picē ei q̄ semel manū ad aratrum mī
sit. **A**uicul⁹ tu⁹ q̄rit aīam tuā: q̄ iā
p̄didit suā. **V**erba oris ei⁹. inq̄tas et
dol⁹. **N**oli itelligē fili mi ut male a
gas. noli intēdē in vanitates et insa
nias falsas. **E**cce i via q̄ abulas ab
scōdit laq̄os: cedit retia. **M**olliti sūt
p̄mones ei⁹ sup oleū: et ipi sūt iacula.
Vide fili mi ne rapiar⁹ a labijs ini
q̄s: et a lingua dolosa. **C**ōfigat car
nes tuas diuin⁹ timor: ne te decipi
at carnal̄ amor. **B**lādatur s̄ sub lin
gua ei⁹ labor et dolor. **L**acrimatur.

sed insidiatur. **I**nsidiatur ut rapiat
pauperem. rapere pauperem dum attra
hit eum. **C**ave inquam fili mi. ne ac
quiescas carni et sanguini. nam gla
dius meus deuorabit carnes. **S**per
ne blandimenta. contempne promif
siones. **P**romittit magna. sed ego
maiora. **O**fferit plura. sed ego plura
ma. **D**imittes ergo pro terrenis ce
lestia. pro temporalibus eterna?
Alioquin oportet te soluere vota tu
a. que distinxerunt labia tua. **I**uste
exigitur ad soluendum. qui non cogi
tur ad vouendum. **N**am si cum pulsa
res non repulsi. tamen ut intrares non co
puli. **N**on licet ergo dimittere. quod
sponte promissisti. **N**on est fas requirere
quod per te dimissisti. **E**n utrumque vestrum pro
moneo. utrumque salubriter asulo. **T**u
inquit ad auiculam. regularem ne redu
cas ad seculum. quia si reducis. sedu
cis quem apostatare facis. **T**u regula
ris. seculare ne sequar. quia si illud
sequaris. me persequeris. cui de te
ipso iniuria facis. **T**u si seduxeris ani
mam pro qua mortuus sum. crucias mee
te constituis inimicum. **Q**ui enim non col
ligit mecum. dispergit. **Q**uanto ma
gis qui collectos dispergit. **T**u ve
ro si ei consentis. a me dissens. quia
qui non est mecum contra me est. **Q**ua
to magis qui mecum fuit. si me dese
rit. contra me est. **T**u si arcumenis
paruulum qui ad me venit. seductor
ac sacrilegus iudicaberis. **T**u vero
si quod edificaueras iterum destruis. pro
uicatorum te constituis. **A**mbos vos
necesse est meo iudicio presentari. a
boz assistere meo tribunali. **A**lter de
aperta puaricatione. alter de alteri

lis seductione iudicabitur. **E**t unde
alter in iniquitate sua morietur. idem
morientis sanguis. de manu alteri
us requiritur. **H**ec et hys similia utri
usque teste conscientia. utriusque christi inui
sibile. sed terribile intonabas. hys
sacris monitis. amboz mentes pie
terendo pulsabas. **Q**uis ad hec non
timeret. timendo resipisceret. nisi qui
more aspidis surde. et obturatis au
res suas. vocem beneficia incantantis sa
pienter. aut non audiret. aut se audire
dissimularet. **V**ed usquequo iam satis
vel nimis longa pertrahimus epistolam.
dum inuita loquimur te silencio digna.
Cur tantis arationibus ad veritatem
ambimus. dum pudenda reuelare time
mus. **D**icam tamen. dicam cum pudore.
quod multum cogniti. occultare. et si vo
lo. non valeo. **Q**uare cum pudore.
Vt quod me scribere pudeat. quod illos
non pudeat facere. **P**roputeat audire
quod imputetur egerunt. non pigeat
emendare quod libenter non audiunt.
Procholo. **N**e utrum illos reuoca
re potuit. aut illud a seductione timor
et ratio. aut hunc a peruicatione
pudor et confessio. **Q**uid plura. **V**er
ba peripitationis. panna lingua da
losa. **C**oncepit dolorem. et persuasit iniqui
tatem. **V**obuerit perversus perversum.
reueritque canis ad vomitum. et cetera
vestra suum recepit alumnus. quem
melius habebat amissum. **D**ic lug
dunum olim. studio similiter et indus
tria sui decani. eiusdem decani nepotem
suum canonicum. quem bene perdidit.
male recuperavit. **S**icut ille fulconem
beato augustino. sic ochbertum iste
secundo beato subripuit. **O** quam ordinatus

ipse cum sancto sanctus efficeretur
quod cum peruerso sanctus peruerteretur
O quam pulchrius senem secularem pu
er religiosus ad se traheret/et sic vin
ceret vterque/quam religiosum secularis ad
se retraheret/in quo victus est vterque
O senem infelicem. o auunculum crudelē
qui iam decrepitu/ statim moritur
tus/ nepotis animam prius interfecit/
quē ut peccatorum suorum haberet hēre
dē/ a christi sorte priuauit. **P**ed qui
sibi nequā est. cui bonus? **M**aluit
in suis facultatibus habere successo
rem/ quam pro iniquitatibus intercesso
rem. **P**ed quid ad me de decanis
magistris nostris/ qui principatum
meruerunt in ecclesiis? **C**laudem scien
tie tenent. et primas cathedras in
conuentibus possident. **V**iderunt ip
si/ quāliter subditos iudicet. fugitiuos
reuocet/ reuocatos si ita voluerint
iterum effugent/ dispersos colligant/
collectos dispergant. **Q**uid ad me?
Fateor aliquantū in illos propter te
mi fulco modū nostre paruitatis ex
cessi. dū tuā de illis cupio palliare ve
re cūdiā. et pare culpā. **O**mitto ergo
illos. ne non tam reprehensioni/ quam
reprehensioi iuste indignentur. nec tā
de sua correctione cogitent/ quam michi
de presumptione calūpniētur. **N**on
ecclesie principē/ sed puerū scolare
obiurgare suscepi. **Q**ui nesciat in
dignari. non noie irasci. **N**isi forte
et tu sensu non malicia paruulus/ id
ipsū michi calūpniēre/ et dicas. **P**
mo quid michi et ipi? **Q**uid ad illū
de peccato meo? **N**ūquid ego sum
mōchus? **E**t ad hoc fateor/ quod
respondēā non habeo/ nisi quod con

fusus sum/ tū de tāā quā in te credi
di ingeniā mansuetudine. tū de tā
caritate qua et in principio epistole
exausasse me memini. **C**uius zelo
tantū/ tui erroris misertus/ tantum
tue miserie compassus sū/ quatinus
supra modū et morē meū/ de te nō
meo intromiserū. **G**rauis lapsus tu
us/ ac miserabilis casus prouocauit
me. ut hoc presumpserim. **Q**uē enī
coetaneorum tuorum me vidisti argue
re? **C**ui vel breuissimas aliquando
litteras direxisse? **N**ō quod tamen
omnes ceteros sanctos putauerim/
aut nichil in eis reprehensione dig
num inuenerim. **C**ur ergo inquis/
singulariter me reprehendis. cū et
in alijs videas quod iustius forsitan re
prehendere possis? **A**d quod ego/ pro
pter singularitatem erroris tui. pro
pter imanitatem peccati tui. **N**am et si
plerique alij perditē viuūt. et si inor
dinati et indisciplinati sunt. nūdū
tamen ordinē aut disciplinā profes
si sunt. **V**nt quidē peccatores/ sed nō
preuaticatores. **T**u vero quantūli
bet. modeste et honeste viuas. si cas
te si sobrie. si omnino religiose te ha
beas. deo tamen minus accepta est
tua religio/ quā deturpat voti pre
uaticatio. **I**darco carissime ne te tu
is coetaneis compares. a quibus
profectio separat. **N**ec respectu sear
lariū de tua tibi forte paulo grauia
ri continentia blandiaris. cum tibi
dominus dicat. **V**tinā te calidum
aut frigidum inuenissem. **H**ic of
fenditur aperte/ quia minus deo
tepīdus places/ quam si vel quales illi
sunt. frigidus esses. **I**llis utique de

patienter expectat de fulgore quicquid
ad calorem proficere. te vero indig-
nans. aduertit de calore iam in tem-
perem defuisse. Et quia tepidum te iue-
ni: incipiam inquit te euomere ex ore
meo. Et merito. quia tu ad tuum vo-
mitum redisti: quia tu eius gratiam euo-
muisti. Hec quoque christum tam cito fasti-
dis. de quo scriptum est. mel et lac
sub lingua eius. Miror quod ad gustum
tibi dulcissimi nauis: et si tamen
gustasti quod dulcis est dominus. Aut certe
nudum gustasti. et nescis quid sapit
christus. idcirco non appetis in christum: ac
si gustasti. et dulcis non sapuit. sanum
non habes palatum. Ipse quippe dei est sa-
pietia quod ait. Qui comedit me. adhuc
esuriat. et qui bibit me. adhuc sitiet.
Sed quomodo potest esurire vel sitire christum. et
plene cotidie siliquis potari. Non po-
tes bibere sicut calicem christi. et calicem de-
moniorum. Calix demoniorum. superbia
est. Calix demoniorum. detractio et ini-
dia est. Calix demoniorum. crapula. et
ebrietas est. Que cum impleuerit vel
mentem vel ventrem tuum: christus in te non iue-
niet locum. Non mireris quod dico. In do-
mo auium tui. non potes inebriari
ab ubertate domus dei. Cur inquis.
Quia domus deliciarum est. Quomodo ig-
nitas et aqua sicut esse non possunt: sic spirituales
et carnales delicie in eodem se non pati-
unt. Vbi crapulam iucundatis inter pocu-
la senserit christus. vincta sua dulciora su-
per mel et fauam. mentis propinare non digni-
est. Vbi curiosa ciborum diuersitas ubi di-
uitis suppellectilum discolorum varietas. o-
culos pariter pascit et ventrem: celestis
panis ieiunia deserit mentem. Ego letare
iuuenis in adolescentia tua. ut de ce-

leste pariter cum etate temporalis letitia. sue-
cedat quod te absorbeat eterna tristitia.
Sed absit hoc ab adolescentulo nostro.
auertat hoc deus a puero suo. Quia
potius disperdat dominus vniuersa labia do-
losa. eorum quod tibi tale consilium donat: quod
dicunt tibi cotidie. euge euge. et quantum
otiam tuam. Huius sunt cum quibus habitas.
et praua colloquia. adolescentem bonos
mores corrumpunt. Sed quod diu iam non ex-
is de medio eorum. Quid facis in ur-
be. quod claustrum elegeras. Quid tibi
cum seculo. quod secundum spiritum speraueras. Funes ce-
derunt tibi in pedibus. et tu opibus
inhias terrenis. Si vis habere simul
hec et illa: breuiter tibi respondebit. Me-
mento fili. quod receperis bona in vita tu-
a. Receperis dixit. non rapuisti: ne eti-
am de hoc tibi frustra blandiaris. quod
tuis potest. aliena non capias. Ve-
rumpent. quod si illa tua. Beneficia ecclesie.
Ecce Quia surgis ad vigilias. va-
dis ad missas: horis chororum noctur-
nis. diuini frequenter. Non facis.
Hic ecclesie prebendam gratias non accipis.
Dignum est quod altario deseruiat: de al-
tario viuat. Concedit ergo tibi. ut si bene
deseruias. de altario viuas. Non autem
ut de altario luxurieris: ut de alta-
rio superbias: ut in appares tibi frena
aurea. sellas depictas. calcanea de
argentea: varia griseaque pellicea. a
collo et manibus ornatum purpureo di-
uersificatum. Denique quicquid preter ne-
cessarium victum. ac simplicem vestitum de
altario retines. tuum non est: rapina
est. sacrilegium est. Orabat quidam sa-
piens tantum victui suo tribui neces-
saria: non superflua. Hinc ait apostolus.
victum et vestitum: non victum et ornatum.

Et quidam alius sanctus. **S**i de-
rit inquit michi dñs panē ad man-
ducandū: et vestimentum quo ope-
riar. Nota quo operiar. **P**ic ergo
et nos contenti simus vestimentis
quib⁹ operiamur. non quib⁹ lasciui-
amus. non quib⁹ superbiamur: nō
quibus vel simulari mulieribus. vlt
placere studeamus. **D**ed hoc faciū-
inquis cum quibus habito. **S**i non
facio qd ceteri: de singularitate no-
tabor. **P**ropterea in quā exi de me-
dio eorū: ne aut in vrbe notabiliter
vivas: aut exemplo pereas aliorū.
Quid agis in vrbe delicate miles?
Comilitones tui quos fugiens de-
seruisti. pugnant et viciunt: pulsāt
et intrant: celū capiunt et regnant.
Et tu sedens super ambulatorium
tuū. indutus purpura et bysso. arcu-
is plateas: vicos pambulas. **H**ec
sūt pacis ornamenta: non belli mu-
nimēta. **A**n dicas pax. et non ē pax?
Purpura nō propulsat libidinem:
non supbiam. non auariciam repel-
lit: et si qua sūt alia ignea inimica ia-
cula. non exstinguit. **D**eniq; qd ma-
gis metuis. febrem non prohibet:
mortē non arceat. **V**bi sūt arma bel-
lica? **V**bi scutum fidei. vbi galea
salutis: vbi patientie lorica? **Q**uid
trepidas? **P**lures sunt nobiscū: quā
cū illis. **S**ume arma. resume vires:
dū adhuc plium durat. **A**ssunt an-
geli spectatores et protectores. adē
ipse dñs adiutor et susceptor. qui
docet manus tuas ad plium: et di-
gitos tuos ad bellum. **P**rocedam⁹
in adiutorium statz. ne si forte sine
nobis pugnent. sine nobis viciant.

sine nobis ingrediantur. nouissime
cum clausa fuerit ianua: sero pulsa-
tibus. deintus nobis respondeatur
Amen dico vobis: nescio vos. **F**ac
queso te prius sciri: fac te prius vi-
deri: ne tunc nesciaris ad gloriā. sci-
aris autē ad penam. **S**i te xpūs ag-
noscat in bello. recognoscet in celo:
et sicut promisit manifestabit tibi se
ipsū: si tamen et tu penitendo. resipis-
cendo. talem te exhiberis. vt cum si-
duā dicere possis. tunc cognoscam
sicut et cognitus sum. **H**is interim
amonitionibus verecundū adolescē-
tis aim. pulsatum esse sufficiat. **I**n
enim nostris etiā precibus pro ea
diuina pulsata est pietas. **Q**ue si
ad iā nāri inuectionū. ei⁹ mente.
vel parū mollitū inuenierit: q̄sido de
ipā. quod etiā nos de ipso letificabit.

Ad quosdā canonicos regulares
Epistola tercia.

Exhortatio illa in lris nostris.
tam salubris tam apendiosa:
magna scientie. mira caritatis ves-
tre indicia. mirantibus nobis. et cō-
gratulantibus presert. **D**ed qd de
laudib⁹ nostris. p vestra deuotioē.
que tamē non probastis. tam excel-
lentia pmissistis: et si ad humilita-
tis quoq; formā. quantū ex vobis
est. nō mediocriter instruere nos po-
tuit: cōscientias tamen nrās. multa
inferius iacentes. quantū in nob ē.
vehemēter exterruit. **Q**uis enī nos-
trum. suam attendens conuersatio-
nem. tanta de se. et tam indebita. si-
ne magno vel metu. vel periculo pos-
sit audire? **D**e huiusmōi quippe alic-
no seu etiā pprio se iudicio amittēz.

secutum non est. Qui enim iudicat
nos. dñs est. Ceterū de statibus
de quoz salute vestra nūquā carita
tem sollicita esse cognouim⁹. ut se
curos vos reddam⁹. noueritis mul
toꝝ illustrū viroꝝ. et maxime da
uissimū viri wilhelmi cathalaunēsis
epi hortatu et consilio. ad nos dedi
nisse. seq; a nobis suscipi. multis p
ribus ac supplicationib⁹ impetrasse.
ea videlicet intentione. ut ob tenore
artioris vite. ab institutionib⁹ beati
augustini. ad obseruationes sancti bñ
dicti. dei adiutorio sic trāseāt. ut ta
men ab ei⁹ magisterio qui vn⁹ est oī
b⁹ magister in celo ⁊ in terra. nō dis
cedant. illāq; pma fidem quā apud
nos. imo quam pmi in baptismo p
miserūt non irritā faciant. sed saluā
integrāq; custodiant. Talib⁹ itaq;
taliter susceptis. absit ut sincerita
tem vestrā. aut in suscipiendo lesā.
aut in retinēdo lesēda esse credam⁹.
dū tamen illos si forte infra annū
pbatōis qui regularit⁹ cōstitutus
ē cepta deserere. et ad vos redire vel
le cōtigerit. inuitos nō detineam⁹.
Alioquin sanctissimi frēs. vestra nō
refert. ut spiritū libertatis q̄ in eis
est. anathemate incōsulto frustra im
pedire nitamini. nisi forte qđ deus
auerat que vestra non que ihu xpi
sunt. querere studeatis.

Ad arnoldū abbatem morimūdi
Epistola quarta.

Domino abbati arnoldo: frat
bernardus de clara valle. spm

cōpunctionis et consilij. **P**rimo sci
te te volo. dñm cysteraēsem. necdū
quando tu⁹ nūci⁹ ad nos venit de
flandria quo pauloante p nos trās
icāt remeasse. ⁊ ob hoc nec lras ac
cepisse. quas ei iussisti pntari. et ad
huc ēē tante a te psumpte nouitate
ignarū. Felix interim. cui tā tristes
tumores vel ad tēp⁹ liceat ignorare
Deinde qđ de tui de sperādo nos re
uocatione interdixit. ne qđ quasi in
cōuisse apud te fixum est. frustra tibi
lras dirigendo. dissuadere conarer.
in hoc tibi obedire fortasse quidē p
ratione nō debui. ⁊ reuera aut p do
lore factor nō potui. cū et si p certa
scirem. ubi te oportune inuenissem.
ip̄e poti⁹ venissem. q̄ has misissem.
effecturus fortasse p meipsum. qđ
nullis litteris possum. Fides forsi
tan meam huiusmodi tanq̄ cassam
fiduciam. ⁊ utpote proprie pertina
cie conscius. ad quam utiq; flecten
dam. nullam vim. nullam prece.
nullam speras preualere industriā.
At vero ego de illius potentia non
diffidens qui dixit oīa possibilia sūt
credenti. fide ter usurpans ⁊ michi il
lam sententiā. omnia possum in eo
qui me confortat. q̄uis in magna
parte lapidei cordis tui obstinatio
nem. et ip̄e non ignorem. Utinam
nunc tamen siue fructuose. siue frus
tra. tuo lateri adhererem. Quanta
que me mouent. aduersū te frustra
nescio an fructuose iacerem tibi i fa
ciem. non solum verbis. sed et vul
tu et oculis. Tuis deinde prouolu
tus vestigijs. tenerem pedes. aplice
terer genua. totusq; a collo pendēs.

illud michi dulcissimū caput deo seu
lateri quod sub vno meū pposito.
suavi iugo xpiisti. iam pluribus an
nis attritum est. **F**lere quoq; quan
tum valere. rogare et obsecrare per
dominū ihesū/ quatenus parceres.
primo quide eius cruci/ qua utiq; re
demit. quos tu quantum in te est peri
mis. collegit quos tu dispdis. **P**e
rimis inquam et dispergis. siue quos
teū duc. siue quos huc deseris. qui
bus utiq; et si diuersū. non dispar
tamen utraq; metuinus periculū.
Deinde etiā parceres et nobis ami
cis tuis. quibus licet imeritis. non
nisi fletum et lacrimas reliquisti. **O**
si hoc michi licuisset. **F**lexissem for
sitā affectione/ quē ratione nō pos
sum. pectusq; illud ferreū. quod nec
xpiisti timori in hac re dumtaxat ce
dere acq̄scit. fraterna forte pietas
emollisset. **P**ed heu et hanc nobis
copiam subtraxisti. **O** magna nostri
ordinis columpna. **P**acenter que
so audi amicū vel absente. tue peni
tus discessionis impatientē. tuo me
dullitus et labori et periculo compa
ricnte. **O** inquam magna nri ordinis
columpna nō metuis te ruēte. magnā
mor pauldubio ruinā secuturā. **A**t
ego inquires non tuo. scio quod faci
o. bonā pscientiā habeo. **E**sto. **C**re
dimus tibi de te. **P**ed nunquid de
nobis qui iam et grauiā tuo ex dis
cessu. gementes sustinemus. scanda
la et gūiora pauentes expectam?
picula? **A**n et tu quoq; nā ignoras
ista. s; dissimulas? **Q**ua ratione q̄
multoz faciendo ruinā tuere nō psu
mis? qui in hoc videlicet positus e

ras. ut non quod tibi est vtile. sed
magis quod alijs. nec que tua. sed
que ihesu xpi sunt querere de beas?
Quomō inquam securus abis. q̄ gre
gi tibi cōmisso. omnē de se securitate
imperpetuū aufero? **Q**uis occurret
lupis incurstantibus. quis consolabi
tur in tribulationibus. quis prouide
bit in tēptationibus. quis deniq; le
onī resistet rugienti. et querenti quē
deuoret? **P**atebūt sine dubio mori
bus malignantiū. qui deuorat ple
bem xpi sicut escā panis. **H**eu quid
facient nouelle plantatiōes. que p
manus tuas consite fuerāt diuersis
in locis. et locis horrois. et vaste soli
tudinis? **Q**uis arā fodiēt. quis im
pinguabit fimo. quis sepe arā
dabit. quis succrescentes solliātus e
rit rescindere surculos? **A**ut flante p
fecto temptationū vento. tenebrime
adhuc heu facile eradicabūtur aut
inter frutecta certe simul exorietia.
cū nō erit q̄ purget suffocate nullū
offerent fructū. **Q**ue cū ita sint. iu
dica tu q̄le hoc tuū bonū erit. aut
si vel esse poterit bonū cū tantis ma
lis. **Q**uātilibet dignos facturū te
fructus penitentie confidas. nonne
huiuscemōi spm̄is necesse erit suffa
rari? **N**onne deniq; si recte offers.
et non recte diuidis/ peras? **Q**uid
enī? **P**ecce ne forte diuidere esse di
ces/ soli anime tue cōsulere et filios
tuos quos orphanos relinquis con
silio paterno destituere? **O** miseros
et miserabiles. et eo miserabiliores.
quo viuo se conspiciūt orbari patre.
Quā dubitare te quoq; oportue
rit an vel tibi rē cōsulas i ea vitelz

quod absq[ue] consilio statum. et uolubatum tuorum absq[ue] patris et magistri tui licetia rem tam noua presumis. Illud etiam multos p[ro]maxime mouet. q[uod] pueros imbecilles. et delicatos iuuenes tecum ducas. Alioquin si boni et robusti sunt et desolate domui fuerant necessarij. Si delicati ut dixi et imbecilles: dure ac laboriose peregrinatione non erunt idonei. Sed et regendis animabus eorum: nequaquam te ultra credimus uelle p[er]sistere: quippe cuius agnouimus esse apostolum. pastoralis abitare sarcinam. dum taxat tuorum: et soli deinceps uiuere tibi. Valde enim incongruum esset ut alibi presumptuose non vocatus resumeres: quod alibi prohibitus inconsulte relinquis. Sed iam ne omnia scietis. multa superfluo ingeramus: in fine et in fide tibi polliceor. si oportunitatem loquendi tibi michi dederis. daturum me operamur: quatenus idipsum quod inordinate et periculose aggressus es: licite et ob hoc secute peragas. Vale.

Ad adā monachū. vñ supra.

Eplā quinta

Qua michi satis cōperta humilitas. et instantis periculi nāritas. p[ro]bet in fiduciam ueniendi te acius: et arguendi liberius. O incēsatē: q[uod] te fascino ait recedere ab illo saluberrimo consilio. in quo dudum tibi parit et in deo solo teste quētū est? Cogita insipiens vias tuas: et cō

uerte p[er]des tuos in testimonia domini. **N**ō recordarē q[uod] p[ri]mo in maiori monasterio. tue cōuersationis imāia dedicasti: secundo. apud fusiā. n[ost]re te qualicūq[ue] p[ro]uidētie cōmēdisti. tercio in morimundo. stabilitatem tuam firmasti: quarto. meātursus in isto cōsilio suggeste tibi ab abbate arnolto peregrinationi. p[ri]mo vagationi ingenuē abrenūciasti: ipsius quoq[ue] tibi cōsolaui. si non ipse licite posset abire illicitum iudicasti? Quid enim? Licite ne dicas illū recedere qui et sibi commissis laetabile scādalum reliquit: neq[ue] cōmissoris licentiam expectauit? **H**ec quozsum inquires tendunt hec que sic retractare voluisti? Ut te manifeste leuitatis arguam: ut est et nō esse apud te euidenter ostendam: sicq[ue] errorem tuū iam tandem agnoscens et erubescens. vel cōtro discas ab apostolo. non omni spiritui credere: discas a salomone multos q[uod]dem amicos. unū autem habere consiliariū de mille: discas p[re]cure soris domini exemplo. nō solū molib[us] non resisti: sed nec in modum vento agitate arundinis circūferri omni vento doctrine: discas ex euāgelio. domum tuam supra petram fundare: discas et cum discipulis. serpentis non obliuisci prudentiam cum simplicitate colūbe: et tam ex hys q[uod] ex alijs atq[ue] alijs scripturarum testimonijs. hanc colligas summam. quātū tibi uidelicet ut q[uod] mō milleformis ille seductor elusit. q[uod] tū i te boni iūctū nō voluit p[re]pediē. inuidit p[er]seuerantie: hoc nūritum

fac posse sufficere malicie iudicis. si
hac posset auferre tibi. qua sola vir-
tutu nouerat coronari. Obsecro te
per viscera mie xpi ut nullatenus abe-
as aut vel non puerum qui ad nos loco
quidem oportuno venias loqui: si quod
forte tante malis. quam iam nobis ex res-
tra discessione aut venisse sentimus
aut vetula metuimus. quatenus remedium
inueniri. Vale.

Ad brunonem coloniensem vniuersi
papa.

Epla sexta

Omino brunoni viro illus-
tri. et dilecto suo. et fratri ber-
nardus abbas datus de cla-
uallie salutem. et si quid per precorior
oratio. Ex quo dudum tenuis nostra inui-
cem utriusque gratia cepimus noticiam:
non puto vos nostre penitus parui-
tatis oblitum. Et ob hoc non timide
tamquam ad extraneum. sed fideiissime scri-
bo ad vos. quatenus volo: ut ad no-
tum et familiare nostrum. Arnoldus
abbas morimundensis in graue toti-
us nostre ordinis scandalum. suum nuper
monasterium. satis inordinate deserui-
it. Quippe qui nec coabbatum suorum/
in tam scrupuloso facto. expectauit
consilium: nec ipsum cui precipuam
debebat subiectionem. abbatis scilicet
asterciensis licentiam vel assensum.
Quod cum esset homo sub potestate.
hunc et ipse sub se milites: et potesta-
tis impacens superioris. alienum
autem iugum. a propria ceruice
superbus abiecit: et suum autem superbior
in subiectos retinuit. Niquidem de

magna multitudine monachorum
quos arauicis mare et arida inani-
ter congregaret non perisito. sed sibi
pauis admodum. hiisque simpliciori-
bus ac remissioribus relictis desola-
tis: meliores quosque et perfectiores sui
socios erroris assumpsit. Inter quos
tres quorum nos maxime ablatione
turbauit. ausus est etiam seducere et
secum ducere statuit: euerardum vi-
delicet fratrem nostrum. et adam
quem bene nostis. nobilemque illum
puerum conradum: quem et pridem
non sine scandalo tulerat de colonia.
Quos tamen si opera dare volueritis:
vestra confidimus posse reuocari in-
dustria. Nam de ipsius arnoldi reuo-
catione. quia iam in pluribus eius
inflexibilis animi obstinatione per-
bauimus: incassum laborare vos no-
lumus. Audiuimus autem euerardum et a-
dam. et nonnullos eiusdem consortii ali-
os fratres: in vestris adhuc precibus de-
morari. Quod si verum est: oportet
vos eos per vos inter si dignamini
conuenire: flectere precibus. ratio-
ne conuincere. et colubiam eorum
simplicitatem. prudentia instruere
serpentina: ne putent obedientiam.
inobedienti adherere: ne licite sequi
se posse conficiant vagantem illi: et
ne seducantur deserere professum or-
dinem propter inordinatum homi-
nem: cum ipsum quoque angelum de
celo. si aliud eis euangelizauerit. du-
bitare non oporteat apostolica auctorita-
te. anathema dicere. et ab ipso doce-
antur apostoli. se ab omni fratre iniquitate ab-
lacte debere subtrahere. Qui vos quoque
docet non superbe sapere: nec sperare in

incerto diuiciatum: donec omnib9
abrenūciantem. pbatum sibi xpūs
vendicat discipulū **Valete.**

Ad adam monachum unde sup.
Epistola vij.

Si manetes in caritate. quā
in te olim aut nouim9. aut
putauim9. caritatis pfecto
tōpnā sentires: que utiq; sūt scan
dala pusilloz. **N**ec enim caritas ca
ritate offenderet: aut cōtempneret
cū sentiret offensam. **N**ā seipam nō
potest negare: nec enim in se diuisa ē
Nouit pot9 in se diuisa cōiungere:
cōiuncta diuidere nescit. **P**roinde ut
dixi si maneret in te. nō siletet non
quiesceret nō dissimularet gemens
et estuās: et intra pui pectus tuū p
culdubio submurmurās illud **Q**uis
scandalizatur: et ego nō vroz? **S**i
quidē benigna ē. **P**acem diligit: cō
gaudet unitati. **D**ola quippe est q
illā generat. colligat solidae et cōser
uat: ubiq; seruari cognoscitur in
vinculo pacis. **I**nfensa ergo a vobis
hac tam honorabili mē unitatis et
pacis: quo pacto queso vestrū qdā
q; sacrificiū deo fore acceptū pzesu
mitis. cū absq; illa nec martyrium
quidē aliquid ēē putet aplūs? **A**ue
qua ratione vobis forte infensā nō
esse cōfiditis: an9 castis viscerib9.
cui9 caris pignozib9. tam ihumane
agēdo nō pepastis. nec paratis scin
tentes unitatē. rūpentes vinculū pa
cis? **P**onendū est ergo mun9 qdā
q; offerre patis: et pūs habenti ad
uersū vos non fratri s; fratrū multi
tudinē cōaliandū. **C**ate nimirum

vnuerse fraternitatē unitas aduer
sum vestrā paucitatē quodam veluti
vestri discessus gladio sauciata q̄zi
tur: quasi q̄ plangens miserabiliter
dicat. **F**ilij mās mee. pugnauerunt
cōtra me. **E**t merito. **Q**ui enim non
est cū illa: cōtra illā est. **P**utas sine
gemitu tā iustum filie gemitū. pia
possit mater caritas audire? **I**deo
et ipsa nostris lacrimis iungens su
as: ait de vobis. **F**ilios enutriui et
exaltaui. ipi autem spzeuerunt me
Caritas ipse de9 est. **P**ax nrā xps:
qui fecit vtrāq; vnū. **I**n trinitate et
unitas maxime cōmendatur. **C**ui
ergo caritas. pax et unitas. itata
cognoscitur: qd habet in regno xpi
et dei? **S**ed forsitan dicas. **A**bbas
noster adduxit nos: et secū ire p̄ce
pit. **N**um inobediētes ēē debui9?
Has quidē nisi forte oblit9 sis. qd
quādā die cōmunicato me cū iā q̄spi
rati scādali q̄silio. ac diligēt mutua
collatiōe discusso. int9 nos cōuenire
In q̄ si pmanisisses: et de te illud nō
inōgrue diceretur. **B**eat9 vir q̄ nō
obijt in cōsilio impioz. **E**t esto. **D**e
buisi obedire filij patri: magistrū se
q̄ discipuli. **I**tauerit certe abbati mo
nachos suos ducere q̄ libuerit et da
tere qd voluerit: s; q̄d iū vixit. **N**ūc
vero mortuo illo. quē vel audire doc
tozē. vel sequi ducē cōgimur: q̄ ad
huc tā q̄ue scandalum emēdare cūte
mī? **Q**uis iā phibet nō dico me. s;
deū vestrū per os ieremie. benigne
vos reuocantē audire? **A**it enī. **N**ū
quid qui cecidit non resurget? **A**ue
qui auersus est non reuertet? **A**n et
ille moriens interdixit. ne vel post

casum septetis resurgere. post auer
sionem mutare audetis de reuersio
ne? Ita ne etiā de functo necesse est
vos obedire et obedire q̄ caritate? obe
dire i vtr̄ ipsoꝝ salutis piculū? **N**z
arbitor q̄ nequa q̄ firmitus seu tēa
tius dices esse vinculū abbatum ad
subditos / q̄ cōingū ad seipsoꝝ / quo
rū quippe deus copulā. et nō homo /
inviolabili ligauit sacramēto. loquē
te saluatore. **Q**uod deus coniūxit
homo nō separet. **A**postolo at̄ asserē
te solutā eē mulierē a lege viri mor
tuo illo. **T**u te abbas existimas de
fici lege teneri et hoc cōtra legem /
que sanctior est legē videlicet carita
tis? **E**t hoc dixi / non q̄ putem vos
vel viuētē in hoc paruisse debē. aut
vel dicendū esse obiam sic paruisse.
Alioquin generalis de huiusmodi il
la sententia est. **D**edūcantes autē
in obligationes. adducet dominus
cū operantibꝝ iniquitate. **A**c ne for
te quis abbatū etiā in malo obedire
ciam ab hoc maledicto liberam esse
contendat. audi alibi aperaue. **F**ili
us non portabit iniquitatem patris.
et pater non portabit iniquitatem fi
lij. **E**x hīs ergo liquido apparet.
mala imperantibus non esse paren
dum. p̄sertim dum p̄rauis obtem
perans imperijs in quo homini vi
deris obediens. deo plane qui om
ne quod perperā agitur interdixit
inobedientē te exhibes. **V**alde autē
peruersū est p̄fiteri te obedientem
in quo nosceris superiorē p̄opter in
feriorem. id est diuinā p̄opter hu
manā soluere obediētā. **Q**uid enī?
Quod iubet homo p̄hibet deus.

et ego audiam hominē surdus deo?
Non sic apostoli. **E**lamāt quippe
dicentes. **M**elius est obedire deo q̄
hoībus. **H**inc dñs in euāgelio pha
riseos increpans. quare et vos inq̄
trāsgredimini mādatum dei? p̄pter
traditionē vestrā. **E**t p̄ ysaiam. **S**i
ne causa autē ait colūt me. māda ta
et doctrinas hoīm tenētes. **E**t item
ad p̄thoplastū. **P**ro eo q̄ obedisti
voca uxoris tue. plus q̄ mee. male
dicta terra in ope tuo. **I**gitur facere
malū quolibet etiā iubete constat
nō esse obediētā. sed potius inobe
diētā. **H**anc hoc aduertendum q̄
quedā sunt pura bona. quedā pura
mala / et in hīs nullā deberi hoībꝝ
obediētā. qm̄ nec illa omittenda
sūt etiā cū p̄hibent. nec ista vel cū
iubetur cōmittēda. **P**orro inter hec
sūt media quedā que p̄ modo. loco
tempe vel persona et mala possunt
esse et bona. et in hīs lex posita ē
obediētie tanq̄ in ligno sciētie bo
ni et mali quod erat in medio para
disi. **I**n hīs p̄fecto phas nō est nos
trū sensum p̄scribere magistrorum.
In hīs omnino p̄latorum nec ius
sio nec p̄hibitio contempnenda.
Videamus ne forte tale fuerit qd̄
arguimus in vobis. et ob hoc forsi
tan argui non debuerit. **Q**uod e
uidētius elucebit. si p̄misse diui
sionis exempla subiicero. **F**ides
sp̄s caritas et cetera huiusmodi
puta sunt bona. que quia male
non possunt vel iuberi vel teneri.
bene non possunt vel p̄hiberi vel
non teneri. **P**ura mala sunt. furtū
sacilegium. adulterium. et cetera.

16
talia que utique nec vel bene precipi
vel perfici possunt: nec male prohiberi
vel non fieri. **A**dversus huiusmodi
non est lex. **N**ullus quippe prohibitio
valet obviare preceptis: nullus iussio
preiudicare prohibitis. **S**unt deinde
media que quidem per se nec bona nec
mala esse noscuntur: possunt tamen
indifferenter et bene pariter et male
vel prohiberi vel iuberi: sed male nulla
tenetur in hijs a subditis obediri. **E**x
hijs sunt ut exempli gratia ponam. levi
tare. vigilare. legere: et quecumque ta
lia. **V**idendum vero: quia media que
dam in purorum plenius bonorum seu ma
lorum transeunt rationem. **N**am coniugi
um cum et fieri liceat et non fieri: factum
iam solui non licet. **Q**uod ergo ante
nuptias medium esse liquebat: in iam
coniugatus puri boni vim optinet. **I**tem
propria possidere seculari quidem homi
ni medium est. quoniam et non possidere li
cet: monacho vero quia possidere non
licet. purum malum est. **V**ides ne iam
frater noster factum. cui potissimum me
bro divisionis conveniat? **S**i puris
aptandum bonis probabile est. **S**i
puris malis deputandum: vitupera
bile est. **V**im vero collocandum inter
media: et via quidem excusari forsitan
potest propter obedientiam. mora vero
penitus non potest. que non fit pro obedi
entia. **N**am mortuo iam abbati. si quod
ante iussit quod non debuit nequaquam es
se patendum: superior patefeat dispu
tatio. **E**t si res per se iam satis elucescat:
tamen propter quosdam qui querunt occa
sionem ubi ratio non subpediat clarum
faciam breviter: et ita clarum. ut om
nis dubietatis umbra disparat quod

nec purum nec medium bonum: sed pla
ne purum fuerit malum sic obedisse: sic
vestrum monasterium reliquisse. **E**t qui
dem taceo de mortuo. qui suum et solum
iam iudicem habet deum: et vere nunc
suo domino. aut stat aut cadit: ne for
te indignas. et merito indignans di
cat deus. **T**ulerunt homines a me iudi
cium. **T**amen ad correctionem viven
tium. non quidem quod gessit. sed quod
iussit discussio: utrum videlicet illa
iussio vim habere debuerit: quatinus
in scandalum multorum ei fuerit obse
quendum. **E**t permittendum quod sequi
simpliciter nichilque suspicantes ma
lum. male licet proficiscentem secuti sunt.
putantes eum episcopi lingonensis. et
abbatis cysterciensis (nam utriusque debi
tor erat) licentia proficisci. quod utique
nonnullos de illo comitatu. sic credi
disse incredibile non est: nostra hec
illos non tangit reprehensio. dummodo
ubi properant sine mora regrediantur.
Igitur adversus illos tamen. imo pro
illis sermo est nobis. qui scientes et
prudenter. miserunt manus in ignem.
qui conscientie presumptionis. secuti
sunt presumptorem: non audien
tes apostolum prohibentem et denun
tiantem. ut se ab omni fratre ambu
lante inordinate subtraherent: con
temnentes et ipsius domini vocem
dicentis. **Q**ui non colligit mecum
dispergit. **V**os fratres. vos inquam
apte et specialiter notat illud apud
iheremiam: quod cum dolore quidem
reminisceat obprobrium. **H**ec est in
quit gens. que non audiuit vocem dei
sui. **D**eus enim propter vos est ista hostis suum
proprio designatis ex officio. et tanquam

digito demonstrantis: ut simplices
ab eius impio deterreat consecratus
Qui nō est inquit meū. dispergit
Ac si dicat **I**n hoc te iam meū nō
esse intelligas. si sequas disperso-
rem **D**eo ergo clamāte/qui nō col-
ligit meū. dispergit: seq̃ vos opor-
tuit dispersorem? **D**eo inquā vos i-
uante ad colligendū. homī potius
ad dispergendū obsequi debebat?
Magistros cōtempnebat. subditos
exponebat. socios perturbabat. et vos
videntes furem/currebatis cum eo?
Dilere de mortuo statuerā. sed con-
pulsus sum fateor aliq̃tulū p̃ter
gredi: dum nō potuit ip̃robati obe-
ditio/si nō rep̃oba monstraretur et
iussio **P**orro iussio hoīs et actio/ā
diuersa nō fuerint. ip̃ossibile visum
est. vnam sine altera/vel approbati
vel respui **L**iquet tamen huiusmo-
di iussioni nō fuisse obtemperandū:
deo quippe ip̃erante cōtraria **I**tem
Maiorū institutis/minorū non esse
preponēda: aut cōmunib⁹/p̃riuata
non p̃iudicare ip̃eria quis dubitat?
Nā ex regula s̃acti benedī hoc ha-
bemus. **P**ossem quidē abbatē cys-
terciensem ad mediū deducere/ qui
vtrq; superior illo/q̃tū pater filio. q̃-
tum magister discipulo. q̃tū deniq;
abbas cōmisso sibi monacho/meita
se a vobis p̃pter ipsū queritur fuisse
cōtemptū **P**ossem et episcopū/ cui⁹
nichilomin⁹ quia nō fuit expectat⁹
cōsensus. inexcusabilis est et cōtemp-
tus: cum ad ipsos de ipsis dñs di-
cat **Q**ui vos spernit: me spernit.
Sed quoniā hys posset ambobus
opponi et anteponi romanū pontifi-

cis tanq̃ grauior auctoritas: cuius
quippe vos aiunt p̃munitos fuisse
licentia. que et ipsa licentia suo qui-
dem loco erit discutienda. talis cer-
te proferatur/ cui⁹ dñino fas nō sit
auctoritati cōtradecere **C**erte sum⁹
ille pontifex q̃ per sanguinē prop̃ri-
um solus et semel irrouit in sancta:
eterna redēptione inuenta: terrifi-
ca voce denūciat in euāgelio. ne q̃s
vnū de pusillis eius audeat scādali-
zare **V**obis aut vnus donetur scā-
dalum: si nō vltra processit malum
Faalis sequatur venia culpam: ex
qua graue dāpnū non oritur **N**unc
vero quod dubium nō est/pluribus
scandalizatis: quis aperte nō vide-
at/q̃ ihumane humanā iussionem
diuine pretulerit? **Q**uod quidem
audere quis nisi amens dicere aude-
at. bonū esse aut bene fieri posse: q̃
telibet dignitatis hoīs p̃eapiēte?
Quod aut nec bonum est nec bene
fieri potest: putū proculdubio malū
est **U**nde consequenter aduertitur/
q̃ iter vestrū in multorū vsurpatum
scandalū. ac p̃ hoc et cōtra dei man-
datum: non putū bonum. aut medi-
um. sed putum dñino fuerit malū:
quoniāquidem et putū bonū/sem̃
bonū est. et mediū bene fieri potest
Quo ergo vel abbatē iussio. vel pa-
pe p̃missio/liatū facere valuit. quod
putū sicut irrefutabiliter p̃batū est/
malū fuit: cū super⁹ nichilomin⁹
allegatū sit. ea q̃ huiusmodi sūt/
idest p̃uā mala. ut nūq̃ iuste iubei-
sic nec liate posse fieri? **V**ides q̃ in-
his excusatio/de huāna obia. vbi in
deū quinat scā transgressio? **N**ec ti

17
mēdum michi arbitror qd ad illud
dei cōsū de sibi nūciato scādalo pha
riseoz refugias. Vt quō ille nichili
pendebat dicens. sinite illos. cā
sunt duces cecorum. ita et nostra vo
bis scandala non esse timenda exis
times. Vides nempe qd nil simile
habeat in hac parte proportio. Nā
si compares personas. illic pharisei
superbi. hic pauperes pprisli scanda
lizatur. **Di** causas. hic leuitas. ibi
veritas in causa esse dinoscitur. Rur
sus quod et superius ppositum est.
vos non solum diuinis humana. s
et cōmunib9 priuata pētulisse im
peria. hoc solum ad probationē suf
ficiat. quod vestre illi et nouitati in
solite. et insolenti pēsumptioni. nō
tantū nostri ordinis vniuersitas. s
etiam oīm monasteriorum. et cōsue
tudo. et institutio reclamare videtur.
Quod et vos quoq; non imerito ti
mentes. nec satis de ppropria cau
sa confidentes. remotas ac remor
dentes consciētias apostolica cona
ti estis de linire licentia. **O** stiuolum
satis remedium. quod non est ali
ud nisi more pprothoplaustozū. cau
teriat. consciēcijs texere perisoma
ta. videlicet ad velamentū non ad
medicamentū. **A**postolicā inquit
licentiam quesuimus. et impetraui
mus. **U**tinam nō licentiam quesis
setis sed consiliū. id est non ut lice
ret sed an liceret. **U**n tamē qrebat
licentiam. **U**t liceret quod non lice
bat. **F**acere itaq; volebatis. quod
non licebat. **Q**uod non licebat.
malū erat. **M**ala igitur erat infētio
q in malū tēdebat. **N**isi forte tale

hoc fuisse dicatur. qd absq; licentia
quidē nō liceret. liceret aut si cū li
centia fieret. **V**erū id iā supius in
uinabili exdusum est ratione. **N**es
enī deus vbi ait nolite. ptempnere
vnū ex hys pusillis. qui in me cō
dūt. addidit etiam. nisi cum licenti
a. aut dicens. qui scandalisauerit v
nū de pusillis meis. et cetera. deter
minauit subiūgēs sū licentia. **C**ōstat
igitur vbi veritas. et veritas nō a
ria in causa nō est. nec licite scādalu
qdlibet a quolibz posse pmitti. nec
iuste pāpi. nec innoxie consentiri.
Hui9 tū patrandi maliz. querendū
putastis esse licentiā. **E**ed ad qd.
An ut quāto licētius. tāto securi9.
et quo securi9. eo et pculosi9 pecca
retis. **M**ira cautela. et stupenda p
uidētia. **M**alū qd iā corde concepe
rant. operi tamē cauti fuerunt. non
implere nisi cum licentia. **C**onceptu
runt dolozē. sed non pepererūt iniqui
tate. donec in quo papa cōceptui p
buisset assensum. **Q**uo lucro. **Q**uo
re salam compēdio mali. **N**ūquid
ideo aut malū esse desijt. aut vel mi
noratum est quia papa concessit.
Quis vero malum esse neget. as
sensum prebere malo. **Q**uod tamen
summū fecisse pontificem. nequaquā
crediderim. nisi aut arcūuentū mē
dacio. aut importunitate vidū. **N**ū
etenim aliter huiusmodi vobis li
cētiam indulgeret. seminandi vide
licet scandala. scismata suscitandi.
amicos contristandi. fratrum cōtur
bendi pacem. et confundendi vnitatem.
ppropziūq; insuper contempnē
di epm. **E**t hec quo necessitate

necesse non habeo dicere: cum rei
exitus satis indicat. Profectos nem-
pe plangim⁹: pfectum nō cernim⁹.
Hīs ergo talib⁹ et tam grauib⁹
malis dare assensū. exhibere obseq-
um. impedere adiutoriū: tu michi
obedientiā noīas modēstiam nūci-
pas/appellas mansuetudinē? Tu
inquā conat⁹ pessima viā virtutū
palliare nominibus? An te putas
hoc sine iniuria facere dñi virtutū?
q̄ virtutib⁹ facis iniuriam? Vanissi-
mā p̄sumptionē. turpissimā leuita-
tē. crudelissimā dissensionem. obedi-
entia. modēstia. mā suetudinē noī-
bus velas: et velatis sordib⁹ sacra
illa vocabula maculas? Hāc ego
nunq̄ emuler obedientiā. Valē
michi nunq̄ libeat modēstia vel po-
tius molestia imitari. Huiuscemo-
di mā suetudo semper longe fiat a
me. Talis siquidē obedientia. om-
ni est p̄temptu deterior. Talis quo-
q̄ modēstia ultra omnē modū ex-
tenditur. Ultra dictā an aīra? Pz
verius forsitā et utroq̄ cōpetent⁹
dixerim extra. Qualis deniq̄ illa
est mansuetudo: que ipso etiā audi-
tu oīm aures exasperat? Volo tñ
eam ipsam ut et michi mō exhibe-
as. Cū tam patiens sis ut a quoli-
bet etiā quo nō licet p̄trahi non
cōtendas: liceat et me obsecro pau-
lo nūc cōfident⁹ agere tecum. Alio-
quin male multum merui de te: si
quod ne mihi soles soli michi idig-
nandū putaueris. Igitur tuam con-
uenio cōscientiā. Volens. an iuit⁹
pfectus es? Sed si ex voluntate:
iam nō ex obedientia. Hi autē inui-

tus: suspectū vidētis habere obse-
quiū. cui obsequi grauabaris. Vbi
vero suspicio. ibi discussio necessaria.
Verum tu ut tue patientie dāres/
vel caperes experimentum nichil
discutiens: trahi te passus es. non
solum p̄ter voluntatem tuam. s̄
et cōtra cōscientiam. O patientia/
omni digna impatentia. Non pos-
sum fateor non irasci huic contenti-
osissime patientie. Videbas disp̄gē-
tem et sequebaris. Scandala dictā
tem audiebas: et obsequebaris. Ve-
ra patientia est pati vel agere con-
tra quod libeat: sed non p̄ter qd
liceat. Mirum vero q̄ hominem
audiebas furtive susurrantem: de-
um non audiebas aperte redamā-
tem. tali quasi celitus emisso toni-
truo. De illi per quem scandalum
venit. Non tantum autē doming⁹.
sed et sanguis ipsius clamore nichil
omin⁹ vehementi surdis licet ter-
ribiliter irruiebat. Clamor eius.
eius effusio. Effusus quippe p̄ dis-
persis filiis dei. ut eos cōgregaret
in unū: iuste fremebat in disperso-
res. Odit nimirum dispersores: q̄
nō nouit nisi colligere. Magn⁹ ei⁹
et vehemens: qui corpora de sepul-
chris. animas ab inferis exātāuit.
Terram celosq̄ tuba illa conuoca-
uit in unum: quippe que in terra. et
que in celis sunt pacificans. In om-
nē terram exiuit sonus ille: et ves-
tram non valuit rumpere surdita-
tem? Vox nempe illa in virtute:
vox illa i magnificētia. Et qd cla-
mat? Exurgat de⁹ et dissipetur ini-
mia eius. Et itē. Disperge illos in

18

virtute tua? et deponere eos p[ro]fector
meus dñe. **S**anguis xp̄i est. frat[er]
adam. sanguis xp̄i est qui p[ro] p[ro]p[ri]e cō
gregatis. aduersus ip̄ios disperso
res. quasi tuba exaltat vocem suam
Minatur autē se dispersores disper
gere: qui p[ro] dispersis colligendis ef
fusus est. **E**t si eius vocē tu non au
dis? audit eā de cuius latere mana
uit. **Q**uō nāq[ue] p[ro]p[ri]ū non audit?
qui abel sanguinē audiebat? **P**ed[em]
q[ue]d ad me inquis? **N**olle viderit? cui
michi cōtradicare fas nō erat. **N**on
est discipul[us] sup[er] m[ag]ist[rum]. **D**ocend[us]
nō docturus. eius latere adhibebat.
He qui debui. non p[re]ire. p[re]cepto[rum]
auditor. **I**stoz tempum paulē sim
plex? si enī. **N**ille alterū se tibi exhi
bisset anthoniū? ut quicq[ue]d vel le
uiter de labijs ei[us] p[re]deret necesse
nō haberes discutere? et sine cuncta
tione ad oīa nichil hesitans obedi
res. **O** monachū obedientissimū?
an ex quib[us] libet senio[rum] verbulis.
ne unū quidē iota p[er]uolet. **N**on
attendit quale sit q[ue]d p[re]cipitur? hoc
solo cōtentus quia p[re]cipitur. **E**t hec
est obedientia. sine mora. **S**i ita o
portet? sine causa legitur i[ste] eā. oīa
p[ro]bate. q[ue]d bonū est tenete. **S**i ita
oportet? **D**elcam[us] iam de libro euā
gelij. estote p[ro]utētes sicut serpētes?
sufficiente quippe. et simplices sicut
colūbe. **N**ec dico a subditis mādātā
p[re]posito[rum] esse diiudicāda? ubi nil
iuberi dephenditur diuinis cōtrari
um institutis? sed necessariam asse
ro et p[ro]udentiam. qua aduersatur.
si quid aduersatur? et libertatem.
qua et i[st]e genue p[ro]tempnatur. **E**t enī

iste nichil inquit habeo interroga
re? viderit ille q[ue]d iusserit. **D**ic q[ue]so
si dato in man[us] gladio. suū te arma
ri iussiss[et] i[n] iugulū? acq[ui]uiss[et]? **A**ne
si se tuo voluiss[et] impulsu in ignem
vel in aquam p[re]cipite dare? obtepe
rass[et]? **N**ōne eā ab h[is] non p[ro]hi
bere cū possis? in crimē tibi reputat[ur]
hominidij? **A**ge ergo? inde ne forte
sub p[re]textu obediētie in q[ui]ppia ei gra
uius inferueris. **N**ō ignoras certe
qui dixerit (nam michi h[uius] fortas
se non crederes) exp[er]ire scandala
facientibus demergi potius in pro
fundum maris. **C**ur hoc dixit? nisi
quia significare voluit tam grauiā
illos in posterum manere tormēta.
ut eis compata mors temporalis.
ne penalis quidem esse videatur. **S**
cōmoda? **Q**ui q[ue]d cū scandala fecere in
iussi. iussi enim/sequendo illum.
obsequendo illi? nonne vtilius iux
ta p[re]missam veritatis sententiam
molam asinariam collo ei[us] suspen
deres. et sic eum demergeres in p[ro]
fundum maris? **Q**uid ergo? **T**u
ille obedientissim[us] discipul[us]. illum
p[re]m[ia] et p[re]ceptorem tuū quem ne
p[ro]p[ri]o quidē t[em]p[or]is. vel transuerso v[er]
b[is] pedis a te q[ue]d diu vixit passus es
elongari. ita ut foueam quoq[ue] p[er]
eum. non quidem reas. sed apertis
more balaam oculis. cadere non
tuncatus sis. tu ne inquā illum tu
o ita beandum putasti obsequio?
ut morte illi grauiorem exhibueris
obediētiā? **R**ecura nunc ex p[ro]p[ri]o.
q[ue]d vera sit illa sententia. **I**nimic[us] ho
minis. domestica ill[us]. **S**ic itaq[ue] sen
tiens. sic conscius ip[s]e tibi? nōne si

sapis gemis / et si non desipis tre-
mis? Quippe e9 obediētia nō me-
o s; veritatis iudicio peior iuenta ē
hoiadio. **I**bi hec nō ignoras? quā
non trepidas? **Q**uā si trepidas? quā
nō emēdare festinas? Alioqn qualē
hūc ad illud tribunal terrifiā psci-
entiā portas? ubi iudex teste nō in-
diget? **U**bi veritas discutit intētio-
nes. ubi inq̄sitiō culparum ptingit
ad abdita cordis? ubi deniq; secre-
tissimos recessus mentū. diuin9 ille
inuestigat intuit9? et ad subitū illū
solis iusticie fulgorē aīatum expāsi-
sinus. aīa siue bona siue mala e-
uomūt que celabāt. **I**bi frater adā-
faētes et p̄sentientes pari pena pu-
nientur. **I**bi fures et socij furū. simi-
lem sūt excepturi sentētiā. **I**bi par
subibunt iudiciū? et qui lactāt et q̄
lactantur peccatores. **P**erge igitur
iam dicere. quid ad me ille viderit
Tāge p̄cem et dic: nō sū inq̄nat9
ab ea. **A**bsconde ignē in sinu tuo?
et te iactato nō aduri. **P**one deniq;
portionē tuā cū adulteris? nichil
q; tua interesse putato. **N**ō ita ysai-
as. **R**edarguit enim seipsū nō solū
quia ipse immūdus. sed et q; socius
sit imūdorū? quia iniquiens vir pol-
lutus labijs ego sum. et in medio
populi imunda labia habentis ego
habito. **R**edarguit autem dixerim.
non quia cum malis habitaret. sed
quia mala nō redarguerit. **P**ic nā
q; ait. **P**ec michi quia tacui. **Q**uan-
do vero ipse malum facere acquies-
ceret? quod se in alijs nō redarguis-
se redarguit? **Q**uid enim etiam da-
uid? **N**one alieni cōtagioē peccati

se senserat inquinari posse cū dicit
cū hoib9 opantib9 iniquitatē? et nā
cōmunicabo cū electis eorū? **D**eni-
q; et orat dicens. **A**b occultis meis mū-
da me dñe: et ab alienis p̄ce serua
tuo. **U**n cā malorū quorū noluit
p̄tiāpare malū? studuit dedinare cō-
soriū. **A**it etenim. **N**on sedi cum con-
silio vanitatē? et cū iniqua gerenti-
bus non introibo. **H**uic vsuilo. cō-
tinuit et subsequens. **O**diui etiam
malignatū? et cū impijs non sede-
bo. **A**udi deniq; et sapientē cōsiliū.
Fili mi ait si te lactauerint peccato-
res? ne acquiescas eis. **T**u ergo
aduersus hec atq; alia in hūc mo-
dum innumera veritatis testimonia
putasti cupiam obediendum? **O**-
diosa puerisitas. **O**bediētie v̄tus
que semp militat veritati? aduers9
veritatē accingit? **F**elice ego dixerū
f̄is hētia inobediētiā? cui cito te si-
piscēti ab errore et reuertenti ex iti-
nere talem atigit nō expectari obedi-
entiā. **Q**uā potiorē nūc et dulciore sue
h̄moi inobediētie carpit. iā iamq;
degustat fructum? bonam habens
conscientiam. quod ceteris collegis
suis fraterna corda graui scandalo
cōtraientib9. ipse inter fratres in p̄-
posito et ordine suo conuersetur sū-
q̄rela. **C**ui9 ego si optio def. pigra
potius elegerim inobediētiā cū
ipsius conscientia? quā horum studi-
osam obediētiā cum scandalo. **E**x-
istimo enī quia melius agit iste. sic
inobediens abbati. s; non caritatis
seruādo vnitatē in vinculo pacis. q̄
illi qui ita obtemperant hoī vni. ut
vniū p̄ferant vnitati. **F**identer et

hec addiderim expedire magis cui
libet/sola vni9 hois peditari inobe
diētia/ q̄ reliquis oib9 pietatis bo
nis et votis pprie p̄fessionis. **Si**q
dem vt cetera t̄m̄a duo p̄cipua no
bis in monasterijs cōuersatib9 ob
seruāda traduntur/subiectio abbati
et stabilitas in loco. **Et** ita obseruā
da / q̄ neutrū p̄peditat alterum/nec
alterutrum sibi p̄iudicent. vt verbi
grā. sic te stabile in loco exhibeas.
vt abbati subia nō cōtēpnas. sic o
bedias subiect9 abbati vt stabilita
tē nō omittas. **P**orro si detestaris i
loco licet p̄secrante q̄ abbatis for
te subdi cōtēpnit ip̄erij9/muratio si
rephēdun9 obediētiā. q̄ vob̄ vestrū
deserendi locū/vel causa extitit/vel
ocasio/p̄sertim cū in p̄fessioē regu
lari sic p̄mittatur stabilitas/vt de
subiectioē abbati exhibēda nulla pe
nitentia fiat. **V**ed queris forsi
tan inq̄ens michi Quid q̄ tu de sta
bilitate tua fac. quā apud aīsterāū
firmasti? et nūc alibi habitas? **A**d
qd̄ r̄ndeo. **E**go quidem aīsterāensis
monach9/ibi p̄fessus ab abbate
meo ubi nūc habitō miss9 sū; s̄ miss
us in pace/miss9 sine scādalo/sine
discordia; missus iuxta cōsuetudinē
et cōmunem institutionem. **Q**uid
ergo in eadem qua missus sum pa
ce et concordia perseuero. q̄diu in
unitate sto. cōmunibus p̄cipua nō
p̄fero. quietus et subiectus i quo
positus sum permaneo. secura dico
conscientia. quod p̄promisi firmiter
tenco. **Q**uomodo enim stabilita
tis p̄uicator votum? qui vnani
mitatis non rumpo vinculum. pa

as firmamentū non desero? **E**t
si corp9 absentauit obedientia; sed
spiritū semp̄ ibidē p̄ntem tenet con
corde deuotio. et in nullo dissimilis
cōuersatio. **Q**ua die autē (qd̄ quidē
deus auctat) alijs ināpiā viuere le
gibus. alijs morib9 cōuersari. diuer
sis deseruire obseruatijs. adinuenire
noua. ex traneas vsurpare cōsuetu
dines; trāsgressor p̄fessionis. p̄mis
sam stabilitatē iam nō me tenere p̄
fido. **D**ico ergo abbati p̄ omia obte
perandū; sed salua p̄fessione. **V**erū
tu p̄fessus scdm̄ regulā sancti b̄ndic
ti. vbi p̄misisti obediētiā. p̄misisti
et stabilitatē. **Q**uod si obedieris quidē.
stabilis autē non fueris; dum offen
dis in vno. factus es oīm reus. **S**i
omniū et ip̄i9 obediētie. **V**ides ita
q̄ pond9 tue obediētie? **Q**uō nem
pe stabilitatis transgressionē sufficiat
excusare? que nec sibi quidē valet pa
trocinari? **I**tem. notū est sollempni
ter ac regulariter p̄fiteri quēq̄ in
p̄ntia abbatis. **I**n p̄ntia ergo t̄m̄.
non etiā ad nutū ip̄ius; sit cuiusq̄
p̄fessio. **T**estis p̄inde adhibetur ab
bas. non dictator p̄fessionis; adiu
tor non fraudator adimplentionis;
vindex non auctor p̄uicationis.
Quid ergo? **P**onā in manu abba
tis qd̄ absq̄ vlla exceptione coram
deo et sacris ci9 ppria manu et ore
firmaui; audiens ex regula. si quan
do aliē fecero. a deo me ēē dampnā
dū. quē irideo? **S**i abbas me9. a
etiā āgel9 de celo cōtraria iusserit. li
bē reusabo huius mōi obediētiā; q̄
me trāsgressorē pprii voti. et p̄ierac
faciat nomen dei mei. **Q**uod enim

me iuxta scripturę veritatem. ex ore
meo vel cōdemnandū. vel iustificā
dum. et qz os qđ mentitur occidit
animam. et qđ deo veraciter canit
tur. perdes omnes qui loantur
mendacium. et quia unusquisqz o
nus suum portabit. et unusquisqz
pro se rationem reddet. Alioquin
qua fronte psallam mentiens in cō
spectu dei et angelorum. illud de
psalmo. reddam tibi vota mea. que
distinxerunt labia mea. Viderit de
niqz abbas meus. quid sibi facien
dum putet. de eo qđ ex regula ad
ipsum specialiter dirigitur. ut pre
sentem regulam in omnibus conser
uet. Et item qđ vniuersaliter pre
cipitur. et nemo exapitur. ut om
nes scilicet per omnia magistrā se
quantur regulam. nec ab ea teme
re deuictur a quoqz. Ego sic ipsum
sequi decreui semper. et vbiqz magis
trum. ut nequaquā a regule quam
teste ipso intraui. et statui custodire de
uicini magisterio. Occurramus bre
uiter questioni. que a latere nobis
surgere posse videtur. et sic iam ni
mis longam finiamus epistolam.
Videor nempe cōtraria loqui rei qđ
facio. Queritur etenim a me p̄t si hos
dāpno qui abbas sui non solū consen
su. s. et iussu. suū monasteriū deserūt.
quo pacto illos. et recipiā. et retineā.
qui de alijs monasterijs fracto sta
bilitatis voto. et p̄cepto seniorū im
perio. ad nostrū ordinem veniūt. Ad
quod quidē breuis responsio. s. p̄ci
losa. Vereor nāqz displicere quibus
dam. qđ dicitur sum. Ceterū michi
magis verendū puto. ne tacendo ve

ritatem. illū versaliū non veraciter
cantē. Iusticiam tuā non abscondi in
corde meo. et cetera. Hac ergo rati
one illos suscipimus. qm̄ non puta
m9 esse malū. si vota labioz suoz
que in locis suis potuerunt quidē p
mittere. s. nequaquā p̄soluere. deo qđ
vbiqz est vbiqz. poterūt reddant.
et solius r̄pte stabilitatis dāpna. re
liquoz regularū p̄ceptorū. integra
observatione cōpensent. Si cui dis
plicet hoc. et murmurat aduersus
hominē querentē salutē suam. respō
debit p̄ eo salutis auctor. Nōne oca
lus tu9 nequā est. qz ille bon9. O
quisquis es. qđ saluti iudēs alicne.
parato vel tuc. An nescis. qđ inuidia
dyaboli intrauit moēs in orbē terra
rum. Attende itaqz tibi. Si enī v
bi inuidia. ibi moēs. p̄fecto non po
tes simul. et iudere. et viuere. Quid
molestius es fratri tuo. qm̄ satagis
quēadmodum que p̄cesserunt de la
bijs suis. non faciat irrita. Si que
rat homo. quō et vbi persoluat qđ
polliciatus est deo. qđ tu perdis. For
tassis si aliquāte pecunie tu eū debi
torē teneres. arduū rogeres. mare. et
aridū. donec vsqz ad nouissimū qua
drante debitū redderet vniuersum.
Quid igitur metuit de te de9 tuus.
qm̄ non vis. ut et ip̄e a suo qđ suum
est debitorē recipiat. Immo vni in
uidens. duos tibi reddis infensos.
dum. et dominum serui obsequio.
et domini gratia seruū fraudare co
naris. Tu quare illum potius non
imitaris. et ip̄e. videlicet persoluen
do qđ debes. Putas ne et tuū non
requiratur debitū. An pot9 ppter h̄

magis irritas impie deū? qz dicit
i corde tuo nō requies? Quid inq̃s?
Oms g̃ dāpnas? q̃ similis nō faci
ūt? Nō dz audi qd̃ z de ip̃s sentia?
z noli frustra calūpnari. Quid me
bis odiosū facere multū milib9 scō
m? qui sub nr̃a p̃fessioe nō nr̃o quer
sates more. tū aut sancte viuunt.
aut b̃e defuncti sūt? Nū ignoro qd̃
reliq̃it sibi de 9 septē nulia viroz?
qui nō curauerūt genua sua an ba
al? Audi ergo emule? calumpnia
toz ausculta. Dixi aut de alijs mo
nasterijs ad nr̃a venientes recipien
dos censuerū. Nūquid nō venietes
dāpnauit? Exaio illos? nō istos
accuso. Voli sunt inuidi. quos exai
sato nec volo nec valeo. Quib9 ex
ceptis? si quis ceteroz ad regule cu
piat transire puritatem. s̃ ppter scā
dalū nō audeat aut certe etiam ob
certā corpis infirmitatē? puto qui
a non peccat. dum tū in suo studeat
loco. sobrie. et iuste et pie querfari.
Nā si qua ex more monasterij mi
nus forte districte q̃ regula p̃stituis
se videtur. obseruare p̃pellitur? ex
cusabit hoc forsita aut illa caritas
qua cūctatur migrare ad meli9 p̃p̃e
scandalum iuxta illud caritas op̃e
multitudinē p̃ccorū? aut illa humi
litas qua p̃p̃ie p̃scitū infirmitatē
se reputat imp̃fectū. Diquitē. q̃ de
ip̃a scriptū est. Deus humilib9 dat
grām. Multa quidē tibi locut9 sū ca
rissime. cū multis op9 nō habeas?
quippe an sit z ingeniū velox ad in
telligēdū qd̃ dz? et volūtas agil.
ad eligendū quod vtiliter suadetur.
Ned licet specialiter quidē ad te?

non tū tam multa ppter te scribēda
putari. Nec itaqz q̃b9 deus p̃uidit
necaria. Te aut vt meū iā olim fa
miliarissimū paucis z cū oi fiducia
moneo? ne iā diut9 oīas de siderā
tū te in tue quidē aīe hoerēdū p̃ci
lū. tui expectatōe suspēdas. En tu
a eozūqz nū fallor qui te cū sunt? et
more et vita in manu tuo est. Arbi
tramur enī quicqd̃ feceris tu aut vo
lueris. illos ēē facturos. Alioquin?
opte denūcia ill? qz iuxta oīm ab
ba cū nr̃oz nō p̃p̃nēdā sñiam que
merito p̃cessit in vos qui redierint
viuent? qui rēuerent morientur

Ad brunonē coloniensem postea
archiep̃m Eplā octaua

A Veris a me p̃siliū vir illustre
bruno? an volētib9 te p̃moue
re ad ep̃atū. acquiescere debeas.
Quis hoc mortaliū diffinire p̃esu
mat? Deus forsitan vocat? q̃s au
deat dissuadere? Forte non vocat?
quis oppropiquare p̃sulat? Verum
vero vocatio dei sit an nō sit. q̃s sci
re possit? excepto spū qui scrutatur
etiam altā dei. vel si an forte reuela
uerit ip̃e? magis quoqz dubiū red
dit consiliū. ista in litteris tuis hu
milis sed terribilis confessio? qua
vitam tuam tam grauius. et vt cre
do nō nisi veracit̃ accusas. Nec enī
negandum est? huiscemodi vitā.
esse indignam tam sacri dignitate
misterij. Nēd rursum non imerita
e regione times? nam et nos idip̃a
sum metumus? si ob malum consci
entia de commissio scientie talento.

non facis lucrum. **N**isi qđ alio for-
te negociandi genere. et si minus
copiose. minus tamen et periculo
se fructificare valetes. **H**orreo fate-
or. sic enim tibi ut michi. loqui de-
beo qđ sentio. **H**orreo inquam con-
siderans. unde quo vocaris? pre-
sertim cum nullum intercurrat pe-
nitentie tempus. per qđ utamq;
huiusmodi periculosissimus tran-
situs fiat. **E**t quidem rectus ordo
requirit ut prius proprio. de in-
de alienas curare studeas conscien-
tias. **P**rimus quippe pietatis gra-
dus est. de quo scriptum est. **M**i-
serere anime tue placens deo. **E**x
hoc autem ad miserandum proxi-
mum recto iam transte caritas or-
dinata procedit. quippe quem ad
sui quisq; mensuram amare precipi-
tur. **Q**ui si in hunc modum quo te
hactenus ipse amasti. **E**t tibi com-
mendos amaturus es. malo ego qui-
dem tibi non committi. qđ sic diligi.
Si autem prius te diligere didicis-
ses. et me forsitan scires amare.
Sed quid. si suam deus accelleret
tibi gratiam. et multiplicet miseri-
cordiam. et sit ad restituendam in-
nocentiam efficacior velox clementi-
a. qđ diuturna penitentia. **B**eatius
siquidem. cui non imputabit domi-
nus peccatum. **N**am quis accusabit
aduersus electum dei? **S**i deus ius-
tificat. quis est qui reprobet? **H**oc
salutis appendiū. sanctus ille latro.
consecutus est. vno eodēq; die. simul
et confessus latrocinia. et introducitur
in glām. **B**reui quodā confectus pon-
te crucis. ad transigendū de regione

disimilitudinis. in terrā viuentis.
et de luto fecas in paradysū volupta-
tis. **H**oc subitū pietatis remediū p-
cepit felix illa peccatrix. cum repen-
te ubi superabundauerant delecta.
abundare cepit et gratia. **A**bsq; mul-
to penitentie labore dimissa sunt ei
peccata multa. quoniam dilexit
multum. **E**t in breui meruit carita-
tis accipere latitudinē. que ut scrip-
tum est cooperit multitudinem pec-
catorum. **H**oc **A**ille paraliticus in
euangelio. duplex atq; celeritū
potentissime bonitatis persensit be-
neficiū. prius mente qđ carne cu-
ratus. **S**ed aliud est celerem adipis-
ci veniam peccatorum. **E**t aliud de
ipsis sceleribus ad insulas mori pro-
uehi dignitatum. **V**ideo tamen ma-
thcum de theloneo. ad apostola-
tus culmen assumptum. **S**ed hoc
me rursum conturbat qđ non prius
audierit cum ceteris apostolis su-
is. ite in orbem vniuersum. predi-
cate euangelium omni creature.
qđ egerit penitentiam multo tem-
pore ac labore sequendo dominum
quocūq; iret. permanens cum eo
in temptationibus suis. **S**ed **E**t si
occurrat de ambrosio. qđ de tribu-
nalibus ad sacerdotium raptus fue-
rit. non me valde confortat. cum
a puero mundam in mundo duxe-
rit vitam. **E**t sic fuga. **E**t latebris
multisq; dissimulationum modis
declinare conatus sit. **S**i de saulo
quoq; factus repente paulus. repen-
teras electionis repente doctor gen-
tium in exemplum adducatur. hoc
exempli euacuat similitudinē.

quod ille ideo miā psecutus sit: qz
 ignorans ipō teste peccauit. manēs
 in incredulitate. **Q**uā si tale quippi
 am qnq; bñ & vtiliter factum fuisse
 agnoscitur de quo dicit veraciter pos
 sit. hec est mutatio dextere excelsi:
 non tam exemplū q̄ miraculum af
 ferre debeat. **H**ec interim a me. ad
 id quod queritis suspensive respon
 sa sufficiant. **N**eq; enim possum vn
 de certus non sum: & certam profer
 re sūam. **D**ic contingere debet que
 renti rem vbi nō sit. **P**er me a pro
 pheta: consiliū a sapiente q̄rendū
 ē. **N**ūquid enī de luto. limpidū q̄p
 piam haurire potestis? **V**nū tamē
 est quod amico. absq; periculo & ne
 qua q̄ sine fructu impendere possum?
 nostre videlicet p hac re orationis
 ad deum qualecūq; suffragium.
Deo ergo relinquentes sui qd ig
 noramus secretum consilij: ipsum sup
 plicū deuotione & deuota supplicati
 one precamur. vt in vobis et de vo
 bis operetur. quod & se debeat & vo
 bis expediat. **H**abetis autem dñm
 noberetum: quem melius presente
 presens. de talibus interrogare po
 testis. **N**am tanto vir ille in diuinis
 operiendis miserijs nobis promp
 tior: quāto & deo apior esse cognos
 citur.

Ad cūctē iam archiepiscopū co
 lonie.

Ep̄la ix.

Dignationis vestre suscepti
 scripta deuotus: & ad in
 iuncta sollicitus sum. & si profui: vos

probabit. **A**d de hoc satis. **M**or
 ro in eadem caritate. audeo que se
 quūtur. **S**i cūctos q̄ vocātur ad mi
 nisterium pstat eligi et ad regnum
 pfecto secutus est coloniensis archi
 episcopus. **Q**uā si et saulem in reg
 no. et iudā in sacerdotio legitur ele
 gisse non aliud q̄ ip̄e deus. & non
 p̄t solui scriptura que hoc asserit:
 timeat necesse est coloniensis archi
 episcop9. **S**i vera quod verum est.
 & illa sententia hodieq; viget. qz nō
 multos nobiles. non multos pote
 res. non multos sapientes elegit
 deus: nūquid non triplicem quoq;
 habet timendi causam. coloniensis
 archiep̄s? **C**utem9 ergo in alta
 positi nō altū sapē. s; timere: s; hu
 milib9 consentire. **P**rinapē inq̄ te
 constituerūt: esto in illis tanq̄ vn9
 ex ill. **E**t iterū. **Q**uāto maior es:
 tāto humilia te in oib9. **S**apienter ē
 qui hoc consiliū: quippe hauriens
 sentēs ab ip̄a sapiētia. q̄ ait. **Q**ui
 maior est vestrum: fiat sicut iunior.
Alioquin iudiciū dñi hīs qui pre
 sunt: timeat potestas. **P**erit9 quo
 q; sciens voluntatem domini sui et
 non faciens digna vapulabit mul
 tis: timeat qui cognouit litteratu
 ram. **T**imeat nobilis: quia iudex
 oīm nō ē acceptor personarū. **I**ste
 profecto necessarij timoris funicul9
 triplex: difficile rumpitur. **D**ur9 ne
 videor quia non blandior. qd me
 tū inuitio: quod amico cupio inuicū
 sapiētē. **D**ic michi ptingat sp̄ be
 are amicos: id est terrento salutē
 non adulando fallaciter. **A**d illud
 me p̄uocat qui dicit. **B**eat9 homo

qui temp est pauidus. Ab hoc tunc
cat q ait Popul9 me9 q te basiatz
in errore inducit

Ad eundem.

Eplā decima.

Nostredum punire nephas
z si duplici ratione mabat
nobis : tum videlicet pro
debito officij. tum quia Apostoli
ca iniungit auctoritas. Puto tamē
q non superuacua in te tanta etiā
amici amonitio accedit. Hoc autē
est q amicu et pzem cupimus esse
admonitūz ut hec ipa vltio que faci
enda est. eo quoqz zelo quo facien
da est fiat : quatenus nō solum pre
sens facin9. multatum eē videat.
sed etiā a simili temeritate audiēs
ois malignitas compescatur

Ad cartusienfes z guidoni pōri.

Eplā vndecima.

Inter patres reuerētissimis. et
inter amicos carissimos guido
ni pōri cartusienfi. ceteris scīs
qui cum eo sunt. stat bernardus de
claravalle : salutem eternā. Verita
tis vestre litteras tā lectus accepi :
q audius. Et olim desideraueram.
Legi eas : z quas volebam in ore
litteras. scintillas sentiebam in pec
tore : quibus et concaluit cor meū
intra me tanq ex illo igne quem do
min9 misit in terram. Quātus in
illis meditationibus exardescat ig
nis : e quibus huiusmodi euolās
scintille. Vestra illa succensa et suc
cendens salutatio sic michi ut petū

fateat accepta fuit et est : quasi non
ab homine s certissime ab illo qui
mandat salutes iacob. Descendere
videretur. Non me sane arbitror
salutatū in via : non in transitu :
non veluti ex occasione ut assolet q
suetudinis : sed plane ex visceribus
ut sentio caritatis : prodijt hec tam
grata z inopinata benedictio. Be
nedicti vos a domino : qui me in be
nedictionibus dulcedinis tante pre
uenite curastis : ut daretur pueri
vestro. vobis pzimū scribentibus si
duca rescribendi : scribere quidem
ad vos iam pzidem gestiēti. s nā
presument. Verebar nimirum sac
tam quam in domino habetis ipoz
tunis scriptitationibus infestare qe
tem : iuge illud vestrum sacrumqz
silentium a seculo. susurrum cū deo
vel ad modicum interrumpere : nostra
q ingerere auribus secretis penit9
occupatis ac supernis eulogijs. Ti
mebam omnino molestus fieri : vel
moysi in monte. vel helie in deser
to : aut certe exubanti in templo
samueli : si diuinis intentissimos
confabulationibus. aliquatenus a
uocare temptassem. Clamat samu
el. loquere domine quia audit ser
uus tuus : et ego me audiri presu
merem. Timebam inquā ne si da
uid elonganti se z fugienti manen
tiq in solitudine importunus insis
terem : indignans excusaret et dice
ret. Dine me : non audio te modo.
Audiam potius qd dulcis auscul
to. Audia quid loquat in me dñs
te9 qm loqitur pacē in plebem suā :
et super sanctos suos et in eos qui

conuertitur ad cor. **N**ut certe illud
 Dedinate a me maligni: et seruta
 boz mandata dei mei. **Q**uid enim?
 Ego ne tam temerarius essem. ut
 inter sponsi brachia suauiter quies
 centem auderem suscitare dilectam?
 quousque vellet ipsa? **P**utaret illam
 auditurum me ab illa. **N**oli michi
 molestus esse. **E**go dilecto meo. et
 dilectus meus michi: qui pasitur
 inter lilia. **P**erum quod non au
 deo ego. audet caritas: et cum om
 ni fiducia pulsatur ad ostium amicae.
 nequaquam putans pati se debere re
 pulsam: que amicae matrem
 se nouit: nec veretur vestrum et si
 gratissimum paulisper inquietare o
 rium. propter suum negotium. **I**psa
 profecto. ipsa cum vult. facit vos ex
 cedere deo. **I**psa cum vult facit sobri
 os nobis: adeo ut nunquam ducere
 indignum me non modo sustinere loque
 rem: sed tacente insuper benigne p
 uocare. **A**mplicior benignitate. dig
 natione amicos. laudo et veneror pu
 ritatem: quia de nostris profectibus
 quos putatis tanta in domino exal
 tatione gloriamini. **G**lorior et ego
 plurimum tanto testimonio: et seruo
 tum dei tam grata quam gratuita ad
 modum familiaritate delector. **H**ec
 iam gloria mea. hoc gaudium meum.
 hee deliciae cordis mei: quod non frustra
 leuaui oculos meos in mon
 tes. unde quippe iam non mediocriter ve
 nit auxilium michi. **H**ic iam nobis
 stillant montes dulcedinem: et ad
 huc spero quia stillabunt. quousque
 valle nostre abundabit frumento.
Festinus erit michi dies ille ducen

bus. et memoriale sempiternum. in
 quo vitam illum videre ac suscipere
 merui. per quem factum est ut in cor
 dibus vestris ego reciperer. **E**t qui
 dem iam ante recuperatis. ut appa
 ret in litteris vestris: sed nunc arde
 ut coniperi et familiaris: cum ille
 vobis retulit de me quendam. que et
 si non probauit. putauit tamen. si
 delis quippe et religiosus absit ut
 aliter loqueretur. quam credidit. **E**n te
 ue ra in me experior: quod ait salua
 tor. **Q**ui recipit iustum in nomine
 iusti. mercedem iusti accipiet. **M**er
 cedem quippe iusti dixerim. quod ius
 tus reputor: non ob aliud nisi quod
 iustam recepi. **N**am si qua superad
 dita sunt ea iustus. non tam ex ve
 ritate rei. quam ex puritate sui locutus
 est. **A**udistis. credidistis. exaltastis.
 scripsistis. et non parum letificastis:
 non solum quod aliquem locum gra
 tie. et locum non mediocrem apud
 vestram merui sanctitatem. sed et quod
 nobis annorum vestrorum. non par
 ua ex parte puritas innotuit. **P**au
 cis procerbo aperuistis. cuius spiritus
 estis. **G**audio proinde michi. gau
 deo et vobis: mee utilitati. et vestre
 sinceritati. **I**lla siquidem vera. et sin
 cera est caritas. et omnino de corde
 puro. et conscientia bona. et fide
 non ficta iudicanda procedere. qua
 proximi bonum. eque ut nostrum di
 ligimus. **N**am qui magis aut ce
 te solum diligit suum. conuinatur
 non caste diligere bonum. quod uti
 quod propter se diligit. non propter
 ipsum. **E**t hic talis non potest obedi
 re apostoli qui ait. **C**onfitemini domino

quoniam bonus. **C**onfitebitur qui
deum. quia fortasse bonus est sibi;
non autem quoniam bonus est in se.
Quapropter nouerit in se dirigere
illud ab eodem propheta obpro
brium. **C**onfitebitur tibi cum benefe
ceris ei. **E**st qui confitetur domino
quoniam potens est. **E**t est qui con
fitebitur quoniam sibi bonus est. **E**t
item qui confitetur quoniam simpli
ter bonus est. **P**rimus seruus est.
et timet sibi. **S**ecundus mercena
rius: et cupit sibi. **T**ercius filius
et deserit patrem. **I**taque et qui timet
et qui cupit: uterque pro se agunt.
Sola que in filio est caritas: non
querit que sua sunt. **Q**uamobrem
puto de illa dictum. **L**ex domini im
maculata conuertens animas: quod
sola videlicet sit. que ab amore sui
et mundi auertere possit animam. **E**t
in deum dirigere. **N**ec timor quippe nec
amor priuatim conuertit animam. **M**u
tant interdum vultum vel actum: af
fectum nunquam. **F**acit eam seruus non
quod opus dei. **S**ed quia non sponte: in
sua adhuc duritia permanere conuincit
tur. **F**acit et mercenarius. **S**ed quia
non gratis: propria trahi cupiditate
cognoscitur. **P**orro ubi proprietatis:
ibi singularitatis. **U**bi autem singula
ritas: ibi angulus. **U**bi vero angulus:
ibi sine dubio: sordes siue rubigo.
Hic itaque seruo sua lex: timor ipse
quo constringitur. **H**ic mercenario
sua cupiditas. qua et ipse artatur:
cum ab ipsa temptatur. abstractus et
illeceus. **S**ed harum nulla aut sine
macula est: aut animas conuertere
potest. **C**aritas vero conuertit ani

mas: quas facit et voluntarias. **P**or
ro in eo eam dixerim immaculatam:
qui nil sibi de suo retinere consuevit.
Cui nempe de proprio nichil est:
totum profecto quod habet dei est.
Quod autem dei est: immundum
esse non potest. **L**ex ergo domini im
maculata caritas est: que non quod
sibi utile est querit. sed quod mul
tis. **L**ex autem domini dicitur. siue
quod ipse ex ea viuatur: siue quod eam nul
lus nisi eius dono possideat. **N**ec
absurdum videatur quod dixi: eam
deum viuere ex lege: cum non
alia dixerim quam caritate. **Q**uid ve
ro in summa et beata illa trinitate
summam et ineffabilem illam con
seruat unitatem? nisi caritas? **L**ex
est ergo et lex domini caritas. que
trinitatem in unitate quodammo
do cohibet et colligat in vinculo pa
cis. **N**emo tamen me estimet cari
tatem hic accipere qualitatem vel
aliquod accidens alioquin in deo
dicerem (quod absit) esse aliquid.
quod deus non est: sed substantiam
illam diuinam. quod utique nec no
uum nec insolitum est dicente iohan
ne. deus caritas est. **D**icitur ergo
recte caritas. et deus et dei donum.
Itaque caritas dat caritatem: substan
tia accidentalem. **U**bi tantem sig
nificat: nomen est substantie. **U**bi
donum: qualitatis. **N**ec est lex eter
na: creatrix et gubernatrix vniuer
sitis. **P**iquidem in pondere et me
sura et numero. per eam facta sunt
vniuersa: et nichil sine lege relinquitur:
cum ipsa quoque lex omnium si
ne lege non sit. non enim alia quam seipsa

que et seipsam et si non creauit re
git tamen. Ceterum seruus et mer
cenarius habent legem non a do
mino. sed quā ipsi ibi fecerunt: ille
deū non amando. iste plus aliud a
mando. Habent inquam legem. non
domini. sed suam: illi tamen que do
mini est subiectam. Et quidē suam
sibi quisq; legem facere potuerūt:
non tamen eam incommutabili eter
ne legis ordinī subducere potuerūt.
Tūc autem dixerūt quēq; sibi suam
fecisse legem. quā cōmuni et eterne
legi propriam pretulit volūtate:
peruerse itaq; volens suum imita
ri creatorem. ut sicut ipse sibi lex.
Itaq; iniuris est. ita is quoq; seipsum
regeret. et legem sibi suam faceret
voluntatem: graue utiq; et impos
tabile iugum super omnes filios
adam: heu inclinans et incuruans
ceruices nostras. adeo ut vita nos
tra inferno appropinquauerit. In
felix ego homo: quis me liberabit
de corpore mortis huius? Quo uti
q; sic premor: ut nisi quia domi
nus adiunxit me paulominus habi
tasset in inferno anima mea. Dub
hoc onere grauatus gemebat qui
dicebat. Quare posuisti me contrari
um tibi? et factus sum michimetip
si grauis? Vbi dixit. factus sum mi
chimetipsi grauis. ostendit qd lex
ipse sibi esset. nec aliud hoc qd ipse
sibi fecisset. Quod autem deo loquēs
premisit. posuisti me contrarium ti
bi: deī se tamen non effugisse legē
indicauit. Hoc quippe ad eternam
iustamq; legem dei pertinuit: ut
qui a deo noluit suauiter regi. pena

liter a seipso regeretur: quiaq; sponte
iugum suauē et onus leue caritatis
abiecit proprię voluntatē. onus im
portabile pateretur inuitus. Mirā
itaq; modo eterna lex fugitiuū suū
et posuit sibi contrarium et retinuit
subiectum: dum videlicet nec iusti
cie pro meritis legem euasit. nec
tamen cum deo in sua luce. in sua re
que. in sua glōria remansit: subiec
tus potestati. et submotus felicitati.
Domine deus meus cur non toll
peccatum meum. et quare non au
fers iniquitatem meam. ut abiec
ta graui sarcina proprię voluntatē
sub leui onere caritatis. respirem.
nec iam serui timore correat. nec
mercenaria cupiditate illiciat. sed
ogat spiritu tuo. spiritu libertatis.
quo aguntur filij tui: qui testimo
nium reddat spiritui meo. qd et ego
sim vnus ex filiis. dum eadem lex
michi fuerit que et tibi: et sicut tu
es. ita et ipse sim in hoc mundo.
Hij siquidem qui hoc faciunt quod
ait apostolus. nemini quicq; debe
atis. nisi ut inuicem diligatis: pro
culdubio sicut deus est. et ipsi sunt
in hoc mundo: nec serui aut mee
renarij sunt sed filij. Itaq; nec
filij sunt sine lege. Nisi forte ali
quis aliter sentiat: propter hoc
quod scriptum est. iussis non est lex
posita. Sed sciendum est qd alia
est lex promulgata a spiritu serui
tutis in timore: alia a spiritu liber
tatis data in suauitate. Nec sub il
la coguntur esse filij: nec sine ista
paciuntur. Vis audire quia iussis
non est lex posita? Non accepistis

inquit spm̄ seruitutē iterū in timore.
Vis audire tamen q̄ sine lege ca-
ritatis nō sint? **D**ed accepistis autē
spiritum adoptionis filiorū. **D**eniq;
audi iussū utrumq; de se fatentem?
et q̄ non sit sub lege nec tamen sit
sine lege. **F**actus sum inquit hys q̄
sub lege erāt quasi sub lege essem?
cum ipse non essem sub lege. **H**ys
qui sine lege erant. tanq̄ sine lege
essem? cum sine lege dei non essem.
sed in lege essem xp̄i. **U**nde apte nō
dicitur. iusti non habent legem. aut
iusti sunt sine lege. sed iustis non
est lex posita. **H**oc est non inuitis
imposita? sed voluntarijs eo libera-
liter data. quo suauiter inspirata.
Unde et pulchre dominus. tollite
ait iugum meum super vos. **N**e si
diceret. **N**on impono inuitis. sed
vos tollite si vultis. **A**lioquin non
requiem sed laborem inuenietis a-
nimabus vestris. **P**ona itaq; lex
caritas et suavis? que non solum
leuiter suauiterq; portatur. sed eti-
am seruatorum et mercenariorum le-
ges portabiles ac leues reddit? q̄s
utiq; non destruit. sed facit ut im-
pleantur dicente domino. **N**on ve-
ni legem soluere? sed adimplere. **I**l-
lam temperat istam ordinat. utram-
q; leuigat. **N**ūq̄ erit caritas sine
timore? sed casto. **N**ūq̄ sine cupi-
ditate? sed ordinata. **I**mplet ergo
caritas legem serui. cum infundit
deuotionem. **I**mplet et mercenna-
rij? cum ordinat cupiditatem. **P**or-
ro timori permixta deuotio? ipsum
non adnullat. sed castificat. **P**ena
tantum tollitur. sine qua esse non

potuit. dum fuit seruilis? et timore
manet in seculum seculi. castus et
filialis. **N**am q̄ legitur perfecta
caritas foras mittit timorem pena
intelligenda est. que serui ut dixi-
mus nūq̄ deest timori? illo scilicet
genere locutionis quo sepe causa po-
nitur. pro effectu. **D**einde cupidi-
tas tunc recte a superueniente carita-
te ordinatur. cum mala quidem pe-
nitus respuuntur? bonis vero me-
liora preferuntur. nec bona nisi
propter meliora appetuntur. **Q**uod
cum plene per dei gratiam asse-
tum fuerit? diligetur corpus. et u-
niuersa corporis bona tantum prop-
ter animam? anima propter deū?
deus autem propter seipsum. **V**e-
runtamen quia carnales sumus. et
de carnis concupiscentia nascimur?
necesse ē cupiditas vel amor noster
a carne incipiat. **Q**ue si recto ordi-
ne dirigitur. quibusdam suis gradi-
bus duce gratia proficiens. spiritali
tandem consumabitur? quia non
prius qd̄ spūale. sed qd̄ animale de-
inde qd̄ spūale. **E**t prius necesse est
portem ymaginē terrestis? deinde
celestis. **I**n primis ergo diligit seip-
sum homo. propter se. **C**aro quip-
pe est? et nil sapere valet preter se.
Cumq; se videt p̄ se non posse sub-
sistere? deum sibi quasi necessarium
incipit per fidem inquirere et dilige-
re. **D**iligit itaq; in secundo gradu
deum? sed propter se/non propter
ipsum. **A**t vero cum ipsum ceperit
occasione proprię necessitatis cole-
re et frequentare cogitando. legen-
do. orando. obediendo? quadam hu-

iuscemodi familiaritate paulatim
 sensimque deus innotescit. consequē
 ter et dulcescit: et sic gustato qui
 a suavis est dominus. transit ad
 tertiū gradum. ut diligat deum
 non iam propter se. sed propter ip
 sū. **N**unc in hoc gradu diu stat. et
 nescio si a quoque hominū quare in
 hac vita perfecte apprehenditur: ut
 se scilicet homo diligat tantum ap
 ter deum. **A**fferant hoc si qui exper
 ti sunt: michi fateor impossibile vi
 detur. **E**rit autem proculdubio cum
 introductus fuerit seruis bonus et
 fidel. in gaudium dñi sui. et inebri
 atus ab ubertate domus dei. **Q**uia
 si enim ebrius miro quodammodo
 oblitus sui. et a se penitus velut de
 sciens totū pgit i deū. et deinceps
 adherens ei. unus spiritus erit. **A**r
 bitror hoc prophetam sensisse cum
 diceret. **I**ntroibo in potentias dñi:
 dñe memorabor iusticie tue solius.
Hæbat profecto cum introiret. in
 spūales potentias domini: et uti
 le in vniuersis infirmitatib9 carnis
 ut ita nil de carne habet cogitare:
 sed totus in spū memoraretur. iusti
 cie dei solius. **T**ūc p certo singula
 xpisti mēbra dicere poterunt de se.
 qd paulus aiebat de capite: et si
 cognouim9 scdm carnem xpm. sed
 nunc iam non nouim9. **N**emo ibi
 se cognoscet scdm carnem quia ca
 ro et sanguis regnū dei non posside
 bunt. **N**ō q carnis sba illic futura
 non sit: sed q carnalis ois necessi
 tudo sit de futura: carnisq amor a
 more spiritus absorbendus. et infir
 me que nūc humane affectiones. in

diuinas quasdam habeant commu
 tati. **T**unc sagena caritatis que
 nunc trahit per hoc mare magnum
 et spaciosum. ex omni genere pisci
 um congregare non desinit. cum p
 ducta ad litus fuerit. malos foras
 mittens. bonos solummodo retine
 bit. **N**iquidem in hac vita ex om
 ni genere piscium. intra sinam sue
 latitudinis caritas recte concludit:
 ubi se pro tempore omnibus cōfor
 mans omnium quia in se siue aduer
 sa. siue prospera. trahens. ac sua
 quodammodo faciens. non solum
 gaudere cum gaudentibus. sed et
 am flere cum flentibus consuevit.
Ped cum peruenierit ad litus. ve
 lut malos pisces omne quod taste
 patitur foras mittens. sola que pla
 cere et iocunda esse poterunt. retine
 bit. **N**unquid enim tunc verbi gra
 tia paulus aut infirmabitur cum in
 firmis. aut vretur pro scandaliza
 tis: ubi scandala et infirmitas pro
 cul erunt? **A**ut certe lugebit eos.
 qui sine pe nitētia moriuntur: ubi
 certum est q nullus moritur? **A**b
 si t autem ut vel eos qui ignibus e
 ternis cum dyabolo et angelis e
 ius deputandi sunt plangat et de
 flectat in illa ciuitate quam flumīs
 impetus letificat: cuius diligit do
 minus portas super omnia taber
 nacula iacob: qd videlicet in taber
 naculis. et si quando gaudetur de
 victoria. laboratur tamen in pug
 na: et plerumq periclitatur de vi
 ta. **I**n illa autem patria nulla pps9
 admittatur aduersitas. siue tristi
 as quemadmodum de illa canitur.

Vicut letantium omnium habi-
tatio est in te. Et iterum. Letitia
sempiterna erit illis. Denique
quomodo misericordie recordabi-
tur? ubi memorabitur iusticie
dei solius? Proinde iam non e-
rit miserie locus. aut misericordi-
e tempus: nullus profecto esse
poterit miserationis affectus.
Longum quidem adhuc texere
sermonem insatiabili colloquendi
ad vos desiderio pulsoz fratres
mei carissimi et desiderantissimi.
sed etiam sunt que finem inducant.
Primum quidem quod maxime
veretur ne fiam onerosus vobis.
Secundum quia pudet loquaci-
tatis. Tercium. quod domesticas
vrgere curis. In fine precor mi-
seremini mei: et si exultastis in bo-
nis de me tantum auditis: cer-
tis queso compatimini malis. Vi-
dit fortassis qui vobis ea narra-
uit aliqua parua: et de paruis
grandia estimavit. Vestra autem
sinceritas facile credidit: quod li-
benter audiuit. Gratulor quidem
de caritate que omnia credit: sed
confundor pro veritate que om-
nia nouit. **P**olo vos michi crede-
re de me magis quam alteri: qui tan-
tum videt in facie. Nemo quippe
scit que sunt in homine: nisi spi-
ritus hominis qui in eo est. Vi-
do vobis ego qui de me loquor.
non ex coniectura sed ex sententi-
a: non sum talis qualis putoz
vel dico. Quod quidem tam se-
rurus fateor quam certus experior:
ita ut nil malim vestris orationi-

bis optinere. quam ut talis sciam qua-
lem littere vestre predicant.

Ad eosdem

Eplā xij.

Mantissimo domino et
reuerentissimo patri gui-
doni priori cartusienſi et
sanctis fratribus adherentibus
et frater bernardus de claraual-
le modicum id quod est. Primum
quod accedens ad partes illas non
adiciam peruenire usque ad vos vite
re facies vestras rememorari ini-
quitates et necessitates meas:
et si fortassis vobis satisfacere pos-
sum. michi fateor non possum. **T**er-
tas occupationibus meis: qui-
bus factum est non ut neglexerim
sed ut nequiverim. Hoc frequen-
ter patior. et ideo frequenter iras-
cor: dignus utinam cui omnis
sanctus condoleat. Alioquin du-
pliciter miser sum: si nec misera-
bilis sum. Ego vero fraterne pi-
etati locum in me ostendo: non
meritum. **M**iseremini mei non
quia dignus: sed quoniam inopes
et pauper sum ego. **I**usticia me-
ritum querit: misericordia mise-
riam intuetur. **V**era misericor-
dia non iudicat. sed afficit: non
nititur discussione occasione con-
tenta. **N**on enim expectatur ra-
tio: ubi affectio trahit. **I**ugebat
samuel saul: miserans non de

liberans. Fundebat lacrimas dauid filio parriade. et si non profuturas/pias tamen ista et vos misere mini mei. non quia metui/ sed quia ego misere mini tanquam misericordiam consecuti a domino. ut sine timore a mundi tumultibus liberati seruiatis ei. Felices quos abscondit in tabernaculo suo. in die malorum/ in umbra alarum suarum sperantes/ donec transierit iniquitas. Ceterum ego infelix pauper et nudus/ homo natus ad laborem. implumis auicula pene omni tempore nudulo exulans/ uento exposita et turbini turbatus sum et motus sum sicut ebrius et omnis conscientia mea deuorata est. Misere mini proinde/ et si nil meriti certe sic affecti

Ad dominum papam honozium
Epistola de amateria

Summo pontifici honozio frater quidam professione monachus/ conuersatione peccator/ seipsum quatuordecim annis est. Aiunt apud vos plus valere pauperis precem/ quam potentis vultum. De qua vestra singulari dignatione tam sancta opinio facit me dignitatis celsitudinem non veteri quo minus audeam loqui ad vos/ id praesertim quod caritas suggerit (De ecclesia dico domine cathalannensi/ cuius quantum in me est nec valeo nec debeo dissimulare periculum) Videmus nimium iam iamque imminere

sentimus nos qui vicini sumus/ pacem videlicet memorate ecclesie grauiter mori esse turbandam/ si electioni illustris illius viri/ id est magistri alberici/ in quam vtiq; totus tandem detus quam populus pari voto et voce conuenerant et conueniunt/ vestre pietatis assensum impetrare nequeuerint. De qua re et si non nostra queritur aut curatur sententia. non uimus hominem sancte fidei et doctrine hactenus extitisse. in diuinis pariter et humanis prudentem/ esse. et speramus in domo dei (si tamen ipse eligit eum) fore vos in honorem. et utilem futurum non solum illi/ sed et omni gallicane ecclesie. Vestre iam discretionis est iudicare. an merito flagitetur a vobis facienda dispensatio/ unde talis potest sperari recompensatio

Ad eundem dominum honozium papam

Epistola xiiij.

Summo pontifici honozio frater bernardus vocatus abbas clareuallensis/ salutem et si quid potest peccatoris oratio. Quanto ad vos timore scribam/ non ut ipse quem timeamus in vobis. Sed ut audeam. domina caritas facit/ quippe/ que imperat et vobis. Pro ecclesia diuionensi. rogatus suscepi facere precem/ sed quid potissimum precari debeat/ pene dubito

Nam sicut septare aliquid vel pze
te vel precio aduersus iusticiam iniquum
est: sic pro iusticia multum laborare
apud iusticie amatorem superfluum.
Verum. et si nos quid oremus sicut
oportet nescimus: confidimus tamen
quod vestra benignitas perfecti in causa
religiosorum oiosa esse non poterit. Et
quidem sanitatis vestre prudentia.
sollicita quoque discussio. quid inuentura
sit. ego nescio: sed hoc dico quod au
diui. et frequenter audio. quia videli
cet longo et inaccessibili tenore fertur
diuionensis ecclesia possedisse ea de
quibus aduersus eam causantur lux
ouenses: ita ut hi qui videntur an
tiquiores de viciis. nutrentur et in
dignentur: noua abhominantes co
lumpnia.

Ad haymerici cancellarium unde
supra

Eplā decima quinta.

Uro illustri domino haymerico
apostolice sedis cancellario. De
de clara valle que retro sunt obliuif
a. et ad ea que ante sunt apostolum se
qui. Non latet amicos nostros quod
me familiari affectu diligitis: et tam
te michi felicitatis fructum inuident si
solus habere voluerit. Monachi di
uionenses. ob antiquam illius eccle
sie religionem. michi carissimi sunt.
Veniunt si placeat. quod non sit a
mor oiosus. siue vester ad nos. si
ue noster ad illos: salua tamen in
omnibus iusticia. contra quam ne ami
cum quidem respicere phas est.

Ad petrum presbiterum cardinalem
unde supra

Eplā xvi.

Quassimo suo domino petro pres
bitero cardinali. Frater ber
nardus abbas clare vallis. Valute
et non in via. Ego causam non ha
beo: causam tamen diuionensium
monachorum quia viri religiosi sunt
mea fecio. Manu tene te causa. ut mea
Dic tamen meam: ut et iusticie sit
Quod utique et nos confidimus: et
tota fere patria contestatur.

Ad petrum dyaconum cardinalem le
gatum unde supra

Eplā xvij.

Omino venerabili petro ro
mane ecclesie dyacono. car
dinali et legato: frater bernardus se
ipsum quantum potest. Quod ad vos non
veni ut mandatus: non mea pigritia
a. sed causa fuit non contempnenda.
Viquidem salua vestra omni que bo
norum reuerentia: michi propositum
est nequaquam egredi de monasterio.
nisi certis ex causis. Quatum utique
nulla modo se obtulit: ut licite pos
sem vestro in hoc ymmo et nostre sa
tisfacere voluntati. Verum vos
quid facitis de eo quod iam dudum
vestrum priorum litterarum promissione
tenemus. vestro scilicet que adhuc
sustinemus aduentu? Que illa de
inde scripta sunt que et ante nobis
fieri iussistis. et nunc requiritis. nos
omnino nescimus: ideoque nichil pa
cauimus. Ego enim nescio me quip
piam quandoque scripturasse de mo

talibus quod vestre excellentie stu-
dio dignum putem. Aliqui fratres
nonnulla ex hijs que me rogam au-
dicte loquentem: stilo suo exapere
Quorū unus vobis presto est. p̄cen-
tor videlicet trecentis et archidya-
conus gebuin⁹: et facile potestis ha-
bere si qua placent q̄ ab illo exap-
ta sunt. Tamen si cure vobis aut
tunc q̄q̄ vestris vacuum fuerit. et
ita dignū iudicatis dignitatis vide-
licet vestre p̄missam presentiam ex-
spectatibus exhibere filiolijs: tūc si
quid in manib⁹ inventū aut nostro
posse adhuc elaborari studio visū fu-
erit qd̄ forte delectet: vestre oīo p̄-
viriis nō deero voluntati. Diligi-
mus enī bonam famā vestram: re-
ueremur quam in vobis audiuim⁹
circa res dei sollicitudinem et sinceri-
tatem. Et ideo valde gratum habe-
mus: si nostra vobis forte in aliquo
esse possit officiosa iustitias.

Ad eundem petrum dy-
aconum cardinalem le-
gatum vnde supra.

Ep̄la xviij.

Quoniam totam me de deo vo-
bis: parū est ut digne mi-
hi videar recompensasse vel
dimidiū benivolētie quā erga nos-
tram humilitatē habere vos aiant.
Gaudeo quidem de grā. sed tempe-
rat fateor p̄ tāto fauore leticiam:
q̄ eundem michi fauorē nō op⁹ sed
opinio acquerit. Putet nimirū grā
diter exultare: cū sentio in me vene-
rari vel diligi: nō quidē qd̄ sum. sed

qd̄ putor. Neq̄ enī ego tunc dili-
gor quando sic diligor: sed nescio
quid in me pro me quod non sum
ego. Immo ut verius loquar nō ne-
scio: nam certissime scio q̄ nichil.
Nichil enim pauldubio est: qd̄ pu-
tatur esse et non est. Porro cum a-
matur quod non est sed esse putat:
non amor vel amās nichil est. sed
quod amatur. Mirandum sed magis
dolendum q̄ mirandum: q̄ id quod
nichil est amari potest. Hinc plane
sentim⁹ / vnde / quo venimus: quid
perdidim⁹. quid inuenimus. Adhe-
redo ei qui semper et beate est: sem-
per et nos esse et beate esse potera-
mus. Adherendo autem dixerim. nō
solum per cognitionem: sed per a-
morem. Nam quidam ex filijs adā
cum cognouissent deū non sicut
deū glorificauerunt aut gratias
egerunt: sed euascerunt in regita-
tionibus suis. Merito proinde ob-
secratum est insipiens cor eorum:
quia cum veritatem cognoscerent
et contempnerent: iure receperunt
in penam ut nec cognoscerent. Huius-
modi adherendo veritati per cogniti-
onem. sed ab illa defluendo per amo-
rem: amando pro illa scilicet vani-
tatem. homo vanitati similis fac-
tus est. Et quid vanius: q̄ dilige-
re vanitatem? Et quid iniquius:
q̄ contempnere veritatem? Quid
vero iustius: q̄ contemptorib⁹ sub-
trahi et ipsam cognitionem? Quid
inquam iustius: q̄ ut iam de eius
cognitione gloriari non possit. qui
cognitā non glorificauit? Itaq̄ ap-
petit⁹ vanitatis: est q̄t⁹ p̄t⁹ veritatē

Contemptus veritatis causa nos
tre cecitas. Et quia non probaue
runt inquit deum habere noticiam.
tradidit illos in reprobum sensum.
Ex hac ergo cecitate descendit. q
plerumq; pro eo quod est. amamus
vel approbamus quod non est. quo
niam dum sumus in hoc corpore.
peregrinamur ab eo qui summe est.
Et quid est homo o deus nisi quia
innotuisti ei? Itaq; si noticia dei cau
sa est. ut homo aliquid sit. ignoran
tia facit ut nichil sit. Et qui vocat
ea que non sunt tanq; ea que sunt.
miseratus quodammodo redactos
in nichili. manna illud absconditum
de quo apostolus. et vita inquit ves
tra abscondita est cum christo in deo.
quia necdum possumus contemplari
per speciem vel plene amplecti per
amorem. dedit interim nobis et sa
pere per fidem et querere per deside
rium. per que utiq; duo ad esse de
non esse secundo reduci. fieri incipia
mus initium aliquod creature eius.
transituri quandoq; in vitum perfec
tum in mensuram etatis plenitudi
nis christi. Quod proculdubio est.
cum iusticia conuertetur in iudicium
hoc est fides in intellectum. iusticia vi
delicet que ex fide est. in iudicium
plene cognitionis. et item. deside
rium peregrinationis. in plenitudi
nem commutabitur dilectionis. Hi
enim adhuc absentes incipiat fides
et desiderium. presentes profecto
consummat intellectus et amor. Hi
autem fides ducit ad plenam
cognitionem. sic desiderium ad per
fectam dilectionem. Et sicut dicitur

nisi credideritis. non intelligetis.
sic dici eque non absurde potest. si
non desideraueritis. non perfecte
amabitis. Intellectus igitur est
sicut fidei. perfecta caritas deside
rii. Interim iustus ex fide vivit.
nam beatus ex intellectu. Interim
iustus desiderat ad deum. sicut cer
uus ad fontes aquarum. nam bea
tus haurit iam in gaudio de fontib
us saluatoris. hoc est delectatur
in plenitudine caritatis. Hys ergo
fortassis quasi duobus anime bra
chijs. intellectu videlicet et amore. id
est cognitione et dilectione veritatis
amplectitur et apprehenditur cum om
nibus sanctis. longitudo. latitudo.
sublimitas. et profundum. hoc est
eternitas. caritas. virtus et sapien
tia. Et hec omnia christus. Eter
nitas est. quia hec est vita eterna
ut cognoscant te verum deum. et
quem nupisti iesum christum. Ca
ritas est. quia deus est. Deus est cari
tas est. Est et dei virtus et dei sapien
tia. Sed quando hec erunt? Quan
do videbimus eum sicuti est. quan
do amabimus eum prout est. Nam
expectatio creature. revelationem fi
liorum dei expectat. Vanitati enim
creatura subiecta est non volens. Pe
qua uniuersali vanitate uest nobis
et velle laudari cum simus vitupera
biles. et nolle laudare. quos scimus
esse laudabiles. Sed et hoc vanum
est. quod nostra plerumq; ignorantia
et tacetur quod est. et predicatur
quod non est. Quid ad ista dicemus?
nisi quia vani filij hominum. mendaces
filij hominum in statere ut decipiant

ipsi de vanitate in idipsum? Laudamur mendaciter? Delectamur inaniter? et vani sunt qui laudantur? et mendaces qui laudant. Alij laudantur et fici sunt. alij laudant quod putant et falsi sunt. alij utroqueque promeritis gloriantur. et vani sunt. Volus sapiens. qui cum apostolo dicit. Parco autem ne quis me existimet super id quod videt in me. aut audit aliquid ex me. Hec interim vobis nimis festine et ob hoc minus festine exaravi potius quam dictavi. ac fortassis loquacius quam debui. sed omnino veracius non potui. put sapi. Sed ut inde sumat epistola finem vni sumpsit exordium. nolo vos de me incerte fame nimis credulum esse. quam ut optime nostis. sepe in sua solet utroqueque falli sententia. et de laude videlicet et de vituperatione. Probate si placet et estimare. quatinus amor vel fauor vester. et iustus. et eo sit amplius amico gratus. quo pro meritis moderatus. ut cum laus de gravitate iudicii. non te mendacio precesserit vulgi. et si minus honoris. nunquid quoque conferat et oneris. Est certe quod me magis quantuluscumque sum. facit esse vestrum. quod videlicet in rebus dei strenue sincereque ut aiunt pro vestra vice versamini. Hoc ut semper de vobis vere dicatur. semper in vobis vere inveniatur. Librum quem quesistis ad transcribendum. habetis. Opuscula nostra que requiritis. et pauca sunt. et nichil est in eis omnino. quod vestro studio dignum putem. Tamen quia melius iudicabo michi. nostrum culpa ingenio quam voluntatem. et perditam a

pub vos potius impudam. quam obedientiam. que horum et quo vobis placet ut mittam. scripto nobis per presentem nuncium significare. ut quia modo penes me non sunt ab hijs qui habent ea requiram. et dirigam quocumque mandaveritis. Et ut sciatis quid petatis. scio me scripsisse libellum qui inscribitur de humilitate. et quatuor omelias in laudibus virginis marie. nam hunc habet titulum. super illum videlicet locum euangelij apud lucam ubi dicitur. Missus est angelus gabriel. Necnon et apologiam ad quemdam amicum nostrum. ubi aliqua disserui de cluniacensibus. et nostris. id est asteraciensibus obseruantijs. Sed et paucas ad diuersos epistolas dictavi. Aliqui fratres ex hijs qui me coram audire loquentem. suo stilo exceperunt et penes se retinent. Vanam quod minime spero. nostra vobis in aliquo possit esse officiosa rusticitas.

Item ad eundem.

Epistola xix.

Tempus est ut promissum exigam. utique probem ne forte frustra de vobis semper confisus sum. ex quo vestram et noticiam merui. et amicitiam. Michi siquidem vos prestasse confidite. quicquid opere vestro isti remenses legati presto sibi esse prestaserunt. Non quia me tanti putet

hec audeo: sed vos promissis. uti-
ne digne vos videritis.

Ad haimericū cancellariū. vnde
supra **Epistola. xx.**

Uero illustri domino haimericō
sancte romane sedis cancella-
rio. frater bernard⁹ de claraualle/
salutem. et orationes. Quia semel
repi loquar ad vos. eroq; iportun⁹
sed iportunus caritate. sed veritate
sed iusticie. Nam et si tūc nō sum. ut
rome habeā ap̄a negotia. nulla tūc
que dei esse cōsistat. a me dūc ali-
ena. Quapropter si vē id michi gra-
tie apud vos manet. qd multorum
habet opiniō. liceat illis obsecro le-
gatis domini archiep̄i remensis. in
presenti negotio experiri. Nil quip-
pe eos nisi qd iustum est. perferre vel
querere suspicamur.

Ad matheum legatum
Epistola. xxi.

Hic quidem parere paratū
cor meum. s; nō eque et cor-
pus meū. Venientis siqui-
dem acule febriē exusta ardozibus
et exhausta sudorib⁹. nō valuit suf-
ficere spiritui p̄opto. raro infirma
Volui ergo. s; p̄uolātū volūtati
obstitit ea quā dixi occasio. Que an
iusta sit. ipsi iudicet amia nostri. qui
me omni exclusa excusatiōe. obedi-
entie retribus arcādusum. cotidie de
claustro. ad ciuitates p̄trahere moli-
untur. Dumulq; attendat istam me
occasionem non fallaciter adiun-
gere.

nisse. sed gratiū per tulisse. ut vel
nunc experiantur. quia non est con-
siliū contra consiliū dei. Quib⁹
si ego respondiſsem. exui tunicam
meam. quomodo induam illam. la-
ui pedes meos. quomodo iquinabo
illos. p̄fecto indignaretur. Punc
autē diuino a succenset. aut quies-
cant iudicia. quo factū ē. ut et si ve-
lim. non valeā p̄ofici. Sed gran-
dis inquit fuit causa. grauisq; ne-
cessitas. Querendus ergo fuerat. q
grandib⁹ diffiniendis esset ydoneus.
Si me talē putant. ego me talem
nō esse. nequaquā puto. s; scio. Deni-
q; siue grādia sint siue pua. ad que
me ita p̄turgent. ego causam non
habeo. Quero siquidē. Facilia sunt
an difficilia. que ad p̄turbādū ami-
tū silentiū. tantopere iponere cura-
tis amico. Si facilia. absq; me pos-
sunt fieri. Si difficilia. p me nō pos-
sunt effici. Nisi forte tanti estimor.
tui grādia et impossibilia referuntur.
tanq; ea ego possim. que nemo ali⁹
facere potest. Quod si ita est. dñe de-
us me⁹ quō tuū de me solo frustra-
tum est iudiciū. ponens sub modio
lucernā. que poteat lucere super can-
delabrum. et ut apertius loquar.
temptans me facere monachum et
volens abscondere in tabernaculo
tuo in die malorū. hominē necessari-
um mundo. sine quo episcopi nō pos-
sunt sua p̄trattare negotia. Dedit
et hoc mei michi necessarij p̄sente-
runt. ut nunc quoq; videar loq̄ tur-
batus homini. cuius nunq; nisi sece-
nus et cum omni locunditate solea
recordari. Vos tamen vobis dica-

pater noueritis quia patus sum et
nō sum turbatus: ut custodiā man-
data vestra. Vestre autem indulgen-
tie erit parare michi: ubi parandū
decreueritis

Ad humbaldum lugdunensem
archiepiscopum et legatum.

Epistola xxij

Reuērentissimo dño et patri suo
humbaldo lugdunēsi archiepō
Romane sedis legato: frater B.
clare vallis abbas siquid potest pec-
catoris oratio. Dñs epus meliden-
sis cū accepit litteras vestras: forte
tunc ad nos visitandi grā veniebat
Cūq; iam e domo nostra rescribere
pararet: suis nrās tanq; vestri fami-
liaris litteras iungere curauit: suo
sperans negotio pfuturas. Cui cū
nō possem negere quod vellet. id sō-
lum vestre reuerētie familiariter bre-
uiterq; intimandū putauī: quia si
aduersus ep̄m querentem que sunt
ihesu xp̄i homines seipōs amātes.
et que sua sunt querētes audieritis:
hoc nec vestre cōgruit dignitati nec
officio.

Ad attonem trecentensem ep̄m

Epistola xxijj

Pauli ep̄o. pauper abbas et
paupertatis cōsequi premiū.
qđ est regnū celoz. Lauda-
tem vos. et iure laudarem: si nō me
reuocaret illa sentētia. neminē lau-
daueris in vita sua. Siquidem tem
laude dignā egistis: sed ei laus as-
scribenda est a quo accepistis et velle
et p̄ficere qđ merito laudaretur. De

um ergo per vos. et in vobis ope-
rantem glorificamus. Qui tamen
ad hoc in vobis voluit glorificari:
ut et vos redderet gloriosū. Qui ni-
mirū cum sit mirabilis in maiestate
sua: etiam in sanctis suis gloriosus
apparere dīgitur. ne sol9 habeat glo-
riam. Ip̄e nempe licet sibi sufficiens
ad oēm magnificentiam: querit ta-
men glām et in sanctis: nō ut auge-
at sibi. s; ut suis cōmunicet. Nouit
autē qui sunt ei9: s; nobis non faci-
le innotescūt. nisi cum ipse reuelare
dignatur. Vāq; tamen de qualibz
scriptū est. In labore hoīm non sūt:
et cū hominib9 non flagellabūtur.
Et quia vobis hec ip̄a sentētia non
congruat: nichilominus modo cog-
noscam9. Descriptū quoq; est. Quem
diligat dñs corripit: flagellat autē
oēm filium quē recipit. Flagellatū
video et emendatū: et aliud suspicor
qđ vnum esse ex filiis. Porro cor-
reptionis vestre clarū satis insigne
tenemus: ip̄am paupertatem nūc ves-
trā. Nobilis vero titul9 paupertatis:
quā ipse beus ore cōmendans p̄phe-
tico. ego sū ait vir videns paup̄ta-
tem meā. Dup omnes regios the-
sauros: hic vos titulus nobilitatū
plius. et reddit illustrē. P̄dico me ex
scriptura cōmemorasse sup̄ius: non
esse laudandū hominē in vita sua.
Verum quō me possum cohibere a
laude illi9 qui post aurū abire iam
desijt: et sperare contempsit in pe-
cunie thesauris. De quali nimirū
viro. scriptura sic loquitur. Quis ē
hic et laudabim9 eū? fecit ei mirabi-
lia i vita sua. An fortasse nō ē quidē

laudand⁹ homo in vita sua / que tēp
tatio est super terram / nec ideo ta
men laudand⁹ nō ē cū mortu⁹ pecca
to. vivit deo? **V**ana quidem laus
et seductoria qua laudatur peccator
in desideriis anime sue. **I**n quo qui
me beatificat in errore induat. **N**on
idcirco predicanda. et multum
rōmendanda nō erit illius vita / qui
dicere potest / vivo autem iam non
ego vivit vero in me xp̄istus? **C**ū
ergo laudatur homo in quo iam vi
vit non ipse sed xp̄istus. non in su
a laudatur sed in xp̄isti vita. ac per
hoc nō laudatur contra sententiam
que prohibet hominē laudari in vi
ta sua. **C**ur deniq; dignus meis
laudibus non erit? quem sui quoq;
nominis deus laude dignatur dicen
te dauid. pauper et inops laudabit
nomen tuum? **L**audatur iob. q̄ su
a patienter amisit? et non laudabi
tur episcopus qui et libenter dimi
sit et liberaliter distribuit? **N**ō ex
pectavit mortē quando iam nec dare
nec retinere i sua haberet ptate / qd
vtiq; multi faciunt quorū videlicet
testamentū non nisi in mortuis con
firmatur. sed adhuc inter spem vite
metumq; positus mortis vivens li
bensq; dispersit et dedit pauperibus
ut iusticia eius maneret in seculum
seculi. **B**ona ergo recompensatio ius
ticie pro pecunia. quando pro eo
quod teneri non poterat id restitutum
est quod feliciter manet in eternū.
Nunquid et pecunia mansura simi
liter erat in seculū seculi? **M**elior est
enim incōparabiliter iusticia q̄ pecu
nia / quod illa dices et repleat archā

hec animā. **D**eniq; sacerdos dei
induitur iusticia. et multo vtiq; de
centius et ditius q̄ auro et serico.
Ded gratias deo / qui iam harū re
rum in vobis glorie transitorie glo
riosum est operatus contemptum.
dū de anime periculo saluberrimū
incussit metum. **O**mnia circa vos di
uina clementia. **M**ortē intentauit
ne inferret **F**oenudare vos voluit qd
vos noluit experiri **C**ū hoc fecit qd
effecit? nisi ne vza vobis esset cari
ora q̄ vos? **I**nter medullas artū /
febris acuta seuebat et tardāte sudo
re / cruciatus vehemens in dies ingra
uescebat. **C**ūq; iam foris membris
frigescentibus calor molestissim⁹ in
torsum se colligens. exhausta lōga
inedia viscera depasceret. pallide in
teri mortis ante oculos trahis ver
sabat ymago. **E**t ecce tanq̄ de su
pernis vox emissa diuinitus insonu
erit. ego sum ego sum qui deleo nō
te sed iniquitates tuas. mox ubi sa
cerdos dei ut pauper moreretur. sua
omnia pauperibus erogauit. cepe
runt subito de intimis desperati iam
sudoris inopinati fontes erumpere.
Dicq; anime pariter et corporis su
o ordine salus vtraq; procedens li
quido monstrauit in vobis adimple
tū. quod in scriptura sua pollicetur
deus. **E**go occidā et ego viuere fa
ciam. percutiā et ego sanabo. et nō
est qui de manu mea possit euere.
Percussit carnem ut anima sanare
tur **O**ccidit auariciā / ut iusticie viue
retis **V**ic iustificato et sanato / quid
sperandum est nisi ut iam non sit
qui vos de manu dei possit euere?

Si tamen euangelicū illud consili-
um obseruare nō negligitis. Ecce sa-
nus factus es. iam noli peccare ne
deterius aliqd tibi contingat. **Q**uod
videlicet idcirco p̄monet p̄ius pa-
ter qui non vult vt contingat. quip-
pe qui non vult mortem peccatoris
sed magis vt conuertatur et viuat.
Et merito. Que enim vtilitas in
sanguine peccatoris? **N**ō enī infer-
nus p̄stabitur deo. neq; mors lau-
dabit eum. s; vos qui viuitis bene-
dicatis domino et dicatis. **N**on mori-
ar sed viuam. et narrabo opera do-
mini. **E**t illud. **I**mpulsus euerfus-
sum vt caderem. et dominus suscepit
me.

Ad magistrū gislebertū vniuer-
salem episcopū londoniensem.

Ep̄la xxliij

Longe satis exijt sermo quē
fecisti. et magnū dedit suau-
tatis odorem. ad quoscūq; po-
tuit peruenire. **E**xtincta ē auaricia.
cui nō suaue redoleat. **C**aritas reg-
nat. cui dulce nō sapiat. **Q**uā hoc
agnoscunt omnes. quia vere sapi-
ens sis. qui sapientie hostem maxi-
mum contriuisi. **H**oc certe et tuo
sacerdotio dignum et nomine. **T**a-
li p̄fecto decebat specialem tuam
philosophiam clarescere testimoio.
hoc p̄cedara illa tua studia sine cō-
pleri. **V**era illa et indubitata sapi-
entia est que turpia lucra contemp-
nit. et idignum sibi iudicat eodem
cum p̄dolorum seruitute contuberni-
o fieri. **N**on magnum fuit magis-
trum gislebertum episcopum fieri.
sed episcopum londoniensem paupe-

rem viuere. id plane magnificum.
Nec enim tanto nomini quicq; au-
gere glorie / potuit sublimitas digni-
tatis. auxit autem plurimum humi-
litas paupertatis. **P**auperiem equo-
animo ferre / virtus patientie est.
sponte appetere / sapientie laus est.
Laudatur deniq; et ammirabilis
p̄dicatur. qui post aurum non abi-
it. **Q**ui vero abiecit? p̄ nichil me-
tebitur. **N**isi quod vigil ratio nūc-
dum minime ducat si sapiēs sapien-
ter agit. **E**t ille sapiens qui in cunctis
huius mundi sapientum litteris
et studiis ludens. omnē quoq; stu-
dium et potuit diuinā quodāmodo re-
uocare. et renouare scripturā. **Q**uid
enī? **D**ispersisti / dedisti pauperibus /
sed pecuniā. **Q**uid vero pecunia est
ad illam quā p̄ eo cōmutasti iusti-
ciam? **I**usticia inquit eius manet in
seculū seculi. **N**um ita et pecunia?
Questuosū sane. honestūq; cōmerci-
um. illā que p̄terit p̄ illa dare
que permanet. **V**ic semper tibi ne-
gociari detur. boni et omni laude
p̄sequende magister. **S**uperest
vt laudabile p̄ncipiū condignum
cōsequatur finē. et cauda hostie capi-
ti coniūgatur. **B**enedictionē tuā li-
benter accepimus. p̄sertim q; tanta
tue huius perfectionis fuerit cumu-
lata iocunditate. **L**atozē epistole et
si p̄o seipso satis cōmendabilem. ta-
men etiā p̄o me vestre magnificen-
tie esse cupio cōmendatū. **E**st si qui-
dem michi p̄o sua honestate et reli-
giositate carissimus.

Ad hugonē rothomagensē archiep̄m.
Eplā xxv.

Non diei malicia iualet. nō
pualet. Si turbat: nō p
turbet. Mirabiles elatio
nes maris: s; mirabilior in altitudo
min9. Berugne si nō dissimulas.
egit teā usq; adhuc diuina misera
tio. pater illustris. Prouida namq;
dispensatione non p̄us p̄fect9 es ma
lis. q̄ sociatis bonis: quoz consoz
tio et exemplo bonus fieres. et sic
postmodū eāam int̄ malos uiuere
bon9 posses. Et q̄ int̄ bonos bo
nū esse salutem habet: inter malos
vero et laudē. Illud tante felicitatē
est quāte et securitatis: hoc tāte vir
tutis. quante et difficultatis. Qua
le nempe est illud. tāgere p̄cē. et nō
inquinari ex ea. In igne sine lesiōe
versari. et in tenebris absq; caligi
ne. Palpabant quōdam tenebras
egiptij cū tamē de populo dei scrip
tura dicat. Ubicūq; israhel erat:
lux erat. Erat dauid verus israheli
ta: et ideo caute se dicebat habitare
non in cedar. sed cū habitatibus ce
dar. tanq̄ qui semper habitaret in
lumine. licet ipse fuerit cū habitati
b9 cedar. corporalis cohabitatio. P̄n
et arguit quosdam non veros ista
helitas: q̄ amixti inter gentes di
dicerūt opera eoz. et factū sit illis
in scādālū. Dico ergo. Sufficiebat
tibi apud duniacēses custodire inno
centiā: sicut scriptū est. Cū viro in
nocenti innocens eris. Porro apud
rothomagum opus est patientia.
quemadmodum docet aplūs: seruū
dei inquiens. nō oportet litigare s;

magis patientem esse ad oēs. Nec
solum patientē qui nolit vinci a ma
lo: sed et pacifiū qui vincat in bono
malū. Alterum. ut malos porcos:
alterū. ut et quos sustines sanes.
In patientia tua possides animam
tuam: sed sis eāam pacifiū. ut et
conuissas tibi possideas. Que tanta
gloria. q̄ dicere posse. cum hys qui
oderūt pacē erā pacific9. Esto q̄ paci
ens qz es cū mal9: esto pacific9 qz p̄
es mal9: habeat caritas zelū. s; ad
hibeat pro tpe modum seueritatis.
Cēsurā quidem nūq̄ remissa: inter
missa tamē plerūq; plus proficiat.
Vigor iusticię s; feruid9: s; nūq̄ p̄
ceps. P̄caut nō oē quod libet licet.
sic nō oē quod licet statim eāam re
pedit. Hoc melius meip̄e nosse: ideo
qz supersedeo. Orari pro me instā
ter postulo: quia incessanter pecco.

Ad quidonem lausēnsem ep̄m
Eplā xxvi.

Anū vestra misistē ad fortia:
Opus est fortitudine. Operari
latoz domui israhel fact9 esus: op9
est prudētia. Sapientib9 et insipie
tib9 debitor esus: opus est iusticia.
Postremo. maxime temperantia op9
ē: ne qui alijs predicat ipse quod
absit reprobo9 fiat. Ad arduo
nē gebēnsem elem. Eplā xxvij.

Redim9 electionē tuā esse
a deo: quam tanto cleri
populiq; consensu fuisse ce
lebratam accepim9. Gratulamur
gracie eius ne dicam merit9 tuis:
quoniā ne tibi plus q̄ oportet blādi
amur nō ex opib9 iusticię q̄ fecisti: s;
scdm suā misericordiā hoc fecit tibi

Si scias tu quod absit sapiens. erit exaltatio in tuam. **S**i autem cognoscis gratiam. vide ne inuacuum accipias. Bonas fac de cetero vias tuas. et studia tua. et ministerium sanctum. si vite sanctitas non praecessit. sequatur saltem. Tunc vere fatebimur praecurrenti in benedictionibus dulcedis. tibi de bonis meliora sperantes. **E**xultabimus et letabimur quod fidelis seruus et prudens constitutus sit super familiam domini: futurus ex hoc filius felix et potens super omnia bona patris constituendus. Alioquin si alio rem quam meliorem esse delectat: non premium sed praecipium expetamus. **O**ptamus et oramus ne hoc contingat: pati si opus est obuias manus apponere: et per nostrum exiguum posse iuuare ad id potius quod deest et expedit.

Ad eundem iam episcopum

Epistola xxviii.

Probet auctoritas caritas. ut fiducialiter loquar tibi. **C**athedra carissime quam nup sortitus es. hominem multorum expetit meritum: que in te. aut nulla aut non quantum satis est praecessisse dolemus. Si quidem et facta tua et studia tua praeterita: in nullo praorsus visa sunt: episcopali conuenire officio. **Q**uid tamen? Non potest deus de lapide hoc suscitare filium abrahae? Non potest facere deus. ut qui praeter debuerat bono vel subsequatur? **Q**uod utique et libentius accipimus: si contingat. **N**escio enim quomodo: plus placebit subita haec mutatio dextere excelsi. quam si vite prioris merita suffragarentur. **D**icemus

nempe quia a domino factum est istud. et est mirabile in oculis nostris. **D**ic paulus ex persecutore doctor gentium factus est. **D**ic matheus de thelonea vocatus. sanctus abrosius de palatio assumptus est: iste ad episcopatum. ille ad apostolatum. **D**ic alios quamplures novimus de vita et habitu seculari utiliter exstitisse promotos. **D**enique nonne multoties ubi suphabundauerunt delicta: videtur suphabundare et gratia? **E**t tu igitur karissime huius atque huiusmodi animatus exemplis prainge si aut vir liberos tuos. bonas facito deinceps vias tuas et studia tua: quantum nouissima tua antequam sopiant. et delicta iuuentur tue: deleat res publica correctio. **P**aulum imitari curato. in honorificando ministerium tuum. **H**onorificabis autem quietate morum. maturitate consiliorum. actu honestate. **H**ec sunt quae officium episcopale maxime nobilitat et ornant. **O**ia fac cum consilio. nec tamen omnem aut quorumcumque: sed tantum bonorum. **B**onos in consilio. bonos in obsequio. **B**onos habere contubernales: qui vite et honestatis tue custodes sint et testes. **I**n his cum te bonum probabis. si testimonium a bonis habueris. **P**roinde pietati vobis commendati pauperes fratres nostri: qui circa vos sunt: alpeses illi de bono more. et illi de alta tuba. **I**n his experiemur: quanta vobis de nobis cura sit.

Ad stephanum metensem episcopum

Epistola xxix.

Stephano metensis ecclesie dei gratia strenuo munusculo. cum in christo humiles fratres de clauualle salutem et orationes. **E**x quo dudum si recolitis: nostre vos fraternitati dignantes

faciatis nostris vos orationibus hu-
militer commendatis: semper solliciti
fuiamus ut debuimus. aliquid scire de
esse vestro: et cunctis vestris crebro
suscitari studium: a quibus potuimus:
desiderantes iugiter et orantes vos
prosperari in dei ope. ad quod assumpti
fueratis: et gressus vestros dirigi in
semita mandatorum ipsius. **Benedictus**
itaque deus qui non amouit orationem
nostram. et misericordiam suam a vobis
letificans utique nos. et per hunc vene-
rabilem fratrem **W.** cuius profecto
non minus vobis. quam nostris credimus
oculorum vestra sospitate et prosperita-
te. ac pace. per vos ecclesie reddita.
Congratulamur vobis. sed tamus
gloriam deo: scientes quod estis. et quod po-
testis. ipsi non vestrum esse. **Q**uod et
vos semper sentire in vobis amabili-
liter admonemus. ne nichil et esse et
posse incipiat. si quod aliter sapitis:
et vestris quod absit mentibus vestris
quodam horum ascribitur. Alioquin vere
dum ne per vestram putatur in perturbati-
one. et prosperitas in aduersitate. sic
nimis illo iuste iudicatur quod et humi-
libus gratiam dare. ita et superbis resiste-
re consuevit: qui et non solum cum sancto
scilicet. sed et cum perverso pulsus. in psal-
mo legitur nec tamen faciens pacem. sed et
creans malum per prophetam describitur.

Ad alberonem primicerium metensem

Epistola tricesima.

Honorabili viro alberoni
dei gratia metensis ecclesie primi-
cerio. Fratres qui in claraval-
le qualicunque obsequio seruimus deo: sa-
lute et oratione. Fidelis cura vestra. in
hys que dei sunt et si iam olim et audi-

eramur et videramur: sed nunc maxi-
me in nobis ipsis expiando pensamus.
Ceterum. cum in hys que nuper a nobis
missi fratres. vestro quidem consilio suggesse-
runt episcopo. et vestram beniuolentiam. et ipsi
us episcopi promptum teneamus assensum. et
quod tamen dei quoque beneplacitum in omnibus
et hys maxime que ad eum pertinent ante
omnia et super omnia nosse et nos et inquirere
et custodire. idcirco ad approbandum
certius. quid ipse de hac re potius
velit. re sicut inter episcopum monachosque
conuenerat. vestra utique industria
mediate et ordinante qualiter fieri
debet. et hortante ut celeriter et iuu-
te ut honorabiliter fieret. non quidem o-
mittenda. sed vobis post messianem. tum
pro vestra. tum pro temporis opportunitate
expectanda. necessario intermissione
dam esse putauimus. **I**am vero tunc si et
episcopi voluntas in eodem persistit et vobis
nichilominus id ipsum equum ut modo
placuerit: tali cunctura dei quoque
esse consilium securi confidentes spera-
mus nos vestre utriusque deuotioni iux-
ta quod diffinitum erat satis. esse factu-
ros. Arbitramur enim acceptum esse
deo si quantum in nobis est nemini oneri
esse studuerimus: ne non tam fructum
quam datum in hoc eius negotio requirere quod
absit videamur. **E**t precipue vestris
nos maioribus atque instigatoribus occu-
pationibus sub huius rei occasione im-
portunis ingerere et molestos cum neces-
se non est vobis exhibere: et hoc gra-
tium non esse deo. et vestris sanctis mo-
ribus non congruere.

**Ad hugonem comitem campanie mili-
tem templi factum.**

Epistola xxxi.

S causa dei factus es ex co-
mune miles et paup ex di-
uite: in hoc pfecto tibi ut
iustu est g'tulamur. Et in te deu glo-
rificam: sciētes qz hec est mutatio
dextere excelsi. Ceterz qz tua iocun-
da pntia nob ita nescio. quo dei est
subtratta iudicio: ut ne iterdū qui-
te te videre valeam sine quo nūq
si fieri possz esse vellem: hoc equa-
nimiter fateor nō portam. Quid
enī? Possum ne obliuisci antiq a-
moris. Et bñficioz: q domui nrē tā
largit cōtulisti? Utinā ipse p cui
amore fecisti in eternū nō obliuisci-
tur de? Nā nos q'tum i nobis est.
mīme p'sus ingrati mēoria habū-
dantie suauitatē tue mēte retinem: et
si liceret ope mōstrarem. Qd qz li-
bēti aīo et corpi tuo piter et aīe p-
uidissem: si datū fuissz ut simul fu-
issem. Qd qz nō est restat ut quē
p'sentem habere nō possum: p ab-
sente semp orem.

Ad abbate sci nichasij remēsena
Ep̃la xxxij.

O bāto tibi affai p'doleam:
scit ille q nōs oīm doloēs
i suo corpe tulit. Qlibet
tibi si scire p'sulere. si posse succurre-
re. tā efficacit ipse michi q oīa scit
et oīa p't. i cūctis meis nātitatibus
p'sulae et succurrat. Si fē dzogo de
sua discessioē me p'sulussz: absit ut
cōsentire. Si post discessionē ad nos
diuertissz: absit ut suscipere. Deniqz
qd solū potui ad abbate q cū susce-
pit: nrās mox sicut scis p eo lrās
nisi. Et nunc sup hoc qd tibi ultra

possum facere pater? Jam vero q'tū
ad te p'tinet optime meū nouit scī-
tas tua pfectos solere viros nō solū
in spe s et in tribulatioibz glā: et
solāte eos scriptura et sic loquente.
Vasa figuli pbat fornax: et hoīes
iustos temptatio. Et iuxta est dñs
hīs q tribulati sūt corde. Et p mltas
tribulatioēs oportet nos itro-
ire in regnū celoz. Et oēs qui pie
volūt viuere in xpo: psecutionē pa-
tiūtur. Nec idarco tū non imerito
hīs quos i anxietate positos vide-
mus amias nrīs ppatimur: qbz u-
tiqz dū exitū ignoram. Defectū me-
tuim. Qmquidē sicut scis et electi
tribulatio opatur patiētia. patiētia
p'bationē. p'batio spem. spes autē
nō cōfundit: sic cōpnādis et repro-
bis tribulatio parit ecōtrario pusil-
lanimitatē. pusillanimitas p'turba-
tionem. p'turbatio desperationē: et
illa iterimit. De ergo hec te tā hoc
tēda quod deus auertat demergat
tepestas aque. ne huius tā tremende
abyssi absorbeat profundum ne ve-
uzgeat super te tā inexplēbilis pu-
teus os suum: solliate studeat hui-
lis prudētia tua non vīci a ma-
lo. sed vincere in bono malum. Vin-
ces autem spem tuam in deo forti-
ter figendo: et rei finem longanimi-
ter expectando. Et siquidem ille re-
siquerit. siue ob timorem dei siue
ob suum laborem: bene. Vīnautē
bonū est humiliari sub potēti manu
dei. et nequaquē velle resistere supne
dispositioni: quia si ex deo est non
poterit dissolui. Conandum est pa-
cius tibi. licet iuste indignationis

Similos illa reprimere sententias
quā quidā sanctorū in simili fertur
causa p̄tulisse. **D**iquidē insiganti
bus eū quibusdā fratrib⁹ atq; incre
pantib⁹. aut suū in sui iuriā ab oīa
susceptū ecclesia fugitiuū non requi
reret. nequāq; inq̄t. **O**biāq; enī est
si bonus est. me⁹ est. fraudulēter ti
bi. et nō fide liter consulo. si idipsū a
meipso nō exigo. **N**am cū vn⁹ nos
ter. non solū religione p̄fessus. sed
et carne p̄pinquus duniā me inui
to et suscept⁹ sit et detineat. dolca
quidē sed sileo. orans ⁊ pro illis ut
velint ablatū reddere. et pro illo ut
velit spōte redire. **D**in vero. seruās
ei vindictā qui facturus est iudiciū
iuriā patientibus et arguere habet
in equitate p̄ mansuetis terre. **F**ra
t̄e hugonē de lausanna. ore tuo ⁊
nostro spiritu cōmonem⁹ non oī spi
ritui credere. et ne cito moueatur cer
ta pro incertis deserere. sciens dya
bolū soli semp p̄seuerantie insidiari
quā solā virtutū nouit coronari. tu
iusq; esse in ea vocatione qua voca
tus est simpliater p̄seuerare. q̄ sub
sp̄etie quasi melioris boni. id quidē
quod iam cepit amittere. nec ad id
qđ p̄sumit fortassis sufficere

Ad hugonē pontinacensem abba
tem

Ep̄la xxxij

Dilectissimo suo dñō hugo
ni abbati frater bernard⁹
de clara valle itē qđ sibi.

In nūc p̄oribus l̄is. aut ego quan
tū ex v̄zio p̄p̄edit. min⁹ apte scrip
si qđ volui. aut vos alit̄ illas intel
lexistis q̄ debuistis. **D**iquidē que
vobis de monachi illi⁹ susceptione

euētura denūciāui. veracit̄ ita timui
⁊ adhuc timore ut scripsi. **N**ō tamē
ad hoc illa vobis p̄dicare studui qđ
vel suadere vel cōsulare. vel certe ut
scribit̄. cōsere illū debere reddi. q̄p
pe q̄ ipi⁹ iādudū feruentissimū desi
derū noui. et ei pot⁹ qđ nūc illud
adimpleuit de beo cōgratulari. **E**z
cū a familiarissio nobis abbate ei⁹
et ab archiep̄o remēs. n̄rē l̄rē ad req̄
rendū illū vehemēt̄ exigerētur. ut
a me si fieri posset omnē de p̄lletē
suspicionē. tales put̄ sciri dicere ai
raui q̄b⁹ ⁊ ipis satisfacere. ⁊ vos cō
tra corūde imminētes calūpnias. vo
bis illas nō t̄cēdo p̄munire. **H**⁹ me
ita in illis l̄ris sensisse v̄zam sagaci
tatē. vel ex ea adūtere credidi qđ in
fine illorū posuisse me memi. si tū c
o a vobis oculo legere⁹ quo a me
scriptū fuit. **N**ā cū denūciatis mal⁹
q̄ nō īmerito vobis metuebā tandē
inferre. qđ si h̄c oīa pati meli⁹ du
atis. q̄ illū amittē mea nichil inter
est. vos videritis. aut enī ip̄a mea v̄
ba sūt h̄c. a p̄pe ip̄a. cū itaq; hoc ī
fine dixi qđ aliud vobis q̄ illa sup̄io
ra disp̄satorie ut nō dicā simulato
rie a me ita scripta fuisse latēter iti
maui. **Q**z vero scripsistis me p̄ nū
ciū eīde mōcho de q̄renda si ad nos
diūisset. ipi⁹ absolutiōe p̄uati īsinu
asse. veritate testor. h̄ v̄z nō est. **E**
go ne de notissio ī mōsterio vel iac
tare vel sperare monachū me posse
susape. quē n̄ vos q̄cē puto sū grādi
scandalo posse retinere. **E**z esto **I**n
uidebā illū vob⁹ ⁊ ī attrahē gessies
aliqđ de c⁹ optinēda absolutiōe ma
chinarī me posse sp̄abā siue fingebā

Nūq̄d credēdū fuit me hoc me
um cōsiliū ipi nūdo qd vtiq̄ q̄ sūm
monasteriū exogitauerā voluisse
patefacē? **P**z iā ne qd de nrā erga
vos dilectiōe huc vsq̄ credidistis. fal
so vos credidisse iueniat p vza vt
video causa. nō saltē eq̄ vt p mea/p
mo multo āplius laborandū est mi
hi et hoc nō quomō vsq̄ huc solebā
vt videlz nrā unanimitas fortis so
lides. s̄ ne penit9 dissoluat. **Q**uid
dicā vobis? **E**go certe nec vobis de
vobis tale aliqd credere posse/quale
vos sola de me suspiciōe diuinastis.
De cetero nouerā vza benignitas
vniuersē theobaldū nrā p hūberta
lās iā recepisse. s̄ necdū suo michi
rescripto q̄cūq̄ respōdisse. **Q**uid su
per hoc vobis agendū sit ipsa vos
melius pietas docebit. si pie hoīs in
iuste exultantis miseria pensare non
negligitis

Ad dzogonē monachū unde su
pra **E**plā xxxiii.

Quonia non imerito tui iādu
dum nō in medio fui fuerā affec
tus amore/nūc appareat dilectissime
dzogo. **E**t an quidē totū pulchrū
totū erat amabile qd cernebaris s̄
ego nescio qd aliud de te sup id qd
videbā a audiebā ex te excellētior
dignū veneratiōe p̄senserā. **N**ūq̄d
forte celestis spōsi/ai9 nūc art9 cas
tis te āplexib9 ipressisti. iā tūc voce
audieras dicēis ad pudiciā tur
tūc suā/aīaz tuā/ tō pulchra es ami
ca mea tō pulchra absq̄ eo qd itā
sec9 lateret? **Q**uid fecisti? **Q**uis h̄ cre
det? **D**em te ac religiosissimū tō a
uitas personabat. ita vt nichil tibi

addi posse credetur ex oib9 bonis?
et tu velut e seculanib9 vn9. monas
teriū tanq̄ seculū deseres. iā attritu
xpi sarana collū. noue cursū obsec
uācis discipline submittere nō cui
bas? **I**n te nūc frat̄ verā pbam9
illā esse sentētiā qua dicitur. **C**ū cō
sumat9 fuerit homo: tūc iāpit. **I**n
diu ḡ tūc p̄sumationis est qd nūc
cepisti: et in quo arbitrabar te non
p̄phendisse iā p̄phēas. **N**emo q̄p
pe p̄fecit: qui p̄fector ēē nō appetit.
Et in eo quis p̄fectorē se pbat. q̄
ad maiore tēdit p̄fectionē. **S**z ea e
rarissime is cui9 inuidia mors intra
uit in orbē terrarū: arā suū tēdit
et pavit illū. **E**t qz pulsus de cor
de tuo intus p̄tatem amisit: foris
seuiat q̄tū poterit. **E**t vt apt9 lo
quar. nescis qz pharisei scādalifati
sūt in hoc vbo qd fecisti? **P**ed me
mēto nō oīm scādalū magnopere tu
radū: iux r̄nsionē dñi dicentē. **P**i
nite illos. **E**cā sunt: duces cecoz.
Melius est enī vt scādalū oriat. q̄
veritas relinq̄tur. **M**emēto q̄ nat9
fuerit in tūna et resurrectionē mul
toz: et nō mirer. si tu quoq̄ alijs
quidē sis odor vite in vitā: alijs o
dor mortis in mortē. **V**i maledictio
nec itētauerit. si anathematū itoz
scāspiula: audi ysaac p te respō
det. **Q**ui maledixit tibi sit ille ma
ledict9: et q̄ b̄ndixit tibi b̄ndictiōi
b9 repleat. **P**z et tu muro iexpug
nabili p̄scie tue arcū munier9 tēnt9
r̄nde et dic. **P**i p̄sistat adūsū me cas
tra: n̄ timeb̄ cor meū. **V**i exurgat
adūsū me plū: in hoc ego speābo.
Pz ei p̄sistat: ai sit loq̄r iūm.

tuus in porta. **C**ōfiteo at i dño/q si
ad p̄mos iat9/ forte steter9. nec
minis eoz cesser9 nec blandimētē
aito p̄terea sathanā s̄b pedib9 tuis.
et tūc videbūt recti 7 letabūt. 7
oīs iniquitas opilabit os suū.

Ad hugonē abbate. Eplā xxxv

Omnissimo fratri 7 coabbati suo
hugoni. **F**rater bernard9 debi
tū sincerissimē dilectiois affectū. **H**ū
bertū istū iniuste ut ayunt exhereda
tū ai9 nos p̄o dei amore apud ves
trū comitē causā tuā suscepim9 de
vestra cōfidentes caritate. vestro pa
troanio cōmittim9. per vos ut si de
liter speram9 terre p̄napi. celi domi
no cooperante reconciliandū. patrie
v̄roci. fili9. rebus. et amicis suis res
tituendū. **H**oc autē satagendo et e
genū de manu peccatoris liberabi
tis et oppressoris ip̄9 nichilomin9
saluti cōsuletis nobis quoq; vos nō
mediocriter officiosū exhibebitis s̄
7 officiū implendo pacificoz. vobis
inter filios dei sedē in excelso colloca
bitis. **D**e cetero eplām illā quā ad
me iā olim scribere sanctitas vestra
dignata est. nō me sicut vos audisse
audiui incendio tradidisse. s̄ p̄ncip
me adhuc seruare nouerat. **Q**uid
enī hoc liuoris/ymō furoris fuisse.
op9 vtile et laudabile. vbi nichil ni
si qd̄ sane fidei. qd̄ doctrine saluber
rime. qd̄ edificatiois spūalis est de p̄
hendi. temerario cāpnare iudicio?
Excepto qz int̄ amicos p̄tra verita
tē nulla debet esse meticulosa cū sit
piculosa culpacio. q̄ hoc me fatroz
mouet et mouet. q̄ illā int̄ nos iā

an̄ habitā de sacramētis collationē
in p̄napiō p̄dā opusculi de sedere 7
ostuere conat9 estis. **I**n qua vtiq;
collatiōe si v̄re sūmā sūie bñ memi
nistis/an̄ sensui congruat eccl̄astico
vos videritis. **V**estre autē ingenuē
huilitatis est non erubescere corrigi
siq̄d aliqñ aliter sapulistis. **P**alete

Ad eundem. Eplā xxxvi

Omnissimo suo et olī et meo dei
grā sci abbati hugoni. **B**. de
clara valle irruiberatū sincere dilecti
oīs affectū. **A**d lras v̄re dignatio
nis licet q̄d breuiore q̄ cupiē lō
giores tñ q̄ memēti rescribere largi
us et debui et volui/s̄ festinas nun
ci9 nō p̄misit. **N**e tñ vacu9 oīno tēte
deret p̄ tātis quoz me debitozē ag
nosco has tātillas q̄s et vix expec
tauit velocissimē redidi. **V**bi p̄mū bre
uiter ac veracit̄ in sinuo antiquū nos
trū et dilectozē et dilectū. totis me
caritatē viscerib9 7 suscipe ut catho
licū. et suscipere ut sc̄m. et āplecti ut
carissimū. **Q**uāte de integritate fidei
credo v̄re cōfessionī fame et opiniōi
de sc̄itate. te affai quē erga vos me
h̄re p̄testat9 sū ap̄e cōscie. **N**ā q̄
illi9 sūic q̄ mee sipliatati merito v̄
michi videbatur scrupulū mouebat
oblitū vos esse fatemini. tā libet̄
accipio. q̄ let9 p̄pendiosā purissime
veritatis assertionē in lras v̄ris no
uissimis lego/ita ut me potius sen
sa vestra nō intellexisse/q̄ vos quip
piam mali sensisse p̄ne crediderim.
Deinde molestie vestre fraternā p̄
sūptione cōsulo quatin9 ep̄m sc̄m 7
doctum quē quiete viuere p̄misistis.

moraliū inq̄tare desinat: ne dū nō
valente p se respōdere reprehenditis.
magis hoc ex caritatis iopia. q̄ ve
ritatis fiducia descēdere totā p eo
respōdente cāz audiat. Pro hum
berto sicut rogavi vos iterū rogo:
ut vīm ei cū potentis nec cōsiliū de
sit nec patrocinū. Val.

Ad comitē theobaldum

Epistola xxxvij.

Audabili principi theobal
do. Bernardus eoz qui in
clara valle sūt seniorū dei
inutilis senior. sospitatus et pax. Q̄
te nā infirmitate vos audiri fuisse
sollicitū: nō mediocriter gratū habeo
In hoc quippe dū vīaz erga me ag
nosco dignationē: deū quoq; vos di
ligere nō dubito. Quādo enī tantū
lū tantū vel nosce dignaremi: nisi
ppter deū? Cū ergo cōstat qd diligi
tis deū. et me ppter ipm: nūroē quo
modo ad vñā dei fiduciā psumptam
peticiūculā. nec iniustā ut puto nec
irrationabilem. a vobis tñ repulsū sū
Si autē si argentū vel qdāq; hu
iusmodi q̄sissem? Sed qd dico q̄sis
sem? Nam etiā non querēs: iā plu
rima vestre largitate bñficia suscepi
Hoc autē vñū qd nō mei s; dei cau
sa. nec tā michi q̄ vobis a vobis pos
tulavi: qd cause est qd accipe non
merui? Quid enī? Ergo ne iudicas
tis indignū. vel michi ad petendū.
vel vobis ad p̄bendū: ut homi xpi
ano quāto libz apud vos crimine ac
cusato. postq̄ se purgavit faciat mi
sericordiā? Aut certe si nō credit q̄
plene se purgaverit. qz hoc in curia
vīa nō fecit: cuius tē cursū vos in vīi

pntia recipiat satisfactionē: et sic 2
sequitur indulgentiā. An ignorat qd mi
nē cū accipo sep9. ego iustitias iu
dicabo? Qz si iustitias. q̄tomagis
iurias? An nō timeat qd cursū scrip
tū est. qz i q̄ mēsurā mēsi fuerit. re
metiet vobis? An nescit. qz q̄ facile
vos hūbertū: tā facile imo incōpabi
liter facili9 de9 theobaldū qd absit
exhēdare possit? Et quidē in talib9
vbi culpa tā apta atq; inexcusabil
ē videtur q̄ting nulla nisi cū iustitiae
pialo. mīe occasio relinq̄tur: etiā
tūc tremēs et dolēs vindiā vos ex
hibē debetis. magis videlicet officiū
puls9 necessitate q̄ vindiādi libidi
ne Vbi at obiectū crime. a min9 cer
tū esse cognoscit. a excusādū suscipi
tur: h nō solū nō tēnuē. s; et libetissi
me debet amplecti: let9 nūmū q̄ sal
ua iustitia. pietas vīa locū iuenerit
Ecce h scdo vīe supplicio eximue tati
ut sicut deū vobis vult misereri. ita
vos hūberto misereami. siue illa vo
bis pmissioē dñica blādiēte bñ mi
sericordiā. qm̄ ipi mīaz psequētur:
siue illa vos p̄minatioē terret: iudi
cū sine mīa et illi q̄ nō fecerit mīam
Val. Ad eūde Eplā xxxviij.

Pro principi theobaldo. b. abb
de clara valle. sal et orat.
Valde timeo ne occupatissi
mis aurib9 vīis. crebris interpellati
onib9 meis. p̄suptuosiq; me igetēda
molestus fīa Sed quid faciam? Si
vos offendere timeo sepius ad vos
scriptitando: q̄tomagis deum: cui
vīq; magis timori esse debeo. ti
mendū est michi ne offendam
non interpellando pro misero?

Alias autē indulgeat michi benignitas v̄ra/ qz nō possum nō miseri-
ri illius miseri? p̄ quo iam enī al-
tera vice ip̄ortunus forsitan p̄cator
accessi hūberti videlicet mendici et
paup̄is/ et hoc facti de diuitis: qd̄ est
infelicius. **N**ō possum non p̄pati vi-
due et orphanis: s̄ viuo orbatis pa-
tre quod est miserabili? **G**racias a-
go vobis p̄ gratia quā de hac re in
oculis vestris iuenire merui. et q̄ ip-
sius hūberti p̄ se dignāter acq̄uis-
tis verā suscipere defensionē: et qd̄
falsam aduersus ipsum repulisti ac-
cusationē. **I**llud autē quod ad p̄sum-
mandū pietatē opus/ reddendū vx-
ori et liberis ei⁹ suā hereditatem be-
nignissime disposuisti: satis mi-
rari nō possum. quid impediē? ve-
tam p̄iū verbū vestrum. necdū fac-
tum consecutū sit. **E**t quidē in alijs
p̄ncipib⁹. si quādo verbū leuitatē
aut et falsitatē dephēdim⁹. nec no-
uum nec mirū reputam⁹. **A**t vero a-
pud comitē theobaldū. est et nō/ ne-
quaquā patienter audim⁹. tūc ut dici-
tur. simpliat dicere/ iurare est: et le-
ue mendaciū/ graue p̄ncipiū imputa-
tur. **I**nter plurima q̄ppe virtutū in-
signia/ q̄ v̄ram plurimū nobilitatē dig-
nitatē. vestrū p̄ orbe datū reddūe et
celebre nomē: p̄cipue laudat in vob
veritatē p̄stātia. **Q**uis q̄ suo vel hor-
tatu vel cōsilio/ t̄m robur firmissimū
p̄catorē v̄ri enervare tēpta? **Q**uis
inquā veritatis in vob t̄a sanctū tam
eximū t̄a oib⁹ mutabile p̄ncipib⁹
propositū euellere sua fraude cona-
tus est? **M**allaciter non veraciter vos
diligit. fraudulenter et nō fideliter

vob p̄sulit. q̄ tam glōsā de veritate
famā v̄ram obnubilatē sua cupidita-
te p̄cedit. dū verbū qd̄ os v̄rm locu-
tū ē et v̄bū deo placitū. vob dignū.
pic iustū. et iuste p̄iū. euacuare nesci-
o q̄ malicia nocēdo paup̄i. satagie
Obscuro vos p̄ misericordiā dei ve-
randē vos cōsequamini. caute ne
superbiat ip̄ius dū incēditur paup̄.
et hoc pot⁹ agite quatin⁹ p̄missio-
nis vestre veritas p̄pleat. qua primū
quidē dñō noberito. deinde etiā nob
polliat⁹ et sit restitutum vob hūber-
ti hēditatē ei⁹ vxori et filijs **V**alete
Ad eundē Eplā. xxxix.

Quoniam multa michi vestre ee-
ga me dignatiois indicia
prebeat. hoc me maxime
toto vob affā dilātionis astūgit.
q̄ cū sciā me v̄ram iā p̄ multē ausū
fuisse interpellatē dignitatē. in nullo
enī repulsū me meini. **H**ic nō imeri-
to facis fidetior curs⁹ p̄ canonice de-
clarante nō dubius p̄cator accēda-
re. **N**ō q̄te p̄ ip̄oz iure nūc p̄cor. i t̄m
q̄ppe de v̄ra iusticia et legalitate p̄-
tē. ut nec hosti v̄ro i v̄ra aīa pla-
citū/ de suo iure timēdū esse existi-
mē. **P**z h̄ ē qd̄ p̄ ip̄s et cū ip̄s oī q̄
possi absens supplicatiōe de posco et
qd̄ eis oīno ēē cōgū neciū. ut vide-
licet ad v̄re serenitatē vultū solita
ill demētiore atq̄ p̄mptiore indul-
geat accessū. q̄tin⁹ viani/ eoz eligi-
oni debitā discāt exhibē reuerē. et
vos eis beniuolū ēē cōgūerit. **E**t
si q̄s forte militū seu mīstroz v̄roz
res illoz iniuste p̄figē aut q̄te quā
in deo habere debent infestare in ali-
quo temptauerit. pro certa se sciat

viam sibi ob hanc te gratiam grauius
me redditurum infensa. Itē aliud est.
qd supplex exoro. Sup forte p bar
tū trāseūti. occurrit in mulier satis
miserata. aīa q̄ppe ei9 i amaritudine
est: 7 mea sup suis dolorib9 cōma
uit viscera: satis egit suis pabus
ac lacrimis: quaten9 p ipā apud
vos intercedere debere. Ipā est vxor
belmū illi9 hoīs vzi: in quē dudū
iuxta malū qd ipē pmisserat. multa
et graua reddidistē. Facite cum ea
miam: vt et vos apud deū cā iue
niatis. Et qz semel cepit loqz ad
huc cū dño meo. In manu bartēsis
ppositi dudū facto duello. q̄ via9 fu
it statim ex vza iussioe oculos amisit
Insup qz quasi pua hec mala esset
qz 7 via9. 7 oculis orbat9 fuerat.
res ei oēs a mīstis vzi9 sicut ipse
p̄q̄ritur ablata sūt. Iustū est si vob
placet: vt ei vza pietate restituat
vñ misera ei9 vita possit vt ai9qz sus
tentari. Sed 7 fili9 ei9 in oētib9
pzi9 iūctas nō debet iputari: q̄ mi
n9 si qua sūt p̄zna hereditet edifica
a. In fine volum9 vos scōs epōs q̄
p hys q̄ ad deū p̄tinēt i vza ciuita
te cōueniūt. oī h̄c acceptioe dig
nos. H̄c et ipi legato. q̄ vos vestra
q̄ ciuitate tāti celebratioe cōsili9 vo
luit honorare p oīa quātū in vob ē
deuot9 7 obediēs assistatē: roborā
te 7 cōfirmare bona q̄qz ab eo iussa
7 instituta curatē. Prēm qz ac vestrū
piter ep̄m id ē ligonēsem. abūdati
ori vt dect honore suscipiatē. 7 de
casamēto qd tenet. hominū qd de
bet. reuertē ei 7 huilē offerat.
Val. Ad eūdem

Epistola xl

Duo vob p̄mendā9 in hoīe
isto quē videtē. paupertate 7 re
ligione: vt si vni nō p̄patimī. alte
rū in eo reucreamī: quo nullaten9
id ei negare possitis. p̄pt qd vos aī
tāto labore de lōge req̄zere curauit
Itaqz et si nō p̄pt ipm certe p̄pter
vos ei succurrite: qz quātū vos illi
sua paupertas. tm̄ p̄mo āpli9 vob il
lum nēcariū facit sua eque religiōsi
tas. Deniqz de multē q̄s iā eadē
de causa ad vos misim9: nullū fuis
se recolimus. de q̄ magē deo placē
sciam9. q̄ si huic bñ feceritis. Val.
Ad eūdem Eplā xli.

Ameo vos grauari: in tā cre
bris scriptitationib9 meis. H̄c
in hanc ip̄ortunitate v̄zget me xpi
caritas: et amicor9 necessitas. H̄c
itaqz 7 senē vt vos videtis. 7 de do
mo vt nos scim9 religiosa. ad vos
missū nō remitti vacuū supplicam9:
7 insup vt vzi9 l̄is ad auūculū ves
trū regem. ituz munē dignemī co
gram9. Pelle oīs seruos dei si fieri
possit vestros fieri de bitores: q̄ pro
māmona inq̄tatē. q̄nqz vos reape
tet in eterna tabernacula. Valete.

Ad hēricū senonēsem archiep̄m Eplā quadragēsia scūda

Omīo venerabili hērico
senonēsiū archiep̄o: fra
ter. B: si quid potest pec
catoris orō. Placuit p̄
statie vestre nouū aliquid a nobis
dictatū req̄zē. Grauamur p̄dē dig
nitatis: s̄ dignatiois munē grati
lamur. Et blādīē p̄fētis fauor: et

petitiois terret exortio. Qui ei nos
sumus? ut scribamus episcopus? **E**t cursu.
Qui sumus? qui non obedimus episcopus? **V**nde
dare idem et negare compellor quod postu-
lor. **D**escribere tante altitudinis super me est et
eius non obediri quam me. **P**erobique piau-
lu? si in ea parte maius imminere videtur: si
non obedire. **H**oc itaque exieris. qui minus
apparet: facio quod iubetis. **D**at quippe
ausu ipsius dignitate digniter idulta
familiaritas: et excusat presumptionem
auctoritas ipsantis. **I**gitur ex quo regni
celorum claves deo auctore vobis tradi-
tas suscepistis. ac iuxta ritum forte illius
mulieris manum mittere cepistis ad for-
tiam: si qui vos a egisse qui non debetis. a
petulisse qui nollet audire: et illa a-
gente. doluimus: et adoluius hec pacati.
Inter hec autem ego recordabar illorum. **V**-
siculorum. **Q**ui descendunt mare in nauis
bus facientes operationem in aquis multas:
ascendunt usque ad celos et descendunt
usque ad abyssos: anima eorum in malis
tabescebat. **T**urbati sunt et moti sunt
sicut ebrii: et omnis sapientia eorum de-
uorata est. **E**t ideo non iudicabam ut as-
solet: magis quippe ad compassionem me
provocabat huiusmodi cogitatio. **Q**ui
inqua temptationis est. cuiuscumque hominis vi-
ta super terram: quantis putas periculis
patet vita pontificis. cui omnino necesse
est ferre temptationes? **Q**ui ego latens
in caverna. et quasi sub modio. non qui-
de lucens sed fumigans. ventorum tamen
impetu nec sic declinare sufficio. sed a-
tinuis temptationum variis quae fatigant
impulsibus instar vento agitate arundi-
nis. hac illaque circumferor: quod posi-
tus super montem. positus super candela-
brum? **S**olus michi seruandus. solus tamen

ipse michi sum scandalum. solus tedium. so-
lus oneri atque periculo. ita ut propriis gu-
le et ventri. et oculo scandalizanti. fre-
quenter ita fieri oporteat. **Q**uibus ergo
molestiis angitur. quibus lacessitur in-
iuriis? tamen eadem et si propria cessent. non
quod tamen de alienis de suis foris pugne.
inter timores? **S**uper autem nobis a ves-
tris partibus. flare cepit aura secundiorum.
Humoribus siquidem recentioribus nuntiata
sunt de vobis solito letiora: et non
ex incerto fame sed ore veridico vene-
rabilis melitensis episcopi. **I**nterrogatus ei
de esse vestro? vultu alacri. **E**t tanquam
bene fides vnum requirebat: puto inquit
hominem ex hoc iam consiliis se subacturum
carnotensis episcopi. **H**oc ab eo responsu
tam letus accepi: quam certus fui consilia
viri fidelissima fore. **I**n nullo melius
poterat nobis cordis vestri propositum
comedare: in nullo spem dare certiorum
vestri profectus in domino. **P**ecare nisi
fallor profatis ab obsequiis vestris. et vos
et vestra credetis. **V**alibus utedo consilia-
riis: bona vobis servabitis et famam
et conscientiam. **P**ec dei sacerdotis. sic tante
civitatis decet episcopum. puerilibus non
agere. secularibus re consiliis. **Q**ues inquit
domini preceptum etiam inimici diligan-
tur: sed ad consilium soli eligantur qui et
prudenter esse videantur et benivoli.
Absque prudentia et benivolentia: non
esse perfecta consilia. **P**ropterea do-
minus. et imprudens discipuli. et
stultum infidele consilium refutabat:
respondens imprudens. non sapiens
que dei sunt: et malivolis. vos as-
cendite ad diem festum hunc. ego autem
non ascendam. **N**ec istorum malicia: nec
illius imprudentie se credendum putavit.

Quidam tenet: cui se credere tebeat
cui tuto sua committat dispensata mis-
teria. et quasi difficile inueniens sub ad-
miracione interrogat. Quis putas
est fidelis seruus et prudens? quem as-
tit dñs sup familiā suā? Quāborē
et petro curā omnū creditur? pñs e-
ius studuit probare beniuolentiā. ter-
fiscitans si se diligeret. Probauit
et prudentiā qñ oratibz hoibz et
putatibz ipm esse quēpiā ex pro-
phetis. ille prudēter veritate aduer-
tens. deū potius pphāz cōfessus est.
tu es ingens xp̄s fili⁹ dei. De nō
geneti ab imprecatione sua. Vix in
multitudine hoīm vnū reperias in v-
traq; grā consumatū. Naut facile si-
quidē vel prudenti beniuolentiā/vl
fidei inesse sapientiā deprehendas
Dūc numero aut sūt quos vtriusq;
muneris exptes esse cōstituit. Pru-
dēter igit cogitas te sacerdotale on⁹
ep̄ale op⁹. curāq; pastorale. digne
nō posse amministrari. sū cōsilio. Hinc
ip̄a castoz cōsilioz mater sapia de-
scip̄a loquēs. ego sapia inq̄t habito
in cōsilio. Hic q̄le cōsilio? Rūqd in
qualicūq; Et erudit⁹ ait. intersū
cogitatioibz. Hic et q̄ infida cōsi-
lia dedināda sint. p os salomōis ta-
lit monet Causā tuā tracta cū ami-
co tuo. et secretū extraneo ne reue-
les Pulchre q̄z p aliū quēdā sapiē-
tem. cū sū cōsilio nil agēdū cōsulat.
vroz cū cōsiliū intues pauatate. ita
loq̄tur. Multi sint tibi amici. vnus
autem sit tibi cōsiliarius de mille.
Vnus inquit de mille. Benignam
ego non dubitauerū vobis esse diui-
nitatē. cui de tāta caritate int̄ mos

tales nō vnū sed duos. ip̄os qz vtrū-
que satis indulsit cōsiliarios/pui-
tos/beniuolos. et ut facile adsint et
pudiciales et ut grati: debitores ip-
se subieciōis. Hoz acq̄scēto cōsili-
is. nec p̄ceps eritis in snia. nec ve-
hemēs in vindicta. Nō in corrigē-
dis remissior. nō seuerior in p̄dicis.
nō pusillanimis in expectādis. Nec
supflus in viciu. nec notabilis in ves-
titu. Nō citus ad p̄mittēdū. nō ad
reddendū tard⁹. nec p̄dignus dator
Iste cōsiliū longe sp̄ faciet a vobis
malū tpi vtr⁹ sed cupiditati nouū/sy-
monia et matre ei⁹ auarā/ que est
ydoloz seruit⁹ Et ut breui oīa ser-
mōe condudā. si hys credideritis in
oibz exēplo apli hōzificabitis min⁹
steriū vrm. Ministeriū inq̄a nō do-
miniū. Ip̄sū itaq; hōzificabitis/non
vos. Nā qui q̄rit q̄ sua sūt. se cupit
hōzari nō misteriū. Honorificabitis
aut nō cultu vestiū. nō equoz fastu
nō amplis edificijs. s; ornatu mori-
bz. studijs spiritalibz. opibz boīs.
Q multi alit Cernit in nōnullis
sacerdotibz vestiū aule plurim⁹. vie-
tutū/aut null⁹ aut exigū Quibz e-
go si remeōrē illud apliū. nō in ves-
te p̄iosa. vereor ne indignetur. dū
nimiz idignū ducat in se assumptā sē-
tentiā quā p̄us in viliorē serū et ordi-
nē plata fuisse recognouerit. Qua
si dā nō eodē vtatur media ferro se-
cūdis regibz/quo et pplāibz hoibz.
aut capiti fiat iniuria. si ip̄is forpici-
bz capilli excresecētes detōdeant q̄bz
et unguā fuerū rescata supflua. Et
tū si dedignat̄ parā cū mulierculis.
nō quidē a me sed ab apostolo ferit

sententia: debignetur. Et cum ipsis ea
dem inuolui culpa. Despiciant in te
etiam siue pellis: et non proprijs o
peribus gloriari. Noceat et muru
rubricatas pelliculas quas gulas
vocant manibus arcuare sacras. et
sacrantibus tremenda misteria. Respu
ant et opponere pectori quod de ceteris
ornat gema sapientie. Pudeat et col
lo arcuare quod honestus atque sua
uius christi iugo submittitur. Non christi
stigmata sunt hec que isti matru ex
emplo arcuferant in corpore suo. Hu
liebia potius esse noscuntur insigni
a: quam utique curiosus et sumptuosus ille
sibi preparare consueuerit: cogitantes ni
mirum quod sunt mundi quod placeat vicis.
Verum tu sacerdos dei altissimi: cui
ex hijs placere gestis? Mudo an de
o? Si mundo: cur sacerdos? Si de
o: cur qualis populus: talis et sacer
dos? Non si placere vis mundo: quod ti
bi predestinatum est sacerdotium? Nec enim potes
duobus dominis seruire. Qui autem vult
amicus esse huius mundi: inimicus dei con
stituitur. Et propheta. Deum inquit dissipa
bit ossa eorum quod hominibus placeant: con
fusi sunt quoniam deus spreuit eos. Et a
postolus. Si hominibus placeat: christi ser
uus non essem. Volens itaque placere
hominibus: deo non placeas. Si non pla
ces: non placeas. Cur ergo ut dixi sa
cerdos? Minus vero quod addidi place
re interdictis non mundo sed deo: cur quales
populus talis et sacerdos? Enimvero
si sacerdos pastor est. et populus oues:
dignum est ut in nullo appareat ouib
us pastor dissimilis? Si istar mei
quod ouis sum pastor meus et ipse in manu
gradit: vultu gerens deosum. et terram

semper respiciens. et soli ventri mente
ieiunij pabula queritas: in quo dis
cernimur? De si venerit lupus: non
erit qui prouideat: qui occurrat: qui eripi
at. Nec ne pastorem more pecorum sen
sibus iubeat corporeis: herere infimis
inhare terrenis. et non potius erectum
stare ut hominem: celum mente suspicere
quod sursum sunt querere et sapere non quod su
per terram? Ceterum michi indignum. si
vel nutum facere audeam. iubetque omni ma
nu apponere: dicens monachum quod non
habeam iudicare de episcopis. Utinam et o
culos michi claudas: ut nec cernere
possem quod contradicere prohibes. Magna
vero presumptio: si ouis cum sim. in ipsum
pastorem meum. lupas seuissimas vani
tate et curiositate irruere cernes iste
muero: quod ad meum forte balatum eru
entis bestiis a quopiam occurrat et
succurrat pituro. Quid faciet de me
quod ouicula sum. quod et in ipsum pastorem tanta
feritate insiliunt? Et quidem si non vult ut
clame per se: nunquam non vel per me balare
licebit? Sed et si ego sileo. ne pone
re videar in celum os meum: clamatur
tamen in ecclesia. non in veste presbys. Clama
t autem spiritualiter ad fratres. ut erubescat in
se deprehendi episcopus quod in fragiliori quo
que sexu audierit reprehendi. An forte
nulla timeat confusio: si ego solus sub
misitare desiero? Nunquam et si ego
non loquor: sua cuique non loquere conscien
tia? Quid si alius audacior me non quod
de de apostolo ut ego. non de euangelio.
non de propheta. non denique quod propria ecclesie
titia: sed illud tamen gentiliam ingratum: diate
pontifices non quidem in sacro. sed in fre
no. quid facit aurum? Quod tolerabili
us cernitur in sacro quam in freno. Hoc

me etiam tacente: et si non curia
regum. tñ penuria paupm clamat.
Vileat licet fama: s; nō fame. Fa
ma quidē silet: quia nō pōt mūdus
odisse vos. **N**ā quō arguet mūdus
peccatū? a quo potius laudatur pccoz
in desiderijs aīe sue et iniquus bñdici
tur? **C**lamāt vero nudi. clamāt fa
melici. cōqueruntur et dicūt. **V**iate
pontifices? in freno qd facit aurū?
Nunquā aurū a freno repellit fugus.
siue esuriet? **N**obis frigoze et fame
laborantib; qd cōferunt tot muta
toria vel extēsa in partibus. vel plica
ta in mātias? **N**ostrū est qd effun
ditis: nobis crudelitē subtrahitur.
qd inaniter expēditis. **E**t nos enī
dei plasmatio: et nos sanguine xpi
recepti sumus. **N**os ergo frēs vestri.
Videte qle sit de fraterna portione
pascere oculos vestros. **V**ita nrā ce
dit vobis in supfluas copias. **N**os
tris necessitatibus detrahitur: qd qd
accedit vanitatib; vestris. **D**uo teni
q; mala. de una pdeunt radice aui
ditatis: dū et vos vanitando pitis.
et nos spoliando pinutis. **I**umenta
graditūtur onusta gēnus: et nrā nō
curatis cura nuda caligulis? **A**nuli
cathenule. tintinnabula. et clauate
quedā corrigie. multa q; talia. tā spe
tiosa colorib; q; ponderib; piosa.
muloz depēdent ceruicib; et fratu
autē laterib; nec semiciantia miseran
tes opponitis? **H**uc accedit q; hec
oīa nec negotiationis studio. nec p
prio manū exercitio vobis elabo
ratis. s; nec iure hereditario posside
tis: nisi forte et vos in corde vestro
dixeritis. hereditate possideam; scia

riū dei. **E**t hec paupes mō quidē co
rā deo tm; cui corda loquūtur. **N**ec
enī audent aperte causari. aduersū
vos: quib; intēti p sua vita necesse
habent potius supplicare. **C**eterū in fu
turo stabūt in magna pstatia aduer
sus eos q; se agustauerūt: stāte q; p
pe p eis patre orphanorū. et iudice
viduatū. **I**psi enī tunc vox erit. **Q**
diu non feastis vni de minimis me
is: nec michi feastis. **V**os autē reue
rentissime pat; vos inquā absit. ut
in talib; honorificandū puteis mi
nistriū vestrū. **V**idetur quidē honorifi
cia: s; oculo q; videt in facie: nō qui
videt in abscondito. **N**ā que videtur
in abscondito nullis apparent fucata
colorib; spectabilia sūt tamen. **N**ul
lis cōdita saporib; pducia sunt tñ
Null elouata culmib; et excelsa tñ
Castitas. caritas. humilitas.
nullus quidē coloris sunt: s; nō nul
lus et coris. **N**ec mediocritas decoris:
q; dinos q; delectatē possit aspra.
Quid castitate decoris? q; mūdū de
imūdo pceptū semic. de hoste domes
ticū. agelū deniq; de hoīe facit? **D**if
ferūt qdē int se. hō pudic; et agel;
s; felicitate nō vltute. **E**t si illi; cas
titas felicioz: hui; tñ fortior ē cog
noscitur. **P**ola ē castitas. q; in hoc
mortalitatis et leu et tpe statū quē
dam immortalis glē rēpēntat. **P**ola
inter nuptiarū sollempnia. honorē bñ
illi; vendicat regionis in q; neq; na
bent neq; nubetur: pbens quodā mō
terris. celestis iā illi; cōuersationis
experientiam. **V**as interim fragi
le qd portam; in q; et crebro piclita
mur. tenet castitas. ut monet apl; os

sanctificationem: et instar odoriferi
balsami quo condita cadavera incor-
rupta seruantur. sensus ipsi et artus
continet et costringit. ne dissoluatur
oculis. ne corrumpantur desideriis. ne
carnis voluptatibus computrescant:
quemadmodum legitur de quibusdam.
quia computruerunt ut iumenta in ster-
core suo. Hoc itaque tante pulchritudi-
nis ornamentum. digne dixerit sacer-
dotium honorare quod dilectum deo et ho-
minibus faciat sacerdotem. cuius quip-
pe memoria non in carnis successione.
sed in spirituali benedictione sit. reddat
quod similem in gloria sanctorum. in hac li-
cet adhuc regione dissimilitudinis
constitutum. Verum quantalibet venus-
tate sui castitas eminere appareat.
sine caritate tamen. nec primum habet
nec meritum. Nec mirum. Quod enim
absque illa bonum suscipitur? Fides?
Sed nec si motes transferat. Pacien-
tia? Sed ne illa quidem que lingua
loquitur angelorum. Martyrium? Nec
si tradidero inquit corpus meum ita ve-
ardeam. Nec absque illa quodlibet bo-
num suscipitur: nec cum illa quamlibet
exiguam respuitur. Castitas sine ca-
ritate: lampas est sine oleo. Subtra-
he oleum lampas non lucet. Tolle ca-
ritatem castitas non placet. Sed o quam
pulchra est ut sapiens clamat casta
generatio cum caritate. Cum illa inquam
caritate quam describit apostolus de cor-
de puro. et conscientia bona et fide non
ficta. Porro puritas cordis in duo-
bus consistit: in querenda gloria dei. et
utilitate proximi: ut in omnibus vide-
licet actis suis vel dictis. nichil suum
querat episcopus: sed tantum aut dei ho-

morem. aut salutem proximorum. aut v-
trumque. Hoc enim agens. implebit non
solum pontificis officium. sed et ethymo-
logiam nominis: pontifex utique seipsum
faciens. inter deum et proximum. Per-
tingit pons iste usque ad deum: ea si-
duam. qua non sua. sed illius gloriam
querit. Pertingit usque ad proximum:
illa pietate qua et ipsi non sibi potesse
desiderat. Offerit deo bonorum media-
tor preces et vota populorum. repo-
nans illis a deo benedictionem et gratiam.
Supplicat maiestati per excessibus de-
linquentium. vindicat in peccantes in-
iuriam dei. Ingratis improperat bene-
ficia pietatis: contempnentibus poten-
tic seueritatem insinuat. Utrisque tamen
nichilominus placare studet indigna-
tis furor. nunc quidem hominum obten-
dens infirmitatem: nunc diuine mag-
nitudinem pietatis. Denique siue exce-
dat deo. siue sobrius sit nobis: aut
deo semper quantum in ipso est placere
gestit aut prestare nobis. non quod si-
bi omnino utile est querens. sed quod mul-
tis. Fidelis pontifex qui bona quelibet
per manus suas transeuntia. siue di-
uina beneficia ad homines. siue hominum
vota ad deum. columbino intuens oculo:
nichil sibi retentat ex omnibus.
Nec populi requirit datum. sed lucrum:
nec dei gloriam usurpat sibi. Acceptum
talentum non ligat in sudario. sed parti-
tur numulariis: a quibus et usuras
recipit non sibi sed domino. Non habet
foveam ut vulpes. non tamen volucres
nidum: non loculos quomodo iudas: non
denique sicut nec maria locum in di-
uersorio. Inuitatur profecto illi qui non
habebat ubi reclinaret caput factus

impūciaz tanq̃ vas perditū: q̃nq̃
p̃culdubio futurū vas in honore. ⁊
nō in cōtumeliā. Deniq; p̃dit ani
mā suam in hoc mūdo: vt in vitam
eternā custodit eā. Hoc tāto puri
tatis intīme bono glāri non p̃t ve
rater: nisi qui extēfecas gloriolas
p̃fecte respuerit. Nec enī pure valet
dei vel p̃roximi querere lucra. q̃ p̃zo
p̃zia nō cōtēpserit. Is tantū purita
tis interioris glōria nō fraudat. qui
dicere p̃t cū dño. Si ego quero glo
riam meā: glōria mea nichil ē. Et
cū apostolo. Michi viuere xp̃s ē:
et mori lucrū. Et cū p̃pha. Oblui
oni datus sum tanq̃ mortuus a cor
de. id est a p̃p̃ia voluntate. Bona
obliuio: si tēpsū nescias. vt p̃roxi
mo p̃zosis. Bene autem mortu9 a
corde: qui dicit. P̃mo aut iam non
ego. Sed si mortu9 a se: non tamē
a xp̃isto. Sequitur enī. Vuit vō
in me xp̃ist9. Mortem hāc que fit
a corde isert caritas: de qua loqui
tur sp̃sa in cātiās. Vulnerata ca
ritate ego sum. Fortis quippe ē vt
mors dilectio. et mors in vobis nō
vitam occidit. Vñ et audacter viua
tur. O mors ero mors tua. Pecca
tum extinguit q̃ anime vitam expu
leat: animamq; restituit innocētie.
Verum si p̃zualet morti caritas.
ita vt illam in congressu perimere
possit: tūc dicitur fortis vt mors.
et non potius morte fortior? An
forte quia et ipsa est mors. et scip
sa. fortior esse non potest? Bona
mors. non vite sed mortis. Bona
mors. et nequāq; abhorrenda: que
vitam et si adiunxit nō perimit. Adi

mit quidē. sed ad tempus: restituen
dam in tempore duraturā sine tem
pore. Deniq; mortui estis inquit:
et vita vestra abscondita est cū xp̃is
in deo. Cū q̃nt xp̃ist9 apparue
rit vita ṽra. tūc ⁊ vos appebitis
cū ip̃o in glā. Libet igitur carebo
ad tēp9: vt in eternū possideā. Et
ista sufficiat. p̃zo eo qd scriptū est.
caritas de corde puro. Hanc in tā
ta obliuione sui. necesse est cor bñ
esse q̃sciū sibi: quo se in lucra securi
us foris extendat: cū securam intra
se reliquerit conscientiam. Quid enī
p̃zodest hoī si vniuersum mūdum
lucretur: anime autem sue detrimē
tum patiat? Sed et ordinis exigit
ratio: vt qui ad sui mensurā p̃roxi
mū iubetur diligere. p̃us seipm dili
gere nozīt. Itaq; duo sunt p̃cipue
q̃ bonā reddūt cōsciām. penitere de
mal. ⁊ abstinere a malis: hoc est
vt verbis loquar bti gregozij. ⁊ q̃
missa flere. ⁊ flēda nō amittē. Hoz
neutrū solū sufficiat. Nā si p̃mū abs
q̃ secūdo sufficeret: frustra et dauid
hortaretur dicens. dedina a malo.
⁊ ysaias. quiescite agē puerse. ⁊ de
us ip̃e ad cayn. peccasti. q̃esce. Rur
sum si scdm p̃ se post p̃cām bonā suf
ficiat restaurare cōscientiam: sine cau
sa clamat penitens in psalmo. Be
ati quozum remisse sunt iniquitates:
et cetera. Et illud. Vide humilita
tem meā: ⁊ laborem meū. ⁊ dimit
te omnia delicta mea. Et in orati
one dñica. Dimitte nobis debita
nrā. sicut ⁊ nos. di. de. nrās. Vtrūq;
vult bñ q̃sci9 anim9. secare iā scip
sum deserat ⁊ quodāmodo perdat:

ut aliquos lucrificat **C**ū infirmā
tibus infirmet. vñatur cū scandaliza
tis. fiat etiā si oporteat. iudeis iude
us. nichilq; formidet cū tali p̄ficiēti
a exēplo iheremie et ezechielis i e
giptum vel in chaldeam cū trāsgres
sionibus captiuari. sed cum sancto
iob frater fieri draconum. et solius
struonum. cum moyse quoq; qd
gravius est deleri de libro dei. et
cum paulo anathema esse a xp̄o
pro fratribus non timeat cum hu
iusmodi cōscientia Ipsa deniq; si ne
cesse est iterare gehēnā. seque medi
as penetrās flāmas leta de cantet
cōscientia **E**t si ambulauero i medio
vmbre mortis. nō timebo mala qm̄
tu meū es **C**ōparem? si placet the
zauros regū. et fastigia regnoz. cū
hūmā fiduciā **N**ōne cūcta horū felici
tas. p̄re tāti boni diuicijs miseria
reputabit? **E**t hāc fiduciā opatur
caritas de corde puro et cōscientia
bona **I**am vero qd restat de fide nō
ficta. et item qd ex alio loco in mētē
venit. fides sine opibus mortua ē.
duo ista mittūt nos ad quādā trisa
riam diuisionē. ut dicat fides mor
tua. ficta. p̄bata **E**t mortuā quidē
aplūs diffinit eam esse q̄ sine opi
bus est. id est q̄ nō opatur ex dilec
tione. quasi nō habēs aīam ipsam
dilectionē. qua vegetet et moueat
ad opa **F**ictā at ego arbitror illam
vocari fidem q̄ suscepta q̄dem ex ca
ritate vita moueri inchoat ad bñ
opandū. sed non p̄seuerans deficiat
et moriet tanq̄ abortiua. **E**o utiq;
sensu fictam dixerim notatam. quo
vasa figuli vocam? fictilia. nō quia

videlicet vtilia nō sint q̄diu durāt.
sed quia fragilia cū sint diu mīme
durant **D**e hac fidei fictione puta
illos notari in euāgelio q̄ ad tēp̄
credūt. et in tempe tēptationis rece
dūt **I**nterrogo eos q̄ dicūt caritatē
a quo semel accipiēt nequaquā vltra
recedere **A**it veritas de q̄busdam **E**t
hij radices nō habēt. qz ad tēp̄
credūt. et in tempe tēptationis rece
dūt **V**n. et quo recedūt? **U**tq; a fi
de ad infidelitatē. **I**te quero **P**ote
rāt ne in illa fide saluari. an nō pote
rāt? **S**i nō poterāt. q̄ iniuria saluato
ri. q̄ de tēptatozi leticia. q̄ hinc rece
dāt ubi sal9 nō sit. **I**q̄dem nec sal
uator zelatur nisi salutē. nec malign
us iudet nisi salutē **S**i autē pote
rāt. quō aut sine caritate sūt. q̄diu
in illa fide sūt. cū sine caritate sal9
esse nō possit. aut deserētes fidē nō
etiā deserunt caritatem. cum cari
tas et infidelitas simul esse nō pos
sint? **R**ecedunt ergo quidam a fide.
quia veritas assent **C**onsequenter
et a salute. quia saluator redargu
it. **I**nde nos colligimus q̄ et a ve
ritate. sine qua salus esse non potu
it. **E**t hij inquit radicem non ha
bēt. **N**ec negat eos habere bonū.
sed in bono potius radicatos non
esse causatur. **D**eniq; sequitur et
ait **Q**uia ad tempus credunt **B**o
num ē. sed vñam duraturum. **N**ō
enim qui ceperit. s̄ q̄ p̄seuerauerit
vsq; in finē. hic saluus erit. **N**on
autē durant. qm̄ in tempe tēptatio
nis recedunt **B**eatissimi interim capti
fuisse. anq̄ malicia mutaret corda
eorū **N**ūc vero de p̄egnantibus et

lactantibus in illis diebus: teneros
 utique fetus gestantibus et de vita re-
 centi facile in periculis exturbandos.
Tales sunt anime parva adhuc et te-
 neram habentes caritate: et ob hoc
 eorum fidem viua. sed ficta. necesse est
 in temptatione deficere. **V**asa figu-
 li anime probat fornax: et homines iustos
 temptatio. illos videlicet qui ex fide
 viuunt. **I**ustus nempe ex fide uiuit: sed
 ex fide que uiuat. **N**ecque enim que mor-
 tua est: vitam dare potest. **D**emonum fi-
 des non adducatur in examinationem:
 vacua quippe caritate mortua est. **C**re-
 dunt quidem et contremiscunt: sed timor
 non est in caritate. **P**roinde in labore
 hominum non sunt et cum hominibus non
 flagellantur: non quod extincte fidei
 nulla iam debeat probatio. sed repro-
 batio. **P**ola utique iustorum fidem id
 est uiuorum uiuam: fornax tempta-
 tionum suscipit examinanda. **P**er non
 omnium iusticia manet in seculum seculi:
 quoniam sunt qui ad tempus credunt: et in
 tempe temptationis recedunt. **Q**ua-
 lis sit cuiusque fides. tribulatio probat.
Si autem deficiat. deficiat enim cum in ca-
 ritate non perseuerat: ficta esse dinos-
 citur. **S**i autem perseuerat: probata et per-
 fecta censetur. **A**quet ex hijs satis
 ut arbitror. non omnes qui habuerint
 caritate: habere et perseuerantiam in ca-
 ritate. **A**lioquin. frustra comoneret
 discipulos dominus. manete inquit in
 dilectione mea. **A**ut enim si necdum di-
 ligebant non debuissent dicere mane-
 te. sed estote in dilectione mea: aut si
 iam diligebant. necesse non erat mo-
 neri de perseuerantia. qua secundum is-
 tos primum non poterat. **C**uret igitur

seruus bonus et fidelis fide seruare non
 ficta caritatem de corde puro et con-
 scientia bona: pluris estimas anime vitam
 quam corporis: minus horres carnis mor-
 tem quam fidei. **N**am de tribus que supe-
 rius proposuimus: sola nisi fallor trac-
 tanta restat humilitas. **H**ec duabus
 promissis virtutibus. in tantum est neces-
 saria: ut absque ista. ille nec esse virtu-
 tes videatur. **N**empe ut castitas seu
 caritas detur. humilitas mereatur:
 quoniam humilibus deus dat gratiam. **D**eriuat
 acceptas: quia non requirit spiritus
 nisi super quietem et humilem. **D**eriuata
 presumat: nam virtus in infirmitate.
 hoc est in humilitate perficitur. **I**nimi-
 tam omnis gratie omnisque initium pecca-
 ti debellat superbiam: et tam a se quam a ce-
 teris virtutibus. superbiam illius appul-
 sat tyrannidem. **A**liquidem cum ex alijs
 quibusque bonis virtutum magis suauiter
 capere soleat incrementum superbia
 sola hec omnium propugnaculum quod-
 dam. turrisque virtutum eius fortiter
 resistit malicie: obuiat presumptioni.
Pola denique est: de qua omniam
 plena virtutum maria sibi glorian-
 dum esse putauit. **A**udito quippe ab
 angelo. aue gratia plena. quasi so-
 lam ex ipsa plenitudine humilitatem
 in se cognosceret. **S**olam rependisse
 ac respondisse memoratur in grati-
 am: respexit inquit deus humili-
 tatem ancille sue. **Q**uid deinde auc-
 tor et dator virtutum christus in
 quo omnes thesauri sapientie et sci-
 entie sunt absconditi: in quo om-
 nis quoque plenitudo diuinitatis ha-
 bitat corporaliter. **N**onne tamen
 et ipse de humilitate. tanquam summa

sue doctrine suavitatis virtutū glo-
riatus est? **D**iscite aut a me non q̄
sobrius / aut castus / aut prudens /
aut aliquid eiusmodi. sed quia mi-
tis sum et humilis corde. **A** me inq̄
discite. **N**ō ad doctrinā patriarcha-
rum nō ad prophetarum libros ego
vos mitto: s̄ me vobis exemplū me-
formā humilitatē exhibeo. **I**nuide-
runt michi altitudinē quā habeo a-
pud patrē angel⁹ et femina: ille po-
tentie illa scientie. **V**os autē emula-
mini carismata meliora: discētes a
me quia mitis sū et humilis corde.
Cōmodū reor indagare aliquid
et de supbia: quatin⁹ ex opposito si-
bi viciō. virtutis decōr manifestior
appareat. **S**upbia est appetitus p-
prie excellētie. **H**ec i specier⁹ duas
diuiditur. in cecā et vanā superbiam.
Que quidē et alijs noib⁹ appellari
possunt. cōtumacia et vanitas. **Q**ua-
rum prior itelligētie. posterior volū-
tatis viciū est. **N**am ex illa ratiois
fallitur ocul⁹. et ex ista volūtatis
male appetit⁹ affiat. **Q**uod meli⁹
ex singulātū diffinitionib⁹ demon-
strabimus. **C**eca supbia seu cōtuma-
cia est viciū quo se existimās aliq̄s
vel esse bonū qd nō est vel a se esse
qd est. in se non in dño gloriā. **V**a-
na supbia seu vanitas est viciū quo
quis tam de eo qd est q̄ de eo qd
non est suis magis q̄ dei laudibus
delectatur. **H**ys ita premisissis. op-
temus iam cōtraria humilitati. sin-
gula singulis opponētes. **H**umili-
tas est cōtemptus p-
prie excellētie. **C**ontemptus opponitur appeti-
tū. **D**uabus quoq̄ superbie specie-

b⁹. dīle nichilomin⁹ humilitatē oppo-
nuntur. **C**ōtra cecā. ut quis de se
uouerit sentire humiliter. **C**ōtra va-
nā. nec q̄ sentire aliter sentientib⁹.
Nempe qui de seipso sentire humili-
ter nouit. in neutro ipsi⁹ de se iudi-
ciū falli potest. videlicet ut aut ma-
ius aliquid putet se esse q̄ sit aut a
se ēē qd sit. **E**t ideo patietur carens
quod sibi nouit deesse. humiliter de
eo quod certus est adesse non in se
sed in dño gloriatur. **P**orro aduer-
sus hoc ut de se altius se aliq̄d senti-
at. solet ne insoleseat verus humilis
illud sibi iugi meditatioē reuoluere.
Non alta sapiētes s̄ humilib⁹ cō-
sentientes. **E**t illud. **N**ō ambulau-
i magnis neq̄ i mirabilib⁹ sup me.
Si non humiliter sentiebam. sed
exaltaui animam meam. **E**t item.
Qui se putat aliquid esse cum ni-
hil sit. ipse se seducat. **C**ontra hoc
autem ut a se sentiat esse quod se
sentit esse. sollicito seipsum interro-
gat. **Q**uid hēs qd nō accepisti? **S**i
at accepisti. qd gloriā q̄ si nō accepe-
ris? **I**te q̄ huānas laudes cōsueuit
pfecte p̄cipere. cū se laudari p̄cipit
de eo qd i se nouit nō ēē nullaten⁹
acq̄scēs illd sibi cōmemorat. **Q**ui
te b̄nficiat in errore te mittūt. **S**z et
illi⁹ nichiloi⁹ v̄siali cōcordat. **V**erū
tū vani filij hoīz mēdaces filij hoīz
in staterē. ut decipiant ipsi de vani-
tate i idipsū. **P**roinde sollicito studeat
imitari ap̄l m. i. ta de se loquentem.
Porro at ne q̄s me existimet sup id
qd videt i me a audit aliq̄d ex me.
Cū vō laudat se p̄perit de bono qd
se forte h̄c cognoscit. nichiloi⁹ q̄tū

in se est. scuto veritatis tunc a se la-
culum fauoris repellere. tunc gl'am
deo et dicens. **G**ra dei sum id qd su-
per. **E**t appellans a se oem suspitione:
aut dno. **N**on nobis dñe nō nobis:
sed nōi tuo da gl'am. **M**etuit nimirū
fratris egerit ne forte audiat ab ipso
recepisti mercedem tuam. **E**t iterū
Gloria ad inuicem queritis? et gl'am
que est a solo deo nō vultis? **R**efugi-
ens ergo et de hoc ad cōsiliū apos-
toli: probat ipse opus suū: ut sic ha-
beat in semetipso gl'am. et non in al-
tero. **F**idelis sumet custos. qui sibi
oleū fauoris sine fraude reseruet: ne
in aduentu sponsi. lampas conscie
vana extinguatur. **N**on in altero
inquā: nec enī tutum arbitratū la-
bys hoīm cōmittere gloriā suā:
arthe utiq; sine clauē. et sine sera-
miliq; omnino clauē nocere volen-
ti. **N**ō tutū plane sed stultū ibi the-
saurū tuū recondere: ubi non valeas
resumere cū volueris. **N**i ponis i os
meū: iā non in tua s; in mea potes-
tate est: cū utiq; pro meo libitu. vel
laudare te possim vel derogare tibi.
Danū vas et incoassum conscientia:
et secreta seruandis idoneū. **N**ul-
lis patens insidijs. nulli violentie
cedens. et nulli quippe oculo vel ma-
nu accessibilis: excepto dumtaxat
spiritui qui scrutatur etiā alta dei.
Quicqd in ea reposuero: securus su-
qua non pcam: seruabis viuo: et de-
functo restituet. **N**ā quotūq; vado e-
go. ipā it meū: scias ferens depōsi-
tum qd seruandū acceperit. **A**d est vi-
uo: mortuum sequitur: ubiq; michi
vel gloria vel confusio inseparabilis p-

qualitate depositi. **B**eati qui in veri-
tate dicere possunt Gloria nrā hec ē:
testimoniū conscie nostre. **N**on pō-
dicere nisi humilis: qui iuxta vulga-
re puerbiū. et oculos campi metue-
re et siluarū autem solcat semp habe-
re suspectas. **B**eatiss nemp homo:
qui semp est pauidus. **N**on potest di-
cere arrogans et psumptor: qui se
ipm impudenter ostentat. passim et
ubiq; tanq; p campū incedens. ta-
tus fertur in gl'am. **G**loriatur etiā
cū male fecerit: et exultat in rebus
pessimis. **E**stimat se non videri dū
plures habeat imitatores q; rephe-
sores: et eius dux eorum. **S**ed habet
hic capus oculos. sanctorū pauldu-
bio angelorū: quos semp offendere
solet indisaplinata quersatio. **N**on
dicet ypocrita. gl'a mea est testimo-
niū conscie mee: quia et si iudicanti-
um scdm faciem. verbo. vultu. habi-
tu et simulaculo eludat opinionem:
sed non eius qui scrutatur renes et
corda. fallit vel euadit iudicium. **N**i
quidem deus non iridetur. **T**ime-
at ergo et iste nemoris autem. **L**in-
gua licet manūq; cessantibus auri-
tamen ubiq; presenti de quacūq; sit
ua latebrose duplicatatis. et spino-
se calliditatis. tacentis et quiescen-
tis cor loquitur: cogitatio confite-
tur. **P**rauū est cor hominis et im-
persecutabile: ita ut nemo sciat
que sunt in homine nisi spiritus ho-
minis qui in eo est: sed nec ipse ple-
ne. **N**am cum apostolus diceret mi-
chi pro minimo est ut a vobis iudi-
cer aut ab huāno die: adiecit s; nec
ego mei p in iudicio. **Q**uare? **Q**uā nō

possum aut ratam vel ipse de me p
ferre sententiā. Ego ei nichil michi
consciū sum. nō tamen in hoc ius
tificatus sum. Nō ex toto credo me
vel ipsi cōscientie mee. quippe cū ne
ipsa quidē queat me cōprehendere
totū. Nec potest iudicare de toto. q̄
totū nō videt. Qui aut iudicat me
domin⁹ est. Dñs inquit auis utiq;
scientiā non effugit. sententiā non
subterfugit. etiā qđ propziā latet
conscientiā. Audit de⁹ in corde cogi
tantis. quod non audit vel ipse qui
cogitat. Aderat auris pphete absen
tē ori furtive poscente pecuniā. ⁊ e
go q̄tumlibet in occulto ledere cogi
tans aut proximū nequiter aut tur
piter meipm. nō verear autē nusq;
absentē. Tremēda p̄sensus autē et
reuerēda. cui nō cessat quies. nō ta
ret silentiū. Deniq; ait. Auferte ma
lum cogitationū vestrarū ab oculis
meis. Sed quid est qđ dicit ab o
culis meis. An ⁊ nostra de⁹ non so
lū audit. s; et videt archana. Qua
les oculi qui cōtemplatur cogitati
ones. Nō sunt colorate ut videan
tur. sicut nec sonāt ut audiātur. Vo
lent sentiri a cogitāte. nō audiri ab
auscultāte. nō a cōteplante videri.
Merito tamē dñs scit cogitationes
hoīm quoniam vane sunt. Cur enim
nesciret. q̄s ⁊ audit ⁊ videt. Hys
p̄cipue duob⁹ sensib⁹ idest visui et
auditui. nemo fidē putat esse negā
dam. Hoc nos scire q̄stāt astruim⁹.
quod vidim⁹ et audim⁹. Merito
itaq; non erat opus dño ihesu ut
quis testimoniū perhiberet de homi
ne. ipse nimirum sciebat que essent

in homie. Quid cogitat⁹ ait mala
in cordibus vestris. Respondebat
non sermonib⁹. s; cogitationibus.
Audiebat non loquentes. videbat
non apparentes. **C**ōtremisco to
tus tua dñe ihesu q̄t illo possū intui
tu considerās maiestātē. p̄sertim
cū remordor in q̄tis ipsius aliquādo
cōtēptor extiterū. ⁊ et nūc cū iā
a facie maiestātē fugi ad genua pie
tatis. quid āplius facio. Vereor ne
qui aliquādo cōtrari⁹ extiti maiesta
ti. et nūc ingrat⁹ pietati inueniar.
Quid enī si cessāt manus. ⁊ nō ces
set pectus. Quid si os iam silet. et
necdū cor quiescat. Si singuli illia
ti mot⁹ animi mei singula sūt que
dam in te de⁹ cōuicia. v̄puta itaāt
die mor⁹ in māsuetudinē. inuidis
in caritate. in frugalitate luxurie. tur
pitudinis in castitate. et innumera
hys similia q̄ de cenoso lacu p̄turē
tis pectoris mei. etiā nūc incessātē
ebulliūt inūdantes ⁊ ipingentes in
serenitate p̄fulgētis vult⁹ tui. qđ
magnū sea solos cohibere artus. ac
tus corrigere. Si has atq; huius
modi quas foris licet vanas intus
acūtate non cesso iniquitates obser
uaueris o domine. quis sustinebit.
An forte iam non ago illa sed pa
tior. Aguntur quidem in me sed a
me non aguntur. si non consentio.
Dane si mei nō fuerint dñati tūc
immaculatus ero. ⁊ imaculat⁹ co
ram eo. si nō solū caruero s; ⁊ si ob
seruauero me ab iniquitate mea.
M̄ea dixerim. non quia facio. sed
quia sustineo. Corpus gesto mor
tis carnemq; peccati. sufficit iterum

40

michi. si non regnet peccatum in
meo mortali corpore. **D**ic corpus cri
mini non reputatur. nec quod habitet in eo
peccatum: si tamen non delinquit. si tamen non exhi
beo membra mea arma iniquitati. **P**ro
hoc orabit o misericors. quis eadem
seculis in tempore opportuno: supplex nimi
um quod malum sentiat. **N**ichilominus
seculis. dum non consentiat. **S**upplex
pro periculo: seculis pro virtute. **H**anc
et plane atque beatius: quod contemnat
legi dei secundum interiorum hominem de ma
lo quod ita inesse corpori sentit. ut ubi
pater cum corpore carere non possit. meri
to sese consolatur et ait. **N**am non ego
opero illud: sed quod habitat in me
peccatum. **V**erumptamen. delicta quis intel
ligit? **N**am si possem dicere cum paulo.
quod quidem longe est a me. nichil michi
conscientia sum: non tamen esse iustificatum oport
teret me gloriari. **N**on enim qui seip
sum commendat ille probatus est: sed
quod deus commendat. **S**i applause
rit michi iusticiam humanis diebus. pro
minimo habeo: quia ille lucet tamen in
facie. **H**omo enim videt in facie: de
us autem intuetur cor. **P**ropter hoc
iheremias non satis popularibus sen
tentiis velut quibusdam humani dici ta
dis movebatur: sed fidei ter loque
batur deo. **D**ic hominis non contempni
tu scis. **S**i meus michi auferent di
vis: neque meipsum inquit iudico: quia nec
ipse me satis intelligo. **P**ropterea merito
constitutus est iudex vivorum et mor
tuum: qui finxit singillatim corda e
orum. et intelligit omnia opera eorum.
Solum attendo iudicem: quem et solum
iustificatorem agnosco. **P**ropterea dedit ei
iudicium facere: quia filius hominis est.

Non usurpo michi vel super me servum
filii potestate. nec me anumero illi. de
quibus ita conqueri solet. **T**ulerunt ho
mines a me iudicium. **P**ater non iudi
cat quemquam. sed omne iudicium dedit filio: et
ego michi presumam quod nec ipse sibi
pater assumit. **V**elim nolim ipsi
me astate necesse est: ipsi hominum quod ges
seram in corpore reddere rationem: tamen nec
verbum pertemulat: nec subterfugit co
gitatio. **S**ub tam equo libratore me
ritorum. **S**ed tam intimo secretorum inspec
tore: quod gloriabitur castum se habere
cor. **N**ola profecto quod non solet gloria
ri. non novit presumere. contendere non
consuevit. gratiam inventura est in oculis
pietatis humilitas. **D**eus namque su
perbis resistit: humilibus autem dat gra
tiam. **N**on contendit iudicio. nec pre
tendit iusticiam. qui vere humilis est:
sed dicit. **N**on intres in iudicium. cum ser
vo tuo domine. **R**ecusat iudicium. et pos
tulat misericordiam. facilius sibi veniam impe
trare posse. quam iusticiam vindicare et
fidei. **N**ovit naturam divinam natu
raliter piam: quod naturam nequaquam hu
militate abhorreat. **N**on despicit il
la maiestas cor contentum et humilia
tum. in vero genere. quod corpus ex eo hu
militate assumere non dedignata est.
Nescio quod pacto familiaris. sed humili
tati propinquare solet divinitas. **V**enique
illa se induit: ut appareat hominibus
Substantiam. formam. habitumque gesta
vit humilem: ipsi vobis commendans vo
tutis excellentiam: quam speciali sui vo
luerit honorare presentia. **V**obis
autem dilectissime vobis precipue
tanto magis arbitror hanc esse naturam:
quanto maior noscitur materia

suppetere Superbiendi **Gen** 9. etas.
scientia. cathedra. et qd maius est
primatus prerogativa tui non es-
sent insolentie fomes. elationis oc-
casio **Q**uod esse possint et humilita-
tis. **M**editantibus quide honoris
blandiuntur. sed onera pensantibus
tedio sunt atq; formidini. **N**on au-
tem omnes capiunt hoc verbum.
Multi enim non tanta fiducia et a-
lacritate currerent ad honores. si
esse sentirent et onera **G**rauari pro-
fecto metuerent ne cum tanto labo-
re et periculo quauilibet affecta-
rent infulas dignitatu. **N**unc vero
quia sola attenditur gloria et non
pena. puru esse clerici erubescitur
in ecclesia. se q; viles estimant et in
glorios q; quocunq; eminentiori in lo-
co no fuerit sublimati. **P**oetares pu-
eri et impubes adolescentuli ob san-
guinis dignitate. pmonetur ad ec-
clesiasticas dignitates. et de sub se-
cula transferuntur ad principandu
presbiteris. letiores interim q; vie-
gas euaserit. q; q; meruit pnci-
patu. nec tam illis blanditur adep-
tu. q; ademptu magistratu. **E**t hoc
quide in initio **P**rogressu vero tempo-
ris paulati insolentes. docti sunt
in breui vendicare altaria. subdito-
rum morsubia vacuare. magistris ni-
miz in hac disciplina vtentes ydo-
neis. ambitione et auaricia. **V**eru
quatauis industria. tua tibi lucra co-
querere cautulus videaris. quantali-
bet vigilatia te possis huare tua. qua-
toq; studio regis tibi ac principu
regz captare cures. dicam9 tu re-
re tu cui9 rex e puer. et cui9 pncipes ma-

ne comedut. **N**ec dicam9 quacunq;
etate dei graue prematuram. sicut
nec sera cu multos videam9 iuniorz
super senes intelligere. morib9 anti-
cipare dies. puenire tpa mentis. et
q; etati deest/compensare virtutibus
Poni pueri qui quod etate vident
esse stude et malicia **M**alicia inqua
sed non sensu. quoz iuxta comoniti-
one apli. nemo gtempnat a dolescē-
tia. **M**eliores bone indolis adolesce-
tes. inueteratis diez maloz **P**uer
centu annoz maledia9 est et est e re-
gione senectus venerabilis non diu-
turna. neq; numero annoz pputa-
ta. **B**onus puer samuel qui loque-
ti deo promptus aderat auditoz di-
cens. **L**oquere domine quia audit
seruus tuus **E**t si diceret. **P**aratus
sum et non sum turbatus vt aüssodi-
am mandata tua. **B**onus et ihere-
mias qui ante sanctificatus. q; na-
tus. cum se excusaret de pueritia ni-
chilomin9 constitutus est super gen-
tes et super regna **B**onus quoq; da-
niel. cuius spirituu suscitauit deus vt
conuinceret iniqua iudicia. et sangui-
nem inopiū liberaret. **P**eniq; cani
sunt sensus hominis. et etas senec-
tutis. vita imaculata **S**icubi huiusce
modi puer senex promotus inueni-
tur. opus dei est. hys qui tales non
sunt mirandū. non imitandū. **C**e-
teru curritur in clero. passim ab om-
ni etate et ordine a doctis pariter et
indoctis ad ecclesiasticas curas. tan-
q; sine curia q; viciatur sit. cu ad
curas peruenierit **N**ec miru de hys
qui necdum in semetipsis experti
sūt. **V**identes quippe illos qui iam

proprios humeros capite sarcine
sumiserunt non solum non gemere tamquam
sub onere. sed insuper appetere plurimum onere
vari. non deterretur periculis qui cupiditate
cecati non vident. sed fauoribus
apertius quos illis inuident prouocantur
O infinita semper ambitio. et in
satiabilis auaricia. Cum primos hono-
rum gradus meruerint in ecclesia. me-
tuerant autem vel vite merito. vel prae-
sentis. siue etiam carnis et sanguinis.
que regnum dei non possidebunt proga-
tina. non ideo corda quiescunt duplici
semper estuantia desiderio. quo utique
magis ac magis et dilatetur in plu-
ra. et ad celsiora sublimetur. Verbi
gratia. cum factus quis fuerit in quacunque
decana ecclesia. propositus. archidia-
conus. aut aliquid huiusmodi. non con-
tetur. vno in vna. plures sibi primo
quod quot valet conquirere honores
satagit tam in vna quam in pluribus. Qui
bus tamen omnibus si locus eueniret. libe-
ter unus praeferret episcopii dignitatem.
Hec nunquam sic satiabiles. factus epis-
copus. archiepiscopus esse desiderat.
Quo forte adepto. rursum nescio quid
altius sompnias. laboriosis itineri-
bus et sumptuosis familiaritatibus
romanum statuit frequentare palatium.
questuosas sibi quasdam exinde com-
paras amicitias. **S**i lucris spiritualis gratia
hec faciunt laudandum est zelus. sed presumptio
corrigenda. Nonnulli cum ista non
possint. vertunt se ad aliud abiendi
genus. in quo nichilominus. aperit
eandem quam habent dominandi libidinem.
Nam cum praesideant urbibus valde po-
pulosas. et totas ut ita dicam patri-
as proprias dyocesis ambitu arcum

cluant. et occasione inuenta et quo-
cumque veteri privilegio. satis agunt ut
et vicinas sibi subiciant ciuitates. et
tinus due quibus duo vix praesules suf-
ficiant sub vno redigantur antistite.
Rogio que hec tam odiosa presump-
tio. quis hic tantus ardor dominandi su-
per terram. et praeparandi tam effrenis
cupiditas. **C**erte cum primum tractus
es ad cathedram. flebas. refugiebas
vni querebaris multum ad te et omni-
no supra te esse diuinitatem miserum danu-
tis et indignum qui non esses ydone-
us tanto misterio. tamen non sufficeret
auris. **Q**uid igitur nunc verecunda de-
pulsam formidine sponte ambis ad
ampliora. immo iterum audacia.
proprie non contentus in odia aliena.
Cur hoc. **F**orte ut plures populos
salues. **S**ed in alienam messem tuam
mittere falces. iniuriosum est. **V**etus
et praestes ecclesie. **H**ec etiam
sponso non placet tale vni incrementum.
quod sit detrimentum alteri.
Cruelis ambitio et incredibilis. si
fide oculi non astruerent. **V**ix tenent
manus. quin illud ad leuam impleant
quod legitur in propheta. **R**eturunt
pregnantes galad ad dilatandum
terminos suos. **U**bi est illa terri-
ta comminatio. re qui coniungitis do-
mum ad domum. et agnum agro popula-
tis. **N**unquid in his durat exigu-
is. re istud metuendum est. non autem
cum urbes urbibus. aut prouinciae prouin-
ciis continuatur. **I**mmo etiam respon-
deant si volunt se imitari dominum christum
tum. facientes et ipsi utraque vnum et
adducentes et ipsi ex diuersis pas-
cuis greges. ut fiat vnus pastor

et unū oīle. **H**uius rei gratia nō pi-
gritatur crebro terere limia aplōz
iuenturi et ibi qđ magis dolēdū est
q̄ sue faueant iprobe volūtati: nō
q̄ valde romani curent quo sine res
terminet. **S**ed quia valde diligūt mu-
nera: sequūtur retributiōes. **N**ude
nuda loquor: nec teteo verēda: sed
iuuēdū refuto. **V**tinam puatim et
in cameris hec fierent: vtinā soli vi-
deam? **E**t audierimus: vtinā nec lo-
quentib9 crederetur. **V**tinā nobis re-
liquerint moderni: vñ noe a nobis
posset aliquaten9 operiri. **N**ūc vero
cernēte orbe mūdi fabulam soli tace-
bim9? **C**aput meum vndiq; aquas-
satum est: et ego sāguine arcūqua-
q; ebulliente putauerū esse tegendū.
Quicqđ apposuerō eruentabitur:
et maior erit cōfusio voluisse celare
cū celari nequiuērit. **B**ona huilitas
que et in pñtiarum ab hōi mortu-
arum curis: mente facit esse quietē:
et a minarib9 penis in futuro securā
reddit pñtiā. **N**ec vestros pater
aios ab hōz oīm pestifera emulati-
one cōpescat. **A**udite potius pphētā
taliter a talibus dehortātem. **N**oli
inqt emulari in malignatib9: neq;
zelaueris facientes iniquitatē. **E**mu-
lari magis oportet apostolum non
gloriatem in imensum: nec se ultra
se extendentem: nec audentem se de
ipse fatetur cōparare quibusdam qui
seipso cōmēdant: sed se sibi compa-
rantem et metientem scđm mensu-
ram regule quam mensus est ei de9.
Audiendo etiā ex ore eius: nolite
fraudare inuicem: p̄p̄rijs placebit
esse contentum. **Q**ui et p̄uocans

ad humilitatem: suū illud archiep̄o
nō cūctabitur salubrit̄ itimare. **N**o-
li altum sapere: sed time. **I**n alto po-
sito non altum sapere difficile est et
omnino inusitatum: sed q̄to iusita-
tius tāto gloriofius. **T**imor de ad-
epta iam altitudine: teteo magis
q̄ placere facit altiora. **N**ō vos er-
go felicem: quia p̄estis: sed si non
prodestis infelicem putate. **E**t autē
seate p̄esse possitis: subesse et vos si
cui debetis non dedignemini. **D**edig-
natio quippe subiectionis: p̄clatio-
nis reddit indignū. **P**apientis est
consiliū: q̄to maior es tāto humili-
a te in omnibus. **P**apientie vero p̄-
ceptum: qui maior est vestrum: fiat
sicut iunior. **E**t si expedit etiam mi-
noribus esse subiectū: maiorū iugū
quomodo licebit contempnere? **V**i-
deant in vobis potius subditi quod
vobis redibeant. **I**ntelligitis que di-
co. **C**ui honorē: honorem. **O**mnis
aīa inqt potestatibus sublimiorib9
subdita sit. **S**i omnis et v̄ra. **Q**uis
vos exapit ab vniuersitate? **P**i q̄s
temptat exapere: conatur decipere.
Nolite illozū acquiescere cōsilijs
qui cum sint xp̄istiani: xp̄isti tamē
vel sequi facta vel obsequi dictis ob-
probrio ducunt. **I**psi sūt qui vobis
dicere solent. **V**eruate vestre sedis
honorē. **P**erebat quidem ex vobis:
vobis cōmissam ecclesiam crescere.
Nūc vero saltem in illa quam sus-
cepistis maneat dignitate. **E**t vos
ei v̄ro p̄decessore ip̄etior? **V**i nā
crescit p̄ vos: nō decrescat p̄ vos. **H**o-
isti. **E**p̄s alit̄ et iussit et gessit. **H**ec di-
te ait q̄ sūt cesaris cesari: et que sūt

dei deo. Quod ore locutus est mox
opere implere curauit. Conditore ce-
saris / cesari non cunctatus est reddere
censum. Exemplum enim dedit vobis ut
et vos ita faciatis. Quando vero dei
sacerdotibus debita negaret reueren-
tia? qui hac secularibus quod potesta-
tibus exhibere curauit? Porro vos
si cesaris successor / id est regi sedulus
in suis curis / consiliis / negotiis ex-
ercentibusque adesset? Indignum erit vo-
bis cuiusque christi vicario taliter exhi-
bere / qualiter ab antiquo inter eccle-
sias ordinatum est? Sed que sunt in-
quit apostolus a deo ordinata sunt
Viderunt ergo huius ignominie dis-
suasores / quale sit dei ordinationi re-
sistere. Valde ignominiosum seruo. si
sit sicut dominus eius? aut discipulo si sit
sicut magister eius? Plurimum se vobis
deferre putat / cum vos christo prefe-
re conantur / ipso reclamante ac dicen-
te. Non est seruus maior domino suo.
neque apostolus eo qui misit eum. Quod
non dedignatus est magister et da-
mnum. talisque et magister et dominus? In-
dignum sibi iudicabit seruus bonus
deuotusque discipulus? Quod pulchre
locutus est beatus ille sententio. cuius si
dei nulla par inuenta est in israel.
Et ego inquit homo sum sub potestate
habens sub me milites. Non iacta-
bat potestate quam nec sola protulit /
priorum. Dicturus quippe habens sub
me milites. premisit homo sum sub
potestate. Prius se agnouit hominem
quam potentem. Agnouit inquam se hominem
homo gentilis ut in se iam impleri
ostenderet quod longe ante dixerat
dauid. sciant gentes quoniam homi-

nes sunt. Homo inquit sum. et ho-
mo sub potestate. Jam quicquid sub
inferas suspectam non habemus iactan-
tiam. Premissa siquidem est humilitas
ne altitudo precipitet. Nec enim locum
inuenit arrogantia / ubi tam clarum
humilitatis insigne precesserit. Ag-
noscat infirmitatem. confiteris subiec-
tionem. iam et te sub te habere milites
profiteri scaturus. Provera quia non
refusus est de subiectione. iure ex pre-
latione meruit honorari. Non erubuit
super se potestate. et ideo dignus
qui haberet et sub se milites. Ex a-
bundantia cordis os loquebatur. et
iuxta quod intus ordinatus habuit
affectiones. foris quoque verba decen-
ter composuit. Dedit prius honorem
prepositis. ut iam a subditis iuste
reciperet. sciens se a superioribus ac-
cipere quod impenderet inferioribus
et quia melius proprie subiectionis
disceret experimento / sua ipse mode-
rari imperia. Forte non ignorabat
quod subiecto sibi homini deus omnia
a subiectis sub pedibus eius. offen-
denti se infensa reddiderit. et is quem
humilem constituerat super opera ma-
nuum suarum. superbie merito compari-
est iumentis insipientibus et similibus
factus est illis. Mouerat et fortas-
sis quod humanus spiritus subditus
conditori subiectam sibi possederit car-
nem. rebellis rebellem inuenerit. factus
que transgressor legis superioris. sen-
tire ceperit aliam legem in membris su-
is repugnante legi mentis sue. et capti-
uante se in legem peccati. Miror quidem
in nostro ordine monasteriorum abba-
tes hanc humilitatis regulam odiosa

confessione infringere. et sub humili
quod prius est habitu et tonsura tam
superbe sapere. ut cum ne unum quidem
verbulum de suis imperiis subditos
pertergredi patiatur: ipsi propriis obe
dire preceptant episcopis. Spoliant eccle
sias ut emaculentur: redimunt se ne
obediant. **N**on ita Christus. Ille siquidem
dedit vitam ne perderet obedientiam: quod
isti ut careant totum fere suum suorumque
victum expendant. Quid hoc est presump
tionis o monachi? Neque enim quod pla
ti monachis: ideo non monachi? Ne
pe monachum facit professio: prelatum
necessitas. Ut autem non prudenter ne
cessitas professioni: accedat non succe
dat platio monachatus. Alioquin quomodo
illud implebitur: principem te constitu
ent. esto inter illos tanquam unus ex
illis? Quomodo tanquam unus ex il
lis. manens inter humiles superb9
inter subditos rebellis: imitans in
mansuetos? Ut te putem9 tanquam u
num ex illis videamus tam exhibere
paratum quam erigere obedientiam: videa
mus tam libenter propositis obtem
perare subiectum quam impare subiectis.
Quod si semper vis obedientes habere
et nunquam esse? probas te non esse tanquam
unum ex illis. dum unus esse tenuis
de obedientibus? Quibus dum te superbi
endo segregas. quorum aggregeris con
sortio patenter aduertim9: et si tu
vel impudenter contempnis: vel impu
denter dissimulas. Reputari profecto i
ter illos te noueris de quibus scriptum
est. Alligant onera graui et imposita
bilia. et imponunt humeris hominum:
digito autem suo nolunt ea mouere.
Quorum ergo tibi indignus consort

sum iudicas? Delicatorum magis
trozum quos veritas increpat. an
obedientium monachorum quos ami
cos suos commemorat? **A**it siquidem
Nos amica mei estis. si feceritis quod
ego precipio vobis. Videte igitur qua
le est iubere quod ipse non feceris:
aut nolle facere quod docueris. De
inde ut tacitam illud de regula. ubi
a sancto benedicto tibi precipitur ut
que doces discipulis esse contrarias
in tuis factis indices non agenda: ut
item pretermittam quod aperte diffinit
tercium humilitatem esse gradum. ut quod
per dei amore omni obedientia se subdat
maiori: in regula veritatis attende
quod legitur. Qui soluerit inquit unum
de his minus meis mandatis et do
cuerit sic homines: minus vocabitur
in regno celorum. Proinde tu doces et
tenuis obediens: non minus sed max
imum christi mandatum et docere et
soluere conuincens. Itaque doctor et so
lutor mandati: minus tu vocandus
es in regno celorum. Si ergo tui pu
tas iniuriam priorat9. minorem su
mus videri sacerdotibus: non magis
indignum estimandum est minus
vocari in regno celorum? Si multum
superbus es: plus minus quam minor vo
cari confundere. Minor quippe utilitas:
minorem videri quam minus. Longe autem
prestantius solis subdi episcopis: quam uni
uersitati. Sed non propter me inquit
facio: sed quero ecclesie libertatem. **L**iber
tas omni ut ita loquar seruitute serui
liae. Patienter ab huiusmodi liber
tate abstineam: que me pessime ad
dicat superbie seruituti. Plus time
o dentes lupi: quam virgam pastoris

Certus sum enī ego monach⁹. et
 monachorum qualiscūq; abbas. si
 mei quāq; pontificis a p̄p̄is cunctis
 ab⁹ exaltare iugum tēptauero : q̄
 sathane mox tyzānidi incipm̄ subi
 tio Aduertēs nūmū cūcta illa bes
 tia. que arcuit q̄rens quē deuoret
 elōgatam custodiā : heu statim insi
 lit in p̄sumptorē. Merito enī non
 cūctatur p̄sistere sup̄bo : qui se iure re
 gem glātur sup̄ om̄s filios sup̄bie.
 Quis dabit michi centū m̄ mei aū
 todiam deputari pastores : Quāto
 plures sentio mei aurā gerere : tāto
 securior exeo in pascua. **D**upenda
 insania. Animarum non cūcto tur
 bas michi custodiendas colligere :
 et unū sup̄ p̄p̄iā grauior habere aū
 todē. Et quidē subiecti. me de red
 dēda pro se ratione sollicitāt. Qui ac
 p̄sunt michi. ipsi potius paulo di
 cente pugilant : tanq̄ rationem p̄
 me reddituri. Illi et si honoꝝant one
 rant : hī non tam p̄mūt q̄ p̄rote
 gunt. **D**ao me legisse. Iudiciū du
 tissimū hīs qui p̄sūt : exiguo au
 tem cōceditur misericordia. Quid
 igitur vos o monachi : sacerdotum
 grauat auctoritas : Metuitis infes
 tationē. Sed si quid patimini p̄
 ter iusticiam beati **P**eculiaritatem et
 tempnitatis : Sed secularior nemo
 pylato : cui domin⁹ assit iudican
 dus. Non haberes inquit in me po
 testatem : nisi tibi data esset de super
Aam tunc p̄ se loq̄batur et in se expi
 ebatur : qd̄ p̄p̄ aplōs clamauit in
 ecclesijs. Non est potestas. nisi a
 deo. Et qui resistit p̄tati : deior dia
 tōi resistit. **I**te nūc q̄ resistere xpi vi

ratio : cū nec suo adūsario xps testi
 terit. Aut dicite si audetis. sui p̄sul
 deū ordiatiōem nescire : cū romani
 p̄sidiis p̄tate xps sup̄ se quoq; fatea
 tur fuisse celi⁹ ordinatū. Verū aper
 te indicat quidā horū qd̄ cogitet dū
 multo labore ac p̄cio aplias adēp
 tis p̄uilegijs p̄ ip̄a sibi veditat isig
 nia p̄tificialia : v̄tētes et ipsi moꝝ
 pontificiū. mitra. anulo. atq; sandali
 is. **P**anc si attēditur rerū dignitas
 hāc monachi abhorret professio. **P**i
 ministeriū : solis liquet agnere p̄ti
 fiab⁹. **P**rofecto esse desiderant qd̄
 videri gestit : mentoq; nō q̄rūt es
 se subiecti : quib⁹ tam ipso se p̄p̄ant
 desiderio. Quid si et nomē eis con
 ferre p̄uilegioꝝ posset auctoritas :
 Quāto putas auro redimerēt : v̄t
 appellarentur pontifices. **Q**uo ista
 o monachi. **P**bi timor mentis : v
 bi tubor frontis. **Q**uis vnq̄ p̄o
 batorum monachorum tale aliqd̄
 aut verbo docuit : aut reliquit exē
 plo. **D**uodecim humilitatis gra
 dus magister vester edisserit p̄p̄i
 isq; distinguunt descriptionibus. **I**n
 quo queso illoꝝum docetur aut cōti
 netur v̄t hoc fastu delectari mona
 chus : has querere debeat dignita
 tes. **L**abor et latebre et volūtaria
 paupertas. hec sunt monachorū isig
 nia : hec vitā solent nobilitare mo
 nasticam. **V**estri aut oculi omne
 sublime vident : vestri pedes oē fo
 rum arcuāt : v̄tē lingue in omib⁹
 audiuntur conalijs. vestre manus
 omne alienum diapiunt patrimo
 nium. **T**amen si ita oportet v̄t e
 manāpati a subiectione pontificiū.

pari cū successorib9 apostolor9 glori
a. pari cathedra. hysc solēpnū in
dumentor9 insignib9 attollamini.
cur non et sacros ordines celebra
tis. et benedictiones datis in pplis?
Q multa moueo dicere adūsus i
pudentissimā p̄sūptionē s̄ stenat
impetū. q̄ aurbus occupatis scribe
te me recolens/longiori lectione ve
reor fieri oneros9 archiepiscopo. et qz
res tam manifesta est. vt multitudo
reprehendentū videatur impuden
tiā obdurasse. **Q** si et hec ip̄a cer
nūtur gr̄atis excedere cōpendij me
tas. vobis o dñe donate/qui me et
in hoc pp̄iā prodece cogistis ipe
riā dū morē modūq; solempnē in
scribendo seruare nesciē.

Ad eūdem Eplā xliij

Prioris p̄ter nōstre benigna
susceptio. p̄bet ampliora spe
randi fiduciā. P̄remissa itaq; deu
tissimaz gr̄ar9 actiōe pro expec
ta beniuolentia. iterū audeo petere
quod iterandis gr̄atij9 secundo me
faciat debitorē. quatinus videlicet
molismēsi ecclesie. ipsā ecclesiā pro
qua se vestra serenitate quoquomō
obnubilare dolebat. eadē libertate
tenere concedatis/qua p̄decessorū
vestror9 tēporib9 certū est tenuisse.
Valete.

Ad eūdem Eplā xliij

Attēditis quātū p̄sumā de v̄ra
beniuolētia. vt nec crebra im
petratio p̄ces finiat. et totiens ex
auditus. rursū accedere p̄cator im
portun9 non verear. Magna quidē
p̄sūptio. sed nō meretur indignati

onē/qm de caritate. nō de temerita
te descendit. **N**eminit nisi falloz ves
tra paternitas / q̄ dudū treas que
relas vniuersas quas pro ecclesia
senouica aduersū molismēse mo
nachos ante habueratis pro amore
dei et vestro penitus omisit. **E**t
ecce idem monachi conquētur q̄
nescio quas nonas. et vt ipsi aiūt
indebitas vobis consuetudines in
p̄dicta ecclesia vendicatis. **O**bscuro
ergo et ipsas dimitti. confidens me
ne hac quidē vice passūz repulsā vt
qui iam de maioribus merui nō re
pelli in optinendis minoribus non
confundar. **V**alete

Ad ludouicū regem francor9

Eplā xlv.

Eximio regi francor9 ludouico.
Stephan9 abbas asteraciē. to
tusq; cōuent9 abbatū et fr̄m asteracē
tiū. **V**alutē sospitate et pacē in xp̄o
ihu. **R**ex celi et terre regnū vobis in
terra donauit donatur9. et in celo. si
id qd accepistis iuste et sapientē ami
nistrare studuerit. **N**oc ē qd vobis
optam9 et p̄ vobis oram9/vt et hic
fidelit̄ et illic felicit̄ regnetis. **C**ete
rū vos qnā p̄silio eistē n̄is p̄ vobis
oroib9 q̄s si recolit̄ olī tā huilīe re
q̄sistis. mō tā acriter repugnatis?
Qua enī iā fiducia manus p̄ vobis
leuate p̄sumim9 ad sp̄sū ecclē. quā
ita et sū causa vt putam9 ausu inco
sulto p̄stastatis? **G**raue siq; aduer
sū vos apud eūde sp̄sū et dñm suū
q̄rimoniā deponit. dū quē accipat
defensozem. sustinet oppugnatorem
Attēditis iā an ex hoc insensū vos
redditis? **N**ō utiq; episcopo p̄sēsī

sed domino paradisi? et quid terri-
bili. et ei qui aufert spiritum princi-
pum Ipse quippe est: qui ad episco-
pos dicit Qui vos spernit: me sper-
nit. Nec inter vobis et pro vobis
audacter quidem sed amanter intimare
curavimus: monentes et rogantes p-
illam invicem amicitiam nostram et
fraternitatem. cui vos satis digniter
sociastis. sed nunc ipsam graviter le-
sistis. quatenus a tanto malo citius
desistatis Alioquin si non meremur
exaudiri. sed contempnimur et nos
fratres et amici vestri. et qui cotidi-
e oramus pro vobis. et filijs ves-
tris et regno: ex hoc iam novcritis
parvitatem vestram. in quibus va-
luerit non posse deesse ecclesie dei.
et ministerio eius. venerabili videli-
cet patri et amico nostro epopo parisi-
ensi: qui nostram aduersus vos humili-
tatem interpellans. nostras pro se
ad dominum papam iure fraternitatis
litteras requirit. Verum. nos iustum ducen-
tes hys prius litteris vestram excel-
lentiam querere. prefertim quia idem
epopus per manu omnium religiosorum
se ad iusticiam offert si tamen prius quod
quidem eadem iusticia videtur exigere.
res ei sue iniuste ablata restituatur
eius interim petitioni differendo super-
sedimus Et si quidem deo inspirante
placuerit vobis. nostras precibus autem
indinare. nostro consilio studioque pa-
cem cum epopo. ymo cum deo reformare:
parati sumus huius rei gratia fatigari us-
que ad vos. quocumque vobis placuerit
Primum autem: nos amicum audire et dei
sacerdoti obedire necesse est Valete
Ad dominum papam honoriu

Eplā xlvii.

Summo pontifici honorio et
pauperum christi abbatibus hugo
de potimaro. et B. de clara
valle: quicquid potest pro christi oratione. Laceri-
mabile epopum. ymo totius ecclesie quod
rimonia: nos quoque eius filij. si tamen
digni/ dissimulare non possumus Que
vidimus loquimur. Magna siquidem nos
necitas de claustris ad publicum re-
traxit: ubi et quod loquimur vidimus.
Tristes vidimus. tristes eloquimur:
honore ecclesie honoris tpe non minime
me lesu. Ita regis flexerat ira humi-
litas. vel potius constantia epopo: tunc ec-
ce a summo pontifice summa superueniens
auctoritas. heu deiecit constantiam: sup-
biam statuit. Primum quidem id vobis p-
me dicitum fuisse subreptum. quod ex ves-
tris litteris palam datur aduerti: ut rueret
etiam iustum. tamque necessarium interdic-
tum iuberetis. Sed nunquam non vel tam-
dem de phiso me dicitur. mentis se sen-
tiet iniquitas sibi: et non tante utique
maiestati. Est autem quod miramur. quod
non ratione iudicatum sit de parte: ab iu-
dicatum absenti. Quod quidem non teme-
raria presumptio reprehendumus. sed
filiali amore paterno cordi suggeri-
mus: quantum ex hoc et superbit ipse.
et inceditur pauper. Ceterum quod diu il-
lum pati. quantum re huius copati de bea-
tis: non est nostrum prescribere vobis
Vos vestra hinc potius dulcissime
pater viscera consulite. Valete

Ad eundem ex persona gaufredi
carnotensis epi. Eplā xlvij.

Afflissime hystorie serie vobis et
causa replicare superfluum est: qua

iam quippe paternitate vestre visce-
ra. scribete religioso parisiensi epō q
mota esse nō ambigo. Ne tñ fratri
et cōpō etiā nostrū deesset testimo-
niū: q̄ vidi ego et audiui necessariū
dixi breuiter intimare. Excepta siq̄
de m̄ tā modesta p̄dici epī q̄zmonī
a. senonēsis dyocēsis vniuersi epī
vna cum venerabili metropolitano
nrō / ascitis etiā nobiscū quibusdā a-
lijs religiosi personis. regē sup̄ gra-
ui iniuria p̄ nos ipsos huiliter vt de-
buim⁹ cōuenim⁹: vt epō nil quidē
tale merito. sua q̄ tulcat restitueret
rogauim⁹ nec ipetrauimus. Veni-
ens tandē nos ad arma ecclie p̄ ec-
clesia velle q̄fugere: timuit. anuit q̄
se se oīa redditurū. Sed in eodē for-
te hora supueniētib⁹ lris vris. q̄b⁹
eius terrā ab interdī absolui p̄ce-
pistis: male in malū cōfortat⁹. qd̄
bene p̄miserat nime executus est.
Die tñ nominata qua id se rursum
p̄misit executurū. ei⁹ nos cōspectui
p̄sentātes. sustinim⁹ pacē / et nō ve-
nit: q̄siuim⁹ bona et ecce turbatio.
Hoc deniq̄ lris vestris factū ē: vt
male ablata prius teneātur. et reli-
qua passim in dies rapiātur: eo v-
tiq̄ secure quo ip̄unc illa retinentur.
Voluto nempe ad vestrū imperiū
epī iusto vt putam⁹ interdicto. nos-
troq̄ qd̄ parabam⁹ et quo speraba-
mus pacē conseq̄. vestro eque timo-
re suspensio. iterim facti sum⁹ obpro-
brium viciis nrīs. Quousq̄ vestre
viderit pietatis cōpassio.

Ad haimericum roma-
ne sedis cancellarium.
Eplā xlvij.

Atro illustri haimericō sacte
romane sedis cancellario.
frater bernard⁹ abbas dic-
tus clareuallis salute et nō in via.
Etiam ne paup̄i et inopi veritas o-
dium parit: et ne ipsa quidē miseri-
a declinate inuidiā p̄t. Querat an-
glozie q̄ fact⁹ sum et ipse inimic⁹ ve-
ra dicens. Vera dicens. an recta a-
gens. Sed hec viderint frēs vestri
q̄ p̄tra legem maledicunt surdo: et
malediciū p̄phetā nō verētes. di-
cūt bonū malum. et malū bonum.
Quid i meo boni viri displicant pa-
ternitati vestre. Vtrū ne qd̄ apud
cathalaunū amot⁹ est a villicatioē
sibi credita. homo vsq̄quaq̄ diffā-
mat⁹. qz in ecclesia virdunēsi cū p̄-
fuerat dissipasset bona dñi sui. An
q̄ in vrbe cameracēsi monasterij sui
manifestus destructor fulbert⁹ cede-
re cōpulsus est paruino: q̄ oīm testi-
monio. fidelis est seru⁹ et prudens.
An certe q̄ landuini de p̄sibulo ve-
neris suum deo sanctuariū restituti
est. Propter qd̄ horū me non dico
lapidatis. s̄ laceratis: vt min⁹ ali-
quid recipiam a dño meo. Et hoc
merito atq̄ cū omni gloria cōdēter.
si qd̄ in eis meum cognoscere. Nūc
aut vt quid iudicor ego de factis a-
lienis. Aut si meis cur tanq̄ de ma-
lis cū cuncta hec iuste et p̄clare ges-
ta fuisse nulla ip̄zūctia dubitare.
nulla negare ip̄zūctia possit. Eligi-
te nūc utrūlibet. Aut negate certē
aut fateamī me horū auctorem. Si
feci: laude dignū est laudabilia per-
egisse: et iūque redarguor vñ laudari
merueram. Si nō feci: vt laudē nō

metui. sic nec pfecto vitupatione.
Nouū gen⁹ detractiois. et reuera
simile aliqd habens opi balaā qui
duat⁹ et pductus ad maledicēdū po
pulo magis amulabat bñdiciōibz
Quid iustius. quid iocūdi⁹. ut quē
rephendere intendis. plus cōmen
des. et de psonis p quicqz vtaris
nescius. et volēs detrachere laudes
iustis? Quasi vero nulla mea ma
la iueniāt. ut p malis michi bona
obiciāt. vlt potius adiciant aliena.
At ego nec indignis vitupationi
bus moueor: nec iēbitas recipio
laudes. Nil mea refert. de hys quo
tū auctor nō extiti. Laudēt si nolūt
vlt vitupent si audent. de pmo qui
tē dñm albanēsem. de secūdo vñ
dñm remēsem. pono de tercio eūde.
eque archiep̄m simul et ep̄m lau
dunēsem. cū rege piter et multē a
lijs reuēdis psonis: qui se vtiqz
auctores in hys et pñapes extitisse
minime difficetur. Si bene egerē
quid ad me. si aliter quid eque ad
me? An tota et sola mea culpa est
qd affui. homo solus latebris dig
nus: soli in iudex. soli auctor et
arbitrator constitutus: quatin⁹ mōstret
actio qd habz p̄fessio. et nomē mo
nachi solitaria in cōsatio interp̄te
tur? Affui enī negare nō possum.
s̄ vocat⁹ s̄ tractus. Si hoc amicus
meis displicuit. fateor et in. Vtinā
nō essem ad illa: vtinā nō irem ad
similia. Vtinā et nup nō issem. vbi
vidissem aduersum eccliam aplica
p̄chdolor auctoritate violētā arma
et tirāidem. quasi nō sāt p se insa
tisset. Tū demū sensi iuxta p̄phs

tam adhetescere linguā meā pala
to meo: cū subito pondus supicacū
est nris cernitibz. atqz irrefragabi
lis auctoritas litteraz. **O**bmūtui
et humiliat⁹ sum et filii a bonis et
color me⁹ renouatus est: qñ vidi re
p̄te ad illas litteras impleti. facere
innocentium ignominia: et letari
amplius impios q male fecerint.
et exultare in rebus pessimis. Mi
sertum est impio. ut iuxta dictū p
phetiā. non disceret facere iusticiā.
et qui in terra sanctorū iniqua ges
sit. ipsius terra iustissimo quo tene
batur absoluta est interdicto. **P**ro
pter huiusmodi et si aliud nō sit gra
uor interesse causis. quorum p̄se
tim mea interesse cognosco. Graue
sed trahor. Atvero ab hac necessita
te per quem melius retrahi posse
speraueram. p̄per vos vir optime
cui in hac re nec potestas deest: nec
voluntas ut cōp̄ent. Gaudeo nem
pe q et vestre p̄udentie nostram in
talibus occupationē displicere cog
nouit. Et quidem iustissime et ami
cissime. Age ergo si ita vultis. ym
mo quia si cernitis ac decernitis. et
amico expedire/ et monacho cōue
nire date queso operam. quatinus
vna vtriusqz voluntas cōius imple
atur: quo et vobis videlicet satis
fiat ad iusticiam. et michi ad salu
tem anime consulatur. **I**ndicatur
si placet clamoris et importunis ra
uis de cauernis non egredi. sed su
is contentas esse paludibus. **N**on
audiantur in conalijs. in palatij
non inueniantur ad causas: ad
argucia nulla necessitas. nulla tra

here possit auctoritas. Sic forsitan
posset vñ amic⁹ dedinare p̄sumptio
nis notam. Nam noxam unde cō
trahere potuerim ignoro: cum scia
michi consilium esse et p̄positum
nunq̄ si causa dumtaxat nostri ordi
nis nō fuerit exire de monasterio.
nisi aut apostolice sedis legato. aut
certe p̄p̄rio vocāte episcopo: qui
bus n̄r̄ humilitati sicut optime nos
tis. cōtradiere omnino fas nō est.
nisi ex quocūq; superioris auctori
tatis p̄uilegio. Qd̄ utiq; si vnq̄ per
manū vñam ut spero michi in ma
nus venerit: tunc p̄oculdubio et
pax michi. et pax erit de me. Non
tamen idcirco eam me latente et
tacente cessare puto murmur ecclesi
arum: si non esset romana curia
p̄o voluntate assistentum. facere p̄
iudiciū in absentes. Valete.

Ad dominū papam honoriū p̄o
henrico senonensi archiep̄o
Epistola xlix.

Nummo p̄t̄ifici honozio et
serui et si digni iudicamur
fili⁹. Stephanus asterāen
sis hugo pontiniacensis. D. de da
caualle. qd̄ reuerentissimo domino
qd̄ benignissimo patri. Regentes
in monasterijs. ad que nos nostra
peccata compulerunt non cessam⁹
orare p̄o vobis. et p̄o commissa
vobis ecclesia dei: congaudentes et
sponse domini super tam fido custo
de: et sponsi amico super labore tā
fructuoso fidenter p̄oinde atq; fide
liter vestre paternitati suggerim⁹:

que in regno n̄ro citē m̄n̄ nostre de
lētes ær̄nim⁹ aduersari. Quātum
quidē nos sentim⁹ qui viani sum⁹.
rex loduic⁹ nō tā ep̄os. q̄ in ep̄is
iusticie p̄sequitur zelū et pietatē cul
tum: habitūq; religionis. Qd̄ ves
tre quoq; p̄udentia sanctitatis. vel
ex eo facile aduertere potest. q̄ qui
aū in habitu aduq; seculari. hono
rati sunt sublimes. iudicati fideles.
habiti familiares: modo inimici fac
ti sunt digne suo sacerdotio conuer
santes: et per omnia honorifican
tes ministerium suum. Hinc graui
bus cōtumelijs et iniurijs episcopi
parisiensis innocentia pulsata est.
sed non quassata: quia domin⁹ sup
posuit manū suam: cum vestram op
posuit. Hinc et nūc domini huius
senonensis cōstātia conatere et la
befactare conatur: ut metropolita
no qd̄ absit eiecto: facile p̄out va
luerit grassetur i suffraganeos. Pos
tremo quis ambigit non aliud eū
q̄ oppugnare religionem: quā nī
mirum aperte sui regni destructionē
sue corone pronuntiat inimicam?
En alter herodes xp̄istum non iā
inamabilis habet suspectum: sed
in ecclesijs inuidet exaltatum. Nec
aliud sanc credimus eum habere
aduersus archiepiscopum: nisi q̄
spiritum in ipso sicut in ceteris labo
rat extinguere. Deniq; si fallere
de hys que attestamus falli re pu
tamur: vestre ciuis inueniet exa
minationis discussio: si tamen qd̄
et vehementer optamus. et suppli
citer oramus. de vultu tuo pater sac
tissime iudiciū prodeat: de quo

profecto pfidim9: q̄ custodias ino-
rentiam. ⁊ videas equitate. Alio-
quin reduci causam in regis p̄ntia
atq; potentia. nō plane est aliud q̄
tradi heu hominē in aīam inimica
tū eius.

Ad eūdem.

Eplā. l.

Oportebat quidem si ita vestre
visum fuisset auctoritati. ut in
vestra p̄ntia causa domi senonēsis
discuteretur: ne infens9 videlicet re-
gi. in regis p̄sentia et potentia su-
is pro se aduersarijs responsur9.
traditus homo videretur in aīam
inimicorum ei9. Sed qm̄ ut tenen-
dum irrefragabiliter quicquid p̄ci-
pit sic sperandū indubitanter bo-
nū de omni re quā deernitis: id so-
lū a vestra pater pietate deponit o-
mīū qui apud nos esse videntur reli-
giosorū humilitas: ut si se ad mul-
tum forte potētis. ut assolcet p̄sen-
serit p̄grauari. cōfugere ei liceat ad
viscera patris: qd̄ utiq; hacten9 op-
presso nemini negatū audiui9. A-
lioquin. videat ioseph vir iust9 quid
sibi etiam nūc faciendū sit de puero
⁊ matre ei9: quia etiam nūc in se-
nonēsi p̄uincia xp̄us queritur ad
perdendū. Nam ut qd̄ verum ē ma-
nifesti9 proferam9: rex in archiep̄o
ex eo aperte nouam p̄sequi religio-
nem dīnoscat9: q̄ cū in antiqua se-
culari cōuersatione ⁊ habitu. sicut
p̄moueri oīmode voluit. sic ab om-
ni penit9 securum infestatione dimi-
sit.

**Ad haimericū romane sedis cā-
cellariū Epistola. li.**

Uro illustri haimerico. sane
te romane sedis cancellari
o. B. abbas de claraualle
salute. ⁊ si qd̄ valet peccatoris ora-
tio Quousq; durat illa sentētia. om-
nes qui pie volūt viuere in xp̄isto
persecutionem patiūt9. Quousq;
relinquitur virga peccatorum. su-
per sortem iustorum. Quis det ve-
stare inapiant iusti in magna cōstā-
tia. aduersus eos qui se angustiaue-
rūt. Quis iam ferat tantam inter-
celum terramq; discordiam: ut ex-
ultantibus angelis super emendati-
one malorū. filij adā fremāt ⁊ tabes-
cant. Quasi nō sit passus ih̄s pa-
acificans in sanguine suo que in terra
sūt et que in celo: aut in ip̄o de9 nō
fuerit. mūdū reconcilians sibi. Lauda-
batur quondā archiep̄us in deside-
rijs aīe sue: et in seculari vita ⁊ ha-
bitu benedicebat. At nūc s̄b p̄anis
infante ih̄u queritur symonia. ⁊ in-
ter nascentes virtutes. ⁊ mortuorū
vel cadavera viciorū scrutatur curio-
sa malicia. Videtis et nūc stare ihe-
sum in signum cui tradidatur. Per
ip̄sū vos obsecro: pro ip̄so supplica-
vobis. Habet siquidem vnde ⁊ illū
reueramini: et vnde illi misereami-
ni. P̄tate pro ip̄so nunc in defensio-
ne archiep̄isopi: cui et qnq; asla-
re habetis examinatiōe vestri

Ad eūdem.

Epistola. li.

Hic9 vester ⁊ noster dñs car-
notensis ep̄us. voluit vobis

etiam per me certum fieri. qz id qd
 de ipso a quibusda dno pape persua
 su fuisse cognouim9. ut eu videlicet
 iherosolimā pmitteret pfiāci: nec
 sui fuerit studiū nec volūtatis. **Q**
 et si multū voluisset pfiāci tū non
 poterat / nisi cū graui scandalo oīm
 q apud nos sūt bonoz metuentiū
 qppe ne plus mali ei9 absentia fac
 ret suis. q boni alicui pntia **H**ec
 pro epō **C**eterum ut et p me aliqd
 loquar scdm qd scriptura monet mi
 serere inqens aīme tue placēs deo:
 placz ne vobis vt causis oneretur. oc
 cuper negocijs: nichil pfit exocu
 pari pzijs. cū totus implicet alic
 nus? **P**i inueni grām in oculis ves
 tris date opam vt pzois amoue
 ar ab huiusmodi: qtinus liceat mi
 chi p incis atq vestris orare de lic
 tis **E**t quidem nichil michi securi9
 iudicio q obedire dñi pape volunta
 ti: sed si dignetur attendere ipse qd
 possim. **V**nam nempe noueat q
 ista non possum: aut q difficile pos
 sim **E**t de hoc satis dictum est sapi
 enti. **Q**uasiuit a me prefatus epis
 copus aliqua ex nostris opusculis
 que vobis mitteret: sed nō fuit ad
 manū qd vestro dignum crederem
 studio. **L**ibellum tamen de gratia
 et libero arbitrio nuper edidi: illū
 vobis libent mittam cum vos vel
 le cognouero **V**alete

Ad eundem

Eplā liij.

Pro multis et per multos
 memi me scripsisse ad vos
 sed nūc qui loquebar ecce
 assum **T**res in duobus pspiciat9:

quoniam absq me esse nō possūt.
 in quoz iugiter ptoze reqesco: **E**t
 quidem securus atq suauis q in
 apzio **M**ētiū videor. sed ei qui ani
 mae vim nūq sensit. qui virtutē cari
 tatis ignorat: qui nō credit multi
 tudinis credentiū fuisse cor vnū **E**t
 aīam vnā **Q**ui ergo videt eos et
 me: et si nō in meo corpore **E**t qd
 loquūtur ipsi. ego piter loquor: sed
 eoz linguis **C**orpore fatore absū:
 s; hec est exigua portio mei. **P**orro
 qui videt faciem meam tm sine cul
 pa **E**t sine nota mendacij. asserit se
 nō vidisse ptem mei. s; me: cum ta
 men nō nisi ptem. et partem modi
 cam viderit. **Q**uanto itaq verius
 esse me dixerim. etiam sine presenti
 a corpore. vbi meam sentio volū
 tatem. meum spiritum et amorem:
 que utiq est pars potior digniorq
 mei? **T**ribus ergo in corpib9 vnū
 nos esse noueritis. non pari sacra
 te. qua ambobus ego inferior sum:
 sed eadem volūtate **E**t sūma cōcor
 dia amorum **C**ur enim vnitatem
 hanc inter diuersos non faciat com
 pago caritatis in vno spiritu? si car
 nalis copula effiat vt sint duo in
 carne vna? **Q**uartū vos addi veli
 si dignū iudicatis: et in eandem cō
 currere vnitatem dilectionis. **Q**d
 facile si non contempnitis optinebi
 tis: tantum id vos nequaq cōtep
 nere eis cognitū faciatis **V**al.

Ad eundem

Eplā liij.

Volo et ptoz vt hanc la
 tor venerabilis alticambe

abbas viuiant michi ob suam reli-
giositatem admodum familiaris ami-
cus: amicum vos per dei amorem et nos-
tro: in suo negotio experiat. Et si
per illo: reliqua autem vobis. Quid per
dest homini si vniuersum mundum lu-
cretur? autem autem sue detrimentum pa-
tiatur? Aut quam dabit homo muta-
tionem per animam suam? Ne totum mun-
dus sufficeret. Magna res animarum
quam Christi sanguine redempta est. Gra-
uis autem casus: que non nisi Christi cuncte
potuit reparari. Si rursum corruerit
peccato dumtaxat ad mortem: unde
iam repabitur? Numquid autem alter
Christus autem idem iterum crucifigi habet
pro illa? Dup hoc vellem vos non
per obliuisci illud sapientis consilium
Fili memorare nouissima tua: et in
eternum non peccabis.

Ad gaufredum carnotensem episcopum

Epistola lv.

Adelissimo ac prudentissimo
seruo dei gaufredo carnote
si episcopo Bernardus pauper
Christi de clara valle seruus danti te per-
fundi motum eternorum. Quam vo-
bis honoris vestra laudabilis vita
tantum offert et oneris laudis fa-
ma. Ecce enim is per quem et pro
quo presentes laus accipitis. exem-
plo ceterorum quos sepe tales non
paucos expiuntur motus et ipse bono
odore vestra quem de longe sensit: tam-
quam cum fiducia pietatem requi-
rit. Spe utique ductus inueniendi consili-
um quod agere debeat: sed et auxilium
quo perficere valeat. Est autem hec
causa eius. Quadam se cella per amo-
re dei et proposito incluserat. Egressi

onus atque transgressionis sue vobis
ipse causas exponet. Et quidem ad pro-
positum redire cupit: sed per vos imple-
re proposuit: si tamen nostris hoc probus
quibus se promunire curauit optinere
potuerit. Facite ergo morem vestrum
ferre opem misero. primo quia vos
sapientibus et insipientibus debito-
rum agnoscitis. erroneam Christi ouiculam
de faucibus lupi festinate eripere. et
ad pastum reducendo priorum. iux-
ta aliquod ouilium vestrorum quatenus
quod in cellula iubete reduci. nisi forte
aliud quid ei magis expedire perspe-
catis. et licet iudicaueritis et persua-
dere potueritis.

Ad eundem

Epistola lvi.

Quod a me de domino noeberto
fascitami. si videlicet iuratus
sit iherosolimam: ego nes-
cio. Nam cum ante hos paucos di-
es eius faciem videre. et de celesti
fistula ore videlicet ipsius plurima
haurire meruerim: hoc tamen ab
ipso non audiui. Verum de antichristo
cum inquirerem quid sentiret duran-
te adhuc ea que nunc est generatio
ne reuelandum illum esse certissime
protestatus est. Et cum eandem
certitudinem unde haberet fascita-
ti michi exponere vellet: audito quod
respondit. non me illud pro certo
credere debere putavi. Ad summam ta-
men hoc asseruit non visum se mor-
tem. nisi prius videret generalem in
ecclesia persecutionem. De cetero
memorari vestram pietatem volo.
illius pauperis et exulis humberti
notum quod dudum cum tunc essetis vobis

supplicabat quatin9 ad comitē thes
baldū qui eū exheredauerat interce
deretis. **Q**uod et ego nūc pro ipō et
cū ipō. itē a vestra flagito pietate
Nā vestras lras de hac re p̄torzi
as iā ad p̄dian p̄ncipē nisi sed gra
ciā non iueniēs nichil effeci. Jam
qđ libēter auditis. libēter deo di
cere vobis. **S**tephan9 vester sic aue
rit. non quasi in iertū. sic pugnat
non quasi aerem vberans. **O**rate
quatin9 sic aueat. vt cōphendat.
sic pugnet vt vincat

Ad eundem. Eplā. lviij.

Sicut is a v̄rā michi parte re
portauit. idcirco ipius deside
rio et petitioni vsq; adhuc satisfac
te distulisti. quia p̄mū votum p
gendi videlicet iherosolimam iratū
vobis fecisse videtur. **D**uper quo si
nrām sentētiā requiritis. ego nō
arbitror minora vota impedire de
bere maiora. nec deum exigere qđ
cūq; sibi p̄missum bonū. si pro e
o melius aliquid fuerit p̄solutum
Enimvero aliam forte debenti vo
bis duodecim nummos. nūquid si
pro eis die constituto marcam sol
ueret argenti. iuste irascēmini. **I**ā
si et ab hui9 episcopo aliquid time
tis secutum vos reddo. **Q**uia nō so
lum ei si quod huic auxilium impē
deritis non displicebit. sed etiam
valde gratū habebit. **V**alete.

Ad ebalum cathalanēsem ep̄m.

Eplā lviij.

Domino ebalō venerabili s̄c
te cathalaunēsis ecclesie dei

gracia episcopo. **B**. abbas de clare
uallē. si quid potest peccatoris orō
Nauicula illi9 (de cca loquor) om
niū scōz que sub oculis vestris gu
bernatoze desituta fluctuat. nō est
bonū vobis negligere vel dissimu
lare piculū. **R**es q̄ppe vestre cure est
Vn nuroz qua ratione qua re secu
ritate a clerico illo qui a religiosis
p̄sonis vir vt aiūt religiosus. eide
ecclie elect9 est. requirēdo desistitis.
etā si hoc quorūdam qui in ipsa ec
clesia sūt iuria vel desidia nō merea
tur. **Q**ui vt audiuim9 illum qui elec
tus est nolentes. nec aliud nisi qđ
religiōs9 est afferentes. de eligendo
alio vestram quoq; ausi sunt cōpel
lare grauitatem. quasi qui videatur
esse communior et effabilior. qui
non sit extrane9. sed ciuib9 tam
gratus q̄ cognitus. morum patri
e gnatus. rebus ecclesie tractandis
idoneus. **R**euera vt ad istos caus
simos consultores me vertam. qui
vicia vestra non redarguat. qui mi
sere conuersationi vestre. aut con
sentiat aut contradicere non aude
at. **N**on sunt audiendi. sed potius
velint nolint omnimodo satagen
dum est vobis. vt is qui boni testi
monij est ecclesie desolate q̄toāus
perquiratur. quoniam si talis est
qualis predicatur. deus proculdu
bio cum ipso erit. qui suam ei gradi
am ministrabit. placentem omni
bus. efficacem in omnibus. **Q**ui
hunc istis non merentib9 fortasse
nullomodo haberi posse cōtigerit. a
li9 de alia qualicūq; domo religiosa
q̄ videatur p̄done9 prouideatur. nō

qualem isti volunt. qui nisi quod in
e carnalitati blanditur nolunt. sed
qui sic sciat negotia disponere rerū
exteriorū. ut noceat per omnia prepo-
nere curā aīaz. Certe duobus mo-
nasterijs scī videlicet petri et scti v-
bani postorali aliquādo solacio simi-
lit desitit bone memorie prede-
cessor noster dominus wilhelmus nō
longi itineris laborem nō hyemis
reputans asperitatis bis nisi falloz
cluniacū / semel diuionē per seipsum
adijt hincq; vitum bonum dominū
hugonē qui post defunctus est. illinc
vitū venerabilē qui adhuc superest
dominū radulphū vix multis precib9
impetratos abducens singulū singu-
lo pposuit mōsterio tutū videlz non
arbitrans autq; monachorū domes-
ticorū illam cōmittere curā. Quod
ideo vobis in exemplū adduxi ut
vestra caritate amonefaciā qualiter
et in hoc quod nunc in manibus est
oporteat eam esse non minus cau-
tam q̄ sollicitam.

Ad guilencū lingonensem epis-
cupum Eplā lxx

Domino suo et patri guilencū
dei gracia lingonensi episcopo
frater bernard9 clare vallis abbas
seipsum. Audito obitu domini gae-
nerij archidyaconi necessariā duxi-
mus vestra paternitate precibus pre-
uenire pmo premunire consilio. Vi-
tamen dignū putatis monitis nos-
tre acquiescere paruitatis. quatin9
videlicet de rebus sancti stephani di-
uionensis quas tenebat placeat li-

beralitati vestre misericordia super
exaltare iudicio. **D**iquidem non ig-
noramus quod in manū vestram de-
beant redire iuxta quod in capitu-
lo lingonensi dispositum et scripto
firmatum fuisse etiam nos memini-
mus. quādo filius vester harbertus
in illa ecclesia primus abbas regu-
laris constitutus est. **B**ed quia ta-
noīe grauis scandali et abbati mag-
ni improprietis occasionem fore cog-
nouimus. si ad ea que diu tenuit
illa ecclesia. quacūq; occasione ma-
nū vestram extenderitis. conquie-
rentibus quippe illis de illo quasi
qui malū pzināpiū dederit adueni-
ens. cū eius causa et ad eius intro-
itum tam grande ecclesia dampnū
incurrit. pietati vestre supplicam9
et supplicando consulimus ut et tot
pusillis ppsisti a tanto scandalo pre-
catis. et hunc vicarium ppsisti a tā-
to improprio simul liberare curetis
concedendo utiq; ecclesie quod hat-
tenus iuris ecclesie fuisse cognosce-
tur.

Ad eundem Eplā lxx

Pro ecclesia molismesi supplex
non ut arbitror importunus inter-
uentor accedo. Multa q̄ppe sūt que
me confortant ut repulsā non me-
tuat hec nostra petitio. **P**rimū quā
a non pro qualibet extranea. sed
p vestra vobis ecclesia supplicamus.
Deinde q̄ eandem ecclesiam non
alienum usurpare / sed suum ius tan-
tum a vestra equitate requirere cre-
dimus. **T**ercio q̄ idipsū talis nobis
cū postulat qui solus ad impetrādū

etiam maius aliquid a vobis suffi-
cere possit: videlicet comes theobal-
dus. Quartū quoq; si addidero nō
temere id me p̄sumere putauerim.
Neq; enī vel ipsi de vestra adeo hu-
militate diffidimus: quin audacter
si op̄ sit. p̄ nos metipsos. ad vestre
celsitudinis vobis iam satis exptā
beniuolentiā. petitori qđ rationabi-
le visum fuerit accedam⁹

Ad ricardū tullensem ep̄m.

Epistola lxi.

Rueredo patri dño ricardo
gracia dei tullensi ep̄o: B.
abbas de claraualle: saltē
et orōem. Peccatozi huic. quem ad
nos peccatores. ob aīe sue cōsiliū
vestra vt ipse phibuit dirigere cura-
uit dignatio: nichil ad p̄sens sa-
nius p̄sulere in p̄romptu habuim⁹
q̄ vt ad sinū paterne pietatis redi-
ret: et ex ore sacerdotis legem requi-
reret. Nos enim nostre paruitatis
et officiū mensuram attendentes.
nec nos vltra nos extendentes. da-
re penitentiam maxime in cūmina-
lib⁹ nulli hominū p̄sumere oīno
solem⁹. nisi solis quos in nrām curā
suscepimus. Qua nāq; temeritate
tractanda ep̄ozū negotia et huius-
modi negotia p̄corces et impiti sus-
cipiem⁹ q̄ ipi quoq; sicut et ceteri ho-
minū quocūq; grauior aliqua causa
inter nos oboritur. q̄ per nos diffi-
nire. aut nescim⁹. aut nequimus.
aut non audem⁹ episcopali vt dig-
nū est sententia reservamus. et nisi
summi prius sacerdotis vel iudicio
vel consilio cōfirmati. securi non su-
m⁹. Prouideatur igitur moribde

oūi a proprio pastore. et tali pasto-
re qui canones nō ignorat. et agna
penitētie mediāna. ne si in p̄cto qđ
absit aīa pro qua xp̄us mortu⁹ est
moriatur. sanguinem ei⁹ de manu
vestra sūm⁹ pastor requirat. verum
nos deo illi inspirante mūdum reli-
quere p̄suasim⁹. si tamē hō senex et
pauper in aliquo se recipi intra dyo-
cesim vram. scōz conuentu. vestro
obtinere potuerit interuētū. Plenū
vos dicam suscipiat dies vna. illa
melior in atrijs domini super mili-
a: sancte ac venerabilis pater.

Ad henricū birdunensem ep̄m.

Ep̄la sexagesia secūda.

Domino hērico dei grā virdu-
nēsi episcopo: frater B. dict⁹
abbas de claraualle: sal. et orat.
Hec muliercula quā ecce iā multis
ānis. multis et p̄plexis p̄corum no-
dis sathanas alligauit super statu
salutis sue. nostre paruitatis cōsiliū
expetit et tale accepit. vt post mul-
tū videlicet ac diuturnū erratū ad
p̄prij pastore sinū p̄ofuga ouia-
la si denter reureret. qui vtiq; co-
citus ac sollicit⁹ inopi ferret opem
quo se certius atq; districtius de si-
bi cōmissa. agno qui pro ip̄a mortu-
us ē redditurū nouit tōnē. nēm fuit
deuātē corrigere. vestrū sit peccati-
tem nō despicere. ymo penitēte susci-
pere. Et si vera est. sue quā nob ex-
posuit infelicitatis hystoria. aut vi-
ro suo p̄iori si adhuc viuīt recōalia-
re. aut si ille noluerit sicut hanc in-
nuptam. sic illū cogere absq; vxore
manere. Vale.

Ad eundem.

Epistola lxiij.

Super hijs que a nobis vestre
excellētie placuit sciscitari aut
nos fallimur. aut ille q̄ ea vobis re-
tulit fallit. Si q̄d tñ fuit. suspectam
q̄ppe meā habeo quā noui labilem
memoriā: ne tantam in fr̄e qui hec
loquit̄ suspicer falsitatē: hoc me cer-
tissime scire cōfido et vos indubitātē
credere volo nemī me sup̄ noīe v̄ro
rephēsionis aliqñ vel accusationis
verba fecisse vel iniūxisse. Absit hec
a nr̄a pusillitate temeritas: vt q̄tra
ep̄os et absentes loq̄ q̄ ad nos nō
attinēt audeam⁹. p̄sertim q̄ non
p̄baum⁹. Deinde q̄ nostri noticiā
dignanter expetit̄s gratātē accipi-
mus habūdanti⁹ nos et innotescere
vobis ⁊ vos nobis cupiētes. Qua
iam sane fiducia p̄stantie vestre sup-
plicam⁹. p̄mo vestrā fidenter cōmo-
nemus beniuolentiam: de illo loco
quē sub tutela vestra: v̄ro vt aiūt
hortatu frater reuerēdus ⁊ coabbas
noster dñs guido de trib⁹ fontibus
q̄struere suscepit. In illo nobis q̄tū
nos curatis ostēdite: ⁊ quicq̄d ei fe-
ceritis nobis factū reputate. Val.

Ad alexandrū lincolniensem ep̄m
Eplā lxxij.

Apro honorabili dño alexā-
dro dei grā lincolniensi ep̄o
bernard⁹ abbas dict⁹ dare
vallis: velle honorari magis i xp̄o
q̄ in seculo. Philipp⁹ vester volens
p̄fisci iherosolimā: ap̄dium vie
iuenit. et cito puenit. quō volebat.
Transfere tauit in breui hoc mare
magnum ⁊ spaciōsum: ⁊ p̄spere

nauigans. attigit iam lit⁹ optatū
atq; ad portū tandem salutis appli-
cuit. Et tūc sunt iam pedes ei⁹ in
atrijs iherl̄m: ⁊ quē audierat i ef-
frata. inuēto in campis silue. libet
odorat i loco vbi steterūt pedes ei⁹.
Ingressus est sanctam ciuitatē sorti-
tus est dñi illis hereditatem quibus
mento dicitur. Jam nō estis hospi-
tes et aduenci: s̄ estis ciues sancto-
rū et domestici dei. Cū quib⁹ intrā-
et epiens tanq̄ vn⁹ c sanctis: glori-
atur ⁊ ipse cū ceteris dñis. Cōuer-
satio vestra in celis est. Factus est er-
go nō curiosus tantum spectator. s̄
⁊ deuot⁹ habitator. ⁊ cui⁹ cōscrip-
tus iherl̄m: nō aut terrene hui⁹ ci-
uitatis mōs syna cōiunctus est. que
seruit cū filiis suis: sed libere illius
que est sursum mater nr̄a. Et si vul-
tis scire clara vallis ipsa est iherl̄m:
ei que in celis est tota mētis deuo-
tione. ⁊ conuersationis imitatione
⁊ cognitione quadam spūs sociata.
Hec requies illius sicut ipse p̄mit-
tit in seculum seculi. elegit eam in
habitationem sibi: eo q̄ apud eā
sit. ⁊ si nōdum visio. certe expectati-
o vere pacis. illius vti q̄ de qua di-
citur. Pax dei que exuperat omnē
intellecū. Verum hoc suum bonū
⁊ si de super accepit in vestro tanrē
beneplacito facere cupit. p̄mo se fa-
cere confidit: sciens vos sapientis
non ignorare sententiam: q̄ filius
vtiq; sapiens sit gloria patris. Ro-
gat autem paternitatem vestram.
rogam⁹ et nos cū illo ⁊ p̄ illo q̄tis
de p̄bēda sua qd ip̄e suis creditoib⁹
q̄stituit. immobilē stare faciat: ne

in aliquo fraudator qđ absit debiti
et p̄uicator p̄acti inueniatur. et
ita munus contriti cordis quod of
fert cotidie nō recipiatur. dū frater
quispiā habet aliquid aduersus eū
Precatur deinde / vt dom⁹ quā
ipse matri sue in terra ecclesie con
struxit. cū terra quam ibi delegauit
eidem matri qđ dū vixerit conceda
tur. hec p̄ philippo. Reliq̄ h̄ pauca
p̄ vobis ipse quidē intima p̄mo
vero inspirante deo adicienda puta
um⁹. hoc tati vos in caritate p̄esu
mentes. ne casuri gloriā mundi
quasi stantē aspiciatis / et vere stantē
amittatis. ne plus vobis / aut p̄ vo
bis vestra diligatis et sic vos et ves
tra perdat. ne blandiens p̄sens
prosperitas sui vobis finē abscon
dat / et aduersitas sine fine succedat
ne leticia temporalis luctum vobis e
ternū et operiat quē parit et pariat
quem opit. ne mors longe esse pu
tetur / et preoccupet ip̄mūdū et vi
tam dū longa expectatur cito dese
rat male consciū. sicut scriptū est
Cū dixerint pax et securitas / tunc
subitanē supueniet eis iterit⁹. tū
qđ in vtero habenti et non effugiet
Valete. Amen.

Ad abbatem alui sū aquiscenti

Epistola lxx.

Ouisio abbati aquiscenti mo
nasterij **B.** salutē ex corde
Retribuat vobis de⁹ mise
ricordiā quā fecistis scō filio vestro
goduino. **A**udiui⁹ enī qđ auditu
e⁹ obitu mor velut imemor p̄sine
calūpnie / s̄ non amicae consolato
rem potius qđ vltorem vos exhi

buisse. **P**atrem quippe vos cog
nouistis vt res exigebat. non in
dicem. **I**deoq; qđ pietatis. quod
caritatis est. vt vere filio patri im
pendere studiis. **Q**uid melius.
quid laudabilius. quid vobis dig
nius agere poteratis? **S**ed quis h̄
crederet? **V**ere nemo scit que sunt
in homine nisi spirit⁹ hominis qui
in eo est. **U**bi est nunc illa austeri
tas. illa seueritas. illa indignatio?
que olim in illum lingua. vult⁹. o
culi terribiliter ostentare et intenta
te solebant? **A**d vnū nempe nūcū
de morte filij. paterna viscera com
mota sunt. subitoq; hec omnia qđ si
mulatoria sed dispensatoria. ac p̄
hoc transitoria erant. disparuerūt.
Illa vero que vera erāt sed latebāt
caritas pietas benignitas appaui
erūt. **D**ixitē in religioso aīo vtrū
mīa et veritas obuauerunt sibi? et
qđ nimirū mīa supabundauit iudici
o iusticia et pax osculate sūt. **N**am
quātū michi videor conuictō videre
quid aī tūc habueritis. cū ad vlti
mendā illā que vobis videbāt facta
iniuriā. iusticie zelo accēsa veritas se
se accigeret? illa que exēplo ioseph
p̄uideret antea dissimulabatur mi
sericordia vltra iam latere nō fecēs
ne in hoc quidem dissimuliter ab io
seph. ex abdito celate pietatis eru
pit. **S**eq; veritati adiungens repres
sit motum. temperauit zelum. pacē
cū iusticia fecit. **T**unc de purissimo
placidi peccatoris fonte. talium credo
limpidissimi cogitationum riuuli
ebullierunt. **Q**uid opus est indig
nari? **M**isereri potius oportet.

et non obliuisci quod scriptum est
 misericordiam volo et non sacrifici-
 um. et implere quod iussu est. solli-
 citi seruate unitatem spiritus in vin-
 culo pacis. et expectate quod promi-
 sum est. beati misericordes. quonia
 ipsi misericordia consequentur. Ali-
 oquin. Num filius meus erat iste?
 Quis vero irasci filio potest? Nisi
 forte tunc tantum filius meus fuit
 dum meum fuit. et non etiam cum me
 deseruit. Sed nunquid quia corpo-
 re ad tempus recessit etiam animo
 recedere potuit? Aut forte vel ipsa
 mors eum michi poterit auferre? Ita
 ne localis corporalis ue necessitas
 animorum sese amantium libertate an-
 gustat? Certus sum quia nec loco-
 tu distantia/nec corporum/vel mors/
 vel absentia disiungere poterit/quos
 unus spiritus vegetat. una caritas
 ligat. Denique si iustorum anime in ma-
 nu dei sunt. perfecto et qui iam in ipso
 deposita carne quiescunt. et qui ipsi
 adhuc in carne non secundum carnem mi-
 litamus. simul proculdubio sumus.
 Deus ergo erat uiuus. meus erit
 defunctus. meum in patria recog-
 noscam. Si quis est qui de manu
 dei possit erui. et a me illum separare
 valebit. Itaque pro filio quidem uestra
 uobis affectio satisfiat. Sed de vo-
 bis pater quid erit? Que inquam de
 nobis digna uobis satisfactio place-
 bit/quibus utique pro grandi iniuria
 impositis. et a uobis recedens. a
 nobis receptus sit? Quid dicam? Si
 dixero non recepimus quod utinam sine
 peccato dicere possim. mentior plane
 Si dixero recepimus quidem. sed iuste

excusare me uelle uideo. Sed tuus
 uis respondebo/peccauimus. Verum
 tamen quantum? Non ad defensionem
 dico. A quo ei ille non reaperet? Quis
 inquam sanctum illum aut pulsan-
 tem repellet aut susceptum expellet?
 Quis vero scit si de uestra abundantia/
 nostram deus uoluerit supplere inopia
 ut scilicet unum de multis qui forte a
 pud uos religiosi tunc erant ad nos
 dirigeret. nobis quidem ad solacium. sed
 nichilominus uobis ad gloriam? Fili-
 us quidem sapiens gloria est pater.
 Denique non cum peruenimus sollicitan-
 do. non arcum uenimus attrahendo.
 quo uos desereret vel ad nos ueniret.
 quin potius rogante/pulsante/suppli-
 cante non prius (deus scit) consensi-
 mus reaperere quam remittere ad uos tran-
 saimus. Non autem eo acquiescen-
 te citius nos importunitati uix tan-
 dem acquiescimus. Hominem ergo re-
 ligiosum/peregrinum solum/si culpa est
 quam suscepimus. et ita suscepimus non
 erit uobis indignum semel tantum com-
 missam culpam. talemque culpam dimitte-
 re/an eam phas non est/ne usque qui-
 dem septuagies septies peccantibus
 in uos ueniam negare. Et tamen no-
 ueritis quam non leuiter seu negligentem
 primo quam impune fecimus. et unquam re-
 uerentiam uestram quoquomodo offendi-
 mus sepe deum testor. quod corpore non
 possum/menti ad uos supplicia transire. se-
 pe genibus flexis humiliter satisfacere
 uobis astate me uideo. Utinam ipse qui
 id mihi fortasse inspirat. uobis quam spiritus se-
 nescire faciat quam flebilis quam miserabilis/
 tamquam prius ad genua usque uiam descendo/
 quam frequenter nudus humeros. uigilans

in manibus gestans ⁊ quasi ad ves-
tram iussione vapulare parat⁹ peto
venia. gratia tremebund⁹ expecto.
Hec qualiter vobis pater accepta
sint. vestro si vos nō grauatur aī⁹ scī-
re flagitamus rescripto. vt sic satis-
iam securi de indulgentia cōsolemur si
quo min⁹ mag⁹ vt dignū est humi-
liemur. et āplius aliquid a nobis si
possum⁹ exigamus. quo digni⁹ sa-
tisfacere debeamus. **Valete.**

**Ad gaustidum abbatem sancti
theoderici**

Eplā lxxvi.

Primo p̄cor vt p̄sentes li-
teras dōno abbati acquisic-
ti monasterij dirigere non
grauetur. Deinde vt ad id qd̄ po-
tant p̄ absente amico p̄sentes lata-
gas cū venerit loc⁹. Neq; enī cuius-
libet nedū tanti p̄is iussū iniustum
re aduersū me de beo scandalū dissi-
mulare. Qd̄ q̄ non faciā. loquēs po-
tius q̄ scribens ei aperte forsitā po-
tuissem. Nam solet in talib⁹ accepti-
or esse sermo viuus q̄ scriptus. ⁊ ef-
ficacior lingua q̄ littera. **O**culi q̄ppe
loquētis fide faciūt dicis. nec ita po-
test affectū exprimere digitus quo
modo vultus. **N**ūc autē qz absens
p̄ me nō possū. per te satisfacio q̄tū
possum. Rogo ergo te ⁊ iterū rogo.
vt de regno dei qd̄ est videlicet intra
nos scandalū auferas. dū salubriter
potes. ne si qd̄ absit vsq; ad āgelos
qui utiq; i fine seculi in id ministerij
deputādi sunt pducuerit. tanto ⁊
necesse sit irremotabiliter. aut ābos
aut alterum e nobis e medio tolli.

Vnde autē ad me tu iam dudū scrip-
sisti cōquiescendo sup̄ tribulationibus
vestris. scitis quia iuxta est domin⁹
hij⁹ qui tribulato sūt corde. **D**e ip-
so q̄fidite quia ipse viat mundū. Ip-
se scit inter quos habitat. et in con-
spectu eius sunt. oēs qui tribulant
vos. Ipse exaudiet vos in abscondita
tempestatis. qui nūc p̄bat ad aq̄s
contradictionis. **Valete.**

Ad monachos flauiacenses.

Eplā lxxvij.

Omino h. patri flauiacen-
sis ecclie ⁊ fratrib⁹ qui cū
eo sunt. fr̄es qui i clauual-
le sunt salute. **L**ectis lris vestris ves-
tram reuerētiam propter quemdam
monachū q̄ apud nos est cōtristatū
cognouim⁹. **D**e qua vestra tristitia
nos quoq; cōtristati sumus timen-
tes ne nō sit illa tristitia de qua qui-
busdā dicebat āpl⁹. **C**ōtristati eī
estis secundū deum. **N**ā si secundum
deum esset. nō vsq; adeo vos cōmo-
uisset. vt nos et si vobis ignotos/
fratres tamen vestros. et si placet
amicos quos nedū vel p̄sentes
vt o cōuenerat⁹ vel absentes scripta
premonueratis. hoc prima vice tā
subito tam acriter argueretis. **M**i-
ramini vt scribitis q̄ fratrem. **S**-
suscepimus. minamini nisi cum vo-
bis ato restituerim⁹. **P**roponit⁹ no-
bis de regula. de nota monasteria
monachū non suscipiendū. pro con-
stanti scilicet habentes. vestrum nō
esse ignotum. **S**ed quid si alijs no-
tum. dūmodo nobis ignotum sit.
Et si enim vt verba ipsa ponam.
religionis vestre se adeo fama effu-

derit ut eadē tōme ecclie vestre habea-
tur noticiā: nos tñ qui vtiq; multū
ātra romā positi sumus. nescio quo
pacto ita pterijt ut me vni⁹ quide
vestrū. abbatis scilicet vel monacho
tum. nō ipsius vestre habitationis.
nō religionis ac cōversationis. vsq;
ad hoc temp⁹ vel tenuem noticiā
habuerim⁹: sed nec aliquam aliqñ
mentionē nobis de vobis factā fuis-
se meminim⁹. Nec tamen mirū: qā
et multis terrarū spacijs. et diuersis
prouincijs. et dissimilib⁹ linguis. ab
inuicem distamus. Nec solum epātī
b⁹ proprijs absum⁹: s; etiam in eo-
dem achiepatu non degim⁹. Puta-
mus autē q non de quibuscūq; no-
tis. s; tātum de nobis notis monas-
terijs: monachos suscipere prohibe-
mur. Alioquin cū nullum monasteri-
um sit qd aliam notum nō sit: nullū
nobis relinquitur de quo quis regu-
lariter suscipiatur. Quō ergo illud
implebitur qd a beato bñdicto vel
pāpatur vel pmittitur. peregrinū vi-
delicet monachū non solum debere
suscipi ad habitandum pro hospite:
quāto cupit tempe: sed etiam inuē-
tum vtilem suaderi ad manendum
omni tempe. Quāq; tamen nos a-
liter erga p̄dictum fratrem egeri-
mus. Nam cū veniens se suscipi a
nobis humiliter postularet: primo
quidem repulsus: deinde amonitus
est. ut ad monasteriū suū rediret.
Sed ille nō acquiescens. in viciā
nobis heremū se cōtulit: ibiq; septē
ferme menses nullam interim calūp-
niā passus. quiete habitauit. Sed
cum sibi tutum non crederet q sol⁹

tegeret: post primam pulsam. idipz
a nobis raquirere non erubuit. Rur-
sus nos amonentes eum de reditu.
cum causam sue ab eo discessionis i-
quireremus: abbas inquit meus ha-
bebat me. non monachū sed medi-
cum. Cogebat seruire. imo ipse ser-
uebat p me non deo. sed seculo: quā-
do ne seculariū malivolentiā incur-
reret p̄ncipum. mederi me cōpelle-
bat eadē tyrānis. raptorib⁹. excom-
unicatis. Ad aīe mee periculum. cū
ei nūc priuatim nūc palam sugges-
sissem. nec p̄fisssem: quorūdam tñ
dem sapientū virozum consilio ste-
tus fugio meam cōpnationem. non
cōgregationē: pditionem. non reli-
gionem. Consultite salutē quicquid
operite pulsanti. Cuius nos viden-
tes cōstātiā. audientes causam.
et nullā contra eum calūpniā. an-
num⁹ introitū. probauimus suscep-
tū: astringimus probatū: tenemus
p̄fessum. Nec intrare cōpulim⁹: nec
exire cogemus. Quis si eū eice-
remus. ad vos ut ipse asserit nō re-
dierit: sed magis se adhuc a vobis e-
longaret. Desinite ergo fratres.
desinite tam indebitis innoxios la-
cessere iurgijs. et cassis scriptitatio-
nibus inquietare: quia nec cumu-
latis etiam contumelijs prouocari
poterimus. ut vobis nisi qd reueren-
tie est respondeamus: nec minus
hīs exterreri. quo minus monachū
teneamus. quem regulariter susce-
pisse nos credimus.

Ad eosdem.
Epistola lxxvijs

Molestie quidem vestre erat
o boni fratres: super queri
monia vestra. priori nostra
satisfactione contentos esse debere:
etiam ab inmeritorum infestatione
quiescere. **P**ed quia prioribus ma
lis. peiora iunxisis. et rursum no
bis iurgiorum seminaria transmi
sistis. que absit ut germinet. siue
nec poza germinauerit in nobis. **N**e
tamen non respondendo culpam
que non est cognoscere videamur:
hoc etiam scdo ad ea que procat
obiatis. veraciter respondeam. **H**ec
tota nostra culpa est quantum estima
mus. hec grandis illa iniuria qua
vobis fecimus. qd monachum. solu
peregrinum pauperem. miserabilem
anime sue periculum fugitantem.
salutem suam solliate querentem.
pulsantem supplicatem. suscepim.
seu qd talem taliter a nobis suscep
tum denovo sine causa non eliamus:
ut qd edificauimus iterum destruen
tes. preuaricatores nos constitua
mus. **H**inc regule. hinc canonum:
hinc ipsius naturalis legis trans
gressores iudicamur. **O**pponitis e
nim indignantes. cur vestrum et a
vobis excommunicatum. nobis socia
re presumpsimus: qd utiq; ab alio
pati nolumus. **P**ed de excommunica
tione quid respondebimus. quando
vos inde vobis satisfactis pro no
bis. scientes proculdubio prius a
nobis fuisse receptum. qua a vobis
excommunicatum. **C**um autem pri
us susceptus dum tamen regularit
fuerit: profecto non iam in vestrum
s in nostrum vestre maledictionis sen

sentia incozistis. **Q**uod si recte factu
sit: vos videtis. **H**estat igitur scien
dum. et hoc tantum queritur inter
nos: an rationabiliter susceptus fu
erit. **E**t vos quidem quoniam de ig
noto monasterio. monachum regu
lariter posse suscipi negare non po
testis: vestrum nobis notum esse con
tenditis. **N**egam. et non creditis.
Verum. si non creditis simpliciter ne
gantib; credite vel iurantib;. **I**n vo
ritate que de est vobis diam. nec
nouim. nec noscimus. **I**gnota
rum scripta suscepim: ad ignotos
rescripsim. **D**ensim. quide simula
tiones. et inquietationes vestras: sed
necdu simulatores. et inquietatores
ipos agnouim. **N**os tamen ad con
uincendu vos de simulata ignoran
tia. iunctissimu argumentu induat:
non posse videlicet ignotos esse no
bis. quoz et abbatis scilicet et ipi
monasterij nome in nris posuimus
littere. quasi mox ut reru vocabula
scim. etia res ipas nouerim. **M**ul
tu ergo valet michi michaelis. ga
brielis. raphaelis noia nosse: qua
do ex solo auditu vocabuloru. etiam
de ipsoz beatoz spirituu cognitioe
ia btus su. **N**o mediocrit inqua pfe
ci. qz didici ab aplb padysu. et terciu
celu noiare. si etia no capto cu aplb
solis ex noib; secreta celestia ia no
ui: et audiui ineffabilia vba. q no li
cet hoi loq. **P**ult. ego q ia scies no
me dei mei. nescio qd adhuc supfluo
cotidie gemo: frustra suspiras. et di
cens cu ppha. **V**ultu tuu dne requi
ra. **E**t illud. **Q**u venia et apparebo
an facie dei. **E**t onde nobis faciem

tuam et salui erimus. **¶** Quid est
qd vobis faciam? qd nobis fieri nolu
im? **¶** Hoc nos utiq; nolle putat.
ut qd a nostro monasterio discedes
monach9 in alio suscipiat. **¶** Utinam
oēs commissos nobis sine nob salua
te possit. **¶** Si qd de nostris ad vos
maioris pfectionis gratia et artior
vite desiderio conuolauit. nō solum
nō causamur si ei i tali studio psumi
tis. s; et multū precamur ut h; facia
tis. **¶** Nec offensos nos pqueremur. s;
valde in hoc adiutos cē fatēbimur.
¶ Negat deinde qd de vob audierā
mus. vestro sciz iussu vel assēssu fra
trem b. qd diu fuit apud vos i medi
cinali arte secularib9 de se iussu. ipsū
q; qui hoc dixit falsitātē arguitis.
¶ Si mēti9 sit nescim9. ipse viderit.
¶ Hec scim9 quia siue p se ut vos
fatemini siue p vos ut ipse testatur
hec fecerit. in magno intēri periculo
fuit. **¶** Quis verō tam ihuman9 qui
sic pietatē non succurreret si posset
non cōsulceret si nosset? **¶** At si ut
asseritis nō compulsus obediēcia s;
pzi9 quest9 cupiditate ac vagādi
cūositate hac illacq; artē suā ven
ditans discurrat. qd cause extitit
q; a vob discessit? **¶** An qz iā tādē cen
sure pastoralis districtiōe nō ei licebat
qd ante licuerat? **¶** Cur igitē cū iam a
pud nos esset. volētes cum reuoca
re/ad persuadendum de reditu pro
misistis ei quietē in claustrō. nisi qz
hec velle hoīem nouerat? **¶** Hec qsis
se munueratis? **¶** At ille iā adeptus
apud alienos qd nō potuit i suos
nec certa p iertē de feret tenuit quo
iā fruebatur? **¶** spernens qd sero sibi

offerebatur. **¶** Desinite itaq; frēs. de
sinite frēm sollicitare. de q nō valde
necesse ē vos sollicitos esse? nisi for
te qd absit. q vestra nō que ihu xpi
sūt queratis? et magis vestrū de illo
solatiū. q eius salutē diligatis. **¶** Nā
cum semp apud vos gironagus fuis
set. et ut scribitis cōtra suū proposi
tum. et abbatē impiū in pzi9 vbi9
quos de arte sua pquirebat expende
ret: gaudeat qui eū diligit q apud
nos deo miserate sanatus sit. **¶** Tes
timoniū enī ei phibemus. q nusq;
mō aliqua occasione vagatur: s; q
ete pseuerans in monasterio. paup
inē paupes sine querela querat? **¶**
pma fidem quā quietē apud vos p
misit s; nō tenuit non irritam ut di
catis faciēs. sed ratā integrāq; custo
diēs. morū utiq; querfione et obedi
entissima querfatione: sine q sese fal
lit. q de loci stabilitate pfidit. **¶** Roga
m9 vos frēs ut quiescat iā indigna
tio vestra: et desinat inquietatio nrā.
¶ Dinaut facite qd vultis? scribite ut
vultis? psequimini quātum vultis?
tantas oīa suffert oīa sustinet. **¶** No
bis autē decretū ē. ex hoc iā vos pu
te diligere? reuerēter suscipe: fami
lianter colere.

¶ Ad Guideronē abbate de trib9 fon
tib9 **¶** Epistola lxxix.

Ite te cōtristatū cognō
uim9. cōtristatū quidē es
se laudauim9: s; si nō ni
mis. **¶** Cōtristat9 enī nisi
fallor quomodo ait apostolus scdm
deum: nec dubiū est huius mōi tristi
tiam tuā cōverti qnqz in gaudium

Itaque dilectissime irascere et noli pe-
rare. Peccabis autem non minus ni-
mis irascendo: quod omnino non irascen-
do. **Q**uidem non irasci ubi irascendum
sit: nolle emendare peccatum est. **P**lus
vero irasci. quod irascendum sit: peccatum
peccato addere est. **E**t si malum est
peccatum non emendare: quanto malum
non erit augmentare? **S**i ex rerum cau-
sibus reatum pendere iudicium: non fo-
ret culpanda tua etiam ingens tristitia
et ubi nimirum constitisset quod ingens
fuiisset et culpa. **T**anto quippe culpa
gravior: quanto res sacrior appareret.
Nunc vero quia rerum causa non mate-
ria. nec exitus actuum. sed intentionis
propositum. culpas discernit et merita.
dicente domino. si oculus tuus simplex fu-
erit totum corpus lucidum erit: si nequam
totum corpus tenebrosus erit: in tui
quoque examinatione commissi. non tam
ut arbitror sacrorum est attendenda ma-
iestas. quam propria intentio discuten-
da. **P**orro ego et prior noster te ipse
et intra nos pensantes. et inter nos
conferentes. tuam quidem ibi deprehen-
dimus ignorantiam. ministrantium quo-
que negligentiam: sed plane nullius ma-
liciam. **E**t certe optime nosti. nullum
esse bonum. nisi fuerit spontaneum. **M**a-
lum ergo poterit esse magnus: quod con-
stat voluntarium non fuisse. **A**lioquin.
si quod sit a non volente bonum quidem
nullam gratiam: malum autem multam
consequitur penam: hoc est si circa vnam
causam. et malum imputatur et
bonum non suscipitur: quisque ita sen-
tire asserat si vult et quod non sapientia
malicia. sed malicia vincat sapientiam.
Ut tu faciamus satis inquit tibi con-

scire tunc et ne forte malum hoc mali de-
iuspiciam grauioris latentis adhuc in
monasterio fuerit communitio: pro
penitentia tibi iniungimus. vii. peni-
tentiales psalmos cotidie usque ad
pascha septies prosternendo te decan-
tare. vii. disciplinas accipe. **I**n hunc
modum satisfaciatur et ille: qui tibi ad
illam missam ministravit. **D**e illo autem
qui sibi ante apparuerat et oblitus est
mittere vinum in calicem. cuius et ma-
iorem in hoc estimamus culpam. si tamen
et tu ita putas: tuo arbitrio derelin-
quimus. **P**ane si primo exiit inter fratres.
et ipsi omnes singuli singulas accipiant
disciplinas: ut fiat quod legitur. **N**ec
alterius onera portate. **D**einde quod a-
perta sero licet negligentia. vinum fu-
disti in calice super hostie sacrate parti-
culam. laudamus. nec sub tanto artia-
lo melius fieri potuisse putamus: arbi-
trantes liquorem et si non ex consecra-
tione propria atque sollempni in sangui-
nem christi mutatum: sacrum tamen fuisse
ex contactu corporis sacri. **A**lium ta-
men nescio quem alium aliud sensisse
scriptorem: non posse videlicet absque
tribus id est pane. vino et aqua. hoc
sacramentum esse: ita ut si quodlibet deesse
contigerit reliqua non sanctificentur. **P**er
de huiusmodi. unusquisque in suo sen-
su abundat. **E**go autem pro meo sacro
sensu. si michi idem contigisset quod tibi.
velle ad remedium mali unum e duobus
egisse: aut ipsum quod fecisti. aut certe
ab illo loco ubi dicitur simili modo pos-
tea quod cenatum est. verba sancta iteras-
se: et sic contempsisse quod restabat de sacri-
ficio. **N**ec enim dubitaueram de cor-
poris iam consecrato: qui utique iuxta

titū ecclesie didici ab ipā qđ et ipā
 accepit a domino. panem scilicet ac
 vinum ⁊ simul apponere. non simul
 tamen ex hijs sacra conficere. Cum
 ergo prius de pane corpus qđ de vi
 no sanguis more ecclesiastico confi
 ciatur. si p obliuione tardius quod
 postea sacrandum est apponatur
 non video quid sacris precibus abas
 tarditas possit precepere consequen
 tum. Puto enim qđ si domino post
 factum de pane suū corpus vini con
 secrationē placuisset aliquandiu in
 termittere. aut certe penitus omitte
 re. nichilominus corpus mansisset
 quod fecerat nec factis faciendū pre
 scriberent. Nec nego panem et vi
 num aqua quidem mixtū simul de
 bere apponi. quin potius assero haut
 aliter debere fieri. Vt aliud ē culpa
 re negligentiam. aliud negare effi
 caciam. Aliud inquit est quod causa
 mur non bene quippiam fieri. ⁊ ali
 ud qđ metimur nec fieri. Hec inter
 de hac te dixerim et senserim absqđ
 preiudicio vel tue sententie si quid
 melius sapias. vel cuiuslibet sanius
 sapientis.

Ad eundē Epistola lxx.

Considerans miseri huius mi
 serabilem conditionem. mise
 reor quidem sed vereor ne frustra.
 Neqđ enim non ideo michi video
 frustra misereri. qđ ipso / licet rema
 nente in sua miseria / mea tamē vel
 michi non sit infructuosa misericor
 dia. in quā utiqđ misericordiam nō
 propria utilitas inclinauit. sed inti
 mis eam visceribus proximi miseri
 a et fraternus dolor influit. Miseri

cordia quippe affectio est. que nec
 voluntate coercetur nec rationi sub
 iatur quando non eam in se quisqđ
 perturbat voluntario nutu. sed ipsa
 pius mentes ad compassionem do
 lētū necessario cogit affectu ita vt
 etiam si peccatum esset misereri. et si
 multum vellem non possem tamen
 non misereri. Potest quidem ratio
 vel voluntas affectui effectum sub
 trahere. sed nunquid ipsum affectū
 euellere? Discedant a me qui me
 consolantur. et dicūt quia oratio me
 a in sinu meo reuertetur. Dū is pro
 quo enussa est nondum conuertitur.
 Nec audio illos qui michi blandie
 tes offerūt iusticia iusti sup eū erit.
 dū ipi9 in sua adhuc impietate remo
 ratur. Nō inquit recipio consolationē
 ubi fr̄s video desolationē. Si ergo
 dulcissime fili tua qđ pia mēs simili
 ter affecta est. pmo qđ alit affecta
 ta nō est qđ tibi infelix iste cūctas
 sue egressiois de monasterio. et de
 nuo regressionis. regulares vias in
 feliatē percurrisse videtur. quia ta
 men ipse aliter putat non solū pa
 enter sed etā libenter audiendū est
 qđ huiliter calūpniatur. si forte tā
 desperate salutis reparande rationa
 bilis vlla occasio inueniat. quā vt
 bene meū tua intelligit experiēti
 a. difficile quidem in congregatiōe
 sed multo difficili9 foris poterit op
 tinere. Nūto itaqđ omniū fratrum cōsi
 lio oīa qđ in cū fecisti iudicia diligen
 ter retrahere nō dedigneris. qđ tū tu
 a huilitate ei9 qđ tūmācia sanē si vel
 sic videt adinueniri poterit quomō
 adhuc semel regulariter suscipiatur

Nec timendū est in hac retractione
q̄ displiceat iusto ac misericordi de
o: si misericordia superexaltatur iudi
cio.

Ad monachos eiusdem loci.
Epistola lxxi.

Quod nondū veni ad vos: nō
putetur invidia. Curam⁹ qui
dem vos. tanq̄ viscera nr̄a. Si ma
ter potest filij vteri sui negligere cu
ram: possum et ego forsan in suspiti
onem duci. et argui negligentie Ita
q̄ oportunitate expectauimus. et ex
pectamus: vt cū venerimus. visita
tio nr̄a. non sit sine fructu. Interim
de abscessu patris vestri: non turbe
tur cor vestrū. De⁹ vobis prouide
bit alium sicut speram⁹ pro eo yda
neū: sed nec istū perdetis. Nam et
si translatus est: nō tamen ablat⁹
Tamen qui vobis fuerat specialis:
erit cōmunis et nobis. Donec ego
venio viriliter agite et p̄fortetur cor
vestrum: et omnia vestra in caritate
fiant.

**Ad ramaldum fufmacensem
abbatem**

Epistola lxxij.

Dilectissimo suoramaldo. S.
cuius non pater aut dñs. s̄
frater et cōseruus. qd̄ fratri
carissimo. et fideli cōseruo Primo ne
mideas. si terrear dignitatis nomi
nibus: cū me ip̄is rebus sentiam in
dignum. Et te quidē decet vt facis:
sed michi assentire nō expedit. Nā
si tibi obseruādū putas illud. hono
re inuicem puenientes. et subiecti in

uicem in timore xp̄i: si nō frustra v
trobq̄ positū est inuicē intelligis eq̄
et michi utrūq̄ congruere. Q̄ si co
gitas tibi illam regule sententiā ob
seruandā. iuniores priores suos ho
nozent michi e regione in me. tem
venit ex regula veritatis. Etunt p̄
mi nouissimi: et nouissimū priuū.
Et qui maior est vestrū: fiat sicut iu
nior. Et quāto maior es: tanto hu
milia te in omnib⁹. Et p̄ināpē te
constituerūt: esto inter illos quasi v
nus ex illis. Et nō quia dñamur si
dei veste: s̄ adiutores sum⁹ gaudiij
vestri Et nolite vocari ab hoib⁹ rab
bi Et patre nolite vocare vobis sup
terā. Quātum itaq̄ tuis attolloz
fauoribus: tantū hys molib⁹ p̄moz
Vnde merito in psalmo nō tanto:
s̄ plango. Exaltatus autē humilia
tus sum: et cōturbatus Et quia ele
uans allisisti me. H̄c verus fortas
se p̄ferre qd̄ sentio. quia videlicet
qui me exaltat humiliat: et qui me
humiliat exaltat. Tu me ergo po
tius exaltando deiciis: et extollen
do premis. Sed ne ita premas vt
opprimas. Molantur me hec et hys
similia veritate testimonio: q̄ mira
modo dñi reprimūt erigūt. dum dei
cūc etudiunt: ita vt vñ p̄iectus
inde et prouectus. tota cum hylanta
te decantem. Bonum michi domi
ne quia humiliasti me: vt discā ius
tificationes tuas. Bonum michi
lex oris tui: super milia auri et ar
genti. Et hoc miraculū agit sermo
dei viuus et efficax: hoc illud ver
bū p̄ qd̄ facta sūt oia benignissime et
potēssimē opat: h̄ deniq̄ facit iugū

xp̄isto suauē/et on9 leue. libet am
 mirari q̄ leue sit onus veritatis.
Nū vere leue est qd̄ portantem nō
 grauat. sed leuat? Quid eo leui9
 onere. qd̄ non solum nō onerat. sed
 portat omnē cui portandum impo
 nitur? Hoc onus potuit utrū gra
 uidare virginē? granate non potuit
 it. Hoc onus ipsa quibus se prebu
 it sustentandū. senis symionis bra
 chia sustentabat. Hoc etiā paulum
 in graui licet et corruptibili corpo
 re positū. rapiebat vsq; ad terā ce
 lū. Quero in rebus si qd̄ forte hinc
 exponenti oneri simile inueniam
 et occurrat michi de penis auiū. qd̄
 utrūq; coaptum que quodā videli
 cet singulari modo. et corpulentiorē
 reddunt substantiā et agiliore. Mi
 tum opus nature. Vnde grossescit
 materia inde sarana leuigatur? z
 quātū crescit in massa. tantū decres
 cit in pondere. Hoc plane in penis
 xp̄isti oneris exprimit similitudi
 nem? qd̄ et ipse ferunt a quibus fe
 runtur. Quid z de quadriga dicā?
 Hec nimirū admota iumento. sar
 cinam que ab ipso moueri nō pote
 rat/auget quidem? sed portabilio
 rem facit. Onus oneri additur? z
 minus onerat. Sic z oneri grauis
 simo legis accedēs quadriga euā
 gelij. z auxit perfectionē/ z difficul
 tatem minuit. Velociter ait currit
 sermo eius. Sermo utiq; ante no
 tus in iudea tantum. nec se pre sui
 q̄tem grauedine valens ultra extē
 dere? q̄ppe qui ipsius moysi man9
 suo pondere pregrauatus dimitte
 ret. leuigatus per gradam/ z vult.

euangelicis superpositus/ velociter
 in omnē terram exiit / et in fines
 orbis terre celerime peruolauit.
Sed longe nimis digredior. Tu
 itaq; dilectissime cessa iam/ videris
 me oneribus magis obuiere q̄ at
 tollere. Alioquin cetui te inimicanti
 um michi. amica licet voluntate cō
 mites. Ipsi sunt de quibus solco so
 li deo ita conqueri in orationibus.
Et qui laudabant me? aduersum
 me iurabant. Ad quā meā querimo
 niā deum audio respondente mor
 et attestante. q̄ verax sit. **P**ete
 inquit qui te beatificant in errore
 te mittunt. Et ego. Avertantur er
 go in quā erubescētes? q̄ dicunt in
 euge euge. Quod tamen ne pute
 tur in quoscūq; aduersarios a me
 quādoq; intorta maledictio vlt̄ impi
 ratio? exponere debeo qualiter in
 telligam. **P**reter nimirū ut quicū
 q; estimant de me super id qd̄ vi
 dent in me. aut audiūt aliquid ex
 me? avertantur id est a laudibus
 meis in quas ignari nimie ferūtur
 resiliant/et pedem retrahant. Quo
 modo? Quādoq; videlicet agnos
 centes plenius. quem imoderat9
 laudant. et consequenter erubescē
 tes/ vlt̄ errorem suū? vel auia dep̄
 hensam inutilitatem. Et hoc modo
 utrūq; nocentū genus. et illi scili
 cet qui volūt michi mala/ z me ad
 ulatorie cōmendant. z hī qui licet
 innocenter/ tamen nocent. dum be
 niuole quidem. sed nimie laudāt.
 avertantur retrorsum et erubescāt?
 hoc est tam vilis et abiectus eis
 appareā. q̄tin9 pudeat eos talē ita

laudasse et sic desinant iam indiscre-
te laudare. Igitur aduersus utrosque
laudatores / illis me duobus muni-
re consueui versiculis. Contra ma-
luolos quidem precorem. auertantur
retrosum et erubescant qui volune
michi mala. contra beniuolos autem
proferens sequente. auertantur sta-
tim erubescences / qui dicunt michi
euge euge. Cum ergo ut ad te re-
uerter exemplum apostoli tue religiosita-
ti non dominari sed congratulari tan-
tum debeam. et iuxta verbum domini v-
nus sit pater noster in celis. nos autem
omnes fratres simus. non immerito
domini patris celsa nomina quibus
me honorandum. sed non onerandum
putasti scuto a me veritatis repuli
congruentius pro hijs me fratrem
nominans et conserui. tu propter
eandem hereditatem. tu propter equam
conditionem et ne si forte quod dei est
usurpauero michi audiam ab ipso.
Si ego dominus? ubi est timor me-
us? Si pater? ubi est honor meus?
Et prius quidem habere me erga te af-
fectum non nego. sed auctoritate tenuo
Nec enim te minore ut estimo / quam pa-
terno complector affectu. Hec ergo
pro tituli causa. Jam vero ut ad re-
liqua epistolae tue respondeam. eandem
quam tu de mei posse. et ego viassem
de tui absentia facere querimoniam.
nisi quia nostris quod ipse non negat
et affectibus et profectionibus dei est
preponenda voluntas. Alioquin quan-
do ego te comitem michi carissimum val-
deque necessarium. quippe obedientissi-
mum in agendis. studiosissimum in
inquirendis. in conferendis utilissi-

imum. promptissimum in rememo-
randis? pater longe fieri a me. si
non esset christus in causa? Beati
si sic permanserimus usque in finem /
semper et ubique querentes non que-
noscitra sunt sed que ihesu christi.

Ad eundem.

Eplā lxxiij.

Plagis dilectissime fili. R.
super multis tribulationi-
bus tuis? priusque querimo-
nijs. me quoque exortas ad plange-
dum. Nec enim te dolente possum
non dolere? nec nisi molestus et anx-
ius tuas molestias et anxietates au-
dire. Verum. quia hec ipsa mala que te
inuenisse causaris. et ego preuide-
ram. Et tibi si recordaris predixe-
ram? puto leuius te prescitis portis
te debere et michi unde parare po-
tes. molestum non esse. Datis nam-
que et plusquam satis crucior te carente
te non videndo. te dulcissimo michi
solacio non fruendo? ita ut pene pe-
niteat me quod te elongauerim a me
Et licet caritas hoc cogeret? qua-
tuncq; tamen necessitate quo te non
videam nissum. plango te tanquam a-
nissum. Cum ergo super hoc etiam
velut quodam tue pusillanimitatis
baculo me percellis. qui michi debu-
eras esse baculus sustentationis? tris-
ticiam super tristitiam ingeris. et cru-
ciatum cruciatibus addis. Et si mi-
chi plium est. nullas tuas angustias
dissimulare? tibi tamen durum
est sic affecto curas indicare Quid
enim necesse est. satis sollicitum ampli?

sollitate? et absentia filij saucia pa-
tris viscera. grauiorib9 torquere do-
loribus? Onus meū tibi partit9 sū
ut filio. ut necessario? ut fideli coad-
iutori meo. Vide quomodo te opor-
teat paternam portare sarcinam.
Si enim sic portas ut me non alle-
ues. sed magis premas? tu quidē
es oneratus? sed ego non sum exo-
neratus. Hoc autem onus anima-
tum est? et infirmatum. Nam que
sane sunt portare non indigent? ac-
per hoc nec on9 sunt. Quoscūq; igitur
de tuis inueneris tristes. pusil-
lanimes. murmurosos? ipsorum te
patrem. ipsorum te noueris esse ab-
batem. Consolando. exhortando. in-
crepando agis opus tuum. portas
onus tuum? et portando sanas q̄s
sanandos portas. Si quis vero ita
sanus est ut magis iuuat te q̄ iuuat
te a te? huius te non patrem. s; pa-
rem? comitem non abbatem agnos-
cas. Quid igitur causas te aliquo-
rum qui tecum sunt magis grauari
cōsortio. q̄ sui solatio? tū sol9 oīm
oib9 datus sis solaciū. tanq̄ omni-
bus sanior. omnibus fortior. qui o-
mnibus sufficiat per dei gratiam sola-
tari. et a nemine omnium indigeas
confortari? Deniq; in quātum gra-
uaris. in tātum lucraris? et in quā-
tum iuuans. in tantum tua tibi pre-
mia minuis. Elige ergo quos eli-
gas? an qui grauando iuuant an q̄
iuuando grauant. Nij tibi promerito-
res? illi fraudatores meritorum
existunt. Nam qui socij laboris?
proculdubio mercedis participes e-
runt. Dicens ergo te nullum iuua-

re non iuuari? illius te agnosce vi-
tarium. qui venit ministrare non
ministrari. Plura tibi ad tui conse-
lationem scribere volebam? sed non
fuit necessariū. Nam quid op9 est
verbis superfluis mortuā caritā im-
plere? ubi uiua p̄sens loquitur?
Viso siquidem p̄iore puto qd ista
tibi sufficiant? et ad eius p̄ntiam spi-
ritus tuuereuixerit? ita ut iam con-
solationem scriptor9 nō requiras?
tū interim licet verborum illi9 sola-
tio releuari. In quo et p̄ quē meum
quoq; sp̄m quē tibi in tuis lris mīt-
ti postulasti. si quo mō tū mīttere po-
tuit. missū esse nō dubites? tū quip-
pe ut bñ nōstis idē meū q̄ filiū? eadē
solet esse volūtas

Ad eundē. Ep̄la lxxiiij.

Sperabam tūc aliquod me p̄-
cepturū mee p̄ro te sollititudi-
nis remediū? si tua te nō indicante
nescirem in cōmoda. Vñ et in alia
ep̄la memini me ad te sic inter cete-
ra scripsisse. Et si inquā michi p̄iū
est nullas tuas angustias dissimu-
lare? tibi tamen durum est sic affec-
to cunctas indicare. Sed ecce unde
meas michi curas credidi leuiga-
ri? inde fateor ampl9 grauari me
sentio. Nam ante quidem sola que
te innotescēte peraperem? aut do-
lebam. aut metuebam. Nunc au-
tem quid vnq̄ mali euenire potest?
quod ego non metuam? Immo
iuxta tuum ouidium. quando ego
nō timui grauiora pericula veris?
Ego quippe suspectus omnia quo
inertus de omnibus? veram sepe
de falsis tristitiā cōtrahere cogor.

Mens siquidem quā semel affecterit
caritas: sui iuris esse nō sinitur. Me-
tuit qđ nescit: dolet qđ nō oportet:
solllicitatur plus qđ voluerit. Et vñ no-
luerit: cōpatitur nolens. misereatur
inuita. Et quia vides fili nec meā
inutilosam industriā. nec tuā piā
prudentiā in hac pte pdesse michi:
iam queso noli celare que circa te a-
guntur: ne vñ te michi parare pu-
tas. magis affligas. Opuscula mea
que habes: da opam cum oportune
potueris. ut habeam.

Ad artandū pultariēsem abbatē
Epistola lxxv.

Quicquid gratie et dilectionis si-
bi impendere possunt absentes
amici. puto et me debere tibi. et mi-
chi debere a te: non solum ob consoz-
tium ppositi et pfectionis: sed etiā
ex debito nostre inuicē pristinae soci-
tatis. Que tam grata vtriqz tam-
qz debita deuotio. quantum in vno
quoqz nostrū ferueat: in nullo eu-
tius agnoscere seu innotescere possu-
m9. quā si alterutrum non celemus. si
quid forte de alterutro qđ nō dece-
at audim9. Audiui autē ego de te:
qđ de scō cōuētū tuo abbatiā in hys-
pania cōstruere velis. Qđ michi ni-
mirū in magnam amirationē venit
qđ cause videlicet sit quid consilij.
quid re utilitatis. qđ filios tuos
exulare cupis: in locum utiqz tam
longinquum. tanto sumptu et labo-
re. et querendum et edificandum:
cum pro te habere possis. ubi e-
os colles. iam edificatum et be-
ne preparatum. Nec enim ut reor

hinc te exarsare potes: qđ locus ille
tuus non sit. cum certissime sciam9
facillime si vis tuus esse possit. Nū-
quid nā abbs dñs D. qui illum te-
net tibi requirenti negaret? Immo
si velles accipere/ gratissimum habe-
ret. nō quia bonus non est. sed quia
sibi ut scis opus non est. Tamen
dum valde tibi pariter et michi ne-
si sollitate in operibus nostris nō ser-
uamus quod apostolus dicit nemo
adolefcentiam tuam contempnat.
citius quia iuuenes sumus/ de leui-
tate notemur. Sed confido quia tu
consultus ages. et locum qui viani-
or etiam constructus est eliges. quē
amico quidem tenenti/ nosti oneri
esse. tibi autem necessarium fore.

Ad eundem.
Epistola lxxvi.

Inde placuit vestre digna-
tioni fratrem hūc nostram
paruitatem cōsultare sic nos
quod nobis visum fuit noueris con-
silium dedisse. ut saniori non pzeu-
dicauerimus. Ne ergo tecum quos
scis superflua narratione grauem9
hec est sūma consilij. Periculosū qui-
dem est et fortassis illicitum/ homi-
nem post diutina in domo et habitu
religionis conuersationem/ ad secu-
lum redisse. quiqz prius et adhuc p-
ore vxore viuentē ac consentiente
fortissime ac diutissime continen-
tiam tenuit. secundis rursus amplexi-
bus se ineptissime atqz inhonestissi-
me implicasse. Quia tamen pub-
lice ac solempniter iuxta morem
ceterorum hominum et sine querela

vel calumpnia ipsum qualecūq; co-
lugiū celebratū fuit: non nobis vi-
detur tutum. illum illam nō cōsenti-
entē dimittere. nisi p̄us episcopalis
auctoritatis vel p̄silio fretum vel i-
p̄io: aut certe cōiastico canonicos
iudicio. **Q**uā vero hoc tam grande
hoīs p̄iulū ad te nimirum nō mi-
nima ex p̄te respiciet credim⁹. ex eo
quippe q̄ volente ac flagitante suū
cōfirmate p̄positum nimis suscipe
distulisti. occasione sumpta dyabo-
lus in hec cū mala p̄cipitavit: om-
nino ex caritate suademus et cōsuli-
mus. ut quacūq; industria quocūq;
sūptu vel labore potes miserū oīmo-
da satagas liberare: cōueniēdo scilicet
aut mulierem ut illum spōte dimittat
et cōtinentiā p̄mittat: aut epis-
copū ut ambos vocari iubeat et qd
recto posse fieri credimus iudicio se-
paret.

Ad magistrū hugonē de sancto
victore.

Eplā lxxvij

Si tibi videor tardius re-
scripsisse: scito me tarde q̄z
accepisse ad quod rescribere
Nam quod miseras. non continuo
ad me vsq; perlatum est: sed ponti-
nina diu ante retentum. Porro ubi
accepit: moram minime feci in rescri-
bendo. Ceterum id breuius q̄ tua
forte deposcit intentio: sed nō pla-
ne q̄ mea occupatio sineret. Curavi
tū ne te vtiq; lateret. quicquid su-
p̄ interrogatis ego sentirem: tuo sa-
ne eadem mea sensa et oīo et īgeni-
o plenius astruenda relinques. si ita
oportere cognouero. **N**ec dubito

ad manū tibi esse rationes certas
et congruas auctoritates: quib⁹ fa-
cile id possis. **I**s ergo citius me res-
pondere assertionibus iubes. et no-
men taces. tibi uouerit a me super
consultis qd sentio dictum. nō sibi
cōtradictū: etiam si quid aliter ab
ipso sapim⁹. **N**am si verum nos sa-
pim⁹: veritas ei p̄tradiat non nos.
Sed enim si non confunditur acq̄
escere veritati: et veritas cum eo sa-
pit et nos. **P**rimū autem: seruū dei ta-
men nō oportet litigare. sed magis
patientem esse ad omnes. **N**ec q̄
non querimus pugnas verborū:
nouitates quoq; vocum iuxta apos-
tolicam doctrinam euitamus. **P**a-
trum tantum opponimus sentētiās
ac verba p̄ferimus. et nō nostra.
Nec enim sapientiores sumus. q̄
patres nostri. **H**abundet sane in su-
o sensu qui vult quātum vult dum-
modo nos paciatur in scripturatum
sensibus habundare quomodo dicit
apostolus. **N**on q̄ sufficientes si-
mus cogitare aliquid a nobis. tan-
q̄ ex nobis: sed sufficientia nostra ex
deo est. **S**cribis itaq; quēdam asse-
rere (nescio quem/nam non noīas)
ex quo primū dictū a domino legi-
tur. nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua
et spiritu sancto non intrabit in reg-
num celorum: ex eo neminem abs-
q̄ eodem percepto actualiter visibi-
li sacramento. vel eius vice marti-
rio. vllatenus potuisse saluari. **P**z
et si forte illud quispiam cum vera
fide et contritione cordis expete-
ret. sed p̄cuentus mortis artia-
lo assequi qd cuperet non valeret.

tamen omnino dampnari. Vbi pri-
mo de temporis quidem p[re]fixione
durum nimis austerius videtur :
ut videlicet verbum absconditum
palam iam noceat : et ante iudex
feriat q[uam] minetur : q[uo]dq[ue] interim in te-
nebris loquitur et in aure saluatoris.
nondum quidem saluet quia nondum
apparet. et iam m[un]dum impleat co[n]-
tempnatis. Ita ne ergo verbum sa-
lutis. et p[re]ceptum vite non prius
vitam restituere valuit q[uam] mortem in-
fligerit : idq[ue] eo innocentibus quo
et nescientibus voluntatem domini
sui : N[on] gentem ignorantem et ius-
tam ut cum ethnico loquamur. de-
buit interficere deus : Quis ita sa-
piat : Non equidem vite concordat
auctori. morte quidem qua extermi-
nare venerat uti mox in initio via[m]
suam ad p[re]iudicium seculi : celestis
adhuc recentissimum ignorantis
edictum. Refas est p[ro]fecto senti-
re de omniu[m] largitore bonorum :
q[uod] tam malum p[ri]ncipium dederit
adueniens. Minime p[ro]p[ter] hoc id e-
go quippiam de xp[risto] assenserim
q[uo]d magis ab antixp[risto] merito for-
midatur : quia videlicet et ipse pa-
rauerit sagittam suam in pharetra :
ut sagittaret in obscuro rectos corde.
Quanti namq[ue] interim toto orbe no[n]
baptizati moriuntur : p[ro]fecto igno-
rantes. quid cu[m] nichodem[o] ihesus
noctu secretoq[ue] co[n]fabularetur. Quid
ergo : Necdum lex p[ro]mulgatur :
et iam p[re]uariantes tenentur :
Et quomodo inquit credent in eum
quem non audierunt : Quomodo
vero audient sine p[re]dicante : Quo

modo autem p[re]dicabunt nisi m[un]di-
cantur : Necdum iniuncta. necdum
vulgata. necdum audita p[re]dica-
tio est. et iuxta pigri aut nequa serui
sententiam tam durus est dominus :
ut necdum scita iam metere velit et
non sparsa colligere : Absit. P[er]d[ur]e
audi magis huius rei veritatem. Qui
vnicus est magister in celo et in terra.
ei qui magister tantum in israel erat
famulari p[ri]uatoq[ue] colloquio trade-
bat q[uo]d traderet. docebat q[uo]d doceret :
non q[uo]d exigeret et ab absentibus.
non unde p[re]scriberet et hijs qui
non audierant. Valde quippe in-
iuste exigitur obeditio : ubi non p[re]-
cesserit auditio. Neq[ue] enim tale
est hoc : q[uo]d et absq[ue] p[ro]mulgatio-
ne. naturalis lex ignorare non si-
neret. quale verbi gratie illud est.
Quod tibi non vis fieri : alij ne fe-
ceris. Facilius enim magis quo-
dammodo est et non naturale man-
datum. Quenam enim natura seu
ratio docet. internam eternaq[ue] salu-
tem. mortalium neminem posse per-
cipere : cuius foris corpus perfusu[m]
visibili non fuerit elemento : Ha-
cramentum dei altissimi est suscipi-
endum non disutiendum : veneran-
dum. non diiudicandum : fide sortitum.
non innatum : traditione sanxi-
tum. non adinuentum ratione.
P[ro]p[ter]o fidem necesse est ut auditus
p[re]cesserit : dicente apostolo. E-
go fides ex auditu. Quid ergo om-
nino sciri non poterat si non audire-
tur : quo pacto querso erigi debeat
et anteq[uam] audiretur : Vide autem
quo huc refugit apostolus : et de solo

auditu conuincit incredulos. **¶** **¶** **¶** dico
inquit. Numquid non audierunt? Ac
si dicat. Excusari poterant. si non au
dissent. Vbi enim non est lex/nec
preuentione. Nunc vero cum in omnem
terram exierit sonus predicantium/et
in finibus orbis terre verba eorum/quia
dissimulari iam non valet auditus
profecto inexcusabilis est et contemp
tus. Multa profecto scienda nesciuntur.
aut sciendi incuria. aut discendi
desidia. aut verecundia inquirendi.
¶ Et quidem huiusmodi ignorantia
non habet excusationem. **¶** Sed nun
quid forte tale est hoc quod inquisi
tum humano possit addisci magiste
rio? Homo hominis nisi ipso indi
cante non intelligit cogitatum? quan
to minus diuinum quis poterit inues
tigare consilium. nisi cum ipse voluerit
reuelare? Audi denique ipsum. **¶** Si non
venissem aut et locutus eis non fui
sem. peccatum non haberent. **¶** Non di
cit simpliciter et locutus non fuisse/
sed inter se sententia eis. et locutus eis in
quit non fuissem. ostendens sine du
bio non ante censeretur inexcusabilis
de contemptu quam ad ipsorum usque no
ticiam iussio perueniret. **¶** Nam si lo
cutus quidem fuisset. sed non eis. inobe
dientie culpam. ignorantia nichilo
minus excusaret. **¶** Nunc autem inquit
quoniam locutus sum eis. excusatio
nem non habet de peccato suo. **¶** Un
de et aiebat. **¶** Ego palam locutus sum
mundo. et in occulto locutus sum nichil.
¶ Non quod suos domesticos multa in
occulto priuatimque non docuerit. sed
quod tanquam nichilum inter se reputaret et
nec penam nec premium ea agere

que in secreto tradebat iudicaret. et
donec de medio fierent. et prodirent
in lumine. Denique et dicebat.
¶ Quod dico vobis in tenebris. dica
te in lumine? ut merito videlicet
iam audientibus obediencie vel me
ritum ascriberet vel contemptum.
cum in medio proferrentur. **¶** Item
qui vos audit inquit me audit? et
qui vos spernit me spernit. **¶** Ac si di
ceret. **¶** Iudicium meum inter obediens
tes et contempnentes. non de mea
secreta traditione? sed de vestra pub
lica predicatione pendebit. **¶** Sed
forte aliquis dicat eos quidem qui
non audierunt. et si non de contem
tu iudicari. dampnari tamen prop
ter originale peccatum? a quo uti
que nisi per lauacrum emundari nini
me potuerunt. **¶** At vero quis nesciat
et alia preter baptismum contra origi
nale peccatum. remedia abiquis non de
fuisse temporibus? **¶** Abrahæ quidem et
semini eius? et circumcisiōis sacramentum
in hoc ipsum diuinitus traditum est.
¶ In nationibus vero quotquot inuēti
fideles sunt. adultos quidem fide et
sacrificiis credimus expiatis? puul
autem etiam solam profuisse. p
mo et fuisse parentum fidem.
¶ Porro hoc ita usque ad baptismi te
pora perdurasse? quo uno substitu
to vacasse cetera. **¶** Querimus itaque
baptismi tempus. ex quo ceperit. **¶** Ex
quo inquit primum dictum est. nisi
qui renatus fuerit. et cetera. **¶** Tene
ergo firmiter dictum hoc ad nicho
demum utique amicum ihesu. occultum
tamen propter metum iudeorum. ocul
tis illud de nocte requisisse colloquium.

Quanta autem putas obisse inte-
rim ut de gentibus tunc milia cir-
cūfessorum? tūc necdum in lucem p̄di-
erat quod de baptismo tūc in tene-
bris dicebatur? Quid ergo? Dāp-
natos illos omnes dicim? et bap-
tizati non sūt? Fit ergo iniuria an-
tiquo illi dei eque mādato? si nouo
adhuc furtive quodāmodo supueni-
ente. nō tamē subueniente. illud i-
ta subito euaniuisse putetur? ut p̄-
desse deinceps nō valeret. Et quidē
q̄ longe post putas publice predi-
catum et clamatū super tecta fuis-
se. si arcū adāmini. x̄ps vobis nō p̄-
derit? Quomō deinde stabit illud.
quia a diebus iohānis baptiste reg-
nū celorū vñ patitur? si p̄cipue
tunc tēporis cōtigisse constiterit hu-
iuscemodi a regno dei violentā in-
terdusione. qualis quidem nec an-
te fuerit. nec post futura sit? Sāxi-
to quippe noui mysterij decreto sed
adhuc secreto. q̄nam queso morie-
tibus interim ad regnū patet acces-
sus. dū et vetus iam deficiat. quoni-
am a nouo excluditur. et nouū cū
non subuenit. quoniam dum nesci-
tur non perapitur? O infeliciſſima
illa tempora. que sola a seculis om-
ni penitus salutis remedio vacua
transierunt? dum et arcūasio que
illo vsq; viguerat. prodesse iā sub-
ripiente baptismo non auderet?
et baptisma quoniam adhuc late-
ret non succurreret. Forſan dormi-
ebat eo tempore deus? nec fuit in-
terim qui redimeret. neq; qui sal-
uum faceret. Datis p̄fecto ex-
hijs / quantum reor / apparet. q̄

dampnatio non baptizatorū et fuf-
tratio arcūasoz. et euacuatio sacriſi-
cioz / que forte cōtra originale pec-
catū. ritus obseruabat antiqu9 gene-
raliter iā tūc minime aperit q̄ nī
choremo clam dictū est. nisi quis re-
natus fuerit ex aqua et spū scō. nō
intrabit in regnum celorum. sed nec
quando apostolis palam iniunctum
est. ite docete omnes gentes. bap-
tizantes eos in nomine patris et fi-
lij et spiritus sancti. sed ex eo tem-
pore tantum cuiq; cepit antiqua ob-
seruatio non valere. et non baptis-
mus quisq; noui p̄cepti reus exis-
tere / ex quo p̄ceptum ipsum in-
tersubriter ad eius potuit petuenire
noticiam. Danc paruulis et necdū
ratione vtentibus. quia sola nocere
creditur peccati contagio. non etiā
mandati p̄cuaratio / tā diu creden-
dum est antiqua valuisse sacramen-
ta. q̄ diu palā interdicta non fuisse
cōstiterit. An vero ultra pence deū
est non meū diffinire. Porro in ma-
iori etate. quisquis post vulgatū ubi-
q; baptismi remediū tenuit iā bapti-
sari generali originali q; macule ad-
dit et ex x̄po crimine supbie dupli-
cem scū portans iustissime dampna-
tionis causā. si sic de corpore exire
contigerit. Tamē si ante exitū res-
puerit et voluerit? petierit baptis-
ari. sed mortis p̄occupatus articulo.
forte optinere nequerit. dū non de-
sit fides recta / spes pia caritas sincē-
ra. propius sit michi deus. quia
huic ego ob solam aquam si defue-
rit nequa q̄ omnino possum despera-
re salutē. nec vniū credere fidem.

nec perfundere spem nec exaltare cari-
tatem: tantum si aquam non percipit
sed sola ut dixi prohibeat impassibili-
tas. Si quis aliter sapit viderit unde
sibi quod asserit persuaserit: nam
me non facile fatore assentire: si non
firmior induerit: vel ratio ad intel-
ligendum: vel ad credendum quoad
veritas. Sed miror admodum si no-
uus iste nouarum inuentor asserti-
onum et assertor inuentionum: in-
uenire in hoc rationem potuerit quod
sanctos patres latuerit ambrosium
et augustinum: siue auctoritatem e-
orundem auctoritate potiorum. Nam si
nescit: uterque idem profecto sensit:
quod fatemur sentire et nos. Librum
certe ambrosii de morte valentiniani
legat si non legit: recolat si iam
legit: non dissimulet si recolat: et a-
nimaduertet sine dubio factum: ho-
mini non baptizato et mortuo fiden-
ter de sola spe salutem presumere: et
tribuere indubitanter bone volunta-
ti quod defuit facultati. Legat et
augustinum de unico baptismo li-
brum quartum: et se vel agnoscat
impudenter deceptum: vel probe-
t impudenter obstinatum. Baptismi
inquit vicem aliquando implere
passionem: de latrone illo cui non
baptizato dictum est: hodie mecum
eris in paradiso: beatus cyprianus
non leue documentum assumit. Et
addidit. Quod etiam atque etiam
considerans: inuenio inquit non tamen
passionem pro nomine christi id quod ex
baptismate deerat posse supplere. Sed
etiam fidem conversionemque cordis:
si forte ad celebrandum mysterium

baptismi: in angustijs temporum suc-
curri non potest. Et infra. Quam-
itaque aut valeat etiam sine visibili
sacramento baptismi: quod ait apostolus
corde creditur ad iusticiam: ore autem
confessio fit ad salutem: in illo latro-
ne declaratum est. Sed tunc inquit im-
pletur inuisibiliter: cum mysterium bap-
tismi non contempnit religionis. Sed
articulus necessitatis excludit. Et
quidem non ignoro retractare ipsum
ad quod posuerat testimonium de la-
trone nunc perdoneum ad comprobanda
illam sententiam confiteri: co-
quod sane incertum sit verum nam fue-
rit baptizatus. Ceterum sententiam et
audacter prosequitur et multipliciter
confirmat: nec vspiciam nisi fallor re-
tractasse reperies. Item in alio loco
augustinus: cum aliquos premisissimam
quos scriptura commemorat: inuisi-
biliter quidem: non tamen etiam
visibiliter sanctificatos: tandem in-
fert. Ex hijs colligitur aut inuisi-
bilem sanctificationem quibusdam
affuisse: et profuisse sine visibilibus
sacramentis: que pro temporum
diuersitate mutata sunt: ut alia
tunc fierent: et alia modo sint.
Et paulo post. Nec tamen inquit
visibile sacramentum omnino con-
tempnendum: nam contemptor e-
ius inuisibiliter sanctificari non po-
test. Vbi satis euidenter ostendit:
fidelem et conuersum ad donum:
non si nequiuert sed si contempse-
rit baptizari: fructu priuari bap-
tismi. Ab hijs ergo duabus colu-
nis (augustinum loquor et ambrosium)
crede mihi difficile auellor. Cum hijs

Inquam me aut errare aut sapere fa-
teor: crederet et ipse sola fide hominem
posse saluari cum desiderio percipiendi
sacramentum. si tamen pro adimple-
do desiderio mors anticipans seu ali-
a quecumque vis inuincibilis obuiaret.
Vide etiam ne forte ob hoc salua-
tor cum diceret qui crederet et bap-
tizatus fuerit saluus erit. caute et
vigilanter non repetierit. qui vero
baptizatus non fuerit. sed tantum/
qui vero inquit non crediderit con-
demnabitur. nimirum inueniens so-
lam interdum fidem sufficere ad sa-
lutem. et sine ipsa sufficere nichil.
Quapropter et si martirium vicem
baptismi posse implere creditur: non
plane hoc facit pena. sed ipsa fides.
Nam absque ipsa quid est martirium
nisi pena? **Q**ue ergo martirio pre-
stat ut absque ulla dubietate per bap-
tismum reputetur? ipsa itaque infir-
ma et imbecillis per se erit. ut quod
dare alteri valet sola non valeat op-
tinere? **E**st proesus sanguinis pro
christo effusio. magne cuiusdam fi-
dei indubitata probatio: non deo ta-
men sed hominibus. **P**ed quid si
deus qui profecto ad probandum
quod vult nullis indiget experimen-
tis. eque magnam in corde cuiuspi-
am in pace morientis inspicat fidem
martirio quidem non interrogata
martirio tamen idoneam? **S**i reor-
datus fuerit homo necdum se salu-
tis percipisse misterium et dolens
penitensque toto desiderio expetie-
re. sed assequi mortis celeritate per-
occupatus nequiverit: dampnabit
fidelem suum deus. dampnabit in-

quam hominem pro se etiam para-
tum mori? **P**aulus dicit. **N**emo po-
test dicere dominus ihesus: nisi in
spiritu sancto. **N**unc ergo qui in ar-
ticulo mortis non solum inuocat do-
minum ihesum. sed ipsius quoque toto
desiderio expetit sacramentum: di-
cemus aut non loqui in spiritu sanc-
to? **N** falsus erit apostolus. aut et cum
spiritu sancto dampnari? **V**aluato-
rem habet habitantem per fidem in
corde. et in ore per confessionem?
et cum saluatore dampnabitur?
Pro certo cum non aliunde martiri-
um nisi ex fidei merito illam optinu-
erit prerogatiuam. et singulariter
vix baptismi secure suscipiatur: non
video cur non ipsa eque et sine mar-
tiritate apud eum tantumdem possit.
cum et sine martirij probamento per
culdubio innotescat. **P**ossit sane tan-
tumdem dixerim quantum ad salu-
tis spectat optatum. non autem ad
meriti cumulum. quo indubitanter
martirium antecellit. **L**egimus. **O**m-
nis qui odit fratrem suum: homici-
da est. **E**t item. **Q**ui viderit mulie-
rem ad concupiscendum eam: iam
morchas est in corde suo. **Q**uid pla-
nius quam voluntas pro facto reputetur
et ubi factum excludit necessitas? **N**isi
forte putetur in malo quam in bono effica-
cie inueniri voluntas apud deum quam caritas
est. et promptior esse ad irascendum
quam ad remunerandum misericordiam et mi-
serator dominus? **Q**uoniam is qui in alieno de-
bito se teneri forte in extremis posi-
tus recollit. si desit unum persolvat. solo ni-
chilominus penam et cordis attritione op-
tinere veniam creditur. ne iam pro eo dicitur

netur: sic sola fides et mētis ad te
um cōuersio. sine effusione sangui
nis. et sine p̄fusione aque salutem
sine dubio opatur volenti. s; nō va
lenti p̄hibere articulo baptizari.
Et sicut nulla illi penitētia remitti
tur peccatum. si cum possit nō resitu
it ablatū: sic et huic nulla p̄derit
fides. si cū possit nō p̄cipit sacramē
tū. **Q**uā h̄ fidem cōuinātur nō ha
bere p̄fectam si negligit. **V**era enim
et plena fides. vniuersa p̄cepta cō
plectitur. **E**st aut̄ hoc vñū ipsumq;
p̄cipiū ex p̄ceptis. **M**erito ergo nō
fidelis s; plane rebellis atq; cōp̄
tor reputabitur. q̄squis obedire ren
uerit. **Q**uō deniq; fidelis? qui dei
p̄tempnit sacramentū? **D**ane infā
tes q; hanc p̄hibente etate nō pos
sunt habere fidē. hoc est cordis ad
deum cōuersionem: et consequenter
nec salutem. si absq; baptisimi per
ceptione moriūtur. **N**on q; vel ipsi
quando baptizantur fide omnino ca
reant sine qua impossibile est vel ip
sos placere deo: s; saluātur et ipsi p̄
fidem nō tamen suam sed alienā.
Dignū nempe est. et ad dei spectat
benignitatem: ut quibus fidem e
tas denegat p̄p̄riam. gratia p̄
desse concedat alienam. **N**ec enim
omnipotentis iusticia. p̄p̄riam putat
ab h̄is exigēdam fidem: quos no
uit p̄p̄riā nullā habere culpā. **P**orro
aliena op̄ est fide. cū sine sordē nō
nascantur aliena: quatin9 nec a p̄
uulis alienū sit qd̄ de oib9 genera
liter dicitur. fide mūdās corda eorū
Nec dubiū q; macula cōtracta ab
alijs: aliorū quoq; fide valeat vel

debeat emundari. **H**ec sunt quippe
iudicia diuine iusticie: in quibus ex
ultans sanctus dauid. memoz sui in
quit iudiciozū tuozū a seculo dñe: et
cōsolat9 sū. **H**uc v; de h̄is. **A**s
serit p̄terea ut dicit ille quē dñs. a
nes at̄quos iustos. quotquot vide
licet xp̄isti aduentū p̄cesserūt. tā
tam omnino habuisse p̄scientiam
futuroz. quātam nos q; post sum9
p̄teritorum scientia: ita ut null9
vel simplicium iustoz aliquid p̄ter
sus ignoraret ex omnibus q; modo
nobis euangelica pandit hystoria.
Verbi gratia. **V**erbum incarnatū.
partum virgīnalem. doctrinam sal
uatoris. miracula. crucē. mortem. se
pulturam. descensum ad inferos. re
surrectionem. et ad celos ascensionē
sic omnino omnibus illozū tēpo
rū iustis. et apte oīa et distincte sin
gula fuisse p̄cognita. quēadmodū
suo sūt tpe post exhibita et mō cog
nita nobis: adeo ut nec iusti fuerūt
nec salui sint. quib9 ita data om̄ia
et p̄spiciua non fuerūt. **E**t id quidē
falsum. **P**etum. ad refellendum tu
tanta in tua epistola posuisse vide
tis. ut nil addendum penit9 putē:
et p̄ne quid addi possit non inueni
am. **D**e homine tñ qui ista loq̄tur
pace ip̄ius dico paucas qd̄ sentio. **V**i
detur plus nouitatis curiosus. q̄
studiosus veritatis: grauiorq; de ō
ni se sentire cum alijs. et dicere qd̄
aut solus non dixerit aut p̄rimus.
Vnde sit: ut in h̄is que sentit et
loquitur modum omnino tenere
aut ignoret aut dissimulet. **P**are
enim et in hac assertionē suā dum

pares in scientia faciunt omnes qui ven-
tura spectabant hijs qui preterita legunt
deum profecto aut nimis parum pre-
dicat aut nimis largum oculum discre-
tionis ex nulla parte aperies. Aut ei
numerum electorum illius temporis sub
paucitate edigit rarissimorum spiritualium
quos per sue sanctitatem speciali
excellencia insignes illustres illis tem-
poribus extitisse ac singulari munere
spiritus singula uti ventura erat pre-
videre certissime potuisse scriptura com-
memorat. Et sic nimis abbreviat
manum dei dum preter paucos illos per-
fectissimos neminem eo tempore putat
potuisse salvari? aut certe si illa
tempora multitudinem salvandorum etiam
preter istos habuisse non diffitetur
magna sed inaudita divini muneris
largitate veteri populo collata asse-
rit. siquidem omnem multitudinem omnia
que de misterio nostre redemptionis
superius enumerata sunt liquida pre-
cognovisse constiterit. Cum ei ex hijs
quipiam tunc nec scriptum manifestum
nec publice predicatum fuisse manifestum
sit. restat ut fateamur omnia om-
nibus per spiritum revelata fuisse. et sic
omnes spirituales omnes perfectos omnes
extitisse prophetas quotquot ab ad-
ventu domini retro iusti et salvi fuerunt.
Fuit itaque antiquis temporibus aut
parva saltem aut nimium numerosa
perfectio. Quorum quidem quodli-
bet sapere discretionis terminos ex-
cedere est. Quod si videatur tolerabili-
us primo a deo iustis iudicatur re-
plere potius et ditasse secula illa
multitudine perfectorum quam salvanda-
rum tanta fuisse paucitate contentum

quatinus et salvi non pauci tunc fie-
rent. Et omnes nichilominus repleti
spiritu prophetico necdum revelata
mysteria iam tunc penetrarent. si inquam
hoc recipitur benediamus quidem deum
in donis suis. sed quid tempori gratie
reservatum sit non videmus. Nisi quod
tempus gratie illud potius iuxta sen-
tentiam hanc fuerit appellandum
in quo tot et tante dei populo divinitus
spiritus affluebant ut illud proesue in-
credibili felicitate cerneretur imple-
tum quod moyses optabat cum diceret.
Quis dabit ut omnes prophetent?
Queso quid simile attulit euangelium?
Frustra gloriae paulus de primi-
tivis spiritus quas se putat cum suis co-
pulis accepisse. cum nil tale in die-
bus suis potuerit experiri. Denique
aiebat. Nunquid omnes prophete?
Frustra inquam gloriae de euangelio
suo quia non ab homine neque per homi-
nem illud accepit. sed quasi speciali
quodam prerogativa per revelationem ihe-
su christi. cum et ante ipsum per spiritum
fuerit etiam populis revelatum. Unde
nec apostolus petrus profecto debuit
prophetiam illud ad sua tempora re-
torquere. effundam de spiritu meo su-
per filios et filias vestras et prophete-
tabunt filii vestri et filie: si habun-
dantior iam precesserat transactis
seculis effusio spiritus. Aut certe per
propheta vel potius in propheta deus
si vere illa tempora apostolica cum
hoc diceret intuebatur. non plane
effundam sed subtraham magis de
spiritu meo dixisse debuerat. Quid
enim? Si filijs euangelij omnes
petres iustos pares facimus in si-

60
entia. nunquid non et superiores in
gratia consequenter fateri necesse
est. utpote quos nō lectio sicut nos
aut predicatio. sed ipsa vntio do
auerit omnes de omnibus? **E**sta
tamen. toleremus nos nostram in
iuriam et apostoli quoque suam. ut
et ipsis minimi etiam antiquorum
iustorum comparentur in scientia.
preferantur in gratia. **P**ed est sane
qd vllō oīo pacto merito non feri
mus. ut dominus videlicet glorie
sentiat vel falli vñq potuisse/vel
fallere voluisse. **Q**ui quidem ipse
protestatus est. inter natos mulie
rum maiorem iohanne baptista nō
surrexisse. **V**ide autem si non vere
falsum fatei cogimur veritatis hoc
testimonium. si tantum tribuamus
veteribus q̄tum nec iohanni vendi
care valemus. **N**on utiq; sit iniuria
iohanni/ si quid ignorasse creditur
aut dicitur. nimirum quod si ipse
non diffitetur. **P**ed si quod prece
ni veritatis negamus. contra pre
conium veritatis alteri damus? hoc
non tantum iniuria sed et blasphe
mia est. et plane iohanni non con
tradictum sed veritati. **Q**uid ergo?
Amicus sponsi dubitat et querit.
tu es qui venturus es an alium ex
pectamus. et nos milibus hominū
veritatem de omnibus. nostra
mendacio confirmamus? **N**ec ip
sos de se ita veteres sensisse. pauis
aducere possumus. **M**oyse scri
bit/ deum ad se loquentem: dixisse
sic. **E**go sum deus abraham et de
us ysaac et deus iacob. et nomen
meum adonay non indicavi eis.

subaudis: sicut tibi. **O**stendit ergo
se de dei notitia plus aliquid pre
cedentibus patribus accepisse. **D**a
uid quoque super doctores suos et se
niores donum sibi intelligentie au
dacter presumit. ita dicens. **S**uper
omnes docentes me intellexi. quia
testimonia tua meditatio mea est.
Et rursum. **S**uper senes intellexi.
Ped et propheta daniel. **P**ertinan
sibunt ait plurimi et multiplex erat
scientia. ampliozem scilicet rerum
notitiam promittens et ipse posterq;
Vi ergo ut ait etiam sanctus papa
gregorius. secundum incrementa te
porum/ creuit et scientia spiritali
um patrum. et q̄to vianiores ad
uentui saluatoris extiterunt/ tanta
mysterium salutis plenius percepe
runt: non est dubium quin hijs qui
et presentes fuerunt/ multo ampli
us contulerit rerum ipsarum exhibi
tio atq; presentia exhibentis. **P**e
nig et audiunt. **B**eati oculi qm vi
dent que vos videtis. **I**tem. **V**os
autem dixi amicis. quia omnia que
cumq; audiui a patre meo nota feci
vobis. **M**ulti inquit reges et pro
phete voluerunt videre que vos vi
detis et non viderunt. et audire que
auditis et non audierunt. **Q**uare?
Pt videlicet clarius largiusq; pre
senserant. quod vix tenuiter obsere
q; presenserant. **A**lioquin quid o
pus erat foris videre carnem. et
carnis audire sermones. si iam in
tus a spiritu fuerat perfecte instruc
ti de omnibus. presertim q̄ domi
nus dicat. caro non prodest quic
q; et spiritus est qui vivificat. **Q**

si pphie et qui illustrior es videbant
in illo populo. non omnes oia liqui
do equaliter agnoscere valuerunt. sed
alii plus. alii minus. put eis spiri
tus dabat diuites singulis put vo
lebat. idq; absq; puidiao sue sancti
tatis. atq; pfectionis. quatomagis
simpliciores quiq; iusti. sine detrimē
to salutis. saluationis tempus. mo
dū. et ordinem nescire potuerunt. que
tamē certa spe et fide vti pronussa
fuerant firmissime tenuerunt. Quā
et hodieq; pfecto in ppo xpiano.
vite eterne scilicet futuri. qd idubita
ter credūt et sperant. et ardēter desi
derant. formā tamen ac statū ne co
gitare quidē vel tenuit noxunt. Ita
ergo multi aū saluatoris aduentū
deū omnipotentē tenentes. et dilige
tes sue salutis gratissimū promisso
rem. credētes in promissione fidelē.
spectātes certissimū redemptorē. in
hac fide et expectatione saluati sūt. li
cet qn et qualiter. et quo ordine salu
tepromissa fieret ignoraret. Deniq;
beati apte docet apta oia omnibus
nequaquā fuisse. que de xpo futura e
rant. qd tu quoq; testimoniū in tua
epla posuisti. Unū inquit idēq; dñe
eius trophēū. prius pphie et moy
ses q; apostoli nouerant et predica
bāt. sed prophete hoc aliquotiens
figuratis velatisq; sermonib9. apos
toli aut apostolor9q; successores. pa
tefacta luce euāgelij semp aperte p
dicabāt. ita vt nūc omnis populus
xpianus scire et confiteri debeat fidē
quā ea tempe pauci admodū et per
fectioris quiq; nouerūt. quāuis om
nis popul9 dei etiā tunc eiusdē mis

seria fidei. in legalib9 cerimonijs et
pijs portaret. Multa sūt que ad hec
cōfirmanda conuertūt. sed modus
eplāe cuncta non patitur nec op9
est. Arbitror em̄ vt ante iā dixerā.
me quoq; nō respondente ea potuis
se sufficere. que tua sup hec epistola
continet. Ad hoc addidi. ne intactū
quid pteriret. ex omnib9 que petis
ti. **N**ā cōtra assertionē terāam. nō
multū nobis arbitror laborandū.
tum q; manifestam nimis pferat
falsitatem. tum q; ipse eius inuētor in
sua superiori sententia ipsam p se sa
tis impugnet sibi metip̄i cōtrarius.
Cū enim de nocturno illo priuato
q; susurrio dñi cum nichodemō loq
um necat publice dāpnationis p to
tum orbem ignorantib9 arbitrans
videlicet neminē ex illa hora potuis
se saluari. qui non fuerit baptiza
tus. et nonne aperte peccatum igno
rantie et peccatum dampnabile con
fiteatur. Nisi forte tam proteruus
sit. vt deum homines sine culpa
dampnate existimet. Verendum ta
men. ne si vel breuiter non respon
detur stulto iuxta stulticiā suā.
putans forte sapientiam. securus
spargat seminarium verordie in au
ribus insipientium. et ita iam insi
pientie eius non sit numerus. Ve
ritatis proinde testimonijs paucas
et manifestis. manifestum menda
cium confutetur. Is forsitā qui as
serit nō posse peccari per ignoratiā.
nūq; pro suis ignorantijs deprecatur.
sed poti9 pphiam irrideat depre
cantiē et dicē. Delicta iuuentutis mee
et ignorantias meas ne meminerit.

61

Forsitan et reprehendet eam: exigē-
tem pro peccato ignorantie satisfactio-
nem. **L**oquitur enim in leuitico ad moy-
sen dicens: **A**nima si peccauerit per ig-
norantiam. feceritque unum ex hijs que
lege domini prohibentur et peccati ream intel-
lexerit iniquitatem suam: offeret arietem
immaculatum de gregibus sacerdoti iux-
ta mensuram estimationis: et peccati. **E**t
uersum. **Q**ui orabit pro eo qui nesciens
fecerit: et dimittetur ei: quia pro errore
deliquit in domino. **S**i ignorantia nunquam
peccatum est. cur dictum est in epistola
ad hebreos: quia in secundo taberna-
culo semel in anno solus pontifex intra-
ret non sine sanguine: quem offerret
pro sui et populi ignorantia? **S**i pecca-
tum ignorantie nullum est: non ergo pec-
cauit saul? qui persecutus est etiam
dei. quoniam quidem ignorans hoc fecit.
manens in incredulitate. **S**ed itaque fa-
ciebat quod erat blasphemus? et persecutor
et contumeliosus. qui erat spirans mi-
seriam et credis in discipulos iherusalem: in
hoc ipso quippe habundantius emulatores
existens paternarum suarum traditionum.
Non ergo debuit dicere misericordiam con-
secutus sum. sed mercedem recepi. quippe
que ignorantia a peccato reddebat im-
munem: insuper et emulatio remunera-
bilem iudicabat. **S**i inquam ignorantia
nunquam peccatur: quid ergo causamur
aduersus occisores apostolorum. qui qui-
dem non solum malum esse nescierunt i-
terficere illos. sed insuper quoque id faci-
endo arbitrati sunt obsequium se presta-
re deo? **R**es et frustra in cruce salua-
toris pro suis orabat crucifixorum. qui pro
pe nescientibus ipso teste quid faceret
et ita nequaquam peccantibus. **N**equē

enim phas est ullatenus suspicari
mentitum fuisse dominum iheresum. aperte pro-
hibentem eos ignorare quod facerent:
et si forte de apostolo dubitet quis. qui car-
nem suam emulans. sicut homo men-
tiri potuerit ubi ait. **S**i enim cognouis-
sent: nunquam dominum glorie crucifixis-
sent. **N**unquid non ex hijs satis appa-
ret in quatis iaceat ignorantie tene-
bris qui ignorat peccari posse inter-
dum per ignorantiam? **D**ed de hijs
hactenus? **I**n fine michi insinuata
mirabiliter quidem moueri aliquos
super quadam mea sententia. qua
dixi cum euangelium exponerem.
consilium dei nulli eorum beatorum
angelorum antequam virgini reuelatum
primo quidem inde ut arbitror
quia non satis iuste mouentur ad-
uertere possunt quod eandem sententiam
non constanter affirmo: sed cum
temperamento suspendens sub dis-
iunctiua particula. vel ideo inquam
dictum est a deo. **S**i quidem prenu-
sa una causa que michi videbatur
cur euangelista cum diceret. missus
est angelus gabriel nominatim sub-
iecit a deo. alteram quoque tempera-
te quidem. et sub disiunctione sub-
iunxit: quo et michi non incumbere
defendi necessitas: et lectori daretur
eligendi facultas. quam e duabus
voluisset. **S**i igitur una quelibet
illatum stare posset: de altera quid sug-
gerilior? **Q**uipe qui neutram affe-
mans: lectoris utramque magis iu-
dicio derelinquo. **Q**uoniam et si ex sen-
tentia dixerim. ignotum usque adhuc
sanctis angelis fuisse dei consilium
non quidem quia per incarnandi

verbi misterium. Dei propositum e-
rat quandoq; operari salutem in me-
dio terre. hoc enim et multis mor-
taliū et prescere donatum est et p-
dicere: sed quod potissimum tempus
quemve locum vel modum. pre-
cipueq; quam virginem ad imple-
dum propositum suum elegisset de-
us: si inquam hoc dei consilium nō
de opere sed de tempore. loco. modo.
atq; persona. etiam sanctos igno-
rasse angelos senseram et scripseram:
profecto non video cur incredibile
videatur. Hanc ibi unusquisq; in
suo sensu securus habūdat: ubi autē
certe rationi/aut non contemnende
auctoritati quod sentitur non obui-
at. Quenam enim me ratio siue
auctoritas sentire cogat. etiam tem-
pus illud ab antiquo angelis inno-
tuisse. de quo apostolus. Postq; ve-
nit inquit plenitudo temporis: mi-
sit deus filium suum factum ex mu-
liere factum sub lege. Credibilis
magis fortasse videtur ut sicut futu-
ri aduentus domini ipso teste diem
proptus ignorent: ita quoq; prio-
ris tempus nequaquam presciant.
Quis sat enim si modo illo spirita-
li dei sapientia de primo aduentu
suo et angelis illud locuta sit. quod
apostolis per os carnis assumpte
de secundo legitur respondisse: non
est inueniens vestrum nosse tempora
vel momenta que pater posuit in
sua potestate? Quic me rursum cre-
dere compellat necessitas angelos
iam ante aduertisse ciuitatem naza-
reth q̄ illo cernerent missum archa-
gelam virginem salutare: et partū

nunciare diuinū? Biquidem q̄ pre-
electa fuerit bethleem natiuitati.
iherusalem passioni: etiam sic aper-
te prescitur et predictū est a p̄phe-
tis. Quia et nazareth p̄uisa si-
militer est conceptioni: nō tamē si-
militer ut arbitror p̄cursum fuisse
et a p̄phetis: euidentis aliquod in-
uenitur de scripturis testimonium.
Nam quod legitur qm̄ nazareus
vocabitur. profecto euangelista qui
hoc de p̄pheta sumit. nō tam ad cō-
ceptionē q̄ ad educationem referri
facis euidenter ostendit. q̄ illo videli-
cet ex egipto reportat⁹ fuerit. illic
q̄ nutritus. Deniq; iudei ad nychō-
demū. scrutare aiūt et vidē: quon-
iam p̄pheta a galilea nō surgit.
Et quidem scienti legem loqueban-
tur. et qui magister erat in israel.
nichilq; facile ignoraret ex oībus.
Et tñ tota fiducia instabāt mōstrā-
tes scripturas nō loqui xpm̄ venire
a galilea: cui⁹ nazareth ciuitas et
se cognoscatur. Pl⁹ sane ad manum
fuit eis testimoniū de p̄pheta:
ex quo regi locum sciscitanti natiui-
tatis inuicem bethleem rñderūt.
Itaq; natus in bethleem xp̄us est.
et in iherl̄m pass⁹: et utriq; apte p̄-
dixisse p̄phetas manifestū est. Con-
cept⁹ eque est et i nazareth ciuitate ga-
lilee: nec tñ visū ē occurrere q̄piam
vel nychodemū p̄ qd̄ siue galileā si-
ue nazareth. ad xpi aduētū vñq;
p̄tinere doceret. Dic quoq; nathana-
el doc⁹ et ipse in lege philippo nūc-
anti ihm̄ filiū ioseph a nazareth:
mox sub interrogatiōe amirādo rñ-
dit. Nazareth inq̄t p̄t aliqd̄ boni

esse? **N**imium amirans qd a nazareth xps nunciaretur: qd ex nulla penitus scriptura recoleret. Aut si nō interrogando quidē. s; magis affirmādo illud rēdisse attendit. memores uti qd prefati testimonij. qm nazareus vocabitur: nō tū pinde qd in nazareth pceptus fuerat ihes; eū agnouisse stabit: cū multe alie cause occurrere potuissent. cur illud ppha pzedixerit? Potuit ergo et de cōceptionis loco ut pphetas. sic et angelos diuinū latuisse cōsiliū. Modū deī illū tam incōprehensibilē. quem et virgo sollicita requisiuit: vñ queso docere qam angelis fuisse precognitum? Nichi vero videtur ne ipsi qdem ut pax ei; dixerim. qui nūciabat. Qd et ipse fatetur: si ei; verba diligenter aduertimus. Respondēs quippe spiritus sanctus superueniet in te. nōne aperte mittit ad magistrum spiritus sancti. cuius vñatio ne doceatur de oib; quocum ipse sibi non presumit scientiā: et discat expiando quod audiendo non poterat? Deniq; subiungit Et virtus altissimi obumbrabit tibi: expressus profecto significans modum secretissimi archani incōprehensibilis et ineffabilis sacramenti: qd quasi in umbra cum sola et in sola virgine sola trinitas conceptum fuerat operatura diuinū. Ad hoc quoq; inuestigandum misterium. nūq; se ydoneum. cōfiteatur ille magnus iohannes cum se indignū perhibet soluere corrigiam calceamenti. Pz et ipsam virginem rogo vnde probabitur ex nomine. vel ex facie an

te cognitam angelis: qd ipsa videlicet esset qd de; eligeret in mēm sibi: excepto dumtaxat archangelo. cui et seruata ab initio tradita fuisse credenda est? Porro autem si dyabolus cā nec post cōceptionē agnouit ioseph utiq; de spōsatione deceptus: credi pōt et sanctis angelis vel ante minime posse innotuisse qd ipsa videlicet esset dei mater futura. **D**ane etenim reprobi spūs et si destituti sunt participatione gracie spiritualis: non tamen viuacitate industrie naturalis. Vides ne in quantis salua fide et veritate scripturarū. diuinū angeli cōsiliū poterant ignorasse? prefertim ut horum reuelandorū prerogatiua. matri virgini seruetur? Primum equidē est tempus. scdm locus. terciū modus: quartū electio psonae vginialis. Hoc respōde statim qd qui me reprehendunt. qd dixerim ad laudem vginis ideo positū esse a deo. ne cui forte vel beatorū angelorū suum cōsiliū de; prius qd vginis reuelasse putetur: excepto dumtaxat archangelo gabrieli. Quū cōsiliū dixi. nō de opere. s; de opis tempe: de loco. de modo: de psona quoq; electione.

Ad suggeriū abbatis sancti dyonisij. *Epistola lxxviij.*

Est sermo bonus in terram nostrā: in bonū sine dubio bonis cooperaturus ad quoscūq; puenierit. Enimvero audientes oēs qd timēt deū quāta fecit aie tue: gaudent et stupent super tanta et tam subita mutatione dextere excelsi.

Ubiq; in dño laudatur anima sua
audiuit māsueti et letatur. ⁊ miran
tur etiā qui te non nouerunt. sed tū
tum audiunt qualis de quali factus
es. atq; in te deum glorificant. Au
get vero gaudium et miraculū pari
ter. q; salutis consiliū celitus infu
sum tibi p̄tinus tuis refundere. at
q; ita implere satagisti quod legitur
Qui audit dicat veni **E**t illud **Q**d
dico vobis in tenebris diate in lumi
ne. ⁊ quod in aure auditis predica
te super tecta. **H**ic strenu⁹ in bello
miles ymo sic pius ac fortis militū
dux. ubi suos forte conspexerit in fu
gam versus. iāq; hostili p̄ssim gla
dio trucidari. et si se vel solum vide
at euadere posse. libet tamen mori
magis cum illis sine quibus viuere
pudet. **P**roinde stat in p̄elio. forti
ter dimicat. et inter currentes gladi
os. per medias acies. hac illacq;
discurrens. voce et ense terret quan
tum valet aduersarios. animat su
os **U**bi acru⁹ isiste hostē socijsq; gra
uius comperit imminere periculū. ibi
adeſt. **O**ccurrit ferienti. percuti suc
currit. eo quippe mori paratus p̄o
singulis quo desperatus de vniuer
sis. **A**t vera dū paulisper retentare
et retardare nititur inſequētes suos
vero quos valet erigit currentes.
reuocat fugientes. sic plerūq; ut in
manu forti tam gratā q̄ inopinatā
optineat salutem suis. hostibus con
fusionem. **F**ugant tātē q̄s fugiebāt.
ſupant quos pene ſuſtinebant vic
tores. **E**t qui p̄ius perclitabātur
de vita. poſtmodum exultant et de
victoria. **N**ed quid nos tam religi

oſum. tam forte factum ſecularibus
comparam⁹. quaſi exempla nobis
deſint de ipſa religione? **A**n non li
quido certus erat deo pollicente mo
yſes. ſiquidem periſſet populus cui
p̄ceerat non ſolum pariter peritū
non eſſe ſed inſuper et miſſum iri
i gentē magnā? **E**t tamen quo af
fectu. quo ſtudio. quibus pietatis
viſceribus irritantibus ſubuenit. ob
uiat irascent? **D**eniq; et ſe obiaēs
p̄o delinquentibus ait. **N**i dimie
tis. dimitte. ſinautem dele me de li
bro tuo quem ſcripſiſti. **F**idelis ad
uocatus. qui quoniam non querit
que ſua ſunt. facile optinet quod
querit. **P**lane benignus qui tanq̄
omne caput vnicū memb̄is. gen
ti ſue firma caritate coherens. aut
illam ſaluabit ſcā. aut non poteſt
niſi cum illis ſubire periculum. **H**e
temias quoq; iunctus. et ipſe inſepa
rabiliter ſuis. ſed affectu compaſſio
nis non contentionis aſſenſu. p̄o
cōmuni exilio et ſeruitute. contemp
ſit natale ſolum. ac p̄opriam volū
tatem. **Q**uippe cui ceteris migran
tibus libere manere in patria liberū
fuit. ſed maluit captiuus abduci cū
populo. cui ſi forte ⁊ in ipſa captiui
tate nouerat neceſſarium. **P**aulus
eodem p̄o audubio ſpiritu. optans
anathema eſſe etiam ab ipſo xp̄iſ
to p̄o ſtatibus p̄o p̄prio exp̄itur
affectu q̄ vera ſit illa ſententia. **F**or
tis eſt ut mores dilectio. dura ſicut
infernus emulatio. **P**edetic quorū
vos imitatorez probaueritis. **H**z
addo adhuc quoniā pene p̄termi
ſeram ⁊ ſanctum dauid qui cernens

tolensq; populi stragem. angelo per
tucienti festin9 occurrit: et in se poa
us domūq; patris sui diuinā trans
ferri flagitat ultionem. **Q**uis hāc
tibi pfectionē pponēbat? **E**go tāta
fateor audire de te et si desiderabā:
non tū sperabam. **Q**uis nēpe te cre
deret saltu ut dicam repētino sūma
occupare virtutū: sublimia merita
tum attingere? **P**ed absit ut p nre
fidei speire angustijs imensa dei pi
etas estimetur: qui qd vult in quo
vult opatur: acceleras op9 et alle
uans onus. **Q**uid enī? **T**ua certe
nō et tuorū errata. sāctorū carpebat
zelus. **Q**uis nō ipsoz excessib9 suc
tensebant? solamq; in psonā tuam.
nō etiam in abbatiā fraternū susur
rū murmurabat. **N**olū deniq; te i
causam vocauerant. **T**u te corrip
tes: et nil residuū qd patret calump
nie. **T**e inquam mutato. mox om
nis tumult9 cōditeret: quiesceret stre
pitus. **N**olūq; ac totū erat qd nos
mouebat. tuus ille scilicet habit9 et
apparatus cū pcederes. q paulo inso
lentior appareret. **D**eponeres fastū
habitūq; mutares: et facile oīm q
escere poterat indignatio. **C**eterum
tu et fecisti satis causantib9: et adie
cisti quod merito collaudem9. **Q**uid
enim iam in humanis opibus iure
laudabitur: si hoc sūma amiratione
et laude dignissimū non habetur?
Quāq; non humanū sed diuinū pro
fecto sit opus: tantoz simul et tam
repentina imutatio. **I**n celestibus
magnū suscitāt gaudiū vni9 pecca
torū conuersio. **Q**uid totius congre
gationis? **Q**uid et istius? **L**ocus qd

pe ab antiquo nobilis et regie digni
tatis extiterat: palacij causis regū
q; exercitiib9 deservire solebat. **N**unc
cūctatione et fraude sua cesari redde
batur: s; nō etiā deo q dei sunt p sol
uebatur eque fideliter. **N**ō audiui
mus nō qd vidim9 loqmur. **C**laus
trū ipsum monasterij frequenter ut
aiunt stipari militib9: vrgeri nego
cijs: iurgijs psonare: patere iterdū
et feminis. **Q**uid inter hec celeste
qd diuinū: qd spūale poterat cogi
tari? **N**unc vero vacatur vni deo:
studetur qtinētie. discipline iungila
tur. lectionibus sanctis intenditur.
Iuge quippe silentiū et ab omni stre
pitu secularū perpetua quies cogit
celestia meditari. **P**orro qtinētie la
bor et rigor discipline: psalmozum
ymnnozūq; dulcedine releuat. **P**u
dor de preteritis: noue conuersati
onis temperat austeritatem. **I**s au
tem qui in presenti per patientiam
capitur bone conscientie fructus fu
turozū quoq; bonozū operatur
desiderium quod non frustrabitur:
et spem que non confundit. **P**entū
ri timor iudicij pio cedit fraterne ca
ritatis exercitio. **C**aritas quippe fo
ras mittit timorem. **T**edium et
occidiam procul pellit sanctatū vari
etas observationum. **E**t hec reteri
mus ad laudem et gloriā dei tanq
oīm actoris: non tamen sine vestra
tanq ipsius coadiutoris in oibus.
Potuit quidem ea ipse agere sine
vobis: sed maluit vos operum ha
bere consortem. ut haberet et glo
rie. **I**ntrepabat saluator quosdam
q orationis domum speluncam

latronū faceret. **H**abebit ergo sine
dubio p̄m̄datū. q̄ e regioē opam de
dit v̄ndicare sc̄m a canib⁹ ⁊ a porce
margaritā. cui⁹ studio ⁊ industria.
vulcani officina studijs videt̄ māa
pata celestib⁹. imo sua deo habitati
o redditur. ⁊ i id p̄s⁹ qd̄ an̄ fuit ex
synago ga sathane restituta. **P**ane
nō ad cōfusionē cui⁹ sp̄iā. siue ip̄o
pernū p̄tenta mala retexim⁹. sed ve
ex p̄atione veterū. nouitatis dec⁹
grat⁹ venustiusq; appareat ⁊ qz tūc
recreas iocūdi⁹ bona clarescūt. cū fu
erint malis p̄pata p̄orib⁹. **M**unilia
ex similib⁹ unotescūt. sed ex cōtra
rijs p̄traria aut placet ampli⁹. aut
displicet. **I**uge nigra cādidis. ⁊ mu
tūa collatioē in p̄prio queq; colore
distīct⁹ enitescūt. **P**ic feda admo
ta pulchris pulchriora reddūt. ma
gis feda reddūtur. **D**e q̄ tñ offensi
onis vel cōfusionis subrepat occasi
o. replicam⁹ ⁊ nos vobis illud apli
Et h̄ quidē fustis. ⁊ abluti estis. ⁊
h̄ sc̄ificati estis. **N**ā null⁹ secularib⁹ i
domū dei patet adit⁹. null⁹ ad sc̄a
curiosis accessus. **N**ulla iā cū odis
p̄fabulatio p̄m̄scet. solit⁹ puerorū
aut puellatū strepit⁹ nō audiet. **D**o
lus pueris xp̄i de quib⁹ dicit. ecce e
go ⁊ pueri mei mecū. loc⁹ sc̄us pui⁹
⁊ exposit⁹. diuinis tñ laudib⁹ ac
sacris soluēdis votis. debita sollicitu
dine ⁊ reuerētia custodit. **Q**uā leta
m̄tes aure quorū p̄maxima locū ip
sū turba nobilitat. horū clamorē pu
erorū strepit⁹q; p̄cipiūt. quib⁹ ⁊ vi
ssim nō minori utiq; sue affectiois
clamore respōdet. **L**audate pueri dñz
laudate nomē dñi. **E**t iux̄. **P**salli

te deo n̄rō. **P**sallite. ⁊ psallite regi n̄rō
psallite. **D**ū manib⁹ pectora. geni
b⁹ p̄uimēta tundūtur. ⁊ voss ⁊ deu
tis p̄ab⁹ altaria cumulātur. ⁊ sordēt
gene lacrimis gemitib⁹ atq; suspi
rijs mugit diuersoria. ⁊ p̄ forēs
b⁹ causis cātijs spiritalib⁹ sacra tē
ta resultant. ⁊ nil sup̄nis ciuib⁹ ma
gis sp̄ctare libet. ⁊ nil regi sūmo io
cūdi⁹ exhibet. **Q**uid enī aliud ē qd̄
ait sacrificium laudis honorificabit
me. **S**i q̄s haberet oculos aptos.
quos orādo p̄p̄ia puero reuelauit.
videret p̄al dubio quēadmodū pue
niūt p̄napes giuāi psallētib⁹. i me
dio iuueculatū t̄p̄anistratū. **V**ide
ret inquā q̄ cura q̄ re tripudio inter
sūt cantatib⁹. ⁊ assūt oratib⁹. ⁊ insūt
meditatib⁹. ⁊ sup̄sūt quiescentib⁹. or
dinatib⁹ ⁊ paratib⁹ p̄sunt. **A**gnos
cūt nimirū sup̄ne ciuitatē p̄aues su
os. ⁊ p̄ h̄is q̄ hereditatē capiūt sa
lutis. sollicitē agnudent. p̄fortāt. in
stunt. p̄tegūt. ⁊ p̄uidentq; oib⁹ oēs
in oib⁹ feliciē ego me dixerim q̄ ad
huc viua ista. ⁊ si non videre qm̄ ab
sens sū. certe vel audire. **C**eterū vos
fēs lōge feliciores. quib⁹ ea datū ē
⁊ acitare. **P**orro sup̄ oēs b̄ndict⁹.
quē tāti p̄m̄atu boni. tot⁹ auctoz
boni dignatus est. **D**e qua merito
prerogatiua tibi p̄cipue carissime
congratulamur. per quem utiq; ta
tum est quod miramur. **G**rauaris
forsitan laudibus nostris. sed non
oportet. **N**il quippe simile habet
qd̄ loquimur. illozum blandicijs
qui dicunt bonum malum. et ma
lum bonum. atq; ita quemamq;
beatificant. in errorem inducunt.

Blāda sed pīculosa laus. cū laudat
 pccōr in desiderijs aīe sue. et iniqui
 bñdici. **N**ē qualiscūq; fauor de ca
 ritate pcedit. et ventatū limitē pue
 sapim⁹ nō excedit. **P**ecur⁹ glāe q̄
 in dño glātur. h̄ ē in veritate. **N**os
 nō malū bonū. s; malū dixim⁹ qd
 malū erat. **V**erū si mal⁹ audacē cū
 vidim⁹ oblatrauim⁹. nūc cū ad bo
 na vētū ē silere debem⁹. et nō magis
 testionū phibē bono. **A**lioqñ corro
 sores fuisse quāmur. nō correatōes.
 et mōdē q̄ enī dare maluim⁹. si bo
 nis obmutescim⁹. q̄ in tm̄ redama
 um⁹ mal⁹. **I**ust⁹ corripit in mīa. pec
 catōr adulatur in ipietate. ille ve
 ariet. iste vt occultet qd erat curan
 dū. **N**ichil tibi apud eos q̄ timētes
 dñm glificat. suspicandū est de ole
 o peccatoris. quo tuū quōdā caput
 ipinguare solebat. **L**audam⁹ te qm̄ tu
 facis vñ. **N**ā nos sane adulamur.
 s; in te dei munere adiplecē. qd psal
 lis. **Q**ui timent te videbūt me. et le
 tabūc. qz in vbo tuo sup̄speravi.
Et itē. **C**ollaudabūt multi sapiām
 ei⁹. **E**n tuā quā plures p̄dicāt sapi
 etiā. s; q̄ p̄ore detestati sūt isipiētā.
Volo te taliū p̄conijs delectari. q̄
 tā timeāt palpare vicia q̄ detractāe
 virtutib⁹. **P**erī illi sūt laudatores.
 qui ita bona laudare solcāt. vt lac
 tare in mal⁹ nō nouerūt. **S**ūt enim
 ficti laudatores. veri autē detractōes.
 q̄ scriptura p̄memorat dīcēs. **V**ani
 filij hoīm. mēdaces filij hoīm. vt de
 apīat ipi de vāitate in dñm. **H**ij pla
 ne sūt deuidadi. m̄ p̄siliū sapie dīcē
 tiz. **F**ili si te lactauerūt pccōres. ne
 acquiescas eis. **N**ūc ergo et lac et

oleum peccatores. suauē quidem.
 sed venenosum. sed mortiferū. **N**ol
 li sunt sermones eius. hoc est adu
 latozis. sup oleū. et ipsi sūt iacula.
Habet oleū et iust⁹. sed misericordi
 e. sed sacrificatiōis. s; letitiae sp̄ita
 lis. **H**abz etiā et vinū. qd aīe inso
 lētis infundat vulnerib⁹. **V**iq̄tē do
 lēt et quā corde viderit esse p̄tito.
 oleo mīe p̄suevit de linire tristitiā.
Vbi corripit. vinū infūdīt. oleū autē
 blādīt. **E**t quidē vinū absq; odio.
 oleū sñ dolo. **P**rom nō omīs laus
 adulatio. sicut nec oīs rephēsio de
 aīni cāore descēdit. **S**ūt qui di
 cere p̄t. **C**orripiet me iust⁹ in mīa
 et increpabit me. oleū autē peccato
 ris. nō impinguet caput meū. **Q**d
 vbi longe fecisti a te. dignū te pro
 basti oleo et lacte sanctorū. **Q**uerāt
 sibi iam in paruulis babilonis. dul
 ces. sed tūc mīes. quib⁹ lac mor
 tis emulgeat. quos blandis emul
 crant fauorib⁹. ac flāmis nutrant
 sempiternis. **N**ā ecclesie alumpn⁹
 ex vberibus sapientie. lactis melio
 ris expertus dulcedinem iam in eo
 cepit crescere in salutem. tā et ex eo
 sacatus eructuat dīcens. **M**eliora
 sūt vbera tua vino. fragrantia un
 guentis optimis. **E**t hoc ad mīem.
Verū. item gustato ac probato q̄
 suauis est dñs. vt vere patre dulas
 simū. ait ad ipsum. **Q** magna mul
 titudo dulcedis tue domine. quā ab
 scondisti timentibus te. **I**mpletum
 est p̄fecto desiderīū nostrū. **O**lim
 enim cū dolēs cernerem. tanta te a
 uditate de labijs adulatiū mortis
 escā. peccati sugere fomite. optans

tibi et gemēs intra me aiebā Quis
michi det fratrem meū? Sugentē vbe
ra mīs mee? **P**utē paul a te iā blā
di ac fraudulētī lactatores. q̄ cū in
faciem te bñdicent. p̄bīs oīm at
q̄ ludibzīs exponēbant. et eorū p̄
sens euge orbis tibi fabulam parie
bāt. ymo te fabulā orbi. **S**i musitat
etiā nūc diātō illis. **S**i adhuc vob̄
placere. xpi seru9 nō essem. Quib9
in malis placuim9. eque. **N**i bonis
placere nō possu9. nisi forte mutati
p̄us incipiāt et ipsi odisse qd̄ fuim9
et sic demū qd̄ sum9 diligere. **Q**uā
e nūc t̄pib9 or̄te sūt in etiā noue. et
exerātē p̄sūptioēs. quātū vna vt
pacē tua cōmemorē. tua est illa p̄s
tine quersatiois insolētia. **P**ed hec
auctore deo emēdata ē. ipsi ad glo
riā tibi ad cōzonā. ad gaudiū volū.
omnibus ad exemplū. **P**otest etiā
facere de9. vt atius et sup̄ altera q̄
solemur. **Q**uā sane odiosā admodū
nouitate et vereor p̄ferre in medi
um. et p̄ternittere grauior. **P**orget
q̄ppe linguā in verba dolor. s̄ timor
ligat. **T**imor dūtāt ne quem of
fendā. si palā fecero qd̄ me mouet.
quoniam veritas nonnūq̄ odium
parit. **V**erumptamen de huiusmodi
odio. ipsam que parit illud. ita me
audio consolantem. **N**ecesse est ait
vt veniant scandala. **N**ec me vt es
tino tangit omnino quod sequitur.
De autem homini illi. per quem
scandalum venit. **C**um enim carpū
tur vicia. et inde scandalum oritur.
ipse sibi scandali causa est qui facit
quod argui debeat. non ille qui
arguit. **D**eniq̄ nec cautior sum in

verbo. nec circumspēctior in sensu il
lo q̄ ait. **N**eli9 est vt scandalum ori
at. q̄ veritas relinq̄tur. **Q**uāq̄ nes
cio qd̄ p̄sit. si qd̄ mūd9 clamat ego
tacuero. oīm9 passim natib9 iūc
to fetore sol9 dissimulo pestem. nec
audeo nasū cōtra pessimū putorem
p̄p̄ia munire manu. **C**ui9 enim cor
nō indignat. cui9 vel dā lingua nō
submurmurat dyaconē p̄tra euāge
liū deo et māmone parit mīstratē.
sic quippe sublimatū honorib9 eccl̄
astias vt nec ep̄is inferior videat.
sic iplicatū militib9 officiis. vt p̄
feratur et duab9. **R**ogo quid hoc
est monstri. vt cū et cleric9 et miles
simul videri velit. neutri sit. **P**ar
satis vtrobiq̄ abusio. siue q̄ dya
conus mense regie deputatur mi
nistrio. siue q̄ regis dapifer mi
nistrijs altaris inseruiat. **Q**uis
sane non miretur. ymmo et de teste
tur vnius esse p̄sone. et armatam
ducere miliciā. et alba stolaq̄ idu
tum i medio eccl̄p̄nūciāē euāgelii
tuba inducere bellū militib9. et ius
sa ep̄i populus intimare. **N**isi forte
qd̄ intolerabili9 est. et tūbe sit euā
gelii. de quo vas electionis admo
dū gloriatur. **N**i cōfunditur videri
clericus. magisq̄ honorabile duat
putari se militē. curiam eccl̄sie p̄ze
fert regis mensam. altari xp̄isti. et
calici domini. calicem demoniorum.
Quod plane credibilius ex eo vi
detur. quia cum honores non pau
cos. sed quantos nec canones nisi
iūti patiuntur teneat in eccl̄sia. v
nius tñ quē et in palatio assecut9
est. magis vt aiunt gloriatur et

noie. q̄ ceteroz quolibet appellari
Cūq; sit archidiaconus. decanus.
p̄positusq; i diuersis ecclesijs nichil
horū tamē tam cū q̄ regis delectat
vocari dapiferū. **O** noua ⁊ exosa p
uersitas. **I**ta ne plus deet hoīs q̄
dei famulū nominari: ac terrenū q̄
celestis regis dia officialē. alioz
duatur dignitatis? **Q**ui dero mili
tiam. forū antepōnit ecclesie: diui
nis p̄fecto humana. celestib9 p̄ferre
terrena cōiunatur. **E**rgo pulchrius
est vocari dapiferū. q̄ decanū. q̄ ar
chidiaconū? **E**st quidē. sed laico nō
clero. militi non dyacono. **M**ira s̄
tota ambitio. magis inuis q̄ sumus
delectari: et cui fines caderant in
p̄dare. insatiabili desiderio amplex
ari stercoza: et p̄ nichilo habere ter
ram desiderabile. **C**ōfundit penit9
ordines. ⁊ utroq; officio delicate sa
tis abutitur: dū hinc eū delectat
p̄pa non milicia secularis: et illinc
questus. nō cultus religionis. **I**n q̄
quis facile nō aduertat. quantū sit
deceozis. nō min9 utiq; regno q̄ sa
cerdotio? **U**t enī clericali s̄tat nō
esse dignitatis. regū stipendijs nuli
tate: sic nec regie maiestati rem for
tum anūstare p̄ clericos. **D**eniq;
quisnā regum sue vnq; milicie cleri
cum p̄fereat imbellem: ⁊ nō magis
quēpiam fortissimū ex militibus?
Quis itē aliquando clericoz. eque
sibi non iudicauit indignū: laice au
iūscūq; p̄sone mancipari obsequijs?
Ap̄m certe qd̄ gestat i capite signū:
plus regius deet fastus. q̄ famula
tus. **I**teq; regale fastigium: magis
armis. q̄ psalmis inniatur. **H**anc

si alteri forte ut assolet accessiss; qd̄
detrahatur alteri. quo vel regis vide
licet humiliatio clerici amplius sub
limasset. aut clerici certe deiecio. re
gio p̄tulisset honori. ut verbi grā. si
nobilis aliqua mulier viro nubat
plebeio. illa quidē minuitur ex illo.
s̄ ex illa crescit ille: si ita inquā vel
rex ex clero. vel clericus ex rege p̄
ficeret malū qd̄ ex parte fuisset utā
q; forsitan tolerari debuerat. **N**unc
aut̄ cum vtriuslibet diminutio neu
trū prouocat. s̄ sue pot9 alterutrum
plurimū detrahant dignitatis. quā
do nec clerici deet regis ut dictum
est esse. vocari de dapiferū. ⁊ nichilo
min9 regem nisi in manu utiq; for
tū regni gubernacula possidere: ni
tum valde. quō utraq; potestas hoc
patitur qd̄ vel eā non abiat dia
nū militarem. vel curia clerici p̄in
cipem non contempnit. **E**t acius ista
⁊ multiplic9 inuolcare volucram. ac
fortassis debuerā: nisi eplāris bre
uitas sup̄ sedendū indicaret. **M**axi
meq; quia te offendere veritus sū
p̄pa homini: quippe quē tibi aiunt
familiarib9 iā olim amicitijs esse de
iunctū. **N**ed nollē te habere contra
veritatē amici. **V**i tñ p̄sis. verū te
amici p̄ba: ⁊ da opam quō ⁊ ip̄e a
mic9 sit veritatē. **T**ūc demū vere erūt
amicitie: si veritatē fuerit federate ⁊
sortio. **Q** si ille nō acquieuerit tibi
tene qd̄ teneas. hostisq; caudā iunge
capiti: ac tunicam dei gratia iā poli
mitā. cura facere et talatē: qm̄ cepis
se nil proderit. si qd̄ absit. nō pseue
rare cōtigerit. **E**t hic sit eplē finis:
ubi tu de fine boni cōmonitus es.

Ad abbatem lucam

Epistola lxxix

Bonū nobis de te carissime
et bonum vobis totum ostē
dis: dū minoris te nō solū
nō cōtempseris monita. sed grās ī
sup retuleris monitori: prudēter v
tiq; nō a quo. sed qd moneris attē
tes. Grās ago et ipse deo: qd mea
psumptio grāz egit magis q̄ indig
nationē meruerit. Tenentes itaq;
tue tante humilitatis insignē: apli
ori iā fiducia monemus. qd et p̄us
monuim⁹. Obsecram⁹ p sanguinē
illū. qui p aiabus fusus est. ne tāti
emptari parvipendatur periculum:
qd maxime et virozū et feminatum
cohabitatione non īmerito timeatur
ab hīs qui in scola dei diu iā cōtra
dyaboli tēptantia luctati. p̄pria
experientia edocui. dicere possunt cū
apostolo. Non enī ignoram⁹ asluci
as eius. Deniq; q̄ nō negligenter
te oporteat audire non meū. s; ipi⁹
apli de hac re cōsilū. imo p̄ceptū. a
perite clamatis. fugite fornicationē:
isti⁹ nūc tā turpiter lapsi fratris. su
per q̄ et nrām dignatus es cōsultare
paruitate. te doceat expimentū. De
quo quidē miroz. qd tibi visum fue
rit me tā remotū expetere cōsultozē:
cū p̄pe habeas virū sapientē nrī or
dinis. et tue p̄cipue dom⁹ amatorē.
wilhelmū scilicet abbatē sci theode
rici. Et apud p̄monstratū nō am
bigō viros esse cōsilij: q̄ in reb⁹ du
bijs enodandis. et prudētes sint et
fideles. Verūptū quia sic tibi placu
it. videris tu aut ita placuerit: ego

labia mea non prohibebo. Si frat
casū suū quātūlibz grauē quātūlibz
turpe. prior ip̄e cōfessus fuisset et cu
rād⁹ foret et nō effugād⁹. Nūc autē
qm̄ tanti mali aliunde fetoz emerisse
nichilomin⁹ quidē ei⁹ si fieri potest
curationi operā dare necesse est. sed
aliter. Fortassis enī non expedit v̄
vltērius apud vos remorari sinatur
ne forte quod te non īmerito quidē
timere scripsisti. pusill⁹ et nouellus
grex huiusmōi tā be contaminetur.
Nec tamen filio quātūlibet pecca
tori. paterna omnino claudēda sūt
viscera. Arbitroz autē et patri piūm
et filio tutū esse cōsilū. si quēcūq;
quomō ī aliqua e remotiorib⁹ dom
ni norberti domibus reapiatur. vbi
sub districtiori disciplina. muta to lo
co non p̄posito penitentia agat.
donec quandoq; cū tibi visum fuerit
ad locū p̄pziū reuocetur. Nam
ad nostrū ordinē vt transeat vestro
fortassis non expedit. Et quidē m
q̄ scripsisti illum sepe dixisse nostra
se p̄missione tenere / quia cum si
cū licentia veniret susciperemus hoc
in nostra p̄sentia etiā ipse negauit.
Hanc si tibi non placet. vsq; cum
que illozū dixi loco mittere ad ha
bitandū aut te volente iste forsitan
non consentit. aut cū vtriq; compla
ceat forte non inueniatur qui cum
reapere velit. tūc oportet vt aut v̄
gente necessitatis causa quocūq; ad
saluandā animā suā ire voluerit cū
litteris dimittatur aut dispensante
pietatis grā in suo loco retineat. si
tū p̄sentiri potuerit quō ibidē oīs ei
ocasio iterandi aut seminādi hanc

turpitudine penitus subtrahat. Et
de isto ista sufficiunt. Est alius apud
vos: de quo ea presumptio quae solco non
attabere dicere quod sentio. De mole
dino illo dico: quod conversi custodien-
tes. seiaxi pati cogunt frequentiam.
Hi michi creditur. unum e tribus fiet.
Aut viz seiatum accessit omnimodis a
mole dino prohibebitur: aut molen-
dinum cuiusque extraneo. Non conversi
sunt custodiendum committetur: aut ite
omino mole dinum oino relinquetur.

Ad guidonem abbatem molismensem

Epistola lxxx.

Quanto tibi in hac qua audiri
tua adversitate affatu condole-
am: novit affectum deus oim cogni-
tor bonorum inmissor. Quod rursum cum consi-
dero non per quem sed a quo amissa sit
hec tribulatio: quantum tibi de presenti
molestia compatior: tamen de prosperitate
mox futura spero congratulari. Di tamen
et tu consilium in perturbatioe non amitte-
do. idipsum mecum sapias: et de manu
domini mala sicut et bona cum sancto iob equi-
nimis suscipias: primo exemplo sancti da-
vid non tam hys. Et si servus tuus. pro
tantis malis indignari. quam sub potestati
manu dei. quod pauldubio illos misit
ad malefaciendum tibi. humiliari te
oportere scias. Verum. quia et ad
te constat pertinere correctionem illorum.
deprece servorum ecclesie tibi commissi dig-
num est ut per tam nefaria presumptione
sui nequa corripiantur. ac de rebus eo-
rum dampnum monasterii aliquod ex parte te
compense. Quod ne tua magis in hoc
blasphemiam iniuriam. quam illorum ferire cul-
pam videaris. cogo. rogansque con-
sulo. ne tam quod illi digni sunt

penses. ut quod tibi dignum est non con-
sideres: ut videlicet mea iudicio su-
percalceet: et in tua modestia deus glo-
rificetur. Porro illum filium tuum michi
quoque propter te et propter seipsum satis
carum. ore tuo et nostro spiritu ammonemur:
ut non catenatus sua et si iusta indignati-
one debzietur: quantum dominus illi propter
te obliuiscat: quo patienti unam
maxillam prebere iubemur. et alteram.

Ad gerardum abbatem pultariensem

Epistola lxxxi.

Scripsisse me aliquando ad co-
munem niuernensem in tua perso-
ne accusatione: nec terror
nec verum est. Ceterum si per ecclesia
tua ad eundem principem litteras misisti: hoc
non adversum te: sed pro te egisse me ar-
bitror. Quod tamen audieram ipsum. tuo et
assensu et consilio proposuisse venire ad
visitandum vos: ad probandum de tantis
malis quae de domo vestra divulgabantur
an vera essent. aut cuius culpa esset:
ut quod forte sinistram repiret. ibidem ei
et studio et sollicitudine corrigeretur.
Cuius tam iussu et tam pie propositum
si hortatu nostro roborare curavi: cur
te inde lesu iure commerationis non video.
Puto ei me recte fecisse. si de domo
dei zelum dei habes: eius prout tamen qui
emendaturus erat commone. Quod autem ex
auctoritate scripture arguis me pec-
casse quasi quod prius te non corripuerim
scito me nullam de persona tua querelam
habere: sed solum ut pax fiat in ecclesia tua
ex caritate parare. Denique ipsius
rei veritatem plenius agnosces: si ad
nos cum ipsa ut dicit ostuleris. Po-
teris autem hic me invenire: quacumque in
statibus ebdomade die libuerit.

Ad abbatē sancti iohānis carno
tensis *Eplā lxxvij*

Hea de quibus nostrā au
rasti consulere paruitatem.
primum quidem non respon
dere statueram. non quod dubitauerim
quid respondere debere. sed quia vi
ro consilij consiliū dare. aut presūp
tiosum iudicabā aut superfluum. Ce
terum cogitās quod plerūq. pmo
rūctis pene contingere sapientibus
solet in rebus videlicet dubijs plus
alieno se q. proprio credere iudicio.
et qui aliorū facile ambigua queq.
eludant in suis consueuerūt scrupu
losius hesitare. statutū non ut arbi
tror irrationabiliter frango. sed sim
pliciter pando quod visum est michi
non preiudicans sanius sapienti.
Dignificasti michi nisi fallor per vi
rum religiosū vrsū abbatē sancti dy
onisi. suggeri tibi a cogitationibus
tuis. deserere patriā. domūq. cui deo
auctore pces. et pergere iherosoli
mā. vacare deinceps deo. vivere tibi
Et quidē tendenti ad perfectionē.
patriā relinquere fortassis expediat
dicente deo. exi de terra tua et de co
gnatione tua. sed qua ratione curā
tibi creditā animarū exponere debe
as. omnino non video. **Q**uid enī?
Blandiē deposite sarāne libertas?
Nē caritas non querit que sua sūt.
Forte quietis puocat et oculi gustus
suauior? **S**ed euacuatur dispensa
tio pacis. libenter carebo quātolibz
etiā spiritali questu. qui non possit
ocquiri nisi cū scandalo. **U**bi enim
scandalū. ibi pauldubio caritatis est
detrimētū. **U**bi autem diminutio

caritatis? miror quod vel quale pos
sit spiritalis exercitij sperari lucrū.
Poeniq. si propriam quisq. quietē
cōmuni pretulerit vtilitātē. quis iā
veraciter dicere poterit michi vivere
xpianus est. et mori lucrum? **U**bi e
rit qd item dicit apostolus. nemo si
bi viuit. et nemo sibi moritur? **E**t
Non qd michi vtile est? s. qd mul
tis. **E**t ut qui viuit. non iam sibi
viuat? sed ei qui pro omnibus mor
tuus est. **S**ed dicit. **U**nde ergo
michi tantum desiderium. si ex dea
nō est? **P**ace tua dixerim quod sen
tio. **A**que furtiue dulciores sunt? et
huiusmodi omni ut ita loquar ab
sintio amariorem dulcedinem. ab ā
gelo sathane. sub p̄textu angeli lu
cis. sitienti cordi tuo insidi non dubi
tat. quisq. ei9 astutias nō ignorat.
Et reuera quis ali9 possit scanda
lorū esse suggestor. discidiū auctor.
turbator. vnitatis et pacis? nisi veri
tatis aduersari9. caritatis emul9.
hostis antiqu9 generis nostri. et ini
micus crucis xpī dyabol9? **P**iqui
dem is cui9 inuidia mors intrauit i
orbem terrarū. etiam nūc bonis que
te facere videt. inuidet? et cū sit men
dax ab initio mētitur et nūc? melio
ra pollicens que nō videt. **Q**uādo nā
q. veritas fidelissime illi sententiā ob
uiaret? alligatus es vxori noli que
tere solutionē? **A**ut qñdo caritas scā
dalum suaderet? que ad omniū scan
dala vzi se phibet? **N**ec ergo inquit
ille nequissimus. et caritati per liuo
rem. et per mendaciū veritati contra
ri9. falsū mel cū vero felle pmiscēs.
dū pmittis dubia p̄ certis. inuitit

67
etiā vera pro falsis: non ut cōferat
quod frustra speras: sed ut auferat quod
fructuose teneas. Circuit et querit quā
liter ouib9 curā pastozis subzipiat.
dū non erit qui eripiat: et nichilo
min9 pastozē illi horrendo maledicto
subiciat. **De illi per quē scandalū ve
nit.** **De cōfido de sapientia tibi a deo
data.** quod nullis maligni vsutij9 ab
duci vel seduci potes. spe incerti bo
ni certū inire malū: et eque certū de
serere bonum.

Ad symonē abbate scī nycholai.

Epistola lxxxiij.

Persecutionem quam propter
iusticiā pateris per litteras tu
as non sine cōpassione cog
noscentes. licet xpi cōsolatio de p
missione regni tibi sufficiat: tamen
nos quod nostrū est. et cōsolationē quā
possum9. et cōsiliū quod intelligim9.
sanū fideliter exhibem9. **Quis enī
sine anxietate videat petrum de me
dis fluctib9 brachia tendentē: sine
dolore audiat colubam xpi non can
tantem sed gementē tanquā que dicat.
quō cantabim9 canticū dñi in terra
aliena? Quis inquā sine lacrimis.
lacrimas ipsius xpi. de limo pfun
di etiā nunc leuatis oculos suos in
mōtes. unde veniat auxiliū sibi. res
piciat? Verūtamen nos ad quos per
humilitate tua respicere te dicis. mō
tes non sumus: sed et ipsi de cōualle
lacrimarū laboriosis conatib9 enitē
tes. aduersus renitētis inimici insidi
as. ac mūdialis malicie violentiā
teā damamus. Auxiliū nostrum a
dñ9: qui fecit celum et terram. Om**

nes quippe qui pie volūt viuere in
xpo. persecutionem patiuntur: ita ut
cū eis nunquā desit pie viuere: nō sem
per tamē absit et pfiere per bona vo
luntate. **Dicit enī impioz est. pijs
bonoz ppositis assidue reluctari: sic
cōtra pietatē non est propter multitu
dinē aduersantiū. quous iusta et sanc
ta desideria paucorū pletūq9 non pfi
ci.** **Dicit aaron scelcratis tumultuan
tis populi contra voluntatē suā clamo
rib9 cessit.** **Sic samuel eidē populo in
ordinate regem petēti inuitus saulē
iunxit: sic dauid cū vellet deo cōstru
ere templū. propter infestantium ta
mē bella inimicorū. quia vir bellico
sus erat. prohibitus est facere quod sac
te proposuit.** **Simili forma tibi pa
ter venerande consulimus. ut tamē
sapientiorum cōsilio non pceiudi
cemus quatinus ad tempus propo
siti tui tibi9 cōsentientium rigore
sic temperes: ut infirmorum salutē
non negligas.** **Inuitandi quippe sūt
ad artiorē vitam nō cogendi: quib9
utiq9 semel in ordine illo duniacensi
pesse consensisti.** **Illis autē qui aliā
vivere desiderant. aut condescende
re inbecillioribus ex caritate quantū
sine peccato possunt. suadendum est
aut ibidem tenere quod capiunt per
mittendum. si absq9 vtriusq9 parti
um scandalo fieri potest. aut certe de
congregatione liberos dimitti: fra
trib9 q9 alijs scdm eozum propo
situm viuētib9 sociari oportet.**

**Ad wilclmum abbatē sancti
theoderici.**

Epistola lxxxij.

Quod me huiusmodi operi
opera dare iubes per quod
tollendū sit scandalum de
regno dei libeter accipio. s; quomo
do id velis fieri necdum satis elucet
michi. **N**ā illā tuā dulcissimā epis
talam legens et relegēs (sepius qui
dem repetita placebat) intellexi qui
dem te velle ut illis qui de nobis
tanq̃ de detractorib; diuinae or
dinis conquētur satisfaciā. quati
nus videlicet sciatur nō esse verum
quod male huiusq; de nobis puta
runt vel putari voluerūt. At si post
hanc satisfactionē rursus vici; eorū
et vestitus supfluitatē et cetera que
subiūgis / quēadmodū iniūgis car
pere voluerō et michi vide hoc gra
dicere. et quomodo sine scandalo fa
cere queam non video. **N**isi forte et
ordinem quidem laudabilem. et or
dinis reprehēsores reprehensibi
les doceam. et nichilominus tan ē
ipsius superflua reprehendam. **S**i
hoc modo vis aut forte aliter ma
gis expedire vides manda apertis.
et ut valeā quod vis ea modo quo
vis ora instātiis. **D**ato tamen nō
modico me i huiusmodi scriptatio
nibus ferri detrimēto. quia multū
hinc michi deuotionis subtrahitur
dum studiū orationis intermittitur.
presertim cū nec vsus suppetat die
tandi nec otium

Ad eundem Eplā lxxxv

Nemo scit que sunt in ho
mine nisi spirit; hominis
qui in ipso est. si sola in fa
cie videt homo quia solus deus in

tuetur cor; nūcor nec satis mitea
ri possum / quomodo qua de ratio
ne tuam atq; meam adinuicem di
lectionem pensare vel distinguere po
tuisti / quatin; non solum de propi
o. s; et de alieno sententiā corde p
ferres. **E**rrores siquidem est humane
mentis non modo bonū putare ma
lum et malū bonū. aut verū falsū.
et cōuerso. s; etiā certa reapse pro
dubis. dubia p certis. **F**orte verū
est quod dicas. minus scilicet a me
amari te. q̃ me diligis. sed certe ce
tus sum. certum non esse tibi. **Q**uo
modo ergo pro certo affirmas. de
quo certū est. quia certus minime
sis. **Q**uā paulus se suo iudicio non
credit. sed neq; inquit meipsū iudi
co. **P**etrus luget suā qua se sefelle
rat presumptionē. cū de suo loque
retur dicens. **E**t si oportuerit me mo
ri teā. nō te negabo. **D**iscipuli de
proditione domini nec in suis fiden
tes cōsentiis / singuli respondebāt.
Nūquid ego sum domine? **D**avid
suā de se ignorantia fatetur. orans
et clamans et ignorancias meas ne
memineris. **T**u vero nescio qua fi
ducia / non solū de tuo. sed et de me
o corde tā aperte dedamas ut pl
amans inueniens / minus diligat.
Hec quippe sunt verba tua que nol
lem fuisse tua. quia nescio si sunt ve
ra. **S**ed et tu si scis. vnde scis? **V**n
de inquā probasti magis nos a te
diligere. q̃ te a nobis? **A**n ex hoc qd
in tuis litteris subiunxisti quia vidi
et qui vadunt et veniunt. per te de
nostas. nullū tibi a nobis de fide
monumentum gratie vel amoris.

Quod vero monimentum. quod amoris
expimentum a nobis requiritur? **N**umquid
forte scrupulum mouet tibi? quod ad
plura iam tua ad nos scripta. nec
dum vel semel rescripsi? **S**ed quan-
ta ego maturitatem sapientie tue.
delectari posse putarem scriptitatio-
nibus impericie mee? **D**icebam enim quod
dixit. **F**ilioli non diligamus verbo
neque lingua: sed opere et veritate.
Quoniam vero unquam opere meo opus tibi fu-
it et defuit? **O**bservans tenes et
corda deorum qui unum sol iusticie diuersa
seruorum tuorum corda diuersis gratiis
velut radijs illustras: quod diligam
illum ex dono tuo. et suo merito tu
scis: et ego sentio. **Q**uatenus au-
tem diligam tu scis: ego nescio. **T**u
inquam domine qui dedisti: scis quan-
tum dedisti. vel illi me. vel michi il-
lum amare. **E**t quomodo aliquis
nostrum cui tu non dixisti. audeat di-
cere plus amans minus diligo? nisi
forte qui iam in lumine tuo vi-
deat lumen suum: id est in lumine tu-
e veritatis agnoscat. quanto arde-
at igne caritatis? **E**go autem domi-
ne interim quatenus videre in lumine
tuo tenebras meas. quoadusque vi-
siter sedentem in tenebris et in umbra
mortis. et per te reuelentur cogitatio-
nes cordium. et manifesta fiat abscon-
dita tenebrarum: fugatisque tenebris
iam non videatur in lumine tuo nisi lu-
men: sentio quatenus de munere tuo quod
eam diligam: sed necdum video in lu-
mine tuo. si vel satis diligam. **N**e-
que enim scio. si iam peruenierim ad
illam qua nemo maiorem habet di-
lectionem. ut aiam suam per quod per a. su-

is. **N**am quis gloriabitur casum
se habere cor. nedum profectum? **Q**uoniam domine quod
illuminas lucernam meam. qua iam vi-
deo et horreo tenebras meas. deus
meus illuina ipsas te. me. ut videam
et gaudeam ordinata in me carita-
tem. sciens et diligens que diligen-
da sunt et quantum et ad quid diligen-
da sunt: me quoque nolens diligi nisi
si in te. et quantum diligendus sum.
Ve etenim michi: si quod valde vere-
or. aut ego plus ab illo quam merui. quam
ille a me minus quam dignum sit diligat.
Verum tamen si meliores magis
diligendi sunt. sunt autem meliores
qui magis diligunt. quid aliud dix-
erim quam illum plus me diligere quam
meliores esse non dubito. me vero
minus illum quam debeo quia minus valeo.
Dixi quatenus in te tibi patet dico ma-
ior est caritas. tanto minus quatenus
necesse est a te nostra possibilitas: quia
et si plus diligis quoniam plus va-
les. non tamen plus diligis quam vales. **N**os
autem et si minus diligimus quam debemus:
diligimus tamen quantum valemus. **T**an-
tum autem valemus: quantum accepimus.
Trahe nos post te: ut te apprehen-
damus. et teum amplius accipiamus.
unde largius diligamus. **Q**uid te
ego tu niteris nos apprehendere et quod
teris non posse quos apprehendisti. si
attendisti: et adhuc facere poteris cum
volueris. quales quatenus sumus. non qua-
les sperabas? **N**escio quippe quid a-
liud itueris in nobis quod non habemus:
et sequis per nobis quod non sumus. **D**ico
quod non sequitur. quia non suffiamus: et ut
denique in epistola tua iussu causaris. de-
us tibi in nobis. non nos desiamus. **N**unc

vero si talia placent + qualia modo
nugatus sū. mandato et adiciam +
ut ai obediero. p̄sumptionis non ti
meā notam. **P**refatunculam quā ti
bi mitti iussisti + nō habui modo ad
manū. **N**eq; enī adhuc dictauerā +
quia nec necessariam esse putabam.
Quicquid vel tibi vel amias tuis rec
te vis + qui dedit velle. det et p̄ficere
p̄ bona voluntate omni michi ami
tie iure colende pie ac reuerentissi
me pater.

Ad eundem.
Epistola lxxxvi.

Frater **B.** de clara valle: suo
illi qd suo. **H**anc michi tu
salutationis formulā tradi
disti: scribendo suū ille qd suus. **A**ci
pe quod tuū est: et agnosce usurpa
tionē. vnanimitatis esse indicium +
cū quo est michi cōmune verbū. ani
mū non distare. **I**ā ad tuas litte
breuiter p̄o tempe respondendum
est. **Q**ue cū michi in manū venerūt.
natalis dñe nostre dico festus illu
erat: cui9 me totū iure sibi deuotio
vendicā. nichil aliud cogitare sine
bat. **N** + nūtiū rep̄tare festinās:
vix vsq; in crastinū. ut hec iam festo
exoccupatus qualiacūq; rescriberem
expectauit. **F**ugitiuū itaq; fratrem
dure a me vtpote durū corde increpa
tum: nichil meli9 interim potui. q̄
ad locū remittere vñ sugerat. **Q**ui
pe quē iuxta nrās consuetudines:
domi absq; cōsensu abbatis sui reti
nere nō debui. **O**portet autē a te cū
similiter asperere increpari. + ad humi
lem puocari satisfactionē: deinde

tuis cōfortari lris. ad obbatē p̄ eo
directis. **D**e infirmitate nrā nichil
teraus modo sciscitanti tibi indicare
possi. nisi qd infirmus + fui et sum:
nec nun9 solito: nec multū pl9. **Q**
vero nō nisi quam missurus eram:
causa est pl9 me aiarum scandalū. q̄
vni9 corpi: periculū timuisse. **I**am
ne qd horū de quibus mandasti om
nino p̄ternittā: venio etiam ad te.
Velle te audire scripsisti: qd te ego
tāq; qui oīa tua nozim. facere velim.
N + hoc nisi falloz. si modo dicere:
nec tu posses. nec ego p̄sulerem. **V**o
lo enī et ipse: qd te velle de te iam
olim nō latet me. **E**ceterū mea atq;
tua eque ut equū est voluntate post
posita: magis qd velle teū de te pu
to. + michi ut tibi suadeā tutum du
co. + tibi p̄suadeā. non in cōmodū.
Tene itaq; meo consilio qd tenes.
mane in q̄ es. + stude p̄desse quib9
pes. nec p̄esse refuge dū p̄desse po
tes: qz ve quidē tibi si p̄es. + nō p̄
des: sed ve graui9. si qz p̄esse metū
is. p̄desse refugio.

Ad ogeriū canonicū regularem.
Epistola lxxxvii.

Otis viscerib9 caritatis
āplectēdo. fratri ogerio
canonico: frater **B.** mo
nach9. s; peccator digne deo quersa
ti vsq; in finē. **N** + tibi ad tuas litte
ras tardi9 videor rescripsisse: noue
ris pot9 oportunitate nūci9 defuisse.
Quas enim nūc primū legis: iam
dudum crede dictatas. **N**ed ut dixi
apt̄ latorē iopia tardauit mittē: qd
scribē nō tardauit. **L**egi itaq; in tuis

lris te illam quam grauiter ferebas
 ture pastoralis saranam deposuisse
 licentia siq[ue]m ab ep[iscop]o vix impetra-
 ta. p[ri]mo extorta tua importunitate
Et hoc non aliter nisi vt in ei[us] ep[iscop]o
 tu. quocunq[ue] alibi manes ab ei[us] sub-
 iunctione non recederes. **T**u vero cu[m]
 tibi hoc no[n] placeret archiep[iscop]um adi-
 ens. 7 ab ipso tanq[ua]m sup[er]iori auctori-
 tate securitate accipies: ad p[re]iorem
 locu[m] 7 ad tuu[m] abbatem reuersus es.
Ubi qualiter post hec viuere debeas
 a me doceri flagitas: egregio vtiq[ue]
 doctore et magistro incopabili. **Q**ui
 cu[m] cepero docere q[uo]d nescio: vel tu[m] in-
 apiet sciri q[uo]d nichil scio. **I**tane lana[m]
 querit ouis a capra. aqua[m] molendi
 nu[m] a furno: verbum sapiens a stul-
 to? **P**reterea p[er] tota[m] seriem l[ite]rum
 attollens me sup[er]a me: multum de
 me laudabilia internusces. **Q**uoru[m]
 q[uo]d ipse michi co[n]sci[us] no[n] sum: 7 tu
 e h[ec] beniuolentie asserbo. et ignos-
 co ignorantie. **T**u eni[m] vides in faci-
 e: de[us] in corde. **P**ub[licus] au[tem] tremendo
 asp[er]u. si solliate me arcu[m] sp[er]icio: cer-
 tu[m] est q[uo]d eo ipse michi notior sum q[uam]
 tibi quo p[ro]p[ri]us. **I**deoq[ue] magis
 credo michi de me videri me. q[uam] tibi
 opinati de me q[uo]d non vides in me.
Quod si quid forte a me audisti quod
 possit prodesse tibi: gra[ti]as deo age: 7
 au[tem] manu sunt et nos et sermones
 nostri. **S**atisfacis etia[m] michi p[ro] ea
 q[uo]d consiliu[m] meum no[n] tenueris. 7 fortia-
 tis te et monetis o[mn]i no[n] frangi. pu-
 sillanimitate no[n] vincta: sed portare
 patie[n]ter o[mn]i[m] impositu[m]. q[uo]d semel sus-
 ceptu[m] deponere no[n] licebat. **D**e qua
 re ipse michi sicut postulas satisf[actio]

tio p[er] te. **A**gnosce[n]s siquide[m] sapie[n]tie
 mee s[er]uitutem. ymo insipie[n]te mee
 semp[er] susp[er]am habes temeritate: cu[m]
 no[n] sit q[uo]d fieri laudo. nec audeo nec
 de beo indignari: de s[er]uitute quicq[ue]
 co[n]sulta[m] agere q[uam] a me accepit. **Q**uo-
 tiens vero mea sententia eligitur ac-
 tenetur. graui fatore onere me p[re]mi-
 sentio: rei fine semp[er] pauidus. et nu[m]
 q[uo]d securus expectas. **V**idens tu eni[m]
 si consule meu[m] de hac re co[n]siliu[m] muta-
 ueris. **V**iderint hi[is] quoru[m] sanioei si
 quoru[m] eni[m] sup[er] hoc fuit[ur] es consilio. an
 r[ati]onabiliter egeris. **V**iderint in qua[m]
 si licet xp[ist]iano inuicta sibi dimitte-
 re obedientia[m] ante morte[m]: cu[m] xp[ist]us sit
 fact[us] sit obediens p[at]ri vsq[ue] ad morte[m].
Etia[m] inq[ui]s p[er] licentia[m]. **N**u[m] q[ua]siu[m] cam
 ab ep[iscop]o: et accepi. **D**u[m] licentia[m] q[ua]re
 quesisti: s[ed] q[uo]d no[n] licebat. **A**c p[er] hoc
 non accepisti: s[ed] extorsisti. **E**xtorta
 aut[em] seu coacta licentia. licentia no[n] est:
 s[ed] violentia. **Q**uod ergo tua importunita-
 te vici[us] ep[iscop]us fecit inuit[us]: no[n] fuit ab-
 soluere s[ed] abru[m]pe. **C**ongratulor q[ua]re
 tibi q[uo]d sis exonerat[us]. s[ed] vereor ne de-
 us a te q[ua]ntu[m] in te est exhonorat[us]
 sit. **C**ui[us] pauldubio ordinatio[m] resis-
 tis: du[m] p[ro]motus ab illo tu te deias.
Quod si exansans paupertatis p[re]tendis
 necessitate[m]: necessitas parit co[n]zonam.
Si difficultate[m]. si impossibilitate[m]: o[mn]ia
 possibilia sunt crede[n]da. **P**ed eni[m] de q[uo]d
 ven[us] est: q[uo]d scilicet placuit tibi ma-
 gis quies tua q[uam] vtilitas aliena.
Nec miru[m]. **P**lacet fateor et michi q[uo]d
 hec quies placeat tibi. si tam[en] no[n]
 nimis. **Q**uocunq[ue] at bonu[m] ita placeat
 vt si r[ati]o fieri no[n] possit. placeat t[ame]n si
 cu[m] eo mo[n]do quo phas no[n] e[st]: nimis e[st]

Ac p hoc iā qz bene nō fit: nō est
bonū. **D**ixitū est enī. **N**i recte of
fers 7 nō recte diuidis peccasti. Aut
ergo optime te gregē dnicū mīme
seruandū suscipere. aut susceptū ne
quāq̄ relinquere: iuxta illud. **A**lli
gatus es vbroi: noli querere soluti
onē. **P**ed ad quid nitor hys rati
onationibus? **N**ūquid suadeo tibi
redire ad onus regiminis? tū nō pa
teat locus recuperationis? Aut des
perare te nitendo. quasi qui te tali li
gaueris culpa. quā iam solvere non
possis? **A**bsit. **P**ed tantū nolo te il
lud tanq̄ nullū vel parū malū ne
gligere. pmo semper timere: semp
penitere. semper securū non esse. **N**i
aut scriptū est. **B**ūis hō q̄ semp est
pavidus. **V**ides certe quē timorē ti
bi iutare nitor: nō q̄ tibi sit loquē
despatiois. s̄ q̄ spē acq̄rat b̄titudi
nis. **E**st siq̄ timor iūtilis. trāsis.
crudelis: q̄ veniā qz nō q̄rit nō p̄se
q̄tur. **E**st siq̄ timor pius. huilis.
fructuosus: q̄ aulibet q̄rūlibet pecca
tori facile mīaz p̄mētur. **T**alis ti
mor generat 7 seruat huilitatē. sed
māsuēitudinē: s̄ paciētā. s̄ lōgāni
mitatē. **Q**uē nō delectet tā iūctā
ples? **A**lterius vero misera soboles ē
p̄tinacia. imoderata tristitia. rāroz.
horroz. p̄ceptus 7 despatio. **N**ō er
go q̄ despatioēm. s̄ illo q̄ generat
spē. timēs ne nō timeres vel parū ti
meres. tuā tibi culpā sic te memorā
dā esse putau. **E**st etiā adhuc quo
magis timeo tibi. ne forte sicut de q̄
bus tā scriptū ē. p̄lectatū cū malese
cerit 7 exultat in reb9 pessimis. tu
quoq̄ deceptus. nō solū h̄ putes cul

pā nō ēē. s̄ insup qd absit in corde
tuo gl̄ias te magnū aliqd. et qd a
pauis solet fieri fecisse. dū q̄ emāā
pat9 etiā alijs p̄eras p̄p̄ncēs pla
tionē. rursus subdi plato maluerit.
falsa huilitas verā iduēs supbiā in
cor talia cogitatis. **Q**z nāq̄ supbi
us q̄ spōtaneē et t̄p̄ libere assenbē
volūtati. qd vel cogit nēcitātē vis.
vel pusillanitatē infirmitatē? **Q**z si
nec labore viat9. nec nēcitātē cōpul
sus s̄ volēs h̄ fecisti. nichil h̄ qz sup
bius. **N**i q̄ppe p̄silio tuū p̄tulisti.
magis eligēs tibi q̄escere q̄ ci9 op̄i
desecuire: ad quod te ip̄e assūpserat.
Ni ergo vnde deū p̄p̄sisti. inde ad
maiorē ci9 gl̄ias p̄ceptū. nō est bo
na gl̄atio tua. **P**z caue gl̄atioēm.
tolle 7 securitatē q̄tin9 vtilitē semp
sollicit9 sis. s̄ p̄ huilitē pavidus: nō
illo sez timorē q̄ sicut iā dixi p̄uocat
irā. s̄ illo q̄ mitigat. **Q**ui horribil
timor si quādo terredō tuū pulsaue
rit animū. tāte suggerēs. tuū obse
quū deo esse nō posse acceptum. et
q̄ tua sit infructuosa penitētia. quia
videlicet vnde deus a te offensus
est. p̄ te emendari nō potest. ne ad
momentū quidē recipias: sed fideli
ter responde 7 dic. **M**ale quidē egi
sed factū est. et iam potest non fieri.
Quis scit si h̄ michi deus expedire
prouident. et de malo meo ip̄e qui
est bon9. bonū michi operari volu
erit? **M**alū ergo puniat quod ego
fecī: bonum autem maneat quod
ip̄e prouidit. **N**ostis quippe seu
voluntatibus. seu actionibus nouit
bonitas dei vti semper quidē rec
te in sui ordinis pulchritudinē: sepe

etiam pie in nostrā utilitatem. **O**
 clementissima circa filios adā dīvi
 ne pietatis recordatio: que sua non
 desinit largiri beneficia. non solum
 ubi nullū inuenit meritum. sed ple
 tūq; etiam ubi totum videt cōtrari
 um. **P**ed ad te redeamus. **D**ed m
 ergo duos timores qui sup̄ distinc
 ti sunt volo te timere. **N**on timere
 p̄sumere. **N**on p̄sumere. **T**imere
 ut peniteas: nō timere ut p̄sumas
Porro presumere ne diffidas: non
 presumere ne torpeas. **A**gnosce sta
 ter quātū de te confisus sum qui te
 iam acriter increpare tuū factum nec
 michi satē probatum tam audacter
 diiudicare. non dubitauerū: cum id
 forsitan rationabilius a te actū fue
 rit. q̄ michi huic q̄ notum sit. **N**e
 q̄ enī tu in tuis litteris fortasse ra
 tiones illas quibus excusari posset
 hoc factū ponere voluisti: vel prop
 ter tuam humilitatem. vel propter
 litterarū breuitatem. **D**e re quam
 plene non noui suspensā relinque
 sentiam. vnū quod fecisti irretae
 tabiliter laudo. q̄ videlicet depōsi
 to iugo regiminis. sine iugo tamē
 esse noluisse: sed amicam repetens
 disciplinam. de magistro fieri denu
 o discipulus non erubuisse. **N**am
 cum pastoralis uicū solutus posses
 tui remanere iuris. siquidē promoti
 o abbatis emanatio filij est: tu
 tamen hac potestate uti non utens
 sicut alijs dominari tēueras. sic ti
 bi quoq; p̄cesse timuisti: quicq; de
 magister esses aliorū minus te iudi
 cabas idoneū. nec te quidē tibi cre
 dens tuus fieri discipulus cōtēpsisti

Et merito. **Q**uia qui se magistru
 sibi cōstituit: stulto se discipulū sub
 dit. **E**t quidē quid alijs de se sentīre
 ignoro. ego de me exptus sū quod
 dico. **N**on facillime impare. **N**on securius
 possum p̄cesse alijs multis: q̄ soli
 michi. **P**rudēs ergo humilitas hu
 milisq; prudētia fuit. q̄ nequaquā cre
 dens ad salutē te posse sufficere tibi
 alieno potius arbitrio deinceps vi
 uere p̄posuisti. **L**audo etiam qd non
 nouū vel magistrū vel locum requi
 sisti: sed ad claustrū de quo exieras
 et ad patrē sub quo p̄ficeras fami
 liariter redisti. **R**ecius quippe fuit
 ut domus que te nutrierat. sed p̄o
 fraterna caritate dimiserat exortu
 patū reaperet: q̄ de eius desolatiōe
 aliena gauderet. **Q**uā tamē in hoc
 episcopi licētiā non habueris. no
 lo ut negligēter ducas: s; aut p̄ te
 aut p̄ p̄sonā q̄tū in te est satisfacere
 non differas. **P**ost hec conuersare
 simpliat. inter fr̄es deuotus deo.
 magistro subditus: senioribus obe
 diens. iuniorib; cōtemperās. ange
 lis placens. verbo utilis. humilis
 corde. mansuetus ad omnes. **C**a
 ue autē ne quia olim in honore po
 situs fuisti. etiam nūc te putes p̄e
 ceteris honorandū: sed magis hu
 milē omnib; tanq̄ de ceteris vnū
Nec enī dignū est ut inde exigas
 honorem. unde refugis laborem.
Potest hinc etiam nasci aliud peri
 culum. ad quod te p̄monitum et p̄
 munitum esse volo. **N**am sicut om
 nes ita mutabiles sum9 ut plerūq;
 qd heri volebam9 hodie tūsem9. et
 qd hodie nolum9. cras desiderem9.

sic quādoq; dyabolo suggerētē. pote-
rit contingere. ut ex memoria relati
honoris. tuum animū pulset cupidi-
tas: ita ut omnia que viriliter cō-
tempnisti. pueriliter desiderare incipi-
as. Dulcescent animo. que prius
amara fuerunt. sublimitas loci. do-
mus cura. rerum dispensatio. obse-
quia famulorum. libertas tui. po-
testas in alios: in tē ut pzope reli-
quisse te peniteat qd prius tenere
grauabat. Cui pessime tēptationi.
si vel ad horā qd absit assensū pbu-
eris: non mediocriter dāpnū incurres
tue cōuersationis. En tota illi9 ele-
gantissimi et eloquētissimi doctoris
sapientia: a quo doceri de tā longin-
quo postulasti. En illud expectatū ac
desideratū eulogiū: qd audire tan-
tope studuisti. Nec sūma nrē crudi-
tionis. An adhuc aliqd magnū ex-
pectas? Totū audisti. Quid apli9
requiris? Exhaustus est fons. et tu
queris aquā in siccō? Exēplo illi9
euāgelice vidue: de paupertate mea
totū qd habui nusi. Quid verecūda-
ris? Quid vultū demittis? Tu me
roegisti. Permonē quesisti: sermo-
nē habes. Permonē inquā habes.
iā satis longū. sed mutū. verbis ple-
nū. sensib9 vacuū: non quo ut pete-
ras in corde tuo caritas ordinetur.
h quo mea inscia publice. Nā vñ
iā poterit excusari? Possem forsītā
dicere. qd febze terāna laborans.
q p officio meo curis occupat9 hec
dictaurū: cū scriptū sit. Sapientia
scribe in oīo. Hec recte pntendē:
si grāde aliqd atq; oposum op9 ag-
gressus fuisset. Nunc autē in tan

tullo opusculo. ut occasionibus me
nō excusē. nichil horū cōra pten-
dere possū: qd ut sepe iā dixi scie pau-
pertate. Hec habeo nōnullā mee con-
fusionis cōsolationē. Nā et si nō feci
ut peteras. si non nisi qd speraue-
ras. agnosce certe qz volui. Suffi-
ciat autē voluntas: ubi deesse vides
facultatē explēdi. Deniq; et si tibi
nullā conferat utilitatē: vel michi p-
ficiat ad humilitatē. Mult9 quippe
dū non loquitur: sapiēs putatur.
Nā qd nō loquitur: nō sensus ino-
pia. sed humilitatē esse custodia cre-
ditur. Ego itaq; si adhuc siluisse: sa-
piens diceret. sed nō essem. Nūc au-
tē ali9 insipientē me ridebūt: ali9 sub-
sānabūt idiotā: ali9 psumptōri indig-
nabūtur. Putasne paratū hoc mi-
chi cōferat religionis emolumentū:
cū humilitas ad quā utiq; duat hu-
miliatio. tot9 sit spūalis sabzite fū-
damentum? Niquidem humiliatio
via est ad humilitatē: sicut patien-
tia ad pacē: sicut lectio ad scienti-
am. Si virtutem appetis humilita-
tis: viam non refugas humiliatio-
nis. Nam si non pateris humilia-
ri: non poteris ad humilitatē pro-
uehi. Prodest itaq; michi meam
insipientiam sciri. et a scientibus
iure confundī: cui sepe contigit a nes-
cientibus iniuste laudari. Terret
me apostolus: qui et ipse territū
diat. Parco autē ne quis me ex-
istimet supra id quod videt in me:
aut audit aliquid ex me. Q pul-
chre dixit parco. Non parat sibi
arrogans. non parat sibi super-
bus. non cupidus vane glorie. et

71
lactatorum actum suorum: qui vel sibi ar
rogat quod est. vel mentitur de se quod
non est. **H**olus qui vere humilis est pat
et sue: qui ne putetur quod non est. **S**ed
quatenus in se est vult ne sciri quod est. **G**ratia
de reuera pialu: audire quem de se
supra se sentit in se. **Q**uis dabit mi
chi apud homines tantum de veris dig
ne humiliari: quantum vel de falsis da
tum est indigne exaltari? **I**lla michi
vocem prophetica iute assumere. **E**xal
tatus aut humiliatus sum et conturba
tus. **E**t illud. **I**udam et vilior fiam
Iudam. scilicet ut illudam. **H**on9 lu
d9 quo michol irascitur: et deus de
lectatur. **H**on9 lud9 qui hominibus qui
de ridiculu: sed angelis pulcherrimu
spectaculu pbet. **H**on9 in qua lud9.
quo efficiamur obprobrium abundant
bus: et de spectio superbis. **N**am re
uera quid aliud secularibus quam ludere
videmur. cum quod ipsi appetunt in hoc
seculo. nos per contrarium fugimus: et
quod ipsi fugiunt. nos appetimus? **N**o
re scilicet ioculatorum et saltatorum qui ca
pite nullo deorsum. pedibusque sursum
erectis. preter humanum usum stant ma
nibus vel incedunt: et sic in se oim oculos
desigunt. **N**on est hic lud9 pueri
lis. non est de theatro. qui femineis se
disque amfictibus prouocat libidinem:
actus sordidos representet. **N**on est
ludus iocundus. honestus. grauis.
spectabilis: qui celestium spectatozum
delectare possit aspectus. **H**oc casto
et religioso ludo: ludebat qui dice
bat. **S**pectaculu facti sumus. ange
lis et hominibus. **H**oc ludo et nos inte
rim ludam9 ut illudamur. confunda
mur. humiliemur: donec veniat qui

potestes deponit et exaltat humiles
qui nos letificet. glorificet. in eternum
exaltet.

Ad eundem

Epistola lxxxviii

Omitto nunc impiam meam. ta
cto professionis humilitate.
seu humilitatis professionem. Ince iam
optando vel loci vel nominis mei non di
co abiectionem. sed mediocritatem:
quod quicquid tale dixeris. tu hoc non ne
cessariam excusationem. sed dilatoria
occasionem nominabis. **Q**ui meam ut mi
chi videbatur iustam verecundiam pro
tuo libitu nunc id discretionem. nunc fal
sam humilitatem: nunc etiam veram superbia
interpretaris. **H**orum itaque quod tibi in
dubium venire possint nichil offero. **I**l
lud aut simpliciter tue dilectioni in
tino. quod indubitanter te credere vo
lo: toto scilicet hoc tempe. ex quo tu9
natus. non ideo sed alio recessit a me
nullum michi oim fuisse oam. ad id
quod posuis ydoneum: tum propter dictam
maliciam. tum propter notum bre
uitatem. **D**ed et nunc quoque ita me
nouissime tue littere occupatissimum
inueniunt: ut ipsas etiam occupati
onum causas. pro mei excusatione lo
gum fuerit michi scribere tibi. **V**ix
quippe illas tuas inter praevidendum
nam illa hora michi primum reddi
te sunt. perlegere potui. **V**ix has
meas quantulasque furtim. rapta
anticipatis horis: breuiter succine
teque rescripsi. **Q**uorum quidem bre
uitatem: an equo animo feras. tu
videris. **E**go enim ut verum fate
ar propter te ipsis curis meis com
pello irasci: quod in hijs teste scien
tia. soli caritati cupiam de scire.

Cuius perfectio imperio quod sapientibus
et insipientibus debitor sum ipsa sola
facere potuit. ut necdum tibi potuerim
satisfacere. Quid ergo? Caritas ti-
bi denegat quod tu petis ex caritate?
Petisti. quod sibi pulsasti? et caritas te
frustrata est? Quid in indignaris?
Si vis si audeas? irascere caritati.
De qua namque presumis impetrare quod pos-
tulas? ipsa prohibente sit ne impetres.
Et ecce iam longum causat sermonem. et
tibi indignat quod rogas. Non quod sibi dis-
plicat zelus. quo id facis. quippe quem
et ipsa donauit tibi? sed vult te illum
habere secundum sciam ut caueas ma-
iora minoribus non impedire. Vides quod
inuitus auellor a longiori epistola? dum
duas delectatione tibi colloquendi et de-
siderio satisfaciendi domine caritati mo-
lestus sum. quia iamdudum impante fine fi-
eri necdum taceo? O quam lata in tuis
lris patet materia respondendi. Quod si
digne licuisset ut libuisset et tibi for-
sitam satis esset et michi. Sed quod ali-
ud precepit domina est primo dominus est. et
enim caritas est? et satis agit pro ipso
quantum debeam potius obtemperare sibi quam
vel michi vel tibi. Et quam oportet ca-
ritati deo magis obedire quam hominibus.
nolens dolensque non quidem nego quod
postulas sed interius differo. ne dum tue
cupio humiliter satisfacere voluntati?
sub preceptu false humilitatis per veram su-
perbiam. arcem tante pietatis quam te quoque
veraciter attestat etiam angelis im-
patet in celis. terrenis vermiculis in terris vi-
deat impugnare. Libellum quem queris
ipse quoque antequam tuus nuncius ad nos ve-
niret ab eo cui amandam te requisivi?
sed necdum recepi. Dabo autem operam ut

vel cum veneris si tamen unquam aliquem vene-
ris. illum iuenias videas et legas.
non autem transcribas. Nam illum alium quem
te significas transcripsisse. ego quidem
legendum tibi misera non transcribendum.
videtur tui quod vel quod utilitate transcrip-
seris. Quod autem te mittente cum nunc habet
abbas de sancto theodore? ego quidem
non iusseram. nec tamen displicet in. De
quod cum libellus meus oculos eius formida-
ret? cui se videndum animus quod meus totum
si posset expanderet? Hic heu in ista
sermonis angustia mentio se igessit de
tali viro ne liceat ut dignum erat in
tam dulcissima nobis mediocritate aliquod diu im-
morari? quam iamque desiderat epistola fi-
nem. Obsecro te ne queris oportuni-
tatem querere. quanto ad eum pergas. predicatum
quod opusculum non potius cuius scribendum
vel legendum exponas. quam cum eo totum
puerum. piterque conferatis. et corri-
gatis que corrigenda sunt? ut in ore
duorum testimonium stet omne verbum. Et
tunc demum an passim cuilibet an pau-
cis tantum. an vel cuius an forte etiam
nulli expediat demonstrari? et si illa
prestantia quam de nostris alijs litteris tu
eidem coaptasti apte sedeat an re-
aptior queri debeat vestro utriusque
iudicio derelinquo. Sed iam pene
michi exaderat quod in principio
epistole tue questus es? quod te argu-
eri mendacii. Hoc aliquem me locutum
fuisse? non satis recolo. Si quid
tamen fuerit nam magis me ob-
litum quam tuum nuntium mentitum
esse crediderim iocando potius quam se-
rio dictum fuisse non dubites. Ego
ne leuitate te usum putaueri? aut
apud te esse est et non? Absit a me hoc

suspicio de te: qui iugo veritatis be-
at⁹. qđ portas ab adolescentia. lasci-
uos años. mox superas gravitate
Nec tā simplex sum: vt simplici o-
ris plationē. sine cordis duplicata-
te. mēdāū putem: nec tā inuios⁹
tū. vt oblit⁹ sim. vel quid iam du-
dū conceperis in affā: vel quid ab
effectu impedierit

Ad eundem.

Epistola lxxix.

Indignaris forsitan. vel vt te
peranti⁹ dicam. miraris: qđ
p lōgiōi eplā quā a nobis sperau-
ras. tā breuē cartulam recepis. **H**z
memento iuxta virū sapientē. omnia
sub celo tēp⁹ habere: et tēp⁹ quidē
loquēdi. et tēp⁹ esse tacēdi. **Q**uā at
suū tēpus silentium habebit: si hoc
etā sacros dies quadragēsimē nra
sibi vēdicat cōfabulatio. **E**aq; ipsa
tāto occupatio. quāto laboriosior:
dū nō quidē presentes alterutū
dicere valem⁹ que volumus: sed ab-
sentib⁹ necesse est nobis iuicē dilige-
ter dicere que vel petim⁹ ab inuicē
vel petimur. **D**ū vero absens cogi-
to. dicto. scripto. missitoq; qđ p-
sens legas: rogo vbi oā. vbi silē-
tij quies. **H**z hec in quies oīa: fa-
cere potes in silentio. **M**irū si ex sen-
tentia hoc rēdeas. **Q**uant⁹ enim
tumultus est in mēte dicantiū. vbi
multitudo p̄strepit dictionū: vbi vari-
etas et diuersitas sensū cōcurrit.
Vbi sepe respuitur. quod occurrat:
et requirit qđ exadit. **V**bi quid pul-
chri⁹ scdm litteram quid cōsequen-
tus iuxta sententiam: quid planius

pp̄ter intelligentiā. quid vtilius ad
scientiā. quid teniq; cui. vel post vel
ante ponatur. itentissime attendis
multaq; alia que a doctis in huius
modi curiosius obseruantur. **E**t tu
in hoc michi dices esse quietem: tu
hoc etā si lingua sileat. silentiū
nominabis. **Q**uā non solum tem-
poris. sed nec mee professionis est.
huic rei operā dare quam postulas:
nec possibilitatis adimplere quod
optas. **D**iquidem vel monachi qđ
esse videret. vel peccatozis qđ sum.
officiū non est docere: sed iugere.
Indocui quoq; qđ et vcre me fate-
or esse. si p̄sumat docere qđ nescit
nichil indocius agit. **D**ocere itaq;
nec indocto est in promptu: nec mo-
nacho in ausu: nec penitenti in af-
fectu. **D**ed et p̄pter hoc elongaui
fugiens: et maneo in solitudine: et
cum propheta / p̄posui custodire
vias meas. vt non delinquam in li-
gua mea. quoniam iuxta eundem
prophetam vir linguosus non di-
rigetur super terram: et scdm aliā
scripturam. mors et vita in mani-
bus lingue. **S**ilentium autem di-
cente ysaya. cultus iusticie est. **E**t
bonum est vt docet iheremias: ex-
pectare salutare dei cum silentio. **A**d
hunc ergo iusticie cultum. ad hanc
oīm virtutū m̄rem nutricem custodi-
ne penitus videar negare quod pe-
tisti: et te et quicūq; tui similes p̄fi-
cere cupiunt in virtutibus. inuita
et prouoco. et si non verbo docere ne-
arte mei silenciū exemplo: vt vel
silendo doceam te silere. qui loquen-
do compellis me docere qđ nescio.

Hed quid ego facio? **N**icum si nō
vidēs. q̄ ego qui multiloquiū tāto
pere dāpnare videor. in tā multa v̄
ba tā loquacē iā progredior? et dū
cupio tibi p̄medare silentiū. cōtra si
lentiū per multiloquiū pugno. **W**ir
tutē nostrā de cuius cōuersatione et
penitentia consolari desideras? quā
tum ex fructib⁹ eius perpendim⁹.
noueris deo digne conuersari. dig
nosq; penitentie facere fruct⁹. **L**ibell
um autem quem a me exiges? pe
nes me modo non habeo. **Q**uidam
enim amicus noster. eodem zelo
quo tu flagitas? diu est q̄ apud se
illum detinet. **H**ed ne tue benigni
tatis petitionem abire patiar. oīno
frustratam? alium nup̄ a me editū
in laudib⁹ virginis matris tibi trās
mitto. **Q**uem quia eius exemplar
nō teneo. rogo ut quantoq; ad me
remittas? vel si matur⁹ adueneris
ip̄e deferas teum.

Ad eūdem. Epistola xc.

Breues breuib⁹ redditū lras? **O**
ccasionem utiq; breuiter re
scribendi. de tuorū breuitate liben
ter accipiens. **E**t vere quid iuuat
veras et ut veraciter loqueris eter
nas amicitias. vanis atq; transito
rijs iactare verbulis? **Q**uantali
bet versuū diuersitate. verborū mul
tiplicitate. scriptozum varietate tu
am michi caritatem ostētare. seu p̄
mendare coneris? min⁹ certe sentio
te exprimere q̄ diligis. **I**demq; tu
de me sentiendo non falleris. **C**um
tue littere in manus nostras vene

tunt? te in corde nostro qui eas mi
seras inuenerunt. **H**as quoq; nras
nec me sine te scribere certus sum?
nec te sine me cōfido latum. **L**abo
ramus quidem utriq; ad alterutū
scriptitudo? fatigantur et nunci⁹ al
teri⁹ ad alterum scripta portādo? **N**ū
quid spūs grauant? amando?
Cessēt igitur que absq; labore nō
pnt acitari? **I**llud frequentur qd
quāto attent⁹ satagitur. tanto mi
nus constat laborari. **Q**uescant in
quā a dictando ingenia? labia a cō
fabulando? a scribendo digiti. a dis
currēdo nūci⁹? nō autē quiescant cor
da die ac nocte meditari in lege do
mini. que est caritas. **A** quo nego
tio quāto quietiores sum⁹? tāto mi
n⁹ q̄escim⁹. **Q**uātoq; occupatiores
sum⁹ in illo? tanto nos quietiores
sentim⁹ ex illo. **A**mem⁹ et amemur
in altero nobis. in altero nostris cō
sules. **N**am quos amam⁹? in
ipsis profecto requiescim⁹. **A** quib⁹
autē amamur? ipsis nos in nobis re
quē pam⁹. **P**orro amare in deo? **C**
aritate h̄c ē. **S**tudere vero pp̄ te
um amari? caritati seruire ē. **H**z qd
ego facio? **E**go p̄missorū breuitatē?
iā tenebor p̄lixitatē exhibitor. **V**i
de s̄c̄e. **V**irrico desideras p̄mo qz desi
deras scire. sic currit. nō q̄si i incertū
sic pugnat nō quasi aere verberās.
Hz quoniam scit neq; pugnantis
esse neq; currētis. sed miserētis dei?
ipsum rogat a te orari pro se? qua
tenus qui iam donauit ei? et pugna
re et currere det et vincere et perueni
re. **A**bbatem vestrum michi non tan
tum propter te. sed et propter suā

bonam famā carissimū corde meo
et ore tuo saluto: gratatissime cum
visurū illo et tpe et loco quo pmissi
ti. Notifico etiā tibi qd et nūc paulis
p aggregata manu dñi sup me. im
pulsus euerfue sū vt cadere: ita vt
securi ad radicē infructuose arboris
corpi mei appositā. iam iāq; succi
di metuerē: tū ecce tuis ceteroz a
micoz nostroz orōnib9. et hac vi
te pius dñs ppat michi: sub spe
tū pmissi fruct9 in futuro

**Ad abbates sueffioni con
gregatos.**

Eplā xcii.

Reverendis abbatib9 apud
sueffionē in noīe dñi cōgre
gatis: seru9 scitatis eoz
frat bernard9 abbas dict9 de clara
valle. que etiā sunt videre. pstituerē
et tenere. Itascor occupationib9 me
is quib9 impedior interesse cōuētū
vestro corpe tū duntaxat. Nā spi
ritum nec spacia terrarū. nec turba
rum absentare queūt: quippe oīa
sem pro vobis: congratulante vob
atq; in vobis quiescente. Nō me in
quam sanctorū potest carere cōuēt9:
nec loci corporisve distantia puat
proesius a cōsilio iustoz et aggregati
one. Illo p̄sertim cōsilio i quo nō
hoīm traditiones obstinatus defen
satur aut supstitios9 obseruatur. s̄
diligēter humiliterq; inq̄ritur que
sit volūtas dei bona et beneplacēs
et pfecta. Illic toto desiderio feroz
et deuotione imozoz: cōdelectoz amo
re inherere cōsensu et emulatione per

sisto. Ne ergo inuacū vos qd ab
sit conuenisse subsānent qui dicunt
vobis euge euge. contendite obse
cro bonas facere vias vestras et stu
dia vestra: que pfecto nimis bo
na esse nō possunt. Esto qd possis ni
miū fortassis esse iustus possis et ni
miū sapiens: sed plane bon9 ultra
modum esse non potes. Et quidem
lego noli esse nimū iust9. lego nō
plus sapere qd oportet sapere: nun
quid autem ne aut sis nimū bon9
aut nō plus bon9 qd oportet? Ne
mo esse bonus plus qd oportet pot?
Bonus erat iam paulus. et tamen
nequaquā cōtentus. libenter se ad ea
que ante se sunt extendebat posteri
ora obliuiscens: et seipso semp meli
or effici studens. Volus deus meli
or seipso esse idcirco non vult. quia
non valet. Recedant a me et a vob
qui dicunt nolum9 esse meliores qd
patres nostri: tepidorum et dissolu
torum se filios p̄stantes. Quoz
memoria in maledictione est. quia
manducauerunt vinas acerbos qui
bus dentes filiorum obstupuerunt.
Aut si sanctis et bone memorie pa
tribus gloriatur. imitentur certe
sanctitatem: quozum indulgentias
dispensatioēs qd pro lege defendūt.
Quā sanctus helyas non sum inq̄
melior qd patres mei: et non dixit se
nolle patribus esse meliorem. Vi
dit iacob in scala angelos ascenden
tes et descendentes. Nunquid stan
tem quempiam siue sedentem? Nā
est stare omnino in pendulo fragi
lis scale. neq; in incerto huius mor
talis vite qdā i eodē statu pmanet

Nō habēim⁹ hīc manentē ciuitatē;
uicē futurā adhuc possidem⁹. sed inq̃
rim⁹. Aut ascēdas necesse est aut de
scendas. Si attemptas stare; tuas
necesse est. Hīc me p̃ certo est bon⁹;
q̃ melior esse nō uult. Et ubi incipis
nolle fieri melior; ibi etiam desinis
esse bon⁹. Recedat etiam a me et a
uobis q̃ dicūt bonū malū et malū
bonū. Qui dicūt cultum iusticie ma
lum; quod nā bonū reputatur s̃.
Unū uerbū olim locut⁹ est dñs; et
pharisei scādalizati sunt. At nouos
nūc phariseos nō uerbū sed silentiū
scandalizat. In hoc vno certe aduer
titis q̃ occasione querūt aduersum
uos. Red sinite illos. Ceti sunt du
res aēroz. Intendite salutē puuloz;
nō murmurari malinuloz. Nō valde
illozū uobis arcandū est scandalū;
qui nō sanātur nisi uos infirmemini.
Nec nec ut vestris ipsis oīa oībus
placeāt que statuitis expectandum.
Alioq̃n aut nullū aut ratū bonum
constituitis. Datus uero ipsozū p̃
fecibus q̃ uoluntatibus p̃uidetis.
Fideliusq̃ inuitos trahitis ad deū
q̃ desiderijs cordis eozū relinquitis.
Comendo me sanctis orationibus
vestris.

Ad henricū regē anglozū.

Eplā xciij

Henrico illustri āglozū regi.
bernard⁹ abbas dictus de
claraualle. celozū regi de ē
reno regno seruire fideliter et humili
ter obedire. In terra uestra tenet p̃
da dñi mei atq̃ uestrī; et illa p̃da p̃
qua maluit mori q̃ carere illa. Ego

eam sequi disposui et mittere de nos
tra milicia qui in manu valida si vo
bis nō displicet requirāt recuperent
et reducant. Et nunc hui⁹ rei grā. p̃
nisi hos quos p̃sentes cernitis ex
ploratores; q̃ esse rei indagēt saga
citer renūcientq̃ fideliter. Assistite e
is tanq̃ nuncijs dñi uestrī; et in ip
sis feudum uestrū deseruite. Ipse ve
ro ad honore suū. ad salutē uestrā.
ad p̃rie sospitate et pacē; letū uos
et inditū p̃ducit in bonū ac placitū
finem.

Ad henricū wintomēsē ep̃m.

Eplā xcij

Pro illustri dño hēro dei
gracia wintomēsē ep̃o. ber
nard⁹ abbas dict⁹ de clara
ualle in dño salutē. Multoz iam re
latione letabūdu accepī locū grē
non infimū humilitatē nrām apud
uestram celsitudinē optinere. Non
sum meritis. sed eo nō ingrat⁹. Ita
q̃ refero grāam p̃ grāam; et si nō
cōdignam certe quam possum. Nec
uereor q̃tula sit oblata uel pot⁹
relata a uobis sperni. quā et aman
ter promereri et dignanter p̃ueniri
re curastis. Verum modo plura scri
bere sup̃sedi; donec uestro si dignū
iudicatis agnoscam rescripto quali
ter pauca hec accipiat. Que autē
rescribere uel inuigere uerbo placue
rit abbati ogerio bene cōmittere po
tēstis; per quem et hec nostra recipi
tis. Pro quo etiā uestrā excellentiā
cōpellamus quatin⁹ et notū ex hoc
habeat et cōmendatum; utpote ho
minē honestate scientia religionēq̃
cōmendabilem.

Ad abbatem cuiusdam monasterij
eboracensis vñ exierat prior cū ali
quatis fratrib9 *Eplā xciij.*

Consiliū expetitis a me li
teris transmarinis : qđ vñ
nam ab alio pot9 quesisse
tie. Coartor siquidē e duobus. Vi
enim non respondero : tanturnitas
cōtemptū quodāmodo sonare videbi
tur. Respondere autem sine pericu
lo me posse non video : cū quicquid
respondero. necesse sit aut scandalū
cūpiam generare : aut reddere secu
tum quēq; pl9 qđ oportet aut certe
in quo non oportet. *Q*uā vobis re
cesserunt frēs vñ : nec nostro. nec
nrōz factum est me sciente consilio
vel hortatu. *C*redim9 aut ex deo fu
isse : qđ nec tātis potuit dissolui co
natibus. *C*redimus hoc idem et ip
sos sentire fratres. qui nostrū tanta
pete de seipsis consilium flagitant.
credo remordente eos cōscientia. qđ
retro abierint. Alioquin beati sunt
scdm apostolū : si se nō iudicant. in
eo qđ probant. *C*eterū quid faciā
ut interrogatus. nec silēdo nec res
pondendo molestus sim cuiq; ? *I*ta
fortassis expediat. si misero eos qđ
me interrogant ad doctiorem : et cū
iis reuerētiōz sanctorq; auctoritas
sit. *P*aulus papa gregorius in li
bro pastoralī. quisquis bonū mai9
subire inq̃t. pposuit : bonū min9 qđ
potuit. sibi illatū fecit. *A*d qđ pro
bandū. subiecit testimoniū de euan
gelio dicens. *N*emo mittēs manū
suam ad aratrum. et respiciēs retro :
ap̃t9 est regno celozū. *E*t infert.
*Q*ui igit fortiori studio intēderet :

retro respicere quīnātur. si relicto bo
nis āphorib9 ad minima retorq̃tur
*X*cipe in omelia tertia sup ezechi
elē. *S*ūt nōnulli qđ bona quidē que
nouerūt opant : atq; hec operātes
meliora deliberāt : s; retractātes me
liora qđ deliberauerāt imutāt. *E*t qđ
ē bona agūt qđ ceperant : s; a meli
oribus que deliberauerāt succubūt.
*H*ij nimirū an humana iudicia sta
re videntur in opere : sed ante omni
potētis dei oculos caderūt in deli
beratione. *E*n spearlū. *I*n hoc nō
multum natiuitatis. sed factū reuer
sionis sue cōsiderēt. hic se discutiāt.
hic se dijudicent : cogitatioib9 suis
accusantib9. siue defendētib9 : et qđ
apud spiritalem qui omnia dijudi
cat. et ipse a nemine iudicā. *Q*uid
nam vero mai9 aut minus. superi9
an inferi9. actius siue remissi9 sit :
qđ videlicet reliquerūt. an ad qđ
redierunt. ego quidem haut teme
re diffinierim : ipsi viderint. *E*t h
illis gregorius. *T*ibi vero pat̃ re
uerende tam tuta certitudine. qđ nu
da veritate. ego dixi. omnino non
expedire spiritum velle exstinguere.
*N*oli inquit prohibere eum qui po
test bene facere : si vales et ipse bene
fac. *G*loriari aut magis oportet in
p̃fctib9 filioz : quoniam fili9 sapiēs
glā est p̃ris. *D*e cetero nemo michi
molest9 sit. qđ iusticiā dei nō absca
di in corde meo : nisi qđ minus for
tasse ob vitandū scandalū qđ debui
dixi.

Ad archiep̃m eboracensem
Epistola xcij.

Splendor operis et opinio
nis odor: bene ut comperi
in gloria vestra conueniunt
Opinionem opus probat nec falsa
fuisse nec vanam cum quod ante
sparserat volans fama: ubique res
ipsa faciat manifestum Quomodo nunc
maxime claruit zelus iusticie enimu
it et iualuit sacerdotalis vigor in de
fensione videlicet pauperum et paupe
rum cui non erat adiutor Olim quidem
opa mie et elemosinas vestras enar
cabat ois ecclesia sanctorum Et hoc vo
bis commune cum pluribus: quippe quod a
cunctis substantia huius mundi habenti
bus exigitur Verum hoc opus episcopale
hoc paterne pietatis tam egregium
specimen. hic vere diuinus seruator: quo
pro tuendis suis pauperibus. ille paul
dubio zelum vestrum accendit et accinxit
qui facit angelos suos spiritus. et ministros
suos ignem vestrum: hoc totum in qua spe
ciale accessit vestre dignitatis decus.
Insigne officij ornamentum corone.
Aliud est reficere ventrem esurientis:
et aliud sanctam zelare paupertatem Vbi
enim seruitur nature: hic gratie Visi
tabis inquit specie tuam: et non pecca
bis Ergo qui alienam carnem fouet fa
cit ne peccet. qui autem alienam scitatem
honorat fructificat sibi Deo aie Desu
det elemosina in manu tua. donec vi
deas iustum cui des. Quo fructus
Quoniam qui recipit iustum in nomine iusti
mercedem iusti accipiet Soluam pro
inde nature debitum ne peccem: si
mus gratie coadiutores. ut et partia
pro fieri mereamur Dane utrumque
ita in vobis amuramur ut utrumque ta
tum vobis desuper fateamur quantum

diuinis laudibus eternaliter misce
atur. quicquid ex vobis temporaliter ne
cessitatibus nostris impenditur merito
reuerende et ois amoris sinceritate co
lende atque amplectende pater

Ad ricardum fontanensem abbatem
et socios eius

Eplā xvi

Quanta audiui in vobis cogni
ui in vobis et fratres nostri ut
et gaudio anuiciauerunt
nobis quemadmodum nouiter retri
buis igne dei. conualuistis de infirmi
tate: refluistis in nouitate sancta
Dignus dei est iste. subtiliter operans
suauiter renouans. salubriter mutans
non quidem de malis bonos. sed de bo
nis faciens meliores Quis dabit
michi ut transeam. et ut videam visio
nem hanc magnam? Nec enim mi
nus mira minuire iocunda ista pro
tio est quam illa mutatio Nisi quod multa
facilius reperias multos seculares
uerbi ad bonum quam unum quempi
am de religiosis transire ad melius
Rarissima avis in terris est qui de
gradu quem forte in religione semel
attigerit vel parum ascendat. Vel
trum proinde dilectissimi tam insigni
ne tam salubre factum non solum
nos qui serui vestre sanctitatis esse
percepimus. sed et vniuersam me
rito letificat ciuitatem dei: quippe
quo rarius eo et clarius. Erat autem
necessarium ad cautelam primam de fec
tui mediocritate transcedere et de dina
re tempore qui deo vomitu prouocat

Ned et sic oportebat propter con-
scientiam. Professis siquidem sancta re-
gula. an circa eius puritate sistere gra-
dum tutum sit. ipsi sensistis. Dolens
doleo quod vixgente diei malicia. et nu-
tio festinate plenam offeram exili cogor
designare stilo. et breui cartula la-
tem comprehendere caritate. Siquid
deest frater. *G.* viua voce supplebit.

Ad ducem conradum. Epla xviij.

Omnis potestas ab ipso est. cui
dicit propheta. *Tua est potestas.*
tuum regnum domine. tu es super omnes gen-
tes. Hinc ergo dignum duxi tuam o il-
lustris princeps commone excellenter.
quantum te oporteat de ferre terribili.
et ei qui aufert spiritum principum. Co-
mes gebenensis ut accepimus per os
eius ad iustitiam se obtulit. et offert
de omnibus que te dicit habere aduer-
sus eum. Si super hoc alienam per-
niciem inuadere terra. ecclesias destrue-
re. incendere domos. exulare paupe-
res. hominidia perpetrare. et humanum
fundere sanguinem. non est dubium quoniam
grauiter irrites aduersum te patre or-
phanorum. et iudice viduarum. Eo cer-
te irato non expedit tibi dimicare in
qualibet multititudine vel fortitu-
dine. Nichil enim intererit apud om-
nipotentem dominum sabaoth in multis an-
im paucis cui volet dare victoriam. Impe-
numque cum voluit fecit. ut unus mille
et duo fugarent decem milia. Nec
pauper ego. pauperum per motus da-
monibus. tue magnificentie scribere
volui. sciens tibi honorificentius hu-
milibus consentire. quam hostibus cedere.

Non quod putem hostem te fortio-
rem. sed quod nouerim deum omnipotentem
potentio-rem. qui superbis resistit hu-
milibusque dat gratiam. Huius rei gratia tu-
am vix nobilis presentiam adissem si
lucisset. Nunc autem pro me hos de-
fratribus nostris destinare curavi. si
forte suis et nostris precibus a tua
dignatione optineant vel perfectam
concordiam si fieri potest. aut certe in-
ducas usque dum liceat nobis firmam
querere pacem. ad dei voluntatem et ho-
no-rem tuum et patrie salutem. Alioquin
si nec oblata iustitiam recipis. nec
nos precantes respicis. imo deum in
nobis de tua te salute ammonentem
non attendis. videat ipse. et iudicet.
Damus autem quod merito formida-
mus. difficile posse congruere tantorum
exercitus absque utriusque partis grauis-
sima strage.

*De machabeis sed ad quem scrip-
ta sit ignoratur.*

Epla xviij.

Quod per fratrem hescelinum tua
caritas a mea puritate quasi-
uit. in iam ad me scripse-
rat fulco sparnacensis abbas. Cui
ego nil rescripsi. volens siquam for-
te super hoc reperissem patris sententiam.
ipsam potius ei transnittere. quam
nouum vel nostrum quippiam respon-
dere qua non facile occurrere. iam
quod sentio ego sic interim utriusque res-
pondeo. ut quodcumque forte ratio-
nabilius quilibet vestrum super ea-
dem questionem quandoque vel le-
gerit vel audierit. vel certe ipse sen-
serit. in viassim ipsam non negligat.

Queris itaque quidnam visum patris
bus fuerit. ut solis ex omnibus antiquis
iustis singulari quodam privilegio ma-
chabeis annua celebritate pari cum
nostris martiribus veneratione decer-
neret in ecclesia sollempniter exhibenda.
Si dixeris dignos merito meriti glo-
ria iudicatos quibus non impar fuit in
merito virtutis. erit forsitan soluta cur ip-
sos sibi necdum plane aut solos. cum et al-
ios nonnullos ex veteribus pari con-
stet zelo pietatis occubuisse. non ta-
men pari et tripudio recolere meruisse.
Quod si illis non immerito huiusmodi
negatur sollempnis celebritas quia
minutius quod prestat virtutis / prestat tempus. cur non et eadem fuit in macha-
beis consideratio? **R**equirit et ipsi pro
tempore non ad aliis moribus gaudia sed ad
inferni tenebras descendunt. ne
tunc quippe apparere primogenito
ex mortuis / qui aperiret caecis tibus
regna celorum. agno videlicet de tri-
bu iuda qui aperit. Et nemo claudit
ad cuius introitum cum omni auctori-
tate supernis potestatibus diceretur
Collite portas principes vestras et
elevamini porte eternales. et introibit
rex glorie. Proinde si incongruum vide-
tur cum gaudio recolere transitum qui
gaudij non fuit? caueatur et in istis
Aut si istos ob suam virtutem meritum fes-
tino persequi favore placet. cur non ite-
dem deferretur et illis? **A**n dicendum est
veros quidem in morte amunem habu-
isse cum martiribus pietatis causa. sed non
etiam veros pariter eandem cum illis
adeptos fuisse meriti formam? **U**niver-
sis nempe tam veteris quam novi testa-
menti martiribus eque convenit / pro

iusticia occubuisse. sed interest quod ipsi
passi sunt quia illam tenebant. illi quia
non tenentes reprehendebant. **I**lli quod etiam
non deferretur: illi quod deferretur peritu-
ros esse assererent. **E**t ut breviter
totum in quo differunt proferam. hos
cultus illos zelus iusticie martires se-
cit. **S**oli ex veteribus machabei quia
non solum causam sed et formam ut dixi
novi martirij tenuerunt. iure fortas-
se in ecclesia cum novis ecclesie martiribus
eandem consuevit celebratis gloriis as-
secuti sunt. **I**nstas quippe martirem nostrum
liberum et ipsi dominus alienis patriam
quod deferret legem primo mandata del-
transgredi cogebatur. rennuebant et
moriebantur. **N**on sic ysayas non
sic zacharias. non denique vel magnus
ille iohannes baptista ita mortuus est
quorum primus sermo fertur scissus fu-
isse. secundus inter templum et altare
legitur occisus. tertius in carcere de-
collatus. **S**i queratur a quibus: ab
iniustis et impiis. **S**i qua causa: pro
iusticia et pietate. **S**i quomodo: non
tam eas confitendo quam proponendo.
Proponere veritatem odientibus
eam. veritas parit eis odium. et
odium mortem. **N**ec iniusti et impij
non tam tamen in illis pietate perseque-
bantur quam se repellebant. nec tam in
illozum iusticiam ferebantur quam pro-
prium tuebantur iniusticiam. **A**liud
est aliena invadere. aliud defendere
sua. **N**on est idipsum nolle sequi
veritatem et persequi. invidere cre-
dentibus et increpantibus indigna-
ri. obturare os confitentium et retar-
guentium stimulos non ferre pa-
enter. **D**enique misit herodes et

tenuit iohannē. Quāobzē? Quia
 xp̄istum predicaſſet? Quia vir bo
 nus erat et iuſtus? Immo p̄pter
 hoc magis reuerbatur illū et audi
 to eo multa faciebat. **D**ed quoniā
 arguebat herodem iohānes/p̄p̄ter
 herodiam dem uxore philippi fra
 tris ſui. ideo vinct⁹. ideo ⁊ de colla
 tis eſt. paſſus quidē ⁊ ipſe p̄ verita
 te/ ſed quā zelare videretur; nō nega
 te cogere. **H**inc eſt q̄ hec ipſa tāti
 martiris paſſio/ multozū etiā lōge
 minorū feſtiuitatib⁹/ minus feſtiue
 reſoluitur. **P**roſcrao ſi tali ratiōe ⁊ or
 dine paſſi fuiſſet machabei/ ne vlla
 quidē fieret de eis mentio. **N**ūc au
 tem quoniā ſimiles illozum fece
 rit martiribus xp̄iſtianis/ non diſſimi
 lis veritatis confeſſio/ merito eos ſi
 milis p̄ſequitur ⁊ veneratio. **N**e c
 moueat ſane / q̄ quēadmodū mar
 tites nominati et ipſi p̄o xp̄iſta
 minime paſſi ſunt/ quia nō intereſt
 ſiue ſub lege p̄o legalibus obſer
 uantijs/ ſiue ſub grāa p̄o manda
 tis euāgelicis q̄s patiatur. **V**terq̄
 ei eque p̄ veritate ac p̄ hoc p̄ xp̄o
 qui dixit ego ſū veritas/ pati cognos
 citur. **I**taq̄ plus cōtulit machabeis
 in hac pte martirij genus q̄ virt⁹
 quādo ne hos quidē ex patrib⁹/ q̄s
 pari conſtat virtute illo in tēpore p̄
 iuſticia decerſaſſet/ pari etiā honore
 concelebatur p̄ſens dūtaxat eccleſia
Puto q̄ arbitretur indignum q̄
 tumlibet laudabili morti/ que xp̄iſt
 i morte p̄cederet/ diem feſtū impē
 dere. p̄ſertim cū ante illā ſalutiferā
 paſſionē/ nō feſtiua gaudia ſed clauſ
 tra tenebroſa q̄s morietes exaperet

Nane machabeos/ ideo vt dictū eſt
 exapiendos iudicauit eccleſia/ quo
 niam q̄s eis negabat tempus/ con
 tulit martirij gen⁹. **N**ec ſolū ipſos
 ſed et qui forte vite iā in carne ma
 niſtate morte ſua morte p̄uenerūt
 ſiue morietes in ipſa/ ſicut ſymcō et
 iohānes baptiſta/ ſiue etiā p̄o ipſa
 ſicut innocētes quos alia ratione li
 cet ad inferos ⁊ ipſi deſcenderint/ ri
 tu nichilomin⁹ ſollēpni veneāmur.
Et innocētes quidē/ quoniā iniuſ
 tum p̄ſcrao fuit innocentia p̄ iuſticia
 morietem vlla vel p̄ſenti glōria de
 fraudari. **I**ohānes quoq̄ ſacris q̄
 a diebus ſuis regnū celozū vim pa
 titur/ vnde ⁊ clamat agite penitenti
 am/ appropinq̄bit regnū celozū ſi
 mulq̄ vidēs vitā ſe p̄o tūc ſecutu
 ram/ morte letus excepit. **A**d vtiq̄
 ab ipſo dño morituri/ ſciſcitari ſol
 licitus fuit/ ac certificaſſe meruit. **I**ta
 cum p̄ diſcipulos cū interrogaret/
 tu es inquit q̄ ventur⁹ es/ an aliū
 expectam⁹. poſt enarrata plura mi
 racula audiuit. **E**t beat⁹/ qui non
 fuerit ſcandalizatus in me. **I**n quo
 nimum verbo ſignificauit ſe domi
 nus moriturum. et tali morte que
 poſſet iudeis eſſe ſcandalum/ genti
 bus ſtulticia. **A**d hanc vocem ſpon
 ſi gaudens amicus ſponſi alacri a
 numo p̄ceſſit. quo et illum i p̄ox
 imo eſſe venturū iam dubitare non
 potuit. **P**orro qui letus et tam le
 tus potuit mori/ putauit ⁊ letum ſi
 bi memoriam p̄mereri. **P**z et ſe
 nex ille tam plenus virtutū q̄ die
 rum/ morte iā p̄p̄qua vitā huius
 in maib⁹ aiebat. **N**ūc dimittē ſemū

tuū domine scdm verbū tuum in pa-
ce: quia viderūt oculi mei salutare
tuū. Ac si diceret. **P**ecius descēdo
in carcerem: qui tam presto meam
sentio receptiōē. Et hic ergo qui
cū tā secura iocūditate. et iocūda se-
curitate moritur: merito in ecclesia
celebrari cū gaudio memorat. **Ce-**
terū illa q̄ rōne mōs festiua reputa-
bit: quā nulla gaudioꝝ festiuitas
conuictat. Aut unde gaudium sume-
ret moritur? qui se et ad inferna-
les descēdere tenebras certus erat.
nec certi quippiā sciri ferebat. vñ in
primo de sui liberatore cōsolaret?
Inde est q̄ vnus scōꝝ cū audiret dis-
pone domui tue qz morieris tu et
non viues: cōuertit se ad parietē.
et fleuit fletu magno: atq; ita ipe-
trauit exose mortis aliquā dilatio-
nem. Hoc deniq; et miserabilē plā-
gebat dicens. **I**n dimidio dietū me-
orū: vadā ad portas inferi. Et pau-
lo p̄t. **N**ō videbo iqt dñz deū i ter-
ra viuētū: non aspiciam hoīem
vltā: et habitore quietis. **H**inc et
aliq; quidā. Quis michi hoc ait tri-
buat. vt in inferno protegas me et
abscondas me donec p̄trāseat furor
tuus? et cōstituas michi tēp̄ in quo
reuerderis mei? **I**srahel quoq; ad fi-
lios aiebat. **D**educetis canos me-
os cum dolore ad inferos. **Q**uid in
hīs solēpnis leticiis et qd festiue ce-
lebritatis apparet? **N**ā aut m̄res
cupiūt dissolui et esse cū xp̄o: certi v-
biāq; ē corp̄. illo sine mora aggre-
gati iū et aq̄las. **H**oc inquā ibi ex-
ultat iusti in cōspā dei: et delectan-
tur in leticia. **I**bi ibi benignissime

ihu. ibi statū vt de hoc seculo nequā
scūs q̄s exap̄it: adimpletur leticia
cū vultu tuo. **V**na ibi vox iubilo re-
sonat sempiterno: vox vna exulta-
tiōis et salutis in tabernaculis ius-
toꝝ. **A**lia nostra sicut passer erepta
est de laq̄o venantiū: laq̄us p̄tū
est et nos liberati sumus. **N**ūquid h̄
de cantare libebat apud inferos. se-
cūtib9 in tenebris et vmbra mortis.
dū non erat q̄ redimeret. neq; q̄ sal-
uū faceret: qñ ne edum visitaueat
nos oriens ex alto. p̄mice sciz doz-
mientū xp̄us? **M**erito igit ecclia. q̄
gaudere cū gaudentib9. flere cū flē-
tib9 nouit. quos pater iudicat ex v-
tute. discernit tñ ex tēpe: nec pati-
putat p̄sequēdū obsequio. et trāsitiū
ad vitam. et descēsum ad inferos.
Itaq; martirū facit causa: tēp̄
genus discernūt. **T**ēp̄ q̄ppe ma-
chabreos a nouis m̄rib9 disiūgit:
quingit atq;e. **G**enus vero nouis
aggregat: segregat a vetētib9. **E**t
hec q̄d in ecclia p̄missis ex causis
differētie obseruatur. **C**eterū apud
deū vnūso cetui scōꝝ cōc est: qd
scūs ait ap̄ha. **P**reciosa in cōspā
dñi mors scōꝝ ei9. **V**n aut p̄iosa
dixerit: exponat nob. **C**ū de deo
inqt dilās suis sompnū. ecce heredi-
tas dñi: filij merces fruct9 ventris.
Nec putemus solos m̄res esse vi-
lectos: cū recolam9 dñm de lazaro.
lazar9 amicus n̄ dormit. **D**eniq;
b̄ti mortui q̄ in dño moriūtur. **N**ō
soli q̄ p̄ dño sicut m̄res. s; et q̄ in do-
m̄io moriūtur sicut p̄fessores: p̄fec-
to b̄ti sūt. **D**ue p̄m res in vītā
mortē facere p̄iosam: vita et causa

77

Ded aplius causa: quā vita. **H**oc
ra illa erit preciosissima: quam et
causa cōmendat et vita.

Epistola xcix

Unaum quo te diu fuisse
turbatū: frater wilhelmus
nō sua sed tua necessitate.
putauit ad te dirigendū. **D**ixit
ipse suo more dei grātia fortiter agit:
alienā a se interim adhuc faciens il
lam sententiā. **P**ir duplex aior: inco
stans est in omnib9 vijs suis. **V**ias
quippe dñi simpliater. ac p hoc cōfi
denter ābulans: nō sentit illud re
de quo dicitur **D**e terrā ingredienti
duabus vijs **T**e autē audieramus
in discordiā versari: domū vestrā nō
sine graui scandalo abbatis et fratru
deseruisse: solūq; habitare in nescio
quo satis inōuenienti loco. **Q**uo
timore nobis p motis. anxieq; que
rentib9 si quo modo tibi a nobis pos
set consultū in: nichil patius occur
tere potuit. q̄ ut te vocato ad nos. p
te de te certiores prius effia curare
mus: sicq; qd in p̄mptu esset p̄sen
tes p̄senti consulerem9. **D**ed iā tuo
scripto. nōq; rescripto. utrozūq; ab
alterutro false suspicionis timore de
pulsio: pariter quiescam9. **V**erū hac
falsitate q̄ vera sit ad nos inuicē di
leccio: p̄probatū est. **Q**uā quidem
dilectionē p hanc mutua nostri solli
citudinē: nō infructuose nūc renoua
tam esse putauerim. **C**ui9 fructū tūc
nos quidē copiose sperarem9 accipe
re: si tui nobis copia cū oportunita
te daretur. **A**lioquin oportuni9 dui
mus nos nostra contentos esse ino

pia: q̄ impoztuna copia abundare.

Epistola C.

N minus vos pro tanti ope
ris susceptione feruere p̄p̄i
semus: hortādus nobis su
per hoc. et obsecrand9 essetis. **N**ūc
vero cū p̄ma inuitauerit nos vestra
p̄curans deuotio: resiat ut ei a quo
bona cūcta p̄cedūt. et referam9 gra
tes p̄ bono qd dedit velle: et funda
m9 p̄ces ut adiciat et p̄ficere p̄ bo
na voluntate. **T**amē gaudiū meū
non tacebo vobis. **Q**uas nempe pu
tatis delicias cordi meo offerat ves
tra huiusmodi intēctio? **D**electabi
tur in crassitudine aīa mea: si infati
gabile cognouero vos in studijs sa
lutarib9 et honestis. **G**audio enī nō
quia quero donū: sed requiro fructū
libēter accipio beneficiū: qd p̄sit dā
ti. **A**lioquin non ambulo in carita
te illa. que non querit que sua sunt.
Et quidem nobis in hoc beneficia
tis. sed vobis melius: nisi forte
exadit vobis illa sententia. beatus
est dare q̄ accipere. **H**oc plane de
cet episcopum. hoc sacerdotium ves
trum cōmendat ornat coronam. no
bilitat dignitatem: si quem minis
terium p̄rohibet esse pauperem. am
ministratio p̄robet pauperum ama
tozem. **N**on enim paupertas vir
tus reputatur: sed paupertas amor
Deniq; beati pauperes: non rebus
sed spiritu.

Epistola C.i.

Fratrem lambertum quem
in aliquibus fortem fluctu
antem suscepimus: oranti
bus quidem vobis pro ipso. con
stantem remisimus: et nulla iam

ut opinatur scrupulositate p̄stina
laborantem Causā p̄ppe aduent⁹
ei⁹ necnā ⁊ discessionis modū ⁊ i
tationē sollicitate nobis p̄scrutātib⁹
intentionē quidē visus est habere i
culpabilem ⁊ s̄ causā nō plane suffi
cientē. ut tali mō id est sine licentia
discedere debuisset. Vñ et sūpta ius
te in eū inuentionis occasione icrepa
to ut oportebat et q̄firmato in q̄b⁹
mutabat ⁊ reditū ei p̄suasim⁹. Et p̄
reuerēte rogam⁹ dilectissimū fratres
esse vos videlicet p̄stabiles sup̄ fra
tris p̄sūptione. s̄ p̄sumptioē ut vi
detis satq̄ simplicia ⁊ nō maliciosa ⁊
quidē neq; ad dexterā neq; ad si
nistā declinauit. sed directo ad nos
tramite venit ⁊ quos utiq; p̄ certa
sciebat scitatis vestre esse seruos ⁊
vestre religionis amatores sinceris
simos ⁊ emulatores fidelissimos.
P̄sūp̄te ergo cū vos q̄ sp̄uales
estis in sp̄u lenitatis ⁊ q̄firmeturq;
i eo caritas ⁊ exauisēt malū faciū
intētio bona. Immo recupate cum
gaudio quē volebatis amissū ⁊ con
tractaq; de fr̄is egressione et trans
gressioē tristitiā effuget atissima de
regressionē letitiā. Cōfido autē de oī
potentis misericordia. qz quicquid
exasperauit inordinata discessio ⁊
postmodum de liniet emendata cō
uersatio.

Ad quendam abbatem

Epistola. Cij.

Sper fratre turbato ⁊ tur
bante fratres. ⁊ contemp
nente magistrum breue ti

bis sed fidele tati⁹ consiliū. Dy
aboli studiū est circūire in domo
dei. ⁊ querere quē deuoret ⁊ tūc eō
tra vigilātie in q̄tū potes. nūq̄ lo
cū dare dyabolo. Q̄to igit ille acri
us insistit quomodo a grege ifirmā
separet ouiculā. quatinus eo li
centius rapiat quo non fuerit qui
erpiat. tanto enī pius tibi q̄tum i
te est resistendum est. ne de manu
tua possit eam eruiere ⁊ ne quando
dicat inimicus p̄ualui aduers⁹ cum
⁊ itaq; aggredere fr̄em oī officio ca
ritatis. videlicet b̄nificijs. salutarib⁹
monitis. secretis icrepatioib⁹. pub
licis inhortationib⁹. duris etiā ⁊
vboz ⁊ verberū correptionib⁹ ⁊ qd
q; efficac⁹ esse solet. tuis ad dē p̄
eo fr̄im⁹ p̄ijs oīonib⁹. Qz si iā hec
oīa fecisti nec p̄fecisti ⁊ ad apli cōsili
um cōfugindū est dicātis. Auferte
malū ex vobis. Auferat⁹ ergo ma
lus. ne malos generet. Neq; enim
pōt arbor mala nisi fruct⁹ malos fa
cere. Auferatur autē dico. s̄ nō quā
ipse vult ut videlicet tanq̄ ex tua
licētia cū male secuta cōscientia ex
tra cōgregationē cōtra professionē
deuitas subiectionē. sui iuris esse.
sua p̄mittatur viuere lege. Sed ab
scidatur ut ovis morbidus a grege.
ut putridū mēbrum a corpore. Qui
iam exinde se p̄ certo nouerit a te
haberi t̄p̄ ethnici ⁊ publicani.
Et ne timeas esse contra caritatē
si vnius scandalum multorum recō
pescueris pacē. quippe qui sua forte
malicia fratrum cohabitantium
turbare facile poterat vniuersitātē
cōsolē te illa salomonis sententia

Quē de9 negligie: nemo potest cor-
rigere. Et illa saluatoris. Omnis
plantatio quā non plantauit pater
meus: eradicabitur. Et illa beati io-
hānis euāgeliste de salsmatis. Ano-
bis exierūt: sed nō erant ex nobis.
Et rursum apud apostolū. Infidelis
si discedit discedat. Alioquin nō est
relinquēda virga peccatorū. sup sor-
tem iustorū: vt nō extendat iusti ad
iniquitatē manus suas. Meli9 est e-
nim vt pereat vnus q̄ vnitas.

Epistola C liij.

Et si facie ignotus nobis
et si corpe remot9 a nobis.
amicus tamē es: et amicitia
notū iam nobis. et pntem te fa-
cit. Hāc tibi te nesciente nō cōpara-
uit caro et sāguis. s; spiritus dei. q̄
wilhelmū fratrem tuū eterna nobis
societate et spiritali caritate reūxit:
et p eum te quoq; si dignū iudicas.
Et si sapias. nō contempnes eorū ami-
citā: quos veritas beatos clamat
et reges pronūciat celorum. Quam-
quidē beatitudinem non inuide-
mus tibi. Nec enī amunicata tibi
nobis minuit: nec nostri p inde ter-
mini restringūtur. si et tu regnaueris.
Quenā vero inuidie causa p̄t esse:
vbi sortū magnitudini. cōsortū mul-
titudo nil tetrahīt. Volo te esse ami-
cum paupm: magis autē imitatorē
ille grad9 p̄ficientiū est: hic per-
fectorū. Amicitia paupm regis ami-
cos cōstituit: amor paupertatis reges
Regnū deniq; celorū. paupm est: et
est regie potestaf. beare p voluntate
amicos. Facite inq̄t vobis amicos
de māmōna iniquitatis: vt cū de fece-

ritis. recipiat vos in eterna taberna-
cula. Vides q̄ magna dignitas scā
paupertas sit: vt nō modo parvoti-
niū ipsa sibi nō querat: s; et ferat in-
digentib9. Quale est hoc. absq; iter-
uentu cuiuspiā angelorū vel hoīm.
sola diuine grē confictia. accedere p
temetipm ad vultū glorie: et capescere
sūmā rerū: attingere totū magni-
ficētie culmē. Verū qualibz ista tibi
impedias reb9: vtina sine dissi-
mulatione attendas. De re vapor ē
ad modicū parens. qd eterne felici-
tatis aditum intercludit. qd p̄hen-
tus luminis incāscriptā claritatē
abscondit: qd vniuersitatis scia frau-
dat: qd sūme p̄uat dignitatē hono-
re. Quousq; tu tante glorie p̄fers se-
num qd hodie est. cras in clybanū
mittitur: carnē dico et ei9 gloriā.
Biquidē omnis caro fenum: et
omnis gloria eius tanq̄ flos feni.
Hi sapias. si habes cor. si tecum
est lumen oculorum tuorum: desi-
ne iam ea sequi. que et assequi mi-
serum est. Beatus qui post illa non
abiit. que possessa onerant: ama-
ta inquinant: amissa cruciant.
An non ea satius cum honore spe-
ris: q̄ cum dolore perdis. An non
ea prudentius xp̄isti cedis amori
q̄ morti. Est in insidijs p̄edo. cui
ius manibus nec te nec tua potes
subducere. Non poterit p̄euideri:
quia tanq̄ fur in nocte ita veniet.
Nichil intulisti in hunc mundum:
hanc dubium quia nec quicq̄ aufe-
res. Dormies somnum tuum: et
nichil inuenies in manibus tuis.
Hi nosti hec: non est in docendo te

superfluo laborandū. Orandū potius ut qđ tibi iam nosse datū est. de
tuis et implere pot oportet.

Ad mērem galterū de caluo mōte

Epistola Ciiij.

Spe meū aīem/ dulcissima
tui subeūte memoria. dolea
sup te galtere carissime. co
gitans nimirū illud tūe iuuentutis
deus et ingenij acumē. sciētie et eru
ditionis ornatū. qđq; hys omnib9 ex
cellentius est in xpiano. tuos illos
mores igenuos. qđ inanib9 studiis
atteras: dū de tantis munerib9 nō
auctori xpo sed reb9 deservias trāsi
toriis. **O** si qđ auertat de9 mors in
opinata subzipiēs ista pāssēit. heu
subito cūcta velut ad impulsū vrentē
et furens vēt tanq̃ fenu veloatē a
rescent. et quēadmodū olera herba
tum cito decident. Quid ergo tecum
tolles de omni labore tuo. quē opera
tus fueris sup terrā? Quid retribu
es dño. pro omnib9 que tribuit tibi?
Quid inquā lucra p tot tibi creditē
talentis referes creditori? **O** si vacu
am manū inueniēt. ille ille. donoz
promptus quidē auctor. s; importu
nus exactor. Veniet ei veniet et nō
tardabit. ad requirendū. vtiq; quod
suum est cū vsura. **S**uū nempe asse
rit ōne quod te i tua pzia pōposis; s;
periculosis fauorib9 nobilitare vide
tur. **G**enus clarū. corpus aptū. for
ma elegās. ingenij velox. eruditio
nis vtilitas et honestas morū/ glo
riosa quidem sunt: s; ei a quo sunt.
Si tibi vsurpas: est qui querat et
iudicet. **N**olo tñ. liceat tibi hec inte
rim ascribere nomini tuo. et gloriari

in laude tua. et vocari ab hominib9
rabbi. et facere tibi nomen grā
de dūtaxat super terrā. Quid tibi
post mortē de hys omnibus. nisi so
la fortasse memoria relinquetur/ et
hoc quoq; solūmodo super terram.
Descriptū appē est. **D**ormierūt somp
num suū. et nichil inueniūt omnes
viri diuiciaz in manibus suis. **P**
si hic est finis omnium laborū tuorū.
ut pace tua dixerū. quid habes apli
us iumento? **D**iquidē et de tuo pa
lescido cū mortuus fuerit/ perhibebi
tur quia bonus fuit. **V**imul vide
quid tibi ante tribunal illud terrifi
cum respondendum sit. de eo qđ ac
ceperis in vano animā tuā. et aīam
talē. si tamen inueniaris nil egisse
ampli9 de immortalē et rationali spi
ritu tuo. qđ quisq; de suo. cū bzu
tus vtiq; spūs nō viuāt nisi qđ diu vi
uificat. et vno eodēq; momēto et vi
uificare piter desinat et viuē. Quid
qđo dignū te iudicabis/ qui fact9 ad
ymaginē factoris. tante in te maiel
tatis non defendis dignitatē. et tu
homo cū in honore esses. honorem
tuū nō intelligēs/ apatus es iumē
tis insipientib9/ et silis factus es illis
dū nil spirituale videlicet aut eter
num elaboraueris. sed instar belui
ni spiritus qui de a corpore. ita cū
corpore dissoluitur. solis fueris con
tentus corporalibus ac temporali
bus bonis euāgelia illius surd9 au
ditor. qđ silij opamini nō abū qđ perit
s; qđ pmanet in vitā eternā? **D**escrip
tū ē autē. qđ nō ascendit in mōte dñi
nisi qđ non accepit in vano aīam suā
Ne ne is qđc. nisi etiā fuit innocēs

manibus et mundo corde. Vide
 ris tu an de tuis hoc operibus similes
 et cogitationibus presumere audeas.
 Minat. attēde quid mereat iniquitas:
 si sola sufficiat inutilitas ad damnationem.
 Et reuera secunda non erit spina vel tribulus.
 ubi securis instructus ose arbori poni videbitur:
 nec preter pungentia. quod minas et sterili. De igitur
 et de iterum: de quo dicitur. Expectavi
 ut faceret vias: et fecit labruscas.
 Hic noui ego quod liquido et copiose
 habet me quod tacite cogitare sufficiat:
 materno vero deuotus amore necdum
 possis abire quod iam a tempore nouis
 Et quid ego ad hec tibi debeo tibi?
 Ut matrem deseras? Hic inhumanum
 videtur. Ut cum ipa maneas? Hic
 nec ipsi expedit: ut sit filio causa
 perditionis. Fortē ut et mundo si mul
 mul mulieres et christo? Hic nemo potest
 duobus dominis seruire. Mater tua vult
 contraria tui. ac per hoc et sue ipsius saluti.
 Elige ergo tui et duobus quod vis:
 aut vnius videlicet satisfacere voluntati.
 aut utriusque saluti. Verum si multam
 eam diligis. desere potius ipsam. propter
 ipsam: ne si christum deseras. ut maneas
 cum ipsa. propter te peccat et ipsa. Alioquin.
 male meruit de te quod te peperit si
 propter te perit. Quomodo enim non perit? quod
 ipsum quod peperit perit? Et hec dixerunt
 ut tuo aliquo modo carnali et descedam
 consulaque affectui. Ceterum fide
 lis sermo et omni acceptio dignus: ut
 et si impius est contempnere matrem: contem
 pneret tamen propter christum piissimum
 est. Nam qui dixit. honora patrem et
 matrem: ipse etiam dixit. qui amat patrem
 aut matrem plus quam me. non est me

Dignus.

Ad romanum romane curie sub
 dyaconum.

Epistola Cx.

Bernardus abbas clauallius
 romano suorum quod suo Bene
 fecisti carissime tui nobis pla
 ceas et renouas dulcem memoriam.
 et excusans molestissimam moram. Mi
 nime quidem desideratum te cordibus
 vlla potuit subzipe quandoque obliuio
 tue dilectionis: sed te tui fateor pen
 oblitum esse putauimus. priusquam il
 las litteras videremus. Nunc itaque rumpe
 moras. fac cito quod scripsisti: et si ve
 raciter scripsisti expressit affectum. effi
 cacter opus scribi testificatur. Quid
 tardas ipsum quem iam dudum contempnas
 spiritum parturire salutis? Nil mortali
 bus vel morte certius: vel incertius ho
 ra mortis. Diquidem tanquam fur in noc
 te. ita veniet. De pregnantibus in illa
 die. Si supuenerit et puenerit hunc
 tam salutarium partum? heu perfodiet
 domum: seminem germinem extinguet. Cum
 enim dixerint pax et securitas: tunc
 repentinus superueniet eis interitus
 sicut dolor in utero habentibus: et non
 effugient. Volo te mortem et si non
 effugere. certe vel non timere. Iustus
 quippe mortem et si non cauet: tamen
 non pauet. Denique si morte preoccu
 patus fuerit. in refugio erit. Mo
 ritur quidem et iustus. sed secure: et
 quippe cuius mors ut presentis est
 exitus vite: ita introitus melioris
 bona mors: si peccato moriatis: ut
 iusticie viuas. Hec mors necesse est
 ut precurret: ut sequatur illa secunda.
 In hac vita quod diu durat: compara

tibi illam que semp ducat Dum vi-
uis in carne morere mundo. vt post
mortem carnis deo viuere incipias
Quid eni si cōaderit mors sacrum
corpis tui dū te subinde arcūdet le-
ticia? O q̄ bti mortui q̄ in dño mo-
rūt. audiētes a spū vt req̄scāt iā
a laborib9 suis. Non solū aut s̄ et
succedit iocūditas de nouitate. ac
de eternitate securitas. Bona p̄m
mors iusti p̄pter requiē. melior p̄-
ter nouitatē. optima p̄pter securitatē
Cōtra mors p̄corū pessima. Et
audi vñ pessima. Mala siq̄dem ē in
mūdi amissione. peior in carnis se-
patione. pessima in vermīs ignis q̄
duplia cōtritione Eya q̄ festina exi-
recede. moriatur aīa tua morte ius-
torū. quo fiant ⁊ nouissima tua ho-
rū similia. O q̄ p̄iosa in cōspā do-
mini mors sanctorū ⁊ fuge que so-
lu via p̄corū ne steteris. Qūo vi-
uere potes. vbi mori nō audēs? Cū
panib9 occurrere fugiēt. patos nos
esse cōfidito. *Ad magistrū*
henricū murtach. Epla Cui.

Dilectio suo herico murtach.
B. abbas dñs de clarcuall
le sal. et non in via. Quid
mirū si int̄ pspera fluctuas ⁊ adūsa
qui necdū statuisi supra petram pe-
des tuos? At si iures ⁊ statuas aus-
todire iudicia iusticie dñi? quid horū
te poterit separare a caritate xpi? O
si scires. Et quid dicam? Ocul9 te9
non vidit absq̄ te ⁊ que preparasti
diligentibus te. Sed tu frater. qui
vt audiui prophetas legis? pu-
tas intelligis que legis? Nam si in-
telligis sentis vtiq̄ sensum prophe-

tice lectionis esse xp̄istum. Quem
videlicet si apprehendere cupio. ad-
us illū sequēdo q̄ legendo consequi
potes Quid queris verbū in verbo
qd iam caro factū presto ē oculis?
Nam eni de latibulo prophetarū egres-
sus est ad oculos piscatorū iam de
monte umbrōso ⁊ condenso. tanq̄
sponsus de thalamo suo p̄siluit in
campū euāgelij. Nam qui habet au-
res audiendi audiat illū clamantē
in templo. Qui sitit veniat ad me
et bibat. Et venite ad me oēs qui
laboratis. et onerati estis. et ego re-
ficiā vos Tu ergo time⁹ deficere?
vbi se veritas reficere te pronuntiat?
Certe si tantū te delectat tenebro-
sa aqua de nubibus aeris. quāto io-
cūdius haurias de serenissimis fon-
tibus saluatoris? O si semel paulū-
lum quid de adipe fumenti. unde
satiatur iherusalē de gustares. q̄ li-
benter suas cruas rotundas lit̄era-
toribus iudeis relinqueres. O si te
vñq̄ in scola pietatis sub magistro
iesu merear habere socialē. O si mi-
chi liceat purificatū prius tui peccā-
tis vasculū supponere vñctioni que
docet de oib9 O q̄ libenter tibi par-
titer calidos panes. quos vtiq̄ ad
huc fumigantes. et quasi modo de
furno vt apūt retens tractos de ce-
lesti largitate crebro xp̄istus suis
pauperibus frangit. Utinam si quā-
nuichi guttam quandoq̄ de pluuia
voluntaria. quam segregauit heredi-
tati sue stillare dignetur in dulcedi-
ne sua pauperi deus. mox eam tibi
possem refundere. et rursus a te vici-
sim recipere quod senseris. Expecta

crede aliquid ampli⁹ inuenies. i fil
ius q̄ in libris **I**gna ⁊ lapides do
cebūt te: qđ a magistris audire nō
possis. **A**n nō putas posse te sugere
mel de petra. oleūq; de saxo durissi
mo? **A**n nō mōtes stillāt dulcedinē
⁊ colles fluunt lac ⁊ mel ⁊ valles
habūdāt frumētū? **M**ultis occurrē
tibus michi dīdis tibi: vix me te
neo. **Q**uia nō lectionē s; orōnē
petis: adaperiat dñs cor tuum i le
ge sua ⁊ in p̄ceptis suis. **P**alete
Adipsū ipsi vult. ⁊ uo. **Q**uid sup h
vob dīcām? **Q**uos uidere. ⁊ ad
qđ desiderem⁹ scit. **Q**uā uero nec
nos dicē. nec uos scire potestis. **P**ra
mus ergo deū ut vob quo uos p̄s
se debuerat tribuat vel seq̄: q̄tin⁹
⁊ i hoc tate humilitatē magistrum
teneam⁹: cū uidelicet nō despecti
tis magister sequi discipulos

Ad thomā p̄positū de beuerla

Epistola cūj

Quome dilectō filio suo. ber
nardus quod filio **Q**uid
opus est uerbis. **F**eruens spi
ritus ⁊ uolens desiderū aperiri
sola lingua nō suffiat. **L**oquāte no
bis affectum tuum ⁊ reliqua mem
bra. **P**resens melius ⁊ innotescet
nobis: ⁊ nos cognosces. **I**amdu
dum ab iuicem tenemur alterutū
debitores: ego fidelis aure. tu hui
us obediēte. **P**robet utriq; si pla
cet: opus nō calamus. **P**olo te ⁊ ti
bi v̄surpare. ⁊ in me probare illam
v̄rigeniti vocem. **O**pera q̄ dedit m̄
p̄r ut facia: q̄a testimoniū phibet de
me. **N**ic tenere. sic v̄nia filij spūs

testimoniū phibet spūi nrō. q̄ filij dei
sum⁹ et nos: cū suscitans ex opib⁹
mortuis. largit̄ opa vite. **N**ō ex fo
lijs. nō ex floribus. s; ex fructu: ar
bor bona. mala re dinoscitur. **D**e
niq; a fructib⁹ ait. cognoscetis eos.
Opera ergo ⁊ non uerba: discernūt
inter filios dei. ⁊ filios diffidentie.
Operibus p̄uide de sidēū et api
tuum: ⁊ experire nostrum. **D**eside
ramus presentiam tuā ⁊ q̄rim⁹ op
tātā: p̄mo p̄missam exigim⁹. **C**ur
tanto? **N**il in ea sane expetim⁹ de
carne et et sāguine. **A**ut p̄ficere ex
te cupim⁹: aut p̄desse tibi. **G**enero
sitas sāguinis. p̄eritas corpis. for
ma elegās. iuuenilis decōr. p̄dia.
palacia. imensa suppellex. infuleq;
dignitatū. adde ⁊ mūdi sapiētā:
de mūdo sunt hec ⁊ mund⁹ qđ suū
est diligit. **Q**uouq;? **N**on solum
enim non semper. v̄pote qui non
semp erit. uerū nec diu quidē. **D**iu
siquidē ista in te mūd⁹ habere non
poterit: ⁊ te quippe ipsum in breui
non habitur⁹. **N**am breui dies ho
minis sunt. **M**undus quidem cum
suis cōcupiscentijs transit: sed te p̄
us emittit q̄ ipse pertransit. **Q**uid
te sine fine delectat amor mor fini
endus? **N**os uero te. non tua dili
gimus. **T**ua sint. a quo sunt. **T**u
tue p̄missiois memor. tui nob cōpi
am diuti⁹ nō negatis: amātib⁹ te
sincerit. et amaturus phēniter. **P**u
te siquidē nos amātes in vita nrā:
in morte quoq; nō erim⁹ sepātī. **N**a
ca q̄ in te vel poti⁹ tibi appetim⁹ nō
hui⁹ corpis sūt. nec hui⁹ t̄pis t̄mz
ideog; nec cū corpē deficiunt. nec

in tempe pterent. Quinimo posito
corpe pl9 delcānt: pē9 tpa durāt
Nil filē hnt cū supra enumeratē e
ozūve filib9: q̄ utiq; isūt tibi. nō ex
prē s̄ ex mūdo. Quid horz enī vl
nō puenit mortē. vl nō iuenit? At
vō ista optima p̄est q̄ nō aufere
i eternū. Quid istud? Nec oculus
vidit nec auris audiuit: nec in cor
hoīs ascēdit. Qui hō ē? scdm ho
minē ābulat. q̄ videlz vt maifestu9
dicā. carni adhuc acq̄scat et sāgui
ni. q̄d illud sit penit9 nescit: qz ca
ro et sāguis nō reuelabūt. q̄ solus
reuelat de9 p̄ spm suū. Aialis ḡ hō
ad hoc secretū nequaquā admittit: si
q̄d nō p̄cipit ea q̄ sūt spūs dei. Bea
ti q̄ audiūt. Vos at̄ dixi amicos:
qz oīa q̄cūq; audiui a p̄re meo no
ta feci vob. O scdm nequā q̄d solos
tuos sic soles beate amicos. vt dei
facias iūmicos: q̄sequēt̄ et idignos
cōsilio b̄tōz. Plane enī q̄ amicus
vult ēē tu9: iūmic9 dei cōstituit. Qz
si seru9 nescit q̄d faciat dñs ei9: t̄p
to min9 iūmic9? Porro aut̄ amicus
sponsi stat: et gaudio gaudet p̄p̄e
voce spōsi. Vñ et loq̄t̄. Aia mea h̄q
fca ē: vt dilect9 locut9 ē. Amic9 ita
qz mūdi excludit a cōsilio amicōz
dei: q̄ nō spm hui9 mūdi acceperūt
s̄ spm q̄ ex deo ē. vt sciāt q̄ a deo
donata sūt sibi. Cōfiteor tibi p̄r qz
abscondisti h̄ a sapiētib9 et p̄uētib9
et reuclasti ea puulis. Ita p̄r qz sic
fuit placitū an̄ te: nō qz sit meritū
vel ab ipsis. Oēs enī peccauerūt et
egēt glā dei: vt gratis mittas spm
filij tui clamātē i cordib9 filioz ad
optionis abba p̄r. Hoc q̄ppe spū q̄

aguntur. h̄ij filij sunt: nec paterno
p̄sus arcendi cōsilio. Habent nēpe
in se manentē spm. qui scrutatur e
ciam p̄funda dei. Deniq; q̄d igno
rēt: quos vnatio docet de omib9.
De vobis filij hui9 seculi a v̄rā insi
piētē p̄uētia ignorantes spm sa
lutatē. nec p̄tiapates q̄siliū q̄d sa
lus soli cruciat filio: excepto cui
voluerit filij reuclare. Quis enim
cognouit sensū dñi: a q̄s q̄siliū
ei9 fuit? Nō equitē null9: s̄ rarus.
Voli sane q̄ veraciter dicere possit.
Vnigenit9 q̄ est in sinu patris: ipse
enarrauit nobis. De mūdo a strepi
tu. Clamat in pplis eistē vnigeni
tus: t̄p magni q̄siliij āgel9. Qui h̄z
aures audiēdi audiat. Et qm̄ dig
nos nō iuenit sens9: quibus patris
cōmittat archanum: texit parabo
las turbis: vt audientes non au
diant. et videntes non intelligant.
Ceterum annua seorsum audiunt.
Vobis datum est nosse mysterium
regni dei. Quibus et loquitur. No
lite timere pusillus grex: quia com
placuit patri vestro dare vobis reg
num. Qui sunt h̄ij? Utiq; quos p̄
sciuit et p̄destinauit conformes
fieri ymaginis filij dei: vt sit ipse
p̄mogenit9 in multis fratrib9.
Magnū secretūq; innotuit cōsiliū.
Nouit dñs qui sūt eius. Sed q̄d
notū erat dei. manifestatū est hoī
bus. Nec alios sane dignatur tan
ti p̄tiapatione mysterij: nisi eos
ipso quos suos p̄sciuit et p̄desti
nauit. Nā quos p̄destinauit hos et
vocauit. Quis ei sane nisi vocat9
ad dei accedit q̄siliū? Quos autem

vocavit: hos et iustificavit. **O**ritur
 quippe sol. non is qui cotidie oriri cerni-
 tur super bonos et malos: sed qui time-
 tib9 deū applica pñūciatōe pñūti-
 tur solis ad pñūciū vocatōis. **V**ob in-
 quit qui timeat deū: orietur sol iusticie.
Monētib9 igit in tenebris fili9 dī f-
 ficitie euadit in nouā hāc lucē lucē
 fili9 de pñāte tenebrar9. **S**itū iā fidei
 deo dicē pñ. **P**articeps ego sū oīm ti-
 metū te. **V**ides qz pñedit timor?
 ut sequat iustificatio? **R**esistat ergo
 hōre vocatur: amore iustificamur.
Deniqz iust9 ex fide uiuit. **I**lla pro-
 muldubio: que opat ex dilectione.
Audiat itaqz in sui uocatione pñor
 qd timeat: et sic accedens ad solem
 iusticie. videat illuminatus qd dili-
 gat. **Q**uidnā est illud? **N**ia domi
 ab eterno et usqz in eternū: sup timē-
 tes eū. **A**b eterno. propter pñdesti-
 nationem: in eternū. ppter beati-
 ficationem. **A**ltera carēs pñcipio: al-
 tera ne scies finē. **D**iquidē quos ab
 eterno pñdestinat. i eternū beatificat
 interuēte sane media uocatione. **V**-
 na cū iustificatione dūtaxat in adul-
 tis. **P**ic ad ortū solis iusticie. sacra-
 mētū absconditū a solis. de pñdesti-
 natione. et beatificandis emergere quodam-
 mō inapit ex abyssu eternitatē. dū
 quib9 vocat9 p timorē. iustificat9 per
 amorē. pñsumit se quoqz esse de nu-
 mero beator9. scies nimirum quia
 quos iustificauit illos et magnifica-
 uit. **Q**uid enim? **A**udit se vocari.
 cum timore conuocatur. sentit et iusti-
 fici cū amore persudicē. et de mag-
 nificatione diffidet. **I**niciat puehit
 et de sola cōsumatione despabit. **P**ē

pe si iā sapiētē timor dñi. in quo
 dñā est esse nrā uocatio: qd nisi pro-
 uocet i sapia ē amor dei. is dūtaxat
 q interū ex fide est. ex quo et nrā sit
 iustificatio. **D**ic abyss9 abyssū inuo-
 cat. in uoce cataractar9 suar9: cū in
 terrore iudicioz suoz. imensa illa
 et eternitas. et eterna imensitas.
 cui9 sapientie nō est numerus. cor
 hoīs pñauū et scrutabile. mira sua
 bonitate et potētia eduat in admi-
 rabile lumen suum. **V**erbi gratia.
Ponamus hominē in seculo. seculi
 adhuc et sue carnis amore retentū
 et cum terrestri hominis ymaginē
 portet. incubantē terrenis: nil de ce-
 lestib9 cogitantē. **Q**uis hūc non vi-
 deat horrendis circūfusu tenebris?
 nisi q in eadē mortē umbra sedet?
Quipe cū nullū adhuc sue salutē
 signū eluxerit: cui necdū in aliquo
 interna testatur inspiratio. an boni
 de se qpiā eterna teneat pñdestina-
 tio. **A**t vero si superna eū miseratione
 dignant qnqz respexerit. inuenerit
 spm pñūciōis. quaten9 ingemiscat
 et resipiscat. mutet vitā. domet car-
 nē. amet pñmū. clamet ad deū. p-
 ponatqz de cetero uiuere deo. nō se-
 culo. ex q deū supni luminis gratui-
 ta uisitatio et subita mutatio de-
 tere exelsi. agnoscat se merito qdē
 nō iā ire. sed gracie filiū. qppe qui pa-
 ternū erga se diuine bonitatē expi-
 tur affectum: qd se utiqz hacten9 in-
 tantū latuerat. ut non solū nesciret
 verum nā dign9 foret amore. an o-
 dio? verū cā odū magis. et nō a-
 more pñā queratio testaret. erant
 enī tenebre adhuc sup facie abyssi.

nōne is tibi videtur q̄si de abyſſo p̄
fūdiſſima ⁊ tenebroſiſſima horēde
ignorantie in aliā q̄ndā quoq; trahi
abyſſū e regioē amenā. ⁊ lucidā cla
ritatis eterne? Et tunc demū q̄si di
uidit lucē a tenebris ⁊ cū peccator ſo
le illuſcēte iuſtiā abiectis opib⁹ te
nebrarū induitur arma luas ⁊ iſ
quē p̄or vita. ac p̄pria cōſciā. t̄p̄ re
uera filiū gehēne deputauerat arda
rib⁹ ſempiternis ad tātā viſitātis ſe
orietē ex alto dignationē reſpirās ⁊
gloriarī etiā incipit p̄ter ſpem i ſpe
glorie filioꝝ dei q̄ iā nimirū eſt via
nō reuelata facie exultās. nouo i lu
mine ſpeulat⁹ ⁊ dicit. **D**ignatū eſt
ſup nos lumē vult⁹ tui dñe ⁊ de diſti
lectiā in corde meo. **O** dñe q̄d ē hō
q̄ innotuſſi ei⁹ taut fili⁹ hoīs q̄z repu
tas eū? **N**ā ſe o bone pat̄ vermis vi
liſſi⁹. ⁊ odio digniſſim⁹ ſempiterno
tā q̄ſidit amari. qm̄ ſe ſentit amare
iūno q̄z ſe amari p̄ſentit. nō reclama
re q̄ſidit. **N**ā apparet i lumine tuo o
iaccessibilis lux ⁊ q̄d boni penes te e
tiā cū mal⁹ eēt miſerū maneret ho
mūculū. **A**mat p̄inde. nō imerito
q̄z amat⁹ ē ſine merito. **A**mat ſine ſi
ne q̄z ſine p̄nāpio ſe cognoscit ama
tū. **P**rodit i lucē ad miſeri cōſolatio
nē magnū q̄ſiliū. q̄d ab eterno latu
eāt i ſinu eternitatis. q̄ nolit videt⁹
de⁹ mortē p̄coris. ſ; mag⁹ vt q̄nta
tur ⁊ viuat. **H**abes hō hui⁹ archani
indice ſpm̄ iuſtificante. eoq; ipſo tes
tificantem ſpiritui tuo. q̄d filius dei
et ipſe ſis. **A**gnosce q̄ſilium dei i
iuſtificatione tui. **C**onfitere ⁊ dic.
Conſilium meū iuſtificationes tue
Preſens namq; iuſtificatione tui ⁊

et diuini eſt conſilij reuelatio. ⁊ que
dam ad futuram gloria in p̄parati
o. **A**ut certe potius p̄deſtinatio ipſa
p̄paratio eſt. iuſtificatione aut magis
iā appropinquatio. **P**oeniq; ait. **A**gi
te p̄nāz. q̄z appropinquabit regnū ce
lorū. **A**udi ⁊ de p̄deſtinatione. q̄ ipſa
ſit p̄paratio. **P**erapite inq̄t regnū q̄d
vob⁹ p̄paratum eſt ab origine mūdi.
Nemo itaq; ſe amari diffidat. q̄ iā
amat. **L**ibēter dei amor nēm quē p̄
uenit ſubſeq̄t. **N**ā quō redamare pi
gebit. quos amauit ⁊ necdū aman
tes. **A**mauit iquā amant. **H**abes ei⁹
dilectiois pign⁹ ſpm̄. habes ⁊ teſtē
fidelē iheſū ⁊ hūc crucifixū. **O** geni
num ipſūq; firmiſſimū dei erga nos
amoris argumētū. **X**p̄s moritur. ⁊
meretur amari. ſpūs affiat ⁊ facit
amāre. **I**lle facit cur amē. iſte vt a
mē. **I**lle ſuā multā dilāonē in nob⁹
q̄mēdat. iſte ⁊ dat. **I**n illo cernimus
q̄d amem⁹. ab iſto ſumim⁹ vñ ame
m⁹. **C**aitatē igit̄ ab illo occaſio. ex
iſto affāo. **B**ea q̄fuſio. dei filiū inq̄
tis ocul⁹ cernere morietē. **Q**uō q̄tē fa
cile q̄tingit. ſi deſit ſp̄s. **N**ūc autē q̄z
cāitas dei diſfuſa eſt i cordib⁹ nr̄is
p̄ ſpm̄ ſc̄m q̄ dat⁹ eſt nob⁹. amati a
mam⁹. amātes apli⁹ mēm̄ur amati.
Si ei⁹ cū adh⁹ iūniā eſſem⁹ rēuolūti
ti ſum⁹ deo p̄ mortē filij ei⁹. multa
mag⁹ rēuolūti ſalui erim⁹ i vita ip
ſi⁹. **Q**uid enī? **Q**ui p̄prio filio non
p̄pāt ſ; p̄ nob⁹ oib⁹ tradidit illū. nū
cū oīa cū ipō datur⁹ eſt nob⁹? **C**ū ḡ
geinū teneat⁹ nr̄e ſalutē i diuini. geni
nā ſāguis ⁊ ſp̄s effuſionē. neutra
ſine alterā p̄deſt. **N**ā nec ſp̄s datur
niſi credentibus in crucifixum. nec

82

fides valet. si nō opatur ex dilectio-
ne. **D**ilectio autē donū spūs ē. **Q**uid
si scds hō (xpm loquor) factū ē nō so-
lū in aīam viuente. s; etiā in spm vi-
uificante. ex vno videlicet moriēs. ex
altero mortuos suscitās. qd michi
pdesse pē qd i ipso moriē absq; eo
qd uiuificat. **D**eniq; ipē ait. **C**aro
nō pdest quicq; spūs est q uiuificat.
Quid ē aut uiuificat nisi iustificat.
Quēni morē aīe pām sit. aīa quip-
pe q peccauerit. ipā moriet. vita ei9
sine dubio iusticia ē. qm iust9 ex fide
uiuit. **I**ust9 aut qd est. nisi q amati-
se deo. vicē rependit amoris. **Q**uod
nō sit. nisi reuelate spiritu p fide hōi
eternū dei ppositū sup sua salute fu-
tura. **Q**ue sane reuelatio nō ē aliud
q effusio grē spūalis. p quā dū fac-
ta carnis mortificatur. hō ad regnū
pparatur qd caro et sāguis nō possi-
det. simul accipiēs i vno spū. et vñ
se psumat amati. et vñ redamet ne-
ingratū amat9 sit. **H**oc itaq; ē illud
sacratū secretūq; consiliū qd a pte fili-
us in spū scō accipiēs. suis quos no-
uit p cundē spm iustificando eos cō-
municat et cōmunicādo iustificat. qñ
id quicq; accipit i sui iustificatiōe
ut inapiat et ipē cognoscere sicut et
cognit9 est. cū videlicet datur et ipi p-
sentire aliqd de sua ipi9 futura bñtu-
dine. quēadmodū ab eterno latuit
in pdestinate plen9 apparitū in be-
atificante. **D**e q tamē iā pcepta sui
met ex pte notia. interi quidē glori-
etur in spe. nondū tñ in securitate.
Quē miserādi q ad tā iocundū iusto-
rum consiliū. nullū adhuc tenet sue
vocationis testimoniū. **D**ne quis

credidit auditui nrō. **O**btinā sape-
rene et intelligeret. **P**erū nisi credide-
rint. nō intelligēt. **H**abēt9 et vos
o iselices scli male securi amatores.
vñm seorsū a iustis piliū. **Q**uama-
squame pūgitur. et nō ē spiraculū
in vob. **H**abētis inquā et vos o ipi9
pūmunicatum adinuicem consiliū.
sed plane aduersus dominum. et
aduersus xpistum eius. **E**tenim si
dicente scriptura pietas est cultus
dei. pfecto quisq; pl9 amat mūdū
q deū. ipi9 atq; ydolatra ē. quāq;
volēs et seruies creature pot9 q crea-
tori. **H**abētib9 at ut dictū est scis at
q ipi9 suū ad se qbusq; piliū. mag-
nū pauldubio intē utrosq; chaos fir-
matū est. **N**am quō iust9 lōge se fa-
ciat a pilio et cōalio malignatū. ita
nec resurgūt omnino ipi9 in iuditio.
neq; peccatores i cōsilio iustoz. **E**st
quippe iustoz consiliū. pluuiā volū-
taria. quā segregauit de9 hereditati
sue. **E**st piliū vere secretū. de scēdes
nimutū sicut pluuiā i vell9. **E**st fons
signat9. cui alienus nō cōmunicat.
Est sol iusticie. q timētib9 deū tm o-
ritur. **P**orro ceteros aduerset9 appha
in sui sicitate et ceitate remanētes.
iustoz siq; pmbzies et lucis exptes.
insecūdos ac tenebrosos. pfulos et a-
uersos. subsānat et notat. **H**ec est i-
quit gens. q non audiuit vocē dei
sui. **N**on vultis o miseri dicere cū da-
uid. **A**udiā quid loq̄tur i me dñs de-
us. **P**tiq; foris fusi in vanitate. et
insanias falsas. intimum optimūq;
non requiritis veritatis auditum. **F**i-
lij hominū vñquo graues corde. et
ut quid diligitis vanitatē et querit9

mentariū? **H**urdi ad vocē veritatis.
ignorantes q̄silū cogitātē cogitatio
nes patē. s̄ et loquētē pacē i plebē
suā: et sup̄ scōs suos. **U**i eos q̄ con
uertūt ad cor. **I**n vos inq̄t mūdi es
t̄ p̄t̄ p̄monē quē locut⁹ sū vob̄. **E**
go q̄ hūc p̄monē nō audiūt: imūdi
sūt. **C**eterū tuo hīc hūc vocē dei tui
dulcior: sup̄ mel et fauū. si p̄paras
aurē iteriorē fuge aurā exteriorē: ut
expedito et vacante interno sensu. di
cas et tu cū samuele. **L**oq̄re dñe: q̄
audit sup̄ tu⁹. **V**ox h̄ nō sonat i fo
ro: s̄ nec audit i publico. **S**ecretū
q̄silū. secretū q̄rit et auditū. **A**uditū
tuo gaudiū p̄ certo dabit. **U**i leticiā:
si sobria aure p̄cipis. **A**brahe p̄cipi
t̄ exire de t̄ra. **U**i de cognatiōe sua:
ut vidē. **U**i possidē mēre t̄rā viue
tū. **J**acob relicto fr̄e. **U**i p̄ria iordanē
trāsīt in baculo: **U**i exapitur rache
lis āplexibus. **J**oseph dñatur in e
gipto: mercatio ē furtiua p̄ri subla
tus et patrie. **E**ccl̄ie iube ē ut cōcu
piscat rex decore ei⁹: obliuisci popu
lū suū et domū patris sui. **P**uer ihe
sus inter cognatos et notos a patē
tibus queritur: nec tñ iuenitur. **F**u
ge fratres tuos et tu: si tuā vis iue
nire salutē. **F**uge inquā de medio ba
bilois: fuge a facie gladij aq̄lonis.
Porati sum⁹ cū paub⁹ occurrere fu
giētī. **A**bbatē tuū me noīas. **N**ō tē
nuo interim p̄pter obsequiū. **O**bsequiū
dico nō q̄d exigā. s̄ q̄d exhibeā
sicut fili⁹ hoīs nō venit mīstari sed
mīstare: et aiām tuā dare in rēpti
onē p̄ multo. **D**erūptū si dignū iu
dicas accipe cōdiscipulū quē m̄ḡm
eligis. **V**n⁹ sit ānobus m̄ḡr x̄p̄s:

et ipse sit eplē finis: q̄ finis est ad
iusticiā oī cretēti. **A**d alterū tho
mā de scō audomaro. q̄ t̄rāgressus
terminū quē posuerat annas adh̄
petebat iduicias ob studiū l̄arū. t̄rā
dēs q̄sionē suam. **E**plā C viij.
Quissimo filio suo thome. fr̄
b. dareuall vocat⁹ abbas.
In spū timorē ābulare. **B**n̄
fac̄ agnosces debitū tue p̄missiois
et dilate reatū solutiois nō diffites.
Nō volo te nō solū q̄d/ s̄ et an p̄mi
seris cogitāre. **N**ā ego in nichil vsur
po. ex eo q̄d me corā/ et nō in p̄mis
sū ipse meā t̄olis. **F**rustra p̄inde et
mes exp̄obzatū iri a me s̄ frustra
t̄ria dilatiōe. q̄ t̄st̄ accit⁹ sū et nō
dñs voti. **V**idi et gaudi⁹ sū. **E**t h̄ oro
ut gaudiū meū plenū sit. q̄d n̄ ē
nisi cū fuerit impleta p̄missio. **T**imū
posuisti. quē nō oportuerit t̄nsgridi.
Trāgress⁹ es. **Q**uid ad me? **T**uo
dñō stas aut cadis. **N**ichi sane de
cretū est p̄ iminētī piculo nō p̄bzis
nō minis agere tecū s̄ monit⁹/ idq̄
q̄ten⁹ eā admiseris aīo. **V**i me au
dier⁹. **B**n̄. **V**i nō. ego nō iudico quē
q̄. est qui q̄rat et iudicat. **Q**ui ei iu
dicat nos dñs est. **E**t hīc tibi pl⁹ ti
mēdum arbitror ac dolēdum. quia
non homini sed deo mētē es. **E**t
si ego ut vis tue verecūdie parco co
ram hominib⁹. nū illa que coram
deo est ip̄dētia ip̄unita relinq̄tur?
Quid q̄sorois hēt verecūdi ad diē
hoīs et vultū dei nō verei? **N**ā vul
tus dñi sūt faciētes mala. **T**u q̄ pl⁹
times opp̄obzia q̄ t̄or̄m̄ta. et q̄ t̄e
pidas ad ligūā carnis p̄tēpnis gla
diū q̄ deuorat carnes? **H**ecine ē il^a

mox pulcherrima propositio. q̄ infor
 mari te scribis scire huius apprehensioe
 cuius studio et amore sic ferues. ut nō
 verear scō proposito iudiciū facere.
 Et q̄so te qd̄ mēōiale virtutis. q̄
 laus discipline q̄scire p̄ferat. vel ar
 tis sciā. et repidare timore ubi nō ē
 timor. et timorē dñi relinq̄re. **Q**
 salubz disces ihm. et hūc crucifixe
 um. Quā utiq̄ sciam haut facile nī
 si q̄ mūdo crucifixe erit apprehēdit. **F**al
 leris fili fallens. si te putas iuvenire
 apud mūdi magrōs. quā soli xp̄i dis
 cipuli. id ē mūdi p̄ceptores dei mu
 nere assequuntur. **N**ec enī hāc lectio
 docet. s̄ vn̄io. nō lēa. s̄ spūs. nō c
 rudicio. s̄ exēcatatio i mādatis dñi.
Seminate inq̄t vob̄ ad iusticiā. me
 tite spem vite. et illumināte vob̄ lumē
 scie. **V**ides qz nō recte p̄ditur ad lu
 mē scie. nisi iusticie germē p̄cedat
 ad aīam. ex q̄ formet̄ granū vite.
 et nō palea gl̄e. **Q**uid ergo. **N**ōdū
 tibi ad iusticiā seminasti. nōdū spem
 manipulos messuisti. et verā te p̄su
 mie sectari sciam. **N**isi forte p̄ vā
 supponis illa q̄ iflat. et stultū erras.
 appētes argētū tuū nō i panib̄. et
 labores tuos nō in saturitate. **O**bsē
 ro redi ad cor. et adūte hūc annū
 terminū quē tu tibi idulisti. i iurā
 dei. nō ēē annū placabile dñō. s̄ dis
 cordie seminariū. ire fomite. et nutri
 mētū apostasie. q̄ spm̄ extinguat. et
 grām intercludat. teporē afferat. illū
 q̄ deo solet vomitū puocare. **H**eu heu
 videns michi vno spū abulare. sicut
 et vno cōseri noīe cū altero illo tho
 ma. olim scilicet p̄posito de beuecle.
Qui cū se similiter nrō ordinī. et nrō

domui toto desiderio deuouisset. ce
 pit induciari. et ita paulatim resti
 gescere. et donec subita et horrenda
 morte preceptus factus de medio
 est secularis et p̄uicator. et du
 plo filius gehenne. **Q**uā a te si fie
 ri potest auertat misericors et mise
 rator dominus. **E**xtat epistola quā
 ad eum frustra scripsi. nisi q̄ meam
 ipsius animam liberaui. de nūtiāte
 qd̄ in me fuit que oportet fieri cito.
Beatiss. foret si me audisset. **P**is
 simulauit. mundus ego sum a sa
 guine eius. **V**eram. id non sufficit
 michi. et quia et si sim factus isto secu
 tus de me. illa tamen que non que
 rit que sua sunt caritas. urget me
 lugē illū. q̄ secus nō exiit. qm̄ male
 secus vixit. **I**udicioz dei abyssus
 multat. o terribil i p̄siliis de9 sup fili
 os hoīm. **S**piritu donauit quē erat
 denuo ablatū. et ut eēt sup modū
 p̄ccatō p̄ccatō. et grā subintravit. ut
 abūderet delictū. **Q**uā tñ nō fuit cul
 pa dātis. s̄ addētis p̄uicationem.
Sui nimis arbitrij erat. qd̄ male
 liber liberū habuit p̄stare spm̄. et
 tēpnere grām. nec mācipare effectui
 suggestū dei. ut poss̄ dicē. **G**ra dei i
 me vacua nō fuit. **T**u si sapias. illū
 isipietia p̄derit tibi. et lauabis ma
 n̄ tuas i sāguine p̄ccatōis. et auabis
 cito absolue te a laq̄o p̄ditionis. me
 a timore horribili. **E**go ei haut sec9
 fero fateor auersionē tuā. q̄ euiscēa
 tionem meā. et quoniam carissimus
 factus es michi. et paterno te am
 plector affectu. **E**apropter ad om
 nem reuocationem tui. animam
 meam tranſuerberat gladius iste

timorē / tāto acerbior quāto te min9
timēte p̄sidero. Dico nēpe ubi de ta
lib9 legem. Cū dixerit pax et securi
tas. tūc sbitane9 eis supueia itent9
tū i utero hnti 7 nō effugiet. Mul
ta aut p̄sentio imminere tibi p̄uēda.
tardatū respicere tāq̄ multa expt9.
q̄ o si cognouisses et tu. Crede q̄ ex
pto crede amati. cui ex altero nō fal
li. ex altero nō fallē inē cognoscis.

Ad illustre iuuenē gaufridū de
parroua 7 socios ei9. Ep̄la Cix.

Oleatis fili9 gaufrido 7 soci9
eius. P. abbas clare vallis spi
ritū cōsili9 7 fortitudinis. Vermo q̄
insonuit / edificat multos. p̄mo uni
uersā letificat ciuitatē dei. ita ut le
tentur celi et exaltet terra. 7 ois lin
gua gloriificet deū de v̄ra cōuersati
one. Terra mota est qz celi distilla
uerūt a facie dei synai. plūctes istis
dieb9 solito abūcanti9. pluuiā vo
lūtariā quā segregauit deus heredi
tati sue. Nō apparebit ultra vacua
in vobis cui9 cūstī. quēadmodū in
multis fili9 diffidētie. qui tardātes
cōueri ad dñm de die in diē iproui
sa morte subtrahi / in puncto de scen
dūt ad inferos. Omnino refloreat
et nunc quasi de nouo lignū in quo
p̄pedit dñs glorie qui mortuus est
non tantū pro gente. sed ut filios
dei qui erant dispersi cōgregaret in
vnū. Ipse ip̄e colligit vos. qui dili
git vos / tanq̄ viscera sua / tāq̄ fructū
p̄ciosissimū cruas sue / tāq̄ dig
nissimā rēpensationē effusi sāgui
nis sui. Si ergo gaudent angeli su
per vno peccatore penitentiā agente
qd in tā multis et illis p̄corib9. q̄

quāto illustriores videbātur in secul
lo / scia / genere / iuuetute. tanto pluri
bus erat perditionis exemplū. Regē
ram nō multos nobiles. nō multos
sapientes. nō multos potētes elegit
de9. At nūc p̄ter regulā mira dei po
tētia / taliū cōuertitur multitudo. Vi
lescit glā p̄is. iuuetutē flos cōulca
tur. nō reputatur generositas. sapi
entia mūdi stulticia iudicatur. non
acquiescitur carni et sanguini. p̄uē
tū et caroz renūciatur affectib9 fa
uores 7 honores. 7 dignitates repu
tatur de sterora. ut xps lucrifiat.
Laudare vos. si vobis hec accidisse
ex vobis cognoscere. Ceterū digit9
dei est iste. et mutatio plane dextere
exaltē. Patū optimū est et donū p̄
secū. nec dubiū qn dñtes a p̄re lu
minū. Idē i ipm oē p̄conū iure re
ferim9 q̄ facit mirabilia sol9. q̄ facit
ne i vob odiosa iā ēet ea q̄ ap̄ se ē
copiosa rēceptio. Quid i op9 est f̄cō
dilāssimū. n̄ ut satagat quō laudabi
le p̄positū. dignū p̄seq̄ effem. Hui
dote p̄m p̄secratiē q̄ sola v̄tutū co
ronat. Nō iueniat op̄d vos ē et nō
ut sit filij p̄is v̄ri q̄ i celis ē. apud
quē nūm9 nō ē t̄smuta^o n̄ v̄tutū
tudis obūbratio. Vos qz fr̄es i eadē
ymaginē t̄ssōzmi a claritate i da
ritate t̄p̄a dñi spū / aurates oī vigilā
tia 7 ipi nō iueiri leues / instabiles.
fluctuantes. Deptū ē ei. Vir duplex
aio. i cōstasē i oib9 v̄is suis. Et tūc
sū. Ve ingrediet t̄rā duab9 v̄is. Et
ego h̄mī quātū agtuloz vob tātū q̄
tuloz et h̄i q̄ ut accipi dign9 h̄it9 sū
munister eligi cōsili9 hui9. Et cōsi
liū dñi 7 auxiliū sp̄s dñi. Si videt9

in caris. alit certe si dignus iudicaz. non reuso laborem. et non deero pro vobis. Deuotus suppono humeros. et si iam fessos. sarane huic. si in celis imponatur. Ite et obuijs ut de manibus. exapio aures scorum. et domesticos dei. **Q**ui libes iuxta mandatu propheta. occurreo cum paribus fugientibus a facie gladii. aqua fero sitientibus. Reliqua posui in ore nra. ymo et vestri gaudidi. Quicquid vobis vice nra dixerit ille. nra non dubitetur. Ad pntes eiusde gaudidi consolatoria.

Epla. Ex.

S filiū vestrū deus facit et suū. quod vos patitur. a ipse quod patitur. fit de diuite ditior. et de nobis li generosior. clarior de illustri. et quod huius omnibus maior est. scilicet de patre. **O**portet autem cum propter regno quod sibi patu est ab origine mundi. atque huius rei gratia modicum tempus quod viuere habet manere nobiscum. donec abrasa spurcia vite secularis. ac terreno deterfo puluere. celesti mansioni fiat idoneus. **S**i diligit eum gaudebit utique. quod vadit ad patrem. et tale patrem. **I**pe quidem vadit ad deum. sed vos non patitur eum. quin potius multos pro eum acquirat vobis filios. Quotquot sumus in daravalle. vel de daravalle. ipsum in fratres vos in pntes suscipimus. At fortasse metuitur corpi eius vite asperitate. et quod nimis teneat nosis ac delicatū. **C**eterum de huiusmodi timore deus. Ibi trepidauerunt timore ubi non fuit timor. **C**onfideite consolamini. **E**go ero illi in patre et ipse erit in filiū quousque de meis manibus exapiat eum pater misericordiae. et deus totius consolationis. **N**olite ergo lu-

gere. et nolite flere. quia gaudidus vester festinat ad gaudiū. non ad luctū. **E**go ero illi pater. et ego mater. ego frater et soror. **E**go faciam ei prout iudicabo. et aspiciam vias planas. **E**go ei omnia sic temporabo. et sic dispensabo. ut et spiritus perficiat. et corpus non deficiat. **D**enique fructus domino in leticia et exultatione. et cantabit in visceribus domini. quoniam magna est gloria domini.

Ex persona helye monachi ad parentes suos. Epistola. Cxi.

Sola causa quae non liceat obedire parentibus deus est. **I**pe enim dicit. Qui amat patrem et matrem plus quam me. non est me dignus. **S**i me vete ut boni. ut patres diligitis. si vera si fideliter erga filium pietate habetis. quod me patri omnino deo placere satagente inquitatis. et ab eius fructu cui fructu regere. retrahere attemptatis. **V**ere nunc cognosco. quia inimici hominis de me ista eius. **I**n hoc vobis obedire non debeo. in his vobis non agnosco parentes. sed hostes. **S**i diligeretis me. gauderetis utique. quia vado ad meum atque vestrum. ymo vniuersorum patrem. **A**lioquin. quid michi et vobis. **Q**uid a vobis habeo. nisi pacem et misericordiam. **H**oc solum quod gesto corruptibile corpus. de vobis me habere fateor et agnosco. **N**on sufficit vobis quod in hac seculi misericordiam misericordie induxistis. quod in patre vobis et peccatores. patrem genuistis. quod in peccato nati. de patre nutriti. nisi etiam inuitando in misericordiam quam pascit filius ab eo qui non vult mortem peccatoris. filium in super gehene faciatis. **O** durum patrem. o seuam matrem. o patres crudeliter et impios. **P**rimo non parentes sed peremptores. quorum dolor salu-

pignoris quorū cōsolatio mors fili
est. Qui me maluit perire cū eis q̄
regnare sine eis. Qui me rursus ad
naufragiū. vñ tantē nud⁹ euasi. tur
sus ad ignē vnde vix semiusus exi
ui. rursus ad latrones / a quibus se
miuui⁹ relictus sū. sed miserrante sa
maritano / iā aliquatū cōualui / re
uocare conantur. et nūlū xpi ppe
iam raptō celo triūphante / qd nō i
me glōrioz. sed in eo qui viat mūdū
ab ipō iam introitu glē. tanq̄ canē
ad vomitū. tanq̄ suem ad lutū. ad
seculū reducere moliūtur. **H**ic abu
sio. **D**om⁹ ardet / ignis instat a ter
go. et fugienti phibetur egredi / eua
denti suadet regredi. **E**t hec ab
hīs qui in incendio positi sūt / et obli
uissimā demētia. ac demētissimā
obstinatione fugere piculū nolunt.
Prochuroz. **S**i vos contēpnitis
mortē vraz / cur etiā appetitis meā.
Si iquā negligitis salutē vestrā. qd
iuuat etiā persequi meā. **Q**uare vos
non pot⁹ sequimī me fugientē vñ
non ardeatis. **A**n hoc est vestri cru
ciatus leuamē. si me etiā pimat⁹.
et hoc solū timetis. ne soli pereat⁹.
Ardēs ardentib⁹ / qd solaciū presta
re poterit. **Q**ue inquā cōsolatio dāp
natis socios habere sue dāpnatiōis.
Quare remediū morietib⁹ / alios vi
dere morietes. **N**ō hoc michi psua
det diues ille qui in tormentis des
peratus de sui liberatione rogabat
nūciari frīb⁹ suis. ne et ipi veniret
in locū eorū tormentoz. timens p
culdubio ex suorū cruciatu augeri su
um. **Q**uid ergo. **R**espondeo et cōsolabor lu
gentē matrē meā / mei ad tps visita

tionē vt in eternū luceā / et me et ip
sā sine cōsolatione. **R**espondeo inquā et sa
tisfaciā pzi meo irascenti p me ad
temp⁹ absentia cōsoland⁹ et ipse ad
tps de ei⁹ pntia / vt postmodū et q̄
q̄ pro se et vtriq̄ pro alterutro. in
cōsolabili de sole mur tristitia. **A**n po
tius exēplo apli. nō acq̄sces carni
et sāguini. vocē audia dñi iubentis
Dimittite mortuos sepelire mortuos
suos. et cantabo cū dauid. tenuit cō
solari aīa mea. et cū ieremia. diē ho
mīs nō paupium. dñe tu scis. **Q**uid
enī. **F**uncti ceciderūt in in p̄dare. et
celestē hēditas p̄dara ē in. et terre
na adulae pmissio. bladiē cōsolatio
carnis. **G**ustato spū. nāc ē desipe
carnē. **A**ffectati celestia. terrena nō
sapiūt eternis ihiati. fastidio sē trā
sitoria. **D**esinite igit̄ patētes mei.
desinite et vos frustra plorādo affli
gere. et me gratis inquietare. ne si
adiceritis nūcios vltra mittere p
me plus me elongare cogatis. **S**i
autem dimittitis. claram vālcem in
perpetuū non dimittam. **H**ec requi
es mea i seculū seculi hic habitabo
quoniā elegi carnē. **I**bi p meis atq̄
vestris peccat⁹ iugiter orabo. ibi pā
bus assidue qd et vos cupitis ipe
trabo si potero. vt qui eius amor
hoc modico tēpore ab inuicē separa
mur. in alio seculo simul felici et inse
parabili societate in eius amore vīua
m⁹ p oīa sēla sēlorū. **A**mē

Ad gaufidū luxoniensem.

Epistola. Cxi.

Oleo sup te fili mi gaufide.
doleo sup te. **E**t merito. **Q**uare
enim non doleat florem iuuentutē.

tue quem letantib9 angelis deo il
libatū obtuleras in odorē suauitatē
nūc a demonibus cōculcatū. videris
spurcijs et sili sordib9 inquinari.
Quō qui vocat9 eras a deo reuocātē
dyabolū sequeris. et quem xps tra
hete ceperat post se. repente pedem
ab ipso introitu glorie retraxisti? In
te experior nūc veritatem sermonis
domini quē dixit. inimici hominis
domestia eius. **A**mici tui et proximi
tui. aduersū te appropinquerunt et
steterunt. Reuocauerunt te in fauces
leonis. et in portis mortis iterum col
locauerunt te. Collocauerunt te in
obscuris. sicut mortuos seculi. et iā
parum est ut descēdas in ventrem in
feri. iam te deglutite festinat ac iugi
entib9 preparatis ad escam tradere
deuorādū. Reuertere q̄so reuertere/
prius q̄ te absorbeat pfundū et v2
geat sup te pute9 os suū. prius q̄ de
mergar9 unde vltim9 nō emergas.
prius q̄ ligatis manib9 et pedibus
proiciaris in tenebras exteriores /
ubi est fletus et stridor dentium. pri
us q̄ detrudaris in locū tenebrosū
et opertum mortis caligine. **E**rubes
cis for te redire. quia ad horā cessisti
Erubescē fugam. et nō post fugam
reueri in preliū et rursum pugnare
Necdū finis pugne. necdū ab inui
tem dimicantes aces discesserūt. ad
huc victoria pre manib9 est. **P**i vis
nolum9 vincere sine te. nec tuā tibi
iudem9 glē portionē. **N**eti occurre
m9 tibi. letē te exāpiem9 āplexib9.
dicemus epulari et gaudere oportet
qz hic fili9 noster mortu9 fuerat et re
uixit. perierat et inuentus est.

Ad sophiā virginem

Epistola Crisostomi

Bernardus abbas de clara
valle. sophie vni9i virgini
tate seruare tytulū apphen
dere fructū. **F**allax glā et vana ē pul
chritudo. mulier timēs deū ipsa lau
dabit. **C**ōdelcōz filia glē vtutē tue
qua fallacē mūdi glāz respuisse nar
ratis. **I**psa quidē digne respuitur.
Ped quia multū aliter sapiētes in
eius estimatiōe desipiūt. tu iure lau
datis qz non falleris. **F**los feni est.
vapor est ad modicū parens. **I**pse e
ius qualiscunqz status. nonne plus
anxietatis q̄ iocunditatis habet?
Dū vendicas dū defendis dū inui
des dū suspicaris. dum semper am
bis que non habes. et nullis adep
tis acquirendi te pesat ardor. que re
quies in glā tua? **P**i qua tamē est
preterit iocunditas non reditura. et
manet anxietas nō relicta. **C**ete
rum videas eam q̄ plurimos nō ap
phendere p̄p̄nere per paucos. **C**ue
hoc? **P**rofecto qz necessitas multa
rum est. vt9 paucor9. **P**aucor9 i quā
paucorū. p̄serti nobiliū. **D**eniqz
non multos nobiles. sed ignobilia
mūdi elegit deus. **P**roinde bñdicta
tu in nobilib9. que p glā certatib9
reteris de contemptu gloriofius suble
maris et sublimi9 gloriario. **I**nsig
nior plane atqz illustrior q̄ de pau
tis facta es. q̄ q̄ certa de magnis.
Illud nāqz dei munere tuū est. hoc
tuor9. **P**orro qd tuū est. tāto carius
est q̄to carius. **N**ā si in viris/virt9
rara est auis in terris. q̄to magis
in femina fragili et nobili? **D**eniqz

mulierē forte quis inueniet? Multo
magis quis forte et nobile? Minime
quidē deus est acceptor persona-
rum; nescio tñ quo pacto vtuus in no-
bili plus placet. An forte qz pl9 da-
ret? Diquidē ignobilis cū caret glo-
ria; nō facile liquet. verū qz nolit?
an quia nō possit habere. Fauda fac-
tam de necessitate virtutē? s; plus il-
lam quā eligit libertas; nō indiat
necessitas. Certent ergo cetera que
spem non habent p rerū fugatiū ac
qz fallaciū vili breuiqz gloriā; tu spei
que nō pfundit inire. Tu te iquā
ei quod breue hoc ac momētaneū
tribulatiois tue supra modū in sub-
lime opatur ponderi. glorie reserua-
to. Qz si tibi exprobauerint filie
belayl ille q extento collo. fractis i-
cedūt gressib9. apofite et arā ordina-
te vt similitudo templi. Responde Reg-
nū meū nō est de hoc mūdo. Respon-
de Temp9 meū nondū aduenit;
temp9 autē vestrū semp est paratum
Responde. Gloria mea abscondita
est cū xpō in deo. Cum autē xps ap-
paruerit vita mea; tūc et ego appa-
rebo cum ipō in gloria. Quāq; et si
glari oportet; potes tu quoq; inge-
nue potes seare? tantū in dño. O-
mitto sanz coronā; quā tibi dñs p-
parauit in eternū. Dileo repromissi-
ones q te in posterum manent. Qz
felic sponsa admittenda es reuelata
facie speculari glām sponsi tui; q
te sibi exhibitur9 est gloriosā. nō ha-
be nte maculā aut rugam. aut aliqd
huiusmodi; q eternis excepturus
āplexibus. ponet leuā sub capite tu-
o. et dextera illi9 amplexabitur te.

Pctereo locū nominatū; quē vgi-
nitatis progatiua singularē a filiis
et filiabus. in regno es pauldubio for-
titura. Dileo et cantā illud nouū
qd virgo cum virginibus singulari
nichilominus dulciqz modulamine
cantura letaberis in ipō. et letificā-
bis ciuitatē dei; cantans et cursitans
et sequēs agnū quocūq; ierit. Illud
siquidē nec ocul9 vidit. nec auris au-
diuit. nec in cor hoīs ascendit; qd
tibi pparatum est. et cui te pparari o-
portet. Hec ergo ptermitto. q in fu-
turo reposita sūt tibi; pntia tantum
loquor. q de pmijs spūs iā tences.
sponsi exenia. arcas sponsalicias.
bndictiones dulcedinis. in quib9 te
puenit; quem et subsequaturū. atq;
qd deest ppleturū expectas. Ille ille
in mediū veniat sumo de corē spec-
tabilis. ipisq; angelis admirand9
ornatus; et pferat siquid simile ha-
bent filie babilonis. quarū vere glā
in confusione. Induūt purpura et
bissos; et subinde cōscia pānosa iacēt.
Fulgēt monilib9; morib9 fordeant.
Ecce tu foris pānosa. int9 specio-
sa resplendes; s; diuinis aspectib9.
nō humanis. Int9 ē qd delectat q
int9 ē quē delectat; nisi forte tu du-
bitas habitare xpm p fidē in corde
tuo. Deniq; oīs glā ei9. filie regis
abint9. Ioā dāe filia syō. et exulta sa-
te filia iherlm; qz paupuit rex specā-
tūā. si tñ cōfessionē et de corē iduis-
amicta lumie sicut vestimēto. Nepe-
ssio et pulchritudo. i aspā ei9. Qu-
i9? Ppāosi forma p filiis hoīm. p-
si9 i quē desiderāt āgeli pspicere. Au-
dis cui places; ama vñ places. Ama

confessionē: ob quam amatis **A**ma
 confessionē: si affectas decore **C**o
 fessionē iungitur decore: iungitur pulcri
 tudo **H**abes utriusque Confessionē et
 decore induisti **E**t confessio et pulcri
 tudo in aspectu eius Reuera ubi con
 fessio: ibi pulchritudo ibi decore **S**i
 peccata sunt: in confessione lauantur
Si bona opera: confessione amendantur
Cum mala tua confiteris: sacrificium
 est deo spiritus contritus. **C**um dei
 beneficia: imolans deo sacrificium lau
 dis **B**onū aie ornamentū confessio.
 que et peccatorem purgat. et iustum red
 dit purgatorem **A**bsque confessione ius
 tus iudicatur ingratus: et peccator mor
 tuus reputatur **M**ortuo quippe tamquam
 qui non sit perit confessio **C**onfessio igitur
 peccatoris est vita. iusti gloria **E**t ne
 cessaria est peccatori: et iusto nichilomi
 nus decet **D**enique rectos decet lau
 datio **P**erita et purpurea et tinctura
 in fucis. decore habet sed non prebent
Quidquid tale applicas corpori: ex
 ponit spiritum suum non deponit **D**ecet
 denique tollit: cum tollitur ipsum **P**er
 ore decore qui cum veste induitur: et cum
 veste deponit. vestis pauldubio est
 non vestiti **T**u ergo noli emulari in
 malignatibus: et medicamentis pulcri
 tudine aliena ubi perdidit suam.
Natiuo quippe et interno se producit de
 core nudas: qui tanto studio et prelo de
 diuersis et variis speciebus etiam qui preterit
 figure mundi. foris sibi conficere satia
 gunt unde oculis insipientium appeant
 speciose **I**ndignū tibi iudica formā
 a pellibus murum et opibus vernum
 mutuari **T**ua tibi sufficiat **I**lle est
 verus propriusque cuiusque rei decore: qui

nulla interiacente materia per se inest.
O qui decenti tubore genas suffundit
 virgineas: ingenti gemma pudoris
 Que iuues reginam huic copabū
 tur: **N**ec inferioris insignis decoris
 disciplina prefert **O** qui compositum red
 dit omnem puellam corporis statum. nec
 non et metis habitum disciplina **C**er
 uicem submittit. ponit supralia. com
 ponit vultum. ligat oculos: et cachin
 nos rehibet. moderat linguam: gu
 lam frenat: iram sedat: format in
 tellectum **T**alibus decet pudicie veste
 distingui margaritę **I**stiusmodi ac
 curata varietate virginitas. cui glo
 rie merito non prefertur Angelice? **A**n
 gelus habet virginitatem sed non carnem:
 sane feliciore quam fortior in hac parte **O**p
 timus et optabilis valde venatur is
 ter: qui et angelis possit esse inuidio
 sus. **N**ed aduerte et aliud de eo
 dem **P**rofecto tanto tibi manet tu
 tus. quanto et propius. **V**ides ne
 pe auro argento lapidibus precio
 sis. et omni denique cultu regio. non
 tam ornata quam onerata. **V**ides
 longas post se trahentes simbras
 ipsasque preciosissimas. et densas
 pulueris nubes exatantes in aera
Non te moueant hec **I**lle illa vel
 in morte deponent: te tua sanctitas
 non relinquet. **N**on sunt sua que
 portant. **C**um interierint non su
 ment omnia: neque descendet cum
 eis gloria hec. **M**undus autem sunt
 nudis illis exeuntibus retinebit: et
 eisdem vanis vanas similiter alias
 educatur **A**t vero tuus ille ornatus
 non sic **F**irmissime tibi ut dixi ma
 net **A**pterea tuus: quia tuus. **N**ullis

facile aut cedit iniurijs: aut patet i
sidijs. Aduersus huiusmodi nil fuit
calliditas: nil furetis crudelitas po
test. Nec a tincis rodit: nec vetus
tate corrumpitur: nec consumitur usu.
In morte uiuit. Minus aie res est.
non corpis: et ob hoc simul cu aia
de corpe abit: non obit cu corpore.
Porro aie non habent quid faciant:
etiam qui corpus occidunt.

Ad alteram sanctimoniam.

Epistola C xliij.

Magnu michi gaudium est: q
te ad veru et pfectum gaudiu
velle tendere cōpi. Qd non est de t
ra. sed de celo: id est nō de hac qual
le plorationis: s; de illa quā flumi
nis ipetus letificat ciuitate dei. Et
reuera illud veru. 7 solū est gaudiu.
qd nō de creatura. s; de creatore cō
cipitur: et qd cum possederis nemo
tollet a te. Cui comparata oīs aliun
de iocūditas. meror est: oīs suau
tas dolor ē. omne dulce amari: oē
decorū. sedū: omne postremo qdā
q aliud delectari possit. molestum.
Deniq; tu michi testis es in hac re.
Teipsam interroga: qz tu tibi fa
mulari? crederis? Nunqđ nō hoc ipm
clamat in corde tuo spūs scūs? An
non tibi iā ab ipō. pūsp a me hui9
rei veritas psuasa est? Quāto enim
tu femina 7 iuuenula formosa. et in
genua sic fragile et sexū vinceret et
etate? sic spectabile 7 formā 7 gene
rositate contēpneret: nisi cuncta q
sensib9 corpis subiacerent. in illoz iā
tibi cōpatione vilescerent que te et i
terius confortāt ut vinceret. 7 delec
tant ut pferas? Nec imerito. No

dicā. trāsitoria. terrena sunt que des
pias. Maxima. eterna celestia sunt
que appetis. Plus dicam: 7 verum
dicam. Tenebras deseris: et lucē
ingrederis. De profundo fluctuum:
emergis ad portū. De misera serui
tute: in felicem libertatem respicias.
De morte deniq; transis ad vitam.
Diquē vsq; modo tua nō dei volū
tate: tua viuens nō dei lege: viues
mortua eras. Viues mundo. mortua
deo: siue ut verū loquar. nec mūdo
viues nec deo. Volens quippe sub
habitu et noīe religionis. instar vni
us de seculo cōuersari: sola deum a
te voluntate repuleras. Non aut va
lens qd stulte volebas: non tu qui
dem mūdum: s; te mundus repule
rat. Deū ergo repellens. 7 a seculo
repulsa: intē duas ut dicitur sellas
corrueras. Nec deo itaq; viuebas:
quia nolebas: nec seculo quia non
poteras. Alteri quidem volens. al
teri inuita: sed tamen veriq; mor
tua. Sic debet contingere hīs qui
vident. et non solūnt: qui aliud
foris ostentant. et intus aliud appe
tunt. At vero nunc per dei miseri
cordiam incipis reuiuiscere. non pec
cato. sed iusticie: nō seculo. sed xpō.
sciens quia 7 seculo viuere mors ē.
7 in xpō etā mori vita. Beati nēpe
mortui: q in dño moriūtur. Ex hoc
iā nec votū tuū irritū: nec cassam p
fessionē causabimur. Ex hoc iā nec
corpis integritas. animi corruptioē
infirmabitur: nec morum prauita
te virginitatē tytulus obscurabitur.
Ex hoc iam nec falsum nomen:
nec vacuum velamen portabis.

Ut qd ei hacten9 nōna et scimonio
 lis vocata es. q̄ sub scitatz nomini
 bus tā nō sancte quersata es? Cur
 velum in capite mētebatur reueren
 tiā? et sub velo petulās oculos exhi
 bebat ipudentiā? Caput siquidē ge
 rebas velatū: sed elatū. Dub signo
 vere audire: sermo resonabat inuereat
 d9. **R**isus imoderatior: inuass9 la sci
 uor: vestis ornatioz. **I**mplante ma
 nis hec q̄ velate cognueret. **E**t ecce
 tā vetera xpō auctore transierunt. et
 noua fieri incipiūt oīa: dū cultum
 exteriorē interiore cōmutas: et ma
 nis vitā q̄ vestem appetis habere or
 natā. facis qd debes. imo qd iā olī
 fuisse debueras: nā olim noueras.
Ded spūs qui sicut ubi vult. ita et
 q̄ndo vult spirat: necdū spirauerat
 Et idcirco forsita quod huicq; egis
 ti: excusationē habet. **C**eterū. si flā
 mante spm̄ quo nūc recaluit sine du
 bio cor tuū intra te. et in meditatio
 nib9 tuis exardescēte ignē diuinū.
 iā extingui pmiseris: qd restat nisi
 ut te illi seruandā noueas igni q̄ nō
 possit extingui? **E**t extinguat poti
 us ite spūs in te paupiscētiās carna
 les: ne forte ab hys pfocato qd ab
 sit nup cōcepto sāto desiderio in flā
 mas cōtingat inadere gehēnales.
Ad scimonialem quādam de mo
 nasterio sancte marie trecentis.
 Epistola Cxv.

Relatū est michi te quasi aspe
 rioris vite desiderio: tuū mo
 nasteriū velle deserere. Quā rem dis
 suadet tibi atq; oīmodis phiben
 tibus spirituali matri tue siue sorori

bus. cū acquiescere nolles. placuisse
 tantē nostrū super hoc cōsiliū elige
 re: ut quicqd ego laudaueram. id ti
 bi credas expedire. Debueras quidē
 doctiorē ad hoc cōsiliū eligere. Quia
 tū sic tibi visū est: qd hinc michi rec
 tius videtur nō velo. **H**oc itaq; tuū
 desiderū. ex quo cognitū habui. co
 gitans atq; recogitās quo quidem
 spiritu conceperis: facile iudicare nō
 audeo. **P**otes nāq; in hac re zelum
 dei habere. ut excusabilis sit tua in
 tentio: sed quō scdm sciam tua ta
 lis volūtas impleatur. omnino nō
 video. **C**ur inquis? **N**on est sapere
 ut opulentia. ut vrbis frequentia:
 ut pinguis fugiam. et delicias? An
 nō mea michi pudicitia tutior erit i
 hēmo? ubi i pace cū paucis. ā sola q
 uersās. soli placeā cui me probauit?
Nequaquā. **N**ā volēt pperā agere et
 desertū abūdatiā habz? et nem9 vni
 bram: et silentiū solitudo. **M**olum
 quippe qd nemo videt: nemo argu
 it. **U**bi autē non timeat rephēsor? se
 cun9 accedit tēptator: licētius ppe
 tratur iniquitas. **I**n conuentu vera
 bona si qua facis: nemo prohibet.
Malum autē facere si vis: non licet.
Hoc etenim a plurib9 cōpiē. argu
 itur. emēdat: sicut cōtrario bonū
 cū vident oēs mirant. venerantur.
 imitātur. **V**ides ergo filia qd et tu
 a merita. maior in quētū glā sequi
 tur. et maior culpas correctio: qn̄ ibi
 sunt et quib9 de bonis exemplū p
 beas et quas de malis offendas.
Deniq; ut ex illa iam euangelica
 p̄tione. omnem tibi auferam tui
 excusationē erroris: aut de fatuis

uirginibus una es. si tamen uirgo
 es. aut de pueris. Si de fatuis:
 congregatio tibi necessaria est. Si de
 pueris: tu congregationi. Na si
 sapiens et p. bota es: religio certe q.
 illo in loco nouiter inuata. nunc u.
 biq. laudat. multu tua discessione i.
 famabitur. et infirmabitur. ut time
 m9. Dicitur q. p. bona cu sis:
 bonu ordinem nequaquam desereres. Q.
 si fatua cognita es et recedis: bonis
 male uiuere no licet: bonas mala
 non ferens. q. is ubi uiuere licet.
 ut libet. Et merito. Na an ordinis
 emendatione: nuq. ut aiunt in locuta
 es. At ubi religio creuit. sanctior ibi
 ito facta: feruore continuo cogitare
 cepisti de heremo. Agnosco filia ag
 nosco. utinam et tu mecu agnoscas
 serpentinum uir9 et fraudulentu do
 lum: versipellis astuciam. In nemo
 re lup9 habitat. Si sola ouicula um
 bras nemoris penetras: pda vis es
 se lupo. Dz audi me filia: fidele au
 di consilium. Diue peccatrix. siue sca
 sis. noli te separe a grege: ne qn ca
 piat et non sit q. eripiat. Dca es:
 stude tuo exemplo. tue soas acqui
 rere scitatis. Peccatrix es: noli ad
 dere pcca pccis. Sed age pnam u
 bi es: ne discedens cum tui quidem
 piculo ut ostensum est. et sororib9 q.
 dem scandalu relinuas: et multoru
 in te pueros detrahentiu linguas.

Ad ermengardem quondam comi
 tissam britanie *Epla Cxvi.*

Dilecte in xpi isto filie sue er
 mengardi quodam eximie
 comitisse nunc humili xpi

analle. B. abbas de clarenalle: pi
 um sancte dilectionis affectum. Ut
 nam sicut cartam nunc presentem:
 ita et meam tibi metem expandere
 possem. O si legere posses in corde
 meo: qd ibi de amore tuo. suo digi
 to de9 scribere dignat9 est. Certe ag
 nosceres q. nulla lingua vel penna
 sufficiat exprimere: qd in intimis in
 medullis dei sps imprimere potu
 it. Et nunc quide pns sum spu. licet
 corpe absens: sed nec michi. et nec
 tibi est un appaream. Est tn penes
 te: un possis de me utruq. conicere.
 et si nondu cognoscere qd dico. In
 tra cor tuu et inspicie mecu: et vel ta
 tum michi tribue amoris erga te.
 quata tibi erga me inesse sentie.
 si nos qte min9. te vero ampl9 a
 mare psupseris: eo te nobis pferre
 puteris. quo et vincere nos caritate
 putaueris. Ceteru tue modestie est
 pot9 id sentire de uobis: ut q. te af
 fecit ita me diligere. et eligere ad co
 siliu tue salutis: eque offerret et
 me in obsequiu tue dilectionis. Tu q.
 uideris quo me teai retinueris: ego
 ut verum fatear nusq. abs te absq.
 te recedo. Hec tibi interu de via bre
 uis in trasitu scribere volui: speras
 me maiori oao maiora missurum.
 si de9 annuerit.

Ad eandem. Epla Cxvii.
Rexpi delicias cordis mei:
 pace tui. Iet9 sum. qz tu leta
 nuiat9: meq. admodu reddit ioc
 lum tu inotescens alacritas. Hec
 nunc leticia nil habz de carne. et
 sanguine: cu humilis et sublimis. ex
 ingenua ignobilis. paup. ex diuite

villas: fratris filij pzieq; deslituta
 solatio. Hinc dubio ergo qd i te a
 lacrimatis natu est: de spiritu scō est
 Quippe iadudū a timore dei cōapi
 ens pturisti iam tantē spm salutē:
 foras utiq; mittēte caritate timorē
 O qd libetū ista p̄sens alloquerer/
 qd scribo absens. Crede michi iras
 ror occupationib9 qb9 frequēter im
 pediri videor ne te videā. Et delec
 tor orationib9 quib9 vel interdum
 expediti videor ut te videam. Hara
 quidē datur hmoi oportunitas: sed
 tara fateor ē michi vel ipsa caritas
 Est enī sane meli9 videre te vel nō
 nūq; qd nūq; oīno. Hperō me i pr
 imo venturū ad te: iā nūc plibans
 Gaudiū prime pleneq; venturū

Ad beatricem nobile religiosāq;
 matronam. *Epla Cxviii.*

Mrox tue deuotionis studiū:
 tue erga nos dilectionis
 affectum. O bona dñā qd
 tibi et nobis? Pñ tibi tanta sollici
 tudo p nobis? Di filij. si nepotes.
 si vel aliqua extrema p̄pinqtatē li
 nea tibi iuncti essem9: tua crebra
 bñficia. frequētes salutatioēs. inu
 mera deniq; tui amoris insignia q
 cotidie expimur. nō tam nobis mi
 rāda viderētur qd ex debito suscipiē
 da. Nunc autē cū genere tm dñam
 nō matre te cognoscam9: nō mirū
 si miramur: s; mirū si satis mirari
 possum9. Quis enī notoz vel cog
 nator nostror curā habz de nob?
 Quis vnq; de nostra salute iterro
 gat? Quis vnq; nō dico sollicit9 s;
 vel memor nūc est in seculo? Amic9
 p̄pinqs vicinis nostris facti sum9

tanq; vas perditum: sola nos obli
 uisci nō potes. Inquis deesse 7 sta
 tu sanitatē nostre? de via quā nup
 egim9: de monachis quos ad aliū
 locū trāstulim9. De qb9 p̄mū bre
 uiter rñdeo: qd de terra deserta. 7
 loco horrois. 7 vaste solitudinis. in
 troducti sunt in habūdantiā rerum.
 edū. 7 amroz: in terram deniq;
 fertilē. 7 locū amene hitatiois. Le
 tos itaq; et in pace reliquim9: lēti
 nos et in pace reuersi sumus: p̄ter
 qd ego paucis diebus sed non par
 febre redeunte ita ut mori timerem
 aggrauatus fui. Hec rursum dea
 miserante ato conualui: ita ut nūc
 fortiorē saniorēq; me sentiam p̄9
 viam paratam: qd an inchoatam.

Ad duā et duāssam lothoringie
 Epistola. Cxix.

Qua 7 duasse lothoringie:
 B. abb. de clauualle: sic
 suis adinuicē caris castisq;
 delēari amplexib9. ut sol9 p̄pisti a
 mor superet in ambobus. Ex quo
 cepim9 mittere pzo nostra necessita
 te in terram vestram: multā semp
 inuenim9 in oculis vestre dignitatē
 familiaritatē 7 gratiam. P̄ndictio
 nem largitatis vze nostris hoib9
 tū necesse fuit: liberaliter exhibuis
 tis. Passagiū transeūtib9. et si qd
 est aliud iuris vestri debitum: mer
 cantib9 libenter dimissis. De qui
 bus oib9 sine dubio merces vestra
 multa est in celis: si tamē verum
 esse credimus qd dñs in euangelio
 p̄mittit. Qdū feastis vni de mi
 nius meis: hoc michi feastis. H;
 quid est qd minus: vzos q vob

donastis. exigere rursum permittitis. **D**ignū ē vobis et honorificū. ut qd vobis p salute animarū vrāū placuit donare. neō vroz repetere audeat. **P**er ergo vos qd absit bñficioz vroz nō penitet. donū qz qd in bñ placito vestro a vobis sepe recepimus eque adhuc ut habeam⁹ utriqz vrm cōplacet. iubete ita firmiter. et inco-
tuisse teneri quatinus ultra frēs nrī a nullo vestroz timeāt ppter hoc dis-
turbari. Alioquin nō tēnum⁹ domi-
ni nrī seq exemplū. q p se nō dedig-
natus ē solvere cēsū. pati et nos li-
bēt que sunt cēsari cēsari reddere. et
rectigal an rectigal. et tributum cui
tributū. presertim qā iuxta apostolum
non tā debemus rēgere datū nostrz
q fructū vestrū

Ad duassam

Eplā. Cxx.

Gracias agimus deo pro
tam deuota voluntate quā
erga ipsum et seruos eius
vos habere cognouimus. Quodē
enim i corde carnali terrenis digni-
tatibus alto vlla vel minima scitil-
lula celestis amoris accensa videt.
diuinū sine dubio ē munus nō ho-
minis virt⁹. **E**t nos qdē largitatē
vestre vestrē in lris nob oblata bene-
ficia gratanter amplectimur. **P**ed
cognita illa subita et grādi satis oc-
cupatione qua vos nunc detineri ne-
cesse est. cōueniens ducimus vestrā
q̄tū vobis placuerit expectare o-
portunitatem. **N**emini etenim q̄-
tū in nobis est vellemus esse onc-
ti presertim in hys que ad deum p-

tinent: ubi nō dātū luctū. sed tantis
scām rēgere debem⁹. **P**rem ita qz
nobis si placet. atqz locū rescribēdo
p hūc nūcū nōiate. quo iunāte de-
o. pnti expedita instātia. nrīs parti-
bus appropinquare debeatis. **E**t frē
widone vobis obuiam facto. si quid
in terra vestra iuenerit. qd optū sit
ordini nostro. pmissa vestra expedi-
tius atqz alacri⁹ compleat. **H**yla-
rē enī datorē diligit de⁹. **A**ut si for-
te non placet vobis dilatio. et hoc
notificate. qz parati sum⁹ in hac re
quātū ratio patitur. vze obsequere
volūtati. **O**re vzo dūcē salutam⁹.
et tam ipm qz vos amonem⁹. vt si
castrū pro quo vercam facturi estē
vestri iuris non esse noueritis. pro
dei amore relinquatis. **D**escriptum
quippe est. **Q**uid prodest hoī si mū-
dum vniūsum lucret. **I**se autē pdat. et
detrimentū sui faciat.

Ad duassam burgundie.

Eplā Cxxi

Aeste dignatiois spālīs fa-
miliaritas. quā erga nos
paupes hoīes hze videm⁹
eo vñ progressa est. vt q̄sā vrām
dignitatē se hze sentit īfensā. p nul-
lum facili⁹ qz p nos cōfideat redire in
grām. **H**inc est qz dudū diuioni at-
tessem. hugo de besnua multis me p-
rib⁹ ad placādā sibi vrām quā meū
eāt idigitionē applicauit. et vt giugi-
o de filio suo qd vobis qdē nō pla-
citū. s. sibi vt putat qmodū itereac-
tabiliter facere statuerat amore dei
et nrō assensū pberet. **C**ui⁹ rei cau-
sa. ecce nūc rursus tam suis qz suo-
rum precib⁹ aures nostras pulsare

89
curavit. Et nos quidem utilitates
illius terrenas non valde curamus. Ve
luptu quia res ut ipse dicit ita in or
to posita esse videtur. quantum nisi cum
ipsius purio nequaquam possit obuiari
coniugio: hoc vobis intimare conveni
ens diximus: quia gradus debet es
se utilitas quam christiani et vestri homines
legaliter si proponere debeatis. Neque
enim et purius esse. et legalis simul ma
nere poterit. Quam etiam vobis. non
solum nullum lucrum. sed et multum videa
mus ingruere periculum: si quos fortas
sis deus coniungere disposuit. per vos
disturbari contingerit. Quam gratiam adia
ne dominus super vos. et super filios vestros:
nobilissima michique in christo dilectissi
ma domina. Ecce nunc tempus acceptabi
le: ecce nunc dies salutis. **E**rogate
vestrum frumentum pauperibus christi: ut in
eternum cum usura recipiatis.

Epistola domini hyldeberti turo
nensis archiepiscopi ad bernardum abbatem

Epistola. Cxxij.

Balsamum ex odore suo. et arbo
re ex fructu cognosci: et paucos
credimus ignorare. Dic et nobis ex opi
nione tua hunc frater innotuit. quod sis
ad scimoniam apostolus: et ita ger ad
doctrinam. Cum enim locorum interstitio
legis a te separemur: ad nos tamen
usque pervenit quod iocundas noctes cum tu
a rachele ducas: que progenies ex
lya tibi exuberet: quod totum te exhibe
as et altare virtutis. et hostie carnis.
Non alium loquuntur te: quia quod lo
quuntur nobis de te. Valis est odor
olei effusi nominis tui: talia iam tuorum pre
mia meritorum. Has ex agro tuo spi
cas: an supremam colligis messione

In hac enim vita quam merces virtutis
est: conspicuum et imortale testimonium
Hoc ipse sibi comparat: hoc sibi ipsa
custodit. Huius splendor non minuitur
invidia: non exterioribus studiis adia
uatur. Quippe bonorum estimatio. si
aut falsis delationibus auferri non po
test: ita nec adulatorijs favoribus
acquiri. Penes ipse est. eam vel uber
tate virtutis perficere: vel defectu mino
vari. Hanc de celiberrima opinio
tua. spes in sinu ecclesie reposita est. eam
minime casuram: quam fundata credi
tur supra firmam petram. Ex ea nos
tua etiam devotione desiderio deside
ravimus in sacrum familiaritatis tu
e recipi: ibique recordatione tecum es
se ubi te ipsum furat colloquere mor
talium. pro mortalibus loqueris cum
rege angelorum. Propterea huic desiderio
nostro. et tunc archidiaconus pluri
mum adiciat: vir moribus et levatura co
spiciat. Cum tibi censem quod meditandum: ni
si constaret illos quos tua dignis gratia. et
meditatione alia non egere. **I**nscis il
lis eam attestatio didicimus: te in ecclesia
eae quod ad eruditionem virtutis. et exemplo
sufficiens et verbo. Ceterum. ne lris pluri
moribus oneretur: scripto ponimus sine
supradite petitioni. donec exaudiri me
amur. sine mune posituri. Quid autem
ex hoc animi geras: doceri deprecamur
tuarum rearsu laetum.

Rescriptum dareuolles abbati ad
eundem **E**pistola Cxxij

Bonum hominem de bono thesauro mor
dis suipfert bonum. Deptaglie
tue imo et mee satis libet accipi. vir
totius reuerentie: tenes in illis. unde te non in
merito glorificas. et ipse non in merito glori

Niquidem gloria nostra hec est tue
sublimitatis dignatio: tua nostre re-
putatio paruitatis. Nempe in alto
non altum sapere sed humilibus assentire:
nil deo cari9. nil cari9 apud homines.
Quis sapiens nisi qui sapientie consi-
liis acquiescat? **A**it enim. Quanto ma-
ior es: tanto humilia te in omnibus.
Hoc tu mihi exhibuisti. minorum maiorem
seniorum iuniorum. Possim proinde et ego
tuam probatam sapientiam. non indebitum
efferre laudibus: et forte iustioribus
hominibus. quibus me dignata est ipsa. **C**uius
pe interest ad tantam rerum certitudi-
nem. quod incerta iacet opinio: quodque
opere evidens reddat indubitatum. **A**d
autem certius probamus: hoc et predicam9
securus. **Q**ue ergo ad me de me
tibi scribere placuit. videris tu vni pro-
baueris: ego laudem tuam argumen-
tu teneo. nime dubium. ipsas mei lau-
datrices litteras. **I**n quibus alium fortas-
se delectet eruditio is insignis: sermo
suavis et purus: oratio luculenta: gratum
laudabileque appendium. **N**ichi vero pro
hominibus illa ducit miranda humilitas. quam tam-
tallum tantum pervenire curasti. et absque
salutandi: et proconsilio predicandi: et pro-
vidi reverentia. **H**anc quod ad me attinere.
lego de me in litteris. non quod sum sed quod
esse vellem. et quod non esse pudeat. **P**eripsum
quod sum tuum est: et si quod melius dei unquam
munus fuero. tuum fore confidito. reveren-
tissime atque amantissime pater.

Ad hyldebertum tironensem archi-
episcopum qui nodum receperat papam innocentium
Epistola Cxxiiij.

Magno sacerdoti et excelso in verbo
glorie. hyldeberto dei gratia turo-
nensi archiepiscopo beatus clare vallis abbas

dictus in spiritu abulare et spiritua-
liter omnia exanimare. **D**e verbis vero
prophetarum alloquar consolatio abscon-
dita est in oculis: quia mors dividit inter
fretos. **Q**uidam enim iuxta ysaia videtur
sedes passisse cum morte. et cum infer-
no fecisse pactum. **E**cce namque christus
domini iste innocentius positus est in ruinam
et in resurrectionem multorum. **N**am qui
dei sunt libenter iunguntur ei. qui autem ex
adverso stat. aut antepi est aut an-
terpessus. **V**ernitur abhominatio sta-
te in loco sancto. quem ut optineret in-
tendit igni sanctuarii dei. **P**ersequi-
tur innocentium. et cum eo omnem innocentiam.
Fugit ille nimis a facie leonis
sicut dicit propheta. **L**eo iungiet quis
non timebit? **F**ugit secundum preceptum
domini dicentis. **S**i vos persecuti fuerint
in una civitate. fugite in aliam. **F**ugit
et in hoc vere vitam se aplicum probavit:
et aplicam sese forma insignivit. **N**ec
enim paulus erubuit in sporta dimitti
per murum: et sic effugere manus
querentium animam suam. **D**ubita-
git autem non proens vite sue sed deus
locum ire: non ut morte cuaderet. sed
ut vitam acquireret. **M**erito etiam in-
nocentio concedit ipsius vicem: quem
per eadem vestigia gradientem cer-
nit. **N**ec sane otiosa fuga innocentis
laborat quidem: sed honestatur in
laboribus suis. **P**ulsus urbe: ab or-
be suscipitur. **I**n finibus occurrunt
cum panibus fugienti: et si furor
mei gerardi engolismensis. non ideo
ex toto quiescat maledicere dauid. **N**e-
lit nolit. peccator qui videt et irascit
magnificat in conspectu regum: portans
coronam glorie. **N**umquid non omnes principes

agnouerunt: quia ipse est vere deus
electus: Francorum. angolorum. hispano-
rum. et postremo romanorum innocentium
in papa suscipiunt: et recognoscunt sin-
gulariter episcopum aiatum suum. **D**olus ad
huc ignorat achitofel suum iam pate-
factum ac dissipatum consilium. **F**rusta mo-
latur miser super populum dei maligna
re consilium. et cogitare aduersus sanctos.
sancto firmissime adherentes. et contem-
nentes curuare genua ante baal. **N**ul-
la fraude prevaleret patriade suo op-
tinere regnum super israel et super ciuitate
sanctam: que est ecclesia dei uiuentis. co-
lupna fidei. et firmamentum veritatis.
Funiculus triplex difficile rupitur. **B**-
lectio meliorum. approbatio plurium.
et quod huius efficacia est morum attesta-
tio. innocentium apud omnes commendant
summi confirmant potestatem. **A**d quod sa-
ne et uera potestatem exprimit sicut pluuia in
bellum vel sera snia. **N**on improba tur-
ditate quam grauitate redolet: leuitate
aboleat notam. **M**aria et maria non statim
respondit angelo salutati. prius cogitans
quid esset ista saluatio. **E**t thymotheo
o papie nemini a te manu imponere. **P**i-
et enim ego notus potestatem. ne quod nimis
Dico ut familiaris et notus. non plus
sapere quam oportet sapere. **P**udet fateor
quod serpens vetustissimus noua audacia
relictis insipientibus mulieribus. etiam
robore peccatoris vestri uisus est accepta-
re et tanta ecclesie colupna ausus gaudere
te. **C**onfidimus autem quod et si gaudet non de-
iatur: quam annus episcopi stat et gaudet
apud uos episcopi. uos exultationis et
salutis. uos unitate et pacis.

Ad magistram gaustidum de loratorio
Epistola Cxxv.

Ode i flore: in fratu sapor reg-
is. **O**doze puocati hinc stat
olci effusi nois tui cupis et ex fratu
opio cognoscere te. **N**on ei nos im-
pense quod nullus eget deus. opus enim
habet huius in te ope tuo si non dissimu-
las. **G**lobum tibi est dei esse posse coad-
iutoris: posse et non esse dampnosum. **P**or-
ro autem gratiam habes apud deum et homi-
nes. habes sciam huius spiritum libertatis
huius ubi uiuunt et efficitur et sale adi-
tum: ne oportet te potestatis uiribus spoliare
christi deesse in tanto discamine cum sis ami-
cus sponsi. **A**micos siquidem in natiuitate po-
bat. **Q**uid ei? **T**u tibi quiescis et me-
tua ecclesia quod turbat. **H**abes sua
tempora quiescit: et semper eam hactenus sua ne-
glecta licet libenterque exerauit. **T**empus
faciendi nunc: quod dissipauerunt legem
Bestia illa de apocalypsi cui datum est
os loquens blasphemias et bellum gerere
cum sanctis petri cathedra occupat: et
leo patet ad predam. **A**ltera quod bestia iuxta
nos subsibilat: sicut catulus hitans
in abdite. **A**lla ferotior ista callidior/
pietate quenerunt in unum aduersus dominum
et aduersus christum eius. **D**ecimus opam a
te diripe uincula eorum: et pietate a
nobis iugum imponere. **N**os in nostris patribus u-
na cum alijs dei seruicis domino igne ac-
censis deo cooperante laborauimus. in
conueniendo populos in unum et reges ad
diripiendum priuorum et seruorum. ad destruen-
dam omnem altitudinem extollentem se aduersus
suos sanctos dei. **I**dem israelitice Alimanie
fratricide aglie scotic hispanorum et ihe-
rosolimorum reges cum uniuerso clero et
populis fauere et adherere domino ino-
rentio tanquam filij patri. tanquam capiti
membra solliati seruire unitate spiritus

in vinculo pacis. Merito autē illū re-
cipit cōtia. cuius et opinio clarior et
electio sanior iuenta est: nimirū eli-
gentiū et numero vincens et merito.
At tu frater quid adhuc negligis?
Quousq; viāno serpēte tua male
secura dormitat industria? Hāc q̄
dem te filiū pacis nulla posse ratio-
ne induci deserere vnitatē: s; pfecto
nō sufficit. nisi et defensare atq; ip-
sius q̄ turbatores totis virib; de-
bellare studueris. Nec q̄tis time-
as detrimentū. qd nō pro tue glē
incremento recōpensabiē. si fera illa
viāna vobis tuo studio māsuescat
vel obmutescat: et tantā ecclie p̄dā
(comitē dico pictauēse) i manu tua
dei pietas de ore leonis eripiat.

Ad episcopos aq̄tanie cōtra ge-
rardū engolismēsem ep̄m.

Eplā Cxxvi.

Ominis et p̄ribus hono-
randis lemonicēsi. pictauē-
si. petagoriciēsi. et scōncensi
dei grā ep̄is sanctis. frater bernar-
dus abbas de clara valle q̄stātiā
in aduersis. Virtū in patientia acq̄-
ritur. in p̄ssura p̄batur: approbatur
in victoria. Tempus est quo v̄ra si-
qua ē nec latere iā nec torpere sinā
ē reuerēdi et merito suscipiēdi p̄res.
Hostilis siq̄dem gladi; q̄ vniuerso
xpi corpi mortē denuo nūc tempo-
ris infetare videt. vestris potissimū
ceruiab; iminet. et i vos eo acrius
quo comin; debachat: ita de rotidi-
anis assulāb; aut resistere fortiter
ā turpiē qd absit cedere cōpellamī.
Nā is q̄ amat gerere p̄matū inter
vos. diotrepes nō recipit vos. Nec

enī agnoscit eū. quē tota vobiscū
āplectit ecclia. veniētē in noīe dñi.
Non hūc inquā: s; q̄ venit in noīe
suo. illū recipit. Nec mirz. Et ipse
nēpe infatigabilis. ad nomē gran-
de. multum anhelat: etiam in hac
etate. Nec sane falsa vel incerta
opinionē ducor. notare hoīem sup-
vanitate isli; modi: sed de ore suo
ipsius eum iudico. In l̄is siquidē
quas nup ad cancellariū scripsit fa-
miliars: nonne legationis sese et
onere grauari. et noīe honorari tan-
to indignū supplicat. quanto humi-
lius? Utinā tamē obtinisset. Mi-
nus forsan noauisset potita votis ā-
bitio. q̄ frustrata. Tūc quippe soli
aut pene soli obesset sibi: nūc vero
seuit in orbem. Vides quid facit a-
mor glorie? Legatio sarāna grauis
humeris p̄serti senilib;. Quis nes-
ciat? Et tū hoī senissimo grauior
videtur pena: reliquū id breue die-
tū suoz viuere sū hac pena. Pz for-
te causabitur se de suspicionē iudi-
cari et nos temeritatis arguet: q̄
de occultis suis rephendim; quod
non p̄bauimus. Fateor suspiciōsus
sum in hac pte: sed nescio an vel
simplicissim; q̄ searo sentire possit:
q̄ppe in tā manifesta cōiectura. Ut
enī simplicē refertā breuē actionē.
p̄m; aut int̄ p̄mos scribit pape ino-
ctio? legationē postulat. non opti-
net: idignatur resiliē ab illo: trāsīt
ad aliū. ip̄i; se esse legatū glātur.
Qd si ab illo an nō poposciss;. aut
postmodū nō accepisset ab isto. ce-
di poterat aliū quēcūq; habuisse in
p̄uacatioē intuitū: et si nō rectum

91

aliquē. **N**ūc autē excusationē nō ha-
 bet de abitione sua. **D**eniq; ponat
 etiā nūc legatū vel vacuū nomē. nā
 opus amisit et ego quītē hac suspi-
 cione carebo si potero. **S**i nō. suspi-
 cor iūctus. **M**ecū intēpantie reprehē-
 dā. **V**erū difficile psuadebit ei. ego
 scio. **N**amq; hō diu magnus habi-
 tusuit suos videri seipō inferior cui
 besit. **A**gnoscat is quē scriptura lo-
 q̄tur pudor. adducēs p̄cēm. **A**n non
 grāde p̄cēm et delictū maximū. sup-
 ba ista verecūdia. qua terrā et cinerē
 pudet nō dīco subia. s; non domina-
 ri. **P**ropter hoc ergo reliq̄t homo
 illū suū p̄cēm. sanctū innocentū. sic
 enī eū noīabat. et m̄rem suā sanctā
 eccliam catholicā. et adheret scismati
 archie suo. et s; duo in vanitate vna
Derasserūt sed; adiūct. et sup po-
 pulū dei malignauerūt cōsiliū. **P**q̄
 ma squame cōiūgitur et spiraculū
 nō est in eis. **I**ste illū papā ille hūc
 viassi legatū scriptitat ut decipiant
 ipsi de vanitate in idipm. **I**nuiat se
 cōsolantur. tuētur cōmendat. quisq;
 tamē pro se non p̄ inuicē. **N**imīū
 hoīes sunt. seipsos amātes. **P**ari q̄
 ē studio cōueniūt in vnu aduers;
 dñm et aduersus xpm eius. sed
 plane itentōib; non coherēt. **Q**ue-
 rit magis ex alterutro vterq; pro
 facto q̄ sua sūt. idq; qd̄ audire nefa-
 riū est in hereditate xpi. **Q**uid nisi
 ante oculos vestros conantur si pa-
 trimini p̄scribere xpm? **J**ā nouos a
 pud vos suo pape audit legat; ep̄os
 ne soli sit sibi papa. **N**ec mortuis suc-
 cessorēs. s; viuis iuasores tyrānicā
 fretis potētia supintrudit. nāq; sez

de malicia p̄ncipū occasionē. q̄ sua
 rī ciuitatū ep̄os odio p̄sequūtur in
 iquo. **S**ic sedet in isidijs diuitib;
 in occultis. ut iterficiat innocentes.
Per tale ostiū itrauit in ouile. **N**ū
 qd̄ autē talia grat; legat; accitat p̄
 papa suo? **E**n ille ut is glātur fran-
 ciā atq; burgūdiā. legatōi ei; atq;
 supaddidit. **P**otest et adiūgē si vult
 medos et psas. et medios fines deca-
 poleos. **Q**uare nō et vltra sauroma-
 tas? **E**t quēcūq; deniq; locū calca-
 uerit pes su; / su; sit q̄ vel vacuis no-
 minib; glētur. **O** hō nō min; sine
 frōte. q̄ sū mēte. nec dei meōr timo-
 ris. nec sue honestatē. **P**utat se non
 videri. cū sit s; sanatio et illusio om-
 nib; q̄ in arcauit ei; sūt. **M**erito q̄cē
Certe ei p̄ foro sacratio vtiē. **I**n
 star hoīs negotiatoris q̄ritatē luc-
 sua. et mō hūc mō illū exploratē vē-
 ditore ut ab illo demū emat. qd̄ a-
 mat a q̄ vili; ipetratē valuerit. ita is
 te solliate sibi ecclasticā dignitatē hūc
 in p̄quies. cū tātē p̄ suo arbitō de-
 legit h̄c papā. q̄ se legatū ēē q̄ se se
 rit. **E**rgo nisi tu legat; fueis. roma
 papā h̄c nā poterit? **V**n tibi h̄ p̄ui-
 legiū i ecclā dei? **Q**uonā tibi h̄c p̄-
 cessit i xpi h̄editate p̄rogatiua? **N**ū
 qd̄ tu h̄editate possides sc̄arū dei?
Doncc enī i optinēda p̄ceda et ipu-
 cti p̄titiōe spes tibi vlla p̄metēdi
 dñi inōccij grāz ēē potuit. sc̄us ille
 te sc̄bete et papa fuit. **Q**uō q̄ nūc scis-
 matiā cūmiat? **N**ūqd̄ cū eadē va-
 na spe tua illi; siml et sc̄itas euāu-
 it et papatus. **M**irum q̄ potuit ita
 in breui dulce et amarum ex eodem
 fonte procedere. **H**eri catholicus

et scus et sumus potestis: hodie nequa
salmaticus et turbator. **H**eri per inno
centius: hodie gregorius dyaconus sci
angelus. Itaque uno quod ex ore et corde
perfecto duplici et contraria possidere. La
bia dolosa in corde et corde locuti sunt
Hec enim homo cui cor et cor diuulberat et
sciamus et est et non diuulcat linguam
putas quod timor ei in mente sit. aut
in fronte pudor? **M**ale aut iuxta apos
tolum prouidet bona coram deo et homi
nibus: quod more illius inique iudicis. nec de
um timet. nec hominem reueretur. **E**t cer
te ambitio cum prouipit in impudencia. effi
cacia perditur: et cum improbus affatus se a
perit. perit effatus. Ambitio meum pro
crisis. latebras amat. et tenebras:
lucis impatientes est Ambitio. spurci viam
in imo iacet: videt tamen oculus sublimem:
sed videri ipsam refugit. **N**ec mirum. **O**p
tato namque nunc est careat: nisi ca
ueat arbitrios. Quo enim gloria plura af
fectatur: eo minus apprehendit. ubi de
prehenditur affectari. Quid denique tam
inglorium: quam glorie cupidum deprehendi
et perferri inter episcopos? **N**ec simpliciter sane
christianum gloriam oportet: nisi in cur
te domini nostri ihesu christi. **I**ndit9 erit ambi
osus. quod diu in nocte obscurabitur: et donec
turpis lucris negotium pabulabit in te
nebris. poterit hypocrita iustus scusque
videri: sed oculo qui videt in facie. **A**t u
bi forte foras mittit impudencia vel im
prudencia. quod latet in conscientia. nonne in
sepans appetitus apparet ad confusio
nem peccatoris. quam promptior ad gloriam?
Nic reuera si probat quod legitur: gloria
in confusione eorum qui terrena sapiunt. **E**t
illud. **S**i ego gloriam meam quoro: gloria me
a nichil est. Impleturque in illo qui ei9

modi est: quod propheta scus ipse nisi fal
lor hypocritis. **F**iat inquam sicut semu
tatorum: quod pusillus euellat exaruit.
Non adeo prout pudor a mortalibus
ut nuda impudens vel ab ipso honore
ambitio: perferri in sene et sacerdote:
quod eo magis perfectio puerilis ista de
deet vanitas. quod cum maior quitas
maiorque deet scitudo. **E**t si in facie
benedicere ab adulatore: sed a tergo blas
phemia ab omnibus. **E**t sobria quodam et quodam
modo oculata ambitio: molles salim
caute. et si non caste. **D**i valet perficere
sua negotia curat. **I**n vero: ma
net in se. et pudoris umbram non dese
rit. **E**que talis et si deum nodum metuit
ad salutem: per ingenuitatem tamen verecundiam
honestatem interum retinet. quod homines reue
rentur et publicum erubescit. **C**eterum quoniam
ista precepta est et scotosa libido dominan
di: ut pro optatu vix aie quod certe
pala est legatiois. primum quod suo nec
peccat senio. nec deferat sacerdotio
deum nec lateri saluatoris quod in a
et sanguine colligendi in fidei unitate
populi protulit redemptionem. ut quisque
temptaret diuidere quos ille colligebat
et in redimeret probaret sese non christia
num sed antichristum. reus mortis et crucis
christi. **O** impatientes et effrenis turpis
questus cupiditas: o ardor impu
rans: o ceca et pudentia ambitio. **A**
pte prout scotosusque ut iam dixi. et ipse
per pudor non diffidetur. adit idig
na satis petitione temptare catholicam
dolensque repulsam. inuicem ad
salmaticam refugit: et accepta de
manu sacrilega male cupita potes
tate. latet denuo domini glorie crudeli
ter perficere non veretur. **D**iuidit nepe

92
ecclesiā. pro qua illud est in cruce de
usu. visurus proculdubio et ipse in
quē transfixerit. Cognoscetur pro
fecto dñs iudicia facies. qui nūc iu
riam patiens ignoratur. Cū enī ce
perit facere iudiciū vībus iniuriā pa
tientib⁹. et arguere in equitate pro
māfuctis terre. putas auertere pote
rit autē a carissima spōsa sua cū da
mauerit stans aduersus eos qui se
angustiauerūt? Non omnino non
poterit non audire plangentē. Ami
ci mei et proximi mei/aduersū me
appropinquauerūt et steterūt. Et q̄
iuxta me erant. de longe steterunt. et
vīm faciebant. qui querebāt animā
meā. Quomō namq; non recognos
cet os de ossibus suis. et carnem de
carne sua. p̄mo vero iā quodāmodo
sp̄m de suo sp̄u? Qu. si non ipsa sit
dilecta illa cui⁹ cōa. p̄uit de corē ai
ius formā iduit. cui se mirabili dig
natione castus atq; indiuiduus deuic
it amplexibus. ita vt essent duo in
carne vna. vñū in vno sp̄u qñq; fu
turi. Nam et si cognouerāt scōz car
nem xp̄m. sed tūc iā non recognos
cet. quia sp̄us ante faciē eius xp̄us
dñs. Cui adherens vnus spiritus
erat. cū absorpta morte in victoria. qđ
infernū de carne est in virtute sp̄i
tus cōualuerit. cū exhibuerit eā sibi
sponsus glorie. gloriosā colūbā suā/
perfectā suā/foriosā suā/non habē
tem maculā peccati neq; rugam cor
ruptionis. aut aliquid huiusmodi.
Dū libēter in hīs imozoz. pene im
memoz cepti fact⁹ sū. ita cupiē credi
mere tps qm dies mali sūt. Excedē
te deuotio leuat s; reuocat zelus et

vbi rapitor. ibi et rogoz tendē et plā
gere dolorē meū. Audet qđ et flens
dico iūmuc⁹ crucis xp̄i suis sedibus
pellere scōs qui n olūt bestia adorā
que apuit os suū in blasphemias.
blasphemare nomē dei et taberna
naculum eius. Aliter contra altare
erigere temptat confun dē re phas qz
nerphas q; non cōfunditur. abbates
abbatib⁹ episcopos episcopis supin
trudere. amouē catholicos. p̄mouē
scismatizos. Hiscū et miserādi q̄ ita
p̄mouei et ab isto cōsentūit. P̄iāte
circuit mare et andā. vt faciat vñū
cp̄m. et cū fecerit facit cū filiū gehē
ne duplo q̄ se. Que nā vō putas ē
tāti causa furoris? Nō alia sane nī
si q; displicet mortalib⁹. āgelica il
la p̄ticio/qua glā deo. p̄x hoib⁹ nū
nat et dū glām vsurpāt. turbāt pa
cē. Dolus glām meretur. q̄ facit mi
rabilia sol⁹. sicut dicit aplūs. Veli
deo honor et glā Porro autē cū nos
tro genere bñ agit. si dat frui pace
dei/pacē cū deo. et qđē fideliter et mi
sericordit. Quonā ergo mō stabie
pax hoīm corā deo/vel cū deo. si de
o non p̄t apud hoīes esse tuta sua
glā? O stulti filij adā. q̄ cōtēpnētes
pacē/et gloriā appetētes. et p̄cē per
dunt et gloriā. Ob hoc deniq; et
nūc deus vltionū cōmouit terrā. et
cōturbauit eā. ostēdit pplō suo dura
potauit nos vno cōpūationis Veli
mus nolim⁹ ipleri qñq; necesse est
veritatem spiritus sancti/sic utq; illā
que p̄phetico spiritu p̄nuntiata
legitur in scripturis discessio. sed ve
hoī p̄ quē venit. Mel⁹ erat ei si na
t⁹ nō fuisset hō ille. Quis vō ille nūc

homo peccati qui super electū a catholicis catholicū et canonice locū sanctū inuasit? Quē tamen non quia sanctus est. sed quia sumus est affectavit Inuasit iquā inuasit Armis / igne / pecunia / nō vite merito vel virtutū peruenit. in quo stat. et stat in quod peruenit. **N**ā illa quā iactat iuratorū suorum non electio sed facti o. umbra tantū fuit et occasio et velamentū malitiæ. **D**ici potest electio sed impudēter sed mendaciter. **P**atet quippe sententia ecclesiastica et auctoria post primā electionē. nō esse secundā. **C**elebrata proinde prima que secūdo presūpta est. non est secūda sed nulla. **N**am et si quid minus forte solempniter min⁹ de ordinabiliter processit in ea que processit ut hostes unitatis cōtendūt? nūquid tamē presumi altera debuit. nisi sane priore prius discussa ratione cassata iudicio? **E**apz propter qui se sup ingerere festinauit / quiqz temerario temere manus imponere nichilominus accelerauerunt apostolo prohibente. nemī aīo manū imponas. ipsi pauldubio maius peccatū habēt ipsi auctores scismatis ipsi grandis malitiæ huius pñipes extiterē. **C**eterū nūc iudiciū expetūt quod ante debuerāt expetisse / et quā suo loco oblata rēuerāt. tantē iusticiā offerunt. **U**t videlicet si recusetur iusti vos videamī. **S**i recipiatur. litigantibus inter se partibus dilatio redimat tempus. et iterim fiat aliquid. **A**n de vestra iusticia desperatis et dā nū iam crescere nō timeatis / quēcūqz causa exitū sortiatū? **Q**uicqđ inq

unt hacten⁹ factū sit. modo querim⁹ audientia. iudiciū sumus subire pati. **T**ergiuersatio est. **Q**uid in omni impio conatu vestro nobiscū relinquitur aliud / quod afferte queatis ad seducendū simplices. ad armandū maliuolos. ad vestra ipsorū palliandam maliciā? **S**i hoc non diceretis quid diceretis? **C**eterū iā deus iudicauit qđ sero repetit homo. **I**udicauit aut opus euidentia. non tēcti sententia. **N**ūquid dei iudiciū audet humana temeritas tēctare? **Q**uid si causetur et clamet p aphe tū deus. tulerunt hoīes a me iudiciū? **N**on est consiliū contra consiliū dñi. **V**elociter currit sermo eius in cōueniendo populos in vñū et reges ut dño pape inoentio seruiant et obediant. **Q**uis reuocabit? **D**ei esse iudiciū senserūt et consenserūt. **G**altherius rauenas / hildegar⁹ terracensis. **R**obert⁹ madeburgen⁹. **G**rat⁹ salzburgen⁹ archiep⁹. **D**ei esse iudiciū agnouerūt et acq̄uerūt ep⁹ equiperus monasteriensis / hildebrānus pistoriensis / bernard⁹ papiensis / landolphus hastensis. **H**ugo granopolitan⁹ / bernard⁹ parmensis. **H**orū gloria specialis. et p̄cipua sanctitas et auctoritas. eā hōib⁹ reuerenda. facile nobis qui minores et meriti et officij tenem⁹ locū aut errare secū aut sapere persuasit. **T**a teo multitudinē ceterorū tussie / campanie / longobardie / germanie / et aquitanie. galliarū deniqz et hyspaniarū omniū. necnon et vniuersę orientalis ecclesie tam archiepiscopozū qđ episcopozū / quorū nomina

sunt in libro vite / sed eple brenitas non
admittit. **H**ij omnes unanimes non
conducti pecunia. non seducti fallacia
non illecti puato carnis vel cognatio
nis amore. non timore compulsi potestate
secularis. sed dei pauldubio volunta
te. sicut non ignorantis ita nec dissi
mulantes. petri leonis ingenue resu
tauerunt ac secure gregozum in papa
innocentium susceperunt. **M**ostratum sa
ne nemo ex noie in hijs expressus
est. laus. quia et omnes compendium
non fert. et aliquoz inuidiosa dele
gatio / adulationis notam non effu
git. **N**on autem de beo pretermittere sac
tos / qui mundo mortui. deo melius vi
vunt / quozum vita abscondita est cu
xpisto in deo. ubi certe studiose in
quirunt. et non dubie inveniunt bene
placatum dei / qui solliciti sunt quomodo pla
ceant ei. **I**taque camandulenses val
labrosani. cartusienenses. duniacen
ses. et qui de maiori monasterio sunt
mei quoque asterienses. cadumenses
leonenses. et sauniacenses. uniuers
statis denique et unanimis fraterni
tatis dericorum quod monachorum regulari
vite probateque conuersationis seque
tes episcopos tamque greges pastores
suos. innocentio firmiter adherent
sincere fauent humiliter parent / ve
rum apostolorum successorum fideliter re
cognoscunt. **Q**uid reges et principes
terre? **N**one in eodem spiritu una cum sub
iectis sibi plebibus innocentium pariter am
plectunt. assistentes et ipsi papa et episcopi
suorum. **Q**uis postremo in qua
que ordine vite illustris et boni nominis
homo idipsum non sapit? **E**t enim adhuc
illi / nescio quam contentiosa importunitate

et importuna contentio redamant? vo
cant in causa orbem et cum sua pauata
te uniuersitate flagitant iudicari. **E**t
qui prouiderunt in electione. de confirma
tione reuindicare contendunt? tunc pro
pe agentes. modo pro posteris retractan
tes. **Q**uis tantos queso in unum roge
re queat exeratus veriusque ordinis
principum ne dicam plebium? et addu
cere in examinationem? **Q**uis tot scro
tum milibus persuadere sufficiat. quod pri
us edificauerunt iterum destruere. et ab
ducere semetipsos in peruationem?
Quis deinde locum omnibus tantum? omnibus
tutus? **U**niuerse quippe ecclesie negocia
um est? non unius causa persone. **V**idetur
quod de impossibili calumpnia stultis
matri vestre? **I**mmo vobis foueam fo
ditis. in qua precipitemini? et laqueum
nectitis quo teneamini? ne ad gre
mium reuertamini matris vestre. **O**c
casio ei qui vult nunquam deinde recedere
ab amico. **H**ic esto. **M**utet consilium
suum deus. secundum hominem dico. reuocet
sententiam? conuocet a finibus terre co
siliu iudicari bis in idipsum. quod ipse
non facit praedat? quosnam queso da
bunt iudicare sibi? **O**mnes quippe in par
te sunt? et partibus de iudicio haut fa
cile conueniet. **A**tque ita ad litem ma
gis quam ad pacem tantum conueniet fatigabi
tur. **D**einde veli scire. cum ille iterum vel
let credere romam quam tanto amore ex
longo tempore concupiuisset. tanto labore et
sumptibus acquisiuit. tanto fastu possi
det. tanto pudore timet amittere? ne
frustra quiescente seculum omne cerna
tur. si cum ille cadet a causa. non tamen
cadat a roma. **A**lioquin quis causam
spoliatus ingreditur? **N**ec leges

perfecto cogunt nec canones. Et hec
diamus / non de nostra iusticia diffiden-
tes / sed a vicia cauentes versutia. Nam
enim deus eduxit tanquam lumē iusticiā
suā. Et iudiciū suū tanquam meridiē. et si
cetero nec lumē appareat. nec meridi-
es luceat. quoniam sicut tenebre eius ita et
lumē eius. Duo itaque sunt de quibus con-
tenditur / quoniam eorum rectitudo videatur
esse papa. Quorum primo quidem si perso-
nas comparas. ut neutri sane vel terro-
rare videatur vel adulari. dicam quod dicta
passim reperies. et neminem arbitror
diffiteri. quod videlicet innocentij nostri i-
ta vel fama nec emulū timeat cum al-
terius nec ab amico tuta sit. Dehinc
si electiones discutias. nūquid ita mor-
ocurrit. et promotione purior / et tunc
probabilior / et prior tempore. Porro de te-
pore constat. Reliqui duo / merita pro-
bat / et dignitas eligentium. Hanc enim
in fallos parte saniores iuuenies / tam
episcopos quam cardinales. dyacones siue
presbiteros. et quorum maxime interest
de electione summi pontificis. et quāti in
eligendo iuxta patrum scita sufficiant.
Quid et in consecratione? Nunc hos-
tensē ad quē specialiter spectat ha-
bemus? Cū igitur et electus dignior. et
electio sanior. et actio ordinabilior
teneatur / qua isti tunc primo qua consecra-
tione contra ius et phas / et vota omnium
bonorum iuite et renitenti dei ceteris pre-
stare alium et illum temptant. Horum cona-
tū tam magligno / tam indigno / tam
temerario / totis certis viribus reni-
tendū esse videtis reuerētissimi. Et il-
lusterrimi patres. Quod tū omni familie
dei. tū vobis maxime / vrisque conue-
nit si tamē zelus domus dei comedat

anias vestras. Vobis inquam et vris
maxime vigilandū est et orandum
ne intretis in temptationē. In ea sa-
ne parte maiore opus est fortitudi-
ne et cautela / unde acrior insistit ad-
uersarius. et vis belli maior incūbit.
Quod seuus et callidus hostis insurrex-
erit in vos. proprio certe agnoscat
experimento. Heu quam multū iam ma-
licia illius in illis partibus pro ac-
cepta potestate processit. utroque seui-
ens genere malignandi vi et dolo.
Nunquid autem malicia vincet tantā
sapientiā? Sed hec est hora ipsius
et potestas tenebrarum. Ceterum
hora nouissima est et potestas at-
trahit ne terreamini ne seducamini.
Dei virtus et dei sapientia christus
vobiscum est. qui et in causa est.
Confidite ipse viat mundum. Fi-
delis est. non permittet vos temptari.
Supra id quod potestis. Videtis stul-
tū firma radice? Pone dubio statim
maledicatur pulchritudini eius. Non
enim diu derelinquet dominus virgā pecca-
torum super sortem iustorum. Verū ves-
tre intus vigilantie est vestris pro ves-
tro officio sollicitate prouidere. sicut et
prouidetis. ut non extendant iussu
ad iniquitatem manus suas. Oratio
pro catholicis. Bene fac domine
bonis. Et rectis corde. Pro seismati-
cis. Imple domine facies eorum ignomi-
nia ut querant nomen tuum

Ex persona duarum burgundiarum

Epistola C. xxvij.
Guillelmo dei gratia egressio comi-
ti pictauorum et duarum aquitanorum Hugo
eandem gratiam burgundie dux. timeat terribile
et cum qui aufert spiritum principum. Errorē

94
vestrum ultra dissimulare non fero: quippe carne propinquus et corde amicus. Si quis de populo deuiat: solus perit. Verum principis error multos inuoluit: et totius obest. Quis pater ipse. Nec presumo sicut scitis ut perdam: sed ut regam subiectos. Per quem reges regnant: ipse nos prestat populo suis a nobis tuendis non subuertendis: plane sue ecclesie ministros non dominos. Cui vos misterio cum digne aliasque vestra magnitudine potestatis et laudabiliter deservisse noscamus: miror quam obscuram non vestra illa prudentia circumuenta fuerit eandem matrem vestram et dominam deserere in tempore malo. Nisi forte et hoc vobis vestri illi consilii persuadere conetur: ad solam petri leonem domum universalem ecclesiam esse redactam. Viri meditatores: quod veritas sit aut et caput eorum antequam destruitur spiritu oris sui: affirmas eam per os tuum ad universos fines terre et ad universas familias gentium dilatare. Habent enim ducem opulencie: sed solum ex principibus: ipsique usurpate corona mercede iudicia perpetuum. Denique quod bonum quod virtutis: quod honestatis afferunt de summo pontifice suo: ut et nos provocet ad fauorem. Si verba sunt que ubique divulgata opinio: nec minus dignum est viciis potestate. Si verba non sunt: decet nichilominus caput ecclesie non solum vite habere sanitatem sed et fame de corde. Tutius proinde vobis est mihi cognate lumen vestre in susceptione universalis pape ab universitatis consensu et consilio non recedere. Quem omnis religio que regum universitas receperunt vobis

quoque et honorificum et salutiferum est ut recipiatis. Domini pape innocentii et innocens vita et integra fama et electio canonica predicatur. Priora duo nec hostes diffidentur. Tertium calumpniam habuit: sed per christianaissimum lotharium nuper falsi calumpniatores in suo se medicamento deprehensi.

Ad eundem

Eplā Cxxviii

In eo animo et in ea voluntate memini me discessisse dudum a te princeps eximie: ut totis affectibus bene tibi tuncque cupere: totis visibus salutem vestram et honorem vestrum ubique possem iuvare: eo quod non redirem fraudatus fructu adventus mei ad vos: sed letus propter spem multorum: reportare meam pacem ecclesie cum exultatione universae terre. Miror autem quo animo de consilio mira illa mutatio dextere excelsi: tam subito in detestatum est mutata: ut rursum ad iniuriam ecclesie: derivos sancti hylarii de civitate expulsi: et ipsam dei in te gravius quam per me excitares. Quis te fascinavit tanto recedere a via veritatis et salutis. Profectio iudicium portabit quod cumque est ille. Utinam et abscedantur qui vos conturbant. Revertere quiesce revertere ne et tu quod absit abscedas. Revertere inquam et revoce amicos tuos ad pacem: et derivos ad ecclesiam: antequam irreparabiliter reddas tibi adversum terribile et cum qui aufert spiritum principum: terribiles apud reges terre.

Ad ianenses

Eplā Cxxix

Tuencibus suis consulibus tū con
siliarijs et ciuibus vniuersis **B**er
nardo abbas dicit de clara valle pa
ce et salute et vitā eternā **Q**uod adue
tus noster ad vos p̄terito āno nō
fuerit otiosus: eā paulopost i sua
necessitate p̄baui a q̄ et missi fuerā
mus **H**onorificē nos et suscepistis
et tenuistis exigū qd apud vos fu
imus: et q̄dem digne vob. s̄ supra
nre humilitatis modū **P**rofecto ut
nō inmemores: sic nō ingrati sum⁹
Vice rependat q̄ potest: et q̄ in causa
fuit deus **N**os ei vñ illū recompe
semus reuerentis cultū: s̄ obseq̄
um s̄ affectū. plenū amoris et gr̄e
Nō q̄ nostro delectemur favore: s̄
vre deuotioni collectamur **O** michi
dies illos festiuos. sed paucos **I**n
eternū nō obliuiscar tui plebs deuota.
hōrabilis gr̄e: ciuitas illustris
Vespere mane et meridie. more vi
tigie p̄phie narrabā et ānunciabam:
et erat tāta audiēdi auditas. q̄ta
et audiētū caritas **P**ortabam⁹ ver
bū pacis **C**ūq̄ iuēnisse⁹ filios pacis
requeuit sup̄ eos pax nr̄a **P**rieram
plane seminare semē nō meū s̄ dei:
et ceteros in terrā bonā semē bonum
fructū fecit centuplū et tempestiuū.
Mira celeritas: q̄ magna nr̄aetas
Nec tarditate pass⁹ sū nec difficul
tate: vna pene die et sereno et me
tes: et deportans cū exultatiōe ma
nipulos pacis **H**ec quippe messis
quā messui **E**xulib⁹. captiuis. p̄pe
ditis et i carceratis euadēdi atq̄ re
patriadi letam reportauim⁹ spem.
metū hostib⁹. p̄fusioem scismatis.
gloriā ecclesie. vbi leticiā **E**t nūc

quid testat carissimi nisi ut amone
ami de p̄seuerantia: q̄ sola meretur
virib⁹ gl̄a: rōzonā v̄tatib⁹: **P**roz
sus absq̄ p̄seuerantia nec q̄ pugnat
victoriā nec palmā victor p̄sequitur.
Vigor virū virtutū cōsumatio ē:
nutrix ad meritū. mediatrix ad p̄
miū **D**oror est patientie. cōstancie fili
a. amica pacis. amicitiam nod⁹. v
nanimitatis vinculū. p̄pugnaculū
sacitatis **T**olle p̄seuerantia: nec
obsequiū mercede habet. nec bñfici
um grām: nec laude fortitudo **D**e
niq̄ nō q̄ reperit sed q̄ p̄seuerauerit
vñ in finē: hic salu⁹ erit **P**aul cū
esset p̄uulis in oculis suis rex est sup̄
israel cōstitutus: nō p̄seuerans i hu
militate. et regnū amisit et vitam.
Si cautela sampson. si salomonis
deuotio p̄seuerantia retinisset: nec
is p̄fecto p̄uaret sapientia. nec ille
virib⁹ **H**oc sūme honestatis isigne
Hanc tot⁹ p̄bitatis vnicā fidam⁹
custode custodi a vobis firmet hoc
tor et p̄roz **C**ustodite diligēter qd
libenter audistis **M**emēto te scriptū
q̄ metuebat herodes iohānem: et
libentē cū audiebat **P**ed beatus fo
ret: si audita libetē eque seruasset
Deniq̄ nō qui audiunt: s̄ beati i
quite qui audiūt et custodiūt verbū
dei **A**ccurate p̄inde vos pacē frīb⁹
vris p̄sanis: fide dñō pape: fide li
tate regi: vob⁹ hōrē **H**oc ei expedit.
h̄ deat: h̄ iusticia exigit **A**udiim⁹
venisse ad vos nūcios dūcē rogerij
qd attulerūt. quidve retulerūt nos
nescim⁹ **V**er⁹ ego iux̄ illd̄ pote ut
ver⁹ fatear sēp timui danos et da
na ferētes **S**i quis forte in vobis

qđ deus auertat rem tam sedam
committere pphēdatur. extēdere vīde
liet manū ad turpe lucrū. hūc pti
nus notate? 7 iudicate hostē noīe
vestri: auiū pditorē. ac venditorē
vōis honoris 7 honestatis. Si qđ
itē susurro in plō. dyaboli sibi assu
mens vīc. iurgia seminare 7 pācē
turbare velle reperiat. quēadmodū
ille discordie semper est amator 7
auctor. Thue rigide censure remedio
titus obuiet: eo qđpe pessime quo
tūpe pesti. Hostilis exerat vastat
agros domosq; spoliat. praua autē
cōsilia corūpūt bonos mores: 7
modicū fermētū totā massam cor
tūpit. Verite. plātate. negociamī?
De antiqua mala nō solum non itere
tis: s; etiā de iustis laborib; vīc
expiare et delere possit. Descriptum
qđpe ē. Redēptio aīe vīc: qđpe diuī
te. Et tursū. Date elemosinā: 7 oī
a mūda sūt vob. Qđ si militare pla
cet. 7 vīc fortitudis ac strēnuitatē
iterum expiri vīc arma pbarē de
lectat: nō eāq; id psumēdū aduer
sus vīanos et amicos: cū magis
eāq; inimicos expugnare deceret. s;
7 regnī vestri iuasā a sūalis defensa
te coronā. Sup illos sane 7 honel
tus acqretis: 7 iustis possidebitis
acqstia. De9 pacis 7 dilāonis ma
neat semp cū oībus vobis. Amē
Ad pisanos. Epistola C. xxx
Pisanis nūc psubl; cū cōsilia
rijs et cūib; vniuersis. Ber
nard; abbas dicit de clara valle pa
tem et salutē et vitā eternā. Bene
faciat vobis de9 et meminerit fide
lis seruici; 7 pie cōpassionis et cōso

lationis et honoris qđ spōse filij ei9
in tempe malo et in dieb; afflictio
nis sue exhibuistis 7 exhibetis. Et
quidē hoc iam impletur ex pte: 7 o
ratiois hui9 nōnull; capitur fruct9
Digna plane retributio: celeri iā
cōpensatur effcū. Jam p meritis te
cū acitāt de9. De pulus quē elegie
i hereditatē sibi. oīno populū accep
tabilem: scato torē bonoz opum
Assumitur pisa in locū romē: 7 de
cūcis vrbib; terre. ad aplīcē sedis
ad mē eligit. Nec fortūtu siue hu
mano contigit istud cōsilio s; celesti
prouidentia et dei benigno fauore
fit: qđ diligentes se diligit. qui dixit
xpō suo innocētiō. Disam ihabitā:
7 ego benedicens bndicam ei. Hic
habita bo. qm elegi com. Ne aucto
re tyzāni sūali malitiē pīsana qstā
tia nō cedet. Nec minus cōcutitur.
nec donis corūpūtur: nec arcūueni
tur dolis. O pisani pisani/magnifi
cauit dñs facere vobiscū: facti sum9
letātes. Que ātas nō iudet? Per
ua depositum vrbis fidelis. agnosce
grām: stude progatiue nō iueniri
ingrata. Honora tuū et vniuersitatē
patre: honora mūdi pncipes qđ
in te sunt et iudices terre: quoz te
psentia reddit illustre. gloriofā. fa
mosā. Alioqn si ignoras te o pulcra
inter ciuitates: egredieris post gre
ges sodaliū tuoz pascere hēdos tu
os. Sapientib; sat dictum est. Cā
mēdo vob merchionē engelbertū:
qđ dño pape et amicis ei9 miss9 ē in
adiutorū iuueis fortis et strēnu9
et si nō falloz fidel. Habetote eum
vris pab; magē amandatū quia 7

ego ei vos amplius commendare au-
raui. monuiq; ut vestris potissimum
consilijs innitatur.

Ad mediolanenses.

Epistola Cxxxi.

Sic mediolanensib; uni-
uerso videlicet clero et popu-
lo. bernardus abbas dictus
dareuall. in dño salute. Bene vobis
cum facit deus. bene vobiscum facit ro-
mana ecclesia. Facit ille quod pater. fa-
cit illa quod mater. Et reuera quid
vobis debuit facere. et non fecit? Si
postulastis mitti vobis de curia ho-
norabiles personas ad honorem dei et
vestrum. factum est. Si postulastis con-
firmari quod unanimitas vestra de ve-
nerabilis patris vestri electione fir-
mauerat. factum est. Si voluistis licet
isse vobis. quod illatum nisi per magna
quidem necessitate. sacri canones iudi-
cant. translationem episcopi scilicet in
archiepiscopatum. concessum est. Si ro-
gastis etiam ciues vestros de viculis
placētinozū quod utique ego preter-
mittere nec volo nec valeo. et hoc fac-
tum est. In quo postremo quecumque
rationabilis petitio filie non dico re-
pulsā sed vel morā passa est apud piā
matrem? En ad complementū palliū
presto est. plenitudo honoris. Nūc
vero audi me iuncta plebs. gens no-
bilis. ciuitas gloriosa. Audi inquam
me. veritatem dico non mentior. dilecto-
rem tui zelatorem salutis tue. Roma-
na ecclesia valde demens est. sed nichilominus potes. Fidele consiliū et om-
ni acceptioe dignū. Noli abuti de-
mentia. ne potentia opprimar. Ded-
dicare aliquis. Debitam ei reuerenti-

am exhibebo. et nichil amplius. Es-
to. fac quod dicitur. quia si exhibeas
debitam. et omnimodā. Plenitudo si-
quidem potestatis super vniuersas or-
bis ecclesias. singulari prerogativa
apostolice sedis donata est. Qui igitur
huius potestati resistit. dei ordinatio-
i resistit. Potest si utile iudicauerit no-
uos ordinare episcopatus. ubi hac
tenus non fuerunt. Potest eos qui
sunt alios deprimere alios sublima-
re prout ratio sibi dictauerit. ita ut
de episcopis creare archiepiscopos
liceat. et e converso si necesse visum fue-
rit. Potest a finibus terre sublimes
quascumque personas ecclesiasticas e-
uocare. et cogere ad suam presentiam
non semel aut bis. sed quotiens ex-
pedire videbit. Porro in promptu est
ei omnem vltimā inobedientiam. si quis
forte reluctari conatus fuerit. Denique
probasti et tu. Quid enim contulit tibi
veteris tua rebellio. et recalcitratio ma-
le suasa a pseudo prophetis tuis? Quē
fecisti habuisti. in quibus nūc erubel-
lis? Agnosce potius in qua potestate
gloria et honore suffraganeozū tuo-
rum tam diu priuata extitisti. Quis
per te valuit obuiare apostolice aucto-
ritatis iustissime seueritati. cum priuata
tuis excessibus decreuit te tuis illis
antiquis ac preclaris ornamentis nudare.
mutare mēbris? Et hodie confusa
et truncata iaceras. si non benignius
potentius tecum actum fuisset. Quis cum
hibere valebit etiam a grauioribus. si
tunc quod absit adieceris prouo-
care? Vide ne patiaris re adiū. quod
per certo nisi fallor non tam facile de nouo
poterit inueniri remedium. Si quis itaque

96
dixerit tibi partim oportet obedire
partim non oportet. cum tu in te ex-
ta sis plenitudinem apostolice potes-
tatis. auctoritatis integritatem. non
ne huiusmodi aut seductus est aut se-
ducere vult? Sed fac quod dico: nam
ego te non seduco. Convertere magis
ad humilitatem: ad mansuetudinem.
Dique et humilibus dat deus grati-
am: et mansueti hereditabunt terram.
Esto cauta. domine. et matris tue. reu-
peratam servare gratiam. Et sic ei pla-
cere studeas de reliquo: quatinus pla-
ceat ei non solum servare tibi que red-
didit: sed etiam adicere quod non dedit.

Ad decem mediolanenses

Epistola CXXXIIII.

Benedicti vos a domino: quorum
studio et industria civitas ves-
tra liberata est ab errore: et relicta
scismate ad catholicam rediit uni-
tatem. Exiit sermo iste inter catho-
licos: et laudavit et letata est syon: et
est vobis gloria coram deo. et omni
populo. **E**t letis amplexibus mat-
rem colligit tot et tantorum multitu-
dinem filiorum: quos se amisisse dole-
bat. **E**t leto et sereno vultu deus pa-
ter recipit hoc sacrificium de manibus
vestris. **E**t autem et patri terre intendi-
tis: facitis quod filii patris. **E**t ego fra-
tres particeps et socius gaudij vestri
fieri cupiens. iuxta petitionem vestram
ad vos cum dilectis fratribus nostris
nunciis vestris veniebam: de quibus
michi scripsistis plenius sed rationem
in beneplacito dei satisfacturum. **S**ed
quia tempus brevis est quo ad consi-
lium festinamus: non grauet vos us-
que ad reditum nostrum sustinere.

Ad universos duces mediolanenses

Epistola CXXXIIII.

Uex scriptis vestris precipue
nonnullus michi locus gratie apud
vos est. **E**t quoniam meum non iuvencio
mentum divinitus credo datum. **N**on re-
ciso favorem ingentis. insignis quoque po-
puli. **A**mplector oblatam gratiam: et
obvius manibus gloriose civitatis de-
votionem devotus exapro: persertim
hoc tempore quo abiecto errore scis-
maticorum ad sinum matris ecclesie. cum
gaudio totius orbis reversa est. **A**b-
bitror tamen non solum michi gloriandum
quod iuvencio ad pacem quietendam: et a
famosissima urbe cum sim pauper igitur
nobilis quoque persona tanti boni media-
tor atque minister assumor. **E**t vobis
quoque per talem nichilominus honor
est flecti ad pacem et concordiam vic-
torum viciorum: quod nec multarum civitatum
hostilis impet9 ut bene notum est mundo. ce-
de aliquando propulit. **I**taque festinus ad
filium. spero me reditum per vos: et
baturum de gratia quam promittit. **Q**ui autem
gratias dedit: faciat ne in me vacua sit
Ad novicios apud mediolanum
versos Eplā CXXXIIII.

Affinis frater de mediolano
nunc accessit ad teum b. abbas die-
ce de dora valle. in spiritu glorie et fortitudinis.
quod bene ceptum est digno exitu sum-
mae. **B**enedicis deus qui fecit vobis vilesce-
mundi gloriam: largitur suam. **O** quam vani
filii hominum. quam mendaces filii hominum in sta-
ter: qui secundum illud euangelium. gloriam ab
iuvencio querunt: et gloriam quam a solo deo est no-
lunt: plane in hiis ipsi decipientes de vani-
tate in idipsum. **V**os autem non sic. **A**d hiis vos
obprobrio liberauit nunc divina misericordia.

ut essetis proprii boni odor deo in
omni loco. ipsi ad gloriam. angelis ad
letitiam. hominibus ad exemplum.
Dique gaudium est in celo super uno
peccatore penitentia agente. **Q**uanto
magis super totis talibus viris. et de
tali urbe conuersis? **E**t ego fratres
tanta letitia provocatus sum et vocatus
a vobis per carissimos fratres otto
nem et ambrosium quos ad hoc ipsum
dixistis. decreueram simul cum ipsis ve
nire ad vos. **C**eterum melius existimans
non in articulo temporis neque in transi
tu vos videre distuli usque ad reditum
nostrum. **P**roperamus quippe ad consi
lium. per vos deo auxiliante reuersuri.
consilium et auxilium quod secundum rationem
poterimus vobis secundum apostolum proposito prebituri.

Ad petrum papientem episcopum

Epistola CXXXV

Semen bonum iactum in ter
ra bona fructum attulisse vi
detur. ipsi est gloria que de
dit semen ferenti. fecunditate terre. se
mini incrementum. **Q**uid in hijs nos
capimus? **E**go sane gloriam christi alte
ri non dabo. **N**ullo vero scrupuloso
usurpabo michi. **P**rofecto lex domi
ni conuertit animas. et non ego. **T**esti
monium domini fidele sapientiam prestat
parvulis. non ego. **L**audare de bona
littere tornatura manus. non calamus.
Fateor ut multum tribuam michi. lin
gua mea calamus scribe velociter scri
betis. **D**ibi ergo inquis quid afferunt bo
ni sponsi per vos euangelizantium bona?
Multum per omnem modum. **P**rimum quidem
quia filii sunt patris sui qui in celis est
et gloriam quam deferunt patri nequaquam a
se duant alienam. **N**am si filii. et heredes

des. **D**einde vero quod proximorum salu
tem suam nichilominus arbitrat. quippe quos tanquam seipsos diligunt.
Tercio quod labor laborum ipsorum
sibi penitus perire non potest. **U**nusquisque
enim mercedem accipiet secundum proprium
laborem. **E**go labia mea non prohibui
tu aperuisti et viscera. ideo pauldubi
omnis plus accepturus quam plus laborasti.
Certus sum enim quia non vacat tibi quod
sitienti tulisti aquam. et cum panibus oc
curristi fugientibus. **N**on inquam vacat
hortamenta salutis. non officia huma
nitatis quibus christi viscera in illis pau
peribus refouisti. **A**mbos tamen collabora
tores ab eo coadiutores dei sumus.
ab eo propter spem fructum in refectio
ne animarum saturam. **Q**uis michi det nunquam
memoriam tui deserere. nunquam ab ip
sa deseri? **A**d eundem

Epistola CXXXVI

Tristitia semper accideret. quod
sustineret? **S**i semper prospera.
quod non contemneret? **S**i
tenuis tanta gubernatrix sapientia horum
necessaria viassitudine eo moderata
mine elans suis cursu vite temporalis al
ternat ut ne aduersa frangat nec letitia
dissoluat. cum potius et ista ex illis grati
ora et illa ex hijs tolerabiliora red
datur. **B**onitas per omnia deus. tristitia
nostra vasa est in gaudium. accepit oleum
post vinum vulnera nostra. **R**aptores et
predones copulati humiliant. **S**acerdotes
domini in quem ausi sunt iniicere manus. cum
honore remittunt. **P**opolus qui diripue
rat et sine desidia recolligit. et sine
fraude restituit. **S**i quod horum est quod in
ueniri non possit talpinus pro eo sa
tisfaciet ad beneplacitum vestrum.

Hoc quippe manu sua in nostra fir-
mauit. Pro qua sua promissione
adimpleta. si venient ad pedes vestre
maiestatis. qd & proposuit. mitis &
meruit. supplicam9 agi cu iuvene.
No q velim9 ipunitu esse ta gran-
de facin9: s; vt ecia ita si fieri pot.
debita satisfactione honoret. vt is
qui satisfiat. supra vires patientie
sue no exasperet. & penitet hoiem
nas acqeuisse qsilis. **Ad impa-**
trac romanor9. Epla Cxxxviij
In reconciliacione mediolanensiu. no
obliti sum9. vn a vestra excellencia p
moniti fueram9. Qd & si no monu-
issetis. nichilomin9 honori vzo. et
regni utilitatib9 infederem9: sicut v-
biq; & sp fideliter quantum possum9
facim9. No an sane mediolanenses
in gram dni pape & ecie unitatem
recepti sunt: quousq; pala corado re-
futato et abnegato. dnm nostru lo-
thariu in suum regem & dnm recepe-
runt: & romanor9 ipatoze augustu
vna cu toto orbe cōfessi sunt: & de i-
uria transacta iux qsilu & madatu
dni pape digne vobis se satisfactu-
ros esse. tacto sacrosco euo spopon-
derunt. Vn magnas gras agetes di-
uine bonitati. q absz belloz pericu-
lis. absz humani sanguis effusione
inimicos vestros sic huiliauit: roga-
m9 vram satis nob expta clementi-
am: vt tpe suo cu requisierit p diti
mediolanenses p dnm papam vtiq;
mediatoze sue reconciliatiois gram
vram. benignos vos atq; placabi-
les iueniam9: quatin9 nec eos pe-
niteat sanis paruisse cōsilijs: & vos
de eis debitū heat. suau & honore

No eni deat vt fideles vzi. q pra
honore vzo laborat: apud vos qfu-
dant. **Cōfuntē** at: si qb9 de benigni-
tate vza spe indulgetie pmiserūt
cu p ipis iteruenerūt. iuenerūt vos
qd absit iexorabiles. **Ad heri-**
cu regē angloz. Epla Cxxxviij

Henrico illustrissimo agloz
regi: B. abbas dñs de da-
raualle: honore. sospitate. &
pacē. Velle vos istuere de hys pre-
sera q spant ad honestate: aut insi-
pietis est. aut vos penit9 ignorat.
Ea ppter te simpliciū intimare suffi-
at. Et hoc paucis: qm oia tenenti
facile. multa supflue igerūt. In igres-
su vrbis sum9: sal9 est i ianuis ius-
ticia nobiscu est: sed romanis mili-
tib9 ab9 iste non sapit. Itaq; iusticia
placam9 deu: militia terremus hos-
tes: solis nccarijs necessaria no ha-
bem9. Quid op9 sit factu. vt opus
vestru apleatur qd de dñi pape in a-
genciū magnifica et honorifica illa
susceptioe frastis: vos mel9 nosis
Ad lothariū impatozem.

Epla Cxxxix.
Iothario dei gracia roma-
no impatozi augusto: B.
abbas de daraualle: si qd
pot peccatozis oratio. Benedictus
de9 qui vos elegit & crexit cornu
salutis nobis ad laudem & glam
nois sui. & reparandū iperij deus
ad subueniendū ecie sue in tempo-
re malo: postremo ad operandū ei
am nūc salute in medio terre. Ipsiq;
est eni op9 q corona glorie vestre i-
ta i dies apliat & sublimatur: mi-
rabiler crescēs ac proficiēs in q

decore et magnificentia apud deū
et hoīes. Ip̄i p̄fecto nup̄ op̄ et vir
tus fuit / q̄ iter satis laboriosū et me
ticulosū. p̄ pace regnī et ec̄cie liberati
one susceptū. in tāta p̄speritate pe
gisti. rome siq̄de imp̄ial̄ culminis
plenitudinē gl̄osissime assecut⁹. Id
q̄ qd̄ mai⁹ fuit in manu nō magna
ut animi fideiq̄ magnitudo clar⁹ emi
neret. Q̄ si an̄ tātillū ex̄erātū trā
tremuit et q̄euit quāt⁹ putam⁹ hor
roz hostiū corda inuadere habeat. cū
cepit rex p̄cedere in magnitudine bra
chij sui? Animabit insup̄ honestas
cause p̄mo duplex p̄uocabit necessi
tas. Nō est meū hortari ad pugnā
est tñ (secū⁹ dico) aduocati ec̄cie ar
cere ab ec̄cie infestationē scismatiz
cabiē. est cesaris p̄p̄iā vendicare co
ronā ab usurpatore siculo. Et ei cō
stat iudiciā sobolē. scē petri in xpi
occupasse iuriā. sic pauldubio oīs
q̄ in cālia regē se facit / cōtradicit ce
sari. Hi autē utrūq̄ incūbit cesari.
restituē scz cesari q̄ sūt cesaris. et q̄ se
dei deo. aut ap̄d tullū res dei minu
itur. cū cesar nichil ibi lucretur? De
tēdū est. ne minimoz negleg⁹ im
pedimētū sit maximoz. Hoc est qd̄
dico. Ecclesia scī gengulsi graui⁹ in
iusteq̄ ut dicatur in illa ciuitate op
p̄rimē. et aiūt vestre p̄utē de nesci
o qua fraude subreptū ut dñō pape
p̄ iusticiā subuenire paranti. vestre in
teruētū p̄as obuiare t̄is. Obsecro et
cōsulo cōsultius agi. noxiā reuoca
ri p̄cē. dāri locū iusticie. ante q̄ ecclā
illa fūdītus destruat. Paup̄ sum
ego fidelis tamen vester. et si videor
ip̄ortunus fortassis inde est. Domi

nā impat̄icē in xpi caritate oppido
salutam⁹.

Ad eūdem

Epistola C. xl.

Mox cuius instīctu vel consili
o vigilantie vestre subzipi po
tuerit ut homines digni certe dupli
ci honore et grācia cōtraria a vobis
audirēt. (Disanos dico. quia p̄mū et
soli int̄m adhuc erexere vexillū ad
uersus inuasores imp̄ij). Q̄ iustius
in eos regia scandisset indignatio
qui populū strenuū et deuotū quātū
q̄ occasioē offendere ausi sūt eo p̄a
pue tempe quo occidi in multis mi
libus suis exierāt oppugnare tiran
nū blasēi iniuriā domini sui. et impe
rialem defensare coronā. Et enī cō
gruentissime assignem huic genti.
quod olim de sāto dauid dicebatur
que nā queso in omnib⁹ ciuitatibus
sicut pisa fidelis. egrediens et regre
diens. et p̄gens ad imperium re
gis? Nōne hī sunt qui nup̄ regnī
illum vnicū ac potētissimū hostē.
ab obsidione neapolis fugauerūt?
Nōne hī sūt qui pene etiam quod
incredibile dictum est in vno impetu
suo expugnaverūt amalfiam. et re
bellem. et scalam. atq̄ atturinam.
ciuitates utiq̄ opulentissimas. et
munitissimas. omnibus q̄ qui an
te hac temptauerunt vsq̄ ad hoc tē
pus ut aiunt inexpugnabiles? Q̄
dignū. q̄ equū. q̄ plenū ratione et
iusticiā fuerat. ut fidelium terra inte
rim saltim dū hec accitarent ab om
ni hoste secura consisteret? tñ p̄ p̄i
ta sumi pontificis. quem iam dudū

exulem. pisani apud se cu sumo ho
nore seruabat et seruauer. tamen pro
seruicio imperatoris. pro quo et ipi
tunc temporis exulabant factum est
autem p contrariu. ut gratiam qui
offenderunt. et qui seruierunt iram
mererentur. Sed vos fortassis ad
huc ista nesciebatis. Oportet ergo
nunc quida res est nota vobis. imo
et decet et expedit mutare vos et v
bun et animu. ut vici regis magis
fauoribus et muneribus honoradi.
a vestra parte de cetero audiant et re
cipiant prout meriti sunt. O quan
tum merere pisani. quantum adhuc
mereri possunt. Dat est dictu sapieti
**Ad humbertum abbatem ignia
tensem qui abbatiā suā dimiserat**
Epistola Cxli.

Precat tibi ops deus. quid vo
lueris facere? Quis te crederet
ad tantu procupere malu? homine
tantis peditum bonis? Quo potuit
arbor bona. pessimu hunc ex se pro
ducere fructu? O q terribilis de9 in
iudicijs sup filios hoim. Na miro9
q dyabol9 istud potuit. sed q deus
pmisit. quippe cui iam tot anis pu
te sicut credimus. et deuote seruisti.
Quid faciet de me utiq pigro et ne
gligenti seruo? qui fidelem famulu
suu. sic vel ad temp9 tradidit in ani
ma inimicor9 eius? Quid queso ra
tionis. imo quid non impietatis ha
bet hec fuga tua? de qua filij lugēt
aduersarij rident? Miro9 q te non
terruit arnoldi abbatis exemplū et
cui9 psumptio. digno sed paucendo fi
ne. ut bn meministi i breui ē vindi
cata. Et quide ille qualemcuq vt

bn noui ego habuit causā? tu nulla
Nūquid enī aut monachi tuis erāt
inobedientes imperijs. aut cōuersi
segnes in opibus? aut vicini forte ti
bi tuis de rebus infestis. aut certe mo
dica et nō sufficiens substantia mūdi?
quatin9 relinqre cogiteris quos vel
regere vel pascere nō sufficeris? Vi
de ne et te tēgat vox illa dei? quia
odio habuerūt me grati. Quid enī
debiuit tibi facere et nō fecit? Vinea
tibi plātauit electā et speciosissimā.
Expem ei arcū dedit votue continē
tie. torcular districtissime discipline
fodit in ea. et edificauit scē paup ta
tis turrim ad celos vsq ptingentē.
te auctore atqz custode cōstituit. Ho
nestauit te in laborib9 tuis. et pple
bit illos si pmittet. Et tu pchnefas
desuatis maceria eius. et racemis
plenam. exponis omnib9 qui ptee
grediuntur viam. Heu quis phibe
bit apz de silua vt nō exterminet?
et singulare fetum ne depascat eā?
Miru vero si in hoc mortu te bn pre
parare putas. qd quide ad me scrip
sisti? vt in tāto scādalo et in anathe
mate dñi pape mori velle non time
as. Deinde si ita necessariū erat nō
potuit aliud temp9 considerari. nisi
cū necessitatib9 vniuersalis ecēie de
tineor? vt illi misere quā exponis.
nō liceat subuenire? Obsecro te p e
um qui p te crucifix9 ē. vt sat afflic
tos apli9 cruciate parcas. et tristitia
sup tristitia addere desistas? quia ve
reū fatear. sic p hac ecēie generali
quicq scissura affect9 sū? vt tēdeat a
nimā meā vite mee. etiā te et tuis in
pace degentibus.

Ad monachos alpeneses

Eplā Cxliij.

Bon⁹ pater vñ. atq; noster auctore deo ad altiorē gradū assumptus est. Faciamus ergo carissimi qd̄ dicit pph̄a Eleuato⁹ ē sol ⁊ luna stetit in ordine suo. Vol ē ille p̄ quē alpēs congregatio illustrē ubiq; redditur: tanq̄ luna per solē. Eleuato itaq; illo. stem⁹ nos in ordine nro quātq; eligim⁹ abiecti ēē in domo dei nr̄i: magis q̄ h̄itare in tabernaculis p̄corū. Ordo noster abiectio ē. humilitas ē. volūtaria paupertas est. obediētia pax. gaudiū ī spū scō. Ordo noster ēē sub m̄gro sub abbate: sub regula. sub disciplina. Ordo noster ē studere silētio. exerceri ieiunijs. vigilijs. orōib⁹. ope manū: ⁊ sup oīa excellētiore viā tenere. q̄ est caritas. Porro ī hīs oīb⁹ p̄ficere de die ī diē: ⁊ ī ip̄is p̄seuerare usq; ad ultimū diē. Et hec q̄tē assidue vos cōsidim⁹ acuitare. Ceterū vnū op⁹ fecistis. et oēs mirantur: q̄ cū scī essetis. nō reputātes vñz scitātē. alienā p̄cipare curastis. vt essetis scīores. Impletū ē qd̄ legit̄ ī euāgelio. Cū feceritis oīa q̄ mādata vobis fuerūt: dicite serui inutiles sum⁹. Inutiles vos reputat⁹: ⁊ humiles inēti estis. Hāc facere et inutilem se reputare. apud paucos inueniē: et ideo multi admirant̄. Hoc ī quā hoc p̄sus vos de illustrib⁹ reddidit illustriores: ⁊ scīores de scīs. Et ubiq; diuulgat⁹ ē sermo iste repleuit oīa odore suauitatis. Hec vñ me iudice p̄fertur eadē p̄tractē ieiunijs ⁊ ātiapatis vigilijs: oī de

niq; corpali exercitio: tanq̄ vere pietas q̄ ad oīa valet. Q̄ lecto sinu colligit vos multitudo asterāsis: q̄ a lacri vultu spectauit hoc āgelica celsitudo. Nouerūt siquidē illi spūs oī potēti deo placere sup oīa fraternā societate ⁊ cōfederationem: cū dicat p̄ pph̄am. glutino bonū est. Et per aliū. Ecce q̄ bonū et q̄ locūdū: habitare fr̄es ī vnū. Itē. stat fr̄em adiunās: ambo cōsolabūtur. Aduertit eadē hoc faciū. humilitate cōdolere. Que q̄ accepta sit diuine maiestati: docet ille qui dicit. Duphis de⁹ resissit: huilib⁹ at̄ dat grām. Q̄ndit et ip̄e huilitatis magist. p̄ semetipm̄ dicēs. Discite a me: qz mitis sū et huilis corde. Quid dicam de nro pusillo grege clareuallis. cui specialius adhesistis: quātō vos ⁊ q̄ speciali cōplectat̄ affcū? Nō p̄tē dī verbo: qd̄ de mutua caritate inter nos et vos spūalis infusio mirabiliter opatur. Dupes fr̄es. vt inuocato spū scō. maturetis vobis eligere p̄zem. Nā si me exp̄cāretis: vñz ne aduent⁹ noster differat ī lōgū. Illa dilatio esset p̄iculosa. P̄z vocate ad vos fr̄em nr̄m carissimū godesidū p̄orem clareuall. q̄ et ī h̄ sicut ī alijs impleat vicē nr̄am. vñ cōsilio ei⁹ vel forte illoz quos ip̄e p̄ se nūserit si vñiē nō poterit. necnō ⁊ p̄zis vestri garini. talē p̄sonam eligatis. de qua ⁊ de⁹ honorem habeat. ⁊ vos salutē. Memores mei estote fr̄es. Ad suos clareuallē.

Epistola Cxliij.

Carissimis fr̄ib⁹ clareuallis monachis. cōuersis noui

99
eius frater. **H**ic gaudere in domino
sp. **E**x vobis pcedite: qd patiar e
go. **S**i vobis molesta est absentia
mea: nemo dubitet in esse molesti
orem: qd eni pax iacture nec cuius
dem gravaminis e me vno carere
vos: meq: vna vniu'sitate destitui.
Tot me necesse e affia curis. quoe
vos estis: et ad singulos qq: v'm
dolere absentia. timere pcula. **D**u
plex cōtatio ista nō me deseret: quo
us meis viscerib9 ego reddar. **Q**u
quidē et vos sentire p me nō abigo
sed ego vn9 sū. **V**obis ergo vna m
multiplex incūbit tristadi ratio: vt
pote pzo oib9 vobis. **N**ec solū cruci
at. q absq: vob vel ad sep9 viuē co
gōz. sū qb9 et regre misera michi re
puto seruitutē: sed eā q v'sari cō
pelloz i hys. q amitam quietē oīna
p'turbāt: et meo pposito nun9 for
tasse queniūt. **H**ec sciētes. more me
e que mee nō est voluntatis. sed ee
desistite necessitatis. non oportet
vos indignari. sed compati. **S**pero
aut q nō erit lōga: vos ceate vt
nō sit infructuosa. **D**etrimenta q in
teū forte ptingent. emolumenta re
putētur: qm deus in causa est. **Q**ui
cū sit benignus. et oīa possit: facile
dāpna resarciēt non solū integre. s
eāā cumulate. **P**ropterea bono aīo
simus. deū hñtes nobiscū: in quo
et nobis pñtes sum9 quātslibet ter
ratum spacijs diuisi a nobis videā
mur. **Q**uiāq: in vobis bñ offīcio
sū seipm exhibet. humilē. timoratū
studiosū lectionis / orōnib9 vigilem
fraterne caritatē sollicitum. nō me
putet absentem sibi. **N**ā qūo ei pre

sens spū non sum. cū quo est michi
cor vnu. et aīa vna? **S**i q's aut su
furro qd absit existit int' vos. aut
bilinguis. aut murmurans. a cōti
max. et ipatiens discipline. aut inq
etus et vagus. et qui panem oīos9
comedere nō erubescat: huic etiam
si corpe pñs essem: lōge esset ab ea
aīa mea. **E**o q ipē longe fecerit a
se deū: mox nō lōcō distantia. **I**n
terū frēs dū venio. seruite dño in ti
more: vt sine timore qñq: de manu
inimicōzū vestroz liberati. seruiatē
illi. **S**eruite in spe: qm fidelis ē in
pnissis. **S**eruite ex debito: qz mul
tus in meritū est. **N**ā et si cetera ta
ceā: hoc solo certe non imento vitā
sibi vendicat vram: q p ea p'buie
suā. **N**emo igit sibi viuat: sed ei q
p se mortu9 est. **C**ui enim iussu9 vi
uam? q ei qui si non moreretur e
go nō viverem? **C**ui commodi9
q pmittenti vitā eternā? **C**ui ma
gis ex nātate? q flāmas perpetu
as minitanti? **S**ed seruiō volūta
rie. qz caritas libertatē donat. **H**uc
p'uo viscera mea. **S**eruite in ca
ritate illa que timorē expellit: la
bores non sentit. meritū non intue
tur: pmiū non requirit. **E**t tamen
plus omnibus vrget. **N**ull9 terroz
sic sollicitat: nulla p'emia sic inui
tant. nulla iusticia sic exigit. **I**psa
vos michi inseparabiliter iungit: et
ipsa me vobis iugiter representet:
hoīs maxime quibus oratis. caris
simi et desiderantissimi fratres

Ad eodē
Epistola Cxliij

Quissis est anima mea usque dum
redeat? et non vult consolari usque
ad vos. Que enim est michi
consolatio in tempore malo? et in loco pe-
grinationis mee? Nonne vos in do-
mino? Minime quidem deserit me
quocumque iero dulcis memoria vestri?
sed quanto memoria dulcior? tanto ab-
sentia molestior. Heu michi quia iro-
lat me non solum prologatur est? sed
et cumulat. Et reuera iuxta pro-
phetam. super dolorem vulnenum
meorum addiderunt? qui me a vobis
aliquando vel corpore separent. Et ecce exi-
lium. ipsique molesti satis? et quod diu-
sumus in hoc corpore peregrinamur a
domino. Huic accessit et speciale. quod pe-
ne impatientem me reddit? ut rogar
vivere sine vobis. Longa molestia. et
tediosa expectatio. vanitati huic oc-
cupati omnia. tardius manere subiectum?
fetulentum corporis horrido circumdari car-
cere. mortis viculis. funibusque precor
necesse absolui? et tanto tempore non esse
cum christo. Ceterum adversus hec omnia. vi-
num in remedium quicquam erat et vere
datum de super? pro vultu videlicet glorie
qui absconditus est usque adhuc videre in
terra templum dei semper. quod estis vos. Ex
hac templo facit michi videbatur transi-
tus ad illud gloriosum? ad quod propheta
suspirat dicens. Unam petam a domino hanc
requiram. ut inhabitem in domo domini. omnibus di-
ebus vite mee. Ut videam voluntatem do-
mini? et visitem templum eius. Quid dicam.
quocumque id solacium interpolatum est in me?
Ecce hoc tertio nisi fallor. auulsa sunt
a me viscera mea. Parvuli ablata
sunt ante tempus? ipsos quos per evam ge-
nui non licet educari. Propterea denique

deserere? aliena curare cogor? et du-
bito pene quid magis recte feram? an
subtrahi illis. an intrinsecus istis. Ita-
ne bone ihesu tota deficiet in dolo-
re vita mea? et animi mei in gemitibus?
Bonum in domino magis mori quam vivere
est? non tamen nisi ita feceris? ita domesticos
inter carissimos. Ad siquidem dulcis. hu-
manus. tutiusque esse existat. Immo ve-
ro prius est ut in hoc remittas michi
ut refrigerer priusquam abeam. et am-
plius non ero? si placet domino meo.
ut oculi patris qualiscumque qui non sunt
dignus vocari pater. claudatur mani-
bus filiorum? ut extrema videant. exi-
tum consoleretur? spiritum suum desiderijs
levet ad confortium si dignum iudicas
habeas? cum pauperum corporibus. pauperum
corporum sepeliant. Hoc propter si iuveni-
gram in oculis tuis? precibusque et meri-
tis eorumque semper meorum optinere tota
officiis desidero. Verumptamen non mea
voluntas? sed tua fiat. Nec enim vivere
volo? nec mori. Sed dignum est. ut qui
dolorem meum audistis? eam consolationem
non ignoretis. si quidem est. Primum quidem
de omni labore et calamitate quam pati-
or? solum arbitror esse in causa eam cum
omnia vivunt. Velim nolum nunc est me
vivere illi. qui meam sibi prope vite posi-
tione acquisivit? qui et potes est si quidem
patimur pro ipso. recompensare nobis in il-
la die mercedem et iustitiam iudicis. Quod si
invenis militaveris et? dispensatio in
tempore credita est? et ero servus nequam. Vi-
autem volens? gloria est michi. In hac ca-
ssa aliquantulum consideratione respiro.
Dein quod sepe non meis meritis. super
na gratia honestavit me in laboribus meis
is? et gratia illa in me vacua non fuit

sicut in multis expertus sum. et vos ex parte non latuit. **H**ic et hac vice si necessaria ecclesia dei sit vel fuerit presentia paruitatis nostre dicere ad consolationem vestram: si non gloriam redoleret. **N**unc autem melius est: ut hoc per alios cognoscatis. **I**nstantissima postulatione imperatoris. apostolorumque mandato. necnon ecclesie. ac principum prebent flexi: dolentes. debiles atque infirmi. et ut verum fatear. paucis mortis pallidam circumferentes ymaginem. trahimur in apulia. **R**ogate quod ad pacem sunt ecclesie: rogate quod ad salutem sunt nobis: et ut iterum vos videamus. vobiscum et vivamus et moriamur: et sic vivite ut optineatis. **I**nfirmus in arto temporis. certe cum lacrimis et singultibus ista dictavi. teste humo fratre nostro baldovino qui sileo ea excepit: quem ecclesia vocavit ad aliud officium. et ad aliam dignitatem. **O**rate et pro ipso tanquam universali solatio meo: et in quo spiritus meus plurimum requiescit. **O**rate pro domino papa: qui me pater et universitate vestra. paterno fovet affectu. **O**rate et pro domino cancellario. qui michi per matrem est: et pro ipso qui cum eo sunt. domino luca. et domino grifogono: magistro in one qui se nobis exhibent fratres uterinos. **Q**ui mecum sunt. frater bruno. et frater gerardus salutant vos: supplicantes et ipsi pro se orant. **A**d abbates cisterciensis congregatos.

Epistola Cxlv.

In multa infirmitate corporis. et cordis anxietate deus sit. dictavi ista ad vos: homo miser natus ad laborem. frater tuus vester. **P**otina nunc ipsum spiritum in quo congregati

estis merear habere interpellatorem ad vestram unanimam qui imprimat pectoribus vestris calamitatem quam patior: qui ymaginem mei tristem ac supplicem sicut est fraternis affectibus representet. **N**on hoc oro ut creet in vobis novam misericordiam / quia novi ego quod familiaris universitate vestre sit illa virtus: sed hoc oro ut in intimo sentiat quod et quanto affectu oporteat miseri. **C**ertus enim sum / quia si id datum fuerit continuo lacrimae de thesauro pietatis erumpent: singultus et gemitus et suspiria hinc intus pulsabunt celos et audiet deus. et placabit michi et dicet. **R**eddidi te fratribus tuis non moriens inter extraneos. sed in te tuos. tantis siquidem laboribus et doloribus affectus sum. ut sepe tedeat me etiam vivere. **H**umanum autem dico propter infirmitatem nostram. **D**esi de se differri usque dum revertere ad vos ut non moriar nisi in vos. **P**ro ceteris fratres bonas facite vias vestras et studia vestra: quod recte quod honesta. quod salubria sunt constituentes et tenentes: cum omnia solliciti suare unitate spiritus in vinculo pacis: et deus pater erit vobiscum. **A**d burhardum barlensem abbatem.

Epistola Cxlv.

Ignitum eloquium tuum vehementer: et ignitum illo igne quem dominus misit in terram. **R**egi illud: et concaluit cor meum itram me: huiusmodi scintille evolascent. **N**onne cor tuum ardebat in te. cum ista dictabas? **B**onum homo de bono thesauro profert bona. **S**i laboravi in te. ut tu humiliter memoras: non me piget

Arui in spem profecto papiendi
fructus: et spes non confundit. En de
fecit opus meorum satiantur viscera
mea in terra aliena: et sentio ipso
meo exprimere semine meum non secus
viam: non super lapides: non inter spi
nas: sed in terra bona et optima ce
cidisse. Et si cum patere tristitiam ha
bui: iam non memini pressire pro gau
dio: quia natus est infans in mundo. In
fans dixit malicia non sensur: quem
posse saluatore proponere senibus imita
du denuo dices. Nisi queris fuerit
et efficiam sicut puuli: non iterabit
in regnum celorum. Infans qui dicat super
senes intellexit: quia mandata tua que
sui. Qui dicat Adolescens sum ego
et contemptus: iustificatio tua non
sum oblitus. Confiteor tibi pater domine
celi et terre: quia abscondisti hec a
sapientibus et prudentibus: et reuelas
ti ea puulis. Ita pater: quia sic plac
tuus est ante te. Tuo placito sunt id
quod sunt: non suo merito. Nec enim
iuenis merita: sed puenis. Omnes
perituri: et omnes egemus pro
ueniri. Tu ergo frater agnosce te
preuentum: et preuentum in bene
dictionibus dulcedinis: non a me
qui nichil sum: sed ab illo qui me
ut de tua te salute monere aspiranda
preuenit. Nam ut multum michi
tribuas plantator sum: rigator sum
absque illo tamen qui incrementum
dat quid sum? Ipsi te in omni humili
tate subiacent: ipsi tota deuotione in
hereas. He vero utere eius seruo co
seruo tuo: comite in via: coherede
in patria. Si tamen studiosissime
implevero ministerium ad quod tibi

missus sum: et idcirco quantum in me
effecero: ut hereditate capias salu
tis. Ad ea de quibus quiesces: ita res
posdeo. Necessitates tuas ut meas
portabo cum venero.

Ad petrum duniacensem abbatem.
Epla Cxlvij.

Omino petro abbati dunia
censi: B: humile dilectionis
obsequium. Lectis litteris vestris
letatus sum in eis quod tantillum vi
delicet tantus in benedictionibus dul
cedinis puenire curastis. Ceterum
videndi nos inuicem: et colloquendi
propter quod dignum iudicatis: quoniam se of
feret illa oportunitas: quando conue
niens locus: quoniam iusta occasio. Nec
interim paruas vestras pauca reddidi
mus: ampliora libet donaturi: cum ea
vobis onerosa non fore cognouerimus.
Alioquin quoniam hoc ipsum auderet nos
tra pusillitas: nisi daret ad dignitate
vestram accessum: vestre dignitatis humi
litas. **Ad eundem Epla Cxlviii.**

Nam nolum fieri: quod vestre pu
tate vestra non lateat. Ea fiducia sug
gerere vobis non dubito: quod suggerendum
videat. De monasterio sancti bertini: vel
lem vos moderatius agere: quam cepistis.
Nam et si hoc vobis in pace subiectum
et absque omni contradictione possitis: ne
tunc quod vestra refertur video. Neque
enim crediderim vos delatari honore aut
tanto onere. Nunc vero cum nec absque
magno labore vendicare: vobis prefa
tum monasterium: nec in pace ut auius
quatis possidere: honesta vobis ut
michi videtur prebetur quiescedi oc
casio: timor inquietudinis.

101
Ad dominū papā innocentium

Eplā. Cxlix.

Sanctus capitis. reducet i
mēbra Unguentū qđ de scē
dit in barba de capite: ex
trema qđ simbra vestimēti ptiāpet
Si pausso pastore. de fugerāt oues.
valēte et incolumi secure reuertatur
ad pastū Qđ diam⁹ hoc ē. De glē
vze crebris successib⁹: creber nūa⁹
letificat ciuitate dei. Iustū piū ē vt
vza psp̄ratio. eccl̄ie roboratio sit: et
cū exaltat deuselectum de plebe
sua. ip̄a quoq; se sentiat exaltari.
ne de roboris incrementō fortiozem
agnoscat. Nā si compassa est: et con
regnare debet. Dic dignū vob⁹: sic
nobis nēcariū. Quid enim? Si in
timore et agustia. eq̄tat⁹ vigor nō
languit. non tepuit feruor: imō cre
dim⁹. cū p̄p̄inquam⁹ ad palmam.
Que emittit in infirmitate: i sub
limitate vltus succūbet. Q̄ nempe
in manu valida ordinatū est nobile
illud monasteriū. viriliacense. Nec
insanis p̄fecto tumultib⁹ armate
plebis. nec effreni furentiū atq; ob
strepentium vesanie monachorum:
nec qđ hys fort⁹ fuit. copijs mam
mone. cēdēdū putauit vel ad modū
cū aplica celsitudo Quid apud sc̄m
būdēm? Nūqđ regia indignatio p
hibere valuit sp̄m libertatis accēsu
atq; accinctū aduers⁹ carnem: et san
guinem? Sic sc̄i memini⁹. sic sc̄i sa
pyri. inuro mō eccl̄ie imutata sūt: et
de synagoga sathane restitute sunt
in sc̄uarū dei vellēt nollēt oēs inūq;

agentes sup̄nacie. Nē nec leodij
terrib⁹ imminens mucro barbaric⁹
cōpulit acq̄escere importunis ip̄o
bis qđ postulationib⁹. iracundi. atq;
irascēt⁹ regis Quis vero dignis ef
ferat laudib⁹: qđ nouissime dieb⁹
istis de manu potētis emun⁹ licet e
missum ē in turbatores eccl̄ie auteli
onēsis? Reuera nūc sagitta ionathe
nō abiit retro: sū: et hasta ei⁹ nō est
cūsa. In q̄ tū vbo rex qđ turbat⁹
ē: sed nō oīs iherosolima cū illo. Ma
gis aut mitigauit oēm iram suā. et
ip̄e tantē Erubuit siquidē et timuit
frustra armari aduers⁹ dñm: et ad
uers⁹ xpm ei⁹. Hinc p̄or⁹ eleuata
est magnificētia vza sup̄ celos: tū
vt laudabile p̄ncipiū p̄digno exitu
p̄or̄netur. Qđ qđcūq; vniuersi q̄ vos a
māt vehemēter expeant idq; flagi
tāt maturari. Dane simili zelo. et i
manu eq̄ potētī: eccl̄ie tironēsi iā a
qđ sbuenire nēc ē. Alioqui p̄pe ite
ritum est: ipsa: nisi ato feratis aux
ilium. Reuertit vt aiunt gisleberti
spiritus in philippo. ipsius plane et
nepote carnis. et herede ambitōis.
Quanta nempe dñandi cupiditate
et iste iuuenis inardescat. iudicat
matris sue eccl̄ie. diuturn⁹ et mi
serabilis cruciatus: quo pene cam
eviscerat miser: vt se parturiat in
honorē. Est tamen auctore deo ei⁹
tergiuersationibus finis tantē ip̄o
situs: si tamen qđ didante iustitia
et compellente malicia. et pace p̄o
uocante in eū actum est. aplica auc
toritati habere placuerit. Absit au
tem vt cōfundat fideles suos benigna
maiestas. quibus idem negōis

dignū duxit cōmittere terminādū.
Absit absit: ut seua abitio refugium
habeat apud innocentie defensorē.
Nos ipm quāte audacē ē qd tēptat
quāte dementie qd sperat? **H**emel
et sedo iā aplia pteptoz mādāt. ius
ticiam subterfugit? **E**t nūc iputatio
ri temeritate audet denuo nichilo
min? tate eqtatis vultib? pntari?
Cui obscurū est qd impie cogitet in
mānone virib? turri for titudinis
oppugnare? hō qui de iusticia presu
mit? **P**z seua sum? **P**iqdē q tēpta
tur. inocēt? est? **E**t fili? iūqtatis nō
apponet nocere ei. **D**e cetero memo
riam habū dñe suauitatis. tue dul
cissime pater dū suspiram? pñciam
dulcē inuicem eructam? **Q**uia care
m? illa? in ista qsolamur. **H**ec sedu
la cordib? hec orib? frequens est.
Val ē in oī sermōe: aures mulcet.
dulcorat ora: corda recreat **E**t inflā
mat. **E**cceberima est in cōuētibus
scōz: colloqā condit: iūguat p
ces: ad orandū sollicitat. **O**ramus
Et nūc solliciti pro vobis et vestris:
ut eterna memoria dignos vos ipā
eternitas habeat: cui **E**t p q tēpalit
laboratis. **A**mē. **A**d philippū
turonēsis ecclie elem. **E**plā C^{li}.

D Oleo sup te philippe hñe:
hñ qso te ne videas dolorem
meū. **N**ā si tibi minime vi
deris forsitā esse dolend? ideo ma
gis dolend? **T**u videris qd de te sen
tias: ego te arbitror oīm lacrima
tū fonte plangendū. **D**olor meus
nō ē dign? subsānatōe: sed cōpassi
one: quia dolor me? non est de car
ne et sanguine: nā de amissione re

tum perituro: sed de te o philip
pe. **N**on potui expressius demōstra
re magnitudinē cause doloris. **P**hi
lippus est in causa. **C**um hoc dico:
grauem ecclesie pronūcio luctum:
que te aliquando suo gremio conso
uebat germinantem sicut lilium.
florentem donis innumeris. **Q**uis
tunc temporis non clamabat bone
spei iuuenem: bone indolis adoles
centem? **D**ed heu. mutatus est co
lor optimus. **A** quanta spe deadi
stantia: que te genuit. **E**t nutriuit.
O si cognouisses et tu. **T**u inquā
si apponeres scientiam apponeres **E**t
dolorē: et dolor tuus faceret ne nos
ter omniū esset infructuosus. **P**ro
cederem. si sequeretur spiritum meum
sed nolo proferre plurima in incer
tum. et esse quasi aerem verberans.
Ded hec scripsi. ut nostrum utrūq
erga te affectū cognosceres. et ut
nos scires esse in pximo. si forte de
us inspiraret tibi nostrū curare collo
quiū: et optatā nobis tui velles ex
hibere pñciam. **D**um? enī biterbi: et
te morari in urbe audiuimus. **D**ig
nare rescribere nobis. qecquid illud
sit. qd de hys litteris nostris corde
conceperis: ut sciamus quid facien
dū sit nobis. **P**l? videlicet mi? ue
dolendum. **Q**d si omnia contēpnis
et in nullo nos audis: ego quātē
fructum non perdam litteratū. que
ex caritate procedūt: sed tu de ptept
tu ante tribunal tēnsifici responde
bis.

Ad dominū papam innocentium
pro tressi episcopo

Eplā C^{li}.

Ad bernardū de portis. de ordi
ne cartusienſi.

Epistola C liij.

P Eds instāter et ego cōstanter
abnuo: sed parces michi. non
te spernēs. O utinā tuo studio inge
nioq; dignū aliquid elaborare pos
sem. Lumē oculorū meorū. et ipām q̄
q; aīam si fieri posset partiter tibi a
mice hīme: et in xpī viscēib9 michi
potissimū in omni plenitudine dilec
tionis spiritaliter amplectente frater.
Ceterū ubi ingeniū. aut quando o
cū michi sufficiēs. ad id qd petis?
Neq; enī teue quid aut vile. et qd
nos possum9. postulare videris. Ni
nime quippe p minimis sic instares.
Nā volūtate tuam et curam. in hoc
satis produnt crebre epistole tue: et
vehementior spiritus eas animās.
Nimir9 proinde quāto id curiosius
velle te sentio. tāto crede michi serui
pulosius acquiesco. Cur hoc? Ne
magna videlicet expectāti. ridiculū
produci mūrē. Hoc vereor. et hec
causa cūctationis mee. Et quid mi
rū si vereor dare. quod edere veream
tar? Inuit9 fateor prebeo. quod me
existimē non tam edere profuturū.
q̄ prodere contemendū. Quis sa
ne dare velit quod dedisse dedecet
accepisse non proſit? Libens do. in
uitus perdo. Pāmus quoniam sperā
ti grādia. modica min9 grata veniē
solēt. Qd aut nō venit gratū. perdi
tū est nō datū. Tibi studiū est ut po
te ocioso et vacatū unde aīq; perq̄rere
scentia igni quo ardes. ut ardeas
magis. et impleas volūtate dñi tui
dictis. Et qd volo nisi ut ardeat?

I solētia deritorū. cui9 mater
est negligentia epōrū: ubiq; et
ratiū turbat et molestat cōciāz. Dāt
epī scī canibus. et margaritā por
tis: et illi cōuersi cōculcant eos. He
ritō quales fouēt: tales et sustinēt.
Quos dāt eāte bonis non corū
gūt eorū mala: malosq; grauati por
tant. Alienis nimirū laborib9 locu
pletātur deria: comedūt fructū ter
re absq; pecunia: et pdit quasi ex a
dipe inīqtas eorū. Quos pprie ho
dieq; respiciat vet9 illa scriptura. De
dit popul9 māducare et biberet et sur
terent ludere. Mens q̄ppe assuetā
delicijs. nec exalta discipline sarai
lo: multas p̄trahit sorde9. Porro iue
teratā rubiginē si septes abradere.
nec sumis saltē digitis cōtingi patie
tur. sed sicut scriptū est. incrassatus
est dilect9 et recalcitrauit. Insurrexe
rūt testes iniqui: hoīes quos delec
tat vitam semp alienā rotare negli
gere suā. Dupplicat puer vester p
eo cui9 in hac discordia si nō falloz
tota culpa ē. q̄ culpas redarguent
deritorū. Hec p epō. In reliquo p
me satisfatio. Descripta dignatiois
vestre. quib9 me venite ad vos. cū in
bere possētis. rogare dignantissime
maluistis: nozū paternitas vestra
ad me aīn natiuitate scē marie minī
me puenisse. Itaq; nō dico. iuga bo
ū emi q̄nq; aut villā emi. aut vxa
tem duxi: s; plane qd et vos nō ig
norat. parvulos lactare me fateor:
et ideo quomodo sine graui scandalo
ac periculo ipsozū venire possim nō
video.

Lauda. sed si illic ea queras ubi te
frustratu postmodu no queraris **E**r-
ras si apud nos qris. ego potu illa
abs te medicare debueru. **D**ao qui
dem dare q accipere beati9 esse. s; si
detur qd tati honestu/accipiendi uti-
le sit: quale utiq; pence me quicq;
esse penitus nescio **Q**uod aut habeo
verec9 si in mediu venerit ne te quo-
q; optasse illud pudeat. peiteat pos-
tulasse **D**z quid? **N**o meli9 nos a-
pud te tu ipse excusabis? **T**ui tibi
certe fide oculi faciant **C**edo oportu-
nitati tue. ut vel exhibitio tollat sus-
pitione **R**es est cu amico **N**on par-
vo iam verecundie. p2sus du fiat qd
tu vis insipiente mee non memora-
bor. **P**ermoneos paucos in pncipio
canticor9 salomois recens dicatos
en facio trascribi. et tibi cu necdum
ediderim qpat9 mitto **I**n quo opere
cu accepero tepus / xpo imperante cu-
ris septabo pcedere. si tamen me in-
de confortes. **D**um et patre nostrum
prior9 vestrum cu ceteris fratrib9
p te deuote saluto. et apic9s habere
apud deu corde humili supplico.

Ad eundem. Epla C liij.

Dissimulare no valco tristitia
am cordis mei. nec patior
ultra latere te cruciatu que
patior bernarde kime **M**emor antiq;
mee pmissionis ppositu habui et de-
sideriu magnu trasire p vos. reuise-
re quos diligit aia mea. itanei mea
solatiu. laboribus leuame. pccatis
remediū postulare. et culpis meis
exigentib9 faciu est no ut nolle sed
ut no posse **P**enam siquide hoc ag-
nosco culpam. no culpam **C**ert9

sis homo dei minime p2s9 amia fu-
isse inauria. no pigritia. no negligen-
tiam. sed causa obstitisse plane non
negligenda et causa dei **N**ichiloni-
nus tamen vernus iste cotinuc rodit
me. et dolo9 me9 in cospai meo semp
Et quide alias satis tribulo9. s; ut
veru fatear in nullo eque **V**inat la-
bores itiner9. calor9 incomodu. cu-
ratu anxietates **E**cce aperti vuln9
amico. tua fiat itere9 copati michi
hoc e portare mecu qd patior ut re-
leuer ego **T**uas et per te sc9z ai-
quib9 ce orationes supplex flagito
Permo9s sup pncipia canticor9 qd
tu petisti et ego pnusera. trasmitto
tibi. **Q**uib9 lectis peto ut qpat9 o-
portune poter9 tuo rescripto monita-
mur vel ad pcedendu vel ad supse-
sedendum

**Ad dñm papā innocētiū p eodē
qñ elatus est. Epla. C liij.**

Dilectu deo et hoib9 bernar-
dum de port9 pz venerande
vocatione vza cogi ad opus
et on9 epale audiui9 **P**robabilis
res ac digna plane vzo aplatu. po-
nere i lumie lumē absconditu. ne sibi
soli viuat q et alios ad vita trahere
possit. **V**sq; naq; latet et ardet tm
mo. q et lucere valet? **L**eues si placet
sup cadela9. ut sit lucna ardes et
lucēs **D**z sane ubi no pualeat vis
veto9. ne forte qd absit extingatur
Diqte isole9ia lobardor9 et iqetudo
eor9 cui no est no? **A**ut cui magis q
vob9? **N**ob meli9 noste q sit ille epa-
t9 dissipat9 qd dom9 exasperat9 **D**i-
putam9 ee facturu iuuenē virib9 ex-
pie fractu et qct9 heremi assuetu in

plō barbaro. tumultuoso pcelloso.
 Quando poterit cōuenire tāte scītati.
 et tante pueritātē? tante simplicitati.
 et tāte dolositati? Presertim si pla
 cet aggruētiori loco. atq; alteri plō.
 cui sic p̄sit ut p̄sit. et festinatioe nō
 p̄cat fructus. et quē poterit dare in tpe
 suo. Ad eūdem p̄ clericis aurelia
nēsis **Epistola C lvi.**

Ubi quo misera illa aurelianē
 sis ecclā. in cassū viscera pulsa ē
 patris orphanorū. et iudias vidua
 rum? Quippe iacet iā olim in pulue
 re. Vgo nobilis israel. et nō solū vidu
 ata viro. s; et carcorbata pignozib9
 Procholo. nō est q̄ subleuet eam.
 Quousq; et filios nō dimittit cū ma
 tre misera clamātes post vos? Illos
 dico q̄ amissis reb9 et domib9. capi
 tib9 suis refugiu. solū inuenere diffu
 giū. Quid trahat itrepida man9?
 nullis hacten9 vlt negata oppressis.
 vel remissa p̄suptozib9? Quid tar
 dat in quā afflictos eripere de manu
 fortitū. et reddere retributionē super
 bis? Et si tardat. nō derelinquat vlt
 q̄q; Oportet magis dilatum auxili
 um tāte venire valid9. et subuenire
 p̄fect9. Illa sit si placet moleste tar
 ditatē recompensatio. ut et qui aplica
 patiētia supbe abusi sūt. nichil inde
 in sine lucrētur. et q̄ in verbo vestro
 patiēter passi sūt. minime eos sue qn
 doq; pigeat patientie

Ad haimeriū p̄ eisdem

Epistola C lvi.

Speciali amico suo haimeriū dei
 grā diacono cardinali. et apos
 tolice sedis cancellario frater B. de
 clara valle luce sapientie et veritatē

clarefcere. **N**isi q2 vestra noui. et ar
 ta afflictos cōpassione. et atra pter
 uos indignationē. et oportune oportu
 ne instare vobis p̄ magro wilhelmo
 maudunēsi et socijs ei9. et compellatē
 vos aduers9 oppressores et calūpni
 atores eoz. **N**unc autē sufficiat me
 morasse. vestrum est ope p̄bare cito.
 qd̄ reuera sufficiat.

Ad dñz papā inoētū sup iter sec
tiōe magri thome p̄oris sci victoris

Epistola C lvij.

Antissimo patri et dño inno
 centio sumo pontifici. B. clare
 uallensis abbas indign9. minimū
 id qd̄ ē. et qd̄ potest in dño. Fera pes
 sima q̄ deuorauit ioseph. canū nos
 troz. importunitate non ferēs. et ad
 vestre diatur defensionis auxiliū cō
 fugisse. In quātā misera deuenit amē
 tiā. ut vaga et pfuga et tremēs sup
 trā. illuc potissimū fugā inierit. vbi
 pl9 timere oportuit. **P**rocleratiſſimē.
 tu sume eq̄tatē setē. putas ēē spelū
 tā laetoniū. ā cubile leonū? Tu filij
 recēte adhuc cruore ore rabido ac fe
 rali spumās et masiās. fuge ad sinū
 matris. p̄zis audeas apparē cōspectū
 b9? **A**n si penitētiā petit. negāda ei
 nō ē? **S**i audiētiā. accipiat illā si
 placet q̄ vel moyses idulſit plō an
 aſtate curuati genu. vlt fynces for
 nicati isrlite. vel mathathias demo
 nib9 imolati. vel certe ut vob de ves
 tre aliquē pponat. quā a bto petra
 ananias et saphira meruerūt. quā
 deniq; audiētiā dedit negociatib9 i
 teplo saluator. **A**n ignoram9 qzūdā
 p̄ca p̄cedere ad iudiciū? **N**ōne vox
 sāguinis fratris tui clamat aduersū

te de terra? **C**redis et nūc mēis spm
quē nouissime dieb9 istis tua crudeli
tas morti dedit cū ceter9 aiab9 iter
sector9 voce valida sub altera clamae.
et flagitare vindictā: eoq9 instat9. q
recedat9 ipi9 sāguis effus9 ē sup terrā
Nūq9 ego iūq9 occidi eū? **N**on
viti9 tu: s; tui. et ppter te. **A**n et p te
videt de9 et iudicet. **P**i exasibil9 tu
es. an9 ceter9 arma et sagitte. an9 li
gua gladi9 acut9. pinde nec iudei
xpi de morte culpādi sūt: qppe et ipi
man9 p tūc cūti. **O**b illiatas exac
tioēs q9 sibi occasioē archidiacona
t9 in p̄biteros mīme iā ut cōsueue
rat vsurpare liceret bñ vtiq9 thome
obuiate zelo atq9 industria. utpote
iusticie amatozis et defensoris. ode
rat illū. et morte ei iā ipō odio homi
nū. minitari solebat. **M**ulti se audi
uisse nūc phibet: qb9 discretēdū nō
est. **P**ostremo nepotes ei9 ut ipiae
man9 in sc̄m dñi mitteret. qd aliud
vñq9 aduers9 eū habuerūt: ipē certe
dicat si p̄t. **S**i ergo ille q causa. q i
ceto9. q etiā ut oīm pene suspicio ē.
extitit et dictato9 facinoris. si is iquā
ipunc ferat. qd vtiq9 mira ipudētia
de vza aplīca auctoritate p̄sumit. et
quāta putat9 ipunitas ista i ec̄a par
turiēt puniēda? **P**ñū e duob9 fore
necesse ē: ā nullos ex nobilib9 sine
potētib9 sed; h̄ sc̄m admittit deiceps
ad honores ecclesiasticos. iā passim
ad oē illiatū p̄mitti libē dēctos sa
cris abuti officiis. ne forte si quispi
am zelo dei accensus. prohibere tēp
tauerit. ferro ilico militari reus ius
ticie tradatur. **A**tq9 ita qd spiritali
gladio. qd cēsure ec̄iasticæ. qd xp̄ia

ne legi et discipline. qd reuerentia
sacerdotali. qd deniq9 dīno timori
relinq̄t. si metu potētie sc̄laris nul
lus mutare iā audeat p̄tra insolētiā
derict9. **Q**uid enī insolēti9. qdve
idigni9 i ec̄a esse p̄t? qd ut sibi q
q ecclesiasticas redicet dignitates. se
ritate armor9 non mor9 p̄bitate?
Gobzem dñe pater aliquid ut vi
det9 p̄s9 decernēdū in hoīem qd
ec̄ie p̄sit: ut sal9 facta hoc t̄p̄e p
vos. trāssandat in posteros: et cog
noscat generatio altera. nō solū qd
fuit p̄suptū s; et q̄lēt vltū. **A**lioq9
si serpat venenū. nec sequat9 p̄ter
et antidotū. multos qd absit habe
at perimere.

Ad eūdem in p̄sona stephani pi
sienſis ep̄i. vñ supra.

Epistola Cluij.

Pissio p̄i innocētiō sūmo p̄ti
fia: stephan9 miserād9 ep̄us
ec̄ie p̄sienſis. mīam et iudiciū.
Vir religiosus p̄or sc̄i victoris tho
mas. in obsequio caritatis in itinere
qd idixerat pietas. i ope sc̄o. i sc̄o
uī cōmitatu. in dñico die. certe in si
nu meo. et inter man9 meas. crudeli
ter ab ipi9 p̄ iusticia exerebrat9
est: fact9 obediēs vsq9 ad mortē. **N**ū
op9 est p̄c. ubi pietatē meli9 i silē
tio lacrimis p̄uocat. et singule9 q i
terrupit p̄cēm. exp̄mit affectionē?
Hec plane cōpassionē verā. et si nō
postulat mercedē tñ. utpote q verum
inducant produntq9 doloz: et simu
lationis fugant ambigū. **P**uto
p̄oinde sufficere michi ad iactēdū
p̄nis viscerib9 calamitatē quam

patior: te ut est simpliciter intinasse.
 Castis flebilis hystoria satis p se
 agit. psera apud vos: et suasiois
 fucari nō indiget. **E**xistat aquar de
 duate oculi mei: qm̄ derelict me v
 tus mea: et lumē oculor meor et
 ipm̄ nō est meū. **N**ec enim illū la
 geo: s̄ m̄c̄. **I**lle q̄ pacto lugeat: q̄
 mortē p̄iose p̄edio trāsnit ad vi
 tam? **A**ug illū nō magis laudib9
 q̄ fletib9 psequat: cui viuere xp̄s
 fuit mori ē lucrū? **E**p̄i nomē ego
 gerebā: ille exercebat op9. **H**onore
 sp̄eto. on9 totis virib9 supportabat
 Idcirco ille reuera mortu9 ad vitā:
 ego viu9 in morte. Ille mortē vīcula
 non inādit. sed euasit: et ecce cirā
 dāt me dolores mortē: et torētes i
 iqtatē turbāt me. **E**go igitur ego
 miser. ego miserād9 in morte tu ami
 frat. dulcissime thoma. blando heu
 ablatat9 solacio. tanto p̄uat9 q̄sili
 o: et certe tuto p̄oanio destitutus.
Expediebat me magis mori p̄ te: q̄
 p̄ te viuere. **P**ropt̄ hoc defecit in
 dolore vitā mea: et ani mei i gēni
 tib9. **C**ōdolet m̄ eācia: sed dolet et p̄
 se. **C**ōe dāpnū vōis desolatio ē: me
 cū ois religio ploret: paternā p̄it
 imploret p̄solationē. **S**i noteri9 adi
 ent vos. sentiat vel ip̄e in se qm̄ ex
 audiuit dñs vocē fletus mei. **D**epo
 tes ipsi9 auctores extiterē sceleris: et
 ipse causa. **V**erū et dictatoz: in q̄st
 one est. **N**ō attēdatis ad v̄ba ei9.
 donec veniat qui mittend9 est: q̄ vo
 bis plenig insinuas veritatē. cautū
 faciat a labijs iniqs et a lingua do
 losa. **A**d haimericū cancel
 lariū in persona eiusdem ep̄i vñ s̄.

Eplā Clip

Omino haimericū kmo ve
 nerabili scē romane ecclie
 dyacono cardinali: su9 ste
 phan9 parisiacēsis: qd̄ dñs et ami
 co. **A**nuc9 in necessitate pbat. **Q**u
 dico nō quia de sanctitate dilāonis
 v̄re dubitē: sed ne p̄figat de dubitē
Cōtinget at pauldubio: si zelū il
 lū v̄m mō qd̄ absit dissimulatē p̄pe
 ro. **P**orro dissimulatiois id m̄ argu
 mētū increpabile fore noueritis:
 si noteri9 nō teape p̄ meritis q̄a q̄
 occasione p̄tinent. et q̄ dimidiū aie
 mee nepotū suor manibus crudeli
 abitione p̄adit: soli cruciatui parte
 reliq̄ reseruat. **A**d dñm papā
 innocētū vñ s̄. **Eplā lx.**

Ox sāguis archenbaldi s̄bde
 canni aurelianensis inualuit.
Nā ecce p̄chdoloz iux p̄pham sāg
 uis sāguinē tāgit: et simul iūcti for
 tius clamāt ad vos de stantia. **C**la
 mat inquā et voasferatur v̄riq; san
 guis: clamorē tā valido. ut valeat
 ipm̄ q̄q; palaciū celeste cōcutere: tā
 pio. ut et saxeā pettoza debeat emol
 lire. **Q**uid facis amice sp̄osi. custos
 sp̄ose xp̄i: pastoz ouū xp̄i? **P**utas
 ne suffiaēs extogitare remediū? qd̄
 huic obuiet pesti. tā ne fāde tā inau
 ditz? **I**d sane nācē ē inueniri: qd̄ et
 reatē ecclie vulncri ip̄nāz medelā
 offerat: et posteris valeat ad caute
 lā. **E**rgo accingere gladio tuo. sup
 femur tuū potētissime. **S**i non flece
 rit et nūc fynies et placauit: nō ces
 sabit q̄ssatio. **S**i iquā vigor eccliasi
 c9 peperit istē. iohi dico et t
 q̄z et si nō manu. assēssu certe forte

et istū sāguis inorū effusū ē sup
terrā. q̄s nō videat q̄d seq̄tur? An
tos i clero horū ipunitas p̄tra ius z
phas faciet p̄mouē. metu vtiq; su
orū nō sue merito scitatis? Nouis
morbis. nouis obuiādū est medica
mētē. Utillissime ut multē videē ius
tissimeq; eos ap̄lica falce ab oī succi
deres eccl̄astica dignitate. ita ut z ha
bitis careāt. et de cetero ad alias nō
assurgant

Ad haimeriū cancellariū pro e
odem Eplā C. lxi.

Frequēte et amicabile recorda
tionē. q̄ dñm ep̄m p̄nsiēse cō
mēdare solet. ego p̄t modū ip̄i fre
quēter testat̄ sū. En a vobis exigi
tur nō vbo aut lingua. s; ope et ve
ritate. p̄obare me fuisse fallacē. nec
vos mēdare. Dic v̄ra intēst. nō solū
ap̄t ep̄m sed et ap̄t alios amicos
v̄ros. q̄ vobis p̄ certo grauiē si quo
mō p̄ter sp̄em p̄cedere causā contin
getur turbarentur.

Actio cause lingonensis eccl̄ie ad
dñm papā inoētiū Eplā C. lxiij

O electionē et dignationē q̄ me
ap̄plecti a vobis. nullū dignitatē
homīno sensu. in eternū nō obliuisc̄
ar. Penitentiā et cōuersionē v̄ram
de q̄ iā angelis volletat̄ sū et cōde
lectat̄ dignos facere scāis opto in
giter. et oro frequēter. Et nūc maxi
me ip̄os n̄ra ista gallicana eccl̄ia me
cū expectat. credo non intēpestuos.
Interest v̄re patriē et mee fame. ve
nō p̄fidat in vobis. Dic ergo date
at oib; zelū apud vos veritatē iusti
cieq; et feruere cōtra interfectores de
v̄ros. et instigatores eorū ut non

me pigreat gloriatū fuisse de vobis.
Ad iohem cremēsē cardinē p̄sbi
terū de eodē Eplā C. lxiij

O Um adhuc rome essem. et
tigit illo venire dñm archi
ep̄z lugdunēsē. Venerūt et
cū eo robertus decanus eccl̄ie lingonē
et olivus canonicus. q̄tētes licere sibi.
et capitulo lingonēsi eligē sibi ep̄s
copū. Mandatū siq̄tē a dño papa ac
ceperāt. neq̄q; p̄sumere hoc nisi ad
cōsiliū religiosorū viroz. Qd dñ p
me cupent et peterēt optinere. absit
inquā nisi scia et certus sim q̄ bonā
p̄doncāq; personā intēdatis eligere.
Fūderūt p̄positū suū atq; intētionē
de nō p̄cedere arbitrio. nec aliud se
faciuros. nisi qd ego cōsulerē. Et spo
spōderūt. Vex me nō satis fide ac
cōmodatē. accessit ad p̄suadendū ar
chiep̄s. pollicēs firmit̄ idipm. Et
addidit. q̄ si secus denā agē me l̄re
tur. q̄cqd aliud faceret mīme se p̄se
matuz. nec ratū habituz. Ad duā
est et dñs cancellariū in testimoniū.
Nec p̄tenti. adiūm. eadē p̄ntiā dñi
pape. ut eius fauore et auctoritate
quod inter nos cōuenerat confirma
retur. prius tamē habita inter nos
collatōe mutua ac diuturna super
facienda electione et de multis perso
nis. quatū ibi mentio facta est. dua
bus tantē nominatis. a quibus nul
lus nostrū dissentiret. quālibz illorū
eligi placuisset. Itaq; qd nobis cō
placuit. dñs papa imutabilē obse
uari p̄cepit. et tū archiep̄s et denā
firmiter p̄miserūt. Illis abeūtib; e
go p̄t discessū eorū. dico paucos in
urbe faciēs ubi a dño meo ip̄trare

potui: facili ter te reduci ad fratres litter
accipimus? Et transalpinares coperi
mus istare die que foret sacrandus ho
m epim. ligonenses: de que utina me
hora atque honestiora audissemus?
Nolo autem dicere que iuxta audiui. Quid
plura? **A** religiosi viri non pauci
que nobis salutandi gratia occurrerant persua
si sumus diuertere per lugdunum. quatinus
si fieri posset. ne nefaria ne fieret pro
hiberemur? **N**am ego aliter ob vicem con
cedimus in statuere. consulens valitudini
et lassitudini corporis. persuaasi quod non liquet
do foret crederetur timoribus. Quis e
ni credet totum virum tota uti leuitate
de postposita tunc recte promissione sua.
super dominum sui mandato. persone notabili
manu. ipone non timere? Itaque consilio
o religiosorum acquiescentes lugdunum
iter direximus? et puenientes oio sicut
audiuimus sic vidimus. Parabantur il
la non festa sed infesta solemnitas.
Decanum tamen et maxima in fallos per
lugdunensem canonicorum constituta ap
teque contradicebant. **H**ec et timor
pueris dolens quod passim crebres
rens et inalescens: ciuitate repulsa
rat. Quid facerem? **C**onueni archie
piscopum. reuerentem quem super pacto quod
fecerat. super mandato quod acceperat. et
nichil horum negavit. **C**ausam vero per
uocationis referens in filium ducem que a
constituta resiliat: ne ille turbaretur
id se mutabilitati incidisse dicebat.
patris videlicet intuitu. **E**t intulit.
quia quidquid hactenus egeret: iam
pro nostro deinceps arbitrio se fac
tum. **T**u ego gratias agens. absit
inquam: tamen non nostra sed dei voluntas fiat.
Que ita forsitan cognosces si res

ponatur in consilio episcoporum aliarumque
religio sanctorum personarum que hic ad vestra
ipsorum vocationem quenerunt vel adhuc
venerunt sunt. **Q**ui si inuocato sancto spiritu
consensus omnium ad vos procedendum in
cepto opere ciuient. procedite ut epis
copis. **D**um autem. acquiescendum apostola
lo dicti. **R**emini autem manu iponere
Visum est consilium placuisse. **I**nter ho
mo ille venisse nuntiatur. sed in hospi
tium non in palatium. **V**espe sexte fe
rie venit. sabbato mane recessit. **N**on
est meum dicere vobis. cur nec in ciuitate
apparere voluerit. ad quam ciuitate fuit
logo itinere puenire. **S**i quod verum
dia monachalis honoris contemptus
forsan putari possit. si non aliud alia
que secuta sunt indicarent. **E**t reuera
quod aliud tunc suspicari debuimus. quoniam
archieps rediens ab illo testatur est
vixit omnibus nullo modo eum voluisse
acquiescere. sed quicquid de eo factum fue
rat penitus reuocare. **D**enique et man
dauit mox electionem fieri. **H**oc per quos
dam ligonenses canonicos tunc presen
tes. hoc et per litteras que adhuc extant.
Quibus in capitulo ligonensi oblatum ce
lebris. prochpudor in quatinus leguntur
alio per omnia contrarie illis. asserentes uti
que consecrationem dilata non dimissa.
assignantes diem et locum ad causam de
dendam quam littere potius nuntiabant de causa.
Putantes illas non modo diuersas sed et ad
uersas sibi loquentes personas aduersum se
inuenire intendentes. nisi quod una eademque
magis ipsa aeris. unum idemque nomen per
signum in secundum. manifeste de uno quod fa
te dulce et amatum illud maneat auctum
que auctum mirantibus declarabat. **T**ene
tur in manibus et tunc deus. et littere uti libet.

obedire decteneris. inobediēs neceſ
ſe eſt tenearis. Aut enī pōrem te re
cipiēte eplām. poſteriorē p̄p̄nabit:
aut ſi poſteriorē ſequi eligas. p̄p̄o
murmurabit. Et utinā ſcūda eplā
ſicut potuit euertere p̄mā: ita poſſ
ſeſe vel ipſa tueri aduerſ⁹ terciā.
P̄d ecce l̄re p̄tra l̄cā. mādātū ad
uerſus mādātū. ita ut nō iam quē
admodū in p̄phā manda remāda. ſ
māda de manda poti⁹ inculcet. Inter
nēpe hō q̄ et cōſecrationē fugerat ⁊
electionē reſutarat. feſtinavit ad re
gē. regaliū inueſtiturā optinuit: q̄
bus meritis ipſe viderit. **N**ox direc
tis eplis et locis q̄ aſſignatus fue
rat eſt mutat⁹. ⁊ dies anticipatus:
ut loci tēp⁹ q̄ oportunitate ſubtrac
ta. et copia agēdi p̄ter ſubtrahat
cōtradicturi⁹: ⁊ cōtradictiois dies
ſubziptatur appellaturi⁹. **C**eterum
nō eſt cōſiliū p̄tra p̄ſiliū dñi. Cui⁹
p̄uidētia factū eſt: ut nec cōtradic
tores deſuerit nec appellatores. Ap
pellatū ē a falcone decano lugdunē
ſis ecclie: appellatū ⁊ a p̄o archi
dyacono lingonēſi: appellatū a bo
no amico ſacerdote ⁊ canonico eq̄
lugdunēſi: appellatū ⁊ a ſatribus
n̄is brunone atq; gauſrido. ignorā
tibus quidē oībus h̄is p̄parationē
cordis eoz: ſ casu ſupueniētib⁹.
hanc dubiū dei p̄uida volūtate. Tā
ta ſi q̄dem fuit breuitas termini. ut
vix ex quo reſciunt⁹ diem ſpacio q̄
tuor dieū nūc⁹ vester cū l̄ris ac
currere potuerit: quatin⁹ p̄ueniret
q̄d p̄batur nō ſacramētum ſ ſacri
legium. Et h̄is quoq; nichilomin⁹
contradixit: et tam cōſecrādum q̄

cōſecraturus ad ſcē aplicam appel
lauit. Et ipſe erat lingonēſis cano
nicus. Veritatē dico nō mētior: ni
hil a me hic dictum p̄ſone odio:
ſed ſolo veritatē amore veracit̄ oīa
poſita teſte ipſa veritate.

Ad falconem decanū ⁊ gultonē
thezaurū lugdunēſis ecclie

Epistola C lxiij

Pлага ut videt⁹ kmī eccleſie
vzē magna ē: ⁊ multa eget
cura. Nec mō multa. ſ cū ita: ita ut
aſſidue cū lacrimis medico celeſti i
ſtem⁹ dicentes. Dñe deſcēde p̄ſi q̄
mor: at. Vnū eſt q̄d magis exacer
bat dolorē. et pene deſperat curatio
nē: q̄ nimitiū inde eſt orta tribula
tio. vñ cōſolatio ſperari debuerat.
Quis nā enī o miſera malū hoc q̄d
plāgie induxit ſup te? Proſecto nō
iūmē⁹ nō iſ q̄ oderat te. ſ hō vna
nimis dux tu⁹ ⁊ metropolitan⁹ tu
us. Quō ab auctro et nō iā ab aq̄
lone p̄diſ oē malū? Merito p̄m
nō ē dolor ſicut dolor me⁹: qm̄ de q̄
bus potiſſimū p̄ſumebam⁹ ab ip̄is
paſſi ſum⁹ ⁊ nō ab alijs. **O** lugdu
nēſis pia mē ecclia: cuiuſcemōi non
ſpōſum ſ mōſtrū. tue filie p̄arati
nūc? Nō plane mēm te i h̄: ſ no
uerā ſenſim⁹. Gener hic tu⁹ q̄ lō
ge a nobili illa tua antiqua honeſta
te: grauitate probitate degenerat.
Quid enī? Ego ne id dixerī hono
rabile cōnubiū. ⁊ chorū immacula
tū? q̄d de tali ⁊ talit̄ ſcū ē? P̄ine
lege. ſine ordie. ſine rōne. ſic p̄ſuſa
ſt oīa: p̄mo ita cūcta i fraude ⁊ te
meritate p̄cepta ⁊ p̄ſuſa fuiſſe cō
ſtat: ut nō dico ep̄m. ſed ne villiā

q̄tē a theloneariū quēpiā i hūc mo
dū deareit ordinai Quib9 vos lau
dib9 efferā dilāssimū q̄ solizdoluit
afflicte/ et tā i p̄ma q̄ i secūda sua de
fēsiōe opp̄sse astutis ascēdētes ex
adūso. et opponētes vos murū p̄ do
mo isrl? Nō ē inēt9 silis vobis i il
lo cōuētū q̄ p̄seruaret legē exēssi q̄
sacris obtparet canonib9/ q̄ deniq;
se indueret zelū phinees/ et lingue
muerone p̄foderet fornicātes Que
tū ita de vobis ad dei et v̄zam ip̄oz
glām ubiq; clarescāt restat vt p̄mā
pio tā laudabi cōdignū exitū dare. et
hostie capiti. caudā iūgere satagat
Ad domini papā innocentii. vñ
de sup̄za. Ep̄la C lxx.

Iterū clamo iterū pulso. et si
nō clamosis voab9. certe lacri
mosis gemitib9. Cogit iterare da
mores. iterare in nos iūria p̄ditoz
et plangentiū iniquitatē suā. Con
fortati sūt. adētes p̄renaricationē
Apponūt iniquitatē sup̄ iniquitatē/ et
sup̄bia eoz ascendit semp. Inualu
it furoz. pudor euauit/ et timor dei
Quē cōtra tuā pater tantā iustā p̄
dispositionē non timuerūt eligere /
eā p̄t9 appellationē tui nois ausi
sunt execrare Et hoc p̄sūperunt
iugdunensis/ edunensis/ matiscome
sis/ amia cluniacenses. In fraude et
temeritate istoz heu q̄ ingens mul
titudo sātoz turbabitur. si angari
ati fuerūt tale portare iugū/ taliter
q̄ impositū Prochnephas. hoc ita
accepturi sūt. ac si rogantur genua
curuare baal. aut certe iuxta p̄phaz
p̄cātū facere cū morte/ et cū inferno
sedus iūte. Rogo ubi ius. ubi lex.

ubi factorum auctoritas canonum/
ubi deniq; reuerentia maiestatis?
Illa illa. que nulli negatur oppres
so. soli michi nō p̄fuit appellatio. v
bi nimirū impabat aurū. iudicabat
argentū. leges canonesq; silebant.
Iocū ratio et eq̄tas nō hēbat P̄is de
telis qd̄ intolerabilius est. arcē quo
q; aplia culmīs oppugnatē minatur
Id vero ridicule. Fundata est enī sup̄
firmā petra. Quid qd̄ ago? Exēssi
fateor. Nō est meū accusare quēq;
aut rephendē. Puffiat in vt plan
gā dolorē meū. Post lōgam morā.
multosq; labores quos p̄ seruitio ro
mane cēle ptuli. cū tāte placuit se
tenitati v̄re reditū annuere ad fr̄es
meos. et si fractus virib9 corpis et
male opans. letus tū ob manipu
los p̄cis. quos repositā ad mōste
tiū cū prosperitate pueni. Credidi
me de laboē euasisse ad requiē. lice
te in vtrūq; resartire sp̄ualū dāpna
studioz. ac sāte quietis detrimēta
q̄ foris iurtera. et ecce tribulatio et
angustia inueniēt me En lectulo re
cubātē plus cordis q̄ corpis dolor
excruciat. Nec enī ego deploro tē
porale iūmodū vllū. Anima mea
in manib9 meis salus ei9 in causa
est. Placet vobis vt illi hoī credam
aiam meā. qui p̄didit suā? P̄cio
quia non placet Quāobzē dixi anī
me mee expedire magis iūte fugā.
q̄ et merore cōsumere residuū diez
meoz. et nichilomin9 p̄cālū salutē
incurrere. At de9 vobis pot9 iſpiret.
qd̄ pot9 ē reducere videlicet ad me
moriā si dignū iudicatis q̄liter vo
biscū egri et ponere oculos pietatē

Sup puetam vestrū: et liberate afflic-
tū de agustia. Quin potius nō obli-
uisci q̄ta de9 ipse fecerit vobis: et i
q̄tulecūq; vīe rēpensationis ad
ipsius gloriā quod tam perperā
factum est reuocare

Ad eūdem p eodem negocio

Eplā C lxi.

Clemētissīe pater nōne pā-
piēdo p̄cepisti i lingonensi
ecclia psonā eligi religiosā
atq; ydoneā: et ad q̄silū pueri tui?
Nōne dñs lugdunēsis hoapsū mā-
datum ex aplīco ore tuo p̄sens exē-
pit: tā fidelit̄ exēcuturū q̄ firmū
inūctū ac frequēter inuictū? Nō-
ne deniq; et spondit? Quid er-
go visū est ei mutare voluisse qd v-
tibissime et cōsulatissīe statutū fuerat
aliudq; sua p̄sūptione moliri quod
nō cōueniebat: in vestre ipsius ma-
iestatis contemptū: et in nre pusil-
lanimitatis scandalū? Quō non
erubuit bon9 ille vir apud se est et
nō iueniri: temptōs imponere tam
indignū iugum ceruicibus: tā innu-
merose multitudinis religiosoz ser-
uoz tuozū aduersus statutū tuū et
promissum suū? Inquire pater in-
quire diligētē quale hō ille cui fes-
tinat manū imponere testimonium
habeat: et ab hīs qui p̄pe sunt et
ab hīs qui longe sunt. Michi enim
interdicat dicere pudor qd publica
fama de eo dicit: ymo ifamatio cele-
berrima diuulgauit. Et qd dicam?
Tristis est aīa mea vsq; ad fugā
Et iam forsitan fugissem nisi me
retinisset cōsolationis spes quam

de viscerib9 vestris expecto. Volēbā
scribere p ordinē per lacrimabilē mi-
serie nre hystoriam: sed p̄e tristitia
languet man9: sensus hebescit: hor-
ret lingua eloqui malignā fraudē:
sed subreptionē: et h̄ arcūuentionē:
sed temeritatē: sed p̄fidia. Quid er-
go? Filius tu9 pontius archidiaconus
nūc qui et in hac causa constanter se
deliterq; se habuit: cuncta tibi pater
narrabit: et quid factū doleam9. et
quid faciendū flagitem9. Ipsi crede:
tanq̄ michi. Ego aut hoc vnū vt
parturiens loquor. Nisi isti a tā sce-
lerato tāq̄ temerario ausu deficiat:
vt incipm nunc sentio. deficiet in do-
lore vita mea: et ani mei in gemitu
b9. Ad ep̄os et cardinales ro-
mane curie vnde supra

Epistola C lxiij

Vos scitē si dignū ducit̄ reor
dari qualiter vobiscum in tpe
malo cōuersatus sim: egrediēs et re-
grediēs: et p̄gens ad imperiū regē:
p̄sistens ac p̄manēs vobiscū in t̄p-
tationib9 vestris: ita vt cōsumptis
pene virib9 corpis: vix post redditā
celitus pacē ecclie: repatriare potuerū.
Et reolo hoc non gloriās aut ip̄o-
p̄rās: sed puocās et efflagitans
mouēs et reposcens debitū vestre mi-
serationis affectū. Urget necessitas
modo om̄s repetere debitores. Ego
vero si feci qd facere debui: hanc ali-
ud me ex eo q̄ seruū inutile reputo:
iuxta sermonē dñi. Detūptamen si
fecit qd oportuit: aut qd faciendū fu-
it: nūq̄d merui vapulare? Et ecce re-
diēs a vobis: tribulationē et dolorē
inueni: et nomē dñi inuocau: et non

p̄fuit Inuocauit et vestra? et nō valu-
 it. **Q**uidē dī fortes terre vehemē-
 ter eleuati sūt: lugdunēsis scilicet ar-
 chiep̄s. et cluniacēsis abbas. **H**ij 2
 fideles in virtute sua. et in multitudine
 diuiciarū suarū gloriātes: aduer-
 sū me appropinquauerūt et steterūt:
 et nō aduersū me tantū: sed aduer-
 sū magnā multitudinē seruorū dei:
 aduersū vos quoq;: aduersum seip-
 sos: contra deū. contra oēm equita-
 tē. et honestatē. Deniq; imposuerūt
 hōiez sē capita nrā: quē p̄chpudor
 et boni horret et mali ridet. Quo or-
 dine imo q̄ extra ordinē videat de-
 us. et iudicet: videat et romana ci-
 uitas. Videat et doceat: misereatur et
 accingatur ad vīdiciā malefacto-
 rum: laudē vero bonorū. **Q**uid enī?
 Placet tibi dñā mūdī. vniuersitati
 cōstitutā vīdēt in nrā. iudex in mise-
 ricordia: placet inquā tibi q̄ dū su-
 perbit ipius incenditur paup. et ille
 paup qui p̄ tuo seruicio q̄ nō habe-
 ret censū quē effunderet. sāguini nō
 peccat? **D**ignū ne tibi videatur tua
 p̄fui pace. et vestra nō curare: nec re-
 apere in sorte cōsolationis. quos ha-
 buisti consortes laboris? **P**i inueni-
 grām in oculis vestris: eripite inope-
 de manu fortū ei9. regnū et paup-
 tem a diripientib9 eū. **A**lioquin ego
 quidē vt potero laborabo i genitui
 meo: et erūt michi lacrimę mee pa-
 nes die ac nocte: vobis autē legā il-
 lū versiculum. Qui tollit ab amico
 aniam: timorē dñi derelinquit. **E**t
 illud. Omēs necessarij mei: recesserūt
 a me. **I**llud quoq;: Qui iuxta
 me erat de longe steterūt: et vim fa-

ciabant. qui querebāt oīam meam.

Ad dñm papam innocentū. vnde
 sup̄a. **E**pistola. **C**lxviij.

Dignatio vestra fecit me famili-
 arē: familiaritas p̄sumptorē.
Absit solita cordi vō benignitas:
 ne forte p̄sumptio pariat indignati-
 onē. Audite tñ patienter nō solū qd
 egerim. s; et cur egerim: si forte cau-
 sa factū possit vel aliquaten9 excusa-
 re. Ausus sū retinere clericos longo-
 nēses. qui vocati erant: cōposita tñ
 pace inter eos. ipisq; p̄suasione stare
 deinceps faciēda electione. in bñpla-
 cito vestro. et cōsilio bonorū: sicut in
 lris eorū continetur. **E**rat autē p̄ne-
 cessariū eos hac vice remanere. p̄p-
 ter eas et possessiones ecclie que date
 sūt p̄de et direptioni: dū non est qui
 custodiat aut defendat. Itaq; p̄sonis
 que non sint suspecte. que non que-
 rant que sua sūt. sed que ihesu xpī.
 iniungatur si placet cura eligendi q̄
 deo placeat: et finem tandem acci-
 piat ecclie iam diuturna et mise-
 randa vexatio. **R**eliqua vero dicen-
 da amissimus domno herberto abba-
 ti sancti stephani diuionensis: et ar-
 chidiacono lingonensi. socijsq; eo-
 rum. **A**diamus etiam vt archidia-
 conum lingonensem. et bonum ami-
 cum eiusdem ecclie p̄sbyterum.
 quoniam fideles in causa dei extite-
 runt: eos et res eorum in defensio-
 ne vestra recipiat. **D**ignus est enī
 operarius mercede sua.

Ad ludouicū iuniorē regem
 francorū. vnde sup̄a.

Epistola. **C**lxix.

In totis orbis aduersum me co-
iuraret ut appiam moliter ad-
uersus regiam maiestatem: ego tamen de-
um timere et ordinatum ab eo regem
offendere temere non audent. Nec e-
nim ignoro ubi legerim Qui potestati
resistit: dei ordinationi resistit. **Sed**
nec me latet quod omni christiano: quod mee
patrie professioni metiri contrarium sit.
Veritate dico non metior quod longa
nisi de potestate nostra factum est propter spem
propter intentionem episcoporum: et mea factum est.
Sed est quod nolentium quodammodo ex-
torquet assensum: et suo arbitrio etiam
aduersas hominum voluntates potest vult
subseruire compellit. **Quoniam** ego enim peri-
culum quod michi timui: illi eque non
metuerem: quem diligo tanquam meipsum.
Quoniam ego illorum consortium non horrerem
quod alligant onera grauiora et imposita-
bilia: et imponent humeris hominum: digi-
to autem suo nolunt ea mouere. **Factum**
est tamen quod factum est: contra vos nichil:
contra me plurimum. **Michi** baculum im-
becillitatis mee subtrahitur: michi
lumen oculorum meorum ereptum est: mi-
chi absissum dextrum brachium meum.
Omnia excelsa ista et fluctus istius super
me transierunt. **In me transierunt ire**.
Michi euadendi nulla ex parte patet
via. **Vnde** onera fugior: inde subeo i-
uitus et ingratum. **Durum** michi senti-
o contra stimulum calcitrare. **Tolera-**
bilis fortasse spontaneo quod nolenti
et renuenti fuisset: sed si quid virum
in me est: nonne id facilius meis quam
alienis humeris exercere? **Sed** ac-
quiesco aliter disponere: cum quo uti
quod aut iudicio: aut viribus contendere:
nec tantum michi omnino nec possibile

est. **Sed** nec regi. **Hi**que terribilis
est etiam apud reges terre. **Horredum**
est iacere in manibus dei viventis: etiam
tibi o rex. **Quod** quod molestis auribus au-
diemus: et traria: tamen bonis principibus
vestris. **Quod** quod amarior ecclesie merore:
post tanta prelibata gaudia: si frustra
quod absit contigerit tamen iocunda spe sin-
gularis clipei sui vire indolis: sicut
hactenus est experta. **Hec** corruit vir-
go remensis ecclesia: non est quod subleuet
eam. **Corruit** et ligonensis: non est qui
porrigat manum. **Auertat** diuina de-
metia a corde: et consilio videri: super do-
lore neminem adicere amulare tristitiam su-
per tristitiam. **Quis** in tribuat mori ne-
videam regem bone opinionis: sed spiritus
melioris conari dei consilio obuiare:
irritare aduersus semetipsum summi iu-
dicii iram: pedes patris orphanorum
modum facere lacrimis afflictorum:
pulsare celos clamoribus pauperum:
sanctorum precibus: iustisque querimo-
niis carissime spose christi: quod est ecclesia
dei viventis? **Absit absit.** **Meliora**
speramus: expectamus iocundiora.
Non obliuiscetur miseri deus: nec
continebit in ira sua misericordias
suas. **Non** contristabit per illum: et de
illo ecclesia sua: per quem et de quo in-
tatis iam letificauit. **Quem** suo mi-
nere contulit sua longanimitate ser-
uabit: et si quid aliter sapitis: et hoc
ipsum vobis reuelabit. **Et** erudiet cor-
de in sapientia. **Hoc** optamus: hoc
oramus die ac nocte. **Hoc** sentire de
vobis: hoc de nostris. **Non** infan-
getur veritas hec in nobis: non imi-
netur honor regis: regni utilitas
per nos. **Gratias** autem agimus

vestre demerite. p benigno rñso qđ
a vestra dignatioe metuim9 Verū
tū dilatio terret nos. qđ videm9 ter
ram datā pde et direptioni Terra
vza est: 2 i hoc plane cognoscim9
2 dolemus de deus regni vestra qđ
vos iure abhorere mādastis. si non
fuerit qđ defendat. Nā i quo alio re
gia maiestas rēe in eo qđ factū est
iminuta dicatur? Electio rite cele
brata est: elect9 fidelis ē. Nō autē
esset fidelis: si vza 2 nō p vos ha
bere vellet. Necdū ad vza manū ex
cedit. necdū ciuitate vestra ingressus
est. necdū p29 se intromisit de ali
quor: qđ inuitatio cleri 2 populi 2
oppressoꝝ afflictio. 2 vota honorū
id ab eo vehemētissime flagitant
Que cū ita sint. op9 est vt videtis
maturatioe cōsiliij: nō min9 vestra
honorū qđ nrē nātati Et nisi p pū
tes nūāos expānti ppo qđ vester ē
serenitas vza p voto rñderit. mul
toꝝ religiosoz aduersū vos qđ nā
expedit. deuota vob nūc vorda tur
habitis: 2 regalib9 vestris ipsis qđ
ad ecclesiam ptnēt. nō puū vt ve
temur in cōmodū acq̄retis
Ad dñm papā innocētiū p falco
ne lugdunēsi archiepō

Eplā. C lxx.

Qui in alioꝝ negocijs toties
exauditus sū: puto in pprio
nō p̄fūdar Ego dñe mi in causam
archiepī mei mra dūco: vtpote mē
brum qđ nūl a se ducat alienū qđ
capitis sit Qđ tñ non dicarē si hō
ip̄e sibi assumpsisset honorem: 2 nō
magis a deo vocat9 t̄q̄ aaron Nec
enī ab alio estimaueri factū. qđ vo

ta tot hoīm tam faale cōueniūt i
eū: vt nō dico cōtradictio s; nec cū
tatio vlla fuerit Et merito Est qđ
pe illustris. nō min9 mētis genero
sitate qđ s̄guinis: ē scia. est vite ho
nestate Deniq; fame ei9 integritas
nec iūniā qđem dente veref Qđ er
go de tali 2 tali mō factū ē. dignū
pfecto est vt fauor aplie gr̄e p̄seq̄
et hōis plenitudine qđ sola drest
gaudia plebis sue cōsucta benigni
tate p̄mmo debita liberalitate accu
mulet Hoc vniūsa ecclia instatissia
supplicatioe deposcit: hoc puer vest
solita p̄suptioe efflagitat

Ad eundē in psona gotefridi lin
gonensis epī.

Eplā C lxxi

Inter crebra mala qđ hīs die
bus i ecclis videtur accidē oc
casioe electionū. dñs de celo p̄sper
it sup nrēm nrāz lugdunēse eccliaz
qđ de cēti pie mēorie petro archie
p̄scopo. vniū optimū falconē de ca
nū in omī pace substituit Peto dñe
vt qđ a suis cōcordit est elect9. vti
lit p̄mot9. vite cōsecrat9: a vobis
honoris sui officijq; plenitudinem
cōsequatur Qđ utiq; audere me fa
ci non meriti p̄scia sed debiti De
biti dico nō solum quo id a me illa
ecclesia iure metropolitico exigit: s;
quia in hoc positus sum vt testimo
niū phibeam veritati.

Ad ep̄m falconem

Eplā C lxxij

Scripsim9 ad dñm papā dñs
ep̄s 2 ego p vob. put opoz
tere putauim9: 2 habetis exemplar

lraam **H**abem⁹ autem in volunta
te in eternū nō deficere vobis p vi
tibus. ppter bonū quod de vobis cō
fidim⁹ **V**estra autē interest facere vt
nō pfundamur sic confidentes **D**e
cetero si iueni grām i oculis vris:
itelligite sup egenos et paupes. il
los qui sūt apud bñdictionem dei.
Quod enim vñ ex illis feceritis: mi
chi pmo xpo facietis **N**ā et paupe
res sūt: ⁊ habitāt inter pauperes.
Hoc pāpue obsecram⁹ vt sauinia
tēses monachos phibeatis ab isel
tatione eoz: qm calūpniatur eos
iuste vt putam⁹ **A**ut si se cōfidunt
habere iusticiam: iudicate iter illos
Fili⁹ noster abbas alberic⁹ ⁊ si suis
meritis cōmendabilior: nūc tñ pā
bus vobis vt cōmendatior sit obse
cramus **T**enere qppe diligo eum
tanq̃ mater vñcū filiū: ⁊ diliget
eum q diligit me **D**eniq; in eo ex
periar si me curatis **Q**uo enī lōge
a me positus est: eo magis necessari
am habet paternam vestram conso
lationem.

Ad canonicos lugdunēses de a
ceptione sancte marie

Epistola. Cxxiiij.

Iter ecclias gallie qstat pro
fecto lugdunēsem hacten⁹ p
minuisse: sicut dignitate sedis. sic
honestis studijs ⁊ laudabilib⁹ insti
tutis **U**bi etenim eque viguit disci
pline censura: mox grauitas. ma
turtas consilioz. auctoritatis pon
dus: antq̃tatis insigne? **P**resertim
in officijs ecclasticis haut facile vn
q̃ repetitis visa est nouita tib⁹ acq̃

escere. nec se aliqn iuuenili passa est
de colorari leuitate. ecclia plena in
dicij **V**n miramur satis qd visum
fuerit hoc tempe quibusdā vestrum
voluisse mutare colorē optimū: no
uā inducendo celebritatē quā ritus
ecclie nescit. nō pbat ratio. nō cō
mēdat ātīqua traditio **N**ūquid pa
tribus doctiores aut deuotiores su
mus? **P**ericulose psumim⁹: qd qd
ipsoz in talib⁹ pzūctis pzteruuit
Nec vero id tale est. qd nisi pteritū
dū fuerit. patrū querit diligentiam
p̃terisse **A**t valde hōzāda est in q̃s ē
mater dñi **B**n amones: s; honoz
regine iudiciū diligit **V**irgo regia
falso nō eget honore: verū cumula
ta honoz. titulis. i fulis dignitatib⁹
Honora sane itegritatē carnis: vi
te sātitatē **M**irare fecūditatē in vir
gine: plem venerare diuinā **E**xcol
le nesciente vel in sapiendo cōcupis
centiā. vel in pariendo dolorē **P**redi
ca reuerendā āgelis: desideratā gen
tib⁹: pzīarchis prophētisq; prog
nitā: electā ex oib⁹: p̃latam oi
bus **M**agnifica grē inuētiem: me
diatricē salutis. restauratricē seculo
rū **E**xalta deniq; exaltatā sup cho
ros āgeloz ad celestia regna **H**ec
michi de illa cātat ecclia: et me ea
dem docuit decantare **E**go vero qd
ab illa accepi. secū⁹ ⁊ tenco et tra
do: qd nō scrupulosius fateor admi
serim **A**ccepi sane ab ecclia illum
diem cū sūma veneratione recolē
dū: quo assumpta de seculo nequā
celis quoq; itulit celeberrimoz fel
ta gaudioz **S**ed ⁊ ortū virginis
didici. nichilominus in ecclia ⁊ ab

109
eā idubitatē hē sē atq; festiuit
firmissime cū eā senties in vtero
eā accepisse vt sancta prodiret. **E**t
de iheremia siquidē lego. qd prius
q̄ de ventre exiret sanctificatus sit.
Et de iohanne baptista nō secus sen
tio / qui ex vtero dñm in vtero sen
sit. **V**ideris eā tu. an et de scto da
uid idipz liceat opinari p eo qd di
cebat deo. **I**n te ait cōfirmatus sum
ex vtero / de ventre mris mee tu es
protector me9. **I**te **D**e ventre mris
mee deus me9 es tu. ne discesseris
a me. **Q**uia iheremie quidē sic dictū
est. **P**rius q̄ te formāre in vtero no
ui te. et anteq̄ exires te vulua sanc
tificauit te. **E**t pulchre inter figura
tionē in vtero. et parturitionē ex v
tero diuinū distingit oraculū / vt illā
tantū precognitā. istā et sanctitatē
munere preconatam ostenderet. ne
quis prophete prerogatiuā de sola
prescientia seu predestinatione pu
tauerit estimandā. **E**sto tamen vt
hoc de iheremia concedam9. **Q**uid
respondebitur de iohanne baptista.
quē angel9 prenūciāuit spiritu sctō
repletū in adhuc in vtero matrē
sue. **P**ropterea hoc ad predestinatio
nem prescientiā ne referri posse non
arbitror. **V**erba nēpe angeli sicut
ipse predixit completa absq; dubio
fuit in tempore suo. et quē locutus
est spiritu sancto replendū. non est
phas credere nō repletū idq; loco et
tpe quo predixit. **C**ertissime autē
sanctus spiritus quē repleuit sancti
ficauit. **C**eterū quaten9 aduersus
originale peccatū hec ipa sanctifica
tio valuerit. siue pro isto siue pro il

lo propheta. vel si quis alius simili
punctus gratia fuit non temere dix
erim. **S**anctificatio tamen non du
bitauerū dicere quos deus sanctifica
uit. et cū eadē sanctificatione pdisse
ex vtero. quā acceperunt in vtero.
nec reatū quē in cōceptione traxerūt
valuisse vllatenus horz natali iam
donatā prepedire seu peripere bene
dictionē. **A**ttamē quis dicat spiritū
sancto repletū. manere adhuc filiū
nichilomin9 ire. et si mozi in vtero
contigisset. cū hac plenitudine spi
ritus penas luiturū dampnationis.
Durum est. **M**inime tamen ausim
hinc quippiā mea sententia diffinire.
Sed quicquid de hoc sit. merito
ecclesia que ceteroz non natiuitatē
sed mortē sanctorū iudicat. et predi
cat preciosa. singulari quādā excep
tione festis prefert gaudijs. vene
raturq; illius natalem de quo nun
tiantē āgelo singulariter legit. **E**t
multi in natiuitate eius gaudebūt.
Cur enī non sit illius exitus sanc
tus. ac proinde festiui9 et letus qui
potuit exultare et in vtero. **Q**uod
itaq; vel paucis mortaliū constat fu
isse collatū. phas certe non est suspi
care tante virginī esse negatū. per
quā omnis mortalitas emerfit ad
vitam. **F**uit proculdubio et mat̄ da
mini ante sancta q̄ nata. nec falli
tur omnino sancta ecclesia. sanctū
reputans ipsius natiuitatis diem.
et omni anno cum exultatione vni
uerse terre votiuā celebritate susci
piens. **E**go puto quod et copiosior
sanctificationis benedictio in eā descē
derit que ipi9 non solū sanctificaret

ortu. Et et vita ab omni teinceps pccō
custodiret imune qd nemi alteri in
notis qd mulierz credidit ee donatū
Decuit nimirū reginā virginū sin
gularis priuilegio sctitatis absq
omni peccato ducere vitā/que dum
pccō mortisq; pareret pemptorē mu
nus vite et iusticie oībus optineret.
Hūc igitur ortū/qm imensa pro
diens ex utero sctitas sctū fecit il
lum **Q**uid adhuc addendū hīs pu
tam honoribz? **U**t honoretur inq
unt et cōceptus/q honorandū pūit
partū/qm si ille nō pccēssisset/nec is
te esset qui honoratur. **Q**uid si ali
us ppter eandē causā etiā utiq; pa
rēt ei9 festos honores asserat desere
dos? **B**ed de auis et pavis idipm
possi pro sili causa qlibet flagitare.
et sic tēderetur in infinitū. et festoz nō
esset numer9 **P**atrie est. non exili9
frequentia hec gaudioz. et numero
sitas festiuitatū. aues decet nō exu
les. **B**ed pferē scriptū superne de
aiūt reuelatiōis/qsi et quis nō que
at scriptū eque pducere. in quo vir
go videatur idipm mātare. et de pa
rentibz suis. iuxta dñi mandatū dice
tis **H**onora pzem tuū/et mrem tuā
Ipē michi facile psuadeo scriptis ta
libus nō moueri/qbus nec ratio sup
peditare/nec certa inuenitur fauere
auctoritas. **N**ā quid cōsequētie ha
bet/ut qm sctū pccēssit natalē cō
ceptus/pterea reputetur et ipē sct
tus. **N**ūquid quē pccēssit eum fe
cit et sctū? **Q**uia si pccēssit ut
esset. non tamen ut scūs esset. **U**n
de eteni illa ipsi sctitas/ quā secu
turo transmitteret? **A**n non potius

quia pccēssit absq sctitate cōcep
tus oportuit nimirū sanctificare con
ceptū/ ut sanctus sequeretur iā par
tus? **A**n forte mutuat9 sit sctita
tem a posteriore prior? **P**otuit sane
illa que in iā concepta facta est sanc
tificatio ad ipm qui sequebatur tra
sire natalē/redire vero retro sū ad
ceptū qui pccēsserat iam oīno nō po
tuit. **U**n ergo cōceptiōis sctitas?
An dicitur scificatione pccēta/qte
nus iā scā pccetur ac per hoc scūs
fuerit et cōceptus/quēadmodū scti
ficata iā in utero dicitur. ut sctus
cōsequeretur et ortus? **B**ed non va
luit an sancta esse qd esse. **N**iquidē
non erat anq cōciperetur. **A**n forte
int' amplexus maritales sctitas
seipsi conceptioni inmiscuit/ut simul
et sanctificata fuerit et concepta?
De hoc quidē admittit ratio. **Q**uō
namq; aut sctitas absq spū sct
tificante/aut sancto spū scti societas
cū peccato fuit/aut certe pccm quō
non fuit/ubi libido non de fuit? **N**i
si forte quis dicat de spū scō eam. et
nō de viro cōceptā fuisse. **P**z id hac
ten9 iauditū lego deniq; spū sctū
tū in eam/non cū ea venisse. dicte
angelo. **S**pū sctus supueniet
in te. **Q**uia si licet loqui qd ecclesia
sentit. et verum ipsa sentit. dico glo
riosam de spū scti conceptā fuisse/
non autē conceptā fuisse. dico pe
perisse virginem. non tamen et par
tam a virgine. **A**lioquin ubi erat
prerogatiua matrē domini/qua sin
gulariter creditur exultare et mune
re prole. et integritate carnis. si tā
tundem de deris et matri ipsius?

Non est hoc virginē honorare: sed
 virginis honore detrahere. **N**i igitur
 an pceptū sui scificari nime potuit
 qm nō erat. s; nec in ipso qte cōcep
 tu ppe pām qd ierat: restat ut post
 pceptū in utero iā existēs scificatio
 nē accepisse credatur: q exdufo pāo
 scām fecit natiuitatē nō tū 7 pcep
 tionē. **H**obzē et si quib9 vel pauc9
 filioz hoīm datū ē cū scitate nasci:
 nō tū et cōcipi: ut vni sane seruare
 ē scī progatiua pcept9. qui oēs scī
 ficaret: solusq; absq; pāo veniēs.
 purgationē faceret pāoz. **V**oluit
 itaq; dñs ihus de spū scō cōcept9
 qz sol9 7 ate cōceptū sanct9. **Q**uo ex
 cepto de ceteris vniuersos respiciat ex
 actā natos. qd vn9 huius de semet
 ipso ac veraciter qstet: i iniquitatib9
 inqens cōcept9 sū. 7 in pāis pcepit
 me mater mea. **C**ū hec ita se habe
 ant: q nā iam erit festiue rā cōcep
 tionis? **Q**uo pacto in quā aut scīs
 afferet pcept9. q de spū scō non est
 ne dicam de pāo est. aut fest9 habe
 bitur qz nime scīs est? **L**ibet glo
 riosa hō honorē carebit. quo vel pre
 catū hōzari vel falsa indua videtur
 scitas. **A**lioqn nulla ei cōne place
 bit peca ecclie nra psumpta nouitas
 nē temeritatis. soroz supstitiois. fi
 lia leuitatis. **N**ā si sic videbat. cōsu
 lēda erat prius aplice sedis auctori
 tas: 7 nō ita pāpitater atq; incon
 sulte pauc9 sequenda simplicitas
 impioz. **E**t ante qdem apud ali
 quos errorē ppetrā. s; dissimulabā
 prens deuotioni. q de simplici roz
 de 7 amore vginis veniebat. **V**e
 nū apud sapientes. atq; in famosa

nobiliq; ecclia. 7 an9 specialiter fili
 us sum. supstitioē dephensa. nesci
 o an sine graui offēsa. etiā vestri oī
 um dissimulare potuerā. **Q**ue autē
 dixi. absq; pzeiudicio sane dā sint.
 sanius sapientis. **R**omane pzefer
 tim ecclie auctoritati atq; exami
 ni totum hoc sicut et cetera que e
 iusmodi sunt vniuersa referuo. **I**p
 sius sit si quid aliter sapio. parat9
 iudicio emendare.

Ad pziarcham iherosolimoz
Epistola **C**xxxiij.

Patriarchalibus scriptis se
 pius visitatus ingratus iā
 videbor si non rescripsero.
At si saluto eum q me salutauit?
 quid amplius feci? **T**u enim me
 pzeuenisti in benedictionibus dul
 cedinis: tu me pzioc dignatus es
 tuis transmarinis epistolis visita
 re: tu michi pziomas humilitatis
 caritatisq; pzeipuisi ptes. **Q**uid
 condignum iam referam? **N**ichil
 michi deniq; reliquisti quod pari
 qucam rependere vice: qui etiam
 de thezouro seculozum michi ipae
 tite curasti: id est de ligno domini.
Quid tamen? **D**ebeo ne omitte
 re quod possum: quoniam quod de
 beo minime possum? **A**ffectum sal
 tem voluntatemq; aperio: rescribē
 do dumtaxat atq; resalutando. qd
 solum interim per tot vtiq; spacia
 terre 7 maris licet. **O**stendam autē
 si vnq; accepero temp9. me nequa
 q diligere verbo siue lingua. sed o
 pere 7 veritate. **S**uper milites tem

plū que so ponite oculos vestros: et
tā pietatis viscera tā strēnuo ce-
desie ppugnatozib9 apite. Hoc si q̄
de acceptū erit deo et gratū hoīb9:
si fouens eos q̄ suas aīas p̄ frīb9
posuerūt. De loco at̄ ad quē nos in-
uitatis frater andreas dicet vobis
volūtatē nostram.

Ad dñm papā innocentū ex pte
alberonis treuerēsis archiepi.

Ep̄la Cxxv

Uolūtas cordis mei et desi-
deriū satis inq̄tū ad audi-
et vidēdi desideratā beatitu-
dinis v̄re p̄ntiā. et cognoscēdi cer-
tius q̄ arca vos sūt: rursūq̄ q̄liter
se habeāt nrā vob̄ viāssim diligēt9
intimādi: iādudū itineris me amo-
net atq̄ indefinēter sollicitat. Cete-
rū terre ac diei malicia et p̄ter istan-
tiam nrā cotidiana etiam nōnulla
v̄re nr̄itatis causa ipedit9. voto fa-
cere satē nō potui v̄s adhuc sed nec
dū possū. V̄s q̄d? Sanū iustūq̄ p̄-
positū nūq̄d omittēdū ex toto fuit.
q̄ ex toto adimpleū nō potuit? Fu-
it ergo p̄siliū p̄ hūc venerabilē. h̄-
tullensē eccl̄ie archidyaconū. intrā
salte aliquatenus p̄solari. p̄ceptū iā
olim desiderū atq̄q̄ releuare quā-
patior. Nec enim fidelior. studiosior
cautiorve illo ad manū esse potuit.
siue in p̄ferēdo ad vos q̄ nos illi in-
iūgim9. siue in referēdo ad nos si q̄
v̄re dignationi placuerit remādere.
Itaq̄ de b̄n̄plaata v̄ro. de statu ci-
uit̄ ac v̄re sospitate p̄sonē. et si quid
blandi9 cura secūdi9 a dei demētī

a. tenens forte spirauerit ecclesie ad-
uersus salmationē p̄cāte sed ineffi-
cātem cabiem de sudā: de h̄is om-
nib9 plenū instrui cupim9 et suppli-
cam9. Porro nostram circa monta-
nā eccl̄iam tam ī nrō q̄ in fr̄atrum
regno noueritis forte in fide: passi-
cā in v̄ritate. deuotā ī vestra obedi-
entia. p̄mptā ad secūtiā. Nequa q̄
nos beneuētī nō capue nō ipsi9 ro-
me terret deo sic iudicāte amissio:
sciētes eccl̄ie statū nō armis estima-
ri s̄ meritis. Ipsi9 q̄ppe nō alterius
agnosamus voces illas in psalmo.
Di p̄siliāne aduersū me castra: nō
timebit cor meū. Di consurgat ad-
uersum me plū: in hoc ego spera-
bo. Propterea et nos q̄ de eccl̄ia su-
mus. non timebim9 dū turbabitur
terra: et trāsserētur montes in cor-
mans. Gloriet̄ tyrān9 sicut9 q̄tū
pule. gloriet̄ in malicia q̄ potes-
est in iniquitate: nostra autem vir-
tus in infirmitate p̄ficiat̄. Ecclesia
quando infirmatur: pauli magiste-
rio didiat esse potentior. Didiat et
e regione et a salomone q̄ p̄spici-
tas stultoz occidit eos. Didiat et
stultū firma radice cum vident. sta-
tim maledicē pulcritudini ei9. Itē
cū sancto dauid sese in vtroq̄ conso-
latur: et hostium videlicet casu et
liberatione sui. At siquidem. Nū
in arribus et h̄i in equis. nos autē
in nomine domini dei nostri inuocabi-
m9. Ipsi obligati sunt et ceciderunt.
nos autem surreximus et erecti su-
mus. Nec pauca vobis consolādi
gracia. de quib9 certus fui fideli at-
testatione uitamandū esse putauī.

ad releuandam vel ex aliqua parte
eam que vestra viscera incessanter
affligit sollicitudo omnium ecclesiarum
Hoc quoque addo dominus regem deo esse
fortitate feruere et accingi ad liberati
onem ecclesie: et pare sibi exercitum mul
tum nimis. Nos quoque fideliter ad
hoc ipsum pro viribus laborare: et
exhortari et sollicitare quod possumus:
et cum tempore aduenerit non expensis
non persone proprie paraturum.

Ad eundem in persona eiusdem.

Epistola C lxxvi

Non quid petiui episcopatum a domino
meo? Et si forte cathedram af
fectavi: sed non treuerensem. Sacerdotium
quippe domum exasperante: populique
dure ceruicis. Odera illos quod spiritus in
fere discordie iaculassent: ecclesie resis
tentes. Pro quo si quos labores quicquam
sustinui non me piget: sed hunc inde
stuctum nec speravi nec volui. Labo
raui sustinens: liberos quidem sed non hac
spe premij. Duram puincia nocturnis pec
catis meis exigentibus. Inter cetera que
bui angore suffraganeos accepi iuue
nes et nobiles. Adiutores esse debe
rent: et utinam non aduersaretur. Pro
supse deo: per alium malo ut innotescat
vobis mores eorum et studia. Si nescitis
Deum enim ius fas honestas religio in nostris
episcopatibus perierunt. Malum
quod pro debito officio dissimulare non
audeo. Breuiter simpliciterque i tima
ui. ut quod non placet prouidentie vestre per
me corrigi per me saltem vobis que cor
rigere potestis innotescat: ne oino
modum videar portare nomen archie
piscopi. Et michi quidem melius esset
non ascendisse: quam sic descendere cum vi

boze. Pro de me que cura? Non quod
dignus sum patiari: tanquam male o
perans. Dim certe obprobrio causa
meis. sua spe nimirum frustratis.
qua de me ut sibi me posse vellent
ceperat: dum conperiat ecclesie sue per me
magis imminui dignitatem: cuius per
me etiam antiqua dampna restitui pos
se putauerant. Nec omnia sustineo. et
non libenter certe patient. Ne unquam
videar recalcitrare obedientie: pro
qua etiam dare animam si necesse sit de
bere me fateor. Verum hoc sollicitu
dinem vestram attendere velim: creati
onis iniuriam respicere ad creaturam et
vires que michi subtrahitis. vobis
minuitis: et acceptum meum. et deiectionem
meam reducat in vos. Multa habeo
conqueri vobis de vobis. Sed reseruo
ea pandenda nuncio: que noui ad hoc
satis industria et fideles. Dignifi
co etiam vobis sustinere nos periculum
in falsis fratribus. Legati quippe scis
maticorum intrant. et exeunt ad quoscumque
de nostris liberis qui solebant. et ver
ba tyranni sicali familiariter admi
tuntur.

**Ad dominum papam inno
centium. Epistola C lxxvii**

Antissimo patri inno
centio summo pontifici: suus
et quod suus. Fidenter lo
quor: quia fideliter amo. Nec enim
sincerus est amor: ubi dubietatis
scrupulus. suspicionis fecem retinet.
Circumstantia domini treuerensis non est
eius solius. sed totius multorum: eorum
que precipue qui sinceriori affectu vos
diligunt. Vox una omnium que fideles a
pud vos cura populi presunt: iusticia in
ecclesia de prece annullari ecclesie dantes.

episcopalem omnino vilescere auctoritatem. dum nemo episcoporum in promptu habeat blasphemias dei. nulli liceat illiata queruis ne in propria quidem parrochia castigare. **C**ausa referunt in vos curiamque romanam. Recte gesta ab ipsis ut aiunt destruitis / iuste destructa statuitis. Quique flagitiosi et perversi de populo siue de clero / aut etiam ex monasterijs pulsati currunt ad vos. redeuntes iactant et gestiunt se optinuisset tutores / quos magis ultiores se fuisse debuerant. An non gladii phineas permittissime atque iustissime educat furcat ad condemnandum incestuosum concubitum drogogis et milis. **H**ec confusus atque retusus abiit retrosum. scuto nimirum apostolice defensionis opposito. **P**roch pudor / quod tachunos res ista mouet et mouet ecclesie inimicis. eisque etiam ipsi / quorum fortasse metui aut fauore a recto tramite abducti sumus. **A**micia perfidetur. fidelibus insultatur. episcopi ubique in obprobrium veniunt et contemptum / quorum dum recta iudicia contempnunt vestre quoque plurimum derogant auctoritati. **I**psi sunt enim qui honorem vestrum zelant / qui vestra pro pace et exaltatione laborant. fideliter quidem / sed vereor ne inefficaciter. **Q**uid vobis vires minuitis. quid robur vestrum deprimatis? Quousque reconditis arma fidelia militancia vobis. humilatis cornua erecta vestre virtutis et salutis? **P**lorans plorat desolationem suam apud tullum ecclesia sancti genulsi. nec est qui consoletur eam. **Q**uis enim se opponat brachio exalto. torrentis impetui

summe arbitrio potestatis? **E**andem se sustinere beatus paulus violentiam apud viridunum conqueritur. archiepiscopo iam non valente eum defendere ab insania monachorum. quippe apostolicis sustentationibus amplius confortata. quasi non satis per se insanierit. **Q**uid queso noue rationis tandem inuentum est. ut quod semel bone fame et vite canonice vestra fuerat prouida et necessaria dispensatione concessum. secundo confirmatum. tertio ut aiunt roboratum. rursum veniat in ius. reuocetur in discussionem? **P**iquidem et duo illa supra memorata per vos nichilominus sanata. per vos et conuulsa dicuntur. **T**alibus hostijs non promeretur deus. heu non placatur ira. non conciliatur gratia. non prouocatur misericordia. **P**ro hijs atque similibus necdum auertitur furor domini. sed adhuc brachium eius extensum. et virga illa apud iheremiam vigilans super peccata nostra. **E**t quatenus icatus est deus scismatis. sed catholicis nequaquam propitius. **E**ccllesia quoque metensis graui quod vobis bene compertum est episcopi et clericorum contentione perditatur. **P**ro quo quid de cernere vobis placuit. vos satis. sed pax nondum est nec proxime futura speratur. **E**go ut quod super hijs mee visum est paruitati non taceam. et hoc et duo illa alia tullenense dico ac verdunense terminanda negotia securius metropolitano atque convenientius posse committi putarim. qui et omnia nouit et in

multis probat⁹ ecclie testimonio fide-
lis inuētus est. Alioquin videte qd
illis epatibus faciatis metesi scilicet
atq; tullensi: quia vt verū fatear vi-
detur esse absq; epis. Et vtnā absq;
tyrānis. Tales cū defensantur sus-
tentantur honorantur fouentur: mira-
tur nimirū et scandalizatur multū: q
illa in morib9 et vita eoz certissime
sciunt que magis essent non dico in
epis sed etiā in quibuscūq; seculari-
bus dāpnanda penit⁹ et execranda.
Que quidē et me scribē puduit. nec
vos decesset audire. Esto q; nemine
accusante nā possunt deponi: nūqd
tamē qd passim accusat fama. apli
et sedis essent familiaritate speciali
donandi. vel apli9 exaltandi. Quo-
nā enī merito sue vel sacerdotalis sci-
tatis. vel epalis honestatis optinu-
it metensis: vt et electio facta a ca-
nonicis. ad nutū eius vna cū ecclie li-
bertate cassetur. et pmiari9 ad cōsili-
um ei9 contra illi9 ecclie pūlegia eli-
gatur. Quis9 honestus si vestre
placuisse discretionis homo maiori
dign9 honore debito pproprioq; non
puaretur. Treuerensem dico: quē et
ab hoc et a ceter9 diocesis sue termi-
nandis negocijs quasi suspectū aut
min9 exptū. non sine murmure mul-
toz deū timentū exclusistis. Credi-
te fideli vestro: quia pūniat illi quā-
tum cōperi omnino nō expedit. Hec
scribens psumptionis metuere no-
tam. si nescire cui et nescire q scribā.
Ned noui ingenitā mansuetudinē
vestrā: noui et me notū vobis. et af-
fectū quo hec audet apud vos. dul-
cissime atq; amatissime pater. Item

de treuerensi. vt sciatis qualiter nū-
ciū ei9 suscipi oporteat. Vba q; por-
tat: dico vobis q; magnū locum te-
net in regno illo vobis et ecclie dei.
homo fidelis et constans et nullaten9
maluolis et subuersorib9 assensum
pbens: a quib9 nō deest ei frequēs
et satis iportuna temptatio. nec dee-
rit insultatio. si quomin9 a vobis cū
exaudiri cōtigerit. Nūquam in fine et
medare nolui: s; satis eū sue honesta-
tis comendat merita. pāpueq; a-
mor specialis et fidelis deuotio. qua
ipm vobis firmiter iherere si nō cre-
deret: neq; p eū tam familiaria scri-
bere. **Ad eundē p eodem.**

Epistola Cxxviij

Quomō malicia vincat sapientiā
ad. Nosti pie dñe. nosti treue-
rensem archiepū. Nāo quia nosti.
Nosti et illū scī maximini non scī
abbatē. Puto quia nō nosti. Quis
dignior honore. illo priori. Hic ne-
mo cōfusione dignior isto sequenti.
Et tamē iste honoratus est. ille ob-
probrio dat9. Quid peccauit archi-
ep9. Preterea ecclie sue reuocauit:
captiua eccliam de manu laica libe-
rauit. Nūquid p bono redditur ma-
lū. et odiū pro dilectione. Hic que-
so hic euigilet ocul9 pietatē: et scio-
tis paulisper occupationib9 cōside-
ret quātum subreptū sit ei: vt talis
qualē pudet dicere. talē qualem tū
ipse nosti faciat obprobriū vicinis
suis. inimicis tuis. Pūissime patē af-
fectus filialis loquitur. Hucusq; con-
soluimus misero: et miserabili ar-
chiepiscopo. Verum ex hoc iam si

nō fuerit emendatū. dolor cordis nū
et cōpassio ex itūis medullis tota
transibit ad illū p quē potuit emē
dari. Sūt et alie lesiōes p̄fati vīr
q̄cū ei alleuaueritis. vob̄ p̄audu
bio laborabitis. Quicq̄d dulassimi
dñi mei nomen de colorat cor meū
exornat

Ad eundem

Ep̄la C lxxix

Iterum supplicatio itetū p̄
ces. ⁊ de ceteris repetite non
desinēt. Bonā causā habe
mus et equū iudicē q̄ non cūctabit
euaquare qd̄ subreptū est. cū appare
bit qd̄ verū est. nec poterit inde redi
re q̄ voluit irridere. s̄ vt scriptū ē.
mētita ē inīqtas sibi. Nec solet ha
bere p̄apuū op̄lica sedes. vt nō pi
geat reuocare qd̄ a se forte de p̄hē
derit fraude eliatū nō veritate p̄me
ritum. Res plena eq̄tate ⁊ laude
digna vt de mēdacio nemo lucrē.
p̄sertim apud scām ⁊ sūmā sedem.
Nec sciens puer vester secrete suppli
cat p̄ treuerēs. ⁊ sic istat nō quasi
in incertū. Ego q̄ppe ego hoīs illi
nouū merita. causā infētionē. Prop
ter qd̄ horū monachi volūe cum la
pidare. Quia male meruit. S̄ si
deliter assitit. et multū seruauit. Ob
cause iniusticiā. Sed iniustū nemo nī
si iniustū causabit qd̄ de manu lay
ca vendicauit. p̄mo recuperauit sedi
ep̄ali monasteriū tanq̄ clauā de ma
nu herculis extorquēs i manu for
tiori. Ob p̄auitatem infētiois. Sed
piū est refozmare religionem in mo
nasterio quod ille intēdit. Assit dñs
cordi domini mei. ne iterum possit

ei subripi a monachis non tam vt
simulat appetitib9 libertatē q̄ fugi
tātibus disciplinam

Ad haymeriū cancellariū

Ep̄stola C lxxx.

S Vbis attendere velim ad bñ
ficiā q̄b9 me obzuitis itē erit
ac si ip̄etis sagittis festucę dimittē.
nisi q̄ hoc iocis vltēbit. illud dol9
f̄a factis p̄p̄ari oportet. Verū id
q̄dē multū est ad me. Nā vñ suffice
re paup̄ ⁊ modic9. Sed reb9 paup̄
⁊ vīrib9. nō volūtate. Equabo er
go bñficiā votis. q̄ factis nō possū.
Desiderijs diuers sūt affectib9 ha
būdo. Et certe ver9 bñficijs. āplius
nō requirit. Nā quō bñficijs q̄ non
⁊ beniuol9 sit. Porro beniuol9 nū
sibi carius ipsa estimat beniuolētia
q̄ et beniuol9 nōiatur ⁊ bñfici9 est.
Deniq; beniuolētia fruct9 est bene
fici9 nisi q̄s forte bñficiū putet. q̄
in spe seuerit aut timore dimiserit.
Sed q̄s non videat hoc relictum.
illud venditū. neutriū datū. Poz
teet aut bñficiū vt vere sit esse gra
tuitū. Panti itaq; rependi qd̄q̄ gra
tius ab accipiēte nō potest. q̄ si gra
tū habuerit. qd̄ gratis accepit. Et
hec beniuolētia creat de beniuolen
tia datis in aīo accipientis. bñficiū
q̄dē interueniēte. Hac me fateor lo
cupletē. hāc de corde pleno dignā
p̄fecto offero remunerationē mea
bñf̄ori. hāc deuoc9 imolo sacrifici
um laudis factori oīum pro salute
mei benefactoris

Ad heriū senonēsem archiep̄m

Ep̄la C lxxxi.

Pro multis ausus sum mul-
tātes scribere propter vos
et quod statueram non fa-
cere ob vestram odibilem duriciā :
sed caritas prevalebit. Volo vobis a-
micos vestros retinere. et nō digna-
mini : volo reconciliare inimicos. et nō
pati mini. Non vultis habere pacē.
Manibus ac pedib9 accersitis ves-
tram cōturbationem : s; cōfusionem
sed depositionē. Multiplicatis vob9
accusatores : defensores subtrahit9.
Exatatis in vos olim sopita disci-
mina : prouocatis aduersarios : pa-
tronos offēditis. Ubique apud vos
pro ratione volūtas : totum p im-
perio : nichil ex timore dei. Qui de
vobis non vident minima : nō cōque-
ritur amia. Quomō decessitis ho-
minē. non dico iudicio. non cōuictū
sed nec verbo cōuentum. Quātos
hoc verbum scandalizabit : quot ora
ad subsannandū. quot corda ad suc-
cendendum mouebit. Ita ne puta-
tis perisse iusticiam de toto orbe. si
aut de vzo corde : vt hō sic ablatū.
perdat archidiaconatum. Sed vos
forsitan plus amatis reddere. et p-
dere : qm grām de beneficio retinere.
Nolite queso nolite facere hāc rē :
quā qui audierint omēs mirabūtur
nemo laudabit. Nec vobis morda-
tius audaciusq; qm velletis audire. s;
non ad insipientiam vobis si velle-
tis corrigere.

Ad conradum regē romanorū.

Epistola C lxxxiij.

Scripta vestra et salutatio-
nes tā deuot9 suscipio : qm
modicus sū ad illa. Modi-

cus sum dixerū dignitate : s; non de-
uotione. Guericmonie regis. nostre
sunt : et maxime illa quā dignāter
exprimitis de inuasiōe iperij. Re-
gis de deus. regni diminutionē nū-
q; volui : volētes odit anima mea.
Legi quippe. Omnis aīa potestati
bus sublimioribus subdita sit. Et.
Qui potestati resistit : dei ordinatiōi
resistit. Quam tamen sniam cupio
vos et omnimodis moneo custodi-
re in exhibenda reuerētia summe et a-
postolice sedi. et bti petri vicario : si-
cut ipām vobis vultis ab vniuerso
seruari ipio. Sunt q nō putavi scri-
bēda : pns ea fortassis oportuni9 in-
timare. Ad dñm papā inoētū

Epistola C lxxxiij.

Fratre andrēā letū inuolūmē-
q; suscepim9. et leti nūciantē
de vestra inuolūmitate et glā : de pa-
ce et pspertate ecclie : de curie statu
florente et valēte. Postremo de grā
et beniuolētia : que nobis apud vos
pseuerat. Bene sua mīa de9 digna-
tus est facere nobiscū : facti sum9 le-
tantes. Verum. qd vobis de mie-
tendis ad vos fratrib9 placet diffi-
cile adimplebitur : psertim cū non
sit copia psonarū. que esse solebat.
Diquitē pter illos qui bini aut tri-
ni ad diuersa destinati sunt loca. tri-
a ex eis noua monasteria ex quo a
vobis discessimus integre ordinata
sūt : et adhuc restāt alia pprime ordi-
nāda. Curam9 tamē vndeāq; euo-
care qd vob mittam9 : cupientes p
oīa vestris obedire mandatis.

Ad eustachiū occupatōrē valēti-
ne sedis. Epistola C lxxxiij.

Uro illustri eustachio frat
E. Valde tibi vir illustris
sime. Et si non scribo: opta
tamen. Optare quis prohibet?
Affectui nec leges impant. nec prin
cipes dñantur. Liber est. et maxime
si spū duatur: qz ubi spūs. ibi liber
tas. Inde est sane ausus iste me
de pñti. quo ad tuā magnitudinem
psumo scribere tanq̃ aliq̃ magn9
fateor nec iussus a te. nec rogatus
nec inuitatus. Sed quid si caritas
iubet? Ali9 alit̃ fortassis accipiat?
ego virum nobilem qd̃ in me est in
vera caritate de creui litteris sue ipi
us cōmonere salutis: excitare a sōp
no: reuocare ad cor: prouocare ad
grām. Quis scit si queratur et ig
noscat de9? et relinquat post se bñ
dictionem? Immo quis nescit q̃s
et quantas iam diuicias sue boni
tatis et longanimitatis thesauriza
uit super eum. misericors et misera
tor dominus? Deniq; misereatur. p
at̃ exp̃at̃. dissimulatq; vsq; adhuc
factus sicut homo non audiens. et
non habens in ore suo redargutiōes
tardans ferire: paratus ignoscere.
Sed tu domine vsq; quo? Tu in
quā o bone vir quousq; dissimulas
quousq; contempnis? Durum tibi
est contra stimulum calatrare. An
ignoras. quia benignitas dei ad
penitentiam te adducat? Quid au
tem tu scdm duriciam tuam. et cor
impenitens thesaurizas tibi iram i
die ire? An nō scdm duriciam q̃tē?
sed scdm verecūdiam? Quid refert
scdm quid pereas? O verecūdia ex
pere rationis: inimica salutis: toti

us ignara honoris et honestatis.
Hec plane illa quam sapiens loq̃
tur: confusio adducens peccatum.
Ita ne verecūdum est homini viti
a a deo? et probō duatur humilia
ri sub potenti manu altissimi? Non
ita rex ille gloriosus dauid. Tibi
soli peccavi inquit. Et malū coram
te feci: vt iustificeris in sermonib9
tuis. et vincas cum iudicaris. Hū
mū victorie gen9 diuine cedere ma
iestati. et auctoritati matr̃ ecclesie
non reluctare. summus honor et gla
ria. O peruersitas. Non pudet inq̃
nari? et abluī pudet? Est pudor iux
ta sapientem adducens gloriam: si
viz peccare pudeat. Si non pudeat
vel peccasse et ita vel sera gloria nō
carebis: reducente nimirum pudore
q̃ culpa fugauerat. Sedm tenent
beatitudinis locum. quorum remis
se sunt iniquitates: et quorum fec
ta sunt p̃c̃a. Honorabile tegumen
tum: de quo legitur. Cōfessio et pul
chritudo in conspectu ei9. Quis mi
chi tribuat videre te in vestitu deas
rato: vt dicam9 et tibi. cōfessionem
et de corē induisti amict9 lumie sicut
vestimento? Reuertere sunamitis:
reuertere vt intueamur te. Consur
ge consurge. induere fortitudinē:
inducere vestimēto salutis. Surge q̃
dormis et exurge a mortuis: et il
luminabit te xpūs. A mortuo. tan
q̃ qui non est perit confessio. Vsq; q̃
obliuisceris te in finem? vsq; quo
dormis in morte. deus nobilium.
fidelium fletus? Quid contra mo
tem tuum pertinax. contra honorē
tuum sequestris. cōtra salutem tuā

rebellis? Quid illos egregios mo-
res actus tuos tam dissimuli p[ro]p[ri]is exi-
tu consummare? Quid etas ista quā in-
mīa uberi requiescere oportebat. om-
nīū p[re]teritorū luit penas dierū tuo-
rum. nec diluit culpas? Cur p[er] h[ab]ito-
los sola veneranda canices solita ve-
neratione fraudatur. sola sine hono-
re marcescit. quā vel maxime deuit
honorari? Misere aīe tue placens
Deo. Etenim qui hoībus placet cōfusi
sūt. qm̄ deus spreuit eos. Breues
dies hoīs sunt. senī mors in ianuis
est. Hodīc habes p[ro]p[ri]us modicū
temp[us]. cū hīs qui dicunt tibi euge
euge. Dīc etia p[ro] modico tibi iudi-
cari ab ip[s]is aut ab humano dīc. q̄
angelico examini iā iamq[ue] es p[re]sen-
tandus. qui ad tribunal terrificū
xpi ip[s]o iam defectu nature miseran-
d[us] v[er]geris. Illi te oportet p[re]parare
iudic[io]. illi seculo cōformare. illi au-
re affectare fauorē. formidare repul-
sam. Quid illoz sentētia p[er]turbar[is].
quoz nec laude p[ro]batus nec vitupe-
ratioe reprobus inueniris? Deniq[ue]
vani filij hoīm. mēdaces filij homi-
nū in stateris ut decipiat ip[s]i de vani-
tate in idip[s]m. Propterea qui te be-
atificānt in errorē inducunt. dantes
vba. munera reportātes. Vana hec
atq[ue] illa. s[ed] vba ampli[us]. Et decipit
de vanitate in idip[s]m. sed tu magis
deciperis illi min[us]. Das quippe qd
vtrūq[ue] plus est. v[er]itas ingrat[is].
das imeritis. Diquitē tua non te di-
ligunt. Immo certe nec te nec tua.
s[ed] que sua sūt q[ue]rant. Tua quoadpo-
tente venabūt[ur]. adulationib[us] va-
nis et falsis. Molli sūt sermones

eor[um] sup oleū. et ip[s]i sunt iacula. Et
ideo dicebat dauid. Oleū aut[em] pecca-
toris nō impinguet caput meū. Ab
hīs laudatur peccator in desiderijs
aīe sue et iniqu[us] benedicit[ur]. Ab hīs
ergo cauere. nō ego sed sapiens do-
ceat. Fili aut[em] si te lactauerint peccato-
res. ne acquiescas eis. Attende po-
t[er] illi qui iudicat in equitate p[er] mā-
suetis terre. quos tua nō pastoralis
diligentia pascit. sed secularis p[ro]mit
potētia. Quā non haberes sup eos
vllā. nisi data esset tibi desup. V[er]o
hec est hora vestra. et potestas tene-
brarū. Attende autē. Iudiciū graue
hīs qui p[re]sūt. Et potentes poten-
ter tormēta patientur. Hoc si paues-
caues. si negligis inadis. et horren-
dū est incedere in man[us] dei viuentis.
Auct[or] tat hoc vn[us] et verus de[us]. qui
nō vult mortē peccatoris sed mag[is]
ut cōuertat[ur] et viuat. Plura adhuc
loq[ue] fert anim[us]. s[ed] non fert forte au-
ditus. Nec placent aspera q[ui]us rec-
ta. et salubria quia sūt amara non
sapiūt. Bonam itaq[ue] digitū sup os
meū. donec scia. ista q[ui]liter acceptē
tur. Placebo aut[em] si potero. non sula
neq[ue] lingua. sed opere et veritate

Ad symonē filium castellani.
Epistola. Cxxxv.

Cognoscens dilectissime nūciā
te abbate radulfo de valcelle.
desiderare te nostri p[re]ntiam atq[ue] vol-
loq[ui]. delectatus sū admodū tan-
ta tui erga me deuotione. nec cer-
te ingratus beniuolentie. Noueris
q[ue] mee esse volūtatis tuo satisfacere

desiderio. sed corporali molestia im-
pediri tam ab huius voluntate effectu
quam et ab alijs plurimis plurimūque
necessarijs negocijs. **D**icit licet absē
corpe. sū tamē p̄sens spū. donec quā
quam siam deo volēte. et corpe et spū.
si tamen nō oret tantū et lingua sed
ope diligam⁹ et veritate. **I**gitur in ex-
hibitione opis liq̄bit veritas dilao-
nis. **H**oc est itaq; qd rogo. vt quod
de meo apud te est. scēs dico valde
lēses et corū ecclesiā mēi grācia dili-
gas foueas et manuteneas vbi ne-
cesse fuerit. vt in h̄ et tue liberalita-
tis insigne p̄beas documentū. et ei⁹
quā michi p̄mittis caritatis clares-
cat indicium. **Q**uā nūc caritate in eo
vel primū cupio expiri. si liceat te
quā michi pater tu⁹ p̄sentū p̄tulit ad
opus illi⁹ monasterij tu⁹ qz concesseris.
et donū patris tui nō faceris iuri-
tum. **N**os qz qd nostrū est de p̄teri-
tis grās agētes. et in reliquū simili-
a sperātes. p̄ te tūq; illi p̄ces fundi-
mus qui voluntate timentū se facit
et dep̄cationem eorū exaudit. **O**ra-
mus te et uxore tuā et ōnes qui ad
vos pertinent beneuolare.

Ad ep̄os senonas cōuocātos con-
tra petrū abailardum

Eplā C lxxxvi

Est sermo iter multos et
credim⁹ ad vos puenisse.
quō videlicet apud senonas
in octauis penthecostes vocamur et
p̄uocamur ad lītē p̄ defensiōe fidei.
cum seruū dei nō oporteat litigare.
s̄ magis patientē esse ad ōnes. **N**i
mea p̄pria causa esset. posset nō in

merito fortassis puer s̄cificatiōis vel
tre in v̄zo patrocinio gloriari. **N**ūc
autem quia et v̄za est p̄mo pl⁹ vel
tra. fidentius moneo et obnixius ro-
go vt amicos vos i necessitate p̄be-
tis. **A**micos dixerim nō nostros s̄
xp̄i. cuius sponsa clamat ad vos in
silua heresū et in segete errorū. qui
bus sub tutela et custodia v̄za pulli
lantib⁹ pene iam suffocant. **A**micos
sp̄osi nō deseret eā in oportunitatib⁹
ui tribulatiōe. **N**ec miremini qd ita
de subito et in arto t̄p̄is vos inuita-
mus. qm̄ hoc qz aduersa pars i sua
uersutia et calliditate p̄uidit. vt in-
prouidos inaderet et congredi roge-
ret inuitos.

Ad ep̄os et cardinales curie de
eodem.

Eplā C lxxxvii

Omnis et p̄tib⁹ reuerēdis
ep̄iscopis et cardinalib⁹ q̄
sunt de curia. puer s̄cificati-
ōis corū. **N**ulli dubiū quin ad vos
specialiter spectet tollere scādala de
regno dei. surgētes succidē spinas.
sedare q̄zelas. **D**ic enim p̄cepit
moyses cū montē subiit. **H**abete
quiens aaron et v̄z vobiscū. si quid
natum fuerit q̄stionis referet ad ip-
sos. **A**llū loquor moysen. q̄ venit p̄
aqua. **E**t nō in aqua solū. s̄ in aqua
et sanguine. **E**t ideo plusq̄ moyses
quia in sanguine venit. **E**t quoniam
pro v̄z et aaron stat zelus et autori-
tas romane ecclesie super populum
dei. ad ipsam merito referimus non
questiones sed lesiones fidei et in-
iurias. p̄p̄isti patrum p̄obza atq;

contemptus: presentium scandalorum:
pericula posterorum. **T**ridetur simplicia
um fides. evisceratur archana dei:
questiones de altissimis rebus temere
re ventilantur: insultatur prius
q̄ eos magis sapiendas q̄ soluen
das censuerant. **I**nde fit q̄ agnō pas
chalis contra dei statutum. aut aq̄
coquitur. aut erudus dissepitur:
more et ore bestiali. **Q**uod residuum
est non igne comburitur. s̄ coalecat:
ita omnia usurpat sibi humanū in
geniū. fidei nil reseruans. **T**ēptat
altiora se fortiora scrutatur. **I**rruit i
diuina: scā temeratur magis q̄ reserat
clausa et signata non aperit. s̄ dirū
pit: et quicquid sibi nō inuenit pu
um: id putat nichilum: credere de
dignatur. **L**egite si placet libzū petri
abaelardi quē dicit theologie. ad
manū est enim. aū sicut gloriatur a
pluribus legitur in auribus: et videte
qualia ibi de sancta trinitate dicat.
de genitura filij. de passionē spūs
scī: et alijs innumeris. catholicis au
tib9 et mentibus insueta. **L**egite et
aliū quē dicunt sententiarū ei9 nec
non et illum q̄ inscribitur scito teip
sum: et animaduerte quāte et ibi
filuescant segetes sacrilegiorum at
q̄ errorū: q̄d sentiat de oīa xp̄is
ti. de persona xp̄i. de descēsu xp̄i ad
inferos. de sacramento altaris. de
p̄tate ligandi atq̄ solucndi: de ori
ginali p̄ccō. de cōcupiscētia. de p̄ccō
delectationis. de p̄ccō infirmitatis
de p̄ccō ignorantie: de ope p̄ccō. de
volūtate peccandi. **E**t si quidem iu
dicatis me iuste moueri: mouemini
et vos. **N**e ne frustra moueamini. a

rite pro loco quē tenetis. et pro digni
tate qua polletis. pro potestate quā
accepistis: et quomodo qui ascendit
vsq̄ ad celos. descendat vsq̄ ad in
feros: et opera tenebrarum ausa p̄
dire in lucem. arguatur a luce inlu
cem: ut dū qui publice peccat pub
lice arguetur. comp̄mant sese cā
ali9 ponentes tenebras lucem. dis
putantes in trinijs de diuinis: quī
loquuntur mala in cordib9 suis. et in
cordib9 suis scribūt. et sic obstruāt
os loquētū iniqua.

Ad dñm papā innocentium de eodē

Epistola Cxxxviii.

Honantissimo p̄ri et dño in
notētia dei grā sumo p̄fati
a. **B.** clareuallē vocat9 ab
bas: modicū id q̄d est. **N**ecessē ē ut
veniant scandala. **N**ecessē: sed non
suaue. **E**t ideo dicit p̄pheta. **Q**ui
dabit michi pennas sicut columbe:
et volabo et requiescam. **E**t aplūs
cupit dissolui: et cum xp̄o quiescere.
Et alijs quidam sanctorū. **S**uffiat
michi dñe aut toll e animā meā: ne
q̄ enim melior sum q̄ p̄rēs mei.
Est et michi nūc aliqd cōe aū scīs:
in volūtate dūtaxat. nō in merito.
Nā vellē et ip̄e mō de medio fieri:
victus fateor a pusillanimitate sp̄i
ritus. et tempestate. **P**eror autem
ne non sicut pariter affectus: ita
pariter et imparatus inueniar. **T**e
det viuere: et an mori expediat nesc
io. **E**t ideo forte etiam in votis
distem a sanctis. q̄d ipsi prouocan
tur desiderio meliorū: aū ego scāda
lis et erumpnis cōpellar exire. **D**e
niq̄ ait. **D**issolui et aū xp̄isto esse

multo melius. **E**rgo et in sancto
appetitus et in me preualet sensus
et in hac miserrima vita. nec ille
habere quod appetit bonum. nec ego
quod molestum patior. non habere va-
lemus. **E**t ob hoc exire quidem
ambo pari cupimus voluntate;
sed non pari intentione. **S**tulte mi-
hi dudum requiem promittebam;
si quidem leonina rabies quievisset.
et pax ecclesie redderetur. **N**am ce-
ce illa quieuit. sed non ego. **N**es-
ciebam me esse in valle lacrimarum;
aut oblitus fueram me habitare in
terra obliuionis? **N**on attendeba-
terram in qua habito spinas et tri-
bulos germinare michi. succis
succedere nouas. et rursum illis ali-
as. sine fine sine intermissione suc-
crescere? **A**udieram hoc; sed melius ut
nunc experior. **I**ta vexatio dat intellec-
tum auditui. **I**nnouatur est dolor non
exterminatus lacrimae inundaue-
runt. quia inualucunt mala. et exptis
priuina reuertit super eos nix. **A**nte faci-
em frigoris huius quis sustinebit?
Hoc frigore refugesceat caritas; ut
habundet iniquitas. **L**eonem euasi-
mus. sed in adunus in draconem. qui
non nunquam forsan noceat sedes in in-
sidijs quod ille rugiens de excelso. **Q**uod
non iam in insidijs; cuius virulenta
folia utinam adhuc laterent in scri-
nijs; et non in trunjs legeretur. **V**o-
lant libri; et qui oderat lucem quam mali-
fuit. ipegerunt in lucem. putantes lu-
cem tenebras. **V**rbibus et castellis in-
geruntur per lucem tenebre; per melle vel
potius in melle venenum passim omnibus per-
pinatur. **T**ransierunt de gente in

gentem. et de regno ad populum al-
terum. **N**ouum auditur populis et
gentibus euangelium; noua pro-
ponitur fides. fundamentum aliud
ponitur propter id quod positum est. **D**e
virtutibus et vicijs. non moraliter de
sacramentis ecclesie non fideliter. de ar-
chano sancte trinitatis non simpliciter.
nec sobrie disputatur; sed circa nobis
in puerum. circa preter solitum. et pre-
ter quod accepimus ministratur. **P**roce-
dit goliath procerus corpore nobili illo
suo bellico apparatu armatus armis
cedente quoque eius armigero arnoldo
de brixia. **Q**uamquam squame circum-
gitur et nec spiraculum incedit per eas.
Aliquando sibilauit apis quod erat in scia
api de ytaliam; et venerunt in unum
aduersus dominum et aduersus christum eius.
Intenderunt arcum; paucum sagittas
suas in pharetra. ut sagittent in ob-
scuro rectos corde. **I**n victum autem et ha-
bitu habentes formam pietatis; sed vir-
tutem eius abnegantes; eo deapuit
pluuios. quo transfigurant se in an-
gelos lucis. cum sint sathane. **E**t tunc
ergo goliath una cum armigero suo
ter utrasque aces. clamat aduersus
phalangas israel. exprobzatque ag-
minibus sanctorum. eo nimirum audacius quo
sentit dauid non adesse. **D**enique in
suggillatione doctorum ecclesie magnis
effert laudibus philosophos; ad
inventiones illorum et suas nouita-
tes catholicorum patrum doctrine
preferre et fidei. **E**t cum omnes fu-
giant a facie eius me omnium mi-
nimum expetie ad singulare certamen. **D**enique scripsit michi sollicita-
te quod ipse archiepiscopus senonensis; die

116
statuens congressionis: quo ille in
presentia eius & episcoporum su-
orum deberet si posset statuere pra-
ua dogmata sua & contra que ego
ausus mutare fuisset. Abnuī tūm
quia puer sum. & ille vir bellator
ab adolescentia: tūm quia iudica-
rem indignum. rationem fidei hu-
manis committi rationalis agitan-
dū: quā tam certa ac stabili verita-
te constet esse subnixam. Dicebam
sufficere scripta eius ad accusandum
eum: nec mea referte sed episcopo-
rum: quorum esset ministerij de
dogmatibus iudicare. Ille nichilo-
minus immo eo amplius leuauit
voce. vocauit multos. congrega-
uit complures. Que de me ad dis-
cipulos suos scripserit. dicere non ci-
ro. Disseminauit ubiq; se nichil
die statuto apud senonas responsu-
m. Exiit sermo ad omnes. et nō
potuit me latere. Dissimulaui pri-
mū. nec enim satis timore popula-
ri mouebat. Cedens tamen licet
vir ita ut flectem consilia amicorum.
qui vitētes quō se quasi ad spectacu-
lū omēs pararet. timebāt ne de nrā
absentia & scādalū populo & cornua
cresceret aduersario. & qz error ma-
gis confirmaretur. cū non esset q̄ res-
ponderet. aut contradiceret: occurrī
ad locū et diem. impetratus quidē &
imunit9 nisi q̄ illud mente volueba
Nolite premeditari qualiter respō-
deatis. dabitur enī vobis in illa ho-
ra qd loquamini Et illud Dñs mi-
hi adiutor nō timebo qd faciat mi-
hi homo. Cōuenerant autē preter
epōs & abbates plurimi viri religio-

si: & de ciuitatib9 magistri scolariū
et clerici litterati multi. & rex p̄sens
erat Itaq; in p̄ntia oīm aduersario
stante ex aduerso producta sūt que-
dam capitula. de libris eius excep-
ta Que cum cepissent legi: nolens
audire exiuit. appellans ab electis
iudicibus: qd non putamus licere.
Porro capitula iudicio oīm exami-
nata. inuenta sūt fidei aduersantia.
q̄traria veritati. Hec p̄ me. ne leui-
tate aut certe temeritate vsus. in tā-
to negotio putarer Verum tu o suc-
cessor petri iudicabis: an debeat ha-
bere refugiū sedem petri. qui petri fi-
dem ipugnat Tu inquā amice spō-
si prouidebis: quō liberes sponsam a
labijs iniq̄s & a lingua dolosa Hic
ut paulo audatius loquar cum dñō
meo. attende etiam tibi ip̄i amantis-
sime pater & gratie dei que in te est.
Nonne cum esses paruulus in oī-
lis tuis ip̄e te cōstituit sup gentes &
regna? Ad quid nisi ut euellas et
destruas & edifies et plātes? Qui
ergo tulit te de domo patris tui. et
unxit te unctione misericordie sue:
attende q̄so extime et deinceps quā-
ta fecit anime tue. quanta per te ec-
clesie sue: quanta in agro domini
eo. celo et terra testibus. tam poten-
ter q̄ salubriter euulsa sunt et des-
tructa: quanta rursus bene edifi-
cata. plantata. propagata. Huscī-
tauit deus furorem seismicorum
in tuo tempore: ut tuo opere conte-
rerentur. Vidi stultum firma radi-
ce: et statim maledictum est pulcri-
tudini eius. Vidi inquam vidi im-
pium superexaltatum et eleuatum

sicut cedros libani: et transiui: et ecce non erat. Oportet autem ait hereses et scismata esse: ut qui probati sunt manifesti fiant. Et in scismate quidem iam ut dictum est dominus probauit te: et cognouit te. Sed ne quod desit ratione tue: ex hereses surrexerunt. Itaque ad consummationem virtutis. et ne quid minus fecisse inueniamini a magnis episcopis antecessoribus vestris: capite nobis pater amatissime vulpes que demoliuntur vineam domini: donec paruule sunt. ne si crescant et multiplicentur. quicquid talium per vos non fuerit exterminatum a posteris desperetur. Quoniam non iam paruule nec paruule: sed certe gradusculae et multae sunt: nec nisi in manu forti vel a vobis exterminabuntur. Quia autem multa mala ostendit nobis: nec enim que voluit fecit. Sed visus est michi patienter ferendum de me: qui nec persone vestre nec curie in curia illa peperat. Quod melius nicholaus iste meo. primo et vester viua referet voce.

Ad eundem contra quendam capitula illatum heresum.

Eplā Cxxxix.

Mantissimo patri et domino innocentio summo pontifici et frater in christo. clauallensis vocatus abbas: modicum id quod est. Oportet ad vestrum referri apostolatum pericula quaeque et scandala emergentia in regno dei: ea praesertim quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror. ibi potissimum resari damna fidei: ubi non possit fides sentis

defectam. Hec quippe huius propositiua sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est ego pro te rogavi petre ut non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur: a petri successore exigis? Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Id quidem modo necessarium. Tempus est ut vestrum agnoscat pater amatissime praenatum: praebetis zelum ministerium honoretis. In eo plane petri impletis vicem. cuius tenetis sedem. si vestra ammonitione corda in fide fluctuantia confirmatis: si vestra auctoritate conteritis fidei corruptores. Habemus in fratria novum de veteri magistro theologum: qui ab ineunte etate sua in arte dyalectica lusit: et nunc in diuinis scripturis insansit. Olim dampnata et sopita dogmata: sua viz quod aliena suscitare conatur: insuper et noua addit. Qui dum omnia quae sunt in celo sursum. et quae in terra deorsum nichil praeter se solum nescio. nec aude dignatur: ponit in celum os suum. et scrutatur alta dei: rediensque ad nos. refert verba ineffabilia: quae non licet homini loqui. Et dum patiens est de omnibus reddere rationem: etiam quae sunt supra rationem. et contra fidem praesumit. Quid enim magis contra rationem: quam ratione rationem conari transcendere? Et quid magis contra fidem: quam credere nolle. quicquid non possit ratione attingere? Denique exponere volens illud sapientis. quod credit cito leuis est cor deus: cito credere est inquit adhibere fidem ante rationem: cum hoc ille non de fide in deum. sed de mutua inter nos dixerit credulitate. Nam illa quae in deum est fides. bene

117

papa gregori⁹ negat plane habere
meritum: si ei humana ratio pbeat
experimentū laudat aut aplōs: q
ad unig⁹ iussiois vocē secuti sunt re
demptorem. Dat nimirū p laude
dici. i auditu auris obediuit in:
increpatos e regione discipulos. q
tardius credidissent. Peniq; lauda
tur maria q rationem fide preue
nit: et punitur zacharias q fidem
ratione putauit. Et rursum abrahā
commendatur: qui contra spem in
spem credidit. At contra theolog⁹
noscer. quid inq; ad doctrinam lo q
pfiat: si quod docere volumus expo
ni nō potest ut intelligatur. Et sic
promittens intellectum auditorib⁹
suis. in hys eam que sublimiora
et sacratioꝛa profundo illo sinu sacre
fidei continentur: ponit in trinitate
gradus. in maiestate modos. nume
ros in eternitate. Cōstituit deniq;
deum patrem plenā esse potentiā.
filiū quandā potentiā. spiritū sanctū
nullam potentiā: atq; hoc esse fi
lium ad patrē. qd quādam potenti
am ad potentiā. qd spēs ad gen⁹.
qd materiātum ad materiā. qd ho
minē ad animal. qd creum sigillū
ad eos. Nonne plus q; artius hic?
Quis hec ferat? Quis nō claudat
aures ad voces sacrilegas? Quis
nō horreat pphanas nouitates? et
votum et sensū? Dicit etiā spiritū
sanctum pcedere qdē ex patre et
filio: s; mīme de patre esse filiū. sub
stātia. Vñ ergo? An forte ex nichī
lo? sicut et vniuersa que facta sūt?
Nam et ipa ex deo esse nō diffite
apostol⁹: nec veretur dicere ex quo

oīa. Quid igit? Dīam⁹ ex patre et
filio spm scm. nō alio pꝛsus pꝛde
re mō q; oīa: id est nō esse essēiali
ter. s; creabiliter. ac pīnde creatū si
cut et oīa? Aut nūq; teratū inueniet
sibi modū quo eū ex patre filioq; p
ducit hō q; noua semp inq;nt: et q
nō inuenit fingit. affirmans ea que
nō sunt tanq; ea q; sunt? At si esset
inq; de substātia patris. pꝛcto geni
tus esset: et duos pater haberet fili
os. Quasi vero oīe qd de substātia
aliqua est: pꝛtinuo ipsū a quo ē ha
beat genitorē. Nūc vñ pediculi aut
lentes. aut flegmata: vel filij car
nis sūt. vel nō sunt de substātia car
nis? Aut vermes de ligno putrido
pꝛdeutes: aliūde q; de ligni substā
tia sūt. q; tñ filij ligni nō sunt? S; et
tinee de sba pānoꝝ substātia ha
bent: generationē non habent. Et
multa in hūc modū. Miror aut ho
minē acutū et sciolū ut quidem sibi
ipē videtur. quō cū spm sanctū fate
atur pꝛi et filio pꝛsubstātiāle: neget
tñ ex patris filijq; pꝛdicere sba. nisi for
te illos ex ipsi⁹ pꝛdicere velit. Qd q
dem inauditum est et nephādū. Di
autem nec is de illorum. nec illi de
hui⁹ substātia sūt. vbi qso cōsubstāti
alitas? Aut ergo fateatur cū ecclia
spm scm de substātia illorū esse a q
bus nō negat pꝛdicere: aut certe cū
arrio pꝛsubstātiālitatē denegat et p
dicat apte creationē. Deinde si filij
de sba patris est. spūs scūs non est.
differat necesse ē a se iūne: nō solū
quia spūs scūs genit⁹ nō est. qd fi
lius est. s; etiam qd filij de sba patris
est. qd spiritus sanctus nō est. Quā

quidem posteriorem differentiam catholicam hucusque nesciuit. Si eam ad nutum ubi trinitas ubi unitas? Siquidem spiritu sancto filioque non a se numerositate distantibus differentiarum unitas dissipatur: perfectum cum substantialē esse pateat differentia. quā iste conatur inducere. Porro autē spiritu sancto a patre filioque substantia recedente non trinitas remanet. sed dualitas. Neque enim dignū est in trinitate admitti personam: que nil habeat in substantia commune cum reliquis. Desinat ergo spiritus sancti processionem a patris filioque substantia separare: ne duplici impietate numerū et trinitati minuat et tribuat unitati. quod utrumque fides abnuat christiana. Et ne de re tanta solis videar humanis initi rationibus legat epistolam iheronimi ad auitum: et certe videbit inter ceteras quas rearguit origenis blasphemias. etiam hoc eū deestantem: quod dixerit spiritum sanctum de substantia patris non esse. Beatus athanasius in libro de unica trinitate ita loquitur. Volum deū ubi memoratū suū non solā personā patris indicavi. quia filium et spiritum sanctum de hac ipsa sola substantia patre esse non abnegavi. Nec athanasius. Videt scitis vestra quo isto non disputante sed dementate. et trinitas non coheret et unitas pēdet: nec istud sane absque iniuria maiestatis. Quicquid namque illud est quod deus sit. id sine dubio est. quo non possit aliquid maius cogitari. Si ergo in hac unica et summa maiestate iuxta considerationem personarum vel

parum aliquid claudicare recipimus. dum quod uni plures datur. alteri minuitur: minus profecto est totum ab eo. quo nil maius valeat cogitari. Maius enim sine dubio est quod totum maximū est. quod ex parte ille vero digne per sua possibilitate diuinam estimat magnificentiam. qui nil in ea cogitat dispar ubi est totum summum. nil distans ubi totum est unum. nil hians ubi totum est integrum. nil denique imperfectum vel egens ubi totum est totum. Totum nepe est pater quod pater et filius et spiritus sanctus. totum filius quod ipse et pater et spiritus sanctus. totum spiritus sanctus quod et ipse et pater et filius. Et totum unum est totum. nec superhabundans in tribus. nec imminutum in singulis. Rec enim verū summūque bonū quod sunt inter se particulariter diuidunt. quoniam nec principaliter id possident. sed hoc ipsum essentialiter sunt. Nam quod alter ex altero vel alter ad alterum veracissime dicitur. personarum sane designatio est non unitatis diuisio. Licet namque in hac ineffabili et inprehensibili deitatis essentia alter et alter id quod requiruntibus appetitibus personarum sobrie catholicę dicatur. non tamen ibi est alterum et alterum sed simplex unum. ut nec preiudiciū faciat unitati trinitatis confessio. nec proprietatum sit exclusio vera assertio unitatis. Tam longe proinde fiat a sensibus nostris quod est et a regula veritatis excreanda illa de genere et specie non similitudo sed dissimilitudo. et nichilominus illa de ere ereoque sigillo quam de

genus quidem et species quod ad
se invicem sunt alterum superius al
tera inferior sit. deus autem unus
sit. nunquam bene profecto conveniet ta
te equalitati et tante disparitati.
Et rursum de ere et quodam ere quod
est etiam sigillum: quoniam quod
inde in eandem usurpatur similitu
dinis ratione simile est huic. idem
est iudicium. Cum enim species ut
dixi minor sit et inferior genere. ab
sit ut hanc in patre et filio diversita
tem cogitemus. absit ut huic acqui
escamus dicenti. hoc esse filium ad
patrem quod specie ad genus. quod
hominem ad animal. quod etiam sigillum
ad eam. quod aliqua potentia ad po
tentiam. **H**uc quippe circa hec mutua
sue conexione nature ad se invicem su
periora et inferiora. et ob hoc nulla
propter admittenda similitudo ex hijs
ad illud. ubi nichil est inaequale nich
il dissimile. **V**ide de ista vel iper
tia vel improprietate de se dat hanc adin
ventio similitudinum. **A**dhuc aduer
tite clarus. quod sentiat doceat scribat
Dicit proprie et specialiter ad preem
potentiam. ad filium sapientiam pertinere.
quod quidem falsum. Nam et pater sa
pientia et filius potentia verissime sunt
sanissimeque dicuntur. et quod est comu
ne amborum non est proprium singulo
rum. **A**lia illa sunt profecto vocabula
que non ad seipsos dicuntur sed ad al
terutrum. et ideo est cuius suum et non
commune cum altero. **N**am qui pater est
et filius non est. et qui filius est pater
non est. quoniam non quod ad se sed quod
ad filium pater est patris nomine design
natur. et ite nomine filij non quod

ad se filius sed quod est ad patrem
exprimitur. **N**on sic potentia non
sic sapientia neque alia multa que ad
se dicuntur et pater et filius. non singu
lariter alter respectu alterius. **N**on in
quit. sed ad proprietate persone proprie
proprie vel specialiter invenimus om
nipotentiam obtinere. quod non solum cum
alteris duobus personis eque omnia effi
cere potest. verum etiam ipse solus a se
non ab alio existere habet. et sicut ha
bet ex se existere ita etiam ex se habet
posse. **A**lterum aristotilem. An non
eade ratione si hoc ratio est et sapi
entia et benignitas proprie pertinet
ad patrem. cum et sapere et benignum esse
eque a se patre et non ab alio habeat
quomodocumque et esse et posse. **Q**uod
si non abnuit. nec ei de ratione potest.
quid quod facit? e de illa nobili sua
petitione in qua ut patre potentia sic fi
lio sapientia sic spiritu sancto benigni
tate proprie ac specialiter assignavit?
Non enim una et eade res proprie po
terit convenire duobus. hoc est ut cuius
propria sit. **E**ligat quod vult. **A**ut
det sapientiam filio et tollat eam pa
tri. aut patri tribuat et auferat filio
et rursum benignitatem/ aut spiritui
sancto sine patre aut patri sine spiritu
sancto assignet. aut certe designat no
mina communia propria facere. et pa
tri quoniam a seipso habet potenti
am non ideo tamen audeat concede
re propriam ne et benignitatem si
mul et sapientiam quas a se nichil
ominus habet identidem proprias
ipsi sua ratione assignare cogatur.
Sed expectemus adhuc et videa
mus quod theozite noster theologus

inuisibilia dei contempletur. **D**icit
ut dixi proprie omnipotentiam p
tinere ad patrem: atq; hac ut sit in
tegra: et perfecta. ingerendo et discer
nendo constituit. **P**orro filio ut ia
dictum est assignat sapientiam: ip
samq; non simpliciter quidem pote
ntiam. sed quandam in deo potentia
esse diffinit: id est potentiam tantu
discernendi. **F**orte timet iniuriam fa
cere patri. si tantu tribuat filio. qua
tum et ipsi: et cui non audeat potenti
am dare integram. concedit dimidi
am. **E**t quod dicit manifestis testifi
cat exemplis: et asserens potentiam
discernendi que est filius. ita quan
dam esse potentiam. quemadmodu ho
quodda est animal: et sigillum ere
um quodam est es: atq; hoc esse po
tentiam discernendi. ad gerendi dis
cernendiq; potentiam. id est filium
ad patrem. qd homo ad animal e.
qd ereum sigillum ad es. **D**icit ei
inquit ex eo qd est ereum sigillum
exigit necessario ut es sit. et ex eo
qd est homo ut animal sit. sed non
e conuerso: ita diuina sapietia que
est potentia discernendi. exigit qd
sit diuina potentia. sed non e conuer
so. **Q**uid igitur? **V**is ut iuxta tu
am similitudinem ad instar prece
dentium. etiam ex hoc qd filius est
exigat ut pater sit. hoc est ut qui fi
lius est pater sit. qnq; non con
uerso? **S**i hoc dicas: hereticus es.
Si non dicas. vacat similitudo. **A**d
quid enim tibi ipsam tanto arcuitu
de longe positis rebus. et minus q
uenientibus emendicas. tanto la
bore colligis. tanta inuicem inani

multiplicitate verborum tantis ef
fers laudibus. si non facit ad quod
adduatur: ut videlicet ad membra
congruis proportionibus reducatur?
Nonne hoc opus hic labor est. ut
per ipsam nos doceas. eam que est
inter patrem et filium habitudine?
Tenemus autem te docete. ad ho
minis positionem poni animal. sed
non conuerso sedm regula dyale
tica tue: qua non quidem posito ge
nere ponitur species: sed posita speci
e ponitur genus. **C**u ergo patrem
ad genus: filium ad speciem referas:
nonne id ratio similitudinis postu
lat. ut similiter posito filio. patrem
poni ostendas. **N**on conuertitur: ut
quomodo qui homo est. necessario a
nimal est. sed non conuertitur: ita
quoq; qui filius est. necessario pater
sit. et eque non conuertitur? **P**ec
tradiat tibi in hoc catholica fides.
que profecto utrumq; recusat: tam
patrem videlicet esse qui filius est.
q; esse filium qui pater est. **N**am a
lius proculdubio pater est. atq; ali
us filius: quis non aliud pater q
filius. **N**am per aliud et aliud no
uit pietas fidei caute inter persona
ru proprietates et indiuiduam essen
tie unitate discernere et mediū iter
tenens regia incedere via: ut nece
ssum ad dexteram. confundendo pro
nas: nec respiciat ad sinistram. sbam
diuidendo. **Q**uod si p simplex esse di
cas vere consequi. ut si filius est.
necessario pater sit. nil te iuuat.
cum ratio relationis necessario exi
gat. ut conuertatur et eadem re
ritas comitetur conuersam: et quod

119
non congruit adducte de genere et
specie vel de ere ereoque sigillo simili-
tudini. Neque enim sicut per simplex es-
se dicitur verissime dicitur si pater
est filius est et si filius est pater est. ita
etiam possumus inter hominem et ani-
mal/ siue inter creaturam sigillum et esse in ve-
ritate peritibile texere consequentiam.
Nam et si verum sit dicere/ si homo est
animal est. non tamen vera est conuer-
sa qua dicitur/ si animal est homo est.
Et item si sigillum creaturæ est necessario
sequitur ut esse sit. non tamen si esse sit
necessario sequitur ut sigillum creaturæ
sit. Et iam pergamus ad reliqua. En-
imvero ipsi habemus omnipotentiam in
patre. quanta potentia in filio. Dicat
nobis etiam de spiritu sancto quid senti-
at. Benignitas ipsa inquit que hoc
nomen quod est spiritus sanctus demonstra-
tur. non est in deo potentia siue sapien-
tia. Videbam sathanam tamquam fulgur ca-
dessem de celo. Sic debet cadere qui
ambulat in magnis et in mirabilibus
super se. Vides pater sancte quas sca-
las/ primo que precipitia iste sibi para-
uerit ad ruinam? Omnipotentia. semi-
potentia. nulla potentia. Ipso auditu
horreo. et ipsi horrore puto sufficere
ad refellendum. Veritatem testimonium
pono quod turbato interius occurrit. ad
remouendam spiritus sancti iniuriam. In
psalms legitur. spiritus sapientie et spi-
ritus fortitudinis. Per quod utique op-
te satis istius audacia. et si non compri-
mitur conuincitur tamen. O lingua
magniloqua. Esto ut iniuria filii vel
patris remittatur tibi. nunquid blas-
phemia spiritus? Manet angelus domini
qui facit te medium. Dixisti enim

Non est spiritus sanctus in deo potentia siue
sapientia. Ita per superbie tunc cum re-
ruit. Nec mirum si homo qui non curat
quod dicat irruens in archana fidei the-
sauros absconditos pietatis tam irruen-
ter inuadit atque discerpit cum de ipsa
pietate fidei/ nec pie nec fideliter sen-
tiat. Denique in primo lumine the-
ologie/ vel potius stultilogie sue se-
dem diffinit estimationem. quasi cui-
que in ea sentire et loqui que libeat li-
ceat/ aut pendeant sub incerto in va-
gis ac variis opinionibus nostre fidei
sacramenta. et non magis certa ve-
ritate subsistant. Nunc si fluctuat fi-
des inanis est et spes nostra? Mult-
ti ergo martires nostri sustinentes
tam acerba propter incerta/ nec du-
bitantes sub dubio remunerationis
premio. durum per exitum diuturnum
vire exilium. Sed absit ut putemus
in fide vel spe nostra aliquid ut is-
putat dubia estimatione pendulum
et non magis totum quod in ea est cer-
ta ac solida veritate subnixum/ oracu-
lis et miraculis diuinitus persuasum
stabilitum et consecratum partu virgi-
nis/ sanguine redemptoris/ gloria re-
surgentis. Testimonia ista credibi-
lia facta sunt nimis. Si quomunus
ipse postremo spiritus reddat testimo-
nium spiritui nostro/ quod filii dei sumus.
Quomodo ergo fidem quis audeat
dicere estimationem nisi qui spiritum
istum nondum accepit. quid euangeli-
um aut ignoret aut fabulam putet?
Hoc cui credidi et certus sum clamat
apostolus. et tu michi subsibilas fi-
des est estimatio? Tu michi amb-
guum garris quo nichil est certum?

augustinus aliter. **F**ides ait non cō
fessando vel opinādo habetur in cor
de in quo est ab eo cuius est. sed cer
ta scientia acclamante conscientia.
Absit ergo absit ut hos fines fides
habeat xp̄stiana. Academiaeorum
sint iste estimationes. quorum est
dubitare de omnibus. scire nichil.
Ego vero securus in magistri genti
um sententiam pergo. et scio quoni
am non confundar. **P**lacet michi fa
teor illius de fide diffinitio. et si iste
etiam ipsam latenter insimulet. **F**i
des est ait substantia rerum speran
dum. argumentū non apparenti
um. **S**ubstantia inquit rerum spe
randarum. non inaniū fantasia con
ficturarum. **A**udis substantiā. non
licet tibi in fide putare vel disputa
re pro libitu non hac illacq; vagari
per ianua opinionum per devia er
rorum. **S**ubstantie nomine aliquid
tibi certum firumq; presigis. **C**er
tis claudere finib9. certis limitib9
coartaris. **N**on est enī fides estima
tio. sed certitudo. **A**d aduertite ce
tera. **O**mitto q; dicit spiritum timo
ris domini nō fuisse in domino. timo
rem dñi castum in futuro seculo nō
futurū. post consecrationē panis et
calicis priora accidentia q; remanēt
pēdere in aere. demonū in nobis sug
gestionēs cōtactu fieri lapidum et
herbarū prout illozū sagax malitia
nouit harum rerū vires diuersas di
uersis inatādis et inatēdis vicij9
conuenire. spiritum sanctum esse a
nimam mundi. mūdum iuxta pla
tonem tanto excellentius animal
esse q̄to meliorem animam habet

spiritum sanctū. **U**bi dum multum
iudat quomodo platonē faciat xp̄ia
num. se pbat ethnicum. **H**ec in qua
omnia aliaq; istiusmodi neniās e9
non paucas pretereō. venio ad gra
uiora. **N**on q; vel ad ipsa cuncta res
pondeā. magnis enī opus volumi
nib9 esset. **N**lla loquor q; tacere non
possum. **M**ysteriū nostre redēptionis
sicut in libro quodā sentētiarū ipsi9
et item in quadā ei9 expositiōe epis
tole ad romanos legi temerarius
scrutator maiestati aggrediens in
ipso statim sue disputatiōis exordio
ecclesiasticorū doctozū/ vnam omniū
de hac re dicit esse sententiam. et ip
sam ponit ac spernit. et gloriatur se
habere meliorem. non ventus contra
preceptū legis trāsgredi terminos
ātiq; quos posuerūt p̄ces nostri.
Videndū est ait q; oēs doctores nū
post apostolos in hoc conueniūt. q;
dyabolus dominū et potestati ha
bebat super hominem. et iure eū pos
sidebat. ideo scz q; homo ex liberta
te arbitrii quā habebat sponte dy
bolo consensit. **A**uit namq; q; si q̄s
aliquem vicerit. victus iure victoris
seruus cōstituitur. **I**deo inq; sicut dī
ait doctores. hac necessitate icarna
tus est filius dei: ut homo qui aliē
liberari nō poterat. per mortem ino
centis iure liberaretur a iugo dyabo
li. **N**z ut nobis videtur ait. nec dy
abolus vnq; ius aliquod in hoīem
habuit nisi forte deo permittēte ut
carcerarius: nec filius dei ut homi
nem liberaret carnē assūpsit. **Q**uid
in hys verbis intolerabili9 iudiā.
blasphemā an arrogantia? **Q**uid

dampnabili9 temeritate an impicta
 tem? An non iustus os loquens ta
 lia fustibus tūdere ē q̄ rationib9 re
 felleretur? Nōne omnium merito in
 se prouocat man9. cui9 manus con
 tra omnes? Omnes inq̄ sic. sed nō
 ego sic. Quid ergo tu? Quid meli
 us offers. quid subtilius inuenis?
 Quid secret9 tibi reuelatū iactas.
 qd̄ p̄terierit tot scōs/effugerit sapiē
 tes? Aquas furtiuas ⁊ panes absco
 ditos/puto apponit nobis iste. Dic
 tamen dic q̄cqd̄ illud est. quod tibi
 videatur ⁊ nulli alteri. An q̄ fili9 dei
 non ut hoīem liberaret. hoīez indu
 it? Hoc plane nemini te excepto vi
 deatur/tu videris ubi videris. Non
 enī hoc a sapiente. non a p̄pha. nō
 ab aplō. nō deniq̄ ab ipō dño acce
 pisti. Magister gentiū accepit a do
 mino/qd̄ et tradidit nobis. Magis
 ter oīm suā doctrinā fatetur nō esse
 suā. non enī ait. a meipō loquor. tu
 vero de tuo nobis tradis. et quod
 a nemine accepisti Qui loquitur mē
 datū/de suo loquitur. Tibi proim
 de sint/que tua sunt. Ego p̄phas ⁊
 aplōs audio. obedio euangelio. s̄
 non euangelio sedm̄ petrū Tu no
 bis nouū condis euangelium? Quin
 tū ecclesia euangelistā non recipit.
 Quid lex quid p̄phe quid apli? qd̄
 apliā viri nobis aliud euāgelizane
 qd̄ solustu negas. deū videlz fac
 tū hoīem/ut hoīem liberaret? Et si
 angelus de celo aliud nobis euāge
 lizauerit. anathema sit Sed qui ve
 nerūt pōt aplōs doctores nō recipi
 homo qui super omnes docentes te
 intellexisti Deniq̄ non erubescis di

cere/qd̄ aduersū te omnes sentiant
 cū ab iuicē non dissentiat. Frustra p
 inde illoz tibi fidem doctrināq̄ pro
 ponere quos iam proscriptisti. Ad
 p̄phas te ducā. Loquitur sub typo
 iherusalē ad populū acquisitionis
 non p̄pha. sed in p̄pha dñs dicens.
 Valuabo te et liberabo te / noli ti
 mere. Queris a qua potestate? Nā
 enī vis ut dyabolus in hoīem habe
 at vel habuerit potestatem. Fateor
 nec ego. Non tamē idcirco non ha
 bet quia ego ⁊ tu hoc nolimus. Si
 nō p̄fiteris tu nec cognoscis. agnos
 cunt et dicūt/qui redempti sunt a do
 mino/quos redemit de manu inimici
 Qd̄ minime negares ⁊ tu si nō es
 ses sub manu inimici. Nō potes gra
 tias agere cū redemptis/qui redem
 tus non es. Nam si redemptus es
 ses. redemptorē agnosceres/ ⁊ non
 negares redemptionē. Nec querit
 redimī. qui se nescit captiū. Qui
 aut̄ sciunt clamauerūt ad dñm/ ⁊
 dñs exaudiuit eos et redemit eos
 de manu inimici. Et ut intelligas
 hunc inimici qui sit quos redemit
 ait de manu inimici de regionibus
 congregauit eos. ⁊ p̄mū q̄cqd̄ ag
 nosce hunc congregatorē de quo
 cayphas p̄phetat in euangelio/
 quia ihesus moreretur pro gente.
 Et qui narrat sequitur dicens. Nā
 tantum pro gente. sed ut filios dei
 qui erant dispersi congregaret in u
 num. Quo erant dispersi? In om
 nes regiones. Ergo quos redemit
 de regionibus congregauit eos.
 Non congregaret nisi redimeret.
 Erant enim non solum dispersi:

sed et captiui Redemit et congrega-
uit. redemit autē de manu inimici.
Non dicit inimicorū. s. inimici. In-
imicus vnus. regiones multe. **D**iqui-
dem non de regione sed de regioni-
bus congregauit eos. a solis ortu et
occasu ab aquilone et mari. **Q**uis
iste vnus tam potens dñs. q. non vni
presuit regioni sed omnib9? **N**on
alius vt archieros q. ille qui ab alio
apheeta dicitur absorbere fluiū id
est genus humanū et nō mirari. ha-
bere autē fiduciam q. et iordanis hoc
est electio ipsa influat i os eius. **B**e-
ati qui sic influunt vt effluant. qui
sic intrāt vt exeant. **P**ed qd? **N**on
dum forte credis propheta sic sibi
conanentib9 de dyaboli potestate in
homine. veni mecum et ad apostolos.
Dixisti nempe te nō sentire cum illis
qui post apostolos venerūt. affectus
vel apostolis. si forte tibi contingat
quod vnus eorū loquitur de quibus-
dam. nequādo inueniens det illis de
us penitentia ad cognoscendam ve-
ritatem. vt respiciant a dyaboli la-
queis a quo captiui tenentur ad ip-
sius voluntatem. (**P**aul9 est iste qui
homines a dyabolo captiuos tene-
ri asserit ad eius voluntatem) Audis
ad eius voluntatem. et negas po-
testatem? **S**i et paulo non credis.
veni iam ad ipsum dominum. si for-
te audias et quiescas. **N**empe ab
ipso appellatur princeps huius mū-
di et fortis armatus possessorq. va-
porum. et dicit eum non habere po-
testatem in homines? **N**isi tu ali-
ud putas hoc loco intelligi atrium
q. mundum. vasa q. homines. **Q**uod

si atrium dyaboli mundus erat
et homines vasa eius/ quomodo nō
dominabatur in hominib9? **A**it iste
domin9 capientib9 se. **N**ec est hora
vestra et potestas tenebrarū. **P**otes-
tas ista non latuit illū qui dicebat.
Qui eruit nos de potestate tene-
brarū. et translulit in regnū filij cla-
ritatis sue. **H**ac ergo dñs nec in se
quidē negauit dyaboli potestate. si
aut nec pylati/ qui mēbrū erat dya-
boli. **A**it siquidē. **N**on haberes po-
testate in me vllā. nisi data tibi fuis-
set de super. **Q**uod si in viride lignū in-
tantū grassata est ista de super data
potestas. aridū quomō non fuit au-
sa contingere? **N**ec iniustam puta-
iste causabitur potestatem datam de
super. **D**iscat ergo dyabolum non
solum potestatem. sed et iustam ha-
buisse in homines. vt consequenter
et hoc videat venisse vtiq. in carne
dei filium. propter liberandos homi-
nes. **C**eterum et si iustam dicimus
dyaboli potestatem. non tamen et
voluntate. **V**nde nō dyabolus qui
inuasit non homo qui meruit. sed
iustus dominus qui exposuit. **N**on
enī a potestate. sed voluntate. iust9
iust9 ve quis dicitur. **H**oc ergo dya-
boli quoddā in hominē ius. et si nō
iure acquisitū. sed nequiter vsurpa-
tū. iuste tamen permissū. **H**ic itaq.
homo iuste captiuus tenebatur. vt
tamē nec in hoīe nec in dyabolo il-
la esset iusticia sed in deo. **I**uste igitē
hō addit9. sed misericorditē libera-
tus. **H**ic enī misericorditē vt nō de-
fuerit iusticia qdā et in ipā liberatione
qm hoc quoq. fuit de mia liberatione

ut qđ congruebat remedijs liberan-
di. iusticia magis contra inuasorem
q̃ potentia vteret. **Q**uid nāq; ex se
agere poterat: ut semel amissam ius-
ticiam recuperaret homo seruus pecca-
ti: vincit9 dyaboli? Assignata est ei
proinde aliena qui caruit sua: et ip-
sa sic est. **V**enit princeps hui9 mun-
di: et in saluatore non inuenit quic-
q̃. **E**t cum nichilominus innocentem
manus iniecit: iustissime quos tene-
bat amisit. qñ is qui morti nichil de-
bebat. accepta mortis iniuria. iure il-
lum qui obnoxius erat. et mortis de-
bito et dyaboli soluit dñio. **Q**ua ei
iusticia id scđo hō exigeretur? **H**o-
mo siquidem qui debuit: homo qui
soluit. **N**ā si vnus inquit pro omni-
bus mortuus est. ergo oēs mortui sūt.
ut videlicet satisfactio vnius omni-
bus imputetur sicut omnium peccata v-
nus ille portauit: nec alē iam inue-
niatur qui forte fecit alter qui satis-
fecit. quia caput et corpus. vn9 est
xp̃ist9. **S**atisfecit ergo caput pro
mēbris. xp̃us pro vīsceribus suis.
quando iuxta euāgelium pauli quo
cōvincitur mendacium petri mortuus
pro nobis cōuiuificauit nos sibi. da-
mans nobis omnia delicta: delens
qđ aduersum nos erat cyrographū
decreti qđ erat contrariū nobis: et
ipsum tulit de medio affigēs illud
cruci. expoliāns principatus et potes-
tates. **V**tinā ego inueniar in hīs
spolijs: quibus spoliatae sunt cōtra-
rie potestates. traduct9 et ipse in pos-
sessionem domini. **S**i me insecutus
laban argueret. q̃ recesserim dā ab
eo: audiet clam me accessisse ad eū.

et ob hoc dā recessisse. **P**robicāt me
illi causa secretior peccati: subduxit
me illi ratio occultioris iusticie. **A**ut
si gratis venūdatus sum. gratis non
redimār? **S**i assue sine causa calūp-
niatus est michi: sine causa causam
exigit euasione? **Q**uod si dixerit pa-
ter tu9 addixit te. respondebo q̃ fra-
ter meus redemit me. **C**ur nō aliū
de iusticia: cum aliunde reatus? **A**li-
us qui peccatorem constituit: alius
qui iustificat a peccato. **A**lter in semi-
ne. alter in sanguine. **A**n peccatum
in semine peccatoris: et non iusticia
in xp̃isti sanguine? **D**ed iusticia in-
quiet sit cuius est quid ad te? **E**sto.
Ded sit etiam culpa cuius est quid
ad me? **A**n iusticia iusti super eum e-
rit: et impietas impij non erit super
eum? **N**on conuenit filium portare
iniquitatem patris: et fraterne fieri
exortem iusticie. **N**unc vero per ho-
minem mors. et per hominem vita.
Dicit enī in adam omnes moriun-
tur: ita et in xp̃isto omnes viuifica-
buntur. quoniam non sic illi attine-
o. ut non et isti. **S**i illi per carnem.
et per fidem huic. **E**t si infectus ex
illo originali cōcupiscentia: etiam
et xp̃isti gratia spiritali perfusus sū.
Quid plus michi imputatur de p̃-
uaricatione? **S**i generatio: regene-
rationem oppono. **N**isi q̃ spiritalis
est ista. illa carnalis: nec patitur ra-
tio equitatis ut ex equo contendat:
q̃ vincat nāc est spūs carnē. et sit ef-
ficacior causa cui9 ē potior natura:
q̃ pl9 videt9 p̃sue generatio scđa. q̃ p̃-
ma nocuerit. **N**unc peruenit delictum
ad me. sed peruenit et gratia.

Et non sicut delictum istud et bonum. Nam
iudicium ex uno in condemnationem.
gratia autem ex multis delictis in iusti-
ficationem. A primo homine manavit
delictum: a summo celo egressio gratie.
Unde a parente: illud a primo ista
a secundo. Terrena natiuitas perdidit
me: et non multo magis generatio ce-
lestis conseruat me. Nec vereor sic e-
ritus de peccatis tenebrarum repelli a
patre luminis iustificatus gratis in
sanguine filii eius. Nepe ipse qui iustifi-
cat: quis est qui perdetur? Non con-
demnabit iustum: qui misereatur peccatori.
Iustum me dixerim: sed illius iusti-
cia. Que nam ipsa? finis legis Christus:
ad iusticiam omni credenti. Denique
qui factus est nobis inquit iusticia a
deo patre. Que ergo michi iusticia
facta est: mea non est? Si mea traduc-
ta culpa: cur non et mea indulta ius-
ticia? Et sane michi tutior donata:
quam inata. Nam ista quidem gloriam habet:
sed non apud deum. Illa autem cum sit
salutis efficax: materiam non habet
gloriarum nisi in domino. Nam et
si iustus fuero inquit non leuabo ca-
put: ne videlicet responsum accipi-
at. Quid habes quod non accepisti?
Si autem accepisti: quid gloria-
ris quasi non acceperis? Hec est ius-
ticia hominis in sanguine redemp-
toris: quam homo perditionis
exsufflans et subsannans: in tan-
tum euacuare conatur ut totum
quod dominus glorie semetipsum exi-
nauit: quod minoratus est ab ange-
lis: quod natus de femina: quod conuer-
satus in mundo: quod expertus infirma:
quod passus indigna: quod demum per mor-

tem crucis in sua reuersus: ad id solum
putet et disputet redigendum: ut
traderet hominibus formam vite viuē-
do et docendo: patiendo autem et mori-
endo caritatis metam perficeret. Er-
go docuit iusticiam et non dedit: os-
tendit caritatem et non infundit. Et
sic rediit in sua. Ita ne hoc totum
est magnus illud pietatis sacramen-
tum: quod manifestatum est in carne: ius-
tificatum est in spiritu: apparuit an-
gelis: predicatum est gentibus: credi-
tum est mundo: assumptum est in glo-
ria. Incomparabilis doctor qui etiam per
funda dei sibi aperiens: et a quibus
vult lucida et prout faciens: altissimum
sacramentum et mysterium abscondi-
tum a seculis: sic nobis suo men-
tatio planum et apertum reddit: ut tra-
sire leuiter possit per illud quibus etiam
inacutus et imundus quasi
dei sapientia cauere nescierit: aut
neglexerit quod ipsa prohibuit: sed
dedit et ipsa sanctum canibus: et
margaritas porcis. Sed non est ita.
Nam et si manifestatum est in car-
ne: sed tamen iustificatum est in spi-
ritu: ut spiritualibus spiritualia con-
ferantur: et animalis homo non per-
cipiat que sunt spiritus dei: nec si-
des nostra sit in sapientia verbi sed
in virtute dei. Unde saluator ait.
Confiteor tibi pater domine celi et
terre: quia abscondisti hec et sapien-
tibus et prudentibus: et reuelasti ea
paruulis. Et apostolus. Et si in-
quit opertum est euangelium me-
um: in hijs est opertum qui pere-
unt. Denique aduertite hominem
iridentem que sunt spiritus dei: qui

stulticia illi videntur. et insultantem apostolo loquenti dei sapientiam in misterio absconditam. inuentam in euangelium. dominum blasphemantem. **Q**uid prudentius quod non valeret comprehendere credere dignaretur? nec auderet contempnere aut contumaciter sacrum reuerendumque misterium. Longum est ad omnes eius ineptias et calumpnias quas diuino stultitiae consilio respondere. Pauca tamen infero. et quibus cetera estimantur. Cum solos inquit electos liberauerit christus: quo modo eos dyabolus possidebat siue in hoc seculo siue in futuro. magis quam modo? Respondemus. Immo quia dyabolus electos dei possidebat a quo sicut dicit apostolus captiui tenebantur ad ipsius voluntatem: ut dei propositum de ipsis impleatur opus fuit liberatore. Oportuit autem liberari in hoc seculo: ut liberos haberet in futuro. Deinde infert. Numquid etiam pauperem illum qui in sinu abrahe requiescebat. sicut et diuitem damnatum dyabolus cruciabat: aut etiam in ipsum abraham dominum habebat ceterosque electos? Non. Sed habuisset: si non liberati fuisset fide future. sicut de ipso abraham scriptum est. Credidit abraham deo. et reputatum est ei ad iusticiam. Item Abraham exultauit ut videret diem meum. et vidit et gauisus est. Propterea iam tunc sanguis christi rozabat. etiam lazaro ne flamas sentiret: quia et ipse credidisset in eum qui erat passurus. Sic de omnibus electis illis temporibus sententiam datus quidem et ipsos eque ut nos sub

potestate tenebrarum propter originale peccatum: sed euitos antequam moreretur. et non nisi in sanguine christi. Descriptum est enim. Turbe autem que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes. Osanna fili o dauid. benedictus qui venit in nomine domini. Ergo christus in carne veniens. et antequam venires et post. benedictum est a turbis benedictorum: quibus preceuntes plenam minime tunc consecuti sint benedictionem: seruata nimirum hac prerogatiua temporis gratie. Deinde laborans docere et persuadere dyabolum nullum sibi ius in hominem vindicare potuisse. aut debuisse. nisi permissu dei: et quod sine iniuria dyaboli iure deus profugam suum si vellet misereri repetere. et solo verbo eripere posset: quasi hoc quod diffiteatur: post multa aliquando infert. Que itaque necessitas aut queratio. aut quod opus fuit. cum sola iussione sua diuina misericordia liberare hominem a peccato posset. propter redemptionem nostram filium dei carne suscepta. tot et tantas medias. obprobria flagella sputa denique ipsam crucis ignominiosam et asperam mortem sustinere: ut cum iniquis patibulum sustineret? Respondemus. Necessitas nostra fuit. et necessitas dura: sedentium in tenebris et umbra mortis. Opus eque nostrum et dei ipsius. et sanctorum angelorum. Nostrum. ut auferret iugum captiuitatis nostre: suum ut impleatur propositum voluntatis eius. angelorum. ut numerus impleatur eorum. Porro ratio huius

facti: fuit dignatio facientis. Quis
negat omnipotenti ad manū fuisse ali
os. et alios modos nre redemptionis:
iustificationis. liberationis? Verum
hoc non p̄iudicat huic quem e mul
tis elegit. efficacie. Et fortasse is p̄s
tat: p̄ quem i terra obliuionis. gra
uedinis lapsus nostri. tot et tantis
grauaminibus repatorio fortius et
viciatius amoneremur. Alias autē ne
mo hoim nouit nec. noscere ad ple
nū potest. quid boni ad grām. quid
cōgruentie ad sapientiā. quid deo
ris ad glām. quid q̄modi ad salutē
pence seipam cōtineat huic venerā
di misterij inscrutabilis altitudo.
Quā propheta cōsiderans expauit
non penetrauit: et p̄cursor domi
ni indignū se iudicauit qui penetra
ret. Ceterū si non licet p̄sentari di
uine sacramentum volūtatis. licet
tamen sentire effectū operis. fructū
utilitatis p̄cipere. Et qd̄ licet scire nō
licet tacere: quia gloria dei celare v
bum. et gloria regū inuestigare ser
monē. fidelis sermo et omni accep
tione dignus: quoniam cum adhuc
peccatores essemus reconciliati sumus
deo p̄ mortem filij eius. Vbi reconcili
atio et remissio peccatorum. Nam si di
cente scriptura peccata nra sepant in
ter nos et deū: manente peccato nō
est reconciliatio. In quo ergo remissio
peccatorum? Hic calix inquit noui tes
tamenti in meo sanguine: qui pro
vobis effūdetur in remissionē pecca
torum. Itaq; ubi reconciliatio tibi remis
sio peccatorum. Et quid ip̄a: nisi iusti
ficatio? Hinc igitur reconciliatio. si
ue remissio peccatorum. siue iustificati

o sit. siue etiā redemptio. vel libera
tio de vinculis dyaboli. a quo capti
ui tenebamur ad ip̄ius volūtatem.
intercedente morte vnigeniti optine
m⁹: iustificati gratis in sanguine ip̄
sue. In quo sicut itē dicit. habem⁹
redemptionē. p̄ sanguinē eius remis
sionem peccatorum: sedm diuicias
gratie ei⁹. Cur inquis p̄ sanguinē:
qd̄ potuit facere p̄ sermonē? Ip̄m in
terroga. Michi scire licet q̄ ita: autē
ita nō licet. Nūquid dicit figmentū
ei qui se finxit: quid me finxisti sic?
Ved hec stulticia ei videtur. nō po
test tenere risum. Audite earchinos.
Quo ait iustificari vel reconciliari de
o p̄ mortem filij sui dicit apostol⁹:
qui tanto ap̄lius aduersus hoim
irasci debuit. quāto amplius homi
nes in crucifigendo filium suum deli
querunt q̄ in transgrediendo p̄mū
eius p̄ceptum vnus pomi gustu.
Quasi non potuerit deo in vno co
eque facto et displicere iniquitas ma
lignantium. et placere pietas patie
tis. Et ait. Qd̄ si tantum fuerat il
lud ade peccatum vt expiari nō pos
set nisi morte xpi: quā expiatio
nem habebit ipsum homicidium q̄
in xpm commissum est? Breuiter re
pondem⁹ ip̄m sanguinem quem su
derunt: et interpellationem ip̄ius
quem occiderunt. Addit etiam. Nū
quid mores innocentis filij in tantum
deo patri placuit: vt per ip̄am reco
niliaret nob̄ q̄ hoc peccato amissim⁹
ppter qd̄ inocēs dñs ē occis⁹ nec ni
si h̄ maximū fiet p̄cām. illud multa
leui⁹ potuit ignoscere? Nō mores s̄ vo
lūtas placuit sp̄ote moriente. et illa

morte expungētis mortē. opantē
 salutē. restituētis innocentia. triumphā
 tis p̄ncipat⁹ et ptates. spoliātis in
 feros. ditātis superos. pacificantis
 q̄ in celo sūt et q̄ in terra. oīa instau
 rātis. Et qm̄ hec tā p̄ciosa mors vo
 lūtate suscipiēda aduers⁹ p̄cām. nō
 enī poterat fieri nisi per p̄cām. nō de
 letat⁹ quidē. s̄ enī bene vsus mali
 tia sceleratoz. et mortem de morte.
 et de p̄cāo dāpnauit p̄cām. Et q̄to
 illoz maior iūctas. tāto hui⁹ vo
 lūtas sāctior. et eo potēti⁹ ad saluā
 dū. q̄tinus tāta mediate potentia.
 antiquū illud q̄uis grande p̄cām.
 necessario enī huic qd̄ in xpō amissū
 est cederet t̄q̄ min⁹ maiori. Nec pec
 cato siue peccantib⁹ assenbitur hec
 victoria. s̄ bñ v̄tēti p̄cāo. et peccan
 tes fortiter p̄ferēt. et cōuertēt in v
 lum pietatis. quicquid in ipsū ausa
 est crude litas impietum. fuit vero
 sanguis qui effusus est tam mult⁹
 ad ignoscēdū. ut ipsū quoq; p̄cām
 maximū quo factum est ut effūderet
 tur deleteret. ac per hoc de antiq̄ il
 lius v̄tpote leuioz deletionē. nul
 lam oīno dubietatē relinqueret. De
 inde iste. an vero inq̄t nō crudele. et
 iniquū videtur. ut sanguinē immō
 tis in p̄cāū aliquod q̄s requisierit
 aut vllō mō ei placuerit. innocentē
 interfici. nedū deus tam acceptam
 fili⁹ mortem habuerit. ut p̄ ipsam v
 niuerso reconciliatus sit mūdo. Nā
 requisit deus pater sanguinem fi
 li⁹. s̄ enī acceptauit oblatū. nō san
 guinem s̄ctiē. sed salutē. qz salus
 erat in sanguine. Val⁹ plane. et nō
 sicut iste sapit et scribit sola caritatē

offensio. **H**ic enī cōcludit tot calūp
 nias et inuectiones suas quas i de
 um tā imple q̄ iperite cuomuit. ut
 dicat totū esse qd̄ de⁹ in carne appa
 ruit. nrām de verbo et exēplo ipsi⁹
 institutionē. siue ut postmodū dicat
 institutionē. totū qd̄ passus et mortu
 us est. siue erga nos caritatis onsi
 onem vel cōmendationē. **C**eterum
 qd̄ p̄dest qd̄ nos instituit. si nō resti
 tuit. Aut nūq̄ frustra instrumur.
 si nō p̄as destituit in nobis corp⁹
 p̄cā. ut ultra nō seruiam⁹ p̄cāo. **D**i
 one qd̄ p̄fuit xp̄s in sola fuit onsi
 one virtutū. restat ut dicat qd̄ adā
 quoq; ex sola p̄cā onsiōne nocuerit.
Diquidē. p̄ qualitate vulneris. al
 lata est medicina. **S**icut enim in a
 dam omnes moriūtur. ita et in xpō
 omnes viuificabuntur. **E**rgo sicut
 hoc. ita et illud. **I**n vita quam dā
 xp̄s. nō alia est q̄ institutio eius.
 nec mors vtiq; quam dedit adam
 nō alia erit similiter q̄ institutio e
 ius. ut ille q̄tem ad peccatum exē
 plo suo. hic vero exemplo et verbo
 ad bene viuendum et se diligendū
 homines informarent. **A**ut si xp̄is
 tiane fidei. et non heresi pelagiane
 acquiescentes. generatione non in
 stitutione traductum in nos confite
 mur. ade peccatum. et per peccatum
 mortē fateamur necesse est. et a xpō
 nobis nō institutione. sed regenera
 tiōe restitutam iusticiam. et per ius
 ticiam vitam. ut sicut per vnius de
 licium in omnes homines in con
 demnationem. sic et p̄ vni⁹ iustici
 am. in oēs hoīes i iustificationē vi
 te. **E**t si ita est quō is dicit asilū. et

causā incarnationis fuisse ut mūdū
luce sue sapientie illuminaret. Et ad
amorem suū accenderet. **U**bi ergo
redēptio? A xpō nempe ut fateri dig
naē illuminatio. et prouocatio ad
amorem. **R**edēptio. et liberatio a q̄?
Esto q̄ xp̄isti aduētus illis proſit
q̄ se illi pnt aſſimilare per vitam. et
vicem ei dilectionis rependere. **Q**uid
de paruulis? **Q**uā dabit lucem sapi
entē? **V**ix adhuc captiuitatib9 lucē vi
te? **U**n̄ aſcēdet ad dei amorem? q̄ nec
dū mīes suas amare nouerūt? **N**i
chil ne proderit eis aduētus xp̄i.
nichil q̄ aplantati sunt ſimilitudinē
mortis ei9 p baptiſmū? quoniā nō
dum pnt prohibere etate xp̄iſtū ſa
pere aut amare? **R**edēptio itaq; aīe
noſtra eſt illa ſumma in nobis per
xp̄iſti paſſionem dilectio. **E**rgo p
uuli nō hnt redēptionē? qz non hnt
ſummā illam dilectionē? **A**n ſicut nō
hnt vñ diligant ita nec vñ pereāt
ut non ſit eis in xpō neceſſario rege
neratio? vtpote quib9 generatio ex
adā nichil nouerit? **S**i hoc ſapier
tū pelagio deſipit. **Q**uicqd̄ hor9 ſē
tiat patet quātū humane ſacramen
to ſalutis iūteat quātū qd̄ in ipſo
eſt euacuet alī diſpenſationē miſe
rij. qui totū de ſalute tribuit deu
tioni. regenerationi nichil? qui nre
glām redēptionis. et ſummā ſalutē
non in virtute crucis. non in p̄cio
ſanguis. ſed in noſtre aſtituit querſa
donis p̄fectib9. **N**ichi autē abſit glo
riari. niſi in cruce dñi n̄i ih̄eſu xp̄i
in qua ē ſal9. vita. et reſurrectio n̄a
Et quidē tria q̄dam p̄cipua. i hoc
ope veſtre ſalutis intueor. **F**ormam

humilitatis. in qua de9 ſemetipſum
exinanīuit. caritatis meſurā. quā
vſq; ad mortē. et mortem crucis ex
tendit. redēptionis ſacramētum.
quo ipſa mortē quā p̄tulit ſuſtulit.
Hor9 duo p̄ora ſine ultimo ſic ſūt
ac ſi ſup iuane p̄ngas. **M**agnū p
fecto et valde neceſſariū humilitatē
magnū et oī acceptatioē dignū ca
ritatis exēplū? ſed nō habent funda
mentum ac p̄inde nec ſtatum. ſi de
ſit redēptio. **H**olo totis niſibus hu
mitem ſeq̄ ih̄m. cupio eū q̄ dilexerit
me et tradidit ſemipſū p me abſ
dam brachij9 vicarie dilectionis am
plecti. ſed oportet me et agnum mā
ducare paſchalem. **N**iſi enī mādu
cauero carnē ei9. et bibeō ei9 ſāgu
nē? nō habebō vitā i memetipſo. **A**
liud ē ſeq̄ ih̄m. aliud tenere? aliud
et manducare. **D**e qui ſalubre con
ſilium. tenere et amplecti ſolempne
gaudium. manducare vitā beatā.
Caro enī ei9 vere eſt abſus? et ſā
guis ei9 vere eſt potus. **P**anis eſt
dei qui de celo deſcendit? et dat vi
tā mundo. **Q**uis ſtatuſ gaudio
ſine cōſilio abſq; vitā? **N**epe hanc
aliud? q̄ p̄dicte abſq; ſolido. **E**rgo
nec humilitatis exēpla nec cari
tatis inſignia? p̄ter redēptionis
ſacramētum ſunt aliquid. **H**ec dō
mine pater de labore manuū pueri
veſtri qualitatēq; tenetis? aduerſ9
pauca quidem noue hereſeos capi
tula. **U**bi et ſi nō aliud q̄ zelum ag
noſcitis meū? tamē p̄prie item
cōſcientie ſatiſſeci. **N**ā cū nō eſſet qd̄
agerēp iūra fidei quā dolebā. ope
in p̄au arbitror. ſi illū monui cui9

arma potētia a deo. ad destructionē
 cōtrariarū assertionū. ad destrēdū
 oēm altitudinem extollentē se adū
 sus sciam dei. et in captiuitatē redi
 gendū oēm intellectū in obsequiū
 xpi. **D**ūt 7 alia in alijs ei9 scripte
 non pauca. nec minus mala capi
 tula. ad q̄ nec tpi9 nec cplē āgus
 tia rēdere p̄mittit. **Q**uāq̄ nec nōa
 tū p̄tē. cū sint adeo manifesta. ut
 ipsa etiā vulgata fide facile refellā
 tur. **C**ollegi tñ aliqua. et trāsmisi.

Ad eundē ex p̄sona dñi remēsis.
Eplā Exc.

Reuēntissimo dño 7 kmo
 p̄zi dei grā summo p̄tiffia.
 inoētio. **S**ampson remozū
 archiep̄s. iossen9 suessionēsis. gau
 fid9 machalaunēsis. aliusus atreba
 tēsis. volūtariū debite subiectionis
 obsequiū. Aurib9 occupatis ad plu
 rima. sermonē facim9 abbreuiatū
 de prolixo negotio. pro eo maxie
 qua idipsum diffusius ac plenius
 continetur in litteris domini senonē
 sis. **P**etrus abailardus. xp̄stiane
 fidei meritum euacuare nititur. dū
 totū qd̄ de9 est humana rōne arbi
 tratur se posse comprehendere. **A**scen
 dit vsq̄ ad celos. et descēdit vsq̄
 ad abyssos. **N**ichil est qd̄ lateat e
 um siue in profundum inferni. siue
 in excelsum sup̄. **N**ō est magn9 in
 oculis suis. de fide contra fidem dis
 putans. ambulans in magnis et
 in mirabilibus super se. scrutator ma
 iestatis. heresum fabricator. **I**am
 dudū fecerat libzū de sua trinitate.

Sub legato romane ecclie igne ex
 aminat9 est. qz iūcta est in eo iniq̄
 tas. **M**aledict9 qui reedificabit ci
 nas iericho. **P**urrexit a mortuis li
 ber ille. et cū eo multoz hereses q̄
 dormierāt surrexerūt. 7 apparuerūt
 multis. **S**ā iā extēdit palmites suos
 vsq̄ ad mare. 7 vsq̄ ad romā apagi
 nes ei9. **N**ec gloriatio hoīs illi9. 7
 q̄ liber suus in curia romana habz
 ubi caput suū redinet. **H**inc cor sic
 mat9. 7 p̄fortat9 ē furor ei9. **P**rop
 terea cū in p̄p̄ci ep̄oz sup̄ hys ar
 gueret eū abbas clare vallic zelo fi
 dei 7 iusticie armat9. nec cōfess9 est
 nec negauit. **S**ed a loco et iudice quē
 sibi ipse elegerat. sine lesione sine ḡ
 nanime. ut suā p̄lōgaret inq̄tē. tē
 se aplīā appellauit. **E**p̄i autē qui
 p̄t hoc i unū quenerāt. dñe reue
 rētie deferētes. nichil in p̄sonam e
 ius egerant. sed tantūmodo capitu
 la libroz ei9 a sanctis p̄ribus con
 dēpnata. ne morbz serperet. medica
 nali necessitate abiudicauerūt. **Q**ui
 a ergo homo ille multitudinē tra
 hit p̄t se 7 populum qui sibi credas
 habet. necesse est ut huic contagio
 celeri remedio occurratis. **V**ero ei
 mediana paratur. cum mala p̄ lō
 gas inualuere moras. **P**roressim9
 in hoc negotio quousq̄ ausi sum9.
 tuū est de cetero beatissime pater p̄
 uidere. ne i dieb9 tuis aliqua hete
 tice prauitatis macula. deoz ecclie
 maculetur. **T**ibi cōmissa est sponsa
 xpi amice sponsi. tuū est tantē vni
 viro vginē castam exhibere xpo.

Ad magistrū guidonē de castello
q̄ petri discipul⁹ fuerat et de q̄ potis
simū p̄sumebat q̄ postea fuit papa
celestin⁹ *Eplā Cxi.*

Venerabili dñō ⁊ k̄mo p̄zi
m̄grō guidoni scē romane
ecclie dei grā p̄bzo cardina
li: B. dareuall vocat⁹ abbas: non
declinare ad dexterā nec ad sinistrā
Iniuriā facio vobis: si aliquem a vo
bis ita diligi credā. ut cū eo p̄fici⁹
errores diligatis. Quisq̄s enī sic
aliquem diligit: nōdū nouit quem
admodū oporteat eū diligere. Ta
lis nāq; dilectio terrena est. ciuilis
dyabolica: nocens eā diligenti ac
q; dilcō. Existiment alij de alijs p
ut volūt: ego adhuc de vobis esti
mare nō possum: nisi qd̄ vianū ē ra
tioni qd̄ ad lineam p̄tinet eātatē.
Quidā prius iudicant. ⁊ postea p
bāt: ego de portione utrū dulcis sit
an amara. an gustū non iudicabo.
Magister petrus in libris suis pro
phanas vocū nouitates inducit et
sensuū: disputans de fide contra fi
dem: verbis legis. legē impugnat
Nichil videt p̄ speculum et in enig
mate: s̄ facie ad facie oīa intuet:
ābulās in magnis ⁊ in mirabilib⁹
super se. Meli⁹ illi erat si iuxta titu
lū libri sui seipsum agnosceret: nec
egredereetur mensuram suā. s̄ sapet
ad sobrietatem. Ego nō eū accuso
apud p̄zem: est q̄ eū accuset: liber
su⁹ i quo sibi male p̄placuit. Cū de
trinitate loquitur sapit arriū: cum
de grā sapit pelagiū: cum de p̄sona
xp̄isti sapit nestoriū. Min⁹ de ves
tra equitate p̄sumo: si diu vos ro

gaueō ut in causa xp̄i nullum xp̄o
p̄ponatis. Illud at̄ scitote. qz expe
dit vobis quib⁹ potestas data est a
donno: expediat ecclie xp̄i. expediat
eāam homini illi. ut ei silentiū ipo
natur: cui⁹ maledictiōe os plenu ē
⁊ amaritudine ⁊ dolo.

*A*d m̄grm iuonē cardinalē de e
odē. *Eplā Cxii.*

Beatissimo suo iuoni scāte ro
mane ecclie dei grā p̄bzo car
dinali: B. dareuall abbas: dili
gere iusticiam. ⁊ odire iniquitatem.
Magist̄ petrus abailard⁹ sū regula
monachus. sine sollicitudine p̄cla
tus: nec ordinē tenet nec tenetur
ab ordinē. Nō sibi dissimilis est in
tus herodes foris ioh̄es: totus a
bigus nichil h̄ns de monacho. p̄
nomē ⁊ habitū. H̄z quid ad me?
Unusq̄s on⁹ suū portabit. Aliud ē
qd̄ dissimulare nō possū: qd̄ p̄tinet
ad oēs qui diligūt nomē xp̄i. Iniq
tatē inexcelso loquit: integritatē
dei. castitatē ecclie corūpit. Cā sā
ditur terminos quos posuerūt pa
tres n̄r: de fide. de sacramentis. de
scā trinitate disputās ⁊ scribes: sin
gula p̄ sua volūtate. mutat. auget
⁊ minuit. In libris ⁊ in opib⁹ suis
oñdit. se fabricatorem mēdaciū. ⁊
cultorem puerforū dogmatū: here
ticum se p̄obās nō tū in errore
in p̄tinacia et defensiōe erroris. Nō
mo est egrediens mensuram suam:
in sapientia verbi. euacuans virtu
tem crucis xp̄isti. Nichil ne scit om
niū que in celo et que in terra sunt.
p̄ter seipsum. Dampnatus est
suectioni cū opere suo: corā legato

romane ecclie. Sed quasi non suffice-
ret ei illa dampnatio: iterum facit unde
iterum dampnetur. Et iam nouissim9 er-
ror prior est prior. Petrus est tamē
qm cardinales. Et derivos curie se
discipulos habuisse gloriatur: et eos
in defensione pteriti et pntis erroris
assumit. a qbz iudicari timere debu-
it et dampnari. Si qd spm dei habet:
ill9 versuuli reor deē. Nōne q odes
tū te dñe odes: et sup inimicos tui
os tabescebat. Libet de9 per vos et
p ceteros filios suos eccliam suā a
labijs iniquis: et a lingua dolosa.

Descriptū dñi inoency pape cō-
tra hereses petri abailardi
Eplā C. xliij

Innotet9 cōpse seru9 seruo
tū dei venerabilib9 fratribus
herico senonēsi. sansoni re-
mēsi archiepiscopo. eozq; suffragane-
is: et hmo in xpō filio bernardo cla-
re vallis abbati. salutē et aplicā bñ-
dictionē. Testate aplō. sicut vnus
dñs. ita vna fides esse dinoscitur:
in qua tēp in immobili fundamēto p-
ter qd nemo pōt aliud ponere. sic
nitas catholice ecclie inuolata p-
sit. Inde est q beat9 petrus aplōz p-
ceps p eximia hui9 fidei p-
fessioē. a dño ac saluatore nrō audire metu-
it. Tu es inqt petrus: et sup hanc
petrā edificabo eccliam meā. Petrā
vni9 firmatē fidei et catholice vni-
tatis soliditatē manifeste designās.
Nec si qtem est inōsutilis tunica re-
deptoris nrī: sup quā milites sortiti
sūt. s. eam diuidere nime potuerūt.

Cōtra quā in inīcio fremuerūt gen-
tes: et ppli meditati sūt inania. As-
titerūt reges terre: et pñapes cōue-
nerūt in vñū. Petrus apli duces dñi
et gregis. et eoz successores. aplici
viri. ardore caritatis et zelo rectitu-
dinis successi: fide defendere. et eam
in cordib9 alioz p-
p-
fusionē plātare nō dubitarunt. De-
mū cessante psecutorū rabie. ipauit
dñs ventis: et facta est in ecclia trā-
quillitas magna. Pz qz hostis hu-
mani generis semp arcuit qzēs quē
duoret: ad ipugnandā sinceritatem
fidei. fraudulētā hereticōz fallā-
tiam subinduxit. Contra quos viri
eccliaz pastores. viriliter isurgētes
eoz p-
p-
toribus cōtempnatur. In magna
namq; nicēna synodo arrius hereti-
cus est dampnatus. Constantinopo-
litana synodus manicheum here-
ticum debita sententia cōdempna-
uit. In ephesina synodo. nestorius
condignam sui erroris sententiam
excepit. Calcedonensis quoq; syno-
dus nestorianam heresim et euticia-
nam: cum dioscoro et eius compli-
tibus iustissima sententia confuta-
uit. Marcianus p-
p-
tor catholice fidei amore succensus
p-
p-
iohanni scribens aduersus eos qui
sacra mysteria p-
p-
dunt: iter cetera sic loquitur dicēs.
Nemo clericus vel militaris. vel
alterius cuiuslibet condicionis de
fide xp-
p-
netur in posterum. Nam iniuriā m-

facit iudicio reuerentissime synodi/ si
quis semel iudicata et recte disposi-
ta reuolueret/ et iterum disputare contē-
dit. et in contemptores huius legis tamquam
in sacrilegos pena non deere. Igitur
si clericus erit qui publice tractare
de religione ausus fuerit. consortio
clericorum remouebitur. **D**oleo autem quod si
aut litterarum uel orationis inspectione et missis
a vestra fraternitate nobis errorum
capitulis cognouimus. in nouissimis
diebus quando instant tempora peri-
culosa in petri abailardi perniciosa
doctrina. et predicatorum hereses et alia
puerba dogmata catholice fidei ob-
uiantia pullulare ceperunt. **D**euum in
hoc maxime consolamur et omni-
potenti deo gratias agimus qui in par-
tibus vestris pro patribus tales fili-
os suscitauit. et tempore apostolatus
nostri in ecclesia sua tam predatores
uoluit esse pastores qui noui here-
tica calumnie studeant obuiare. et im-
maculatam sponsam uni viro virginem
castam exhibere christo. **N**os itaque qui in
beati petri cathedra cui a domino est dic-
tum et tu aliquando conuersus asserimus
tuos / licet indigni residere aspicimur
communio fratrum nostrorum episcoporum et car-
dinalium consilio destinata nobis a ves-
tra discretione capitula et uniuersa
ipsius petri puerba dogmata sanctorum ca-
nonum auctoritate cum suo auctore dam-
nauimus / eique tamquam heretico perpe-
tuum silentium imposuimus. **U**ni-
uersos quoque erroris sui sectatores
et defensores a fidelium consortio se-
questrandos excommunicationisque vin-
culo innodandos esse censuimus. **D**a-
tum laterani decimo septimo kalen-

das augusti.

Ad episcopum constantiensem pro
arnoldo de brixia

Eplā C pili.

Si sciret paterfamilias qua
hora fur veniret. vigilaret
utique. et non sineret prodire do-
mum suam. **S**atis quod fur de nocte irru-
perit domum non uiam sed domini. uobis tam-
me commissam. **P**ro dubio esse non potest
scire uos quod apud uos sit. quoniam id usque
ad nos utique tam remotos potuit per-
uenire. **N**ec mirum si non horam prouide-
re aut nocturnum furis ingressum obser-
uare quistis. **Q**uid autem si de phensu
iam non agnoscitis non tenetis non prohi-
betis exponere spolia uestra. primo pre-
osissimas christi exuias. alias uidelicet
quas sua ymagine presignauit / suo
crucore redemit. **A**d huc forsitan here-
tis. et miramini quem nam dicere uel-
lim. **A**rnoldum loquor de brixia qui
utinam tam sane esset doctrine quam dis-
trictus est uite. **E**t si uultis scire homo
est neque manducans neque bibens. so-
lo cum dyabolo esuriens sanguinem
aiarum et sitiens. **U**nus de numeris
illoz / quos apostolica uigilantia notat
habentes formam pietatis. uirtutem il-
lius penitus abnegantes. **E**t ipse
dominus. uenient inueniens ad uos in ues-
mentis ouium. inter se uos autem sunt li-
pi rapaces. **I**s ergo usque ad hanc e-
tatem ubique uersatus est tam fecerit
post se et tam seua reliquit reliquia
ut ubi semel fixerit pedem. illuc ulterius
redire omnino non audeat. **D**enique ipse
in quo natus est ualde atrociter commouit terram

et conturbauit eam. **U**n et accusatus a
 pud dñm papā scismate pessimo. na
 tali solo pulsus est: eam et abiurare et
 pulsus reuersione. nisi ad ipsius apli
 a pmissione. **P**ro simili deñ causa
 a regno scāroz est scismaticus isig
 nis. **E**xecratus q̄ppe a petro apos
 tolo: adheserat petro abailardo.
Qui om̄s errores ab ecclia sã de
 hēsos atq; cāpnatos: cū illo ecclia et
 p̄ illo defendere acriter et p̄tinaciter
 conabatur. **E**t in hys oibus nō est
 auersus furor ei9: sed adhuc man9
 ei9 extēta. **N**ā ecclia ita vagus et p
 fugus super terrā qd iam non licet
 inter suos. nō cessat apud alienos
 tanq̄ leo rugiens. circuiens et que
 rens quem deuorat. **E**t nunc apud
 vos sicut accepim9 opatur iniquita
 tem: et deuorat plebem vestrā sicut
 escā panis. **C**ui9 maledictione et a
 mātudine os plenū est: et veloces
 pedes ei9 ad effūdendū sanguinem.
Cōtritio et infelicitas in vīs ei9:
 et viā pacis nō cognuit. **I**nimic9 eu
 as xpi: seminator discordie. sabz
 ator scismatum. turbator pacis:
 vnitatis diuisor. **C**ui9 tētes arma
 et sagitte: et lingua eius gladius
 acut9. **M**olliti sunt sermones ei9 su
 per oleū: et ipsi sunt iacula. **U**n et
 solet sibi allicere blādis sermonib9
 et simulatiōe virtutū diuites et pote
 tes: iuxta illud. **D**edet in insidijs cū
 diuitibus in occultis: vt interficiat
 innocentē. **D**emū cū fuerit de illo
 cum captata beniuolētia et famili
 aritate securus. videbitis hominem
 aperte insurgere in ceterum fretum
 tyrānicē militari. insurgere in ipsos

ep̄os: et in omnem passim ecclesias
 tiam ordinem deſeure. **H**oc ſcien
 tes: nescio an meli9 salubrius ve in
 tanto discrimine rerum agere vale
 atis. q̄ iuxta apostoli monitum au
 ferte malum ex vobis. **Q**uāq; ami
 cus sponsi. ligare potius q̄ fugare
 curabit: ne iam discurrere et co noc
 re plus possit. **H**oc enim et domi
 n9 papa dum adhuc esset apud nos
 ob mala que de illo audiebat. fieri
 scribendo mandauit: sed non fuit q̄
 faceret bonū. **D**eniq; si capi vulpes
 pusillas demolietes vineam scrip
 tura salubriter monet: non multo
 magis lupus magnus et ferus reli
 gandus est. ne xpi irūpat ouilia.
 oues mactet et perdat?

**Ad guibonem legatum de eodē
 Ep̄la Exv.**

Arnald9 de brixia cuius cō
 uersatio mel et doctrina vo
 nenū: cui caput columbe.
 cauda scorpionis est: quem brixia
 euomuit. roma exhorruit francaa re
 pulit. germania abhominatur. yta
 lia non vult recipere. fertur esse vo
 biscum. **V**idete queso. ne v̄za aucto
 ritate plus noceat. **N**am cū et arte
 habeat et volūtatem nocendi: si ac
 cesserit fauor vester. erit funiculus
 triplex qui difficile rumpitur: su
 pra modum vt tereor nocatur9. **E**t
 vñ existimo de duobus si tamen
 verū est q̄ vobiscū hoīem habeat9:
 a nūn9 scz notū vobis ēē illū: aut
 vos qd est credibilis de ei9 correcti
 one p̄fidere. **E**t vtinā id non frustra

Quis det de lapide hoc suscitare fili-
um abrahe? **Q**uod gratū munus sus-
ciperet mater ecclesia de manib9 ves-
tris vas in honore. qd tam diu pas-
sa est in cōtumeliā. Licet tēptare. sed
vir prudēs cautus erit nō transgre-
di p̄finitū numerū ab apostolo qui
ait. Hereticū hominē post unā et se-
cundam correptionē deuota. sciens
quia subuersus ē qui eiusmodi est.
et delinquit p̄prio iudicio cōdemp-
natus. Alioquin familiarē habere et
frequenter admittere ad colloquen-
dum ne dicā ad quinuandū. suspitio
faucis est. et inimia hoīs forte ar-
matura. **P**ecare annūtiabit et facile
persuadebit q̄ vobis. domesticus et
cōtubernalis legatī apostolicę sedis.
Quis enim a latere dñi pape malū
quippiā suspicetur? **P**er et si ī mani-
festo pueris loquitur. quis se facile
opponere audeat vestro collaterali?
Deinde videt9 qualia post se vbiq̄
q̄ habitauit reliquit vestigia? Non
sine causa vigor apostolicę hominē
italia ortū trāsalpinare coegit. repa-
riare nō patitur. Quis vero extra-
neorum ad quos eiecit9 est nō eum
oīdis aueret suis redidisse? Et cer-
te sic se habere ad oēs ut oīb9 odio
habeatur approbatō iudiciū est qd
portat. ne quis dicat subreptū fuis-
se dñō pape. Quale ē ergo summi
pōtētię suggillare sententiā. et illā
sententiā cuius rectitudinē eius ipsi
us in quem data est et si lingua dis-
simulat vīta clamat? Itaq̄ fauere
huic. dñō pape cōtradicare est. etiā
domino deo. Per quemāq̄ enim
iusta sententiā iuste datur. ab illo cer-

tum est processisse. qui loquitur in
propheta. Ego qui loquor iusticiā.
Confito autē de vestra prudentia et
honestate. quia vīs hīs litteris de
veritate certus nō abducemini amo-
do quippiā assentire ī hac re. nisi qd
vos debeat. et ecclesie dei expediat
pro qua legatiōe fugimini. Diligi-
mus vos. et ad vestrū obsequiū pa-
rati sumus.

Ad petrum hisuntinum

Epistola Cxxvi.

Peregrinationē abbatis ca-
riloa sic accipimus. quasi
iam mortuū eum videam9
Vobis maxime qd vehementer do-
leo imputatur. quicquid illi p̄iuli
imminet quicquid laboris incūbit.
Nō hoc a vobis expectauim9. quia
nec meruimus. Alium vos putau-
mus. et aliū experimur. Testimo-
niū perhibet vobis qui interfuerūt
actioni. q̄ nec sincere nec scdm iusti-
ciam in ea vos habuistis. Et credo
ex parte. Nā et venerabilis abbas
beluallis nō multū sibi complacet
in vob9. Nolite queso nolite p̄sequi
seruos dei. quib9 ab ipso dictū legi-
tis. Qui vos tangit. tangit pupillā
oculi mei. Nolite radice9 euellere
de cordibus n̄is. si quid aliquā bene-
sensim9 de vobis. Et hec ita dicim9
vobis nō quia vos nō diligim9. s̄
ut de medio fiat quo attingere potest
ut nō diligam9. Dies autē tanq̄ a-
micus. nō expedit vobis neq̄ eccle-
się vestre. ut dñō pape qd actū est. fiat
actum est innotescat.

Ad dñm papā innocentium

Epistola Cxxvii.

In cause actione. q̄ per carissimū fra-
 tre nostrū guidonē cariloni abbatem
 vestro aspectui p̄ntatur: puto satis
 apparet et laessentis iniuria et inno-
 centia patētis et iniuria iudicis. De-
 niq; violentia calūpniātis et inopia
 iusticie pulsus est paup̄ confugere
 ad vestram p̄ntiam: nō reputās la-
 bore m̄ vī. nō expēsas. nō p̄cūlū
 tempis. Dedit manū mortis: ne vi-
 uat in p̄turbatōe quietis amatoz.
 Clementer queso respiciat sup̄ ege-
 nū et paup̄em: nec frustra vestris pa-
 ternis aurib; intimat; sit tātillatū
 virū tātus labor et dolor. Olim p̄
 eplās semel et secundo testificat; sū
 vobis de hoīe illo. q̄ huic modo ca-
 lumpniatur: q̄ sui esset et p̄uatica
 toz p̄positi et monasterij dissipatoz.
 Nūc autē et flens dico inimicū crucis
 xp̄i: scōz qui in circuitu eius sunt.
 violentissimū oppressorē et calump-
 niatozem paup̄em. Qui p̄p̄ia iam
 pene non habens q̄ deuoret: in p̄xi-
 ma passim more tyrānicō debacha-
 tur. Monachū habitū mētens: re-
 exhibet unū de p̄donib; Omnino
 imemor regulariū obseruationū et
 legum. canonūq; cōceptor. Frontis
 suus ad iracūdiā. insensatus ad me-
 tum. inflexibilis ad pietatē: ad irā
 p̄ceps. audax ad faciū. p̄zon; ad
 iniurias. Et miroz quō vir religio-
 sus abbas case dei in monacho suo
 tot et tāta vicia. aut ignorare possit
 aut dissimulare. P̄ de hoc q̄d ad
 me? Ipse videt. Ipse suo dñō stat
 a cadit. Nobis sufficit liberari de
 manib; ei; et vobis id omimodis
 flagitam; et q̄d aliunde id frustra tēp-

tatū est. Circūspexim; et non erat
 auxiliatoz. Ventū est ad gūmne re-
 fugiū: ibi cōfugim; ubi cōfidim; li-
 berari. Tantū adsit pietas: nā fa-
 cultas nō deest. Et quidē ex p̄uile-
 gio sedis aplice cōstat sumā rerū.
 ad vestrā potissimū respicē sumam
 auctoritatē: et plenariā potestatem.
 Verū. hoc inter cetera vzi singula-
 ris p̄minat; insignia. specialiq; illuf-
 triusq; nobilitat vestrū et iditū red-
 dit apostolatū: si eripitis pauperem
 de manu fortioz ei;. Nulla mea
 iudicio i corona vestra p̄ciosior gem-
 ma zelo illo vzo. quo emulari con-
 sueuistis oppressos: nec relinquitis
 virgam p̄coz sup̄ sortem iustozū.
 Nimirū p̄pter illud q̄d seq̄tur. ve-
 nō extēdat iusti ad iniquitatē manus
 suas. Vel p̄pter illud q̄d alibi dici-
 tur: quia dū sup̄bie impi; incendit
 paup̄em: et vñ alter torq̄tur in cor-
 pore. unde alter grauius in anima
 perit. Est itē monasteriū de nro cōdi-
 ne vicinū huic q̄d malozū similiter
 hoīm infestatione vexatur: et non
 est qui redimat neq; q̄ saluū faciat.
 Et p̄ hoc q̄q; puer vester paterna
 vza viscera lacrimosis p̄ab; gūte-
 re nō veretur. Qui illi sint hoīes q̄
 ve occasio calūpniādi: p̄ntū latoz
 abbas veracē et viua voce referet vo-
 bis. De; oipotens vos nobis p̄ser-
 uet longis tempib; ad nostrā oīm
 p̄fectionē. qui in habitu et p̄posito
 penitētie paup̄em vitam ducim;:
 vt sine timore de manu inimicorum
 nroz liberati seruiam; illi.

Ad causā
Eplā C. xviij.

Usq̄quo et sup̄bit impij et in
cedit paup̄? Usq̄quo a tāta i
puētia innocentia tanta vexatur?
Hoc viuo innocentio? Peccata si
ne dubio nostra hoc faciunt? qđ do
minus meus tam sero aduertit mē
tientes sibi: tam lente audit clāmā
tes ad se. in hac causa dūtaxat. Nā
alias quidem scimus familiare esse
dño meo: et cito intelligere et facile
misereri. Propter eū qui elegit vos
et posuit vos refugium oppressorū: po
nite iam tantē finē et malicie oppres
sorū et laborib9 oppressorū. quia sa
tis utraq; res venit in lucem et ma
nifestationem. Deniq; ad benepla
atum dñi mei causa discussa et termi
nata est: superest ut ipsius auctoritate
data. sententia cōfirmetur. Ergo ne si
venierit homo mendax aduersus tā
torū viroꝝ testimoniū (valentinū lo
quor et granopolitanū) audiet? Ite
rū supplicat. et ad pedes dñi mei ea
qua possum mente anxia descendo:
ne ab homine iniquo et doloso religi
osum monasterium destrui patiatur.
Etenim non parceret nostro: qui suum
pene destruxit. Unde addo solita pre
sumptione. Si puerō vestro credite
tis: hoīem hūc qui beneficio pieta
tis vestre abutitur in claustrū suum
remitteretis: et dño abbati case dei
mādatetis. ut in monasterio qđ ille
inutiliter occupat. virum religiosum
promoueret. et regularem ordinaret
quentum. Hoc plane dignum aplā
tu vestro: hoc beneplacitū deo. hoc

honor dñi abbati case dei suoq; mo
nasterio. Dic etiam liberaretis ani
mā predicti hominis: et ipm cui in
cubat monasterium.

Ad magistrum vlgereum antē
grauensem ep̄m pro graui querela
que erat inter ep̄m et abbatissam sū
tis ebrardi Eplā C. xix.

Lacrimas magis q̄ lac̄ dare li
bet. Et qm̄ ad neutrū inops
est caritas: et has oportet dare. et il
las non omittere. Has vobis illas
michi: et pusillis multis mei simili
bus. qui scandalizantur. Viciat for
sita scandalum non esse p̄ vos. Nū
quid ppter vos esse negabitis? Fa
cile cetera portarent: tantum vos nō
essetis in causa. Nam in culpa dicere
non audeo. Non est meum discute
re hoc. est qui querat et iudicat. De
hoī illi. p̄ quē scandalū venit. Iudiciū
pfecto portabit: qđq; est ille vel illa.
Ceterū ad vos m̄ nūc sermo. Pus
sillū modicū qđ insipientie mee. Quia
semel cepi loquar ad dñm meū. fa
ciā satis vel ex pte zelo et affectui q̄
loq̄r. Nō verebor etate: dignitate
nō terrebor. nō citabor ad nomen
grāde magist̄ vlgerei. Nā q̄ grādi9
nomē: eo grādi9 scādālū. Propterea
meipm trāsgrediar: et ero insipies.
Deniq; increpabo: ep̄z arguā. Ma
gistru conabor docere: cōsiliū dare sa
piēt. Nullū p̄sūptiois gen9 p̄tereat
caritas et emula: quā olī p̄ scitātē
et glōria noīs vestri cōcepam. Cui9
glōrie diffusū arcū q̄q; spiritale oia
ē: inuidia dyaboli interpolatū ē. vel
modice. m̄ p̄ modico nō ē. Et neq;

ecclesie dei / que ubiq; tam celebri
gaudio in hoc meridiano lumie ex
ultare solebat. Verū quātū vos pro
pria gloriā contempnatis. satis ap
paret. Laudo sed si non vsq; ad iniu
riā dei. Laudo et constantiā / qua nec
summis potestatibus ceditis de iure
vestro quod putatis. sed si nō perti
natus ē cōstātus id agi a vobis vi
deretur. **Q**uā glorioſi? et certe sancti
vobis illatā iniuriā fortiter sustinere
tis. et famā vestrā ad gloriā dei cus
todiretis. **Q**uā nescio quomō vel cō
sciētiā vestrā esse in tuto cōsiditis sub
hoc scandalo. Nec enī excusat vos
eā si in quēq; alterz iure culpā refū
ditis. **E**sto q; alius mouerit scanda
lum. profecto cōpescere vos potestis.
Nolle cōpescere? sine culpa erit? Na
lum si cōprimas tuū reputabitur ti
bi ad iusticiā. si alienū ad gloriā.
Quāq; auctor sit scādali. a vobis
oimodis exigatur tolli. et in eo loco
excusati dicim? si non potestis. An
non deniq; ministeriū est angelorū
tollere scādala de regno dei? **D**i dix
eritis qd ad vos. arguet vos illa se
tētia. **I**obia sacerdotis custodiūt sciē
tiā. et legē requirūt de ore ei9. ange
lus enī dñi est. **D**i ergo hoc scādalū
nō possit / nō tollitis. plane nō imple
tis ministeriū vestrū. **Q**uāquidē an
nulla sit culpa. vos iudicabitis. **E**go
vō ne hī sufficere dixerū. si nō et hono
rificatis. **E**st quoq; qd adhuc addū
nisi qz timidior sū fateor q̄ promissi
bz tuti9 adduco magistrū. q̄ nō ve
reatur cōpescere nudā dicere veritatē.
Hoc inq̄t ipm delictū est in vobis /
qd causas habetis inter vos. **Q**ua

re non magis fraude patimini? **O**p
posuit speculū. et fulsit iustitie sol. eni
tuit veritas. neuus apparuit. **Q**uan
ti est igitur nescio q̄ illa possessiua
la maledicta. ut ulterius iam possit
aut obūbzare tam manifestā veritatē
sem aut impedire tam aptatā correc
tionē? **I**nspiret deus vobis acquies
cere consilio ut nō dicā nō. sed oim
qui emulantur vos dei emulatione
reuerente et omni gloriā prosequen
de patre.

Ad balduinū abbate reatinū mo
nasterij **Epistola CC.**

Epistola quā misisti affectū
tuū redolet mouet meum.
Et doleo q; prout moueor
non possū rescribere. **N**ec imoror in
excusandis excusationibus. sciens
q; sciēt me loquor. **N**osti in quā sub
qua sarāna gemo. et gemitus me9
a te non est absconditus. **T**u vero
pro scedule breuitate affectū non
estimes. quem nulla quātalibet sui
prolixitate explicare posset oratio.
Et malicia quidem occupationū po
test facere ut paucis scribā. sed nō ve
parū diligam. **A**tum sane excludat
vel impediat actus. sed nunquid af
fectū? **P**iaue mater vnicū amat fili
um. ita te diligebam / herentē lateri
meo. placentē cordi meo. **D**iligā et
absēte ne solaciū meū ex te et nō te
videor dilexisse. **E**ras per necessari
um michi. **A**tq; hūc vel maxime da
ret q̄ sincere te diligā. **H**odie nem
pe non te caruissem si quesissem de
te que mea sunt. **N**unc autē vides

qđ spretis utilitatibus meis. tuis
compendijs non inuidi; ponens te
utiq; ibi unde aliquando transpona-
ris. super omnia bona domini tui.
Tu autem cura iueneri fidelis ser-
uus. et prudens; conseruis tuis ce-
leste. etiam communicare absq;
inuidia. et absq; desidia erogare; et
noli frustra assumere excusationē.
quasi de tui nouitate aut de impe-
ria; qđ putas forte vel simulas.
Nam nec sterilis verecundia grata
est; nec humilitas preter veritatem
laudabilis. **Officiū** ergo tuum at-
tende. **Velle** pudorem. consideratōe
officij; age ut magister. **Nouus** es;
sed debitor. **Et** ex tunc te nouens
debitorem; ex quo te alligasti. **Nū-**
quid nouitas excusabit apud cre-
ditore. dampna luorum; **Nūquid** p-
ma tēpa. vacua pretere patitur se-
nerator; **Et** non sum inq; ad ista
sufficiens. **Quasi** vero deuotio tua
accepta nō sit ex eo qđ habes; nā
ex eo qđ non habes. **De** solo tibi
credito talento respōdere tibi para;
secutus de reliquo. **Si** multum acce-
pisti; da multū. **Et** si modicū est;
et id tribue. **Etenim** qui in modico
fidelis nō est; nec in maximo. **To-**
tū da. quia totū repetidus es. vsq;
ad nouissimū quadragē; sed sane
qđ habes. nā qđ non habes. **Me-**
mento etiam voci tue dare vocē vir-
tutis. **Quid** illud inquis? **Ut** opa
tua verbis cōanāt. ymo verba ope-
rib; ut aures videlicet prius fac-
te qđ docere. **Pulcherrim⁹** ordo ē et
saluberrim⁹; ut on⁹ qđ portandū
imponis. tu partes prior; et ex te

discas. qualiter oporteat hīs mo-
derari. **Alioquin.** subsannabit te sa-
piens; utpote pigram illū cui labor
sit manū porrigere ad os. **Arguet**
te et apostolus dicens. **Tu** qui ali-
os docēs; teipsum non docēs? **Et**
et notaberis vicio pharizeorum. q̄
alligant onera graua et importabi-
lia. et imponunt ea in humeros ho-
minū; digito autem suo nolunt ea
mouere. **Permo** quidem viu⁹ et ef-
ficax. exemplum est operis; facile
faciens suadibile qđ dicitur; dū mō-
strat factibile qđ suadetur. **Ergo** in
hīs duobus mandatis. verbi scz ac-
q; exempli; summam tui officij ad
cōscientie securitatem pendere intel-
lige. **Tu** tamen si sapias iunges et
tercium. studium videlicet orōis;
ad complementum utiq; trine illi⁹
repetitionis in euāgelio de pascen-
dis ouibus. **In** hoc noueris illi⁹ tri-
nitatis sacramentum. in nullo frus-
tratum a te si pascas verbo. pascas
exemplo; pascas et sanctorum frue-
tu orationū. **Manet** itaq; tria hec
verbum. exemplū. oratio; maior au-
tem hīs est oratio. **Nā** et si ut di-
ctum est. vocis virtus sit opus; et o-
peri tñ et vocis grām efficaciq; pro-
meretur oratio. **Neu** auctores accipi-
or; non licet ultra. **Illud** tamē bre-
uiter ammonit⁹ sit; ut qđ aī⁹ pot-
ris. graui me cures soluere cura; et
quid sibi vult qđ inter alia questus
es. vulnus a quo non sperabas te
pertulisse; non negligas manifestū
us aperire. **Id** enim. anxie me solli-
citat.

Ad clerum senonensem

Eplā CC i

Omnipotens benedictio pastore
vzō op⁹ ē kmī. ut de subsu
tuendo alio sollicitate sataga
tis. **N**z sane id nō p̄cipitater agen
dum. nō tumultuose. aut incoſulte
ne forte euacuet qd p̄t rationē. **N**
ordinem p̄sumetur. **N**z vos intrare
inap̄tīs arcuitū quorūdam q̄ in ac
tuitu vzo sunt. **D**e vianis si placet
eccl̄is sumite exp̄mētum. **N** illaū
veratio det intellectū auditui i cau
sa p̄nti. **G**randis q̄ppe rex est in ma
nibus. nobili senonensi eccl̄ie instau
rare pastorem. **G**randis p̄sus. nec
sine grandi adozēda q̄silio. **E**xpec
tandū p̄inde suffraganeoz cōsiliū
ep̄oz. exp̄and⁹ assensus religioso
tū q̄ sunt in ep̄atu. atq; in cōmune
tractandū cōmune negoaiū. **A**lioq̄n
dilectissimi moleste credite intuebi
mur tribulationē eccl̄ie vze. mo
leste vestram ipsoz q̄fusionem. **Q**u
btūq; p̄tinget facile. si illud cōtin
gat effia. qd oporteat tuocari. **E**x
go indicatur ieiuniū. cōuocentur e
p̄scopi. religiosi asciscantur. nec sua
quod absit solempnitate fraude
tanti sacerdotis rite celebrāda elec
tio. **A**dde ut confidimus spiritus
sanctus votis vestris. **N**z honor erit
vobis honorificantib⁹ ministerium
vestrum. dum pari voto et consilio
studueritis quod gl̄a sit dei et sal⁹
populi.

Ad ep̄m ⁊ clerum treasem.

Eplā CC ii.

Egimus si errauerit quis ex
vobis a veritate. **N**z quertis

quis eum. **S**cite debet. qm̄ q̄ cōuerſi
fecerit p̄ctorem ab errore vie sue.
saluabit aīam eius a morte. **N**z opa
rit multitudinem peccatorum. **E**x
rat anſellus vester. errat. **C**ui dubi
um. **S**i dimittim⁹ eum sic non so
lus errabit. **Q**uos trahet post se su
o exemplo illustrissimus iuuenis.
Nec modo sequaces. sed ⁊ omnes
qui poterunt eū reuocare. nec reu
cabūt. eodem errore iudicam⁹ in
uolui. **M**undus ego sum a sāguine
eius. **E**t ei p̄dixi p̄ ep̄istolam. es
vobis nūc dīco. quia rem illicitam
presumit. **N**ec deiciē pugnare ar
mis militibus. nec subdyaconi
p̄ctorem ducere. **A**nnūciante peccato
ri opus ē ius. ne ille in peccato suo
morietur. sanguinem vero eius de
manu vestra requirat. qui suo cum
redemit sanguine p̄ctoso. **E**n de celo
clamat. **V**irgo isrl̄ corruit. **N**z non
est qui subleuet eā. **Q**uonq; i luto
auai iacet. **T**ollite tollite marga
ritam. **L**euate splēdidissimam atq;
p̄ctosissimā gēmam de sterquilini
o. **L**euate eam. anteq̄ porcorū id est
spurcorū spiritū pedibus paulatē.
et iam non sit vas in honorem sed
in contumeliam.

Ad abbatem sancti albani

Eplā CC iii

Et si facie ignot⁹ es michi. **N**z
nō fama. **N**ec parū aut vile
qd tui gratulor me tenē munere illi
us. **N**ā talis fateor p̄ eā insinuat⁹
es meo p̄ctori. ut licet i mult⁹ oc
cupatū. ipsa tū serenissā recordatio
tui mi dilectissime frater facile me
pleuq; ex omnib⁹ v̄diceret sibi. ita

ut in ea libenter inorer et suauiter
requiescam. Ceterum quo memoriā
plus accepto. eo audius suspiro p
sentiam. **U**t quando istud. aut si qua
do istud? **U**tque et si non ante. profec
to in ciuitate dei nostri. **S**i tamen non
habemus hic manentē ciuitatem. sed
illam inquirimus? **I**bi ibi videlimumus
nos. et gaudebit cor nostrum. **I**nterim
vero delectabor et letabor nichilominus
in hijs que dicta sunt michi. spe
rans et expectans quod reliquum est
de visione corporali in die domini. ut
gaudium meum plenum sit. **A**dde ob
secro ad ea bona que ab eo te et de te
nobis assidue veniunt tuas tuorumque
pro nobis orationes. pater carissime
et desiderantissime

Ad episcopum rothensem

Epistola CC. iiii.

Dilectissime non merenti
Quid peccauit? **S**i monui
magistrum robertum pullum
aliquantum tempus facere parisi ob
sanam doctrinam que apud illum esse
dinosciat. id putavi necessarium et ad
huc puto. **S**i rogavi sublimitatem
vestram ut permitteretis. etiam nunc id
ipsum rogare nisi ea de prioris prece
indignata sensissem. **S**i dixi hominem
fultum gratia amicorum quorum in ci
uitate non minima auctoritas est id dixi
quod vobis formidavi et adhuc for
mido. **N**am quod post appellationem factam
extendistis manum ut accepimus ad
res appellantes. nec laudavi nec lau
do. **V**erumtamen voluntati vestre in a
liquo contradicere. nec consului ei nec con
sulo. **D**e cetero vestri sumus. coronam
vestram suscipere et colere semper dig

na et debita veneratione parati. **H**uius
testimonio conscientie audemus
adhuc ad vos prece duntaxat atque
consilio. ut magister robertus cum in
tegritate gratie vestre per aliquotum tem
pus possit parisi demorari. **R**etribu
at vobis dominus in vita eterna quod visce
ra nostra refouistis. fratres nostros la
quos quos misimus in hyberniam

Ad reginam iherosolimorum

Epistola CC. v.

Adierunt homines quod locum
gratie habeam apud vos.
et multi profecturi iheroso
limam petunt se vestre excellentie per
me commendari. **E**x quibus est iste ui
uenis consanguineus meus. iuuenis
ut aiunt strenuus in armis. suavis
in moribus. **E**t gaudeo quod ad sepius
elegit militare deo magis quam seculo.
Itaque facite morem vestrum et bene sit
huic propter me sicut ceteris omnibus pro
pinquis meis fuit qui per me vobis
innotescere potuerunt. **D**e cetero ca
ute ne voluptas carnis et gloria
temporalis impediatur vobis iter reg
ni celestis. **N**am quid prodest paucis
diebus regnare super terram. et regno
celorum eterno priuari? **R**ed confi
do in domino quod melius facietis. et si ve
rum est testimonium quod vobis per
hibet carissimus auunculus meus an
dreas cui multum credimus. et hic
et in eternum. **D**eo miserante regna
bitis. **P**eregrinis egenis et maxime
me inclusis curam impendite. quia
talibus hostijs promeretur deus.
Precibite nobis frequenter. quia et
vobis non obest et nobis proderit

si esse vestrum. et bona studia plenius
certiusque nouerimus

Ad rogerium regem sicilie
Eplā CC vi

Ionge lateque satis dilatata est
magnificētia vestra super terrā
Quatenus gloriā nominis vestri quos fines
non attingit? **A**udite quod illi diligē
tis vos **A**udete quod in vobis est hanc
ipsā gloriā conferre ad illū a quo est.
sinon vultis eā perdere aut certe perdi
ab ea **H**oc autē sic fiet. si inter eos
quos regie munificentie celebris o
pinio euocat de longinquo: discreti
onis oculū aperitis. manūque extendi
tis non tam cupidis quam egenis **E**t
vere beatus qui intelligit non super cupidū
sed super egenū et pauperē **I**lli in quā
pauperē qui inuitus petit. et verecunde ac
cipit. et accipiens glorificat primum su
um qui in celis est **C**ū autē deo sua gloriā
de vobis munere ex ore gentium ita fide
liter resignabitur. vberiori pauldu
bio riuo fluat: vobis necesse est ille
fons glorię qui diligentes se diligit. et
glorificat glorificantes se: ut qui semi
nat in benedictionibus de benedictionibus
et metat **P**ro hominibus obsecro vos
ponere oculos vestros super latorem panti
um: quē per certo ad vestram regiā per
sentia non cupiditas traxit. sed regie
necesse **N**ecessitas dico non sua sed
suorum: multorum videlicet a quibus mis
sus est seruator dei fidelium **A**udite pati
enter quod patienter **A**udite. et copati
mini: quia si copati mini. et pregnabitis
Nec prepnendū regi: regnare cum ta
libus **I**psorum est enim regnū celorum: et
qui prepsunt vitam mundi **F**acite vobis

illos amicos de mamona iniquitate
ut cum defeceritis a terreno regno
vestro. recipiant vos in suum regnū e
ternum.

Ad eundem
Eplā CC vii

Si me queritis: ecce ego et pu
eri mei quos dedit michi deus
Fertur namque mea humilitas iunctisse
gratiā apud regiā maiestatem: ita ut
querat videre me **E**t quod ego sum: ut
dissimulē beneplacitū regis? **A**ccurro
et qui querebar ecce assum: non in pri
tia corporis infirma. in qua despectus
domini herodes. attamen in visceribus
meis **N**am quod me separabit ab hiis?
Sequar eos quocumque ierint **E**t si
habitaauerint in extremis maris:
non erunt absque me **H**abes rex lumē
oculorum meorum: habes cor meum et a
nimā meā. **Q**uid si modicum nūc ab
est? **C**orpusculū loquor. vile istud
manipulum: quod et si voluntas ex
poneret. sed retineret necessitas **N**on
valet sequi volentem animū quoniam
infirmū est: et solum penitus illi super
est sepulcrum **P**ed que cura? **A**ni
ma mea in bonis demorabitur: cum
semine meū hereditabit terram. **D**e
men meum semen bonū **G**ermina
bit: si tamē in terram bonā ceciderit
Petabitur et delectabitur in crassitu
dine animę meę: quippe ut quid dabit
illi de fratrum manuum suarū **R**eposita
est hec spes mea in sinu meo: ut pa
tietur ferā ab hiis vel corpore separari
Non mireris rex. **A**n elegissem a
corpore peregrinari quam istos emic
tere: si solus cause deesset deus.

Assiſce illos tanq̃ aducuas ⁊ pe-
grinos ⁊ verumptē aues scōz ⁊ da-
mesticos dei. Parum dixi aues ⁊ re-
ges sunt. Porro ē enī regnū celoz ⁊
iure ⁊ merito paupertatis. Nō deest
frustra e lōginquo ēē vocatos ⁊ si
is sedib⁹ exules iutili pegrinatōe
vagari. Putas poterūt cātare cantū
cum dñi in terra aliena? Nō rē
forte dixerūt alienā ⁊ q̃ semini bono
spōtaneum expādit sinū ⁊ p̃ciosū
deposuit iā leto in gremio pie foue-
re suscepit. Cēdit ut videat. cēdit
granū bonū in terram bonā ⁊ op-
timā ⁊ spero in dño q̃ radicabit ger-
minabit. multiplicabit ⁊ ⁊ referet
fructū in patientia. Porro hūc cū re-
ge partiboz ⁊ et unusquisq̃ scdm suū
labore accipiet. Ad eūdem

Eplā CCvii.

Habetis qd̃ petistis: fecistis qd̃
p̃misistis. Quos in vbo ṽrō
exposuim⁹ ⁊ misimus pegrinari ⁊
regia sūt liberalitate suscepti. Occur-
ristis eis cum panibus ⁊ eduxistis
eos in refrigerium ⁊ cōstitulistis eos
super excelsā terram ⁊ ut comedant
fruct⁹ agroꝝ ⁊ ut sugant mel de pe-
tra oleūq̃ de saxo durissimo ⁊ buti-
rum de armēto. et lac de ouib⁹ ⁊ et
ficus cum medalla tritici ⁊ sangui-
nem ṽre bibāt meracissimum. Et
hec quidem terrena sunt: s̃ celestia
mercantur. Dic itur ad astra. Ta-
lib⁹ hostijs p̃meretur de⁹. Istoz est
enī regnū celoz: qui regi terre i ter-
ra ṽictiū reddere poterunt p̃ h̃ys
terrenis vitā ⁊ gloriā sempiternā.
Misim⁹ vobis magistrū brunonē o-
lim michi p̃ dies multos idiuiduū

comitem. Nūc autē patre multatū
quidem aiatū letatū in xpō: sed
egentū in selo. Expiat et ipse mu-
nificā manū regis: ut augeatur nu-
mer⁹ amicorū: q̃ ipm̃ recipiat in et̃-
na tabernacula. Ad illi facitis. mi-
chi facitis: qz qd̃ illi deest a me exi-
gitur. At qz marsupīū nostrū min⁹
sufficiens ē: ad ṽm sane qd̃ aliquā-
to grossi⁹ esse liquet pauperem xpi
merito destinare curavi.

Ad dñm papā innocentium.

Eplā CCix.

Ominū remensē glē vestre
amēdam⁹: nō tanq̃ de ce-
teris sed vere p̃ ceteris vñū
Ad q̃ tam secure q̃ securi sum⁹ de su-
a erga vos fidei deuotione ⁊ sincera
dilatōe: volū tate subdita atq̃ obe-
dientissima. Honoretur: qm̃ vos ē
in honorem. Petat qd̃ in vobis ē
nō frustra se honorificare ministeriū
suū: nō frustra pollere h̃ys morib⁹
quib⁹ honoretur deus: ornet eccl̃ia
q̃ deniq̃ de cante domini sacerdote

Ad eundē.

Eplā CCx.

Omin⁹ cantuariensis vir bo-
nus ⁊ testimoniū habēs a bo-
nis. iuste in causā trahit: ⁊ ab a-
gendo violenter retrahit. Parabat
iter: nā in ṽrā p̃sentia fuerat ter-
minat⁹: ⁊ ecce interrūpitur a turbi-
ne ⁊ tēpestate belloꝝ. Dit exarsit
apud vos: cui molesta ē exarsit⁹
cessitas: tū qz p̃sumit de iusticia:
tū qz desiderio desiderabat videre fa-
ciem vestram. Addit et hoc puer ves-
ter ut si qua alia petitio ē venerabil

sacerdotis. tanto citius admittatur
quanto dignior est qui petit. Audeo
adhuc et quod semel cepi. loquar ad do-
minum meum. Ille ille antiquus ami-
cus / fidelis servus / deuotus filius (/
robustus loquor lodoniensis episcopi)
clamat ad vos. quod occupator ille qui
cum preuenit in sedem quam deo auc-
tore ipse sortitus est ipsius ecclesie
vadia terrarum distraxerit et distracta
restituere nolit. Quod si sit iniuriosum
et qualiter corrigendum. mee humi-
litas non est tante sapientie pre-
dicare.

Ad eundem Epla CC xi

Uir illustris salamatiensis quod-
dam episcopus rediens ab ur-
be. non pigritauit diuertere ad pue-
rum vestrum et auxilium ab hominulo
flagitare non desperit. Quo audi-
to. recordatus sum prophete dicentis.
Montes et colles coram deo humili-
abuntur / et erunt praua in directa.
et aspera in vias planas. Sic vos
ludere nostis alta comprimere sedare
tumentia. et encemia redigere in me-
suram. Perumptamen cum tragedie
sue hystoria in auribus meis homo-
feratam exposuisset laudavi iudicem. in-
dicium approbaui. sed dico vobis co-
passus sum iudicato. Dic quippe to-
tam suam lacrimosam illam orationem con-
cluserit tanquam in calce ipsius diceret cum
propheta. Exaltatus autem humi-
liatus sum et perturbatus. et quod eleuatus
allisti me. Cuius memorarer ius-
ticie vestre et virilis animi quem sci-
ebam. cepi tamen simul cogitare di-
uinas miserationum vestrarum quas in

plurimis exptus sum. et dixi. Quis
scit si conuertatur et ignoscat dominus?
et relinquat propter se benedictionem?
Certe inquam in omnibus et pro omnibus in-
structus est. et emulari et ignoscere?
et de bellare superbos? et parcere ni-
hilominus subiectis. Nisi quod ma-
gistrum sequens etiam consuevit mi-
sericordiam super exaltare iudicio. Et
acqueui solita illa mea presumptio-
ne. loqui ad dominum meum? cum sim pul-
uis et cinis. Et ministrabat materi-
am spei. prece fiduciam. pietati rati-
onem. quod aduerterem hominem non
ut assolet versum in furorem? cum in
dignatione recedere. et repetere na-
tale solum? moliri scandala. temptare
seditiones? sed dedit locum ire et in-
dixit se spiritum mansuetudinis. Et
dedinavit ad vestros duniacenses
et inclinavit se humilium genibus
humilium precibus communium? ac-
mis potentibus a deo. Hys telis
statuit aduersum vos dimicare? re-
tignozis murum oppositum sibi. tali-
bus ut iactat pietatis machinis la-
befactare conabitur. Confidit autem.
quod respicietis in orationem humili-
um nec spernetis precem eorum? et
viciet pietas. quem tremunt potestates.
Ego quoque secutus cum talibus te-
do manus. flecto genua. supplico.
pro supplicia? audacter pronuntiando
debere misero. suam prodesse humi-
litem. cui a deo insolentia sua nota
est? nec decere virtutem vincit a vicio
in retributione

Ad eundem

Epla CC xij

Quis michi faciet iusticiam de vobis? **N**i habere iudicem ad quem vos trahere possis iam nunc ostende vobis (ut patet loquor) quid mereamini. **E**xstat quidem tribunal christi. Absit ut ad illud appellare vos: quod illic si vobis necessarium et michi possibile esset. velle magis totis viribus stare et respondere pro vobis. Itaque recurro ad eum cui in presenti datum est iudicare de universis: hoc est ad vos. Vos appello ad vos: vos iudicate inter me et vos. In quo quodam puer vester tam male meruit de vestra paternitate: ut eum inire et insignire placeret nota. et nomine perditionis? **Q**uod non me vestrum vicarium dignatio vestra constituit in reconciliatioe petri pisanus? si forte illum deus pro me revocare a fese scismatis dignaret? **N**i negatis pro habeo tot testes quot in curia tunc temporis erant. **Q**uod non denique post hoc iuxta verbum domini mei homo in suo ordine et hore receptus est? Quis nam ego constitutus vestre suo consilio vel magis suo dolo subripuit idulta repetere? et que praesentere de labijs vestris facere irrita? **E**t hoc ego dixi. non ut apostolicam reprehendam rigorem. et zelum igne dei succensum contra scismaticos. qui in spiritu vehementi conteras naues tharisis: et instar sineas confodiat fornicatores iuxta illud. **N**one qui odit te domine odet? et super inimicos tuos tabescebat? **N**ed ubi non est par culpa. par plane non debet praedare pena: nec quoniam eadem involui sententia. cum qui praemium cum hijs quos magis praemium deseruit. **P**ropter eum qui ut peccatoribus praeretur sibi ipsi non peperat

auferet obprobrium meum: et restituebo quem statuis. vestre etiam tam sane et integre opinionum consulite. **S**uper hoc iam alia vice scripseram vobis: sed quia non est consilium michi. puto non peruenit ad vos hominibus quod scripseram.

Ad eundem

Eplā cc. xlii.

Saura. si memoriam patulae aures mei extat adhuc in corde domini mei: et si quod porculum atque gratie inuenit eadem nunc in oculis eius a puero eius liceat hanc expiri viro nobili et humili cameracensi episcopo. **F**ateor me obnoxium illi. et omnem que pro eo facere valeo debitorum. non solum quia ubique perhorat nos et nostros: sed et propter veritatem et mansuetudinem et iusticiam. quod cum eadem apud vos reddere commendabilem possit. **E**t nisi fallor quod eum tribulatio falsi sit: et non est in ore eorum veritas. **D**enique vos probabitur: et non est michi ubi laborandum super hoc. **E**st praeterea cum eo vir religiosus et sanctus. **G.**abbas. pro quo similiter si quid ad merita eius. nostra interuentio adde te potest: obnoxio oro ut in suis petitionibus exaudiat. **A**rbiter enim nullam illi facere: quod non digna sit exaudiri.

Ad eundem

Eplā cc. xlii.

Scribo vobis frequentissime: sed in hanc impellor audaciam praebus amicorum. **F**ateor audax sum: sed non mendax. **N**on suspicatur deum in ore pueri sui inuentum iri mendacium: in omnibus quod ad ipsum scripserit. **V**olo amice gerere morem: non tamen in mea morte. **N**ec ignoro ubi

legerim. Os qđ mentitur occidit a
nimā. Falsitatem proinde nego. im
portunatē non excuso. Ipsa inue
niat veniam. cetera non timemus.
Amicus est dominus antiochozen
sis episcopus et p̄cipuus. Quis
nesciat? Habet quā cōmunicet ami
co anxietatem. non falsitatem. Fide
lem pro decano ipsius offerim⁹ ex
cusationem. absolutionem exigim⁹
Filij sumus vnius patris: qđ solita
presumptione loquor. qui estis vos
Confidimus quia non repellat fili
os pater: sed voluntatem timentū
se faciet et deprecationem eorum ex
audiet. et letos faciet illos.

Ad cūte de comite radulfo et ux
ore ei⁹ Epistola CCxv.

Scriptū est Qđ deus coniūxit
homo nō sepatet. Duriter tūc
viri audaces. qui non timuerunt cō
iunctos a deo. cōtra deum disiunge
re. Neq; id solum: insuper et adice
runt cōiungere nō cōiungēdos. adde
tes puaricationem. Lacerātur sacra
ecclie: scinduntur pro chdoloꝝ vestes
ep̄p̄isti. idq; ad cumulum doloris ab
hīs a quibus resarati de buerant. A
mici tui deus et proximi tui aduer
sum te appropinquauerūt et steterūt
Nam qui mandatum tuū transgre
diuntur nō sunt alieni. nō sūt extra
nei a sanctuario tuo: sed eorum locū
tenent quibus dixisti. Si diligitis
me. mandata mea seruare. Comite
radulfo et uxorem eius deus con
iunxerat: p̄ ministros ecclie. et ecclia
p̄ deum. qui dedit p̄tatem talem ho
minibus. Quō quos coniūxit. disūn

it camera. In quo factū illud solū
cōuenienter prouisum est. qđ in tene
bris facta sūt opera tenebrarū. Qui
enim male agit odit lucē: et nō ve
nit ad lucē. ut non arguantur opa
ei⁹ a luce. Quid metuit comes the
obald⁹? Quid peccauit homo ille?
Si peccatū est qđ diligit inīsticiam:
et odit iniquitatē: non potest excusa
ri. Si peccatū est. qđ reddit regi que
regi sūt. et que sūt dei deo: nō potest
excusari. Si archiep̄m bituracensem
suscepit ad imperium vestrum: hoc
est maximū et p̄mū peccatū. En san
guis iste de manu ei⁹ exquirē. Qui
retribuūt mala p̄ bonis detrahunt
ei⁹ qm sequitur bonitatem. Multi cla
mant ad vos in toto corde suo. ut i
urā filij vestri. et opp̄ressionē ecclie
digna animaduersione vindictis:
et artifices hui⁹ sceleris cū ip̄o cor
capite cū quicqđ libuit licuit. et apli
co vigore coercentis. ut in verticem
ipsius iniquitas ei⁹ descendat.

Ad eūdem Ep̄la CCxvi.

Tribulatio et angustia inue
niunt nos. Cōmota est
et contremuit terra. in mor
tibus hominū. in exilijs pauperum.
diuturnū quoq; vinculis et carcerib⁹
Ipsa religio venit in opprobrium et
contemptum. Probzō ducitur apud
nos. saltem mētionem facere p̄cis
Nusq; fides nusq; innocentia tuta.
Amator innocentie et pietatē cultor
comes theobaldus. pene tradit⁹ est
in animā inuicorū ei⁹. Impulsus
est ut caderet sed dominus suscepit
eum. et gaudet qđ iusticia et vestra

obedientia in causa sit: aplō acqui
 escēs qui ait. **S**i qđ autē patimini
 propter iusticiā: beati. Et in euāge
 lio. Beati qui psecutionem patiūt:
 ppter iusticiam. De nobis: hec oīa
 p̄sentire s̄ mīme p̄cauere potuim⁹.
Quid plura? **N**on penit⁹ desola
 retur terra. ⁊ oē regnum in seipsum
 diuisum conaderet: compulsus est
 deuotissimus ille filius vester. et ec
 clesiastice libertatis defensor. sub in
 reuitando p̄mittere quatin⁹ sente
 tiam excommunicationis. a legato
 vestro bone memorie magistro iuo
 ne. datam in terram ⁊ personam ad
 ulterū tyzānī. qui caput et auctor ex
 titit horum omniū malorū. ⁊ dolo
 rum atq; in ipsam adulterā faceret
 amoueri. **Q**uod sane tamē p̄fatus
 p̄ncipes fecit p̄tē ⁊ cōsilio nōnul
 lorum fidelīū. sapientiūq; virozum
Dicebant nāq; id a vobis facile. et
 absq; lesione ecclesie impetrari: dū
 in manu vestra sit. eandem denuo
 sententiam. que iuste data fuit. in q̄
 tinenti statuere: quatin⁹ et ars ar
 te deludatur: et pax perinde optine
 atur: et qui gloriatur in malicia. ⁊
 potens est iniquitate nichil inde lu
 cretur. **M**ulta habeo dicere vobis:
 sed non est opus de omnibus scri
 bere: cū p̄sens sit qui omnia scit
 ⁊ vīa vocē plani⁹ p̄t ⁊ plen⁹ ape
 rire. **A**d eūdem excusatoria et
 nouissima. **Aplā. C. Cxxij.**

Omino et patri reuerentis
 simo innocētiō: **N**ichilū
 id qđ est. **P**utabā me ali
 quando aliquid vel modicum esse:

s̄ nūc ut sentio p̄orsus ad nichilū
 redactus sum dū nesciui. **N**ec enim
 me dixerim omnino nichilum tunc
 fuisse: cum oculi dñi mei super pue
 rum suum esset et aures ei⁹ ad p̄c
 ces meas: tam omne qđ scriberem
 obujs manib⁹ accepisset. ⁊ vultu
 hylari perlegisset: benignissime ac
 q; plenissime ad omnia postulata
 respondens. **N**oto autem me meri
 to non modicum dico. sed nichilū:
 quoniam ab heri ⁊ nudius tert⁹ a
 uertit faciē suam a me. **C**ur hoc?
Quid peccavi? **M**ultum fateor. si
 pecunia cardinal⁹ iuonis bone me
 morie meo arbitrio distributa fuit
 ⁊ non ad nutum ipsius: qđ utiq;
 ad aures domini mei fuisse perlatū
 michi relatum est. **P**ed confido. qz
 nunc huius rei veritatem cognosce
 tis: ⁊ veritas liberabit me. **N**ō sū
 tam hebes. ut ignorem ecclesie es
 se quicqđ ille rerum suarū nō de
 tit. **S**z iā audite simplicē veritatē.
Si fuerit inētū in ore meo mēdā
 um: ipm os meū cōdēpnabit me.
Quā homo exiit hominem. absēs
 eram: p̄mmo et valde remotus. **A**d
 diui autem ab hīs qui affuerunt
 qđ ipse fecerit suum testamentum:
 et quod fecit/feat ⁊ scribi: ⁊ de reb⁹
 suis que voluit. quibus voluit ip
 se diuisit: qđ residuū fuit. duobus
 abbatibus assistentibus tunc sibi et
 michi pariter qui absens erā diuise
 dum cōmisit: eo qđ nobis nota esset
 loca paupiora sāctoꝝ. **P**orro abba
 tes illi domū veniētes. ⁊ nō inueniē
 tes me detinebar enim tūc tempus
 ex vestro mandato p̄gis querendū

negocijs? nichilomin9 pecunia si
aut eis visu ē diuiserūt? me nō solū
nō conuēte. s; 7 nesciente quid fece
rit. **C**edat iā si placet manifeste in
dignatio veritati? nec in deinceps
frōs iuge. aut supalū deponat.
sed solita redeat serenitas. blando 7
benigno vultui? ac suo denuo sole
leta facies induat. **N**am q; ite cō
peri. displicuisse me in multis scripti
tationib9 meis? hoc me iā metueret
nō oportebit? qm facile emendabo.
Nāo scio. psumpsi plusq; oportuit
paz attēdes. quis. cui scriptitare p
sumere? sed ad id quītē audendum
vestra me armarat benignitas? nō
negabit. **V**ergebat deinde cari
tas amicorum? etenim perpaucā
pro me scripsi si bene memini. **N**z
ne quid nimis. **D**abo si potero ze
lo meo de cetero teperamētū. sciam.
7 ponā digitum meū sup os meum
Tolerabili9 enī offendā aliquos
amicos? q; multis pab9 defatigē.
p̄m dñi. **E**t nūc quoq; nō sū scri
bere ausus vob9. de imminentib9 ecclie
periculis. et graui scismate qd time
mus? ac plurimis q; sustinem9 inco
modis. **D**scripsi autē scis epis vzo
lateri adherētib9? ab ipsis audire
poteritis. si scire placuerit. que scrip
serim ego.

Ad tres epōs curie alberici hosti
ensem. **S**tephanū pzenestīnū igna
ciū tusculānū 7 gerardū cācellariū

Eplā **C**erviij.

Quātū malū scisma in ecclia
sit et q; sit detestādū. 7 oī
modis teuitādū? euidēter
quondam ostendit famosa 7 horre

ta mors viroz illoz quos ob is
tiusmodi pestē. terra de gluacns. vi
uos trāsmisit ad inferos. **Q**ndit es
illa psecutio quibertina. siue burdi
ni temeritas. quos nra iā tpa exp
ta sunt? inter regnū 7 sacerdotū di
uidētes. plaga pene incurabili. 7
castigatione crudeli. **Q**ndit et illa
que nuper adhuc post multā 7 mul
tifariam ecclie vexationem 7 vastati
onem. tantem deo misicante finem
accepit rabies leonina. **M**erito pro
inde saluator in euangelio. **D**e in
quit homini illi? per quem scanda
lum venit. **D**e nobis qui viuimus
plangere que p̄tulim9? dolere que
sentim9? tremere q; exp̄dam9. **E**t
qd peius est ad tam malum habi
tam humane res deueniūt? ut nec
rei humiliari velint nec iudices mi
sereri. **D**icim9 inquis. nolite inique
agere. et delinquentibus. nolite ex
altare cornu. 7 non audiūt nos?
quia domus exasperans est. **P**up
plicamus hys quozum est peccata
arguere peccātes seruare ne calamū
quassatum cōterāt. 7 linū fumigāe
non extinguāt? 7 ipsi magis in spi
ritu vehementi p̄terūt naues thae
sis. **D**i denūciamus filiis cū aposto
lo ut obediāt p̄rib9 p oīa? qsi acce
deram9. **S**i p̄rib9 loqmur ne ad
indignationem p̄uocēt filios? in
nos potius eoz indignationem p
uocamus. **N**ec delinquentes satis
facere nec retores seu correctores 2
descendere vllaten9 acquiescūt. **O**m
nes suū stomachū sequūtur. 7 totē
viribus funē in diuersa trahētes.
rumpūt. **H**eu necdū recti ecclesie

plage occalluit acatix. et rurſu ſcint
dere parant. rurſus corp9 xpi affige
re crucia. rurſus fodere latus innoxium.
rurſus veſtimēta diuidere. atq; ipſa
qd in ipſis eſt tunica icoſutilem / q̃
uis ſuſtra / dirumpere ſatagunt. **Si** q̃
in vobis ſunt viſcera pietatis tantq̃
vos opponite malis: ne in illa p̃ſa
pue terra ſciſſura fiat i q̃ ſolēt ſicut
optime noſtis ſciſſure alie reſarari.
Nam ſi auctor ſcandali ore ſingula
riter iudicet. tremendo addicatur ma
ledictio: quib9 putamus b̃ndictioni
bus dignos hui9 nequicie fautores
et p̃pugnatores? **De** duob9 nō ex
cuſamus regē. **Nā** et iurauit illiſ: et
p̃ſeuerat iniuſte. **Verū** id nō volū
tate: ſ; vercūdia. **Nā** p̃obro duat
ſicut optime noſtis apud ſtāgenas
iuramentū ſoluere. q̃libet male pub
lice iurātū ſit. q̃uis nemo ſapiens
dubitet. illicita iuramēta nō eſſe te
nēda. **Verū** tamen ne in hoc quidē
excuſari poſſe ſatemur. **Neq;** enim
excuſare nos. ſ; veniā poſtulāe ſuſce
pim9. **Vos** videte an excuſare aliq̃
tenus poſſit cū. ira. etas. maiestas.
Noterit ſine dubio. ſi mīam iudicio
ſup̃exaltandā decernatis: quatinus
videlicet talis aliqua cōſideratio in
rege et puero habeatur. vt hac et vi
te tali quidē tenore parcat: quo ta
le aliqd de re rē nō p̃ſumat. parcat
ſane dixerū. ſi fieri poſſit ſalua i om
nib9 eccl̃e libertate: ſimul et archiepo
debita veneratione ſeruata. quē ma
nus aplice conſecrauit. **Hoc** ip̃e rex
humiliter petit: hoc nr̃a vniuerſa a
tra montana nimis iā afflictā eccl̃a
ſup̃pliciter deprecatur. **Alioquin** da

mus man9 mortū: ta beſcentes et a
reſcentes p̃re timore et expectatione
que ſup̃ueniūt vniuerſo orbi. **Si** q̃
dem deprecatio mea ſup̃ hoc. ab a
no p̃ore. et peccat9 meis exigentib9
deprecationē meā non exauditiō. ſ;
indignatio: indignationē autē de ſo
latio pene vniuerſe terre ſecuta eſt.
Si quid zelo vrgēte erupit: qd nō
fuit aut ſecus q̃ fuit dicendū. ſit que
ſo apud vos quaſi non dictū. **Vbi** ve
ro dixi qd oportuit. et vbi oportuit
dixi: ſit non ſuſtra dictum.

Ad ludouicū regē francoꝝ vñ ſu
pra **Epistola CC xix.**

Intenter quidē ſicut ipſe ſatori
dignamini. etiā p̃p̃ia atteſta
te cōſcientia que ad honore veſtrum
et regni veſtri vtilitate ſpectant. p̃ro
noſtro exiguo poſſe et q̃rimus: et que
tem9. **Ceterū** qd nr̃e humilitati que
rimini ſup̃ anathemate mor̃ inouā
do in conuicte radulſum: et vultis me
dare operā. omnimodis vt nō fiat.
ob multa mala q̃ ſecutura inde puta
tis. p̃roſus nō video quō iplere poſ
ſim: et mādato obuiare aplice. **Quō**
et ſi poſſem: nō video q̃ rationabili
ter poſſem. **Dolco** quidē de malis ſi
inde p̃roueniāt: ſed nō ideo tamen
debem9 facere mala: vt veniāt bona.
Pati9 tuti9q; hoc totū p̃ſecto om
nipotentē dei iudicio et diſpoſitioni
relinqm9: q̃ p̃t facē vt et bona q̃ ip̃e
ſe vult fieri fiat et maneāt. et mala q̃
mali moliūtur nō veniāt: aut arte
i edoipos poti9 q̃ ea volūt et q̃rūt.
veniāt. **Valde** autem contriſta
me vnum. qd in litteris veſtre cōſi
tudinis q̃tincē: q̃ videlicet de beat

obuiare res ista pax facite inter vos
et comitem theobaldū. An nescitis
vos grauiter offendisse in eo qd co-
mes theobaldus violēter guerre ves-
tre cōtra deū et iusticiam iurare com-
pulsus est: nō quia solum qzēret. s
etā efficeret ut pcedāis comes ra-
dulfus et terra eius tā indebite pmi-
mo tā illiate absolueret? Quid ite-
rū vultis pām pām addere? et itā
dei sup vos qd absit accumulare?
Quid peccauit comes theobaldus?
ut itam vram rursū incurrere mere-
atur? qui et absolutionem comitis
radulfi licet iniustā sicut scitis. tāto
labore et difficultate optinuit? et
redimūa excommunicationē quāuis
iustissime redētem nec qsiuit nec q-
rit. utpote qd timore vrb eā obui-
tauit? Nolite queso nolite dñe mi-
ser regi vrb. pmo oīm conditor. tā-
euidēter in suo regno et in sua posses-
sione audere resistere? et manū extē-
dere tā frequēti et temerario ausu.
aduersū terribilem et cū qui aufert spi-
ritū pñcipū: terribilem apud reges
terre. Acriter loquor. qz aciora vo-
bis formido: qd nō ita vehemēter
timeo. nisi vos vehemēter diligētē

Ad eundē vñ supra:

Eplā CXX.

Scit deus quantū vos ex q
nouī dilexi. et vestrū hono-
rem volui: scitis vos quā-
to labore quantaq; sollicitudine. to-
to anno pterito querēde pax vestre
intēdi. vna cum alijs fidelib; vris
Timeo autē ne sine causa laborans

rimus in vobis. Vos nāq; ut mani-
festū est. a bono et sano consilio qd
acceperatis. nimium cito. nimiumq; le-
uiter resilitis. et ad mala pōra q du-
dum non imerito perpetraste vos
plāgebant adhuc rētib; ill' plagis
rursū ut audio nescio quo dyabolū
eo consilio festinatis. A quo enim
nisi a dyabolo pcedere hoc consi-
lium dixerim. per qd sit ut incendi-
is inēdia. homicidijs homicidia ad-
datur? clamor denuo pauperum. et
gemitus compeditorū. et sanguis
interfecorum aurib; pertoneat pa-
tris orphanoz et iudicis viduaz?
Plane hys hostijs hostis ille anti-
quus nostri generis oblectatur? qm
ipse homicida ē ab initio. Et nolite
frustra occasionem sumere de comi-
te theobaldo. ad excusandas excusa-
tiones in peccatis? cum vir ille pa-
ratum se dicat et hec omnimodis
deprecatur veniri ad conuentiones
que int' vos accurrūt. quando fac-
ta est pax? et scdm iudiciū dilige-
tium nomen vestrum. eorum scilicet
qui mediatores iter vos extiterūt
per omnia satisfacere velit? ut si p-
uaricationis forte ab ipsis argui
poterit qd non existimat continuo
ad honorem vestrum corrigere non
timeatur. Petam vos nec verba pa-
cis recipitis. nec pacta vestra tenetis
nec sanis consilijs acquiescitis? s
nescio quo dei iudicio. omnia vobis
ita vertitis in pueriū. ut probra ho-
norē. honorem pbra ducatis. tuta
timeatis. timēda contēpnatis: et qd
olim scō et gloriofo regi dauid ioab
legit exprobrasse diligitis eos q

vos oderunt. Et odio habetis eos qui
vos diligere voluit. Neque enim qui
vos instigant. pacem iterare malici-
am aduersus non merentur: nec querunt
in hoc honore vestrum sed suum commodum.
Primo nec suum modum. sed dyabolica
licitate: ut regis quod absit potestatem. con-
cepti furoris habeant effricem.
quod suis se posse adimplere viribus non
confidunt. inimici ratione vestre ma-
lissimi turbatores. At quicquid vo-
bis de regno vestro. de anima et co-
rona vestra facere placeat: nos ecclesie
filij matris iniurias. preceptum et paul-
tationem omnino dissimulare non possu-
mus: que illi preter illa que in ea iam
precessisse miserabiliter plangimus: ite-
rum de nouo partim inferri. partim
imminere sentimus. Profecto stabimus
et pugnabimus usque ad mortem si ita
oportuerit pro matre nostra. armis que
bus licet: non scutis et gladiis. sed per
abusum flentibusque ad deum. Et ego
quidem qui me memini preter coti-
dianas preces. quas pro pace et salute
vestra atque regno. coram domino supplex
ipso teste fundebam. etiam apud se-
dem apostolicam litteris et nunciis
causam vestram egisse. fateor usque
pene ad propriam conscientie lesionem
et ipsius summi pontificis iustam
quod diffiteri non debeo contra me in-
dignationem: ego inquam assidue
vestris que innouate cotidie non ces-
satis excessibus prouocatus dico
vobis incipio penitere super inspie-
cta mea priora. quia plus iusto ves-
tre adolescentie huicque faui: et de
cetero pro mea exiguitate non de-
creo ventati. Non tacebo quod cum

excommunicatis iterato sedulo. et scilicet
etatem inire satagitis: quod in nece
hominum. combustionem domorum. des-
tructionem ecclesiarum. dispersionem
pauperum. raptoribus et predonibus si-
cut dicitur adheretis: iuxta illud pro-
phete. Si videbas furem circubas
cum eo: et cum adulteris portionem tu-
am ponebas. Quasi non satis per
vos mala facere valeatis. Non sile-
bo quod illiatum illud maledictumque in-
crementum inconsultissime usurpatum
a vobis quod bituricensis ecclesiam. pro
heu tot et tanta mala iam nunc me-
rito prouenerunt. non ita tandem
corrigitis. ut christi ouibus apud catha-
launum pastorem prefici non sinatis:
insuper et fratri vestro. eiusque militibus.
sagittariis. balistaribusque domos
episcopales. preter ius et phas inha-
bitandas. et res ecclesie in huiusmo-
di nefarios usus prouolandas. au-
dacter nimium exponitis. Dico vobis
non erit diu inultum: si hec ita fa-
cere pergitis. Et ideo domine mi-
amabiliter moneo vos. et fideliter
consulo vobis ut citius ab hac ma-
licia desistat: si forte iam ferre pa-
rantis manu. nimium regis exem-
plo. penitentia et humilitate peni-
tere possitis. Pure loquor. quia du-
riora vobis formido: sed memento
te a sapiente dictum. meliora esse
verbera amica. quam fraudulenta oscu-
la inimica.

Ad iostenum suessionensem episcopum.
sugerium abbatem sancti dyonisii.
Epistola CXXI.

Scripseram regi arguens
 cum super malis que fiunt
 in regno eius? ipsi? sicut di-
 citur assensu. Et qd rescripsit. dig-
 nū duxi vobis qui de consilio eius
 estis insinuādū. Viror enim si ita cre-
 dit ut loq̃tur? et si non credit. q̃uo-
 ascio michi utiq; oīm. sicut scitis q̃
 ad pacē refozmāda facta fuerūt ista
 psuadere conat. At enī sicut potes-
 tis videre in lris ei9. ai male serua-
 ta ex pte comitis pacta conare? oñ-
 dere. Adhuc suspēsi manēt epi nū.
 adhuc terra nra interdita est. Qua
 si vero curusq; ecclesiā absolutio in-
 terdicti ad comitem theobaldū per-
 tineat? aut hoc ipse aliquo mō pe-
 pigerit se facturum. Illus? est ait co-
 mes radulfus? et iterū religat? est.
 Et hoc qd ad comitē theobaldū?
 Nōne q̃cquid de hac re p̃misit fide-
 liter elaborauit? et efficaciter adim-
 plevit? Ille vero dephensus est in
 astucia sua? et cecidit in foueā quam
 fecit. En est hoc totū. cur irrita face-
 ret rex pacta sua? que distinxerūt la-
 bia vestra? An ppter hoc deauit in
 candescere iram regis contra deum
 et ecclesiam eius? contra seipsum et
 regnū suū? Itane propter hoc de-
 buit obliuisci honoris sui. ut ad de-
 bellandum hoīem suū quem non
 dico diffidauerat sed nec sūmonue-
 rat vel posuerat ad rationem mitte-
 ret fratrem suū? idq; per cathalan-
 num de qua potissimum ciuitate sci-
 tis quid rex cum comite theobaldo
 pepigerit? Ad rex adhuc aliud
 addit. qd matrimonijs sibi moliat
 coniungere contra eius fidelitatem

comitem flandrensem et suessionē-
 sem. Et de fidelitate quidem suspi-
 cio est? non certitudo. Porro ianes
 suspiciones certis p̃acionibus p̃e-
 iudicare? quale sit vos videritis.
 Q̃d id omnino credendum nō fu-
 erit. de tali viro. Nunquid enī hos-
 tes sunt regis. quibus alligatur co-
 mes? et non magis homines eius
 et eius amici? Nonne consangui-
 neus regis et sicut fatetur baculus
 regni. comes flandrensīs est? Quid
 contra regis fidelitatem facit eius
 homo et fidelis ipsius? si alijs ei9
 amias. suorum matrimonijs copu-
 latur? Nonne si quis simplici oū-
 lo rem ut est consideraret? magna
 pot9 pax regni/magnūq; robur.
 et magna posset putari securitas?
 Illud autem nūroz. quomodo rex
 dicere non timuerit cognoscere se.
 quia nouerim ego comitem theo-
 baldum in partem suam contra re-
 gem comitem radulphum trahere
 attemptasse. Nam et viua voce
 nūcio nostro plus dixit q̃ scripse-
 rit. qd mandauerim sepius dicta
 radulpho maximam partem pecca-
 torum eius me suscipere? si vellet
 comiti theobaldo adherere. Si na-
 tus est homo ille per quem ista mā-
 dauimus? veniat et arguat me pa-
 lam. Si scripsi litteras proferatur
 in medium. Viderit ipse cui credi-
 derit? certus ego sum. quia nunq̃
 nouerim quod imponit. Idem arbi-
 troz et de comite theobaldo? quia
 et ipse omnimodis diffidetur. Vi-
 deat proinde de9 et iudicet. qd nūc
 de suspicione comes theobaldus

arguitur ab eo. qui manifeste p̄tā
paciones suas ipsū sibi attraxit co
mitem radulfum: contra dei p̄cep
ta. contra s̄niam summi pontificis.
adultero ⁊ excommunicato comuni
cās. At quoq; rex. **V**ene habuim⁹
duos grauissimos oppugnatores.
Et p̄pheta subsānans. respondet.
Ibi trepidauerunt timore: ubi non
erat timor. **E**cce inq̄t oppugnamur
qui nō oppugnauim⁹: p̄secutionē
patimur q̄ nō persecuti fuim⁹. **Q**uis
oppugnat obsecro. quis oppugnat.
quis re persequitur? **N**ōne comes
obsecrat. et humiliatur. honorare
paratus ut regem. seruire et obseq̄
tanq̄ domino suo: obnixe pro pace
supplicans. ⁊ bonam regis qd̄ in se
est. sibi conaliare sata gens volun
tatem? **E**sto q̄ non sit ita sed ma
gis comes regi mala omnia molia
tur: nonne ad id qd̄ statutum fuis
se scitis. fuerat recurrendum? **D**ice
ni inter se pepigerūt: ut si q̄ de quē
tionibus illis controuersia aut dis
sentio nasceretur. nichil mali sibi in
uicem facerent aut querebant. donec
coram nobis tribus pariter ⁊ domi
no autisiodorensi ventilata res ess̄
atq; discussa: qui et tunc mediata
res fuim⁹: ⁊ si quid emergeret con
trouersie debuimus esse reconalia
tores. **A**d id modo omnimodis co
mes flagitat: s; rex abnuat. **V**eni
q; esto qd̄ omnino male meruit co
mes: s; eccl̄a dei qd̄ meruit? **Q**uid
inquā meruit nō iam sola biturgen
sis eccl̄a: sed ⁊ cathalaunū. eccl̄a
et remēsis. eccl̄a ⁊ parisiēsis? **H**a
beat rex aduersus comitē ius. **A**d

de quo iure obsecro. de q̄ iure p̄esu
me. ut ecclesiasticas possessiones et
terras deuastet: ut p̄p̄isti ouibus
pastores p̄sbia non permittat: ut
is quidem electorum p̄motionem
prohibeat. alij vero qd̄ hactenus
inauditum est dilationē electionis
inducat. donec uniuersa consumpse
rit. donec diripuerit pauperū facul
tates: donec penitus desoletur ter
ra? **A**n vos ei consulitis talia? **M**i
rum valde si contra vestrum consili
um. fiunt hec: mirum magis et ma
lum. si vestro consilio fiunt. **E**tenim
consulere talia. manifeste scisma fa
bicare est: deo resistere: eccl̄iam
anallā: ⁊ nouam in seruitutem ec
clesiasticam redigere libertatem. **P**i
quis dei fidelis si quis eccl̄ie fili⁹
ē: profecto stabit. ⁊ opponet se quo
ad poterit murr̄ pro domo dei. **N**ā
⁊ vosipsi si pacem desideratis eccl̄e
sic sicut oportet filios pat̄: quomo
do non dicam tractatis ea. sed vel i
terestis ⁊ filijs tā malignis? **Q**uic
quid enim mali fecerit: merito nō
regi iuueni. sed consiliarijs senibus
imputatur.

Ad ep̄m suessionensē durissime
rescribentem ei. ita ut hec fuerit sa
lutatio. salutē in dño. ⁊ nō spiritū
blasphemie.

Eplā CCxxij.

Minime quidē ego sp̄m blas
phemie habē me arbitror
sed nec tanq̄ maledixisse a
maledicere velle me scio. p̄cipi
p̄sertim populi mei. **C**eterū quic
qd̄ illud sit quo se lesā v̄zā dignitas
iudicat. peto veniā. **D**ico ei q̄ dixit

Blasphemamur et obsecramus. **P**ro
 ergo cum beato iob/que locutus su
 p[er]tinam non dixisse. et ultra non addu
 ctam dno abbati sancti dyonisii pro
 cui querimonia scribes utriusque vestrum
 responderam et putaveram me fecisse sa
 tis. **P**ro quoniam ut video nondum quie
 uit indignatio vestra/que forsitan ad
 uersus ecclesie paulatores iustius
 incanduisse. etiam vobis dico scisma
 ticos vos aut fomitem esse scandali.
 nec dixi nec scripsi nec credidi. et di
 co securus/ nec vereor quod me mea pa
 trina arguet mendacii. **P**ro ut tamen
 eam si placet et si ita iueneritis rem
 me fatebor grandis sacrilegii et re
 uera si aut notatis spiritu blasphemie
 et agitati illa scripsisse. **N**e tamen
 humilis satisfactio spiritui videatur
 excludere libertatis. **V**olui fateor et
 doleo quod nondum ea vos libertate qua
 deceret comperimus episcopi blassi iniurias.
 et de defendere libertate. **D**oleo is
 te compulit me scribere dura. non ta
 men illa que impingitis. **P**utave
 ram siquidem et adhuc putarem nisi
 timere vobis in hoc esse molestum ne
 quaquam sufficere quod scismatis non esse
 auctores. nisi et eos qui sunt cuius
 cuiusque dignitatis sint tota libertate
 pro viribus torceatis. **E**t eorum con
 siliu atque consortiu excretis. **P**utare
 inquam gloria vobis esse si dicere pos
 setis et vos. **O**diui ecclesiam malig
 nantiu. et cum impiis non sedebam. **N**um
 quid solu decebat zelus ille prophe
 tam et non hodie quoque a domini
 sacerdote requiritur de quo dicebat
 nonne qui oderunt te domine odiam
 et super inimicos tuos tabescent. **O**p

tate sane (et salua v[est]ra serenitate id
 quoque eloquar) hunc zelum vos exer
 cuisse in puerum regem/qui non tam pu
 eraliter quam crudeliter sine causa irri
 ta fecit. et vestra sane consilia et sua
 pacta. sine causa regnum suum contur
 bat bella ubique celis terrisque suscitatis
 ecclesias vastat. sacra temerat. exal
 tat iniquos. bonos persequitur. pe
 rimit innocentes. **N**ec inquam vellem
 vos dolere huius contradicere et resiste
 re quod in vobis est. **N**ec meum
 non est magistrum docere iostenum. mi
 nus autem reprehendere episcopum/
 qui magis me et alios peccantes
 redarguere et errantes corrigere de
 bet. **E**n quantum vos timeo. **C**lau
 sam habetis epistolam/qui de priore
 aperta male suspicatus estis. **N**am
 ego quidem nichil in hoc aliud co
 gitavi nisi quod ad diuersos scribentes
 necesse est iuxta consuetudinem episto
 lam cera non claudere. **I**am et pro
 hoc quoque veniam peto.

Ad Stephanum presbiterum episco
 pum **E**p[isto]la CCxxiii.

Iquitur iheremias ad deum
 pro aduersariis suis ita di
 cens. **R**ecordare domine quod
 steterim in conspectu tuo ut loque
 rer pro eis bonum et auerterem in
 dignationem tuam ab eis. **E**t in
 fert. **P**ropterea inquit da filios eo
 rum in famem. **E**t deduc eos in ma
 nus gladii. **E**t adhuc alia in hunc
 modum eque graua imprecatur il
 lis. **Q**uod propterea nunc apud ves
 tra reuerentia memorandu putavi
 quoniam simile in aliquo cum propheta videam

accidisse. **P**os enim scitis quō ego
quoq; pro rege steterim in cōspectu
dñi mei. corpore quidē absens s; p
sens spiritus; ut loquerer p eo bonū
Bona siquidē pollicebatur. Nūc autē
ipso redēte pro bono malū. cogor
p̄traria scribere. Pudet erroris et fal
se spei quā de eo p̄ceperā. et gratias
ago qd p eo simpliciter supplicās nō
fuerū exaudiet. Putabā me de ferre
regi p̄asico. et ecce iuenior grauissi
mo hosti eccie assentasse. **C**onsulā
tur apud nos. scā ecclia turpiter an
nullatur. Nā et electiones ep̄oz pro
hibētur fieri. et si ubi id p̄sumptū a
clerici fuerit elect9 ep̄ari nō sinitur.
Deniq; sedet in cathedra ecclie p̄sacē
sis p̄prio destituta pastore. et nemo
qui de substituendo alio mutare aude
at. **N**on sufficit spoliari bonis p̄e
sentibus domos ep̄ales. et etiā in ter
ras et in hoīes man9 sacrilega arā
quoq; deservit. totiusq; insup ani ex
cis sibi reddit9 vendicanda. **V**estra
catholauēsis fecit quidē electionē.
sed qui elect9 est ecce iā dieb9 mult9
debito honore frustratur. et satis qd
non absq; graui gregis dñia detri
mēto. **C**onussit rex germano suo ro
berto vias epi. **E**t ille in cunctis e
tis. rebus ecclie potestatis vsando.
et pro vice sua ubiq; haut signiter
agēs. isert celis cotidianas hostias
non plane p̄asico. clamores pau
perū. lacrimas viduarū. plandus or
phanorū. gemitus cōpeditoz et san
guinē interfectoz. **V**erū angust9 est
malicie ei9 ille ep̄atus. **R**emensē
inuadit. et atq; in terra sanctorum in
squa gerit. non monachis non sanc

timonialibus p̄ens. **D**eniq; sancte
marie. scī remigij. sancti nicholij. scī
theoterij terras fructiferas et villas
populosas. ita in ore gladij deuasta
uit. et ut pene in solitudine redegerit
vniuersas. **F**requens in omnī au
rib9 vox. hereditate possideam9 scūa
rum dei. **P**ic rex emendat. qd in ec
clesia bituricēsem herodianō iuramē
to p̄misit. **P**reterea rex nobis quidē
non parū laborantib9 pacem cum co
mūte theobaldo fecerat. firme ut pu
tauim9 amicitie fed9 iniecit. et ecce
occasionēs querit quō recedat ab a
mīco. **A**tq; hoc grāde crimē qd ip̄i
gitur comiti. quia cum baronib9 re
gis de liberis suis contrahit matri
monia. **S**uspecta est illi dilatatō ca
ritatis. nec se putat regē. si se ama
uerint p̄uapēs. **C**oniciat p̄uētia
vestra quid animi erga subditos ge
rat. qui de odio atq; discordia si fu
erit inter suos se estimat fortiorē.
Videat et perpendat si est hic homo
a deo. qui in suorum magis mutu
a similitate qd caritate confidit. cum
caritas sit deus. **Q**d minime face
ret si sapientiam illius haberet qui
nit. **F**ortis est ut mors dilectio. du
ra sicut infernus emulatio. **P**reter
ea ergo pacis conuentiones. et con
stitutiones manifeste trāsgreditur.
nec tenet pacta sua que distinxerunt
labia sua. **D**eniq; reuocauit in do
mum suam et ad consiliū suū.
vīrum adulterum et excommunicatū
quem ex constituto eiecerat. et pro
exercenda maiori malicia alijs mul
tis nequā eque excommunicatis p̄u
is hominib9 rex et aduocatus re

eglise aduersus ecclesie qd non est
 dubiu amatoze et de fensoze denuo
 sociatur. iuxta illud aphe Si uide
 bas fure curuebas cu eo. et cu adul
 teris portione tua ponebas. Ad hec
 rogit suo more epis ad maledicen
 du benedicendis. et iteru ad benedicen
 dum maledicendis. Et qm non ob
 temperatur pro suo libitu sibi. arcane
 mate et arda ut inueniat iuratores
 quoz periurijs quos fortassis deus
 coniungit per hoies separentur. Qua
 fronte obsecro tante alie prescri
 bere de consanguinitate laborat ho
 mo cu sua quod palam est. tercio co
 sanguinitatis gradu ferme perma
 nens consobrina. Et quide inter fili
 um comitis theobaldi et comitis fla
 drens filia. et item inter comitem
 suessionense et filia comitis theobal
 di. si consanguinitas sit nescio scien
 ter eni illiata matrimonia nec lau
 dau vnq nec laudo. sed sciatis vos
 et sciat dominus meus prohibere horz
 nuptias si quo mo coniungi phas fu
 erit exarmare ecclesia est. et multa
 illi subtrahere fortitudine. Nec alia
 puto aduersantiu ipsis nuptijs inte
 tionem. nisi ut in terris prefatoz pri
 ntu non possint habere refugiu qui
 cu q audebunt contradicere scismati.
 quod minatur. Hucusq zelus me
 Non possum enim ego dare quod
 potui redarguere/potui et comenda
 re eum qui possit. Zelus domini mei
 facit hoc. Ipsum duxi necessariu in
 magno ecclesie labore atq piculo
 compellendu. et per nullu dignius
 q per vos qui eius lateri et spiritui
 adheretis. Apud que queso habete

me exausatu / q rege mutato muta
 uerit stilu qui ad ipsu deum dei pro
 pheta dixisse satis. Cum viro inno
 cente innocens eris. et cum peruerso
 peruerteris.

Ad episcopu suessionensem
Epla CCxxiii.

I Aborauimus sed de pfectu ad
 huc quesito est. Reminauimus
 multu sed intulimus paru. fatemur
 nos eguisse vestra opera et presen
 tia. Verum q eam non requisuimus
 in tanta necessitate per amicu comu
 nem sancti dyonisii abbatem docti
 minis. Nunc itaq ne de cetero dissimu
 letis. sed sedz sapientia vobis a deo
 datam studeatis que ad pacem sunt
 monemus sanctam sollicitudine ves
 tram. Nam rogandus non estis pro
 tali re. qua vtiq constat non modo
 valde honorificari ministeriu vestru
 sed et turpari admodum si negligi
 tis. In indita celebritate apud sac
 tum dyonisiu speramus videre vos

Ad ludouicu regem francoz vii
de supra Epla CCxxv

Iudouico dei gracia illustri
 regi francozum et duci aqui
 tanoem. hugo antisidoren
 sis qualiscuq minister. bernardus
 clareuallis abbas. diligere iusticiam
 et iudicare terram sapienter. Diu
 est q egressi de domibus vestris ex
 positis proprijis vtilitatibus pro
 pace vestra et regni. fideliter sicut

nobis deus est testis laboramus.
Testamur autem: quod aut nullum aut
exiguum nostri laboris fructum adhuc
tenemus. Adhuc pauperes clamant post
nos: adhuc terra vadit cotidie in de
solationem. Queritis que terra? **V**es
tra. non alia. Intra regnum enim. et con
tra regnum vestrum: ista omnia mala per
petrantur. Nam siue anxia siue iniu
ria vestri sint que de guerra ista paupe
rantur. captiuantur. contumuntur: non a
liunde quam de regno vestro sunt. In quo
manifeste imminere iam iamque videtur
sermo saluatoris dicentis. Omne
regnum in seipsum diuisum desolabitur.
Huc accedit quod ipsi diuisores et de
solatores. vos constituerunt sibi hu
ius nequicie caput et principem:
quem precipue debuerant metueret
defensores et scutire ultorem. Nos
tamen credebamus vos tantum a
deo et illuminatum tantum illorum ne
quiciam aduertisse. et errorem ves
trum agnouisse: et capere omnia
consilij senioribus a laqueo isto re
trahere pedem. **C**eterum ab hac spe
pene deiecit nos colloquium illud
habitu nuper inter nos apud cor
boilum. **P**atis enim quomodo et quam
irrationabiliter ut pace vestra dixerim
mus. a nobis tunc recessistis. **V**nde
factum est quod sermonis illius que vobis
in dicto nostro displicuit reddere ad
liquidum rationem per vestra nobis tur
batione non licuit. **Q**uam si expectare
placato corde dignaremini. forsitan
cognouissetis et vos quod nil vobis in
decerens aut importabile deum fuisse:
secundum quod iam res vestra precessit. **N**unc autem
sine causa turbatur. turbatos nos et con

fusos et quod faciamus dubios anxiosque te
netis: homines que bona vobis cupiunt et
querunt. **Q**uid non est aliud. nisi quod fraus
iniquorum et tumusculi patrum scientium
hominum. dicentium malum bonum et bonum
malum. conturbat vos. **V**erum nos. et si
conturbati. non tamen omnino desperati.
de auxilio spiritus quem vestrum ani
mum salubriter super malis preteritis et
cussisse persensimus. adhuc stamus et ex
pectamus ut redeatis ad cor: et quod
prudenter cepistis. efficaciter comple
atis. **H**uius rei gratia misimus fratrem
carissimum nobis andream de balteme
to. qui vobis ista plenius vicia voce
insinuet: et quicquid ad hec responde
re placuerit. fideliter renunciet nobis.
Si autem persistitis quod absit non
acquiescere sanis consiliis: mundi
nos sumus a sanguine vestro: deus
non permittet etiam suam siue a
vobis. siue a vestris diutius conuincari.

Ad episcopum suessionensem
Epistola CCXXVI.

Semper quidem egui offi
cij amicos. hoc nimirum
mente semper et corpe misera
dus: sed nunc maxime oportet et tempus
miserendi: tam urgente conscientia. et
aggravata manu domini super me. du
ro me carceri mancipavi: durus in
deus in memetipsum. **P**ro adhuc pater
estis. nam fuisse vos fateor: senti
at filius. et ille filius in quo usque ad
hanc diem filialis erga vos affec
tus non tepuit. **P**ro scio difficile
posse extorquere clauam de manu
heraulis: et ideo multum insto qui
a rem peto difficilem. **E**t quanto

difficilioꝝ: tato violentioꝝ ad pme
tentu redhibitione. **G**randis me fate
boꝝ bñficij debitoꝝ: gradis pꝛsꝛ
si optinuero. **N**ec ignoro dare qꝛ ac
cipere beatiꝝ esse sꝛ ceto necessitati.
occurro pꝛialis. agustiꝝ consulo:
honesti plane nuꝛ a dissimulatoꝝ a
imemoꝝ. **C**etꝛs itaqꝝ honorabilio
te nobis vt dignuꝛ est ptem: michi
verecūdioꝝ assumo: nō mō ad acci
piendu iueracūdioꝝ. sed ꝛ ipoztuni
oz ad petendu. **P**eto ergo supplicatꝛ
peto instāter: peto opoztune ipoztu
ne. **N**ec enī illud peto. qd vos non
debeat dare: aut me postmodum pe
niteat accepisse. et si ita petere mō
minꝝ me debeat. **N**am si liberatis
paupem a potēte: in hoc nobꝛ mul
tum pꝛestabitis vobis plurimum.
Epa monstrauiꝝ vobis affectu:
tem vos scitis. fructum pꝛestolatur
afflicti.

Ad petru duniacensem abbate co
querete qꝛ ei nō scriberet.

Epla Cxxvij.

Iane iocari libet? **D**ignā
ter sane atqꝝ amabiliꝛ:
sed si ita luditis: vt non il
ludatis. **N**olite mirari hoc. **N**ā sus
pectu id michi facit: vestra ipsa tā
subita et inopinata dignatio. **N**on
enī multu tempus est. qꝛ scribes ad
vos debita reuerētia. vestram mag
nitudinē salutau: ꝛ nō enī distis m
verbū. **N**ec multo aꝛ tursum scꝛp
seram ad vos ex vꝛbe roma: et nec

tunc quide vel vñu iota recepi. **N**ā
mirami qꝛ reuertenti nup de hyspa
nia. nugas meas denuo iꝛerere nā
pꝛsꝛpsi. **Q**uod si culpa ē quacūqꝝ ex
causa nō scripsisse: sine culpa pꝛfecto
non erit noluisse. ne dicam cōtemp
sisse rescribere. **E**n in quo pꝛo me fa
ceret iustitia. quia id a me flagitatꝛ
nisi mallem occurrere gracie redeū
ti qꝛ retardare eam michi: dum vel
me inutiliter excusare volo vel aliū
accusare. **P**ed hoc dixi: ne qd dau
sum in mēte retinerem quod ore nō
pꝛomcrem: ꝛ quod id vera reuisset a
miciā. **D**e cetero quia caritas om
nia credit: iam omnis suspicio de
medio fiat. **G**audio qꝛ recaluis
pꝛsꝛec amiciāe reuocari: et vel le sū
reuocare amiciā. **L**ibenter redeo re
uocatus. **F**elix qui reuocor. **N**ulla
rum iam memoꝝ sum iuratum. **E**n
ego qui fueram vestre pꝛosecto sanc
titatis seruus: et nunc ꝛ ante. **G**ra
tias ago optime locatus sum: inti
mus vobis denuo factus. sicut dig
namini scribere. **P**i forte intepue
ram vt arguitis: hanc dubium qꝛ
velociter recallescā. fatus vestre ca
ritatis visceribus. **E**t nunc qꝛ placet
it scribere obuiꝝ manibus suscepi.
Legi quide. libenter relego: et pla
cet sepius repetita. **P**lacet fatꝛoz io
cus. **E**st enim vt iocunditate gra
tus: et serius grauitate. **N**escio si qꝛ
dem quomodo inter iocandum ita
disponitis sermones vestros in iu
dicio: vt ꝛ iocis leuitatem non re
dolet. ꝛ auctoritas conseruata hy
poritatis non minuat grām. **P**orro
auctoritas ita fuat: vt illꝛ scꝛi vñi

merito vobis possit optari. **S**i quoniam tu debam non credebam michi. **E**ya rescripsi. **U**t puto iam iure exigimur apostolice que promissis. **D**ignum est. ut sciat quod pence nos sunt. **D**ecretum est michi ultra non egredi monasterio: nisi ad conventum abbatum apud asterium semel in anno. **N**ic fuit orationibus vestris et benedictionibus consolatus. paucis diebus quibus nunc milito. expecto donec veniat imitatio mea. **P**ropterea sit michi deus: ut non amoveat orationem vestram et misericordiam suam a me. **F**racus sum viribus et legitimam habeo excusationem: ut iam non possim discurre ut solebam. **H**edebam et silebo: si forte experiar quod de plenitudine iusticie suavitatis sanctus propheta evadit: bonum est iquiescere expectare dominum in silentio. **E**t ne solus videamini michi iussisse. puto iam non audebitis me de hoc silentio meo reprehendere. **U**t more vestro appellare soprore: quod ut puto congruentius ac magis prophete sanctus ysaias cultum iusticie nominat. **U**t de quo legitis in hominibus propheta dicente domino. **I**n silentio et spe erit fortitudo vestra. **C**omendate me orationibus sancti conventus clunienensis. salutati prius ex me seruo omnium: si dignum iudicatis.

Ad tres episcopos supradictos pro abbate latinienese.

Eplā. **C**xxviii.

Vobis audeo loqui quicquid in buccā venerit. **N**am et si oportuerit sustineri modicum quid insipientie mee: geret michi pro

culdubio more benivolentia vestra. quod sapientibus et insipientibus debetur. **E**t hoc dico. non quia cogite precipitare verbum. quod ad rem non pertinet aut levitate uti intendam: aut nugari delectet. presertim apud vos qui videmus non colupne ecclesie: sed ex abundantia cordis os loquitur. et veritas dolore urgente intrinseco. taciturnitatis impatiens prorupit in medium. **H**ei enim dico vobis pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei. quod execratum ut videtur conversione tam frequenter sapientia vincat malicia. **A**dduntur vobis cornua impietatis: et exarmat iusticie zelus: et non est qui facere bonum non dico velit. sed possit. **D**upbi iniqui agunt: et nemo audeat mutire contra. **E**t utinam vel innocetia tuta esset et iusticia ipsa suimet sufficeret defensio. **Q**uid peccavit abbas latinienensis? **A**n quod bonus monachus et melior abbas: quod bone opinionis et melioris est vite? **A**n quia monasterium cui preest. et decoravit religione. et bonis temporalibus apostolice statum numero cumulavit? **E**n sanguis iste de manu eius exquiratur. **S**i crimine est acceptum esse deo et hominibus. tollatur et crucifigatur. **N**egari enim non potest hoc illi esse. celo et terra testibus. **S**i crimine est esse hospitalitate benignum. castum. humilem. deat merito ab iniuriis suis inanis. **R**ecurramus namque et in hiis excusari non potest. quicquid se apostolice vite sanctitate et fame gloria. **A**t imponitur ei non fuisse suscipere nuntium domini mei. **P**ropterea gravis offensa: si ita est. **N**on negat abbas hominem qui mittebatur.

angliam. cū esset honorifice suscep-
tus hospicio querere loqui cū eo: s;
paranti exire interuenit hubertus p-
positus dicens se potius exiturū et
homini vice ipsius satisfactoriū. **Di-**
quo nunq qd oportuit actū fuit cū
viro. cui culpa fuerit: vobis relinq-
mus iudicandū. Accusatur itē q lic-
teras dñi pape predicto huberto vi-
olenter abstulerit et diriperit: sed
extat lre integre et bullate. nec in-
cas sicut mentitur amiserit. s; spōte
dimisit. consilio utiq; comitis theo-
baldi et nostro. **Dicit** quoq; q quos-
dam monachos in captione posue-
rit. Atq; id quidem falsū. **Et** si quos-
dam turbatores et cōspiratores in
diuersa claustra diuisit ne simul po-
siti pl9 noceret: quis hoc certe iudi-
cans rephēdat? **Iā** de terris et bo-
nis ecclie quasi distractis et aliena-
tis. et datis ab eo cognatis suis co-
ram venerabilib9 epis sueffionēsi et
antiochozēsi comitib9 theobaldo
aduocato utiq; monasterij satis rñ-
sum est: et adhuc rñdetur. sic illū
dedisse suis qñ alienis id est ad e-
undem cōsum vel cōsuetudinē. **Porro**
āt a seculo nō est auditū. q mona-
chus rebellis. supb9. abbas9. pui-
legium pprie libertatis ex aplica
auctoritate meruit. **A** tēpe iude sca-
rothis nō est inuēt9 similis illi. q
sic insurgeret in magistrū: et trade-
ret sanguinē iustū. **Felix** magister.
cui cū magistro oīm rois pphetia
illa vox est. **Homo** pax mee i quo
sperebam. q edebat panes meos: et
magnificauit super me supplantatio-
nem. **Et** olim quidem eratis cōtra

aplm petrum dñantes in detum: p-
mo et ptra coapostolū ei9 paulū. **A**
dñabamī fidei tot9 orbis. **At** nunc
nouū aliquid addidistis: usurpātes
ampli9 et in ipsam religionē. **Quid**
restat nisi ut adiciatis. et ipsis āge-
lis sanctis dñari? **Nisi** q in hoc pos-
terior iudas. porem viasse vsuā et
fraude videē q cū ill9 facin9. **Adis-**
cipuli horruerunt vniuersi. iste calli-
dior potuit ad cōnuendū: ymo ad
fauēdū sue malicie nō quolibet. s;
ipso aplōrum pñapē circūuenire.
Nō imputo dño meo. cui tanq; ho-
mini subzipi potuit: et hoc oro ne
de9 ipset. Absit autē vbi veritatem
agnouerit: ut pualet tā execra-
bilis maligni hui9 sacrilegus q; co-
nat9. **Et** ego de hac re ad ipsū quo-
q; solito ausu scripsisse: si non sensis-
sem ipsum quidquid scribim9 min9
solito acceptare. **Queso** dolete vos q
monachi estis vice magistri vñ bea-
ti bñdici: cui iā ut videtis ppe est
ut vbiq; ptradicat. et pereat oīs vi-
gor mōstice discipline: et monachis
aduersus suos cōmuna sumentibus
de manu forti.

Ad eosdem

Ep̃la CCXIX.

Si vera sūt que audistis de ab-
bate sancti theostedi. nō potes-
tis ea dissimulare. sine periculo ves-
tro: et ppter officium. et ppropē cō-
scientiā. **Conscientiam** dico nō tantū
vestrā: s; etiam aliorum. **Sūt** autē
versimilia: credo q et vera. **Verac-**
ē ei q testimoniū phibet de hys pñtū
latoz. **Un** hoc quoq; sciam qritis?

Fasces teneo litterarum missarum
a viris sanctis quos ego noui quia
sancti et veridici sunt. et omnes ille pa-
riter continent tam laudes et preonia
huius quam illius horredas blasphemias
quem accusat.

Ad abbatem iohannem de buzeio
qui abbatiā suā reliquerat et abie-
cit in solitudinem

Eplā CCXXX.

Filio carissimo iohanni. fra-
ter bernardus in spiritu am-
bulare et timore domini non
deelinquere. Dicere non possum in
quanta amaritudine anime mee et tris-
ticia cordis scribam ad te iohannes
carissime. pro eo quod me video in tot
scriptitationibus meis perficere nichil
quia non capit in te sermo meus.
Dscripsi semel et denuo nisi fallor.
et exigentibus peccatis meis in nul-
lo adhuc respondet michi labor me-
us. Ecce tercio iacto semen. deum om-
nipotentem deprecans ut non reuer-
tatur ad me vacuū. sed prosperetur et
faciat ad quod illud mitto. letificans
nos tantum aliquando de fratre tue obedi-
tie et salutis. **S**i audierit me primo si
exaudierit me deus. lucratus sum filium
meum. **S**i non conuertat me denuo ad
arma assuecta. orationes videlicet et la-
crimas. non quidem contra te sed pro te.
Luxiet lugebo et anxia traham suspiria
a eximio visceribus pro meis visceribus.
Quis deus te michi fratrem meum. su-
geret vbera matris mee? **Q**uis reuocet
te michi in illa gemitu animi. concordia
nostrae societatis spiritus. seruitutis ascie

tie. in qua te aliquando tenui et posside-
re. **E**t ne quod ex me detrimentum in ali-
quo patiaris seu impedimentum. illud
falsum esse non dubites. et quod tibi a-
nescio quo vel quibus falsiloquis per-
suasum adiuimus quia ego vide licet
cogitare sine ratione et iudicio a regi-
mine fraternarum animarum quod tibi cre-
dideram submouere. **N**on est hoc verum
sed audi potius de hac re pauas quod
verum est. **H**oc et si voluisset non lian-
set. et si lianisset. ut de propria cosa
entia loquar ego nullatenus voluis-
sem. **H**ec veritas. **S**i ergo hoc totum
fuit quod auertit cor tuum. veritate
comperta quid restat nisi ut resipis-
cas. redeas ad te. redeas ad nos.
arguas in super teipsum leuitatis et
credulatis incaute? **S**i enim tantum
potuit vna maledicta suspicio ad te
alienandum et precipitandum. quanto
magis nunc absoluta certitudo vo-
lere debet ad erigendum et reuocan-
dum te? **T**urpe est tibi falsitate pos-
se seduci. et veritate reduci non posse.
Habeat sane veniam acqueuissimam ad
tempus palliate falsitati. At vero de
prehense iam et nudate acquirere
adhuc primo etiam non multum irasci.
quantum confusiois habet? **Q**uandoque
irascere et noli peccare si vis nos vel
deum potius non irasci. **N**am quod
subreptum est tibi. miseratione ma-
gis quam indignatione meretur. **N**on
mirum homo res nauigans sicut om-
ne humanum genus. in hoc mari
magno et spatioso manibus ubi rep-
tilia quorum non est numerus. **Q**uis
se iacet in eo assiduus non impelli ve-
tis. non iactari fluctibus? **N**onne te

nausea gasse in eis periculū in falsis
fratrib9 inadiisse Iterū dico. hec veri-
tas Deceptus fuisti. et spūs mētar
in ore pseudo pphetarū suplātavit
te. **H**ec ecce euauit falsitas luce ve-
ritatis oborta. **N**i adhuc qd absit
pgis in tua obstinatioe psistere. ego
te interim nō iudicabo. est q̄ querat
et iudicet **E**go autē parco tibi. diffi-
mulās et differēs interim in virga
venire ad te **P**orro in mīa et spiritu
māsfuctudinis allicere te nobis cura-
bo si potero. nā id m̄ sētio familia-
rē ēē. et tibi psuasibili9 fore nō du-
bito **I**llū sane euaginare sup te glā-
diū nō cunctabor q̄ in materno meo
pectore iacet recōdit9. cōtinu9 vtiqz
dolor cordi meo et creberrimū ad de-
um gemitus p te donec venias **Q**u-
si ōnes hui9 tam pie feceris ensis
scdm duriciā tuam et cor ipenitens
frustrauct9 iustus. nec possit quādoqz
dicere aīa tua quia vulnerata carita-
te ego sum. tu de te videris. nā non
solū iam veritas s; et caritas libera-
bit nos **H**ec quid dixi? **Q**uō miser
quomodo liberabor. effusis viscerib9
filio pereūte? **N**ō quiescet affectus
et si nō sequatur effect9. non sedabi-
tur dolor nō cessabūt lacrimae **E**xhi-
bebo tibi q̄diu vixero alterū samue-
lem. tu vtinā nō alterū saulē michi
Rogabo te. rogabo p te vt venias
Veni veni prius q̄ moriamur. vt q̄
dilexim9 nos in vita in morte non
separemur

Ad herbertū abbate sancti stepha-
ni diuionensis

Eplā CCxxi.

Si frater iohannes dixit in
nos vel scripsit qd nō deui-
it vel quō non deuit. non
tam nos lesit q̄ seipsū **M**agis nam-
q; ita scribēdo suā prodidit leuitatē
q̄ nostrū deprehēdit errorem **Q**uod
et si lesisset in aliquo. nostrū tamen
non erat reponere malū. **A**tentēs
proinde nō quid ille mereatur s; qd
me deceat. donari iuueni etiā a vo-
bis hāc culpā rogo et supplico. que
magis gloriolā. q̄ maliciā redolere
videt9. **I**ta tamē vt manū deinceps
inhibeat a scribēdis tractādīsve que
supra ipsū esse consistent. **N**ā vt li-
quido sat9 apparet i hoc exiguo qd
presumpsit op9 erat silo et aīo ma-
turiori. **C**ertū enī sit vobis hoīem
hāc in breui pagina/ aut nō scripsis-
se vt sensit. aut nō sensisse vt debuit

Ad dñm papam celestinū pro in-
truso eboracensi.

Eplā CCxxij.

Oportet vos scdm iusticiam
q̄ ex lege est suscitare semē
fratris vestri de fūci **Q**uod
dignē implebitur. si pape innocentio
cui in hereditate dñi successistis et de-
fendit9 bene gesta. et nūn9 adimple-
ta pficiatis. **P**re manibus est in quo
id liceat expiri. **C**ausā eboracensia
ecclesie p cū fuisse decisa quis nesci-
at? **A**t quō executioni mandatū sit
qd egressū ē de labijs tāti viri. vtinā
nesciretur. **Q**uis det vt nō annūti-
etur in gēth. neq; in cōpitis ascalo-
nis? **H**ec vt vbiū abbreviatū faciā
aurib9 occupatis. audiat paup9 dñs
meus quid dictū fuerit et qd factum

teneamus **C**um in multis accusate
tur is qui sibi vendicare electionem
in prefata ecclia impie cupiebat: tan
dem omnis controuersia ad testimo
nium viri illustris wilhelmi ipsius ec
clesie tunc decani quiescere iussa est.
ut nisi capitulum intrusionis quod hu
ic inter cetera impingebatur ille pro
priae manus iuramento amoueret.
suis omnino conatibus tanta frustra
retur ambitio. Hoc autem non ex iudi
tio sed ex misericordia. **D**ic enim ro
gauerat ipse. **M**itissima plane senten
tia. quippe cum de plurimis et pessi
mis pulsaretur. que nullatenus pro
pullare valebat: sed utinam vel ipse
flet. **Q**uid enim si non sufficit iuri:
dumodo sufficiat ecclesie liberationi?
Non causamur sententie remissionem
que nil nocuit. **N**eque enim proficiat
aduersario. **E**t si largior indulgenti
a: qui ne ipsum quod vltro sponde
rat. implere preualuit. **N**am de qua
presumere visus est defecit ei: ne sibi
ipsi deficeret peierans. **Q**uando enim
vir bonus attestaretur homini quem
unus publice opinionis et opis ve
ritas detestatur? **Q**uid ergo? **I**lle
non iurauit: et iste episcopus est? **O** rem
ignorantia omnium dignam: et perpe
tuo si fieri posset silentio comprimenda.
Verum id sero. **H**eu notum est oculi tri
umphus dyaboli. **U**biq; ptonat plau
sus inuidiosorum: et plangit bonorum
pro eo quod videat sapientiam vixisse mali
tia. **M**onstratur digito matris ecclesie
turpitudine. patris innocentium vereda in
videntur demutata a seruo nequam:
quem mortuum putat. sed vivit in
vobis. **S**i is exitus iminebat: cur

e longinquo roma est pertractata
causa spurcissima. umbra magis et
angulo digna? **C**ur tanta mari ter
rag; a multis assumpta fatigatio?
Cur a finibus terre euocati viri re
ligiosi qui eum accusarent: et paupe
rum christi marsupia longi itineris expen
sis exhausta sunt? **N**on poterat repari
turpis infamias: persona quod inuitus
dolensque loquor: nisi qui in illo hoere
bat aglia. francia abhorreretur. et
iam roma cognosceret? **M**elius
in romana curia causa eius mune ve
tilata fuisset: et non tangeret vel sa
era limina. generalis atque horribilis
fector. **E**t tolerabilis ignoratio apli
ta sedes tam intolerabile malum: quam to
lerat manifestum. **Q**uid istud temerari
tatis fuit? **P**ublice infamatus. ante iu
dicem accusatus nec purgatus. **P**rimo
et convictus. et sic consecratus est? **V**ide
atque huic manum post ista imposuit:
an magis execratus dicere debuit?
Non enim negabit sic se ista habere:
non negabit sic se ex litteris apostolicis
ad se per hoc ipsum directis eadem compe
nisse. **D**icat forte aliquis quod non est ta
tum iudicium: non fuisse convictum. **E**go
dico et confessum. **N**am qui ut iudici
um euaderet vltro elegit ad testimo
nium wilhelmi decani confugere. illo
sibi deficiente: quod nisi suo iudicio a
causa dedidit ore proprio prepnatus?
Que cum ita sint. videte domine pater
ne dedinet vos vestrum in opere malicia
e: quam secundum prophetam dedinates in ob
ligationem. adducet dominus cum operanti
bus iniquitatem. **A**lioquin quod consili
um datis miseris abbatibus illis
quos ad accusandum eum vocatio

apostolica traxit romā. sed & alijs
 q̄ plurib⁹ ex illo ep̄atu vris religio
 sis/sit ne obediatur huic/et sacramē
 ta accepturi ab homine hic itur⁹
 Primo quidē p̄ regē deinde per le
 gātū. Quippe qui illū in sacuarū
 dei cōtra ius & phas cōtra manda
 tum sūmū pontificis in iniuriā sūme
 sedis & totius romane curie/cū nō
 potuit per hostiū. fodit argenteo ve
 nūt saculo. vnde impudētē intru
 sit. Ante nisi fallos suis sedib⁹ exula
 bunt/q̄ dare acquiescāt man⁹ ydolo
 huic nisi vestra violenta auctoritas
 obuiari. Ceterū q̄ sanctiori vestro
 p̄ aplatu digniori zelo gladiū phi
 neas in cōfusione duoz tā turpiter
 fornicantiū strigeretis/q̄ tot sādōs
 aut de suis fugere locis p̄mittitis.
 aut q̄ cōscias suae cogit remanere
 Ad totam curiā romanā vnde su
 pra **Eplā CCxxij.**

Omnis & p̄ribus reuerēdis
 ep̄is & cardinalibus curie. sta
 ter bernardus clareuallis/dictus ab
 bas salutē & nostras qualescūq̄ ora
 tiones. Omnib⁹ scribendū fuit de
 eo qd̄ spectat ad om̄s. Nec vereor
 ne forte p̄sūptionis arguar/quip
 pe qui licet oīm minim⁹ tamen ro
 mane curie iniuriā a me non iudico
 alienā. Vrimur assidue dico vobis
 vrimur grauiter nimis. ita vt tēde
 at nos etiā viuere. In domo dei vide
 mus horrenta. Et q̄a corrigere nos
 non possumus/saltem suggerimus
 hys ad quos spectat. Si quidem e
 mentauerint. bene. Vnautē nos a
 nimas nostras liberauimus vos ex
 cūsationē non habetis de peccato.

Nō ignoratis plātā esse sententiā
 a dño papa bone memorie in cōtatio
 cū vestro & romane curie genēali as
 sensu. irritā ēē wilhelmu. eboracēsis
 electionem. imo intutionem? nisi
 willms alter. tūc decan⁹. qd̄ obiec
 tum ei fuerat p̄prie man⁹ iuramen
 to repelleret. Nec vos latuit q̄ ple
 na esset sentētia non iudici⁹ s̄ mie?
 nimitū cū hoc wilhelm⁹ ip̄e quesit
 set. Vtina vel ip̄a stet & qd̄ aduer
 sus eā factū est stare nō possit. Quid
 enim? Non iurauit ille? & iste in ca
 tedra pestilētic sedet? Quis tribuat
 vt aduersus fornicationē hāc fynē
 ce cū pugione procedat. aut viuāt
 in sede sua petr⁹. q̄ spū labiorū suo
 rum interficiat ip̄ios? Multi clamāt
 ad vos in toto corde suo: vt sacre
 legum hoc digna ai aduersione vin
 dicare studeat. Alioqui dico vob scā
 dalū magnū nimis erit i ecclā dei: &
 timeo ne romane sedis auctoritas q̄
 uē admodū iacturā & detrimētū grā
 de suscipiat: nisi i eā q̄ p̄uertie gene
 ralē ei⁹ sentētiā vindicta p̄cesserit. &
 taliter vt ceteri metū habeāt. Quid
 enī de eo dicā. q̄ occultas & vere te
 nebrasas lās habuisse se glāc wil
 helm⁹ ille. vtinā o p̄ncipib⁹ tenebra
 rum. nō a p̄ncipib⁹ aplōz? Et ecce
 audierūt filij arcāisoz: subsanant
 romanā curiā. a q̄ p̄ data tā maifest
 tā sentētiā furti data ēē aiūt p̄trari
 as lās. Quid dicā vob? Si nō vos
 vrit scādālū q̄ue q̄ scādālizatur non
 pusilli. sed magni et perfecti viri: si
 non compatimur pauperibus abba
 tibus quos a finibus terre vocatio
 apostolica romam traxit. si non

miseremini magnis et religiosis monasterijs / quibus oīno sub incubatore illo destructio iminet. si (quod primum dicere debui) zelus domus dei nō comedit vos. nūquid usque adeo inimica hominis versua preualebit. ut propriū quoque contemptū et infamiam hanc pessimā ecclesie. principes et quanimiter ferant? Quid enim si sacrilegā homo ille consecrationē recepit? Profecto longe gloriosius erit. iam eleuatū deicere symonē / quā prohibere conatē. Alioquin quid facietis religiosis viris / qui oīno non inueniūt salua conscientia vel ipsa communia sacramenta de leprosa manu suscipere? Ante nisi fallor eligēt fugere / quā dare manū morti et exulare prius quā videri ydolatrias. Quasi contra conscientias suas coegerit eos romana curia curiare genua ante baal. videat deus et iudicet. videat curia illa celestis in qua nulla poterit ambitione subverti iudiciū. In fine omnium obsecrat vos puer vester per viscera misericordie dei nostri. si quis in vobis est zelus dei. miseremini ecclesie sancte saltem vos amicia eius. et quātū potestis date operam. ne tam detestabili facio detur assensus.

Ad omnē curiā romanā quando elegerūt abbate sancti anastasiū in papā eugenium Epistola CCXXIIII

Ominis et primum reuerendis cardinalibus et episcopis omnibus qui sunt de curia. puer sanctitatis eorum. Pareat vobis deus. quid fecistis? Depultū hominem reuocastis ad ho-

mines. Fugitantes curas et turbas. curis denuo implicastis et imiscuistis turbis. Fecistis nouissimū primum. et ecce nouissima illius periculosa prioribus. Crucifixus mūdo. per vos reuixit mūdo. et qui elegerat abire esse in domo dei sui. ipsū vos in domum omnium elegistis. Cur consilium inopis confudistis? Cur pauperis hominis et mendici et compūci corde iudiciū perturbastis? Curtebat bene. Quid vobis visū est sepire vias eius auertere semitas / gressus inuoluere? Quasi descendere de iherusalē. et non magis ascenderet de iericho. sic iacit in latrone. Et qui se tam violenter quibusdam dyaboli manibus. carnis illecebris et glorie seculi potenter excusserat. non tamen valuit effugere manus vestras. Num idcirco pisca desinit ut reciperet romā? Num qui in una ecclesia non sustinuit vice dominatū. dominatū in omni ecclesia requirebat? Quid igitur rationis seu consilij habuit defuncto summo pontifice / repente irruere in hominē iustitiam. latenti inicere manus. et exarsa e manibus securi et ascia. vel ligōe in paladium trahere. leuare in cathedra. iduere purpura et bysso. accingere gladio ad faciendū vindictā in nationibus. increpationes in populis ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in manibus ferreis? Dies non erat inter vos sapiens et exercitatus cui potius ista conuenirent. Ridiculū profecto videtur pannosū hominē ad assummū ad presidendū principibus. ad imperandū episcopis. ad regna et

imperia disponenda. Ridiculum an
miraculū? Plane unū horū. Nō ne
gō nō diffido posse fuisse hoc etiam
op9 dei. q̄ facit mirabilia m̄gna sol9
p̄sertim cū audia v̄s q̄q; ex ore mul
torum qm̄ a dño factū est illud. **N**ē
nec ego oblit9 sum iudiciōrū dei an
tiquorū. **E**t scripture plurimos recen
sentis ex priuata seu etiā rusticana
vita olim assūptos in volūtate dñi
ad regendū populū ei9. Deniq; nō
ne vt unū e plurib9 memorēm talē
quodāmodo elegit de9 diuid seruū
suū et suscepit eū de gregib9 ouiu
de post fetates accepit eū. Ita in qua
ita et de nrō eugenio in bñplacito
dñi potuit cōtingisse. Nō sum secur9
tamē qm̄ filius delicat9 est. et tene
ra verecūdia ei9 assueta pot9 oīo et
quicti q̄ tractādis que foris sunt. ti
mendūq; ne nō ea auctoritate qua
oportuerit sui apostolat9 officio exe
quatur. Quid putat9 gerere animū
nūc hoiem illū. q̄ de secreto iterne
p̄solationis et amica solitudine cor
distanq; infas e gremio et sinu ma
tris subito pturbat9 tractū se ad me
diū videt. et quasi ouē ad victimā
ductū ad tā insuetā et insuauia? Nō
si dñs supponat manū suā. heu ne
cesse ē obruat. **E**t opprimat onere in
sueti et nimio. qd et gygātius ve
niit vel ipsis quoq; āgelias hume
ris formidabile videat. Peritāme
qua sic factū est et sicut multi dicūt
a dño factū est. v̄za interest cāssimū
vestris feruentib9 studiis fidelib9
obsequiis sollicitate cōfoueri. qd v̄zis
manib9 cōstat elaboratū. **N**i q̄ er
go cōsolatio in vobis. si q̄ virtus co

nitatis in domino. si qua miseratione
pietate. si q̄ p̄passiōis viscera. assisi
te et collaborate illi i ope q̄ assūpt9
est p̄ vos a dño. **Q**uecūq; sūt vera q̄
cūq; pudica q̄cūq; iusta q̄cūq; scā q̄
cūq; amabilia q̄cūq; bone fame. h
ei suggerite h̄ suadete hec agite. et
deus pax erit vobiscum.

Ad dñm papā eugenii p̄ma

Eplā. **C**xxxv.

Antissimo p̄zi et dño dei
grā sumo p̄fisi eugenio.
bernardus clauualt vocat9 abbas
modici id qd est. Auditu est i terra
nrā et celebri p̄moē vulgatū v̄bū h̄
qd factū est de vob a dño. **P**ressera
filū hacten9. rē tract9 cōsistētib9. **E**x
pectabā enī lras v̄zas. **E**t p̄ueniri a
vob in bñdictionib9 dulcedinis. **E**x
pectabā virū fidēlē q̄ veniret a latere
tuo qui diceret cūcta p̄ ordinē quid
quomodo vel qualiter actum esset.
Expectabā si qd forte de filiis meis
reūteret q̄ leniret dolorē p̄zis. q̄ dice
ret. **J**oseph fili9 tu9 viuit et ip̄e dñā
tur in tota terra egypti. **N**unc est q̄
lre iste nō sūt volūtate h̄ nccitatis.
Et amicorū extorze p̄ab9 q̄b9 nega
re non possū modici illud. q̄cūq; rest
duū est vite mee. **N**ā tñ semel cepi
loquar ad dñm meū. **N**ā enī filū di
cere nō audeo qz fili9 in p̄zem pat̄
mutat9 est in filū. **Q**ui pt9 me ve
nit an̄ me facis est. **N**ō inuideo q̄a
qd michi dēerat in eo me h̄ze p̄fida
q̄ nō solū pt9 me h̄ eadē p̄ me venie
Nā si dignaris quodāmodo p̄ euāge
liū ego te genui. **Q**ue ē ergo spes
nrā et gaudiū nostrū et corona glie
nonne vos ante deū? **D**eniq; filius

sapiens gl'a est patris. **A**mmodo ta-
men non vocaberis fili9. sed vocabi-
tur tibi nomen nouū qđ os dñi no-
minauit. **H**ec est mutatio dextere ex-
celsi. et multi in mutatione ista gau-
debūt. **N**ā quēadmodū olim abzā
in abraham. iacob in israel. et ut de
tuis magis p'decessoribus tibi ppo-
nam. sicut symon in cephā. saul9 in
paulū. sic fili9 me9 bernard9 in pa-
trem meū eugenū le ta p'cessus et u-
tili ut speram9 translatione p'mot9
est. **D**igitus dei est iste suscitans de
pulvere egenū. et de stercore erigēs
paupere. ut sedeat cū principib9. et
solū glorie teneat. **D**uplex est ut facta
hac mutatione tui ip'a quoq; q̄ tibi
cōmissa est domini tui sponsa mutes
in meli9. et iam nequāq; sarai s; sa-
ra de cetero nomine ēte. **I**ntellige qđ di-
co. **D**abit enim tibi dominus intel-
lectum. **S**i amicus sponsi es. ne
dixeris dilectam eius p'ncipē meā
sed p'ncipē. nil tuū in ea vendicās.
nisi qđ p ea si oportuerit etiā aiām
dare debes. **S**i xp's te misit. estima-
bis te nō ministrari s; ministrare ve-
nisse. et ministrare non solū substan-
tiam. s; ipsam quoq; animam sicut
p'feci9 sum. **V**erum successor pauli
dicitur cum paulo. **N**on quia domina-
mur fidei vestre. s; adiutores sum9
gaudij vestri. **P**etri heres audiet pe-
trum dicentem. **N**eq; ut dominan-
tes in decem. sed forma facti gregē.
Hic enim iam non ancilla. sed libe-
ra etiam et formosa speciosissimi
sponsi per te in desideratos ascen-
surus amplexus. **A**lioquin per quem
alium hec tam debita libertas spe-

rabitur. si et tu qđ absit in xp'isti
hereditate queras que tua sunt qui-
am et ante didiceras non dico tua
non retinere sed nec tuus esse. **E**-
go fiduciam talem habens in te. et
qualem in nullo p'decessorum tu-
orum a multis retro temporib9 vi-
sa est habuisse. exultat merito ubi-
q; et gloriatur in domino omnis ec-
clesia sanctorum et specialiter illa
cuius vterus te portauit et cuius u-
bera tu suxisti. **Q**uid ergo? **N**onne
et michi licet gaudere cum gauden-
tibus? **P**er quid non ero vnus de
numero letatū? **E**xultauit fateor.
sed cū tremore. **E**xultauit s; in ipso
exultationis mee articulo timor et
tremor venerunt super me. **E**go e-
nim et si nomen patris deposui. s;
non timeam. sed non anxietatem.
postremo. nec affectum. nec viscera
patris. **C**onsidero gradum et ca-
sum veteris. **C**onsidero fastidium
dignitatis. et intueor faciem abyssi
iacentis deorsum. **A**tendo celsitu-
dinem honoris. et e vicino pericu-
lum reformido. pro eo quod scrip-
tum est. **H**omo cum in honore esset
non intellexit. **Q**uod quidem ad cau-
sā magis. et ad tēp9 arbitror eē refe-
rendū. ut sic intelligatur dictū cum
in honore esset nō intellexit. ac si dice-
ret. honor absorbit intellectum. **E**t
quidem elegeras abiectus esse i to-
mo dei tui. et reuētere in nouissimo
loco in cōuiuio eius. sed placuit di-
cere ei qđ te inuitauit. amice ascende
superius. **I**taq; et ascendisti in altum
noli altum sapere sed time. ne forte
contingat sero illam miserabilem

illam emittere vocem. **A** facie ite in
dignationis tue: elleuans allissi-
me. **A**ltiorem quippe locum sortitus es
sed non tutiorem **D**ubliniorem: non
securiorem. **T**erribilis pars. terribi-
lis est locus iste. **L**ocus inquam in quo
stas. terra sancta est: locus petri est. lo-
cus principis apostolorum. ubi steterunt
pedes eius. **L**ocus illius est quem constituit
dominus dominum domus sue: et principem
omnis possessionis sue. **S**i forte de-
clinaueris a via domini. sepultus est in e-
odem loco: ut sit ibi terra te in testioni-
um. **H**erito tali pastori. tali nutria-
o commissa est ecclesia. cum adhuc te-
nera. adhuc inuincibilis esset: cuius
docta magisterio. et exemplo educa-
ta. omnia terrena calcaret: utpote qui
exaufferat manus suas ab omni munere
qui dicebat de corde puro. et conscientia
bona. **A**rgentum et aurum non est
michi. **H**ec hactenus. **C**eterum cau-
sa quare ante tempus scripserim vo-
bis: hec est. **V**inconiensis episcopus. et e-
boracensis archiepiscopus non gradiuntur
vno spiritu cum cantuariensi archiepiscopo:
sed incedunt sibi ex aduerso: et hec
vetus est de legatione querela. **V**e-
tumptamen quis est ille: et qui sunt il-
li? **N**one eboracensis ipse est cui te pre-
sente cum adhuc esses quasi unus ex
nobis. fratres tui resisterunt in facie
eo quod reprehensibilis erat? **N**ed spe-
rauit in multitudinis diuitiarum suarum:
et preualuit in vanitate sua. **C**er-
tum est tamen quod non intrauit per
ostium in ouile ouium: sed ascendit a
liunde. **S**i pastor fuisset. diligendus
erat: si mercenarius. tolerandus. **N**unc
autem cauendus et repellendus: utpote fur

et latro. **Q**uid dicam de domino win-
niensi? **O**pera que ipse facit. testimoni-
um perhibent de eo. **P**orro archie-
piscopus cantuariensis. cui aduersan-
tur. vir religiosus est: et suauis ole-
tis opinionis. **P**ro ipso petimus: ut
respondeat ei iusticia sua. **V**erum
illoz iniquitas super eos: ut sit sicut
scriptum est. **I**usticia iusti super eum
erit et impietas ipsius erit super eum.
Cum acceperis tempus. secundum opera
manuum illorum retribuere illis: ut sci-
ant prophetam esse in israhel. **Q**uis
michi det antequam moriar. videre eam
dei sicut in diebus antiquis. quando a
postoli laxabant retia in capturam non
in capturam argenti vel auri. sed in cap-
turam animarum. **Q**uod cupio illius te heredi-
tare vocem. cuius adeptus es seculum. **V**e-
cunia inquit tua tecum sit in perditionem. **O**-
vox tonitruum: o vox magnificentie
et virtutis: ad cuius terrorem profundum
queratur retrosum omnis qui ode-
runt syon. **H**oc vehementer expectat
omino expectat a te mater tua: hoc
filii matris tue pusilli cum maioribus de-
siderant: hoc suspirant ut omnis platan-
tio quam non plantauit pater celestis. tu-
is manibus eradicetur. **A**d hoc enim consti-
tutus es super gentes et reges: ut euel-
las. et destruas. et edifices. et plan-
tes. **M**ulti audito hoc verbo: dixe-
runt apud se. **N**am securus ad radicem
arborum posita est. **M**ulti dicunt in
corde suo. **F**lores apparuerunt in ter-
ra nostra: tempus putationis ad-
uenit. in quo sarmenta sterilia reci-
entur: ut ea que preualent uberius fruc-
tu afferant. **C**onfortare igitur et esta
robustus: manus tue in ceruicibus

inimicorum tuorum. **V**edica tibi animi
aetate. et vigore spiritus patris quam dedit
extra fratres tuos tibi omnipotens pater. et quam
et tulit de manu amara in gladio
et arcu suo. In omnibus tamen operibus tuis
is memento te esse hominem. et timor
eius qui aufert spiritum principum spiritus sit ante
te oculos tuos. **Q**uamquam in brevi
romano pontificum mores. tu
is oculis aspexisti. Ipsi te perdecas
fores tui. tunc certissime et atissime de
cessionis amoneant. et modicum te
puednationis eorum. paucitate dierum
tuorum nunciet tibi. **I**ugiter proinde medita
tio. inter huius transiit glorie bla
dimetia. memorare nouissima tua. et
quia quibus successisti in sedem. ipse
sine dubio sequere ad mortem.

Ad eundem pro eboracensi intruso
Eplā CCXXXVI.

Noportunus sum. et habeo excusati
onem. **E**ugenii apostolatus excusat me
Aliud non vos esse papam. sed me. et unde
dixi ad me affluunt qui habent negotia
Nec desunt in tanta multitudine a
micos. quibus officium negare non pos
sum. non solum absque scdulo. sed etiam
absque peccato. **E**t nunc est etiam alia
excusatio. non minus idonea. et cura
honestissima est. **C**ontra ydolum illud
eboracense iterato filius dirigatur. ea
scilicet necessitate quod sepe numero hoc
telo impetratum a nobis. necdum confossum
est. **C**ur hoc? **Q**uia nunc forte a no
bis tale directum est. qualis fuit gla
dius ionathe. qui nunc rediit retro
sum. **N**ec sane fuit culpa iaculante.
sed dirigentis iaculum. **P**atet enim quod
non in ea qua oportuit fortitudine

missum est. **N**ec mirum. **Q**uis enim in ma
nu forti sagittas excutere potest. nisi
si filius excussorum? **Q**ui locum petri
tenet. potest uno ictu extingere ana
niam. uno symonem magum. et unde
planius quod loquimur fiat. perempto
riam dare sententiam. ad depositio
nem episcoporum soli romani ponti
fices noscitur esse. pro eo nimirum
quod et si alii multi vocati sunt in par
tem sollicitudinis. soli ipse plenitu
dinem habeat potestatis. **P**roinde pro
inde si dicere eundem in culpa est. si
culpa non feritur que ferenda est. et
eo impetu quo fuerit ferenda. **Q**ua
autem impetu non dico ferenda. sed
fulminanda fuerit. predicti eborace
sis culpa. vestre conscientie derelin
quo. **C**eterum quod factum non est vo
bis credimus reservatum. ut in ea
experiat ecclesia dei. cui ipso auc
tore festis. feruorem zeli vestri. po
tentiam brachii vestri. et animi sapi
entiam. et timeat omnis populus sacer
dote domini. audiens sapientiam dei esse
in illo ad faciendum iudicium.

Ad eundem pro eodem.

Epistola CCXXXVII.

Quam cupio semper illa de vobis
audire. in quibus glorificetur de
us. et honoretur ministerium vestrum. et
animae meae letificetur. **I**nde est quod au
dita responsione vestra de quibus
dam qui ad officium legationis ni
mum videbantur et ambitiose aspi
rare et impudenter sperare. supra
quam dicere possumus. facti sumus letan
tes. **N**on autem nos tantum. sed et om
nes qui diligunt nomen vestrum.

gausi sunt gaudio magno. Porro
vixit litteris vestris. quas pro cau-
sa cunctis ecclesie destinastis. tunc
propter tunc repletum est gaudio os
nostrum. et lingua nostra exultatio-
ne. Hec atque huiusmodi digna sunt vobis
aplatu. summa sedem nobilitant. de-
cent plane orbis episcopum. **P**on et
flecto genua mea. ad ipsum unum
huius vestri primat. auctor. ut de
vobis sic saps et sic agere semper in
euellendo. et plantando. in destruen-
do et edificando. **S**iquidem in ruinam
et resurrectionem multorum ascendis-
tis hanc cathedram. **F**ruant. ruant
qui noxie stant. erigantur digni. **P**o-
natur securus ad radicem steriliu pla-
tationu. purgetur fructifera ut fruc-
tum pluri afferant. **P**residente in qua
humili eugenio. deponatur superbi
de sede. et exaltentur humiles. **E**su-
rietes impleantur bonis. et diuites
dimittantur inanes. **N**unc nemp ex-
ultatione uniuersae terre ita factum
est. in causa cuiusdam pauperis episcopi.
Age ergo transeat iam pietatis ze-
lus. et ad miseram illam ecclesiam trans-
marina. quia tempus miserendi ei.
Vinea domini sabaoth est. vinea e-
lecta. vinea speciosissima. sed heu in
desertum pene redacta. quia singu-
lari ferus depascitur eam. **C**ur di-
cunt inter gentes ubi est deus eius.
Vbi quem posuerunt custodem in vine-
is. Vbi manum putans. ubi sarci-
lus excolentis. Quousque sarmen-
to inutili occupatur tellus. suffoca-
tur fructus. **E**t ecce tempus putatio-
nis aduenit. **S**iquidem homo pa-
tis ei in quo sperauit. quod se purga-

re deberet. non purgatione. sed apu-
tatione opus esse testatur. **E**xistat de-
nuque littere ipsi de eo. ad apostoli-
ce sedis legatum. in quibus manifeste
manifestam asserit intusione. elec-
tionem negat. **I**ta ergo quem sibi pa-
rauerat defensores. accusatores sus-
tinet. **A**d hec que vbiq. de eo pub-
lica fama coelebrat. causa virum mili-
tarem possent omni iure spoliare angu-
lo militari. **Q**uoniam iam poterit stare.
ubi multiplex vobis subest ratio de-
iciendi. et voluntas non deest. **R**egi-
siquidem zelum vestrum pro ecclesia illa in
litteris vestris. et iam exigo de manibus
vestris. **Q**ua nam via procedendum
sit ad eius deiectionem. neque enim una
in esse videtur. non est meum dicere
sapienti. **N**ec multum vestra interest.
in qua parte arbor infructuosa cadat.
dummodo cadat. **D**ico tamen. **Q**ui si
sibi possessionem vendicat. furtiuam et
merito laetatur. nonne fur est et latro.
Denique ubi asserit habuisse se clau-
destinas litteras execrationis sue. aut
verum est aut falsum quod loquitur.
Si verum. reus est furti. et summi
pontificis criminatores. **S**i falsum. et
debet audire. occidisti. et possedisti.
Os enim quod mentitur. occidit animam.
Ped absit. ut tanta de tali viro cre-
datur duplicatas. quanta ab isto ei
imponitur. **N**epse innotuit hic erat
Cui si pro se respondere liceret. pro
culdubio diceret huic. **Q**uia ego pa-
lam in te dedi fiduciam. et in occulto
loquor sum nichil.

Ad hyldebrundu comitem sci egidij
pro herico heretico

Epla. CCXXVIII

Quanta audiūm⁹ ⁊ cognouim⁹ mala que ī cāis dei fecit et facit cotidie heretic⁹ heretic⁹. Versatur in terra vestra sub vestimentis oīmū lup⁹ rapax: s; ad dñi designationē. a fructib⁹ eius cognoscim⁹ illū. Basilice sine plebi b⁹. plebes sine sacerdotib⁹. sacerdotes sine debita reuerētia sūt. ⁊ sine xpō deinde xpiani. Ecce synagoge reputatur: scīariū dei sanctū esse negatur: sacramēta nō sacra censent⁹. dies festiui frustrantur solempnib⁹. Morduntur homines ī peccatis suis: rapiuntur aīe passim ad tribunal ter rificū: heu nec penitētia reconciliati. nec sacra cōmunionē maniti. Paruulis xpianorū. xpī intercluditur vita: dū baptismi negatur gratia. nec saluti p̄pinq̄are sinūtur saluatore li ret pie clamante p̄ eis. **P**enite inq̄e paruulos venire ad me. Ergo ne q̄ hoīes ⁊ iumēta saluauit. quēadmo dū multiplicauit mīam suā deus: ⁊ ad solos tamē innocētes nō patitur tam multā mīam puenire? Quid queso q̄ inuidet puulis saluatorem puulum qui natus est eis? Inuidia hec dyabolica est. inuidia hac mors intrauit in orbem terrarū. An putat paruulos saluatorem non egere? quia puuli sunt? Si ita est. ergo gratis magn⁹ dñs fact⁹ est puus: ut omie tam q̄ flagellat⁹ est. q̄ cruci affix⁹. q̄ deniq; mortu⁹ est. Nō est hic ho mo a deo: qui sic contraria deo ⁊ fa rit ⁊ loquitur. Procholos. auditur tamē a plurib⁹: ⁊ populū qui sibi credat habet. O infeliciissimū populū. Ad vocē unū heretici. siluerunt in

eo omēs prophetic⁹ ⁊ apostolic⁹ vo ces: que de cōuocanda in vna xpī fi de e cunctis nationib⁹ ecclia. vno v ritatis spū cōiunctunt. Ergo felle runt diuina oracula. falluntur oīm oculi ⁊ animi q̄ qd legūt p̄dictū ī tucntur impletū? Q̄ certe manifesta omnib⁹ veritate. sol⁹ ille stupenda ⁊ p̄orsus iudaica a citate. aut non vi dens aut inuidēs adimpletam. simul nescio q̄ arte dyabolica. p̄suasit po pulo stulto ⁊ insipienti. de re mani festa nec suis credere oculis: fefellit se p̄iores: errare posteros: totū mū dum etiā post effusū xpī sāguinem p̄ditū iri: ⁊ ad solos quos deapit totas miserationū dei diuitias ⁊ v niuersitatis grām puenisse. Et nūc hui⁹ rei gratia licet in multa corpis infirmitate iter arripui ad has par tes quas potissimum singularē fer⁹ depascitur: dum non est qui resistat neq; qui saluum faciat. Quippe de tota frantia p̄o simili effugat⁹ ma lia. hac solas sibi inuenit exposi tas: in quibus fiducialiter sub tuo domatu in gregem p̄pisti toto fu rore bachatur. Qd tuo ne honori congruat p̄nceps illustris ip̄e iudi cato. Nec mirum tamen si serpens ille callid⁹ decipit te. quippe specāe pietatis habens: cui⁹ virtutem pe nitus abnegauit. Sed nunc audi quis ille sit. Homo apostata est. q̄ relicto religionis habitu nam mona chus extitit ad spuratiā carnis et seculi tanq̄ canis ad suū vomitū est reuersus. Pro p̄fusionē autē habitūc int⁹ cognatos ⁊ notos nō sustinēs. vel pot⁹ nō p̄miss⁹ ob magnitudinē

145
ciminis. succinxit lumbos suos. et
iter quo nesciebat arripuit: factus
gyzouagus et profugus super ter-
ram. Cumq; medicare cepisset. posuit
in sumptu euangelium: nam laet9 erat.
Et venale distrahens verbu dei. e-
uangelizabat ut māducaret. Si qd
supra victu elicere poterat a simpli-
tiorib9 populi vel ab aliqua matro-
narum: id ludendo aleis. at certe in
usus turpiores turpiter effūdebat.
Frequenter siquidem post diurnum
populi plausum. nocte insculta cum
meretricib9 inuentus est predicator
insignis: et interdū etiā cū coniuga-
tis. Inquire si placet vir nobilis. q
mō de lausana ciuitate exierit: quō
de cenomānis. quō de pitauī. qua
mō de burdegali: nec patet ei vspi-
am reuersionis aditus: utpote qui
feda post se ubiq; reliquerit vestigia.
Tu de tali arboze tandem bonos
sperabas fructus? Terre profecto i
qua ē fecit fetere odorem in vniuer-
sa terra: qz non potest iuxta sermo-
nem domini arbor mala fruct9 bo-
nos facere. Nec ergo ut dixi. causa
aduēt9 mei. Nec a meipso venio:
s; vocatione pariter et miseratione ec-
clesie trahor: si forte spina illa. et p
ua ip9 dum adhuc pua sūt germia
de agro dñico extirpari qāt. nō mea
q null9 sū. s; scōz cū qb9 sū epōzum
manu: tua quoq; potēti dextera co-
operāte. In qb9 pāpu9 est venerabi-
lis hostiensis epūs ab oplia sede
ad hoc ipm direct9: homo q mag-
na fecit in israhel: et victoriā de die
eāte sue in multis per illū domin9
omnipotēs. Tua interest vir indita

honorifice suscipe illū. et eos qui cū
ipso sunt: ac ne tātus labor tātoz
viroz p tua potissimū tuorūq; salu-
te susceptus inefficax sit scdm potes-
tate de sup datam tibi opam dare.

Ad tolosanos post reditū suū

Eplā CCxxxix

In aduētū kmī fratris et
abbatis nri Bernardus
de grādi silua exultauim9
et delectati sum9 in hīs q dicta sūt
nobis ab illo: de pstatia et de sine-
ritate fidei vze in deū: de pseuerati-
a dilectiois et deuotionis in nos:
de zelo et odio aduers9 hereticos:
ita ut qsq; vestri possit dicere meri-
to. Nōne q oderunt te dñe odērā:
et sup inimicos tuos tabescebam9?
Perfecto odio odērā illos: inimici
facti sūt michi. Grās agim9 deo: q
a nō fuit oīos9 aduēt9 nē ad vos.
Et mora qte breuis apud vos: s;
nō istāiosa. Veritate nimis p vos
manifestata nō solū i sermōe. s; etiā
i virtute dephēsi sūt lupi: q venien-
tes ad vos i vestimētis ouū. deu-
rabāt plebē vestrā sicut esca panis.
sicut oues occisionis: dephēse vul-
pes q demolibāt pāosissimā vine-
am dñi ciuitate vestram. Deprehē-
se. s; nō cōprehēse. Propterea dilec-
tissimi. psequimī et pphēdite eos:
et nolite desistere donec penit9 de pe-
teant et diffugiāt de cunctis finib9
vestris: qz non est tutū dormire vici-
nis serpentib9. Detēt in insidijs cum
diuitibus in occultis: ut interfici-
ant innocentes. Fures sunt et latro-
nes: qles in euangelio dñs notat

Probuerunt sunt et aperti ad subuer-
tendum: plane maculatores fame
vestre: corruptores fidei v're. **C**or-
rumpunt mores bonos: colloq̃a ma-
la. **P**resertim taliū sermo. sicut di-
cit beat⁹ apostol⁹. serpit vt cancer.
Quis dabit michi vt habeam opor-
tunitatem semel adhuc veniēdi ad
vos? **N**ā volūtatem habeo si quā
possim in voluntate dñi secūdo vīte-
re vos: laborem nō reputatur⁹. q̃
uis corpe infirm⁹ et debilis. p̃ ves-
tra exhortatione et salute. **I**nterim
autem sic stete in dño kmī: sicut ce-
pistis et accepistis a nobis. **O**bedi-
te ep̃o. ceterisq; p̃positis vestris ma-
gistris eccl̃ie. **H**abete diligentia hos-
pitalitatis: qz p̃ hanc multi placue-
rūt deo. **A**bzohā pater vester p̃ stu-
dio sācto quod in suscipiēdis pegrī-
nis habere solit⁹ erat: angelos hos-
pites suscipere meruit. **S**imiliter et
loth nepos ei⁹ p̃ simili deuotione
et pia cōsuetudine. de eoz suscepi-
tione exultauit. **E**t vos itaq; simili
forma nō angelos s; dñm āgeloz
suscipite in pegrinis: pascite in ege-
nis: opite in nudis: visitate in lan-
guentib⁹: redimite in captiuis. **L**a-
lib⁹ hostijs p̃meretur de⁹. q̃ in iū-
dicio dicturus est. **Q**uōd vni ex hīs
mīnis meis fecistis: michi fecistis.
Hoc etiā moneo vos kmī. qd̃ et
dicebā vobis cū p̃ns essem: vt nul-
lum extraneū siue ignotū p̃dicato-
rem recipiatis. nisi q̃ missus a sumo
seu a vestro p̃miss⁹ p̃fice p̃dicau-
erit. **Q**uō inq̃e p̃dicabūt nisi mittā-
tur? **A**psi sūt qui induentes sibi for-
mā pietatis. et virtutē ei⁹ penitus

abnegantes: p̃phanas nouitates
vocum et sensuum tanq̃ melli vene-
niū. verbis celestib⁹ intermīscunt. **C**a-
uete p̃inde eos tanq̃ veneficos:
et cognoscite in vestimētis ouīū lu-
pi rapaces. **D**ic vobis cōmendatus
latoz epl̃e venerabilis abbas gran-
dis silue et dom⁹ ei⁹ que et nostra
est: nup̃ nobis et nrō ordini ab ip̃o
tradita. et eccl̃ie clareuallis speciali-
ter associata. **O**stēdite nobis in ip̃o
et in sāctis qui cū eo sunt q̃tūm p̃se-
ceritis ex nostra amonitione in ope-
rib⁹ misericordie: et date in eis ex-
perimentū vestre caritatis et deuoti-
onis quā habetis erga nos. **Q**uid
illis feceritis: michi factum re-
putate. **G**ratia dei et pax sit vobis
cum. **A**men

Ad romanos qm̃ discesserunt a
dño papa eugenio

Epl̃a. C. Cxl.

Nobilibus et optimatibus
atq; vniūso populo roma-
no frater bernardus clare-
uallis vocat⁹ abbas. **D**edinaē a ma-
lo et facere qd̃ bonū est. **P**ermo mi-
chi ē ad te ppl̃e sublimis et illustris
cū sim vilis exiguaq; p̃sona ac nul-
lius pene momētī hominū. **I**d quī
tē verecundum atq; onerosū michi
consideranti quis quibus scribam?
simulq; q̃ aliter hoc alius iudicare
possit. **D**ed leuius teoz verecundia
apud homines periditari. q̃ con-
demnari apud deum silencio veri-
tatis et absconsione iustiti-
e. **I**pse enim dicit. **A**munia popu-
lo meo scelera eoz. **E**rit in etiā in

146
testimonium ante faciem Domini
si dicere potero Iusticiam tuam non
abscondi in corde meo et veritatem
tuam et salutare tuum dixi. Pro
huiusmodi sane non vereor. Quis re
tundia reluctantem pro mea igno
bilitate scribere te longinquo ad po
pulum gloriosum: atque de hys lris
transmontanis. suspensorum pericu
li atque peccati comonere romanos
si forte audiant et quiescant Quis
scit si conuertantur ad precem pau
peris: qui non credunt potestium mi
nis. non omni armature fortium?
Nonne quondam in babylone ad
vocem pueri iunioris unius omnis ille po
pulus qui senibus unquam iudicibus seductus
fuerat reuersus est ad iudiciu: et sic
seruat9 sanguis innoxius in die illa?
Ita nunc quoque et si adolescentulus sum
ego et pater adolescentulus dico non
anorum paupertate sed meritorum: potius
est tamen deus dare etiam vocem mee vocem
virtutis: per quam fiat ut et is popu
lus quem nichilominus constat esse se
ductu. ad iudiciu reuertatur. Hec er
go defensio ad eos. qui michi hinc
forte succensendu indignadure pu
tauerint hec sit. Si neque hoc satis
est: etiam istud adiacio Communis est causa:
et non est distinctio pusilli et magni
Dolor nempe in capite est: ac per hunc mi
nime alicuius. ne a minus quidem vel
extremis quibusque corporis partibus. Nec
a me ergo Peruenit profecto usque
ad me quicquid omnium minimu dolor
maximus iste. quia maximus est:
et quia cum sit capitis. non potest non
esse et corporis. cuius membru sum ego
Nunquid non dolente capite clamat

lingua per omnibus corporis membris in
capite se dolere: et omnia per ipsam suu
caput suuque capitis fatetur incommo
dum? Dimittite proinde queso: di
mittite ut plagam paululum apud
vos dolorem meum. Nec meum tan
tum: sed et totius ecclesie. Nonne
ipsius vox est hodie per uniuersum
mundum? caput meum doleo caput
meum doleo? Quis namque vel no
uissimus christianorum in toto sit
orbe qui non gloriatur hoc capite:
quod ambo illi gloriosi principes
terre. alter amisse. alter submisso in
cruce capite. suo triumpho extulerunt
suo sanguine ornauerunt? Ad om
nem itaque spectat christianum inui
tia apostolorum: et sicut in omnem
terram exiit sonus eorum. sic lesio
eorum ab omnibus usqueque letetur. usqueque
plangitur et doletur. Quid vobis
visum est o romani offendere prin
cipes mundi: vestros autem specia
les patronos? Cur regem terre.
tunc deum celi furore tam intolera
bili quam irrationabili in vos pariter
prouocatis? dum sacram et aposto
licam sedem diuinis regalibusque pri
uilegiis singulariter sublimatam.
ausu sacrilego incesse. suoque minu
ere honore contenditis quam vel so
li contra omnes si oportuisset defen
dere debuissetis? Sic fatui romani
non iudicantes. neque quod honestu
est discernentes. caput vestrum ac
que omnium quod in vobis est de
turpatio: pro quo magis nec ves
tris ipsis cruciabus parcendum a
vobis foret. si neccitas exigeret? Pa
tres vestri ubi orbe subiugauerunt:

vos urbem operatis vobis facere fa-
bulam. **E**n petri heres petri sede et
urbe a vobis expulsus est: et rebus
et domibus suis vestris manibus spoli-
ati sunt cardinales atque episcopi ministri
domini. **O** popule stulte et insipiens: o
columba seducta non habens cor. **N**on
ne ille caput? et illi oculi tui erant?
Quid ergo nunc roma nisi sine ca-
pite truncum corpus? sine oculis frons
effossa facies tenebrosa? **A**pi genus
misera aperis oculos tuos: et vide
desolationem tuam iam iamque imminentem.
Quoniam in brevi mutatus est color op-
timus: facta est quasi vidua domina ge-
ntium princeps privata. **P**etrus iustitia
malorum sunt hec: graviora timeamus.
Nunc quid non prope interitum es. si persis-
tis? **R**evertere revertere sumamitis
revertere ad cor tuum: agnosce iam
vel sero. quod quanta a quibus patiaris vel
passa sis. **R**ecordare quod causa. quo fi-
ne. pro quos et in quos vis? non longe
ante hos dies tractatum quod in te sunt ec-
clesiarum omnis ornat et census profligatus
est: quod quod in altariibus et in alta-
rium vasibus. quod quod in ipsis sacris yma-
ginibus auri et argenti reperiri tunc po-
tuit manibus impiorum direptum. et as-
portatum est. **Q**uid ex hiis omnibus tui
in tuis nunc marsupijs invenis? **P**or-
ro de cor domini irreparabiliter
perijt. **E**t nunc quod tibi visum est itera-
te malitiam: innovare de novo super te
dies malos? **Q**uoniam vel lucris amplio-
ris vel certioris spei arduum tibi? **N**i-
si quod in eo novissima tua cernuntur in
cautiora precibus: quod tunc quidem non
solum multi de plebe. sed etiam de
clero et principibus nonnulli pro orbe

in scismate illo fecerunt tibi. **N**unc
vero sicut manus tue contra omnes: sic
manus omnium contra te. **M**undus est
a sanguine tuo mundus omnis pre-
ter te solam: et filios tuos qui in te
sunt. **D**e ergo nunc tibi popule mise-
rande. et de duplo quam ante: non ab
exteris nationibus. non a feritate bar-
barorum. non a milibus armatorum. **D**e
tantum a facie tuorum tibi. et a domes-
ticis et amicis. a clade intestina: a
crudeli persequendo: a tortionibus
viscerum. **A**gnosce ne iam quod non omnes
pacifica quam domestica: nec omnes amici
qui videntur? **E**t si alias novem
mus. sed nunc pro te manifestius edoce-
mur omnem veritatem illius sermonis
domini quem dixit: quam inimici hominis do-
mestici eius. **D**e fratri a fratre in me-
dio tuorum: et filiis a parentibus. **D**e non
a gladiis: sed a labijs iniquis: et a
lingua dolosa. **V**squequo male in ma-
lo vos alterutrum confortatis? **E**t
gladiis labiorum invicem sternitis.
invicem perditis: ut ab invicem co-
sumamini? **C**ongregamini oves
disperse. redite ad pascua: redite
ad pastorem et episcopum amatum
vestrum. **R**edite prevaricatores ad
cor. **Q**uod loquor non quasi hostis
convicians: sed quasi amicus obvi-
rans. **H**abet vera amicitia nonumquam
obviagationem: adulationem nun-
quam. **E**t iungimus et obsecrationem.
Obscramus pro christo reconcili-
amini deo. reconciliamini principibus
vestris (petrum loquor et pau-
lum) quos utique in vicario et suc-
cessor e suo eugenio suis sedibus et
edibus effugastis. **R**econciliamini

inquam orbis principibus ne forte
 lupiat p eis pugnare orbis terre
 contra insensatos. **I**n nescit qz hys
 offensis nichil onino valet. hys
 apicis nichil onino timet. **N**o i
 qua no timebis sub horu tutela ni
 lia populi arcuante te. vrbis iudita
 ciuitas fortis. **R**ecaliare pzinde
 illis. simul z milib9 mem. qui quide
 apud te s contra te sunt ppter grde
 peccatu qd peccasti in quo z pstitis.
Recaliare et oi ecc scz q ubiq
 trax audito h verbo scandalizati st.
Alioquin pagina ista contra te i tes
 timoniū erit. s z ipsi apostoli et mē
 tites tui stabūt in magna cōstantia
 aduersus eos q se angustiauerūt. et
 qui abstulerūt labores eorū. **P**ed
 iam finem loquēdi ones pariter au
 diamus. **A**nnūciaui iusticiā. pzenūti
 aui periculū. veritatem nō taci. hoc
 tatus sū ad meliora. superest vt autē
 de vestra ciuīs correctione letemur.
 aut de iusta iminenti dāpnatione
 recti inōsolabiliter lugeam9. arescē
 tes z tabescētes pte timore z expe
 ctatione q supueniet vniuerso vbi

Ad cōradū regem romanorū
Epistola CCxli.

Nec dulcius nec amabili9
 sed nec artius onino regnū
 sacerdotiumq; coniungi seu
 complantari in inuicem potuerunt.
 q vt in person. a domini ambo hec
 pariter cōueniant. vtpote qui fact9
 est nobis ex vtraq; tribu scdm car
 nem sūm9 et sacerdos z rex. **N**on sa

lum aut. sed z cōmiserunt ea nichilo
 minus ac confederant in suo corpe
 quod est populus xpizian9 ipse ca
 put illius. ita vt hoc genus hoim
 apostolica voce genus electū regale
 sacerdotiū appellet. **I**n alia quoq;
 scriptura quotquot sunt pdestinati
 ad vitā. nonne ones reges z sacer
 dotes nominantur. **E**rgo q de9 con
 iunxit. homo nō sepatet. **M**agis ac
 qd diuina sanxit auctoritas. huma
 na studeat adimplere volūtas. et iun
 gant se animis qui iuncti sunt insti
 tutis. **I**nuice se foueat. inuicem se de
 fendant. inuice onera sua portent.
Nit sapiens. **F**rater adiuuas fratre.
 ambo cōsolabūtur. **S**i alterutū
 se qd absit corroseant z momorde
 rint. nōne abo desolabūtur. **N**on
 veniat aia mea in cōsiliū eorū qui
 dicūt vel ipio patē et libertate eccle
 siarum. vel ecclesijs pspertate z ex
 altationē imperij noaturā. **N**ō enī
 vtriusq; institutor de9 in destructionē
 ea cōnexuit. s in edificationem. **S**i
 hoc scit quousq; vos amūne ptume
 liam cōmunē dissimulatis iniuriā.
Nōne vt apostolica sedes. ita z ca
 put iperij roma est. **V**t ergo de ec
 desia taceā. num hōne regi est tū
 cum in manib9 tenere imperiū. **E**t
 quide ignoro quid vobis super hoc
 consulant sapientes vestri. **P**riūci
 pes regni. s ego in insipientia mea
 loquens quod sentio nō tacebo. **E**c
 desia dei ab exortu sui vsq; ad hec
 tempora pluries tribulata ē. et plu
 ries liberata est. **D**eniq; audite qd
 ipsa de se loquatur in psalmo. **I**psi
 us ei vox est. **D**epe expugnauerūt

me a iumentate mea etenim non po-
tuerunt michi. **D**upza dorsu meum
fabricauerunt peccatores pro longa
uerunt iniquitate sua. **C**ertus esto
o rex quoniam nec nunc quoque relinque
domi ius virga peccatorum super for-
tem iustorum. **N**on est abbreviata
manus domini nec facta impotens ad
saluandum. **L**iberabit et hoc tempore
absque dubio sponsa sua qui suo san-
guine redemit eam. suo spiritu doctus
uit. donis celestibus exornauit. dicit
uit nicholonum et terrenis. **L**ibera-
bit inquam liberabit sed si in manu alte-
rius viderint regni principes id ne
honor regis regnare utilitas sit. **N**on
est utique. **Q**uamobrem accingere gladio
o tuo super femur tuum potentissime
et restituat sibi cesar que cesaris sunt
et que sunt dei deo. **P**erique interes-
se cesaris constat. **E**t propria tueri coro-
nam et ecclesiam defensare. **A**lterum regi
alterum conuenit ecclesie aduocato.
Victoria sicut confidimus per maiorem est
Duperbia et arrogancia romano-
rum plus quam fortitudo eorum. **Q**uid enim?
Numquam quicquam magnus vel potens ubi
gratia imperator aut rex sedam esse istam in
periculum pariter sacerdotumque presumit?
Hic populus hic maledictus et tumultu-
osus qui suas nescit metiri vires. co-
gitare finem. considerare puentium. in in-
sipientia sua furore suo ausus est hoc
grande sacrilegium acceptare. **A**bsit
ut vel ad momentum stare possit ante
faciem regis popularis manus vulgi
temeritas. **F**actus sum insipiens qui
cum sim vilis ignobilisque persona tan-
quam aliquis magnus consilijs tante
magnitudinis tanteque sapientie me

igessi: et de re magna. **A**t quo igno-
bilior atque abiecius: tanto liberior
sum ad loquendum quod caritas sugge-
rit. **V**nde et adhuc addo in eadem insipi-
entia mea. **S**i quis aliud quam locutus
sum vobis quod non credimus suadere
conabitur: is profecto aut non diligit
regem. aut parum intelligit. quid regiam
decat maiestate. aut certe que sua
sunt querit: et non valde que vel dei
vel regis sunt curare conuincatur.

Ad dominum papam eugenium pro
aurelianensi episcopo.

Epistola CCLX.

In ea que scita facite. **D**emp 2
sideret non a quo sed quid peti-
tur. **P**ro aurelianensi episcopo non est ex-
auditus rex. minime tamen offensus
quia cor eius in manu dei est. **Q**uod et si
contigisset sustinendum erat ne deus of-
fenderetur. **Q**ui utique ex hoc magis
approbabitur: et citius respirare faciet
a tribulatione malorum et dolore. si
iusticia teneatur: si non relinquantur veri-
tas. **H**ec et huius similia que de vobis
per orbem celebri in dies iocunditate
crebre sunt quanta cor meum suauitate
repleat non est facile dictum. **H**ec per
huius. **D**e cetero si suggestum vobis a quo
propia fuerit de me apostolus onerando: sci-
tote michi vires non suppetere ad ea
que porto. **Q**uantum michi: tantum
parcatis et vobis. **P**ropositum me-
um monasterium non egrediendi.
credo non latere vos. **D**e statu bal-
ditio quous dilecto quous necessario
obeditum est sine mora. **D**e abba-
te mittendo ad sanctum anastasiu.
si factum non est. fiet statim ut factum

nō esse sciē? Porro de alia mittē
da psona. quia i ultimus litteris vel
tis nichil scripsistis: nichil psump
sim? Ceterū & hoc tam celeriter si
et: q̄ vob̄ accelerare placuit. Ple
ni⁹ vobis ⁊ manifesti⁹ de hys omni
bus respondebūt dñs autsiodozen
sis et frater baldia⁹. Ad sancte me
morie balduin⁹ pisan⁹ archiep̄s se
cit in sardunia de excommunicatione
auroensis iudici⁹: quia nō nisi iuste
hoc vitū bonū fuisse credim⁹ vestra
auctoritate ratū et inconvulsū mane
te rogam⁹ Porro turritanus iudex
quia bon⁹ dicitur esse p̄nceps. sit
vobis cōmendat⁹. ⁊ a vobis manu
teneatur.

Ad eundē pro eodē. quando p̄e
dictus aureliensis depositus est
Epistola CC. lxxij

Tempus est vt et ego scribam
nō iam pro ep̄o sed p paup̄i ⁊
humili monacho: idq; qd̄ miserabi
li⁹ est factū de diuite et sublimi. Hic
iam nō habet adulatio locū: habet
miseratio. Multi p eo scripserūt. vt
remaneret ep̄s: sed multū hoc erat
nō potui adduci ego vt id auderem.
Nūc vero si res humani⁹ estimet⁹:
ip̄a nūc exigit qd̄ a te vitabā. Expe
rat homini adhuc. nam sperandi
tatio suberat talis. Dicebat. Valde
immutatus est rerum status: ex quo
michi sententia purgationis imposi
ta fuit. Et quidem grauem illam sa
tis accepit: & que ab innocentissimo
difficile impleri posset. Quid nūc cū
cūcta pene in impossibīle versa sunt?

Diueris non est ep̄s: sed ne trās
quite Autsiodozensis trāsalpinauit
Cōprouincaliū sane ep̄oz p quos
me purgari oportuit. p̄ multa hec
est. Non certe purgatores de ficiū
michi: sed ep̄i vel desunt vel non as
sunt. Quid ergo? Necesse ne a me
exigi potest: qd̄ inueniri nō p̄t? Vi
res ita iudici cōperta fuerit: min⁹ si
de impossibili sententiā ferat. Aut si
nō ex toto impossibile: minimū qd̄
forte min⁹ est leuē effugiet vltro
negligentius p̄secutantem. Nemp̄
miam vult. nō sacrificium. Que enī
utilitas i sanguine meo: vt querat
iniquitatē meam ⁊ peccatū meū scru
tetur? Maius autē quia benignus ⁊
misericors est. aliqd̄ obliuiscetur. a
liquid dissimulabit: aliqd̄ & de suo
addet. P̄ns est. An non licet ei qd̄
vult facere? Etia si non quantū sc̄e
est. rationem michi suppeditare ad
uerterit: quid ni tota tamen liber
tate vtetur: prompteq; misericordi
am superexaltabit iudicio vir aposto
lice mansuetudinis et auctoritatis?
Ergo cum sic liceret sperare timen
ti. nec frustra vt sibi suisq; videbatur:
cessit tamen: et nostro se totum cō
misit arbitrio. Ac ne occasione ipsi
us diutius ecclesia fatigaretur: cō
sultante me antiapano terminum ⁊
securis itum. vltro episcopum exu
it. Vnum est dementissime pater
vnde homini generoso ac verecunda
in tam miseranda fortuna posset nō
parum consolationis afferri. Que
rit quid? Profecto non ambulat i
magnis: nec in mirabilib⁹ super se
Sufficiat si vestra indulgentia possit

retinere sacerdotē. qui epūs fuit: tā
tū a nota infamie. et perpetue iustio
nis cauterio. scuto bone voluntatis
vestre obūbzetur sibi. **O** dignā om
ni exauditu p̄cē. **N**ō rogat ut glo
riosus: sed ne inglorius sit q̄ extitit
gloriosus. Quicquid illud sit. qd̄ medi
um ē: eo p̄fectus ē. **L**iceat cadenti a
glā. honesto quo poterit mediocri
tatis sese exape gradu: solamq; nō
deuenire in extremitatē obprobrii.
Iuuenis est. nobilis genere ē: i sub
limitate positus fuit: nec tñ huilē
refugit locū: s; probzū. **N**ichil ne
merebitur vel ista humilitas. **H**u
miliatus est impius ahab et profu
it ei: et in viro fideli ac nobili humi
litas p̄cū nō habebit. **A**bsit a sum
ma sede: absit a scā mēte vestra. cor
contritum et humiliatū despicere.
Pi dixerū humiliatū se exaltet: et
nichil i hoc temere a nobis p̄sump
tū possem⁹ forsita excusare: nimirū
ex regula quā optime nostis. **N**ūc
aut nō dicim⁹ exaltetur. sed ne p̄ul
cet: et confundemur ab exp̄tione
nrā. **M**o vero si mala suscepimus
de manu dñi: bona quare non susci
piam⁹. **N**ūquid enim p̄tate habe
tis deponere potētes de sede: et exal
tare humiles non habetis. **P**orro
p̄tate accepta. malle in malo q̄ in
bono uti: abuti est. **P**retere a an
gitur debitis multis: cū sit pauper
et inops. **A**ubeat auctoritas vestra.
de reb⁹ ep̄alibus ea solui. **D**urum ē
enim simul et honore p̄iuari: et o
nere p̄mi debitorum.

Ad eundem

Eplā CCxliij.

Honantissimo p̄zi et dñō ca
genio dei grā sumo pontifi
ci. bernard⁹ clareuallensis
abbas: modicū id quod ē. **P**arcat
vobis de⁹. **Q**uid fecistis. **F**acē ho
minis verecūdisimū. et fudistis: et ai
ius laus est in ecclia ipsū in facie ec
clesie humiliastis. **V**etificastis omēs
inimicos eius: s; q̄tus vos p̄ristos
se putatis. **N**ō est modus cōdolen
di: qz amicorū nō est numer⁹. **D**i
lect⁹ a deo et hoib⁹ grādīs crimi
nis luit penas: nulli⁹ p̄iuctus. nul
lius p̄fessus. **T**enem⁹ fines. senti
mus zelum: israelites perfoditur
sed nō cū madianitide. **I**mponitur
ei q̄ regem coronauit: s; in hoc nō
existimat exēssisse se tenorem p̄ui
legiorū suorum. **O**biatur q̄ scient
diuina p̄sumpserit celebrare i ecclia
interdicta. **N**egat. **D**uo tempe p
babitur illud: purgabitur istud. **E**s
to tamen. **P**utemus oīa cōstare: q̄
cūq; in absente aduersarijs eius li
cuit aut libuit loq̄. **D**ebuit ne hoc
solo exēssu cui⁹ cetera laudabilia ex
titerūt. tam dure ferri: tam seuerē
aiaduerti. **P**emel exēssisse eccliam
virtus potēat reputari: si de vestra
nō de vultu inimicorū eius iudicium
prodissset. **D**einde quid in arto il
lo fieri oportebat. **P**ies celebris.
solēpnis curia. iuuenis rex: et qd̄
hys magis est dei negociū. de ihe
rosolimutana scilicet exp̄ditioē. **M**
ter qd̄ omnes cōuenerāt. **P**ropterea
hec omnia. missarū et corone regie
solēpnis. debitiq; honoris. frustra
tionem nullaten⁹ admittēbat. **H**z
nec ipsi bituricensi archiep̄o oīno

expediebat: ut honor regis per eum
impediretur. **Q**ue cum ita se habue-
rint: estimamus locum misericordie
non desse. ubi tanta necessitas ty-
pi excusat a tumore. **N**umquid potius
tem habetis tunc percutere? et nequa-
quam sanare? **N**os illis qui dixerunt: percu-
tiam et ego sanabo. Absit ut cuius
tenetis vicem non usurpetis. et vocet
vocem papae pietatis. **E**rgo sola
hac vice retrahat sagitta ionathe re-
trosum: et si necesse fuerit in me ma-
gis mittat. **T**olerabilius fateor ha-
buisset interdicta michi missam cele-
bratione: quam archiepiscopo pallie usum.
Est etiam quod non mediocriter vestro
pio rigori obuiat in hac parte: quod fili-
o vestro rege ludouico possit hic non
parue offensionis et irritationis oc-
casio dari: cum ipsi sibi tota mali hu-
ius videatur esse occasio. **Q**uod pla-
ne tempore isto non expedit: ne bo-
num quod vestro honorati bono et mag-
no animo cepit. dignum quod absit non ha-
beat exitum. si in scandalo et animi
perturbatione hoc egerit. **D**e cete-
ro mandastis et obediui: et feci ad ius
obedientiam precipientis auctoritas.
Dixi et annuaui et locutus sum:
multiplicati sunt super numerum.
Quantum urbes et castella: et pen-
tam non inueniunt quem apprehendere
septem mulieres virum unum. adeo ubique
vidue viuus remanet viris

Ad eundem **E**plam **C**xlvi.

Non est in more multorum.
prohemio uti ad vos. am-
bitu verborum: a te ipsa in-
cipio. **N**on fallax venit ad vos: creta

ut fallat sed absit ut vos. **H**oc enim
non nisi in multorum discrimen: idque
maximum posset accidere. **P**empe qui-
dem sicut fallere malum: ita falli a
malo est plerumque et malum. **P**ed inter-
est quia. et in quo fallitur. **Q**uia ves-
tra pietas et dignitas maior. tanto e-
a que vobis forte subreptio sit. non
modo periculosior sed et turpior est:
praesertim in ecclesiasticis causis. **V**i
verbi gratia sagiesi hec vulpecula
fraudulenta. coannans dolos. vobis
sicut callide cogitat illudere potest
ad vineam domini sabaoth. quam breui
tempore parte non modica demolita
est. vestra auctoritate redire: quanta
putatis malignitate de cetero seu-
tura? **H**eu quod reliquum est deuorabit.
Pempe qui venit vulpecula. redibit
leena: et in quosque tam cleri quam populi
non iam calliditate utetur sed cinde-
litate. **V**igilandum utique aduersus
astutiam: ne ad tanta seuidia denua-
pumpet possit. **N**on ergo vos mo-
ueat hominis facies miseranda: vilis
habitus. vultus simplex. demissa
superalia. verborum humilitas: sed
nec ipse quidem lacrimule. curren-
tes ut aiunt ad nutum eius. docet me-
tiri. **H**ec omnia in facie sunt: et scitis
qui dixerit. **N**olite secundum faciem iu-
dicare. **I**n hijs atque similibus for-
ma pietatis existit: sed non semper
et virtus. **P**estimenta ouium sunt
hec. frequenter sicut designauit domi-
nus usurpata a lupis in strage maxi-
mam ouium. dum non se abscondunt.
quonia illi abscondite veniunt. **I**nde
est quod aliquid etiam ex nostris pro eo scrip-
serunt talibus arauenti mendacijs:

parz aduersetates qd a sapiēte sapiēte
ac veracit̃r dicitur Est q se humiliat
nequit: et interiora ei plena sūt do
lo Vos ergo nō attendatis ad vba
ei: neq; ad corpis gest9. opa int̃
rogate. Et fructib9 ei9 cognoscetis eū
Multa et grauiā dicitur de eo: dicit̃
tur et in eū. si est qui querat et iudi
cet. Nolo dicere oīa q̃ audiui. Nec
enī omnib9 credendum est. sed nec
omnib9 decretendum. Unam pono
breuiter meam cōiecturam: certū ne
aliquid habeat vos iudicabit. Cur
datos sibi iudices declinauit? Si p
sonas causatur: nō erat suspecti. Si
loq; ipoztunitatem: erat hoc i terra
sua. et in cognatioē sua. vbi et expen
sis paucis et itinere nō longo. facile
et absq; labore totum negotium pote
rat explicari. Hec stat pzōinde nichil
aliud suspicandū. q̃ fugisse hoīem
subdolū accusantiū multitudinem:
qui extra patriā eum minime p̃ ino
pia sequi possent. Gratias agimus
domino luxoniensi: qui zelo dom9
dñi tact9 nec malsupio peperat nec
corp̃i Bonus frater: cuius studium
est semē de fūci fratre suscitare Gra
tias et vos agite illi: qz vestro quo
q; nomini hec ei9 cura nō parū con
ferre videtur. qua fit vt cōuinatur
malign9: et sic deiciatur. q̃ est glā
vestra. **Ad eundem**

Epistola CCLvi

Reb9 caritas pzeciū facit nil
in eccl̃e pzeciosius. nil optabi
li9 bono vtiliq; pastore Nemp̃e ra
ea cuius est ista Pzōinde si aibi talis
interdū reperitur et occasio datur:
confestim iniapēde sunt manus et to

tis nisibus satagendum. ne qua vi
ne qua arte malicie. fructuosa pmo
tio valeat pzepedi. Audiuim9 in ec
clesia valentina. pari voto cleri et po
puli electū esse pzorem case dei. Quā
si bon9 non fuerit ad opus: ad qd
assumitur Dare vultis vñ id sp̃itē?
Bonū volunt: nec potest bonus non
ēē. qui bonis placet Nec min9 vali
dū argumentū michi videtur q̃ bo
nus sit. si malis et regioē displiceat.
Decet sc̃acitatē vestrā votū assentire
bonoz: ne si ab isto forte resiliē cō
tingat. aliū quē nolletis studio et cō
sensu pzauoz contingat recipere
Ad bernardū pziorē portarū.

Epistola CCLvij.

Reuertēssimis patribus et do
minis amantissimis. bernar
do pziori portarum et sanctis qui cū
eo sunt. B. clareuallis vocatus ab
bas. salutem in domino Ex quodam
beatitudinis vze īscripto p̃p̃i scrip
sisse me aliquid qd me indicaret cō
motum: vosq; istud non parum me
tuere. Verū id frustra. Nō est qd a
puero vzo timēdū sit vobis. reuerē
tissimū pz̃es: q̃ vos i veritate diligo
ut amicos. et suspicio vt scōs. Nisi
forte nō a me. sed michi paterno ti
muisse affectu: q̃ mot9 vobis vide
ter nō ex ratioē. a si ex ratioē. forte
pl9 q̃ oporteret. Not9 fateor fui: s̃
p vobis nō p̃tra vos. atq; id tenui
ter satē. Si et h̃ temē: s̃ nō temē p̃si
teor adūsū me iusticiā meā: et vos
remittetē temeritatē p̃ci mei Ignos
cite m̃ sic sū. zel9 dom9 vze comedie
me Nō patior plane qd i me ē deo
lozai tāte speamē sc̃itātē nā corūpi

posse oblit ut verear. Porro si at dis-
plicet in pulcherrimo corpore non solū
morib9: s; et neu9. Nō plane bon9
color si scōz q̄spiam anxie ferre ab-
iectionē suā videat: de qua etiā et
nō gaudere et nō glāri. min9 ē a-
p̄fecto. Porro i. p̄posito p̄fectiois ap-
patere ip̄fectū: neu9 ē. Ergo h̄ color
m̄ in fr̄e natali displicuit. Quid enī
et si castū id fuerit corā deo? Nepe
oportet p̄uide bona: etiā corā hoī-
bus. Et dicitis. Nō ip̄e grauit̄ tu-
lit: s; nos. Ad itē reuertē. Iterū dico
q̄d sentio. Cur vob̄ q̄ue fuerit nō vi-
deo: nisi qz ipsi graue esse sensistis.
Vos iudicate an h̄ cū deauerit: p̄-
sertim i nouitate vite. Nā an hanc
ut salua ei9 pace dixerim. nō carue-
hac nota: an vō nec culpa sucipis9
p̄scit̄ relinquēdū est. Et q̄d si forte
hoc cogitauit dñs papa: cū sicut di-
ctis elāoni ei9 affectū tenuit? Ve-
nit9 q̄ppe ut estimo linguas obtre-
tatoz. vetuit festiua noui heremite
p̄motionē: ne ut dixi lingua mali
loqua dicē poss; hūc esse quē semp
optauēat hēmi fructū. Verūp̄tē q̄d
q̄d dñs papa intēderit. siue h̄ siue a-
liud me ignorasse sciāt illud ei9 cō-
silū: ne q̄s dicat q̄ meo iſtinctu id
fecerit. Nā q̄d ad me ptinet. in de-
cretū est vbi oportune posse nō solū
nō impedire: s; etiā totis virib9 et am-
bab9 ut diat̄ trahere manib9. vbi
et grā q̄ in eo est. deo fructificare va-
leret. Quis dabit in hoīes lātōs et
scōs in cāyis dei p̄esse pastores: si
nō in oīb9. certe i plurib9. certe i a-
liq̄b9 saltē. Quid enī si iuuenis ali-
qua olim iuueniliter egisse meōra.

tur? Vetera trāsierunt: noua facta
sunt oīa. Cōsepult9 est i terā xp̄o p̄
hēmi baptismū: ego olim sepulta
vicia et tractabo. Nam q̄ abbas cāzi
acēsis. siue et cēsis dure dicit̄ scrip-
sisse vobis oīno cū andini dure acce-
pit: et cū accipero temp9 nō dissimu-
labo. q̄tū q̄tē caritas postulabit. et
familiaritas. q̄ michi p̄ eoz religi-
ositate ad ip̄os est. Deo at grās q̄
dedit vob̄ nō vīci a malo s; vince-
te i bono malū: qz nō r̄ndistis eis
malū p̄ malo. a maledictū p̄ male-
dicto. Porro illas quas ad me adū-
sus p̄fatos abbates an̄ scripseratis
lātōs: nec studio nec volūtate mea
ad ip̄oz noticiā puenisse sciāt. Et
de h̄is satis. Tēp9 est ut non obli-
uiscar mei. Clamat ad vos mea
mōstrosa vita: mea eūpnosa con-
scientia. Ego enim quedā chimera
mei seculi: nec clericū gero nec lay-
cum. Nam monachi iam dudū ex
ui conuersationē: nō habitum. No-
lo scribere de me. quod vos per ali-
os audisse existimo: quid acutē q̄d
studeam per que discrimina verber
in mūdo. ymo per que iader p̄cāpi-
cia. Si quomin9 audistis p̄cor ut
inquiratis: et scdm quod audierit̄
et consiliū impendatis. et oratio-
num suffragia.

Ad dñm papam eugenū

Eplā C Cxlviii

Hantissimo patri et dño
eugenio. dei grā sūmo p̄-
ficia. bernardus clareuallē
dictus abbas: modicum id quod ē
Baluenſes monachi grauit̄ deli-
querūt: s; non impune. Vobis pro.

hospitio laus et gratia actio ab uni-
uersa debetur ecclesia: quia non silustis
non dissimulastis. non queristis. Effer-
buitis et debuitis: passistis. sed ut
sanaretis. Quia si obliuiscatur misereri
dominus. et contineat in ira sua misericordias
suas: unde sanitas? **F**iducialiter perinde
perit iudicium misericordiarum peristolam: ut misericordias
et iudicium caritatem domino. **P**rimo scimus
non temerarie vicariis a vestigiis eius
et vicariis: nimirum cum ille dicat. Qui
in misericordia me sequatur. **D**icit autem de
illo propheta. Quis scit si conuertatur
ignoscat deus: et relinquat post se benedi-
ctionem? **H**anc de viciis quibus posteriori-
bus audacter exiguimus. Alioquin non
debet ut peccatis innocentem cum ipso. **E**te-
nim quod malum fecerunt: facti de medio se-
stant. **Q**uid restat? nisi ut reliquiae saluae fi-
ant? **Q**uidni saluati qui obediuerunt
vobis: quia obediuerunt precessori vobis:
paulum loquor qui aiebat. auferite ma-
lum ex vobis. **I**taque miseremini illis: et
piudicet iniquitas sceleratorum iusticie in
nocentium. **H**ec dico. quia cum est eis cum e-
duensibus in penitentia vobis maiestatem: et
timet ne noceat sibi iniquitas aliorum.
Pane id preceperam obsecramus. ut cum
cordie et pacis ipsorum opera detis: et
ipsique siquidem bene voluerit atque ita ut
quod credimus expedire.

Ad eundem per eboracensem

Epistola CCXIX

Fuit frustrata ablatio: ymmo
despata fuit. **C**urrit ad laqueum
homo perditionis: et debita iam olim in
se sententiam damnationis accelerat. **V**el
nunc manifesta sunt peccata eius precepta ad
iudicium. **A**nticipat manu succisoris
arbor maledicta et spinosa: et audiam

te secutum in semet provocat. **H**ecum quod
in istis illa iam dudum exardisset: quod scilicet il-
li quos contra ius et fas male stan-
do deiecit. **E**tenim si non staret: stan-
tes minime deiecit. **E**t illi quidem
in innocentia sua et pro innocentia
corruerunt. multo melius stantes: sed sa-
guis innoxius de manu illorum pauldu-
bio requiescat. qui vites frutuosas tam non
re arbori ne statim corrueret misera-
uerunt. **C**lamat prope eorum capita sa-
guis sanctorum de terra. qui aie in manu
dei sunt. et iam non tanget eos tormentum
malicie. **P**eruptum viscera mea caritatis
effusa sunt: non recipio de verbis consolati-
onem. **E**t si posset esse quicquam solati-
o siue remedio: de facili tamen per dolo-
re. merore percludunt: interruptum sin-
gultibus. **U**num tamen ipsius extremum
quod utique magis scabere quam proloqui possit
adhuc audite: vel potius legite. **N**on
adhuc steterit. periculosum utendum
ne ipsius status sit vester casus: dum
quodquid adiecit. utpote mala arbor
quod non potest nisi malos fructus facere: iam
illi iam. sed vobis merito imputetur.

Ad abbatem de premonstrato

Epistola CCL

Huius auditionem vestram et ti-
mori. **D**escribitis enim prope me a
maritudine: absit autem ut tam rationa-
biliter quam terribilitate. **Q**uid peccavi?
An quod vestram personam semper amavi:
vestrum ordinem foui. et promouere semper
quod in me fuit? **R**esponde si verbis non ha-
betur. opera facient. **V**t quidem
mea michi conscientia respondet: et
ego a vobis debui commendari. **P**er
quia contraria potius loqui et scri-
bere libet: dabo ego voci mee vocem.

virtutis ex factorum testimonio **I**d
 quide graue **V**ideat ipzoperare bñ
 fida. qđ vtiq; non deauerat. **V**t mi
 nus sapiens faciā. vos me cogitis.
Cui vnq; vestri siue vestroz nostri
 opa opus fuit. **E**t defuit. **P**rimo q
 dem locus ipz premōstrati in quo de
 gitis noster fuit. **E**t nro munere ha
 buistis. **N**ā nobis frater wido hoc
 nomē pñi incole loci p manu epi
 an donauerat. **D**ein q hñ de bello
 loco vobis se associauerūt. nū potissi
 mum studij fuit. **A**pud iherosolimā
 rex balduin⁹ dū adhuc viueret locū
 sci samuelis donauit nob. et nulle
 aureos simul de qb⁹ edificaret. vos
 dono nro et locum habetis et aureos
 habuistis. **A**pud viridunū p ecclia bñ
 pauli. vt ea vos haberetis. quātū la
 borauerū multi norūt. quātū pfectū
 ipi sentitis. **S**i qñun⁹ recognoscit
 vos. extat eplē nre ad bñ memoie
 papā inoccētiū hui⁹ rei veri iudices. et
 qñ viui testes. **I**llis de septē fontib⁹
 locū quē pñi inhabitauerūt france
 uale nomē ei. nos cōtulim⁹. **P**rop
 ter qđ horz vult⁹ recedē ab amic⁹.
Nūqđ reddiē p bono malū. qz mi
 nami violaē pacē. valedicē pacē. so
 cietatē deserere. scindē vnitatē. **P**z
 esto. **D**e bono ope nō me lapidat⁹
 s de iuria. q frēm robertū cū esset
 de vīa p̄fessioe susceptū habitū ei
 monachiū tractēs. **N**ō ifiaoz. apđ
 nos ē. **P**utauerā at me sup h̄ satisfi
 cisse vob. cū susceptiois illi⁹ / rōem /
 ordinē / nōitatē / viua et vīdica voce
 exposui. idq; nō semel. **Q**uā vō nec
 dū q̄scit⁹. nō cēt michi pigriū rescri
 bere. qđ respōderā quāto vobis durū

nō est repetere qđ excusauerā. **N**inā
 me ego p̄dictū frēm robertū aliqñ
 vt a vob exiret sollicitauī. mag⁹ at
 a multis anis id cupiētē. nō semel /
 s sepe cōmpsi. **Q**uo nā deniq; mō
 suspēci⁹ haberi possū. q frēm rober
 tū subduxi vobis. et p̄silio et hor
 tatu magistrū ottonē habetis. **N**i
 nescit⁹. ipm iterrogate. **S**i bñ na
 ui hoīez nō negabit. **P**ossē et alios
 forsitā nō paucos noīare siue cōuer
 sos ad vos siue rēfos. quos hodie
 nō haberet⁹. nisi a nob suasi fuisset.
 vel coacti. **P**arco at nō inops mate
 rie s̄ verecūdie satisfaciēs diues. **I**n
 ueni ego in claustris vestris qui ad
 verbū p̄dicationis nostre compūci
 et cōuersi ad nos venite disposuerāt
 cū ecce sollicitatib⁹ vestris retrahen
 tes petē recepti et retenti sunt in ordi
 ne et habitu vestro. **P**ostmodū vō
 remouēte eos cōscia exiē voluerūt
 et nī fallor exisset. nisi nro firmatē
 nō assēsu tm s et hortatu. **P**z iā au
 dite qz iterū vult⁹ audire. qmō tāte
 fratē robū receperū. **D**omin⁹ papa
 p̄cepit nēpe rogat⁹ ab illo et ei⁹ a
 mias. **D**icebat vñm sese et abbas e
 ius assensū p̄ce sua optinuisse ne
 quis dicat quod p̄cepto extorsit.
Negat⁹. qđ ad nos. **I**p̄e viderit
Si vobis sūmū et sanctū p̄fite sal
 sitatis argute libet ignoscite nobis
 qz nos tante s̄citatati non credere et
 tante maiestati nō obedire nephas
 duam⁹. **Q**uā et venerabilis abbas
 godefrid⁹ qui de vestris est nam is
 a domino papa ad vos h⁹ rei gracia
 fuerat destinatus non plane nega
 uerat reportasse se a vobis et liberā

fratris emāpationem. et vestra ipsi
us spontanea confessione. **N**ā de fra
tre fromūdo non est qd nos laessia
tis: cum nequaquā cū sine voluntaria
abbatis sui cōcessioē receperim. **Q**uod
qde nec vos latuisse. amara illa eplā
demonstret in q nobis de sola capli
non expectata conuentionia calūpniā
stantis. Quasi vero vel i mutua nra
quentioē id phibitū fuerit: vel emā
patione filij ad caplū. et nō potius ad
solū spectet abbate. **A**diatis et de do
mo quadā fratru vestroz de basso fa
te: q eā nos de medio tulim9. licet
extra statutos terminos constitutā.
Atq: utinā priusq nos argueret9.
eosdē interrogassetis fratres: nō so
lum qd eā de medio tulerit. s; etiā q
de causa. **N**e q: enī celassent vobis
ut pfidim9 hui9 rei veritatē. **C**eterū
audite eā nūc vel a nob: ac deinde si
ita placet eos iterrogate. **C**eperāt
edificāe locū ubi aliqs e sororib9 su
is pstitueret: lōge qde ab abbacia su
a. i cōfinio at duarū grāgiarū dom9
nrē: et ppe pasqua ouiu nrāz. **R**oga
ui9 eos tēp amicos. et qb9 forte nō i
utiles fuissim9: ne seminariū scāda
li et dissēdonū fomite. suis pariter et
nris pareret poster9 reliquēdū. **A**t il
li nichilomin9 edificabāt. **N**ec fuit
tota violētia nra: sic nos de medio
tulim9 domū illā. **I**nexcusabiles su
m9: si rogare vī irrogare ē. **R**euera
eps qd negādū nō ē idigēt9 nō mō
q oratoriū i suo epātū. s; et q domū
i fūdo ecclē et tēa feudi sui edificāe. se
inconsulto pūpsissēt: cepto iteruenit
opi. qvis frustra. **N**ā nec vetiti ab
eo desisterūt. **E**xinde trāsēnti m p ē

eam illam is qui tunc erat abbas
bassi fontis occurrens. indicauit q
ab edificatione cessasset. **V**erumpta
men non tam propter nos. sicut ex
eius relatione cognoui: q propter
militem illum qui terram eis visus
dedisse grauabat eos in multis ita
ut de eo plurimum quererentur.
Quā et si pro sola caritate nostra id
voluntarie dimisissent: nec religio
nem eorum dedecissēt. nec imeritis
forsitā pstitisse bnficiū viderent. **M**i
ror sane vñ h tātē qzela emerferit:
cū et abbas i bona nisi fallor et deu
ta erga nos voluntate pēntē finie
rit vitā: et q substituit9 ē ei frequēt
et familiarit cōueniēs nos i necessi
tatib9 suis: nullā nob qzimonie hu
ius aliqn fecerit mentionem. **D**eni
q: et postea i eadē domo humanissē
suscepit9 hospicio. nichil hinc vel ab
ipso abbe vel alio qq audiui. **P**ost
vobiscū in dara valle postmodū pze
sens fuit abbas. et nupzime barri. iā
istate caplō vzo. vñ lre ille querule
ne dicā calūpniōse venetūt: et nec
hic nec ibi sup hoc. siue ab eo siue a
vobis vel tenuit quidē meminī me
fuisse cōuentū. **P**reterea causamini
q domūculā frū vestroz de bzena.
quersus igniacēsie pūssit. **D**omū
cula. **N**epe vmbzaculū qdā amo
tum erat: ubi sederet frater q stātes
adhuc i agro segetes custodiret. **N**e
q hoc cōbustum malicia. sicut fide
li relatione cognouimus: sed q po
situm in agro quodam fratrum igni
acēsium terram occuparet. quam ex
coli oportebat. **D**eniq: vix vno tax
ata ē nūmulo domūcula h et abbat

de breua ita ia nisi fallimur sup h
satisfactū. ut oīno nec grāt nec ha
beat vñ qzot. **Si** quomin⁹. ubi id
nos rescire feceritis: pati sum⁹ ad o
nē satisfactionē. **Dic** 7 de abbate lā
qī pōtis ubi pmo qrelā vām acce
pim⁹. q inē terminos vzos domū
vellet edificare phibui⁹ eū. 4 ia cre
dim⁹ desitisse. **Quia** aut 7 id fiat ubi
sem nō ē nouer⁹. **Sup** oīa plāgi
tis q ecām scī foillani q de ordine
vzo ē. abbas nē de villari fecerit i
bāniri. **At** forte iuss⁹ vob frīs 4 co
abbis vzi de pdcā domo scī foilla
ni incredibil obstinatio. q sumi pōti
fias rephefibilis aiaduersiono displi
ceret. **Nou** si qdē q mult⁹ vzoꝝ ip
sius abbas aiositas displiceat qū
ter: mirū valde si non eā vob. **Ita**
ergo dico vob hinc idignamī. **Di**q
tē ipse est. cui⁹ aut cupiditas a pū
mācia frib⁹ vziō diuina fecerit offi
cia interdici. **Et** qdē plixū est h ne
goiū: 7 difficile est vniuersa ei⁹
subterfugia eplāri breuitate pcludi.
Cām tñ interdici q breuiter itima
bo. **Post** duas ā plures quēstiones
pat post diffinitū sentētiā iudici⁹
iuxta mandatū capli vzi. p vzos et
nros abbes pmulgatū. **Accie**⁹ de
mū ep⁹ cameacēsis ad cui⁹ prochi
am loc⁹ scī foillani ptnē agnosciē
tū vidēt abbate obstinato aio oīa
violare: eā snia eū eccliaistica roge
te voluit ut debebat. **Ille** vō ut redi
meret tēp⁹ sumi pōtifias audientia
appellauit. **Vē**tum est āte eū. **Qui**
postq testūnio tā vzoꝝ abbatū q
aliozū religiosozū indubitāt agno
uit abbate scī foillani nō solū resili

te a cōpositionib⁹ sed et iudicio ptra
ire: eccliam ei⁹ imbaniri iussit. donec
fatisceasset. **Demū** rogastis tā vos
q ipse dñm arsteraēsem et nos ml
tis q: tam vzi⁹ q vestroz pab⁹ ex
torsistis. pñte et ipso epō qui pmul
gande sententie interdici mandatū
accepit. ut puidere adhuc forma
aliqua pacis. **Absente** abbate de vil
lari: tractata ppositio. dcm⁹ ē epō
ut si vel ipsam obseruaret abbas scī
foillani. abstineret ab iterdicio. **Dis**
cetes aut nec illā tenuit. sed domū
quā 4 iudici⁹ sentētia et ppositioēs
oēs dituendū esse diffinuerant: ita
ut semel eā dituta iam fuisset. ac
q intē cōtra cōuentionē 4 iudiciū
reedificata hāc inquā et tenuit et te
net. 4 alteram quoq supēdificauit.
Quidni exequēt ep⁹ mandatū apli
cum quod acceperat de promulgan
da sentētia interdici: pzesertim ad
dita puaricationē. **Ego** tamē spe
rans tantē aliquando vincere in bo
no malū eandē sentētiā differri fe
ci usq ad octauas epyphaie: si for
te intē vir ille cogitaret ut vel for
mā iudici⁹ exequeret vel cōpositio
nem aliquā obseruaret. **Atq** utinā
sic ptingat: faciat de⁹ pacis. ut req
escat sup eum pax nostra. **Cum** hec
ita se habeant: nō est quod de nob
queri debeatis. cum iuss⁹ nos de vo
bis ut apparet queri possim⁹. **Reli**
quū est. ut diligentes vos diliga
tis: pzesertim solliciti seruate unita
tem spūs in vinculo pacis. **Illo** in
quam vinculo qd inter nos 4 vos
causa pacis caritatisq firmatū est:
utiliter quidē. 4 non min⁹ forsitan

vobis q̄ nobis. **N**i tūpendū dēcer
nitio nō expedit quidē. **N**ec lice
re ullaten⁹ puto. **N**empe ubi cōis
est causa. p̄sone reatus p̄iudicare nō
deberet. et si vera esset q̄ in nos dīa
tis. **E**go autē fr̄s q̄cqd̄ faciatis de
creui semp̄ diligere vosecū nō dilec
tus. **O**ccasionēs q̄rat qui vult recede
re ab amico. michi studiū est et erit/
nec cuiq̄ amicorū iustā in me discēs
sionis causā dare/nec scrutari in alio
q̄ hoc quidē scite illud vero neglec
te amicitiae sit. **E**t quia scdm̄ p̄phaz
glutinū bonū est. solvere vel potius
abrūpere vos poteritis/ s̄ nō me. **A**d
herebo vobis ⁊ si nolitis. adhereto
et si noli ip̄e. **O**lim me alligavi for
ti vinculo caritate non ficta. illa que
nūq̄ exadit. **C**ū turbatis ero pa
cificus. cōturbantib⁹ quoq̄ dabo lo
cū ire ne dyabolo dem. **V**incat iur
gēs/vincā obsequiēs. **I**nuitis p̄sta
bo/ingratis adiciā/honorabo et cō
tēpnentes me. **E**t nūc tristis est aīa
mea q̄ quacūq̄ occasiōe offendā
vos/crit⁹ tristis v̄s dū vestra indul
gētia reueletur. **N**i tardauerit ibo
⁊ exarababo p̄e foribus. p̄secrabo
pulsans. instabo optune ip̄ortune/
donec vel merear vel extorqueā b̄n
dictionē. **P**lus q̄ mediū hyemis trā
sijt iā/ ⁊ tunicā nrām v̄s adhuc sus
trat⁹ expecto. **A**d abbātē garinū
alpensē. **E**pistola CC li.

Ruerendo patri ⁊ omni ve
neratiōe digno/ dño abba
ti alpensi garino. ⁊ vniuer
sis eiusdē loci fratribus. **F**rater ber
nardus vestre sanctitatis seruus de
bono in meli⁹ semp̄ proficere sicue

ra nūc in te pater experior qd̄ in sa
cris litteris legisse me memini. cū ⁊
sūmatus fuerit homo tunc inapit.
Iam seni requies. iam corona debe
batur emerito. et ecce tanq̄ nouus
in xp̄o miles. noua itez tibi exatās
bella puocās aduersariū. et rem for
tū p̄sumis fessus senex. dū ad iterā
dum certamē antiquū hostē et iam
quodāmodo inuitū cōpellis. **E**niue
ro dū p̄ter morē tuū tuorūq̄ p̄e
decessorū traditiones. diuinitus inspi
rat⁹ ecclesias et ecclesiastica b̄nficia
relinquis synagogas sathane/id ē
cellulas extra cenobiū in q̄b⁹ tres
vel q̄tuor fr̄s sine ordine sine disci
plina habitare solent destruis. semi
nasa monasterio arces ceterisq̄ pi
etatis ac discipline bonis studiis in
uigilas solito/ qd̄ aliud p̄m⁹ ⁊ max
imū ille peccator nisi videbit ⁊ iras
cēt. dentib⁹ suis fremet et tabescet.
Ped que cura? **C**ontra tu in eius
confusione ⁊ tua desolatione canta
bis deo tuo. **Q**ui timet te videbūt
me et letabūtur. quia in verbo tuo
sup̄speraui. **N**ec t̄mendū q̄ succū
bat hosti qui nec credit etati. **V**incat
ānos aīm⁹ et frigente iā corp̄e fer
uet sātū in corde de fidēti. artib⁹
q̄ fatiscētib⁹ durat tamē incolu
mis p̄positi vigor nec sentit rugose
carnis ifirma spūs p̄mpt⁹. **N**ec mi
tū. **P**et qd̄ ei metuat veterani domi
ciliū ruinas. q̄ sabā spiritālē videt
in dies in sublime p̄surgē/p̄ficere in
eternitatē. **C**ert⁹ nāq̄ ē si terrest̄
dom⁹ ista dissoluitur/q̄ edificatiōe
hēt ex deo domū nō manufactā ē
nā i rebus. **N**ec dicit aliq̄s. **S**i mor

te patienter fuerit homo: necdum videlicet spiri-
tali edificatio consummatur. **P**erfectus quippe
per non habet quo perficiatur. **E**t qui perfici-
tur: eo ipso quo perficitur. perfectus non esse
iudicatur. **E**st quod securi de illo ple-
na fide respondeamus. **V**idemus ne per
Consummatus in breui expleuit te-
pora multa. **B**ene multa: quia et v-
niuersa applicatur. **Q**uoniam enim non ex-
pleuit tempora multa: qui transiit ad
eternitatem. **Q**uanta sane tempora non
longeuitate sed longanimitate. hoc
est non annorum serie vel dierum numero:
sed mentis deuotione et inextingui-
bili semper proficiendi desiderio per-
petuo potuit: tanta sibi in meritis non
inmerito vendicauit. **R**etinet quippe
virtute: quod amissit in tempore. **P**otest
vera virtus sine ne scire. tempore non
clauditur. **V**nde est illud. **C**aritas non
quod exardet. **E**t patientia pauperum non
peribit in fine. **E**t timor domini sanatus
permanet in seculum seculi. **N**unquam ius-
tus arbitratum se apprehendisse: non
quod dicitur satis esse. sed semper esurit sititque
iustitiam: ita ut si semper viveret. semper
quantum in se est iustior esse contende-
ret. semper de bono in melius proficere
totis viribus conaretur. **N**on enim ad
annum vel ad tempus instat mercena-
rius. sed in eternum diuino se mancipat
famulatu. **A**udi denique vocem iusti-
ficationis. **I**n eternum non obliuiscar iustificatio-
nes tuas: quia in ipsis viuificasti me.
Et rursum. **I**ndinaui cor meum ad faci-
endas iustificationes tuas in eternum.
Non igitur ad tempus. **P**roinde ius-
titia eius non manet aliquanto tem-
poris: sed in seculum seculi. **S**empiterna
namque iusti esuriet. sempiternam

meretur refectionem. **E**t licet in bre-
ui consumetur pro tempore: iudicatur
tamen expleuisse tempora multa per vir-
tutis perpetuitatem. **Q**uo denique pac-
to temporis breuitas bonorum preiudi-
cet perpetue deuotioni: que perenniter
malitiam reproborum excusare non suf-
ficiat. **O**b hoc enim paulo dubio inflexi-
bilis. et obstinate mentis puniatur e-
ternaliter malum: licet temporaliter pe-
petratum. quia quod breue fuit tempore
vel opere. longum esse constat in perti-
nacia voluntate: ita ut si nunquam morere-
tur. nunquam velle peccare desinere: i-
mo semper viuere vellet ut semper pec-
care posset. **P**roinde potest et de isto
per contrarium itidem dici. **C**onsumma-
tus in breui expleuit tempora multa:
quod merito. multorum imo omnium
temporum recepit vicem: qui nullo te-
pore voluerit mutare intentionem. **I**ta-
que indefessum proficiendi studium et iugis co-
nat ad perfectionem perfectio reputatur.
Quod si studere perfectioni. esse perfectum est:
perfecto nolle proficere deficere est. **V**bi ergo
sit quod dicere solet. sufficiat nobis. nolumus
esse meliores quam patres nostri. **O** mona-
che: non vis proficere? **N**o. **V**is ergo
deficere? **N**equequam. **Q**uid igitur? **D**ic mi-
hi inquit viuere volo: et manere in quo pue-
ri. **N**ec peior fieri patior: nec melior
cupio. **H**oc ergo vis. quod esse non potest. **Q**uid
ei stat in hoc seculo? **E**t certe specialiter de
homo deum est. fugit ut umbra: et nunquam
in eodem statu permanet. **I**pe denique hominis
seque auctor quod diu in terra visus est et cum
hominibus quiescebat. nunquam stetit. **E**t quod
de teste scriptura pertransiit in benefacere
et sanando omnes. **P**ertransiit ergo sicut non
infructuose: ita non emisse. non pigre non

lento gressu : sed quemadmodum ite
de eo scriptum est : exultauit ut gigas
ad currendum viam. Porro currete non ap
prehendit : quod et ipse pariter non currit .
Et quod prodest ipsum sequi : si non per
gat quod sequatur . Ideo paulus aiebat . **H**ic
currete ut apprehendatis . **I**bi tu christiane
fige tui cursus profectus metas : ibi christe
posuit suam . **F**actus est inquit obediens usque
ad mortem . Quamlibet quod curreret . si
usque ad mortem non perueniret : brauium
non apprehendisti . **B**rauium . christe est .
si illo currete . tu gradum sistis : non
christo approprias . sed te magis elon
gas . **T**imendumque tibi est quod ait dauid .
ecce quod elongat se a te peribunt . **I**taque
si perficere currere est : ubi perficere ibi et
currere desinis . **U**bi vero non currere ibi et
desicere incipis . **H**ic plane colligere :
quod nolle perficere . non nisi desicere est . **V**idit
scala iacob . et in scala angelos : ubi
nullus resideret . nullus subsisteret apparui
t . sed vel ascendere . vel descendere vide
batur unusquisque : quatenus palam daret intel
ligi . inter profectum et defectum in hoc statu
mortalis vite . nichil medium inueniri :
sed quomodo ipsum corpus nostrum continue aut
crescere constat aut decrescere : sic necesse
sit . et spiritum aut perficere spiritum aut desicere .
Interest tamen quod nequaquam iuxta ordinem
corporaliu viassitudinum etiam spiritus sua
vel incrementa capit vel patitur detri
menta . **N**am spiritus in robusto et vegeto
corpore animus mollior atque tepidior
iacet : et rursus in corpore debili et infir
mo . fortior viget . promptiorque spiritus .
Quod se utique in se ex parte contestans
apertius : quam infirmior inquit tunc forti
or sum . **E**t et libenter gloriatur in infir
mitatibus suis : ut inhabitet in me aut

virtus christi . **Q**uod quidem sic asserimus
exemplis . ut probemus et oculis : dum in
te patet manifestum sit nobis quod dicitur .
Cuius quippe et si homo exterior corrupti
tur : sed interior renouatur de die in di
em . **U**n etiam tantus ardor in noua
di cordis : nisi ex renouatione mentis .
Hic bonus homo de bono thesauro cor
dis sui profert bona : sic arbor bona
fructus bonos facit . **O**mnis et purissimi
fructus tui . **E**t quoniam arbor hos protulit
nisi puritas cordis . **N**am quoniam im
purus animus . tanto studio . regule in
quireret eligeretque puritatem . **N**ec de
turbido fonte . lipidus immanat riuus :
nec de sordida mente . multa cogita
tio . **I**nter quod pauldubio inter est quod de lec
tatur : et ex illa plenitudine intus sca
turpit totum quod foris exuberat : at
que in mente fulget quod sic placet in o
pere . **P**er quoniam filij patris imitatores
eius estote : sicut et ipse christi . **D**icitur .
in odore unguentorum tuorum curre
mus . **D**iquidem bonus odor christi
est . in omni loco . **N**am ut taceam de
vobis . qui per nos cominus papitis
fragrantiam : tanta ad nos usque qui
longe absumus ex studiis eius bonis
peruenit huius suauissime respercio
nis ubertas : ut nobis certissime fi
at odor vite in vitam . **P**uto quod et
in celestibus id iam persensent in
odorem suauitatis : et quadam sa
lito festiuiori exultatione decantent .
Que est ista que ascendit per deser
tum sicut virgula funi ex aromati
bus mirre et thuris : et vniuersi pul
ueris pigmentarii . **E**t illud **E**mis
siones tue paradisi malorum pu
nitorum : cum pomorum fructibus

Quiaq; inter vos hūc in celis iubi-
lum nō audit iudet. Quisq; hunc
non sentit odorem / ut omniū pace
dixerim putet

Ad symonē abbate sancti nicho-
lai Epistola CC liij.

Prouide ut videtis et nō frus-
tra erronea ouicula v̄ra cōtra
morē nostrū a nobis. nō nobis s; si
bi et vobis detenta est. cū tali arca
uentis p̄mmo vtili subuentione et
fratru p̄o artioris vite desiderio / et
p̄ suis redditu v̄re tātē nichilomin⁹
volūtati satisfactū sit. Nec autē di-
co non ut vestram erga nos in hoc
velim cōmendare beniuolentiā / quā
per quicquid facere possū vix suffice-
rem sicut est demonstrare. sed ut cer-
tum habeatis quod ante vobis dix-
isse me memini / quia sepe inquietos
animos quib⁹ sua in qua sunt vita
non sufficit. districtior experta cōpel-
lit. Consiliū nostrū sup̄ ip̄o fratre re-
cōaliato. velle vos scripsistis audire
s; nō putavi necesse fore / cū patet
veniat nō suā ut solet a vobis extor-
quere. s; vestre ut deat in oībus vo-
lūtati acq̄escere. Difficultatē igres-
sus quā valde timet p̄ ip̄o. et cū ip̄o
supplicam⁹ pie tempari. et aliquātō
mit⁹ cū eo agi. q̄ cū ceteris solet fu-
gitius. In similib⁹ enī factis causa
dissimul. simile reusat iudiciū. Mul-
tum q̄ppe differunt a se qui timore
aut odio religionis de nonasterio fu-
git. et qui eiusdē amore et desiderio
transit ad aliud.

Ad ludouicū regem francorum

Epistola CC liij

Ludouico dei grācia excellē-
tissimo regi francorū Ber-
nardus clareuallis vocat⁹
abbas fidelis suus. Salutem a re-
ge regū et dño dñantū ipsi et dilec-
te eius et filiis ei⁹. Regna terre et
iura regnorū / tūc sane sana suis do-
minis atq; illesa p̄sistūt. si diuinis
ordinationib⁹ ac dispositioib⁹ non
resistūt. Cur dñe irascatur furor tu⁹
cōtra dei electū. quē tua quoq; subli-
mitas suscepit et p̄elegit tibi quidē
in patre. filio autē tuo in samuelem.
Armatur regia idgnatio. nō plane
in extraneos / s; in semetip̄s et suos.
Non mir⁹ si iuxta scripturā. ira vni-
iusticiā dei non opatur / que p̄oprie
quoq; vtilitatis sed indignitatis. s;
salutis facit sepe ut nec manifestū oī-
bus adueritas periculū. sentias dāp-
num. Colligitur consiliū. Quid in
hoc detrahatur regie glorie. regni u-
tilitatibus. Ibi vniuerse ecclesie cō-
mendabitur ac rememorabit exel-
lentie vestre p̄mpta et specialis de-
uotio / q̄ regū p̄rimus aut certe in-
ter p̄mos rabiei persequētū eandē
matrē vestrā strenuissime et xp̄istia-
nissime obuastis. Ibi gloriose ab in-
genti illa multitudine debite grācie
referentur vobis. ubi a milibus sanc-
torū / orabitur p̄o vobis et vestris.
Alias autem q̄ sit hoc tempore ne-
cessarius conuentus episcoporum
nullus ignorat. nisi qui durus cor-
de matris ecclesie angustias nō at-
tendit. At calor inquit nūmus
est. quasi nos glacialia corpora ha-
beamus. An corda nobis magis

congelata sunt et nemo est qui iuxta
apopham proptatatur super contritione
ioseph. **N**ec hec alias. **N**unc autem ego
minimè in regno vestro. sed dignitate.
non fidelitate: dico vobis non expedire
velle impedire tantum et tam necessariū
bonum. **N**ec desunt euidenter cause que
huc id manifestum facere possem:
quas et nunc proferre in medium ad ma-
num michi est. nisi quod sit arbitror
dictum sapienti. **T**amen si quod ex opti-
ce auctoritatis rigore precessit. vñ se-
merito esse turbata celsitudinis ves-
tre serenitas arbitratur. qualiter hoc
ipsum reuocetur. aut temperetur put o-
portet ad honorem vestrum fideles
vestri qui aderunt totis viribus enite-
tur. **I**nter nos quoque si quid possumus
non dissimulabimus.

Ad dñm papam eugenium

Epistola CC liij.

Non est leue verbum quod sonuit:
triste satis et graue est. **E**t cui
triste? **I**mmo cui non triste? **N**oli si-
lium ire. ira non sentitur: nec tristatur
tristibus. sed letantur et exultant in re-
bus pessimis. **D**e cetero communis epis-
tola est. quia communis est causa. **P**ro-
fectus iustissimum zelum nostre gallica-
ne ecclesie collaudando: et corroborando
auctoritate litterarum vestrarum. **N**on est
dico vobis in causa tam generali. et
tam graui tepide agendum: sed ne ti-
mide quidem. **R**egi apud quendam sapi-
entem. **N**on est vir fortis. cui non cres-
cit animus in ipsa rerum difficultate. **E**-
go autem dico fidei homini. magis et
inter flagella fidendum. **I**nterueniunt
aque usque ad aiam christi: tanta est pu-
pilla oculi eius. **E**xerendum et nunc vtri-

que gladius in passione domini christi tenus
patiente. ubi et altera vice passus est.
Per quem autem. nisi per vos? **P**er: et vñ
que est. alter suo nutu. aliter sua manu
quotiens necesse est euaginandus. **E**t
quidem de quo minimè videbatur: de ipso
ad petrum dictum est. **C**onuertere gladium
tuum in vaginam. **E**rgo suus erat. et il-
le: sed non sua manu vñque educendus.
Tempus et opus esse estimo. abos
educi in defensionem orientalis ecclesie.
Cuius locum tenentis. zelum negligere
non debetis. **Q**uale est hoc principatum
tenere: et principatum ministerium
dedicare? **V**ox clamantis. **V**enio ihe-
rosolimam iterum crucifixa. **A**d quam vo-
cem. et si alij tepidi. alij et surdi sint.
successori petri dissimulare non licet.
Noquetur et ipse. **E**t si omnes sancta-
lizati fuerint: sed non ego. **N**on terre-
bitur dampnis prioris exercitus: qui
bus magis resarciendis operam dabit.
Nunquid ideo non debet facere homo
quod debet: quia deus facit quod vult? **E**-
go vero pro tantis malis tempus christianus
et fidelis meliora sperabo: et omne
gaudium existimabo. quod in varias tem-
pationes inuadimus. **N**e uera panem ta-
loris comedimus: et potati sumus vi-
no proptionis. **Q**uid diffidis ami-
ce sponsi: quasi non more suo vinum bo-
num seruauerit usque adhuc benignus et
sapiens sponsus? **Q**uis scit si conuer-
tatur. et ignoscat deus. et relinquat pro-
se benedictionem? **E**t certe sic operari. sic
iudicare sepe diuinitas solet (scietis lo-
quor). **Q**uando autem magna bona
mortalibus prouenerunt: que non
magna prouenerunt mala? **N**am ut ce-
tera taceam: et nonne illud vñquam

7 singulari bñficiū nrē salutē p̄cessit
 mors saluatoris? Tu q̄ amice sp̄s
 si amicu te i n̄citate p̄bato. Si tri
 plia illo amore de q̄ tu i terrogat?
 est p̄decessor. tu quoq; toto corde.
 tota aīa. tota virtute xp̄m diligis
 ut oportet: nichil resuabis. nichil
 dissimulabis in tanto p̄cilio sp̄se
 ei9: sed q̄cqd habes virū. q̄cqd ze
 li. q̄cqd sollicitudinis. quicquid auc
 toritatis. quicquid p̄tatis. ipendes.
 Singulare p̄ciliū singulare exigit
 opera. Fūdamētū p̄ciliū: 7 t̄p̄ im
 minētū tuine totis est n̄sib9 occurē
 dū. Et hec p̄pter vos. fideles q̄dē:
 sed fideliter d̄cā. De cetero v̄bū il
 lud. q̄d iā n̄ fallos audistis. quō vi
 delicet in carnotesi p̄ciliū. quonā iu
 diaio sat̄ n̄ros me quasi in duce et
 p̄ncipem milie elegerunt. certum
 sit vobis nec cōsiliū mei. nec volūta
 tis mee fuisse. vel esse. sed nec possi
 bilitatis mee quantū metior vires
 meas puenire vsq; illuc. Quis sū e
 go ut disponā castrorū aīes? ut e
 grediar ante fauces armatorū? Aut
 quid tā remotū a p̄fessione mea. eti
 am si vires sup̄peterēt? etiā si p̄ciliū
 nō deesset? Sed neq; hoc meū est
 vestrā docere sapiām: nostis h̄ oīa.
 Tm̄ obsecro per illā caritatē qua n̄
 specialit̄ debitor estis. ne me huma
 nis volūtatib9 exponatis: s̄ sicut si
 ngulariter vobis inābit diuinū cōsili
 um p̄q̄rat̄is: 7 operā deo. ut sicut
 fuerit volūtas in celo sic fiat.

Ad eūdem p̄o fratre phylippo.

Eplā CClo.

Et negotiū q̄d ceteris nō
 miscem9: quonā ceteris

āplius tangit 7 angit nos: 7 eget
 singulari ap̄e p̄as instātia. Phylip
 p9 nost cū se exaltauit humiliat9 ē: s̄
 cū se humiliat nō est exaltat9: q̄si
 utiq; p̄t̄ dñs nō dixiss̄ Rigor ē:
 sed sū dispensatiōe. Iudiciū: s̄ sū mi
 sericordia. Multi q̄d negandū non
 ē sic mēsurauerūt: sed null9 ita sibi
 voluit mēsurare. Si at in q̄ mēsura
 mēsi fueritis. remette vobis: erit
 p̄fecto iudiciū sū mīa. ei q̄ nō fecit
 mīam. Capax est vester aplat9. rei
 verius q; et zeli sc̄z 7 miserationis
 Et honor quidē maiestatis iudiciū
 diligit: sed absit ut ad p̄iudiciū mā
 suetudinis. Quāq; dispensator ille
 cui9 laus est in euangelio. elegit po
 ti9 fraudē facē suo dñō: q̄ p̄ximo n̄
 misereret. Deniq; p̄ centū nūc quidē
 octoginta: nūc vero quinquaginta
 redibuit. Iuste laudatus est: q̄ dñō
 suo. rerum maluit. q̄ personarū iac
 turam facere. Et quia dign9 est qui
 sic operatur. mercede sua. vno tali
 opr. quos ille retinuit seruos. iste si
 bi fecit amicos. Quid facimus? Vi
 demur intrasse causam: non p̄ori
 gere p̄cem. Nō expedit ita. Si p̄gi
 m9 ista dicere: iudiciū p̄uocam9. nō
 mīam. Nulla michi fiducia i argu
 mentationib9 istis: nō plus q̄ in te
 lis arancorū. Frustra iacitur rethe
 ante oculos pennatorum. Noui
 q̄ validiora valeant in respōderi:
 p̄sertim a tali ingenio. Rob
 rem arma mea p̄ces pauperum
 sunt: et abundantius in genere is
 to. Hys cedat necesse est machinis.
 turis fortitudinis: et si alias inex
 pugnabilis. Non repellat pauperū

precēs. pater pauperū. paupertatis a-
mator. Qui nā isti? Nō sum solus?
et si solus. fortasse psumere possem.
Omnes filij vestri q̄ meū sūt et qui
meū non sunt. meum tamen sūt
in hac supplicatione. Quis numeret
eos? Solus sane frater philippus
exapitur qui nec postulat nec petere
postulari. et an velit ignoro. magis
qđ in se est elegit obiectus esse in do-
mo dei sui. Sed nec nos quidem pro
hoīe sed pro ordine posulam. cui
dispensationem in eo factam. nō pa-
tū profuturā cōfidim.

Ad eundem pro fratre maleno.

Eplā CClvi.

In veritate cōperim. male
nū nēm nedū requiescere i
quo positus ē. s; nec aliquā
requieturū p̄fidim. Quobrem opus
est maturato remedio. et nō solum il-
li sed et michi. Proinde dico vobis. qđ di-
u ille in scandalo est. Nolite mirari
hoc. vna anima sumus. nisi qđ
ego mater. ille filius. Nam p̄cis i e-
o cēssi vobis. et nomen et auctorita-
te. Polus qui trāssādi nō potuit. mi-
chi remāsit affāis. qui me excruciat.
Mater autē nō p̄t obliuisci filij
vteri sui. Ad me fuisse quis dixerit.
ego adhuc esse sentio. Clamat ma-
trē peccatū triste. et p̄tinuus dolor cor-
dis mei pro eo. Queritis de quo q̄
rar. De me. De vobis nichil q̄ror.
sed vobis. Ego ego seu mater. et
pia filia p̄p̄is viscerib9 nō peccat.
ut castificarem cor meū in obediā
caritate. Immolavi de sinu meo cari-
pignoris hostiā. et non in angaria
fateor. sed in voluntate mea parui

volūtati. q̄ quos vult oēs agariat.
At ille nō ita. Venitebat. quis frus-
tra. plane angariat9 tā a me q̄ a
vobis. Nūqđ ego timere potui. tā-
ta obstinatioe sp̄ reuissus. Pij cor-
dis ē cedere ip̄ortunitati. qđ ad id qđ
oportet adduci nō patit. Alioq̄n in-
uitā tenere ad qđ inuitus trah9 est.
dūtū pro illo. fructuosū nēm ē. Por-
ro occupare locū. et nō facere fructū
nec loco expedit. nec vos deet nec
nos. Nemo vt ait b̄tus abrosius in-
uitus b̄nfact. etiā si bonū est quod
facit. quia nichil p̄dest sp̄s timo-
ris. vbi nō est sp̄s caritatis. Obse-
eram9 itaq; per viscera mie dei nū.
exhibete viscera patris. et infātem
dū adhuc viuūt. remittite ad vbera
māis. cui9 fortassis hic tot9 lāguor
ē. qđ sit p̄prope ablatus. Melius ē
vivere sinitur. qđ diuiditur. Que u-
tilitas in sāguine eius. Vnū scio.
non patris non matris illa vox ē.
nec michi nec tibi sit. sed diuidatur.
Hoc vos forte non timetis. et quia
non creditis prouenturum. Vnde
scriptitationes et missitationes fre-
quentissime venientes in man9 nos-
tras plene sūt timore isto. militan-
tes hominis fugam et diuisionem
vel pot9 disruptionem. et nō mō a vo-
bis. sed et a nobis.

Ad eundem pro eodē

Eplā CClvij.

Et si quid aliquāda volui qđ
velle me nolūstis. et māsuetu-
dinis vestre dignatio. eo me pro-
uocat vt qđ vultis nō mō velim. s;
et auidē velim. Placeat vobis vt fra-
ter malen9 abbas sit apud sanctū

anastasiū et m. **P**laquerat 7 an. sed
qz unus ille nolebat placitū in non
placitū venit. Porro vzo beneplac
to non conuente rursum vt iustum
est non placitū in placitū redit. Ex
petri licet. Factū est quod precepistis
nō quia precepistis. sed quia voluistis.
Ex voluntate ergo. et non qua
si ex tristitia vel ex necessitate. Ex
autio maturata mandati obedientia
probat: de voluntate stil9 interroge
tur. Si contentus forem mandati
facere. nonne iuxta verbum domini
seruus inutilis essem / soluens debi
tum? Nunc autē quia adieci velle.
iam non seruus. sed filius.

Ad abbatem valenū **Epis**
cola CC lviij.

Atis superqz afflixit nos ab
sentia tua valene carissime.
sed longe magis cōperta tua tristi
tia. turbati sumus. Etenim iustius te
qz nostrā de te desolationē seu desti
tutionē plangere nobis videmur.
Et desolatio quidem non parū dāp
nosa. et non parū molesta. nempe
tam dula filio. tam vtili fratre tam
necessario adiutore. Verū quo veri
us ista de tua amabilitate memora
mus. eo affectuosius compatimur
merori tuo. plurius multo habentes
tū in cōmodū. et longe egrius ferē
tes qz nostrū dampnū. Deniqz non
dissimulauimus. non quieuimus.
non siluimus temptantes sup hoc
deum. pene vsqz ad irritandū sum
mum et sanctum pontificem vt quo
modoqz vel cū nostro periculo te

reuocaremus. **S**ed quia adhuc fuf
trati sumus in cūctis molitionibus
et conatibus nostris. supernis tan
dem iudicijs vel fatigati cedentes /
et dantes potentie manus quoni
am quod volumus non valemus / id
velle cogimur quod possumus. Tu
igitur frater carissime. 7 deside ran
tissime confortare in domino. 7 noli
iam contra stimulū calare. ne dū
pungeris. plurimi qui te in domi
no plurimū amant pariter compun
gantur. Parce tibi 7 nobis / qui tu
o amore nec ipsi nobis peperamus.
Magis autē induere fortitudine cō
fidens et sciens quia gaudiū domi
ni fortitudo tua. Induere leticia sa
lutari / vt et nos de tua iocunditate
letantes hilarem datorem diligent
ter. tum pro tua pace. tum pro nos
tra consolatione laudes et gratias
referamus.

Ad dominū papam pro quodam
paupere abbate **Epla CC lix.**

Urus de militibus templi vo
luit monachari in ordine nos
tro nec defuerunt de nostris qui ei
in tali voluntate assentirent. **S**ed
cum non auderent eum in suis clau
stris reaperere. quoniā non licebat. oc
culte eum direxerunt ad quandā ab
batiā que dicitur vallis. mandan
tes 7 suggerentes abbati. vt nigrū
habitū de alio ordine monachorū
faceret ei tradi. 7 sic eum reaperent
nostrumqz illi darent. **E**t factum est
ita. **H**ec nobis innotuit et per nos
delata ad capitulū ē. capituli decre
to factū ille foras miss9 est. **A**t frēs

de templo minime hoc cōtēti: ita
nichilomin⁹ a vestra maiestate epō
cathalaunensi attulerūt: quib⁹ ab
batē scī vrbani (nam is ē qui militi
habitū tradiderat) ab interitu ecclie
suspenderet: donec se vestro aspectui
p̄sentaret. Inde est q̄ abbas de val
libus quo rogante ille hoc fecit. nil
malū suspicatus: cōpulsus est i mag
na anxietate animi. fratē latozem
p̄sentium mittere ad pedes mīe ves
tre: ut qui p̄ eum intricatus est. per
eū expediat: si tamē hoc tam ip̄e
q̄ etiā nos alij filij vestri. a v̄ra scā
paternitate potuerim⁹ p̄mereri.

Ad eundē p̄ monachis mosomē
sibus. **Epistola CC lx.**

Non possum deesse dño remen
si in p̄tione sua: p̄sertim cū
digna sit exaudiri. Rogam⁹ p̄inde
et omni instātia supplicam⁹ p̄ paupe
rib⁹ monachis mosomēsib⁹. ut ab
oppressionē quā sustinet sicut p̄ lata
rem p̄sentū nosse poteritis. atq̄ libe
rent: et ab eis iniurie siue calūpnie
malignatū i manu vestra valida p̄
pulsentur. Hoc enī est p̄ quo paupe
res delōge miserūt clamātes ad vos.
Nā quale responsū a vobis oporteat
reporari: doceat vos amantium
vos. tam iusticia q̄ paupertas: et p̄
fati viri qui pro eis interuenit. et
vos non parum diligit reuerentia.

**Episcopo suessionensi pro abba
te cariacensi.**

Epistola CC lxi.

Portexeram p̄ces cum possem
forte iubere et me putaueram
exauditum. Sed quia comperi non

ita esse. videret michi non iam sim
pliciter fore cōterq̄ petendum. sed
clamandum in voaseratione. Neq̄
enim tenuiter seu equanimiter fera
repulsā. quā hactenus expertus nō
sū. Facite itaq̄ qd̄ debetis. facite qd̄
soletis. nam q̄suetudo de bitore vos
fecit. Facite inquā et si non qz roga
mini. certe quia iubemini. Itaq̄ re
uertimini ad iudiciū. nec enī iustia
e videtur esse. ut vir religiosus. et a
micius noster. et filius vester abbas
cariacensis quod iuris est monasterij
sui perdat. p̄pter verbū incaute inco
sulterq̄ prolātū. et absq̄ ecclie su
e assensu. Qd̄ et si illi verbo oīno
pertinaciter adhereat aduersarius
utpote iusticie nō confidens iusto ut
putamus iudicio p̄dicto abbati nō
debeat obesse. cū viri illi in quorū
coniunctia res posita est non concor
dasse. sed potius dissensisse sciantur.
Ex hoc credimus quia nō contrista
bitis nos. neq̄ conturbabitis. De
deus letificet animā vestrā. sic vos
ab omni perturbatione conseruet.
pater amande et honorāde. et si om
nibus seruis p̄p̄isti. sed nobis specia
liter.

**Petrus duniacensis abbas ad ab
batē dareuallensē. Eplā CC lxii.**

Sorti ac splendide monastia
ordinis. ymmo totius ecclie
dei volūne dño. P. dareuallē abba
ti. Petrus humilis duniacensis ab
bas salutē quā repromisit deus dili
gentibus se. Si licet si dei disposi
tio non obstatet. si in hominis potes
tate esset via ei⁹ maluisse carissime
beatitudini tue nexu indissolubili

adherere: q̄ vel p̄cipari inter mor-
tales alicubi vel regnare. **Q**uid ei?
Nōne regnis oib⁹ terrenis p̄ferri
a me deberet grata nō solū hoib⁹?
s̄ et angelis ipsis habitatio tua?
Cōtinē te illoz si dixerō. licet non
dum spes in rem trāsierit: p̄ miseri-
cordis dei grām mēdax nō ero. **S**i
plane michi datū fuisset v̄s ad vlti-
mū spm̄ t̄cū hic esse: dare fortas-
sis post hoc et ubi esses eā p̄petu-
o esse. **Q**uo enī curres nisi post te.
traq̄ odore vnguetoz tuoz a te?
Quod qz semp nō dat: v̄tinā sepe da-
retur. **E**t qz nec illud est: v̄tinā sal-
tē frequenter videā nissos a te. **E**t
hoc quoqz qz raro p̄tingit. volo ut
vel in p̄ximo sc̄itas tua amātē se p̄
suū nūtiū v̄s ad octauas dñi meā
māsuū visitet: in quo tu⁹ ut michi
videat ex p̄te ⁊ me⁹ ex toto req̄scie.
Videbo te sc̄e frater i illo. audia te
p̄ illū: ⁊ quedā q̄ secreto nota fieri
volo. sapiētie tue mādabo p̄ ipsum.
De aīme tue sc̄asqz sub regimine
tuo oīpotēti dño seruiētib⁹ me nos-
trosqz q̄tis possū p̄ab⁹. q̄ta possū
deuotione cōmento.

Ad petrū cluniacensem abbatē

Eplā CClxiiij

Quid facis o bone vir? Lau-
das p̄corē: miserū beatifi-
cas. **R**estat ut ores: ne in-
ducas in errorem. **I**nducor at si tātis
delectatus p̄conijis ignorare me ce-
pero. **P**ropemodū id michi cōtigi-
rat visis līs beatitudinis tue. ⁊ be-
atificationis mee. **Q**uod beat⁹ nūc esse
si verbis beari possē. **B**eatū tamen
me dixerim: s̄ fauore tuo nō meis

laudibus. **B**eatum q̄ diligoz a te:
q̄ diligo te. **Q**uāq̄ et hāc michi dul-
cem licet buccellā liquādā arbitroz
nec oīno plenīs ut aīne buccis ad-
mittendā. **H**icatis cur hoc? **R**ēpe
nō video in me vñ tantū diligi me-
tuerim: p̄sertim a tāto. **D**as at qz
pl⁹ iusto velle diligi: min⁹ est a ius-
to. **Q**uis michi det tāte huilitatis
insigne: tā p̄mutari posse q̄ amica-
ri? **Q**uis michi tribuat sc̄a. ⁊ des-
iderata p̄ntia tua. nō dico semp. nō
dico sepe. sed vel semel in aīno sc̄ui?
Puto qz nulla vice reuertetur vaci-
us. **N**ō inquā frustra aspiciētē virtu-
tis exēplar: disciplinē sumā. specu-
lū sc̄itatis. **Q**uodqz nūn⁹ v̄s adhuc
a xpo didiasse me fateor: nō incassū
fide oculata p̄spiciētē. q̄ sis et tu mi-
tis ⁊ huilis corde. **V**erū. si tibi p̄ga-
facere qd a te michi factū queroz:
⁊ si veritatē dicam. veritatis tñ le-
gi nō cōcordabo in qua legiē. **Q**uod
tibi nō vis fieri: alij ne feceris. **I**ta
qz iam respondeam⁹ petitiuāle ves-
tre. qua eplām condusistis. **I**s quē
mitti vobis iubetis mō meū nō est
sed cum dño antistodoresi: ⁊ ita in-
firm⁹ ut sine nimio incōmodo nec
ad nos v̄sqz posse adhuc venire di-
catur.

Ad abbatē sugerū sc̄i dyonisij i
obitu ei⁹ cōsolatoria

Eplā CClxiiij

Quāssimo ⁊ itāmo amico su-
gerio dei gracia abbati sc̄i
dyonisij: frater bernar-
dus gloriā que ab intus ē ⁊ gra-
tiam que de super venit. **H**omo dei
ne trepides exire hoīem illū q̄ de

terea est. illū qui te te pzinuit vñ ad
terram: et conatur deprimere vñ ad
inferos. Iste est q̄ verat. q̄ onerat:
q̄ oppugnat. Quid tibi et terrenis
exuijs: q̄ ad celū itur? stola glo
rie mox indui habes? Presto est: s̄
vestito nō dabiē. Vestire nouit illor:
nō supuestire. Sustine ergo patient
ter: p̄mo libeter accipe nud9. et nō
vestit9 inueniri. Deniq; et de9 ipse
vult vestiri: s̄ cū nud9 est. nō cū ves
titus. Nō dei nō reuertetur ad deū:
nisi is q̄ de terra est. et tercia est in e
ram icat. Nū enī duo hoies sibi in
uicē aduersāē: nec erit pax donec
ab inuicē sepatetur. Et si pax fuerit
nō erit pax dñi: nō erit pax cū dño
Nō es tu de illis. q̄ dicūt pax et nō
est pax. Te expeāt pax illa q̄ exu
perat oēm sensum: te expeāt iusti
donec retribuāt tibi: te expeāt gau
diū dñi tui. Et ego q̄dem kmē ve
hemēter affiaor ante videre te: ut
bñdictio morituri veiat sup me. Et
qm̄ nō est i hoie via ei9? nō audeo
vñ certus nō sū pro certo polliceri:
sed qd nōdū video quō possū. satis
ago ut possim. Forte veniā: forte nō
veniā. Dē qdlibet horz sit. dilexē
a pñapio. Diligam sine fine: fiden
ter dico. non possū p̄dere sic dilectū
vsq; in finem. Nō michi perit s̄ p̄
it ai9 aīe aīa mea adhesit glutino
qd nō dissipabiē: et vinculo qd nō
dāupetur. Tantum memēto nū cū
pueris q̄ nos p̄uenis: ut et nob
ato detur venire post te et ad te pue
nire. Interim tñ nullatenus putēs
q̄ tua dulcē meōzia recedat a meā:
et si p̄sentia dolentib9 subtrahatur.

Q̄m potēs est de9 te adhuc nobis
donare rogantib9: seruare indigēti
bus. qd utiq; nō est diffidendū

Abbati duniacensi

Eplā CClxv

Hilarius vester frater galcherus
fact9 est et noster scdm regulā
illā: dia mea tua sūt. et tua mea sūt
Nō sit min9 familiaris q̄ cōmunis:
sed si ē q̄ possit alia gracia. sic fami
liarior atq; acceptior ut michi: qz
vester est. sic vobis qz noster est
Ad dñm papā eugeniu p̄ fratib9
bus de orona

Eplā CClxvi

Hij vereantur maiestate in
vob9: et tremulis labijs ac
digitis qd ad rem p̄tinet
vñ ad id vñq; lōgis abagib9 an
fratibusq; pueniāt. Ego certe vñli
tatem vestrā et honore vñm tantū
modo attendens tem ut est nute et
apte ilico apior: et sine cunctatiōe et
obuolutiōe tanq; vñi nostrum. apli
cū quod opus est nō intīmate vce
re. Dubzeptum est vobis. et graui
ter quod non dubi9 affirmauerim.
Quis vobis suggessit hoīem de a
bitiōe notatū. cōiuctum. cōtēpnatū
ad ecclīasticam cogere dignitatem?
Quasi nō satis per se ipse se ingerē
voluisset. Nonne is est quē scē me
morie lābert9 epus dephēsu in ma
lificijs detestandis q̄ ipse stimulan
te abitione patratat? nō solū a gra
du in quo erat s̄ a spe toti9 promo
tionis solēpniter ut debuit degra
dauit? Nō est nisi reuocare sniam.
et ppter anxietate scōz statim de

corona. q̄ pro hoc clamāt ad vos
 et ob reuerētiā epī sancti et docti.
 qui in hac re auctor extitit. et p̄p̄
 cōscientiam. Cōsciām dico vestrā.
 nō alteri. Unū restat. ut hoc pro
 mea cōsciētia inferā. Irascimī. et no
 lite peccare. Peccatis enī si nō iras
 cimi tāti suggestori mendaci. tā in
 digne sententiae subreptori.

Ad eūdem Eplā. C. lxxvii.

Serpens cepit me. Hō versi
 pellis et versutus iusticie in
 ops. audientie fugitans. proprie
 conscientie inimicus. fraterne inca
 las iniurie. nescienti michi lās p̄
 se per dominū beluacensem eliauit.
 Quid ei ille a me nō optinet. Hi
 nō vult vltra modū onerare p̄sciē
 tiam meā. nil lucretur subreptōe do
 los. nec de lās nris opp̄mat inoce
 tes. Quāq̄ ne h̄ q̄cē in satisfecit. ni
 si et penā portet quā meruit subrep
 tor malignissim⁹ et amarissim⁹ exactor.

Ad eūdem Eplā. C. lxxviii.

Qui temptant nos. nō dormi
 unt neq̄ dormiūt. Quō nūc
 de nouo p̄secuti sūt in mōtib⁹. Insi
 diati sunt in deserto. Cartusienſes
 turbati sunt. Turbati sunt et moti
 fiut ebri⁹. p̄p̄modū et oīs sapiā
 eorū deuorata ē. Paas dñe mi. in
 imic⁹ hō hoc fecit. Quid dico fecit.
 Et adhuc facit. Adhuc fiducia hēt.
 ut et illa scitās influat in os ei⁹. Es
 ta ei⁹ elcā. nosti optime. Quosdam
 iā p̄uacatores p̄stituit. Alios quos
 per se expugnare nō poterat. per a
 lios illos impugnat bello domestico
 et intestino. Ab ipā fūdatione loci. et
 ordīs. nā ē auditū. ut q̄s exies sū

satisfactiōe capeat. Qui male exie
 rat. p̄ei⁹ reintroduct⁹. addētes p̄ua
 ricationem. Quid putas p̄ se illi
 facuri sūt. q̄z egressio intrāgressio
 ne regressio i supbia ē. Et nūc sup
 bia eorū ascendit sp̄. Exultant in re
 p̄ssima quā egerūt. insultāt iniuriā
 paciētib⁹. Vicē. triūphāt. p̄or iā nō
 ē p̄rior. Dū supbie ipi⁹. inceditur
 paup̄. Exire etiā vult. nō p̄t videre
 destructionē ordinis sui. Et iā exis
 set. si sol⁹ exire potuisset. Qui p̄rior
 nāc est ut bon⁹ sit. nā quoz inū
 tur p̄silio. audiui⁹ a bonis bonos
 ēē. Vides ne demētissime p̄. quā
 tū subreptū sit tibi. Nichil ne dig
 nū recipiat subreptionis auctor. Hi
 bñ te noui. portabit iudiciū q̄cūq̄
 est ille. Venerūt ad te i vestimētis o
 uiū. in habitu scō. sp̄s cepit te.
 Quid mirū. Et tu hō es. Dz iā p̄
 dita in lucē fraude. exurgat zel⁹.
 et partes suas viriliter exequatur.
 adūs⁹ malignātes. Nō veniat aīa
 tua in p̄siliū eorū. dissipetur cōsiliū
 achitofel. Teipm custodi. Non
 est paris periculi scientie subzipi. et
 zelū dormire. Illud excusat ignora
 tia. hoc negligentia irēxusabile fa
 cit. Forte ascendat ex aduerso. et a
 liud p̄suadere conetur. Metiā ē inq̄
 tas sibi. et nō dño meo. Nā et veri
 tas et res. sic se hñt. Nil vero locū
 dius. nil iust⁹ in iudicijs v̄zis q̄ cū
 se istius modi occasio p̄bet. si q̄ noc
 te voluit cadat ip̄ i foueā quā fecit.
 et p̄tāt dolor ei⁹ in caput ei⁹. et in
 v̄tis ipsius iniquitas ei⁹ deſcēdat. ze
 lus domini mei faciet hoc. Et p̄rio
 rabiē iterū ut p̄sido qui p̄rior fuit.

ut non gloriatur ois iniquitas. Alioquin
quod non frustra timeamus nisi prius resti-
tuatur in gradu suo/ordo non diu e-
rit in statu suo. Inspiret deus vobis pa-
ternam accipe ista. et cedere bona ad
nostram oim consolationem/que valde de so-
luti sumus et afflicti super vires. Dominus
austerius deseruit nos. plaga mag-
na in ordine. Michi vero duplex in-
cumbit meritis ratio. que in vno homine
et preem amisi et filium. Et nunc ha-
bemus per eum dominum gorum hunc val-
lis abbate. Dicit beneplaciti vestri con-
fortare eum lris aplis et quod de eo
factum est vestro roborate fauore. Nos-
tis eum et non est ei apud vos opus
comendatore quem satis commendat vita
sua et sapientia sibi data a deo. Do-
minus valentinus cum valet et ubi valet
operatur bona. Propterea amatores
boni diligunt eum et ipse diligit bonos.
In hoc apparet quod bonus est. Vestrum
est tales diligere et fouere. Puer ves-
ter plus solito infirmus guttata de-
fluit forte minime dignus que occidat
semel et atque ingrediatur ad vitam.

Ad comitem theobaldum c. lxx.

Scitis quod diligo vos/et quantum
nouit deus melius quam vos. Ne-
quoque diligi a vobis non dubito. Sed
propter deum. Quod si offendero non erit
quod me diligere debeatis / cum iam
non fuerit in causa deus. Quis enim
ego sum/ut de me tantillo tantus pre-
ceptis curetis/nisi quod diu deum in me es-
se credetis? Ergo ut offendam cum
fortassis nec vobis expedit. Offen-
do autem dubio procul / si facio quod
requiritis. Nam honores et dignita-
tes ecclesiasticas/non ignoro debere

hijis qui eas digne ac secundum deum am-
ministrare et velint et possint. Por-
ro eas acquiri parvulo filio vestro pre-
cibus meis vel vestris nec vobis ius-
tum nec michi tutum esse noueritis.
Nam nec cuius vel adulto plures in
pluribus ecclesijs habere licet. nisi
dispensatorie quod ob magnam eam ne-
cessitatem vel personarum utilitatem. Quam-
obrem si vobis videtur hic sermo durus
et placet quod cogitastis implere. parate
michi in hoc. nam vos satis mihi fallor
per vos et per alios amicos vestros. si
tunc optinere poteritis. Ita nec vos
minime quod vultis efficiat nec ego pec-
caui. Hanc villamulo nostro cupio bene
per omnia. Sed ante omnia deum. Hinc est quod con-
tra deum nolo aliquid habere. ne non
habeat deum. Quod si alius secus volue-
rit nolo per me habere. ne perdam et e-
go deum. Vbi vero emergerit quod
secundum deum habere possit. probabo me
amicum. et opera mea si opus fuerit
non negabo. Apud amatorem iusticiae
et in excusando eo quod pro iusticia est.
non multum michi laborandum. Vos
autem apud comitissam/per ea que vobis
rescripsi habete me exa satum.

Episcopo laudunensi c. lxx.

Astri sumus. Si hoc scitis/sermo
quod non ignorat/latores prius per
nos vobis et per vos alijs omnibus quos
offendisse videtur efficaciter firmiterque
recoaliet. Alioquin offenditis quem
vestrum non negatis / quod omnino
facere non audetis. Ex quo episcopa-
ri cepistis nullam a vobis adhuc bene-
dictionem accepimus. neque sacculum ne-
que peram neque calceamenta in pedibus

Ad dominum papam eugenium
Epistola CC lxxi.

Hantissimā patri et dño eu-
genio dei grā sumo pōtifi-
cātē b. dāreualis vocat⁹
abbas modici id qd est Por turtu-
ris audita est i capitulo nrō/exulta-
uim⁹ ⁊ delectati sum⁹. Plane elo-
quiū castū·seruidū zelo·cautū scia-
⁹. Spūs vite spirabat in līs·spiritus
vehemens·intonans et increpans
⁊ emulans nos de emulatione fra-
teor nō facile dixerū/qd me apli⁹ de-
lectaret i illis·vīa benignitas an nrā
utilitas inclinata maiestas·an erec-
ta huilitas mordens seueritas·an
mulcens paternitas? Qui in nobis
quātulūcūq; esuriebant iusticiā refec-
ti sunt/quī min⁹ compuncti sūt/quī
minime confusi sunt. Ita queso/ita
iugiter faciatis. Pollicitudo que oī-
bus debetur·nullo mō hīs qb⁹ spe-
ciali⁹ debetur subtrahenda est·s; p-
pensi⁹ exhibēda est. Caritas benigna
est·dilatare se nō migrare nouit
Colligat sane et alios·s; nobis ai-
⁹. Nec alienū a vestro aplatu/fauere
eius mōi qui ai aplis loqui possunt
Ecce nos reliqm⁹ oīa et secuti sum⁹
te. Non sūt relinquēdi/quī ipi se re-
liquerūt. Pusilli dñi sunt/in ipsum
credentes·nō deseret eos fidelis ser-
uus et prudens·is presertim qui cre-
dita vniuersitas est. Nepe vniuer-
sitis portio hī·et quidē pusillus
grex·s; qui nū fallor meruerūt patrē
habere deū·accepturi coronā glorie
de manu dñi·et dyadema regni de
manu dei sui. Nec enī rapinā arbi-
tratur esse se heredes dei/coheredes

xpi Deniq; audierūt. Nolite time-
re pusill⁹ grex·qz cōplacuit patri ves-
tro dare vobis regnū. De hīs iterz
satis. Abbas triū fontū bñ planta-
tus erat/vtpote sec⁹ decursus aqua-
rū. Vereor ego ne arbor bona faci-
ens fructū bonū·explantata faciat
nullū. Vidim⁹ iterdū vitē pma plā-
tatiōe secundā·in secundā sterile. Vi-
dimus lignum bene plantatū vire-
scere·transplantatū arescere. Graui-
ter proinde vulnerastis cor meū·si
non remittitis eum quia sumus cor
vñū ⁊ aīa vna. Quid diuisū erit·
nāc erit vt vtraq; p se suo sāguine
truetē. Neū on⁹ qd ambo vix por-
tabam⁹/quomō portabo solus·sub
ducto baculo senectutis mee? Si de
me parū est/moueat vos tot⁹ ordi-
nis plaga nō parua·⁊ ne spe ierti
boni tā certa interā mala fieri velite
Qz si oīno vobis in eo plocant vt
retineatis eū·placeat obsecro cōmē-
datū habere ipsū ac deinceps ad deū
leuare man⁹/vt dignetur dignū p
eo vitū puidere domui illi. De cete-
ro sup hīs que pro vī utilitate to-
t⁹ ordinis/et p alijs quoq; negoti-
is eidē abbati dignū pmo ⁊ necessa-
rium iudicauimus ad vos perferen-
dum pmittere festinatū exposcimus
benignitatis vestre responsū·sed re-
sponsum facti non verbi

Abbatī triū fontū contra nepotē
epi antistodozensis Eplā cc lxxij.

Poenitet me scripsisse pro iu-
uene illo·et veli si firri pos-
sit tuorum pccc per quā
videor approbasse iudiciū amia sup

collata et male collocata ab eo p
positura. **Q**uod utique non facio: nec feci
unquam. **E**d vicit me fateor ut sic scri
bere dilectio qua tenebar vehemē
ostendat amicum adolescentis: affectu
gradi nimis s; minus spiritali in hac
pte. **V**ergebat maxime plaga reos
de morte illius. **V**ideat leuitate vsq;
s; malo peditari apud dñm meū p
cipitatione scabedi: q; apud deū sus
pitione mendacii. **Q**uā tante ac pui
de de ppositura scripsi nichil ad ip
sum. qd indubitāter scire duos ut
memi predecessores eius iam alit or
dinasse: atq; alias suo qfirmasse p
uilegio. **T**u at si efficere potueris
apud ipsū. ut ecclie pūlegiū. et pū
legio efficaciam reddat: bonū op9 o
perat9 es. **P**rius a novo sanguinis
hui9 sem purgaret epm: et adolif
centi in alijs pūderet.

Ad dñm papam p antiochen
sis electione.

Eplā CC lxxiii

Quoniam pñū vobis p antiocha
res ecclia scripsi: de prima au
dicta electione. de secūda nichil. **E**t
ecce me veluti pphetate. obprobri
um qd suspicatur sū secutū est: et ti
mor quē timēba eueniet. **M**emētote
quō actum sit niuernis. et videtis si
nō fili arte pmo fraude nō dissili: e
odēq; auctore ut aiūt et nūc secūda
electio psumpta ē: ut scilicet vno no
minato duos deiciant. **E**t sic de mū
teratū quē volūt subinducant. **M**ise
rū et isti ad me ut p sua pte scribe
rēt: et visū est michi mittere fratrem
a latere meo q de utraq; cert9 acti
one cognosceret. nos q; certificaret.

Qui intrans eccliam et de oib9 dili
genter explorās testimoniū oīm qui
quenerāt inuenit nullū p̄bitero
p̄ter vñū frēm scilz ipsi9 fr̄is gau
fadi hugonē: nullū de dyaconib9
p̄ter stephanū solū ex pte illa esse
exceptis hijs q auctores fuerunt. **E**t
sonis ecclie. cātoze archidyacono. et
ut dicebat thezaurario: neq; ei ip̄e
p̄ns fuit. porro i pte altera p̄ter a
lios iseruois ordinis dyaconos no
uē et p̄biteros vñcā qsentire. **D**u
odeam9 q et archip̄biter est p neu
tra pte velle se subscribē. p neutra
scripsisse testabat. q̄q; priorē plus
vellet. **P**igillū ecclie p̄fat9 hugo te
nebat. hō nō p̄ns sed p̄tis aliene
nec qsiderauit in tractēdo qd debuit
s; qd voluit. **V**ic se res habz. **E**t e
go solita p̄sūptiōe vñū infero. **E**t e
maliciā gloriari oportet. nec sapiē
tiam deapi deet: nec eccliaz suspē
di diutius expedit.

Ad eūdem pro obitu ep̄i antio
chenensis

Eplā CC lxxiii

Huc suggero aliqd qd a
te nō tacuisse. si antemichi
cōptum fuisset. sicut nūc ē
Adest hō. q peccare fecit isrl. sem lo
quor epm: q cū in morte aliq̄tum
stupid9 esset et turbatus: iste eū se
cit mori pene intestatū. **C**ū enī pau
perib9 et ecclis aut nichil aut parū
taret nepoti suo cardinali adolescē
tulo seculari. intili totū pene qd ac
q̄sirat mēse ep̄ali. stephano sugge
rēt et sollicitate dimisit. **A**iūt septē
ecclias. et decimas et p̄rata i p̄pria
filia ep̄i: insup quod pudor est ōni

religioni de mobilib9. aureos suos
et pprios cōtaturas Et cū nūnus
ille sufficeret ad cōficiēdū iter. ut p
hīs firmādis ad vos veniret: ius
fuisse tradi eādā monasterij equitatu
tas **Q**uā quidā existimant ep̄m do
nationes istas nescisse: s̄ Stephanū
fuisse et sigillasse q̄ voluit Et credē
dū **N**ēpe et āno p̄terito. i articulo
ut putabat mortē positū. ecclesiam
quādā eidē nepoti donāe fecerūt: qd
donū postea quale scēs. sicut certissie
cōpimus fuisse se mīme recognouit
Quis deniq; credat virū spūalē. si
sapuit. si cōpos sui fuit. testamentū
tale fuisse? **Q**uis vel secularissim9
hoc dixerit testamentū sacerdotis?
Necine dispositio hoīs sobri9 et spi
ritalis illius q̄ oīa iudicat. et ipse a
nemine iudicat? **A** quo enī si ita re
māserit. siue in celo siue i terra iste
nō iudicabit? **T**u ergo serue tēi q̄
tenes gladiū petri āputa pfusione
a religioē: scādālū ab ecclia. obpro
briū a psona spūaliū oīum q̄ cū
in spū et nō carnalitē diligebant. et
tuo ipsi9 corde amaritudinē et dolo
re **E**xurge phinees. sta et placea ut
saneē quassato **P**eta in quā inflexi
bilis adūs9 carnē et sāguinē: q̄ ari
ete murū q̄stāte tue filij hui9 seculi
pauldubio pcutere conabunt **P**etra
pietas est in auiāulū: si sup hmoi
extiteris ipsi9 i nepotē **E**t hoc scito
te q̄ viros religiosos decanū scī pe
tri autisiodorēsis. et pōrē scī eusebij
tū p se q̄ p abbate scī laurentij ob
p̄mā autisiodorēf ecclie electionē pa
tatos venire ad vos. p̄s aduersa p
conitē niuernēsē detinuit et deter

ruit ne veniret **P**iq̄dem comes vo
catis ad se denūciavit ne se intro
mitterent et minis grauissimis ac
manifestis phibuit eos. sicut prior
ipse a p̄dicto abbate et fr̄e suo car
nali. et a decano missus ad nos.
p̄t hoapsū q̄fess9 et q̄quest9 est no
bis. rogans etiam p nos hoapsū i
notescere vobis **D**ixi et iterū dico:
memē tote qd factum est niuernis
Ordinatissimū est: nun9 interdum
ordinate aliqd fieri **C**laues v̄zas
q̄ sanū sapiūt: cū alterā in discreti
one alterā in potestate q̄stituit

Ad eūdem p abbate duniacēsi.
Eplā Cclxxv

Cultū videtē scribere ad vos
p dño duniacēsi. et quasi vel
le p̄dānū ferre: quē oēs sibi p̄dā
nū habere desiderāt **D**ed scribo. et
si non necessariē illi: satisfaciens ta
men affectui **A**ffectui dico meo nō
alter9 **I**pso enim quia corpore nō
possum: psequor amicum peregrinan
tem **Q**uis nos separabit? **N**ec al
tūdo alpium. nec niuium frigoza.
nec longitudo itineris **E**t nūc pre
sens sum: in litteris hīs assistens
illi **V**ine me poterit esse nūc q̄ **D**e
bito sum dignationi eius: et p quā
dignus habitus sum assumi in id
gracie **P**z debito ipsa absoluit gra
tia: quia necessitas in voluntatem
transiit **H**onorate virū: ut vere ho
norabile mēbrū in xpī corpore **H**as
est in honore nī fallos plenū gracie
et veritatis: refertū plurib9 bonis.
Remittite eum cum leticiā: q̄ plu
rimos de suo reditu letificaturū.

Dignemini eū ampliori ut dignū
est grā: et ita. ut de plenitudine ei⁹
omēs cū redierit accipiam⁹. **D**ane
si qd petierit in noīe dñi ihesu. nō de
bet apud vos pati difficultate. **N**ā
si nescitis: iste est qui man⁹ si: as ex
tendit ad paupes ordinis nr̄i: iste ē
qui de possessionibus eccl̄ie sue. quā
tum cū pace potest suoꝝ libenter fre
quēterq; largitur ad victū. **I**n noīe
ihesu cur dixerim: audite. **P**er cū pe
tierit qd suspitor⁹ vereorq; dimitti a
regimine monasterij: quis illū nos
cens. in noīe ihesu petere putet? **N**al
loz si non solito timoratioꝝ: si nō se
ip̄o melior factus sit. ex quo vidistis
eum. **Q**uā pene ab introitu suo. in
multe ordinē illū meliorasse cognos
citur: **V**bi grā in obseruantia ieiuni
oꝝ. silēcij indumentozꝝ p̄ciosozꝝ.
et auriosozum.

Ad eundē pro ep̄o beluacensi.

Ep̄la **C**Clxxvi.

Petitiones filij vestri ep̄i belua
censis q̄ digne sint exaudiat.
nō est qd vos doceam⁹: ip̄e satis p
se paternis viscerib⁹ vestris. qd dig
nū et iustū est. facile p̄suadebūt. **A**gi
m⁹ tamē. **F**ouend⁹ est deuotus iuue
nis fauore paterno: et zelus bon⁹
quē p̄ sua eccl̄ia gerit. non modo ap
probend⁹. s; et iuuand⁹. **H**ic seip̄o
in diuina deuotioꝝ. feruentioꝝ fortioꝝ fi
et: cū vexationes et tribulationes q̄
nr̄i de sunt illi eccl̄ie a malis homi
nib⁹. manu in deficientis auxiliij ves
tri. sibi senserit e regione leuari. **P**eti
tionē fratris arnulfi de maiole. peti
mus exaudiri. **M**agister **G** (hoc no
men nūtio) dicet ea vobis. **A**d et qd

petit abbatis de paraclyto p̄ ip̄m.
si dignamini scire potestis: et facere
si dignū iudicatis.

Ad henricū comitem.

Ep̄stola **C**Clxxvij.

Hobas de castellione vir religi
osus. romā p̄fascens: in dei et
nr̄a custodia. sua oīa dereliquit. **E**t
ecce ministeriales symonis. hoīes
de belfort. absulerūt potes eozꝝ.
Naluissem dico vobis: ut nostros
ap̄rios rapuisset. **A** vob requirim⁹
illos. **A**d hoc te p̄stituit p̄ciapē sup
terrā p̄nceps regū terre. ut sub eo
et p̄ eo bonos foueas. malos cor
ceas: paupes defendas: facias iudi
cū iniuriā patientib⁹. **H**ec facis:
op⁹ p̄ncipis facis: et spes est ut tu
um de⁹ dilatare et roborare debeat
p̄ncipatū. **H**ic nō. timendū tibi: ne
h̄ ip̄m qd videris habē honore. et
potestatis auferatur: qd absit a te.
Ad dñm p̄pā eugenij p̄ antei
negotio. **E**p̄la **C**Clxxvij.

Benefacit frequēt et benigno
exauditu tēp⁹ breue. q̄ hic sū.
solādo tēdēt: pusillanimē engēdo.
Facit et si nō qd mereor ego: et qd
vos deat. **N**ō q̄ ad vsū ap̄e volūta
tis: tāta abuti benignitate delecter
pat⁹ teste p̄scientia. tā equo accipe
aīo. q̄ negare. q̄ qd p̄stare placuerit.
Volo michi geri morē. sicut et oīs
hō: sed nō qd iusticie obuiet. qd veri
tati p̄iudicet: qd vestre deniq; dis
pliceat voluntati. **H**oc p̄ eo ne me
suspiciamini. et nō aduertite bñficiū
aut ingratū ē. **N**ūc qd res postulat
audiat scitis vestra. **C**ū in me itur

161
 leuio lactura ē: & q̄ leuari faali q̄
 at resaratu Ego plagis q̄scie mee
 nullū iudicio accommodatiuū medica
 mētū pbzis & q̄tumelijs. Nō ē p
 inde qd̄ p me moueat: hominū oī
 obprobrio dignū et despectioe. At
 si vñ in xpm dñi malignatio forte
 puenit nūtat fateor patientia: et
 oīs pene cedit māsuetudo. Nunq̄d
 petui a dño meo ordinari p me ec
 desias: disponi ep̄as: creati ep̄os:
 Aptū viz istumētū. formica plaus
 tū trahēs. Voluistis hoīez pmoue
 ri digne sane ni fallor: i quē nūm
 tū qd̄ dicat nō inueniūt. ne hī q̄dē
 qui q̄ volūt. Innotuit q̄b9 oportuit
 misterū bone volūtatis. Et muste
 rū q̄dē publicitū ē: frāi vñ ad
 huc et vtilitate fraudam. Queritis
 q̄ fecit h̄? Nō pat̄ vñ i q̄ speabat̄.
 Nō cui odio religio: cui oneri sapi
 entia: cui terrore iustitia ē. Qui dñi
 sui nō ē verit̄ secretū p̄dere: euacu
 are decretū. Nec mirū. q̄ se talē api
 re nō ē q̄fus. Qui dū p̄prio p̄cedit
 liuori: etiā vñ reuerētie nō p̄pat.
 Cōfus ego: q̄ q̄ cura? Non reaso
 q̄fusione: quā michi obediētie ze
 lus iuxit. A me q̄dē nō trāsi: calix
 iste: s̄ p me plane vñ ad vos p̄trā
 siūt. In suggillatione ne dicā de p̄za
 uatiōe date sentētie. cui datū nō sit
 auctorē tangi potius q̄ denūciato
 re. Cui nō potuit ifamari p̄sona:
 debuit ne ifirmari p̄motio. Vñ ē
 e duob9. a stabit p̄mo quē a vob̄ e
 gressū testati sum9: a nos mēdaces
 reputabimur sicut iā reputam. H̄
 meli9 vñ oq̄ digni9 aplatu. nō glā
 biē i malicia q̄ potēs fuit i iniquitate

Obeditū tñ mādātū ex parte ē. & p
 te maiori. Trib9 pmissū erat. Pno
 q̄tep̄nēte. duob9 q̄fētētib9: qd̄ tes
 tat nisi ut vox vñ supplicat qd̄ ni
 n9 ē. Et q̄dē tute hoc. Nō ē qd̄ tme
 atis a scādalo illoz. de q̄b9 dñs di
 cit. P̄nite illos: acci s̄ duces acci
 tū. Qd̄ reliquū ē. letabit̄ plūs. letā
 bit̄ p̄ saniorē cleri: etiā ip̄e letabit̄
 rex. letabit̄ deniq; oīs ecclia scōz.
 Multa bona opa oñdisit̄ scō vñ o:
 ex grā q̄ data ē vob̄. At nullū ut ar
 bitor q̄ maḡ p glāvā faciat: q̄ si
 sic fecerit. Testimoniū phibeo eis qd̄
 multos de religioe noīauerūt nō re
 ligioe delatū. s̄ ipotētia. q̄ nō p̄nt
 malignitate eoz coercē. q̄ vim re
 pellē nō sufficiāt: ut q̄z scitātē nō
 amāt. nō sit q̄ timeāt p̄tatem. Co
 mes niuernēsis vias p̄zis nō abu
 lat: aduersatur tū huic: tū oī bo
 no. Inuabat terrē bonis eccliaz: si
 aut leo pat̄ ad p̄dā. Parat̄ ē reape
 re etiā sarracēnū a quēpiā ex iudeis
 ut isto careat: qd̄ sol9 sibi videatur
 q̄ malicie. A calliditati ei9 resistere. A
 noz. & possit. In est q̄ nōnulli de
 riorz nūis. A manifestis grauami
 nib9 ut nob̄ ipsi cōfessi sūt. silentium
 iposuit: ne p̄s adūsā de multitudine
 ne gl̄rietur. Et ut breuiter qd̄ sen
 tio exp̄mā. si iudicatur ope p̄aum.
 in illo ep̄atu monasteria pauperari.
 ecclias cōulcari religioni illudi. ip̄
 sam ep̄alē sedē cui9 p̄apue facultati
 bus et possessionib9 inhiat in serui
 tutē redigi: regniacēs regnare nul
 laten9 p̄mittatur. Vbi est etiā nūc
 spirit9 ille quē habuistis in negotio
 eboracensi. Non sentiet illum qui

simile op9 septauerit? Ecce is sicut
accepim9 i spū illi9 veit: q̄ curā ad
ūsū vos p̄tavit. si licuerit molitur9
idipm De negoāo dñi lūcē. redu
am9 vob ad memoriā Causa dilati
onis sblata de medio: nō ē nisi ut
fiat qd faciendū erat Et h̄ addide
r̄. Habē bonū. iustū. & bone fame
tācellariū aplīe dignitatē nō modi
ca p̄s ē. aplīe amīstratiois nō pū
āminiculū ē: aplīe p̄scie nō medio
cr̄ custodia ē. Dep̄ q̄tē notabilē p̄sti
tutio p̄niciofa: ac p̄t9 lōgā delibera
tionem eā turpis

Abbati bzunoni. de caruallē

Eplā CCLxxix.

Rate ne irascere tu mō? p̄d
ut opinor. Cōuicāt te p̄mo
nes tui nō dispositi i iudicio
p̄ p̄p̄tati i p̄turbatiōe. p̄d iudici
um q̄tē tale ē. Meliora sūt vbera a
mia: q̄ oscula iūma. At ego s̄n cau
sa vapulo inq̄s. Esto Nichilomin9
tū vbera vbor9 nr̄oz. amabile ai
rā sonāt. Pax dixi. p̄znā loquūtur
sollicitudinē. Itaq; si culpā nō hēs:
nichil te lesim9. p̄p̄a exausatū p̄scia
Di hēs: tibi pot9 irascēdū q̄ m̄ fu
erat. Querere. q̄ tibi nō credidit: q̄
si tu m̄ in aliqd locut9 fuer9. Esto.
Credidi q̄rēt de te. Tibi quō cre
dere ā de credere potui. q̄ dixeras ni
chil? Fac qd locut9 es. Volue qd
debes p̄ an̄ potere: ne forte nō mā
lūe nos. p̄ & de nob scādālū oziaf.
De nob at bñ senti. bñ de te sētētū
b9 & nō de credētib9 tibi: sicut p̄tur
bate loq̄zis. nescies qd loq̄zis. Ne
a sunt vbar9 meū loquūtur affectū.
Ad ludouicū regē fr̄anz p̄ elō

antisiodorēsi. Eplā CCLxxx.

Qui ego vnq̄ in aliquo i
minui honore regis? dig
nitatē regni? Deus scit:
nec v̄za ut confido conscia id vobis
respōdet. Videte ne illi magis p̄tra
vos faciāt. q̄ electiōes disturbāt: ne
sint in eccl̄is q̄ seruiāt regi: p̄ ip̄is
de eccl̄iaz redditib9 seruiāt. Ego e
go elāoni antisiodorēsi interfui. Cā
vors fuit: qz clerici qui an̄ hac in p̄
tes dissiluerāt: s̄n p̄traditiōe nunc
tandē de o miseratē quenerūt. Elce
tū bene nouim9: testimoniū ei p̄hi
bem9 quoniā bon9 est. Nemine p̄
sus arbitroz affuisse illi celebritati
q̄ de assensu v̄zo dubitaret: cū iam
idē assēsus v̄zis l̄ris teneret. Quis
ei hoc vel cogitare posset. repetidū
alterū assēsū nec sufficere vnū? p̄
ferā vbi nulla ex tūc interuēit alte
ra electio? Nūqd quotiēs disseserūt
clerici: totiēs req̄rend9 erit fauor re
gis? Nec rō. nec p̄suetudo h̄ habz.
Deniq; nup̄ si reuocamī in succēssio
nēsi eccl̄ia. quotiēs ad eligēdū cleri
ci quenerūt: quotiens disseserūt? i
fecto negoāo discesserūt: nec tū ex
istimo totiēs repetisse assēsū v̄zm.
quē semel p̄metuerāt. Ita ē dñe mi
ter: nō ē qd de beat9 rep̄robāe scās
elāones. q̄b9 ut fieret semel vos as
sensisse p̄siterit. H̄z sūt aliq̄ q̄ vos
p̄turbāt. & p̄turbāe ritū eccl̄ias. su
a lucra scētates: qd q̄ graui9 ē sumi
pontificē et serenissimū regis mutua
grām et amorē dyabolico studio di
cumpe molientes. Absit hoc: iudici
um p̄ortabūt q̄cūq; sūt illi: & rex sp̄
faciet qd bon9 rex: sicut hacten9 fecit

Itaque cito mactet iocundiora ne diu
tius sedeat i tristitia ecclesia tam diu ia
verata et afflicta. De pso nulla sub
eat suspitio. a ego nimium fallor. a si
del eit et regi bnplacatu sup ea. Co
fido i dno qz no pcrstabit multitu
dine scoz qui sut in illo opatu. nec
me seruu vzm. q vt veru fatear. nic
hil eq vnq a vob molestu pauli. q
li i h psilio qd no eueniat pstitent.

**Ad dnm papa eugeniu p gigni
acribus. Epla Cclxxxi.**

Hud diuiau occuram9 gigni
acrib9 spe pat9. Pro q labora
tu multu. elaboratu nichil. Na totu
qtrduanu labore nrm. sola demu se
cuta e ruina spei. Repetit est uix te
noze lraz vzaru dapnozu resaratio
restitutio ablatozu. h iassu. Multu
visu est ad eos qz nocuerat multu.
qppe ultra xxx. milia solidoz pputa
tio fa e amissoz. Dique obbatia v
na ne p sigula euagem. to destruc
ta e. Ceteru de tat amissis multa
dimittē pati fuim9. cu illi ta mimu
obtulerit. vt vneabil abbe diuacēf
q affcuos9 q efficit9 p reformada
pace laborabat nec dignu relatu iu
dicaret. Itaqz no couenit copositio.
qz repatio tam ridicula offerbae.
Dicebat at Quidā maligni de nos
tris totum malu fecerūt. Quid ad
nos? Ipsi viderint. Itqz id quoqz ri
diculu. Claru est i tota regioe p ho
mnes eccie totu h gade faan9 ppe
tratu. mochos qz affuisse qsta. p se
lisse oes. Na q pcradiceret malesac
toib9 ne vnu qte fuisse vq ac h tps
audiuim9. Deiqz ipse dñs abbas is
tiusmodi tergiusatores pala refelle

bat et conuicebat. affirmas iuste ab
ecclesia repeti. qd p ecciam amissu esse
pstabat. Ultima expectat mon9 vza
i eo qd no nisi i manu valida posse
emendari satis superqz pbatu est.

**Ad dñz papa eugeniu p remēs
archiep9 et alios psois. E. cclxxxi.**

Omin9 remēs versat i domo
mgni pñssailias tñ vas i ho
noze. Si h scit. seruate honore ei9.
honore eccie ei9. Si bn noui vitu q
magis honoabit eu. eo pl9 hoza bit
et9 p illu et i illo. Dñs attreban. ho
siplez et reat9 et adh pmanēs i huili
tate sua. No e op9 vt p aliū pl9 hui
licē ne pdat auctoritate ac p h et vi
litate. Hac si dig9 duatē date ei vos
qz suo studio nūq hēbit. vtpote sua
magis qd i se e mediocritate pfectus.
Est q adūsatur et extollit. is plane
vt huilicē epō op9 e. et eide ipsi nō
mun9. Dupb resistere et huilib9 dare
grām failiare e dño vzo. et audistē
eu dicte. q m mīstrat me seqē. Abbe
de atweart bon9 hō e. sedz boitate
sua rñdeat ei. Exaudiat p nēitati
b9 suis. et q cu nō audiat apostata
Petuniēf decan9 volūtate epī et as
lesu aduocati bonā rē p eccia sua in
eccia eadē pstituit. bo vē vt vza auc
toritate firmet. Dile et p decanis
sueffionis et cameacēsi roga9 vt dig
ne pces eozū exaudiat. Perditati
sum9 i fals9 fab9 et multe lre falsate
sb falsato sigillo nro i man9 multa
tū exierit et q magis vēoz etiā vq ad
vos dz falsitas puolasse. Hac nēita
te abicito illo nouello qd cernit de
nouo vtimur. cōtinente et ymaginē
nrām et nomē. Figurā aliam tñ ex

intra pte ia nō reapiatis: nisi forte p
epō darimōtis. an sub altero sigillo
lras tedi. cū necdū istud habere.

Ad eūde p odone abbate scī dyo
nisi. Eplā CCxxiiij.

Pro eā scī dyonisiij et p psona
odonis abbas: et si nemo ali9
scribet. ego scribē nō dubitare. Cau
sa bona ē. et neutra ex pte nutās. Ec
clesia nobis. et abbas boni testimoni9
est. Illud orbi: h nob q viani sum9
notissimū ē. Ad hec et is et illa. speci
alis res vza ē. Pro hys oib9. vel sa
l9 ut dixi si op9 sit scribē nō pfidoz
Nūc vob tales meū scribūt qb9 ni
nime decrederet. eā me nō scribete
Ipsi sūt quoz man9 sat9 sup9 trac
tauerūt de vbo h. Ecce h9 scūt qd
fecerit abbas: et qd scūt loquūt. Pe
tite pteū portate a nob pces p eoz
tā idubitate fulte testimoni9. Peat
e9 vram sollicitudinē p vza ipi9 p
etate sollicito et pello: nēpe in vasa
neqē vexata accoat. Rogo obsecra
leuate manū: extendite brachiū: op
ponite scutū. Gladi9 petri. defendet
patrimoniu petri. Frustra qdā isurrex
rūt i hoīem quē fama publica sat9
exausat: imo celebri9 qmēdat opini
o. Boni videlicet filij q pzis verecūda
tā curiose scrutati sūt: nescio q iōpta
oib9 crimina sōnātes. Dupet q au
diūt: ad subitā et iopinatā crimina
tionē. Erubescūt: qz nūq9 dīa9 fuerāt
pmo huiusmodi de odone. Dā dy
onisiij abbas. neq9 sub modio latet
Dup cadelabz stat: et ut si velit nō
possit dissimulaē. qd ē. Et lumē ei9
ut sum9 ei9 ab oib9 videat necesse ē
Nūq9 isti lineas i eū oculos infēde

tūt: vidētes q nemo adhuc vidē ali
us potuit. Suspecta fateor m hoz
delatio ē. Magg at incredibilē reddit
vni9 illoz noīe raimū9. q ut aiūt
caput ē hui9 attēptate malicie: hō
ut ppi palā loquax: clā susurreo. an
ie abitos9: adulatozie blād9: tot9
ppositus ad fallēdū. ad turbādū nā
min9. Notavi sub pelle ouina lupū
ac cert9 desigui idic9: q ia a mor
dere nō audeat. aut nocē nō valent

Ad eūde p eode

Eplā CCxxiiij.

Susurratioēs et subreptioēs
pualuerūt adūs9 abbez scī dio
nisi: mūd9 ego sū a sāguine ei9: q
scripsi en alia vice adūs9 malignā
tes. Perūptū quā accusationē affe
rūt adūs9 hoīem illū. An q nō in
veniūt qd accusent. Et quō si recte
isti eū accusant. excusat a vianis oī
b9 q rō sūt corde. Accusat q debita
multa fecit: ipigneauerit tēas: di
lapidauerit bona. Quasi h vel neces
sari9. vel iustis ex causis nō potue
rūt pūgisse. Hādūit nob de hys vni
uers9 quē9 ill9 eā: et p fidelē pso
nā testat9 ē alit q vob dicta sūt se ha
bē. Perūptū māzaf: nā cert9 de hys
ocul9 q iuramētū fide faciet: et si iue
ta fuerūt quēadmodū isti maliciose
cōponūt quoq9mō acciderūt abbas nō
excusēt. Si nō fuerūt: delatores ni
hil de falsitate lucrēt. Insimulat eū
de morte hoīs: si se purgare nō p
mozial. Qz qd nō videat nec veri
fille ē. ut quē paulo aī de morte eri
pueat i morte traditeit. Qua stōte
hec audēt insusurrare vobis: q vide
rūt et cognouerūt zelum abbatis

in liberatione illorum qui prius homici-
dium perpetraverant. et in ultione eo-
rum qui sanguinem proximi ultimi erant
Postremo si bene nosset istos: pos-
set perfectio sufficere ad credendum.
quicquid non accipitis nisi per eos Ad
sic de se mentem vestram: ne quod illi lin-
gua dolosa. adversus innocentiam
subripere possit

Dñs hostiensis pro eode al. bate
Epistola CC lxxv.

Omnium abbas sancti dyonisi ac-
cusatur ab iniquis hominibus: sed
a bonis omnibus qui in ecclesia. et in cir-
cuius eius sunt excusatur. Pro quo tanto
affectuosi9 rogamus caritatem ves-
tram: quanto meliorem de eo et habui-
mus et habemus estimationem. Stet
pro eo vestra benignitas: et si non quia
amicus noster est. certe quia nec ve-
ra sunt. nec veri similia que imponuntur
ei. Si grauat9 est debitis. causa eui-
dens fuit temporis ipsius: quod fere nul-
la sint debita. ad id quod impositum est
De terrarum distractione euidens fal-
sitas probatur. Nam de morte. Ge-
ne ipsos quoque aduersarios reos eius
potuisse habere suspectum: quippe qui
eundem. G. et suos omnes condusos ab
hostibus. ab ipso mortis articulo. mul-
to quidem labore eripuit. Pro hijs om-
nibus maximeque pro carissimi non in cog-
nita nobis. Usuria attenti9 rogamus:
ut abbas innocentiam vestram sollicitudo
tueatur. **Ad adreanum amicum suum mi-
litem templi factum.**

Epistola CC lxxvi.

Littere tue quas nouissime
transmisisti: inuenerunt me
lectulo decubentem. Accepi

eas obuijs manibus: libenter legi:
libenter relegi: sed libentius te viderem.
Legi in illis desiderium tuum videndi
me: legi et metum tuum pro periculo
terre. quam dominus sua presentia honora-
uit: periculo ciuitatis. quam suo san-
guine dedicauit. De principibus nostris
In terra domini nichil boni fecerunt: in
suis ad quas velociter redierunt: incre-
dibilem sperant maliciam: et non com-
patiuntur super contritione ioseph. Po-
tentes sunt ut faciant mala: bonum
autem facere nequeunt. Confidi-
mus autem quia non repellat dominus ple-
bem suam: et hereditatem suam non de-
linquat. Porro dextera domini faciet ius-
tutem: et brachium suum auxiliabitur
eius: ut cognoscant omnes quia bonum est
sperare in domino: quam sperare in princi-
pibus. Benefactoris formice te componere.
Quid enim aliud quam formice quique
terragene et filij hominum sumus: rebus in-
utilibus atque inanibus insudantes? Que-
rat habundantia homini de vniuerso labo-
re quo ipse laborat sub sole? Ergo
ascendam super solem: et conuersatio
nostra in celis sit. iam nepe predecentis quam
sumus et corpe secuturi. Ibi mihi adrean-
i bi fructus laboris tui: ibi retributio
tua. Sub sole militas: sed sedenti super
solem. Hic militas: inde donatiua
expectem. Hercules milicie nostre non de
terra. non de decursu est: paulum et ab ul-
timis finibus pauperum eius. Sub sole penu-
ria est. super sole habundantia est. Mensura
bonam et asportata et cogitata et super
effluente dabit in singulis vestros. Deside-
ras me videre: et de meo ut scribis
arbitrio desiderij tui pedet effectus.
Nam mandatum super hoc meum te indicat

expetere **E**t quid dicam tibi? **E**t au-
pio ut venias: et timeo ne venias.
Ita inter velle et nolle. posset war-
tor e duobus: et quid eligam igno-
ro. **P**rius ne videlicet tuo satisfactio
desiderio. **E**t meo piter. an credam
magis celebri de te opinionem: quam ter-
te ita pnenessarij pdicari. ut de tu-
a absentia non medioctis illi desola-
tio imminere credatur. **I**taque quod man-
dare non audeo: et opto tamen ut te videam
antequam moriar. **T**u melius id videre
et cognoscere potes: si quo modo sine
dampno et sine scandalo illius gentis
venire possis. **E**t fieri posset quod ad-
uentus tuus omnino non esset inutilis.
Forte fauente deo non deessent qui te se-
querentur reuertente ad subueniendum
ecclie dei: quam omnibus notus es et di-
lectus. **P**otest facere deus ut et tu cum
sacro patriarcha iacob loquaris. **I**n
baulo meo transiui iordanem istum: et
ecce cum tribus turmis regredior. **P**-
num dico. si venturus es ne tarda-
ueris: ne forte venias et non inue-
nias. **E**go enim iam delibor nec pu-
to me longum facere super terram.
Quis michi tribuat tua in voluntate
domini amabili et dulci presentia
vel paululum refrigerari: priusquam ab-
eam? **R**egine scripsi sicut voluisti:
et gaudeo de bono testimonio quod
ei perhibes. **M**agistrum et fratres
vestros omnes de templo. necnon
et eos de hospitali. per te in domi-
no salutamus. **I**ndusos quoque et
sanctos omnes ad quos oportune
loqui poteris. per te in domino salu-
tantes: eorum nos orationibus com-
mendamus. **E**sto pro me ad eos.

Girardum neminem qui in domo nostra aliqui
conuersatus est et nunc ut audiuimus
episcopus factus est: et ipsum affectu mag-
no deuotissime salutamus.

Ad reginam iherosolimorum.

Epistola CCLXXVII.

Dilecte in christo filie. **R**egine
iherosolimitane. **B**. dare val-
lis vocatus abbas. miam a deo sa-
lutari suo. **M**iror quod a multo iam te-
pore non vidimus litteras tuas: non
solutas salutatioes habuimus. **Q**ua-
si nos obliti simus antiquae tue erga
nos deuotionis: quam in multis pro-
bauimus. **A**udiuius fateor nescio quid
sinistra: que et si non pro certo credi-
dimus: doluimus tamen siue veritate si-
ue mendatio tua aliquatenus decolo-
rari opinionem. **P**ane interuenit a-
dreas huius auunculus meus: cui in
nullo credere possumus: scripto suo
nobis significans meliora: quod scilicet
pacifice et mansuete te habeas: sapie-
ter et consilio sapientium te et tua regas:
fratres de templo diligas. et familiares
habeas. periculis imminutibus terre
secundum sapientiam tibi a deo datam. salu-
taribus consiliis. et auxiliis prouide et
sapienter occurras. **T**alia prorsus
talia decet opera mulieris forte: hu-
miliem viduam: sublimem reginam. **N**ecque
enim quia regina es. indignum tibi vi-
duam esse: quod si voluisses non esses.
Puto quod et gloria tibi est. papae inter
christianos: non minus viuere viduam quam
reginam. **I**llud successionis est: hoc vi-
tutis. **I**llud tibi ex genere: istud ex
munere dei. **I**llud felicius nata es:
hoc viriliter nata es. **D**uplex ho-
nor: alter secundum seculum: aliter secundum

Deum: uterq; a deo. **N**ec pū tibi videat honor viduitatis: de quo apostolus. honora inquit viduas. q̄ vere vidue sūt. Habes certe tempam familiarare amonitoziū aplie itez salutatis sūe: qua doceris ab eo pūtere bona nō tm corā deo. s; eadē coram hoīb9. **C**orā deo ut vidua: coram hoīb9 ut regina. Attende reginā: cuius digna indigna ve nō pnt latere sub modio. **D**up cāde labzū sūt: ut appareāt oīb9. **M**emento viduā cui tā non est qd velit placere viro: ut soli possit placere deo. **B**eata es. si saluatozē ponas tibi mūz ad ptectionē conscientie: et amūrale ad repulsionē infanie. **E**tā in quā si veluti desolatā et viduā totā te deo regendā amiseris. **A**lioq̄. bñ nō regis: si bñ nō reges. **R**egina austri venit audire sapientiā salomonis: ut regi disceret. et sic regeret. **E**t ecce plus q̄ salomō hic: ihm loquor et hūc crucifixū. **H**uic te cōmitte regendam: huic docendā quō regere debeas. **D**isce tanq̄ vidua q̄ sit mitis et humilis corde: et discce tanq̄ regina q̄ iudicet i iusticiā paupes: et acquat in eq̄tate pro māsuetis tertis. **E**rgo cū cogitas dignitatē. attēde viduitatē: qz ut pūe apud te qd sentio pferam. nō potes esse regina bona. si bona nō fueris vidua. **Q**uare bñ bona vidua estimetur? **E**x hoc pzofero: qd aplūs dicit. **S**i filios educavit: si hospicio recepit: si scōz pedes lauit: si tribulationem patientib9 subministravit: si omne opus bonū subsequata est. **S**i hec facis. beata es: et bene tibi erit. **B**ñ di

cat te dñs ex syon: eximīa in dño filia. et omni veneratiōe digna. **A**monitio pmissa est: pzoferatio iam a vestra dignatiōe expectatur. **O**ccasio data est: excusatio iā non admittitur. et nō renouata a nrā parte familiaritas. familiarib9 deinceps a vobis verbis et lris frequētetur.

De iordano cardinali dño hostiensi **Eplā CCxxxviij.**

P Certas hē legat9 vester de gente in gente et de regno ad populū alterū: sed et horēta vestigia apud nos ubiq; relinquens. **A**radice alpiū. et regno cheutonicoz p omnes pene ecclias stāac. et normānie et arāiquaq; acuiens vř rothomagū vic aplie: repleuit non euangelio. s; sacilegiō. **T**urpia fertur ubiq; commississe spolia eccliaz asportasse: formosulos pueros in eccliasstias honoreb9 ubi potuit pmouisse: ubi nō potuit voluisse. **M**ulti se redemerūt: ne veniret ad eos. **A**d quos peruenire nō potuit: exegit et extorsit p nūcios. **I**n scolis. in curiis. i truiis. fabulā seipsū fecit. **D**eculans. religiosi oēs mole loquūē de eo pauperes et monachi et clerici q̄rūt de eo. **H**omines quoq; sue pfeſſiois ipsi sunt qui magis exhorrent et famam ei9 et vitam. **H**oc testimoniū habet: et ab hīs qui intus et ab hīs qui foris sunt. **N**on sic domini iohannes papeones. non sic cuius laus est in ecclia. quippe honorificatis ubiq; ministeriū suū

Legite lras has dño meo. Ipse vult
ut qd de tali hōie faciendū sit: ego
liberaui aīam meā. Dico tñ pāpi
tatiōe qua soleo. Bonū est ei si pur
get ipse curā suā: et si liberet aīam
suam. Deceuerā ista tacere: sed ve
nerabilis pōr mōtis dei ad hoc me
ipulit et aīauit ut scriberē: et scitote
mīn9 me dixisse q̄ publice p̄dicatur

Ad dñm papā eugenīū. p̄ ecclia
sc̄i eugēdi viretis.

Eplā CCxxxix.

Anci eugēdi nobile mōste
rium. olī diuicijs et religi
one famosū: si vera sunt q̄
dicuntur p̄pe interitū est. Nec de cre
dēda oīa domos vicinas nobis. vo
bis notas. p̄tinētes ad ipsū: parti
iā destructas. partim in dies destui
cērim9. et dolem9. Que in mēbris
videm9: hec et hīs grauioza de ca
pite fama nūciāte p̄cipim9. D3 nū
quid debeo ego nūc maloz. vobis
quoz non est numer9 retexere nar
rationem? Atoz p̄ncipū monachus
p̄refati monasterij. et archegaud9
p̄rior hō nobis ab antiquo pro sua
honestate et religiōe delectus: pote
runt vobis intimare que plen9 no
tunt et si nō oīa. Quis enī hoc pos
set tot et tanta pro certo que apos
tolicam securū et si dissimulātem et
si dormitantē. nūc si nō surgere
et ferre p̄pellant? Ego liberaui aī
mā meam: s̄ nō sufficit. nisi et mo
nasteriū liberetur. In manib9 vris
mors et vita illi9

Ad quēdam qui ausus est nouiciū
um dehortari a p̄posito

Eplā CCxci.

Et si ignotus nobis es facier
is nō fama. Ip̄a referēte didici
m9 q̄ sis hō sapiēs: et s̄dm seculū
honoratus. Voluit autē dilect9 fili
us me9 petr9. cui et notior et famili
arior sanguis affinitate videt9. ut
tibi scriberē. p̄mo rescriberē. Tu enī
scripseras illi: et utinā ut te decessi.
et illi expediret. Non sic fecisti. Pro
uū xp̄isti militē. ausus es dehorta
ri a seruicio domini sui. Dico tibi: ē
q̄ querat et iudicet. Nō sufficiebat
tibi p̄ca tua. nisi te et alienis inuol
ueres. et rursum ad peccata. qd inte
fuit penitente iuuenē reuocares. et
sic s̄dm duriciā tuā et cor impeni
tens. thezaurizares tibi icam in die
ite? Quasi nō satis cū per se septē
dyabol9. nisi tu iuueris illū: homo
xp̄ian9. dux ei9. et not9 ei9. Tu
quidē illi serpentē alter9: sed nō tibi
ille alterā euam exhibuit. Tuus ē
puls9 est manib9. sed nō cūsus: fun
datus est enī supra firmam petram.
Peritū nō reddim9 tibi vicē: s̄
vincim9 in bono malū: orantes p̄
te. optantes tibi meliora. et melio
ra scribētes. Primo quidē quia sapi
ens diceris. ut qd diceris ver9 sis:
mitto te ad verū sapientem qui ait
Noli p̄hibere cū qui potest bene
facere: si valēs et ipse benefac. Ha
bes temp9 faciēdi. D3 q̄diu habitu
rus? Quantulū superest vite tibi p̄
sertim iā senescētū? Vapor ē ad mo
dicū patēs: et deinceps exterminabi
tur. Si sapiēs. nō veniet sup te illa
maledictio. Vidi stultū firma radi
cer: et statim malediri pulchritudini ei
us. Pulchre stultū pseudo sapientē

ver9 sapiens appellavit : sciens sapiētiā hui9 mūdi stulticiā esse apud deū . **O** utinā sapires . et intelligeres : ac nouissima prouideres . **H**abe res que dei sunt . intelligeres q̄ mūdi sunt : prouideres q̄ inferni sūt . **P**rosec to iserna horretes : supna appetēs : q̄ se ad malū p̄tēneres . **M**ulta sug gerit anim9 . p̄mo spūs loq̄ tibi de salute aīe tue : sed donec rescripto nouitū tuo qualiter ista acceperis . nō adiciā ultra . ne sīa oneros9 . cui de cetero volo esse amicus . et adiutor si volueris ad salutē . **D**ilectam no bis i xpō uxorem tuā p̄ te licet im merita salutam9

Petro abbati de cella pro mo nacho caziacensi qui transierat apud claramuallem .

Eplā . CCxi .

Inde michi scripsistis . ita respōdeo vobis . **M**olestiam dñi caziacensis . nulli arbi trōz molestiozem esse q̄ michi . **S**z puto vos nō latere volūtate et p̄cep to ipi9 . iā ex longo illū monachū factū nostrū : et michi ipm obediēti am p̄misisse . et me curam illi9 susce pisse . **Q**uocies ex tūc volente veni te repuli : veniēte remisit : recordari facile nō est . **T**antē mō veniēs me nolēte remāsit : et nullomō ei p̄sua dere reditū potui . **D**icebat aut quia si nos eū proicerem9 : iturum se lā tius . et nullaten9 reditur9 . **N**ec sic assēssū meū hñs : p̄mo et q̄ p̄silū meū intrauit . **A** quo utiq̄ introitu salua cōscia eū p̄hibere non potui . nec p̄icere possū : ut pote ut dixi iam olim in meā receptum curā . et de q̄

reddidit9 sum rōnē . **D**iu fateor pe riculū hoc p̄scire mee dissimulaui . et apter molestiam boni illi9 hoīs : et adhuc dissimulāsem . si meo iste p̄si lio quoquo mō acquiescere voluiss9 . **Q**ue cum ita sint : vzm est p̄solari hoīem : delinire tristitiā ei9 : excusa tū me habere de tā rōnabili causa . **P**ostremo ip̄e quoq̄ ut scitis in p̄ dulo ē : et sepe cogitauit relinq̄re do mū suam . **S**i vellet nūc effectui mācipare . ego nō p̄hiberē : p̄ eo q̄ in ea nō sū magna anxietate . **V**setur **A**d dñm papā eugenū p̄ epō ce nomānensi . **Eplā . CCxii .**

Hest ep̄s cenomānesis . **I**p se est si nescitis . de cui9 veri tate et honestate null9 dubi tat : nisi q̄ bñ nō nouit hoīem . **M**ichi quidē ab incūte iuuetute sua no tus . et dilāis est : tā pro memorat9 . **V**trutib9 q̄ pro alijs bonis morib9 suis . **E**t qd aliud p̄nitati vze de co insusurratū ē : aut ego fallor . aut ille mētēus ē in caput suū . **A**udite eū : et cū plenitudine grē vze remitte . **D**ecept9 sum enī : si bñ nō fue rit collocata . **R**ibbas widoānesis . q̄ specialiter vest est . rogam9 ut et ip̄e specialē inueniat grām : et rōnabil ei9 petiō . hanc diffialem asseq̄ me reat effectū . **P**ñs andegauēsis mūt tit nūciū suū : et p̄ se et per nos ali quid petēs . **E**xaudiat et ip̄e p̄ iustici a sua : et non exaudiat9 p̄ra eū su furro mēat9 . **D**ignū est enī ut q̄ o nib9 viuatis : oib9 p̄ merit9 valeat

Adñō herico cardinali p̄ eodē epō
Epistola . CCxiii .

Sic tibi quasi michi scribo
et hoc quocumque tibi scribo.
Vbi enim tu ex me esse
fido? quippe quem tanquam meipsum di-
ligo. Mi me tu eque diligis. primo
quod diligis. vnde ne dominus cenomane
ex te quod in te est. in aliquo redeat
et tristat. Alioquin ego constiterem in
homoinem quem satis pro sua honestate
diligor. et a te diligere volo.

Domino hosuensi per eodem

Epistola CXXIII.

Quidam dicitur dicit aures do-
mini mei accituisse et aliquid
contra episcopum suum. et nomen amicum. per su-
am cupiditate molitur. Mi mei cura est
vobis. primo iusticie dei. date operam
ut nichil lucretur de suo mendacio su-
perbo malignus. nec ledat in aliquo
inocens episcopus. et fidelis amicus.

Abbat arrenarum pro fugitivo
monacho.

Epistola CXXIV.

Altor punit ad petitionem nos-
tram dudum suscepit in sortitum
vestrum. stulticia et leuitate sua. reiec-
to habitu sancto. a vobis exiit. Et quod
ductus punit. ut videtur redire cupit
et se iterum recipi humiliter petit. et pe-
timus et nos. ut iterum recipiat. penite-
tiq. amore dei et nostro introit. et ha-
bitus non negetur.

Ad dominum papam eugenium de ny-
colao.

Epistola CXXV.

Nicolaus ille exiit a nobis.
quod non erat ex nobis. Exiit
autem. sed per se relinquens
vestigia. Et ego longe ante hominem no-
ueram. sed expectabam ut aut deus eum con-
uerteret. aut instaret inde ipse se pro-
deret. Quod et factum est. Preter libros

denarios. et alios multos. in ipso
exitu eius inuenta sunt super eum sigilla tri-
a. vnum eius proprium. alterum potius. ter-
cium nomen ipsumque non antiquum. sed novel-
lum. quod ob ipsius dolos. et fortunas
surreptiones mutare nuper coactus fue-
rat. Hoc enim est quod vobis tanto no-
te scripsisse me memini. quod viz perditati
sumus in falsis scribis. Quis possit di-
cere ad quod multas personas. sub nomine
meo me ignorate quod voluit scripsit.
Quis michi det ut ipsa curia vna.
ad purgare fecit mendaciorum eius.
Quis michi det ut vel eorum inocenti-
a quod mecum sunt. satis valeat excusari a
pud accituentos. et punitos ipuden-
tissimis eius mendacijs. Vobis quoque
aliquocumque in eadem falsitate scripsis-
se et non semel. parti quicquid. primum et
confessus est. De turpitudinibus eius qui
bus terra sordet. et facie sunt omnes in
pabulam. super sedeo pollueret labia
mea. et vestras aures. Mi ad vos
veniret nam hoc gloriatur. et amicos
se habere confidit in curia. et memeto ac-
naldi de bruxia. quia ecce plus quam ac-
naldus hic. Nullus perpetua dignior in
diffusione. nichil eius perpetuo silencio
iustus.

Comiti engelberto. pro scribis
de bruxia.

Epistola CXXVI.

Nolite mirari si gravis nobis
videtur tam gravis reditus
quod de terra illa bruxie a scri-
bis nostris exigit. quod tale aliquid non
assuevimus. Nam multas fecimus abba-
cias. et nulla illarum talis sibi accipit exac-
tiori. Et quod vos ita vultis. et deus plus

acceptat voluntariū q̄ vocatum bo
nū: sustinem⁹ iuxta quentionē quā
frēs n̄r vobiscū fecerūt. donec deus
meliorē vobis inspiret voluntatē.
qđ nō diffidim⁹. De cetero diligite
eos. fouete. defendite. manutenete
qz tūc sciat⁹ stabitis ante tribunal
xp̄i. si paupes ei⁹ habueritis vestri
dilectores. ⁊ p vobis intercessores

Wlesensi comitasse

Eplā CCxvii.

N quando in vos fili⁹ vester
vis⁹ est exēssisse: volum⁹
⁊ dolem⁹ nō min⁹ exēssū
fili⁹ q̄ matris iūriā. Qđ tñ et ipsū
exausabile est. i. adolēscēte filio. Ne
pe delicta iuuentutis ip̄a q̄ amisit:
exausat etas p̄dūior. An nescitis.
qz p̄oni sūt sens⁹ hoīs ⁊ cogitatio
nes in malū ab adolēscētia? Cōfi
tēdū mutātū in meli⁹: p̄is me
ritis et elemosinis. Propterea insis
tēdū magis magisq; votis ⁊ p̄ab⁹
ad deū p̄ eo: qz ⁊ si ille min⁹ inter
dū q̄ debuit filialē affectū exhibu
it. mater tñ p suis viscerib⁹ mater
nū deserere nō debet. s̄ nec valet af
fectū. Quid p̄t mater obliuisci fili⁹
uteri sui? Et si illa inq̄t oblita fue
rit: ego tñ nō obliuiscar tui. Orem⁹
⁊ plorem⁹ corā dño. vt de⁹ tate ido
lis iuuenē p̄bitatis paterne imita
tozē qđ nō diffidim⁹ sua faciat pie
tate. Agendū cū eo in spū lenitatis
blandisq; obsequiis: qz sic melius
ad bona opa puocabit. q̄ si irrita
tionib⁹ ⁊ increpationib⁹ exasperet. Ita
sane de ei⁹ aīa letaq; mutatioē
posse letificari confidim⁹ corā v̄m ⁊

n̄r p̄ter. Quid nī ego totis cupiā
visceribus cotidie seipso fieri melio
rem? Vanā qualē inueni in me: ta
lem semp in oēs inueniā. Quid ei
q̄tum ad nos vnq̄ volui ⁊ non fe
cit? Retribuat illi dñs. Ceterū p
vobis sicut sepe petistis. semp put
oportuit ⁊ monui ⁊ sepe monebo
Dātē sorori ipator⁹ hyspanic.

Eplā CCxix.

Quod factū est de receptioē
tholdanos monasterij. sci
atis p me nō esse factum:
vt pote absente ⁊ ignorāte qđ fieret
factū aut p nostros nō nego. q̄sili
o tñ multoz religiosozū ep̄i con
uētia ⁊ assensu: nobilis quoq; dñe
q̄ locū illū in pp̄ia possēsiōe fūda
uit petitiōe ⁊ voluntate publice vt
accepim⁹. ⁊ nichil i abscondito fac
tū. Existimabant aut se libere posse
suscipere locū quē in dei libertate. ⁊
sine alteri⁹ eccl̄ie subiectiōe fundatū
ipsa q̄ fundauerat asserbat: ⁊ pui
legia vt aiūt p manib⁹ erant. Ce
terū qz carracenses frēs factā sibi in
hoc iniuriā vt scribitis cōquerunt:
nec audiētes salomonē q̄ ait. noli
phibere eū q̄ bñ vult facē. si potes
⁊ ipse bene fac. nobis in tam sācto
ope p̄traditū: et qm̄ seruos dei nō
oportet litigare. consili⁹ nobis fuit
ad vestrū potissimū consiliū causam
remittere. vt vestra auctoritate ⁊ o
pera om̄is inepta ⁊ iniusta vt aiūt
calumpnia cōquiescat: ⁊ ordo in do
mo dei recept⁹ ad eius gloriā ⁊
vestram ipsius salutem. deinceps i
pace p̄maneat. Nā ⁊ frat̄ nuar⁹

q̄ multū gratulāe de vobis. satis ē
hoc de vob cōfidere monuit. tū p̄p̄
ter vestra erga nos spālem deuoti
onē. tū etiā p̄pter bonā quam audi
uit a vob de hoīf so p̄missionem.
Dinaūt vris qd non credim⁹ salu
tarib⁹ monitis aut p̄silijs p̄tradō
res illi acq̄escere nō lūt. tunc duoz
iudicio epōz. ad quos duo illa loca
iure p̄ochiali p̄tinere noscūt. om
nis inter eos p̄trouersia terminet̄.
Qd̄q̄ ab eis iudicatū siue p̄stitutū
cōcordit̄ fuerit: restū ent ratū ha
bere et de cetero firmiter manuten
te. Si timetis d̄eū. nō patiemī ipe
diri tantū bonū. nec bonā illā mu
lietē frustrari a desiderio suo. nec
fr̄z illos sue deuotiōis p̄uq̄i fue
tur. nec deum deniq; tā accepto sibi
reformati ordinis sacrificio defrau
dari. Obsecramus vos et p̄ nouella
vra plātatiōe illos loquor de spina
ut eis viscerā misericordie exhibea
tis: q̄tin⁹ vzo bñficio sustētati i ser
uicio dei et suo ordine p̄seueret.

Legatis aplias p̄ epō mogūtū
no Eplā CCC.

Ominis et p̄rib⁹ reuerendis
aplice sedis legatis. puer sci
tatis eoz bernard⁹ clareuallis vo
cat⁹ abbas. p̄ oīa deo placē: et gra
tos fructuose sue legatiōis maipu
los reportare. Et si corpe remoti s̄
affai et bona volūtate vob appo
piaum⁹: optātes et orantes dirigi
act⁹ et studia vza ad ōne qd̄ de de
et expedit. Inde est q̄ audiētes mi
serandū illū archiep̄m moguntien
sem. vocat⁹ ad vestra p̄ntiam ibiq;
cōsiliū adūsarijs suis et ausi sumus

vestra p̄ro eo interpellare bonitate
In hoc enī credim⁹ honorificari mi
nistriū vrm. si q̄ten⁹ salua iusticia
licet parieti inclinato et macerie de
pulse. humeros vze auctoritatē sup
ponitis: nec calamū quassatū p̄teri
nec linū fumigantē qd̄ in vob est ex
tingui nō p̄mittit̄. Dētiat obsecra
m⁹ sibi p̄rofuisse et p̄cem nrām. et su
am simplicitatē: ob quā fertur a fal
sis fr̄ib⁹ circūuēt⁹. pot⁹ q̄ iūctus
aliq̄ dign⁹ depositiōis.

Ludouico iuniori regi francoz.

Eplā. CCC.

Nō ille de britania dimie
tere vellet adulterā ut poss̄
solui anathematis vinculo
quo tenetur ut illa p̄nam heredi
tatē suam scdm diuisionē suam quā
fecit cū fratre suo. a vobis req̄reret
et si hoc ipso idigna nō esset forsitā
reusandū: ut p̄inde potētis viri ser
uiciū et auxiliū habere. Alioqn̄
nō est consiliū humilis fidelis vzi p̄
cedi vllaten⁹ aut terram extraneo.
aut nr̄i fauorē dñi excommunicato.
et incestuoso. ne qd̄ de⁹ auerēat q̄n
q; et vos audiat. si videbas fure
arrebās cum eo. et cū adulteris por
tionem tuam ponebas. Nec tamē
verbum p̄cipitanter et quasi ex ab
rupto rūpere consuluerū. Agendum
aut per fidēlem et p̄uētem nūciū.
quaten⁹ si fieri potest inducatur: et
tēpus redimatur. Et si hoc ille
tenuerit et malignari maluerit: fide
dū in dño quia nō p̄ualebit: qm̄q̄
de iusticia q̄ cū rege est. ent p̄ rege.
Nescio aut an ep̄s ad h̄ p̄ueniēs
satisq; ydoneus sit: non q̄a fidelis

non sit et quidem fidelissimus: sed
quia odit illum. nec suum ut vereor
consilium crederet ei. Ipse tamen parat
est pro vestra voluntate ad omne quod
cum dei voluntate facere poterit. Si
quid est quod quasi ex parte mea vobis
secreti suggerat. a me hoc illud acce-
pisse sciatis: et tanquam ex ore meo id
accipiat. Homo est enim quem mul-
tum diligo. et satis credo ei: vos quoque il-
li nisi fallor credere quod voluerit. secu-
re potestis.

Epistola CCCII.

Inter quas misit digressio ves-
tra letificastis animam meam: et
letificet vos ipse qui in causa est deus.
Quis sum ego. aut que domus patris
mei: ut de morte vel vita mea ma-
festas regia cogitet. Et nunc quia
tanti habitus sum. ut de meo esse. sci-
te curetis: sciatis me aliquantulum
convalescere. et ut me sentio mortis in-
teritum ereptum periculo: debilem ta-
men et debile valde. De cetero scite
vos volo dominum robertum germanum
vestrum dignanter nos et devote satis
visitasse in infirmitate nostra. Sed
et sic locutum in auribus nostris: ut
gaudium nobis et spem de se meli-
orem reliquerit. Diligite eum: quia
si dictis facta compenset complacere vo-
bis in illo: et si dignum iudicatio sci-
at vobis placere quod nostro et bonorum
consilio de cetero se acquiescentem pro-
misit. Digressio non erat ad manum:
sed qui legit agnoscat stilum quia ipse
se dictavi. Ad dominum papam euge-
nium per episcopum beluacensem.

Epistola CCCIII.

Hic vester ille beluacensis quem
dicere et nostrum nisi insolentiam
et dolet appellat. ad vestram presen-
tiam veniebat: et libens. ut pote de
sua iustitia securus. et de vestro pater-
no favore non dubius. Sed oblitus e-
go: et vix cum potui retinere. quippe
avidum videndi faciem vestram. Quod
autem retinere volui. cum multe occurre-
rent cause: illud precipuum fuit. quod de
vestra dubitavi voluntate. Deinde
de preter alias incommoditates non
paucas que obviate viderentur ipse
et frater suus non ambulant in uno
spiritu: et non erat satis tutum diu ab-
sentari a suis. Dolo a me queratis
cuius sit culpa: non est meum inculp-
te quemquam. Sufficiat michi excusare
opem. Quicquid humilitatis. quic-
quid obsequii pro sua persona potui
it. vidimus exhibere: et nichil proficiere.
Datote enim quicquid timeat. quicquid neci-
de debeat sine mora reverti: ubi vobis
placitum cognoverit. Persona eius et
causa eius in manu vestra. Nec ei in sibi
credito ita agit. vel ita presumat: ut se
tali indignum putet propterea. Itaque
per se direxit ipsum: scilicet quod ad preem di-
riget. Dare placet quod iunctum sit ei.
Nichil ex iuncto agere. sed totum amittere
vestro consilio: de quo totum preceperit ipse. Nepe-
fiduciam habet non modo iudicari causam su-
am a vobis: sed iuvare. sed foveat. sed manu-
tineri. Si placet eam amittere domino re-
misi archiepiscopo. maturum posse sortiri
sine domino auxiliante consilium: si tamen ap-
pellandi suffragium perit utriusque subtraha-
tur. Domino hostiensis. per electionem ab-
batis tirolidi de tribus fontibus

Epistola CCCIV.

Quādo ab scādalis Ego
vos scādalizo? Ego vobis
scādalo sū? Quis hoc cre
deret posse attingere nisi cui nota nō
esset nra vnanimitas nra mutua ca
ritas? Quādo in domo dei ābulau
mus cū cōsensu Dubita et dolēda
michi mutatio. Qui me portabat
nūc parat opprimere? qui me defen
sabae nūc terret minis; blasphemii
is ipetit. arguit puarationis Pro
thoplasti sup gūi et singulari pēca
gessionē rēq̄sita sūt; nūnuite ad pe
nitentiā expēctati sunt. sodomite nō de
auditu s; magis de visu puniti sūt.
Vēat eo differētū quo atēptabili
actum est Non sum reputatus qui
poneret ad rationem. q̄ inuitaret
ad satisfactionem; qui causam rēq̄
teret. qui pro me respondendi fa
cultatem acciperem. Nō cōueni iu
dicatū sū; nō cōuictū atēpnatū sum.
Et nūc audite si dignam excusati
onē nrām; et si forte mīme sufficiē
tem vobis. verā tñ Voluistis locū
nrā substitui frēm nicholaū; et ego
memi nō diffiteor Ita quēnit vob
piter et michi fore credidit ppter qd
locutū sū Qd ita nō est factū neces
sitas fecit nō duplicatas Pces in dis
cordiam versa ē. Quid dico in dis
cordia? Cōcordia magis fuit Pā
atēcorditer discordes ab hac nrā qnī
uētia oēs inuēti sunt; ut nec vnū q̄
de monachis siue quērsis pē duos
aut tres q̄ nrates erāt acq̄uerēt as
sentire Tēptauim; nichilomin; tñ
in multis argumētis. nūc blandiē
do nūc terēdo. quō res effectū for
titer; s; ut vnanimiter ita et p̄tina

titer obstiterūt Possem; vim facere
s; sic michi pcat deus quō parēdo
illi omisim; ne hō verecūdū et pu
sillus corde ut nostis. et fugitās o
nus in hoc tāto turbine remaneret
Nā pter ea que extrinsec; sūt q̄ p
bastis et vos. supra vires ei; esse a
nia videbantur Itaq; tollentes cū
cū suis. iposui; on; qd eo leui
us ferret. quo a nrīs piter portare
tur Est enī locus nouiter ordinat;
de frīb; nrīs et vicinior nobis; ut
possit a nobis facilius frequentari
De abbatib; ad locū pertinentib;
quia assēsū vestrum nō tenebam;
nichil ausi fratrem robertū quo ne
mo magis ydoneus ad manū esse
tunc visus est dare voluimus; cum
responsum est nobis a vestra discre
tione fuisse prohibitum Quid plu
ra? Acceperūt hominem qui vestre
sicut accepimus displicet sanctitati
Nec latet causa. Inhonestum ut
aiunt publice p̄dicatis; et ob tur
pitudinis notam p̄iori monasteri
o trusum cui āte p̄fuerat. Potest
ita extitisse. me quantum recordari
valeo vsq; ad hoc tempus non au
disse huiusmodi verbum de illo;
deum testor et angelos eius Pēd
neq; ipse archiepiscopus cum eum
amouere omnimodis niteretur; tā
le aliquid vel scripto vel nūcio vo
bis aliquando significauit Ego ne
turpitudinis assentator; forem aut
inhonesti? Si ita de me sentitis.
videte ne vestram quoq; excellētā
pariter inuoluat hoc nubilū Quip
pe qui cū eiusmodi tā notā omnibus
familiaritatem atq; amiciā semel

initium tanto studio huiusque fouis-
tis. Et de archiepiscopo quod dicitis. quid
sentitis? Tamen ipse quem tale sciret. nec
enim poterat nescire. cum notum esset ex
longo. potius promoueret. et in loco cui ip-
se profuerat. Hinc ego vel tenuiter
suspicere illud de tali viro. et tanto a-
matore honestatis. Et quidem quod promo-
uit. ipse et amouet. non negauerim.
Quia ratione hoc fecerit viderit ipse.
nam multis displicuisse factum cognos-
citur. Neque nec rationem. nec ordinem
nec consuetudinem in eius amotione cer-
nentibus. Tamen archiepiscopus sic voluit.
et ne contristarem. cum nostro hortatu is-
te in pace cessit. et dedit locum ire. V-
num dico. ex quo ad nos intrauit. si-
cut testimonium habet ab omnibus. nichil
in eo quod promotioni huic obuiaret per-
pertum est. Vnde querela quersat. et
Adhuc non deest huius litteratura congru-
ens. non doctrina. non affabilitas. non
gratia in vultu et sermone. Sed sus-
pecta est vobis breuitas temporis. quod
nobiscum fuit. fateor et michi. Fortas-
sis bene faciet. fortassis male. Ve-
reor omnia opera mea. et quod operor non
intelligo. Vnde certus non sum. certum
vos facere minime possum. Factum est. et
quod factum est non potest non fieri. Si pro-
pheta fuisset. non profecto fecisset. vni-
uersum offendere. semper turbare. episcopum
scandalizare. Quid vultis ut faciam?
Dico factum est tali necessitate. tali
que ordine. Hec excusatio mea. Si
sufficit. tollatur de medio scandalum.
Si minus. ego iudicium portum quod et quod
le decreueritis. Nam si quod edificauit
tam cito iterum destruat. graue. nisi for-
te causa conueniens supervenerit. quod

fortasse processu temporis accideret. potest
Si vultis vos amouere eum. potestatem
habetis. Non obisto. non me oppono
torrenti. Inique non egi. si insipienter
videor. in promptu est vobis insipientiam
meam corrigere. aut si hoc dig-
nius iudicatis etiam et punire. Si
vero tamen. Si pie. si christiane mecum agere
corripiet me iustus in misericordia et increpa-
bit me. non in ira apud alios diffama-
bit. Habetis formam meam hic. ni-
si et hoc indignamini presentibus litteris. Ne-
que compta per alios et non per vos vestra
indignatione tantum habui non repen-
dere vix. sed mori vobis de vobis per-
petua scripta comque. De cetero be-
nedictus deus. qui et hoc quod dederat. et
de quo michi forte imoderatius bla-
diebar solacium ante exitum tulit. ves-
tra scilicet et domini mei gratiam. ut vel
per hoc experimento discam non ponere
spem meam in homine.

Ad eundem

Eplam CCCVI

A Estine ista dicto. et ab hoc
minime festinac. siquidem via-
tor transire festinans. vixget
Res mira. sed magis leta. Scater
D. fulcherius cum litteris domini
mei pariter. et vestris. simulque presen-
tium lator peregrinus. vno pene mo-
mento affuerunt. deo ita sine dubio
providente. ut haberem per quem
festinanter rescriberem. quod utique
cupienti michi non poterat satis esse
festinum. Inde est quod hec in infirmitate
mea ipse dictavi. quod non esset tunc al-
ter ad manum. De domino beluacensi quod

primum posuistis / primum ita respondeo.
Huius iuris est. Ita non est in mea potestate. sed neque in ciuitate vita eius et conuersatio. **D**i secus quam debet vel de cetero interdum agit dolere possunt. sed emendare prout volo non valeo. Verum tamen quod vobis suggestum est de uagatione eius. nimium extitisse in ea usque ad hec nos non comperimus / nec in notatum apud nos quicquam audiimus. **E**x quo ad eum venit frater robertum qui cum eo est turpe vel graue aliquid perpetrasse. aut episcopo persuasisse ad aures nostras nondum oino peruenit et mirum si ad vos potuit peruenire quod latere nos potuit. Dabo tamen operam facere quod vultis de reuocatione eius. si quando honeste et opportune potuerit. **I**amque fecisse / si cum patre episcopi potuisset. et non timuisse inutiliorem huic subrogandum. In quadragesima venit ad nos ipse episcopus. paratus ire ad curiam causa cuiusdam appellationis et venisset nisi nos dissuasissemus. Porro dissuasionis intentio fuit quod non ita videretur esse paratus. siue in consilio siue in comitatu / ut iuuenis episcopi personam decessisset. **P**ropositum tamen eius est perficere tempore opportuno. **F**ratres vestri estis facite cum illo misericordiam ut aduersarii eius non preualeant aduersus eum. **P**elle vos ad ipsum potius quam ad nos scripsisse. et fraterne monuisse super hijs que de eo audistis. **D**einde super statu corporis mei cognoui vos esse sollicitum. **V**erum est quod audistis infirmatus sum usque ad mortem. sed interim reuocatus a morte. atque hoc ut me sentio non diu. **L**onge enim debiliorem quam credi possit. **Q**uod

tamen dixi absque preiudicio diuine prudentie / que et mortuos suscitare potest. **E**t in hoc sit responsum non modo vobis. sed et domino meo. **C**ui volo et oro / ut quantacumque deuotione poteritis accito vobis pariter domino tusculano plenissimas grates referatis pro tanta dignatione et sollicitudine tam pia. **I**am de domino lugdunensi audite quod verum est. et quod certum sit vobis. **P**ir ille aggressus est iter cum multa pecunia. et honorabili comitatu. putabat tamen archiepiscopum et ecce undique in ipso pene punctu infidie inimicorum. **Q**uid faceret vir de sideribus? **P**rogredi non licebat et desistere a proposito sibi grauius omni captiuitate iudicabat. **C**omites suos partem remisit / partem dispersit. massa pecunie se exoneravit. modicum retinens unde cum paucis posset perficere viam. **Q**uid plura? **V**enit cum tribus aut quatuor ministris. ipse nichilominus in habitu ministratus / sicque strata publica cum turba promiscua peregrinorum / tanquam unus ex illis peruenit ad sanctum egidium. **C**umque infirmaretur usque pertransiit montem pessulanum. **I**bi aliquandiu commoratus. cum medicis expectaret et quod habebat et quod non habebat.

Ad tres episcopos curie romane
Epla CCC vi.

Hoc vos deus in sublimitate posuit ut tanto maiori ecclesie sue iuuaret quanto in ea eminentiori auctoritate preesset. **A**lioquin deponet ille prefamilias potentes de sede quam per acceptam potestate iuuenti fuerit suis utilitatibus refuisse. **Q**uanta sustineat sponsa christi dampna in episcopatu metessi et si nos

amplius hortemur quia viciniore
sumus tamen et vos arbitros non la-
tere. En quatus lupus illud ouile
xpi. tu insidijs tu manifestis assulti-
bus cotidie molitur irumpere et dis-
perdere oues xpi sanguine congrega-
tas. Id quod non ab heri et nudius ter-
cius. sed ex quo adhuc fuerat lupi cel-
lus. non cessat illi dominici gregem qui-
bus potest viribus infestare. et vasta-
re rapinis. incedijs. hominadijs. E-
go itaque quod in me est demonstra-
lupum. istigo canes. iam quidem inter-
sit vestra vos viceritis. meum non est
docere doctores

Ad abbatem cluniacensem ccc vij.

Domino et patri reuerentissimo
petro cluniacensi abbati. **Q**ui-
us. **Q**uod suus. **V**isitet te oriens ex-
alta o bone vir quia visitasti me in
terra aliena. et in loco peregrinationis
mee consolatus es me. **B**ene fecisti. in-
telligens super egenum et pauperem. **A**b-
sens etiam et absens etiam longo tpe.
et recordatus es nominis mei. homo mag-
nus occupatus in magnis. **B**enedic-
tus sanctus angelus tuus. qui pio
peccatori tuo id suggessit. **B**enedictus de-
us noster qui persuasit. **E**n timeo
unde gloriaberis apud extraneos laus
tuas. et illas laus in quibus tua mi-
chi animam effudisti. **G**loriosius quam me ha-
beas non modo in memoriam sed et in gratiam.
Gloriosius privilegio amoris tui. refec-
tus sum de abundantia suauitatis
peccatoris tui. **N**on solum autem sed et glo-
riosius in tribulationibus. si quas dig-
nus habitus sum pro ecclesia pati.
Nec plane gloria mea et exaltans

caput meum. ecclesie triumphus. **N**am
si socius sumus laboris. erimus et con-
solationis. **C**ollaborandum fuit et com-
patiendum matri. ne et de nobis que-
retur dicens. **Q**ui iuxta me erant
de longe steterunt et vnum faciebant que-
rebat animam meam. **D**eo autem gra-
cias. qui dedit ei victoriam. **H**onestauit
eam in laboribus. et compleuit labo-
res illius. **T**rusticia nostra in gaudium
et luctus noster versus est in cytharam.
Hyems transiit. puer abiit et rex sse
flores apparuerunt in terra nostra. te-
pus putationis eduenit. **A**mputa-
tum est sarmentum inutile. putre membra
Ille ille iniquus qui peccare fecit israel
morte absorptus est. et traductus in
ventrem inferi. **F**ecerat quippe secundum
prophetam pactum cum morte. et cum inferno
fedus iurauerat. **I**deoque iuxta ezechie-
lem factus est perditio. et non sub-
sistet in eternum. **A**lius quoque omnium
sicut maximus. ita et pessimus mi-
nime abscessus nichilominus est.
Et is erat unus ex amicis ecclesie
sed illis de quibus solet queri et dici
Amici mei et proximi mei aduersum
me appropinquauerunt et steterunt. **S**ed
qui restant cito speramus de simili-
bus idem iudicium. **P**rope est ut re-
uertar ad fratres meos. si vita co-
mes fuerit. per vos sicut intendo tra-
situs. iterum commendo me sanctis
orationibus vestris. **V**alutamus fra-
trem h. camerarium et omnes qui de
ca vos sunt cum reliqua sancta mul-
titudine.

Ad arnaldum carnotensem abba-
tem bone vallis Epla CCC
viij

Nescimus caritatem vestram
in caritate: et non in volup-
tate. Que enim voluptas
ubi totum sibi vendicat amaritudo?
Nisi quod solum nichil comedere: ut ait
quod delectabile est. Dominus recessit a
me: ne vel beneficio sopiti sensus dolor
vix recedat. Defectus stomachi fere
totum quod patitur est frequenter et in die et in
nocte exigit a fortiori modico admo-
dum qualicumque liquore: nam ad solidum
omne inexorabiliter indignatur. Hoc
patitur quod dicitur admittere non sibi gra-
ui molestia sumit: sed timet graviores
si se vacuū omnino dinuserit. Quod si
plusculum quid interdum admittere ac-
quiescamus id gravissimum. Pedes et
crebra intumuerunt: quemadmodum per
dropis costringere solet. Et in his
omnibus ne quid lateat animum de
statu animi sollicitum: secundum interiore
hominem ut minus sapiens dico. Spiritus
promptus est in carne infirma. Orate sal-
uatorem qui non vult mortem peccatoris: ut
sepestinum iam exitum non differat. Sed cus-
todiat. Curate munire votis calca-
neum nudum meritis: ut is qui insidia-
tur invenire non possit unde figat dentes
et vulnus infligat. Hec ipse dictavit. Sic
me habet: ut per notam vobis manu. ag-
noscatis affectum. Verumptamen rescrip-
sisse. quod scripsisse maluerim.

Hanc epistolam sanctus abbas bernar-
dus iam in extremis posuit dictavit

Ad fratres hybernienses in obitu sancti
malachie episcopi. Epistola CCCIX.

Religiosis fratribus qui in hyberni-
a sunt. et hijs maxime aggrega-
tionibus quos beatus meo tempore mala-
chias episcopus fundavit: frater Bernardus clarevallensis

vocat9 abbas: patiti consolatione. Hi
hinc hic manente civitate: copia-
sissime iure lacrimis plageremus
tale nos amisisse quod. Ceterum si
futuram magis inquam ut oportet.
est quidem non modica doloris occasio
tam necessario ducere desitui: debet tam-
en zelum tempore scire et dolorem.
speci fiduciam delinire. Nec mirari que-
piam deest si gemitum extorquet affec-
tus. si desolatio lacrimas exprimit:
modum tamen adhibere necesse est: primo et
non modice etiam consolari: intuentes non
qui videtur: sed qui non videntur. Que
enim videntur temporalia sunt: qui autem
non videtur eterna. Primum quidem et
gratulandum est anime scire: ne nos ar-
guat de inopia caritatis. dicens et
ipse quod dominus ad discipulos ait. Hi
diligere me gauderetis utique: qui
a vado ad patrem. Preceit nos ad pa-
tris spiritum spiritus patris nostri: nec modo ca-
ritate inopes. sed ingratis etiam rei
esse quoniam super omnibus que per eum
nobis beneficium puenere: si non congratu-
lamur ei qui de labore ad requiem. de
periculo ad securitatem. de mundo transiit
ad patrem. Itaque et pius est malachia fle-
re defunctum: et pius magis malachie
gaudere viventem. Numquid non vivit?
Utique et beatus. Visus est oculis inspicie-
ntium mori: ille autem est in pace. De hic
etiam utilitatis proprie consideratio exul-
tandum nobis suggerit et letandum. quod
tam potius nos patronus ad celestem curiam.
tam fidelis precesserit advocatus: cuius
et ferventissima caritas nequeat
oblivisci filiorum: et probata scitatis
optineat gratiam apud deum. Quis enim
nunc malachiam sanctum aut minus posse

pdeffe aut min⁹ suos diligere au-
 deat suspicari? Profecto cū diligere
 tur prius certiora nūc sue dilectio-
 nis a deo capit exprimēta: et cum di-
 lexisset suos in finē dilexit eos Absit
 autē ut tua nūc o aīa scā minus
 efficac⁹ estimet oed. qñ viuidi⁹ pñti
 supplicare est maiestati: nec iā in fi-
 de abulas. s; in specie regnas Absit
 ut inmuta nedū exmanita tua il-
 la tū opōsa caritas reputet. cū ad
 fontē ipsū caritatis eterne pābis:
 pleno hauriēs ore. cui⁹ et ipsa pūs
 stilladia sitiebas. Nō potuit morti
 cedere caritas fortis ut mors: pmo
 et morte fortior ipsa. Nā et decēdes
 nā erit imemor vestri affāosi⁹ vos
 cōmēdans deo: et nrām q; exigu-
 tate solita illa sua mansuetudine et
 huilitate exorans ut vñ nō obliu-
 ceretur i finem. Pñ et dignū duxi-
 mus scribere vobis: ut sciat⁹ nos
 et in spiritalib⁹. siqd nrā in hys exi-
 guitas per beati hui⁹ pñti nūc meri-
 ta vñq; potuerit et in corpālib⁹
 siqn forte opōrtunitas pberet. om-
 nē vobis cōsolationē impedere tota
 deuotiōe patos. Et nunc quoq; di-
 lectissimi hyberniesis ecclie grauem
 hanc destitutionē toto misereamur
 affā: et eo ampli⁹ vob cōpatimur
 quo nos āpl⁹ ex hoc nouim⁹ de bi-
 tores. Magnificauit enī dñs facere
 nobiscū. cū locū nostrū dignat⁹ est
 hē mortis hui⁹ hōrare pñtiā: et p-
 ciosissio corpis ei⁹ locupletare the-
 zauro. Nec molestū sit vob q apud
 nos habeat sepulchrū: qñ sic ordi-
 nauit de⁹ scdm multitudinē mic su-
 e. ut vos eū viuū haberetis. nobis

habere liceret vel defunctū. Et nobis
 siqd vobiscū pater ille erat et ē: nā
 et in morte ipsi⁹ hoc nobis pfirmā-
 tū est testamētū. Quobzē sicut nos
 hui⁹ tati pñti grā vniuersos vōstā
 q germanos fratres totis āplecti-
 mur visceribus caritatis: sic et de
 vobis idē sentire spiritalis ipā cog-
 natio psuadet. Hortamur at vōs
 frēs ut beati hui⁹ pñti nrī semp cu-
 retis sectari vestigia: et o studiosi⁹ q
 vobis cert⁹ scā ei⁹ conuersatio diu-
 turnis exprimētis innotuit. In hoc
 enī veros vos ei⁹ filios esse pbabi-
 tis. si paterna virilitē instituta serue-
 tis: et ut i eo vidistis et audistis ab
 eo quēadmodū opōrteat vos ābu-
 lare sic ābuletis. et habundetis ma-
 gis. Siqd glā pñti sapiētia filio-
 rū. Nā et nrām nō mediocriter ex-
 cūtere desidīa et reuerentiā incūtere
 cepit pñti nob tante pfectionis exē-
 plar. Atq; vñā sic nos post se tra-
 hat: ut pteahat in tā recēti vñtū
 ei⁹ odorē audid⁹ alacrius curētes.
 Orate p nobis vniuersitatē vestrā
 xpūs custodiat Amen. et.

Ad guidonem abbātē et fratres
 artemarenses.

Lectio prima

Venerabili guidoni ab-
 bati artemarensi et sanc-
 tis qui cum eo sunt fra-
 trib⁹. bernard⁹ seru⁹
 sanctitatis eorum. seruire domino i
 sanctitate. Petis carissime michi
 guido abbas et teū pariter q teū se-
 frēs dicare me aliq vobis legēda.

solēpnit̃ vel cauēda i festiuitate sci
victoris: cui⁹ apud vos corp⁹ sacra
tissi⁹ nū requiescit. Cunctati instas:
dissimulātē vrges: meā ⁊ si iustā ve
reādiā dissimulās ipse Adhibes m̃
⁊ alios p̃ca tores: q̃si sit aliqd ad i
dinādū me. tue volūtati. tua ip̃a vo
lūtate. pueniēt⁹. Verū tu vel ap̃o iu
dicio q̃sulēs. cogitare debueras. nō
affectū tuū erga me: s̃ meū in eccl̃a
loū. **P**one altitudo negocij nō anu
ciū desideat: s̃ eruditū. s̃ dignū: cui⁹
auctoritas potior. vita sanctorū. stil⁹
maturior. ⁊ op⁹ illustret ⁊ q̃sonet sci
tati. Quātū ego i p̃lo xp̃iano: au
ius lre i eccl̃ie lectitē? Aut quātula
m̃ igenij eloquiue facultas: vt a
me potissimū festiua ⁊ plausibilia re
quirat? **Q**uid? **Q**uē celi habēt lau
dabile ⁊ laudatū: ego de nouo lauda
re incipio sup̃ terrā? **P**ugnās velle ad
dē laudib⁹: de trahē ē. **N**ō q̃ glifi
catos ab āgel hoies iā laudare nō
audeat: s̃ q̃ i solēpnitate celebri.
nō nouella audiri deet vel leuia: s̃
certe autentica ⁊ atiqua: q̃ ⁊ etiam
edificent. ⁊ eccl̃iaslā redolcat graui
tate. **Q** si noua audire libet. ⁊ cau
sa requirit ea vt dixi recipiēda censu
erim: q̃ cordib⁹ audientū. quo gra
tiora. eo vtiliora reddat. **E**loquiū
dignitas. et auctoritas. **P**orro sensa
idubitata resplēdeant veritatem: so
nent iusticiā: humilitatē suadeāt. do
ceāt equitatē: q̃ eā lumē veritatis
mētib⁹ pariāt: formā morib⁹. crucē
vicijs: affectib⁹ deuotionē. sensib⁹
disciplinā. **C**ant⁹ ip̃e si fuerit. plen⁹
sit g̃uitate: nec lasciuiā resonet. nec
iustitiatē. **H**ic suavis: vt non sit le

uis. **H**ic mulceat aures: vt moueat
corda. **T**ristitiā leuet: irā mitiget.
sensū lre non euacuet. s̃ secūdet. **N**ō
est leuis iacura gr̃e spirital leuita
te cant⁹ abduci a sensuū vtilitate:
⁊ pl⁹ sinuadis intēdere vocib⁹. q̃ in
sinuadis reb⁹. **E**n q̃lia oportet esse
q̃ in audientia eccl̃ie veniūt. **Q**ualē
de horū auctorē? **N**ūquid talis ego:
aut talia q̃ parau? **E**t tū de paup
tate mea te pulsāte te iniquitatē. ⁊
si nō q̃ amic⁹ es: certe ob tuā ipoz
tunitatē surgēs iuxta ṽbū dñi. p̃s
titi qd petisti. **R**esisti dico: nō qd ti
bi ad votū. s̃ qd michi ad manū ve
nire potuit: p̃ posse vtiq; meo nō p
velle tuo. **D**eriuata tū antiquorū ve
ritate scriptorū q̃ tu michi trāsmise
ras de vita sci duos sermōes dicta
ui qualicūq; sermōe meo: illud q̃
tū potui cauēs. vt nec breuitas ob
scuros: nec p̃lixitas redderet onero
sos. **D**eīn qd ad cantū spectat h̃ymū
q̃posui. metri negligēs. vt sensui nō
deesset. **R**esponsoria. xij. cū antiphis.
xxvij. suis in locis disposui: addita
responsozio vno. qd porib⁹ vesp̃is
assignui. iteq; duob⁹ alijs breuib⁹.
ip̃o die festo p̃ vestra regulari cōsue
tudinē. vno ad laudes: altero ad ves
peras decantandis. **E**t pro h̃ijs om
nibus mercedem flagito: sequor re
tributionem. **Q**uid nū sequar? **H**i
ue placeant siue non. mea non re
fert: quicquid habui dedi. **E**rgo
merces mea. oratio vestra

Oratio secunda.

Victoris vita. et gloriā sp̃cā
lis: non tam ad gloriā. q̃

ad virtutē prouocat omnes qui recto
sunt corde. **N**ō recti plane. sed puer
si est animi. an querere glām. q̄ ex
ercere virtutē: et velle coronari q̄ le
gitime nō certauit. Vanū est vobis
inq̄ ante lucē surgē. Ita est. Frustra
ad celsitudinē nititur glorie: q̄ p̄z
nō claruit. Virtute. Frustra fatue. Vgi
nes sp̄so obuiā surgūt: quaz lam
pades extinguuntur. Et ideo fatue:
q̄ vacuis lampadib⁹ glorientur. V
tutis oleū non habētes. Absit michi
gloriarī: nisi in gloria illorū quib⁹
ap̄ha aggratulans ait. Dñe in lumi
ne vultus tui ambulabūt: et in noīe
tuo exultabūt tota die. et in iusticia
tua exaltabuntur. Et infert. Om̄
gloria virtutis eoz: tu es. Pulchre
nō eoz: sed virtutis eoz gloria cō
mendatur. Que enī est sine virtute
gloria. p̄fecto in debita venit: p̄pro
pere affectatur. periculose capitur.
Vire⁹. grad⁹ ad gloriā: virtus ma
ter ē gl̄e. Fallax grā: et vana ē pul
chritudo: quam illa nō parturiuit.
Dola est cui glā et iure debet: et se
cure ipendit. Dando victori: nec v
tus nec glā deest. Pz quo ambe res:
et quo ordine in hoīem p̄cesserūt: id
ope p̄cium intueri. Pugnavit fortit̄
viraliter superavit. et sic demū glā et
honore coronat. Quō nēpe in glori
us remāssit bellator: humil⁹ victor.
Q̄ ne in die quietē virtutē sue sine
gloria fuit: signis et p̄digijs annū
tandus. ⁊.

Actio tertia

171
Habem⁹ dilectissimi in vita vic
torē. et q̄d digne miremur: et
q̄d salubrit̄ imitemur. **M**iror vīna
dedisse in heremo: nō vitem. s̄ fon
tem. **M**iror et stupeo infante adhuc
in utero paucorū fuisse paucōs demo
nib⁹: q̄ppe ab ip̄is p̄signatū. et iā
tunc ex noīe designatū. Nec vacuū
nomen: ubi hostiū fuga. et extor̄ta
cōfessio. victoriam cōcessit infantulo.
Quis itē non miret̄. fure a demone
dephensū: et rursū a demone mor
liberatū. Quis non omni etiā amī
ratione stupendū dicat: carne arcū
datū hoīem. celis patentib⁹. carnis
oculos sup̄no insigere lunari. et vi
dere visiones dei: agelico insup̄ mul
teri cantico. doceri organo. Hec at
q̄ similia i scō homine veneramur:
nō emulamur. Merito quidē. q̄n et
sine salutis periculo possit nō fieri:
et sine salutis p̄iculo nequeūt vsur
pari. Tut⁹ sane emulamur solidio
ra q̄ sublimiora: et q̄ magis virtu
tem redolēat. glām min⁹. P̄tude a
m⁹ p̄inde morib⁹ cōformari: cui in
mirabilib⁹ similari. et si volum⁹. nā
valem⁹. Emulemur in viro sobriū
viciū: de aotiq̄ affectū. Emulemur
māsfuetudi⁹: sp̄s. castimonīa corp̄is
oris custodiā. animi puritatē. Ponē
stenū ire: et modū lingue. Dormire
parat⁹: orare frequent⁹. Cōmonete
nosmetipsos. psalmis et ymnis et
canticis spiritalibus. Diebus iun
gere noctes. et diuinis laudibus oc
cupare. Emulemur karmata meli
ora. Discamus ab ip̄o: q̄d mitis
et humilis corde fuit. Emulemur in
quā q̄ extitit liberalis in pauperes

ioā d9 ad hospites: ipatens ad pec-
cantes: benign9 ad omēs. Hoc enī
mel9 In hys forma est cui ipzima
mur: in miraculis glā ex qua repzi
mamur. Illa letificet: ista edificet.
Non eāt illa. ista pzomoueat

E Pulemur **T**āo quarta
dilāssimi. vocati ad mēsa diui-
tis: mēsa abūdantē panib9. delicijs
amulatā. An non diues q̄ exēplis
nos refiat. ptegit meritis. letificat
signis? Diues plane in cui9 sollēp-
ni quuio āgeli et hoīes piter aggre-
gantur: hī vt reficiantur. illi vt de-
lectentur. Isti vt pzoficiant: illi vt
gaudeāt Cui9 vita repleta bonis:
qđ nisi mēsa referta abis? Nec ta-
mē omnibus oīa opponūtur: s; vt
tollat quisq; qđ sibi expedire et que-
nire videbit. Et ego qđē p silio salu-
bziori diligenter cōsidēro q̄ apponū-
tur michi. Cautū erit michi elige-
re mea: et aliena nō tāgere. Nō ex-
tendam manū ad glām miraculoz
ne si attemptaucro qđ desuper nō
accepi. perda merito et qđ video ac-
cepisse. Nō leuo cū illo oculos ad
rimāda secreta celestia: ne oppress9
a glā. cōfus9 resiliam. sero refugies
ad p silū sapientē q̄ ait. Altiora te
ne q̄sieris: et fortiora te ne scrutat9
fueris. Infertur mēsis vinū nouū
aquaz tubentiū: nō tango. qz nō
michi appositū scio. qz similiter ele-
mēta mutare. naturas inouare nō
valeo. Cerno item in mēsa victoiz
angelos illū audisse canentes. Nū-
quid iubebo et ego supernos michi
exhiberi cantozes. aut certe cytha-
redas illos de apocalipsi coram me

cytharizare in cytharis suis? Impe-
rat ille demonib9. adhuc in corpe
viues: victū in carcere soluit corpe
iā solut9 Tibi sunt sed nō mei. Et
quidē ioādi ac sapidi. s; nō tanget
illos aīa mea: qm̄ non est inopi mi-
chi vnde sufficiā talia redibere. At si
diligenter cōsidēro: ecce pze oculis
imensa scī censura iudicij. discipli-
ne vigor. scitatis speculū. vite for-
ma. virtutis insigne. Hec a me et
abs; psumptōe sumūtur. et salubri-
ter insumūtur: et si dissimulo distric-
te reposcūtur. Audi adhuc que nam
michi vere opposita putē. Si panē
doloris. et vinū cōpūctionis de diui-
tis mēsa obtuleris: tollo securus.
qui sum paup et inops. Erūt michi
lacrimę mee panes die ac nocte: et
potulum meū cum fletu miscebo.
Pars mea hec: qui dolenda cōmū-
si. Nec me tū pigebit vt cōsumo abi-
hui9: quoniā qui apponit scientiā.
apponit et dolorem. N; et si tēpēra-
tie. si iusticię. si pzudētie vel fortitudi-
nis exempla appareant ea incunctā-
ter sumo: sciens quia talia oportet
me preparare. Hec michi apponi:
hec a me repetitū iri non dubito.
Nūqđ signa et p̄digia exigēda sūt
a nobis. vt ea diuiti viāssim ppare-
m9? Tu igitur qui inuitatus es.
diligenter cōsidēra qđ tibi ille: qđ si
bimet apposuerit. Nō enī q̄cqd in
mēsa apponit. tibi apponit. Quid
si in poculo aureo fuerit p̄pinatum?
Nō poculū tibi: sed potus apponi-
tur. Dume potum. et pone aux. Er-
go exempla bonoz opetum. et recti-
tudine morū pater familias cōicat

ita domesticus: ut propterea sibi te-
tineat in miraculis. In hijs tamen
atq; illis ille glorificandus est. cuius
manus sancte viuere. cuius virtus signa
facere est. qui in trinitate uiuit et reg-
nat in secula seculorum. Amen.

Deemo scds. Uo qnta

O Audete in dño dilectissimi.
qui inter continua sue pieta-
tis beneficia indulget homini
mundo. cuius multi saluarentur exem-
plo. Iterum dico gaudete. qd factus de
medio appropriauit deo. ut multos
plures eius intercessione saluaretur. Ha-
bet ex hominibus aut hominum peccata da-
net misericors. et miserator dñs. ha-
bet tempus et locum intercedendi pro
misericors aduocatus. Et quidem locum
quietum et tempus feriatum. In terris uisus
est ut esset exemplo. in celum leuatus est ut
sit patrocinio. Hic informat ad uitam
illuc iuuat ad gloriam factus est medi-
ator ad regnum. qui fuit secutor ad
opus. Non mediator qui sibi iam
nichil postulans totum in nos trasserit
de desiderat et supplicatio affectum et
supplicationis fructum. Quid enim que-
rat sibi. qui nullus eget? Dñs conser-
uat eum et uiuificat eum. et beatum facit
eum in gloria. Nichil illi deerit in loco
pascue collocato. Hec dies glorie mi-
grationis eius. dies leticie cordis eius
exultemus et letemur in eo. Inuenit
in potestas dñi. gaudeamus qd nunc
potestas ad saluandum. Hodie victor
posito corpore quo solo prepediri ab in-
tritu glorie uidebat. tanto alacrior
quanto expeditior penetravit in sancta si-
milis factus in gloria sanctorum. Hodie

de nouissimo et humili loco quem
sibi ex consilio saluatoris elegerat ip-
so summo prefamiliars euocante uenit
amicus ascendit superius. et est illi glo-
ria coram simul discubentibus. Hodie
despecto mundo et mundi principis tri-
umphato supra mundum uere victor
ascendit. accipiens de manu dñi cora-
nam uictorie. Ascendit autem cum unme-
sa suppellectili meritorum datus tri-
umphis meritis gloriosus.

Lectio sexta

P Ausat miles emerit. et post
labores sudoresq; sacre prece
militie locatur feliciter coronatus sub-
limiter. Nunc eius in bonis demoratur
Quere ubi? Cum abraham et ysaac
et iacob in regno celorum. Ita cum tali-
bus et tali in loco sibi sedet. Sedet
exalta et fulgens. sedet letabunda et
laudans. Sedet delicta et ornata
monilibus suis. stipata malis fulata
fioribus. Sedet iqua sibi uacua curia.
delicijs affluens. abundans oculis et qui-
etis ad uacandum sapientie. Qui sedet
et fleuit super flumina babylois. sedet
modo ad fontem uite. et quersatio illi
secus torrente voluptatis cuius impet-
letificat ciuitate dei. Inuenit sibi fa-
tem ortorum puteum aquarum uiuentium
et cum samaritana potatur aqua sapi-
entie salutaris ut non sitat in eter-
num. Datur illi de fructu manuum
suarum. et laudat eam in portis opa-
eius. et gloriatur testimonio conscien-
tie. Conscientie dico sue non alterius.
Sedet media angelorum digna pla-
ne consortio. quorum desiderio flagrat
puritate nitet. castimonia decoratur.

Pedet inter oplos. vir oplice gra
tie nec est qd se abscondat a cuneo
aphe tuz/ qd que illi predixerut. glo
rificauit et portauit in corpore suo.
Hic neq; se putat victoriosus marty
ru choris. victor noster arcendu/ qui
dura et diuino martyrio. iunetute
sui corpis hostia imolauit. Pedet
veteran9 miles debita ia suauitate
et securitate quiet9. secur9 quide sibi
sed nra solliat9. Non eni putredine
carnis simul se exuit viscen9 pie ta
tis. nec sic sibi induit stolā glē. ve
nre parit miserie sucq; ipi9 mie ob
liuione induerit. Non est terra obli
uiois qua aia victoris inhabitat no
terra laboris vt occupetur in ea. no
deniq; terra s; celu est. Nuqd cele
stis habitatio aias quas admittit
idurat. aut meozia priuat aut spo
liat pietate?

Lectio septima.

Ratres/ latitudo celi dilatat
corda no artat. exhilarat me
tes no alienat affectiones. non co
trahit. sed extendit. In lumine dei
serenatur. memoria no obscuratur.
In lumine discitur quod nescitur.
non quod scitur dediscitur. Super
ni spiritus illi qui ab inicio celos in
habitāt nuqd qz iolūt celos tras
despiciūt/ et no magis eos visitant
et frequentāt? Nuqd qz semp videt
facie pris/ misteriu euaiat pietate?
Omnes nichilomin9 amistratozū
spūs sūt/ missi in misteriu / ppe eos
q hereditate capiūt salutis. Quid
ergo? Discurrerūt angeli et succur
rerūt hoibus. et q ex nobis sūt nes
ciūt nos. nec norūt iam cōpati. in q

bus passi sūt ipi? Qui dolores nesci
unt/ sentiūt tamē nros. et q venciūt
de magna tribulatiōe no recognos
ciūt iam in quo fuerūt? Dao q dixit
Ne expectant iussi donec retribuas
michi. Iuss9 est victor/ expectās et ip
se nraz pauldubio retributionē. No
est iste pincerna pharaonis. q iuen
tā glām tenuit sibi/ pphie sui pariter
et captiui mīme recordat9. Minister
est xpi. et xpm seqtur. Non est ille
oblitus sue pmissiōis: nec socio pas
siōis regni psortū denegauit. No ē
discipul9 atra magim. No pt victor
qeq; facere nisi qd viderit magistrū
faciente. Opa que ille fecit et iste fa
cit similiter. In celos ingressus quos
ante apertos sibi beatis oculis sus
picabat. vere nūc reuelata facie spe
culatur gloriā dei absortus quide. s;
non oblitus clamore pauperū. Bea
ta visio/ qua in eadē ymaginē tras
formatur a claritate in claritate tā
q a domini spiritu.

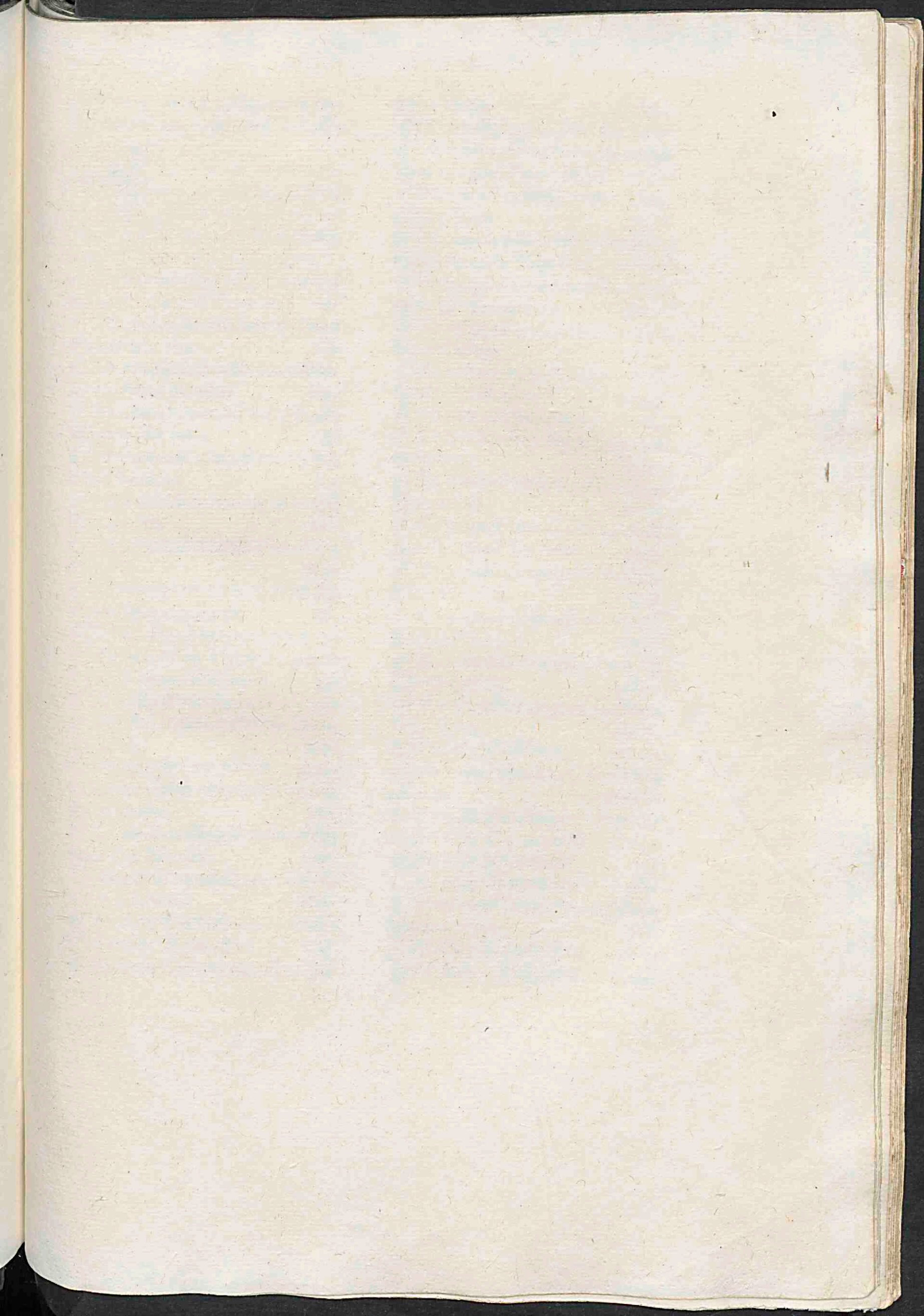
Lectio octaua

Patruus ad pugna/ magn9 ad
victoriā. matris needū visce
ra exiens. et iam exiens demonia
cū incremento virtutū ac meritorū
victor viuens inter peccatores trans
latus est. O virū papi e sanctitate
q an seūs q natus/ an ope/ q noie
victor. adhuc utero claus9 ia de hos
te triūphauit. O venerandā eadē ip
sis angelis sanctitate. qua pari stu
dio. et si dispari volūtate et mali fu
gitant et frequentant boni. Nec fa
cile dixerim/ quid vitam astringat sac
torem hozz fauce an pauor illozū.
Corpore deniq; terras. mēte celos

inhabitans. aliquando familiaris
aliquid nuntiantes. aliquando ines-
fabili cantus suauitate. plausibiles
supernorum voces spiritu audiebat.
Vere anima tua victor una ex genus
que tibi in cruce apparuerunt. vere isis-
ta crux cum diuine inserta glorie candente si-
bi claritate ymaginem induit quam inue-
nit Vincens expandit gremium suum. qui
pugnati dederat spiritum suum. **O** victrix
anima que sicut passer transuolans mundi
laqueos euasisti. respice ad incautas
animas iteratas illis periculis in il-
lis. ut tuo precario eruiamur. **O** mi-
les emerite qui christiane milicie duris
laboribus angelice felicitatis requiem
commutasti. respice ad rebelles et rebel-
les comitones tuos. qui inter hos-
tes gladios et spirituales nequias:
tuos laudibus occupamur. **O** victor
iclite qui de terra et de celo gloriosissime
triumphasti. illius gloriam nobiliter sup-
bus despicies. et huius regna pie vio-
lentius diripies. respice de celo ad vic-
tos terre. ut hec sit tuorum consummatio
triumphorum. si et demum nobis uiasse te
sentiamus. **Na** si ex te nomen tibi. per-
fecta veritas nominis ex nostra liberatione
conferbitur. et certe deest interpretationi
quod diu nos qui tui sumus minime libera-
mur. **Be**ne precor quod dulci et suauis o vic-
tor in hoc loco afflictionis et in hoc
corpe mortis. te canere te colere te
precari. **N**omen tuum et memoriale tuum
saue distillans in labijs captiuorum.
mel et lac sub lingua eorum qui tui me-
moriam delectantur. **E**rgo fortis
athleta. dulcis patronus. aduocate fi-
delis. exurge in adiutorium nobis ut
et nos de nostra creptioe gaudeamus.

et tu de plena victoria gloriaberis. **O**
omnes patres peccauimus tibi facti filii
alieni. sed appropriauimus in victorem. qui
dum uicem cupiditate sua uicem et nostra
tuam. nos quoque in gratiam potenter resti-
tuat. **O** victor ihesu te in nostro victore
laudamus. quia te in illo uiasse cognouimus.
Da ei piissime sic de sua in te
victoria gloriam. ut non subeat obliuio
nostri. filii dei imitte ei nostri semper
in conspectu tuo memoriam esse. nostram
in tuo tremendo iudicio suscipe et age
re causam. qui cum patre et spiritu sancto
uiuis et regnas deus per omnia secula
seculorum. **A. M. E. N.**

Epliat insigne opus epliarum cri-
mie doctrine viri beati bernardi primi
clareuallensis abbatis in iclito bruxellen-
sum ducatus brabantie oppido ipse
sum ac anno domini M. CCC. LXXI. tercia
o post aprilis in festo sancti leonis primi
pape feliciter terminatum. .2.

Incipit tabula epistolarum beati
bernardi primi clareuall'abbatis.

Ad robertū nepotem suum qui de ordine asteraciensi ad cluniacensem transierat. que sic incipit. Datis et plusquam satis. ii.
Epistola prima
Ad fulconē lingonēse puerū. postea archidiaconū. Bone idol. ii.
Ad quosdā canonicos regulares. Exhortatio illa. ii.
Ad arnaldū abbate morimundi. Dño abbati arnaldo. iiij.
Ad adam monachū unde supra. Tua michi satis. v.
Ad brunonē coloniensem vñ sup. Dño brunoni. vi.
Item ad adā monachū unde supra. Si maneres. viij.
Ad brunonē coloniensem. Que sis a me. viij.
Ad eūdem iam archiep̄m coloniensem. Dignationis v're. ix.
Ad eū. Horedū punire. x.
Ad cartusienses et guigoni priore. Inter p̄res reuerētissimis. xi.
Ad eos. Amatissimo dño. xij.
Ad dñm papam honoriū. Dum mo p̄ticia. xij.
Ad eū. Dumo p̄ticia. xiiij.
Ad haumeiū cancellariū vñ sup. Viro illustri. xv.
Ad petrū presbiterū cardinalem unde sup. Rmo suo. xvi.
Ad petrū dyaconē cardinalem. Dño venerabili. xvij.
Ad eū. Cū totū me. xvij.
Ad eū. Tps est ut. xix.
Ad haumeiū cancellariū vñ sup.

Viro illustri. xx.
Ad mathz legatū. Fuit q̄d. xxi.
Ad hūbandū lugdunensem archiep̄m et legatū. Reuerētissio. xxij.
Ad attonē trecentensem ep̄m. Pau. xxiij.
Ad mḡm gislebertū vniuersalē ep̄m lōdoniēse. Iōge sat. xxiiij.
Ad hugonē rothomagēse archiep̄m. Si dici malicia. xxv.
Ad guidonē lausennensem ep̄m. Manū vram. xxvi.
Ad arduonē gebēnensem electū. Credim⁹ elationem. xxvii.
Ad cūdy iā ep̄m. Prebet. xxviii.
Ad stephanū metēsem episcopū. Stephano. xxix.
Ad albeonē primiceriū metēsem. Honorabili. xxx.
Ad hugonē comitē cāpanie militem sepli factū. Si causa. xxxi.
Ad abbate sci nyphasij remēsis. Q̄to tibi affat. xxxij.
Ad hugonē p̄tinaacensem abbate. Dilectissimo suo. xxxiiij.
Ad dzogonē monachū unde supra. Q̄ nō imerito. xxxv.
Ad magistrū hugonē farsitum. Rmo fratri. xxxvi.
Ad eū. Dilāssimo. xxxvii.
Ad comitē theobaldū. Laudabili prināpi. xxxviii.
Ad eū. Pio prināpi. xxxix.
Ad eū. Cū multa m. xxxix.
Ad eū. Duo vobis. xli.
Ad eū. Timeo vos. xli.
Ad henricū senonēsem archiep̄z. Dño venerabili. xliij.
Ad eū. Priore p̄is. xliij.
Ad eū. Videt. certe. xliij.

Ad ludouicū regē frācorū **Eximi** xlv.
 o regi
Ad dñm papā honoriū vñ s̄ **Dū** xlv.
 mo p̄ficia
Ad eundē ex p̄sona gaufredi car
 notens̄ ep̄i vñ s̄ **Tristiss̄e** xlvij.
Ad haimericū cancellariū vñ sup̄
 viro illustri xlvij.
Ad dñm papā honoriū p̄ hērico
 senonēsi archiep̄o **Dūmo** xlix.
Ad eundē vñ sup̄ **Oportebat** l.
Ad haimericū cancellariū **Viro**
 illustri li.
Ad eundē **Amicus nē** liij.
Ad eundē **Pro multē** liij.
Ad eundē **Volo ⁊ p̄cor** liij.
Ad gaufridū carnotensem ep̄m
Fidelissimo lv.
Ad eundē **Qd a me de dño** lvj.
Ad eundē **Dicit is a v̄za** lvij.
Ad ebalū cathalaunensem ep̄m
Dño ebalō lvij.
Ad guillenā lingonensem ep̄m
Dño suo lix.
Ad eundē **Pro ecclā molismēs̄** lx.
Ad ricmū tullensem ep̄m **Reue**
retissimo lx.
Ad hēricū viardunensem ep̄m **Dño**
henrico lxij.
Ad eundē **Sup̄ h̄is q̄** lxij.
Ad alexandrū linconensem ep̄m
Viro honorabili lxij.
Ad aluisū abbate acquisinā **Al**
uiso abbati lxx.
Ad gaufridū abbate sc̄i theoteri
ā Dūmo p̄cor lxxi.
Ad mōchos flauiacenses **Dño**
h. p̄ri flauiacen̄ lxxij.
Ad eos ē **Modestie q̄dy** lxxij.
Ad guidonē abbate de trib⁹ fōti

bus **Vñ te p̄ristatū** lxxij.
Ad eundē **Cōsideras mis̄e** lxx.
Ad monachos eiusdem loci **Q̄**
 nondum lxxi.
Ad ramaldū fusniacensem abbate
Dilassimo lxxij.
Ad eundē **Plage dilass̄e** lxxij.
Ad eundē **Sp̄ba dilass̄e** lxxij.
Ad artaudū puliacensem abbate.
Quicqd grē lxxv.
Ad eundē **Vñ placuit** lxxvi.
Ad ingēm hugonē de sc̄o victore
Vi tibi videor lxxvij.
Ad suggerū abbate sc̄i dyonisij
Ex̄it sermo bon⁹ lxxvij.
Ad abbez lucā **Bo⁹ nob̄** lxxix.
Ad guidonē abbate molismensem
Q̄to tibi i hac lxxx.
Ad gerardū abbate pultariensem
Sc̄ip̄s̄se me lxxxi.
Ad abbate sc̄i ioh̄is carnotensis
Ad ea de quib⁹ lxxxiij.
Ad symonē abbate sc̄i nycholai
Persecutionem lxxxiij.
Ad guilelmū abbez sc̄i theoteri
ā Q̄ me huiusmodi lxxxiij.
Ad eundē **Di nemo sc̄it** lxxxv.
Ad eundē **Frater b̄nar̄** lxxxvi.
Ad ogerū canoniciū regularem
Tot⁹ viscerib⁹ lxxxvij.
Ad eundē **Om̄it̄o nūc** lxxxvij.
Ad eundē **Indigē forsi** lxxxix.
Ad eundē **Breues breuib⁹** lxx.
Ad abbes succ̄ioni cōgregatos
Reuerēdis xc.
Ad hēricū regē angloz **Hērico**
 illustri xcij.
Ad henricū wintonensem ep̄z **Vi**
 ro illustri xcij.
Ad abbez cuiusdā mōsterij eborac̄

unde exierat prior cum alijs fratribus **C**onsilium xciiij.

Ad archiepiscopum eboracensem **A**ppellatio operis xcv.

Ad richardum fontanensem abbatem et socios eius **Q**uia audiui xcvi.

Ad ducem coradum **O**mnis potestas xcviij.

Ad quedam cuius nomen ignorat de machabeis **Q**uod per fratrem xcviij.

Ad utrum quo te xcix.

Ad in minus vos C.

Ad fratrem labertum ci.

Ad sup fratre turbato cii.

Ad si facit ignotus ciiij.

Ad magistram galterum de caluo monte **S**epe meum animam ciiij.

Ad romanum romane curie subdiaconum **B**ernardum abbatem cv.

Ad magistrum henricum murchum **D**ilecto suo cvi.

Ad thomam prepositum de beuerla **T**homa dilecto filio cvij.

Ad alterum thomam de seculo automara qui transgressus terminum quem posuerat annuas adhuc petebat iducas ob studium lazarum tardas quersionem suam **R**emio filio suo cvij.

Ad illustrem iuvenem gaustidum de perona et socios eius **D**ilectis filiis cix.

Ad patres eiusdem gaustidi **S**ola toria **S**i filium vestrum cx.

Ad ex persona helie mochi ad patres suos **D**ola causa cxij.

Ad gaustidum luxouensem **D**oleo super te cxij.

Ad sophiam virginem **B**ertram cxij.

Ad alteram scimoniam **M**agnum michi gaudium est cxiiij.

Ad scimoniam quandam de monasterio sancte marie trecentis **R**elatum cxv.

Ad emegardem quandam conuictam britanie **D**ilectam in christo filie cxvi.

Ad eadem **R**ecipi delicias cxviij.

Ad beatricem nobilem et religiosam matronam **M**irore tue deuotio cxviij.

Ad ducem et ducissam lothoringie **D**uca et ducasse cxix.

Ad ducissam **G**ratias agimus cxix.

Ad ducissam burgundie **V**ere dignationis cxix.

Epistola domini hildeberti turonensis archiepiscopi ad bernardum abbatem **B**alsamum ex odore cxix.

Rescriptum sancti bernardi ad eundem **B**onum homo de cxiiij.

Ad hildebertum turonensem archiepiscopum qui nundum receperat papam innocentium **M**agno sacerdoti cxiiij.

Ad magistram gaustidum de loratoz **O**dor in flore cxv.

Ad episcopum agitanie qui gerardum engolismensem **D**ominis et patribus cxv.

Ad comitem pictauesem ex persona ducis burgundie **G**uilelmo dei cxv.

Ad eundem **I**n eo animo cxv.

Ad ianuenses **I**anuenses suis cxix.

Ad pisanos **P**isanis nostris cxix.

Ad mediolanenses **P**ius mediolanensibus cxix.

Ad clerum mediolanensem **B**enedicti vos a domino cxix.

Ad uniuersos ciues medionensium **V**t ex scriptis vestris cxix.

Ad nouitios apud mediolanum **Q**uersos finis fratrum cxix.

Ad petrum papientem episcopum **S**i semen bonum cxix.

Ad eundem **S**i tristitia sepe cxix.

Ad ipatricē romanorū In recon
 ciliatione mediolanenē cxxxvij.
Ad hēnciū regē anglozū Henri
 co illustrissimo cxxxviij.
Ad lothariū impatorē Lothario
 dei grā cxxxix.
Ad eūdy Miroz cui⁹ cxl.
Ad hūbertū igniacensem abbate
 qui abbatiā suā dimiserat. Parcat
 tibi op⁹ deus cxli.
Ad monachos alpeses Bon⁹ p⁹
 vester cxliij.
Ad suos clauallēses Caissimis
 fabus cxliij.
Ad eosdy Triste est aīa cxliij.
Ad abbates asterāo cōgregatos
 In multa infirmitate cxlv.
Ad burchardu balernēsem abba
 tem Ignitū eloquū cxlvi.
Ad pettū duniacēsem abbatem.
 Dño petro abbati cxlvij.
Ad eūdy Nolim cxlvij.
Ad dñm papā innocentū Dani
 tas capitis cxlix.
Ad philippū tironēsis ecclie elec
 tum Doleo sup te cl.
Ad dñz papā innocentū p treceſi
 epō Insolentia cli.
Ad bernardū de port⁹ ex ordine
 cartusiēsi Petis instāter clij.
Ad eūdy Dissimulare nō cliij.
Ad dñm papā innocentū p eodē
 qñ elāus est Dilectū deo cliij.
Ad eūde p clerū aurelianēsi⁹
 Vñquo misera clv.
Ad haimeriū p eistē Spetiali
 amro clvi.
Ad dñm papā innocentū sup in
 terfectione mgti thome pōis saci
 victoris Amātissimo pzi clviij.

Ad eūde in psona stephani pisia
 cenſ epī vñ sup Pysſio pzi clviij.
Ad haimeriū cācellariū in psona
 eiusdem epī vñde sup Dño haimē
 rico clix.
Ad dñm papā innocentū vñde su
 pra Vox sanguinis clx.
Ad haimeriū cācellariū p eodē
 frequēte et clxi.
Ad iohem cremenſem cardinale
 pbzm de eodē Dilāone clxij.
Adio cause ligonēſ ecclie ad dñz
 papā innocentū Dū adhuc clxij.
Ad falconē decanū ⁊ guidonem
 thesaurariū lugdunēſ ecclie vñ sup
 Plaga vt videtis clxiiij.
Ad dñz papā innocentū vñ sup
 Iterū clamo clxv.
Ad eūde vñ sup Clementissime
 pater clxvi.
Ad epōs ⁊ cardinales romane
 curie Vos scitis clxviij.
Ad dñz papā innocentū vñ sup
 Dignatio vñ a clxviij.
Ad ludouicū iuniorē regē frācorū
 vñ sup Pi totus clxix.
Ad dñm papā innocentū p falca
 ne lugdunēsi archiepō Qui in alia
 tum negocijs clxx.
Ad eūde in psona godefridi ligo
 nēſis epī Inter crebra clxxi.
Ad ipsū falconē Principimus ad
 dñm papā clxxij.
Ad canonicos lugdunēſes de cō
 ceptione sacte marie Inter ecclesias
 gallie clxxiiij.
Ad patriarchā iherosolimorū Pa
 triarchalib⁹ script⁹ clxxiiij.
Ad dñm papā innocentū ex pso
 na alberonis treuerensis archiepī

Voluntas cordis clxxvi.
Ad eundem in persona eiusdem clxxvi.
Petru episcopi clxxvi.
Ad dñm papā innoctū p treue clxxvi.
Tesi archiepō Amāssim o clxxvi.
Ad eundem p eodem Quo malicia clxxvi.
Vincit clxxvi.
Ad eundem p eodem clxxvi.
Ad haimericū cellariū clxxvi.
Bi ver clxxvi.
Bis cōtendere clxxvi.
Ad henricū senonēsem archiepō clxxvi.
Pro multis clxxvi.
Ad gradū regē rōnor clxxvi.
Repta clxxvi.
Restra clxxvi.
Ad dñz papā innoctū fratrem clxxvi.
Andreā clxxvi.
Ad eustachiū occupatōrē valen clxxvi.
Tine sedis clxxvi.
Viro illustri clxxvi.
Ad symonē filiū castellani clxxvi.
Cog clxxvi.
Noscens clxxvi.
Ad epōs senonas cōuocādos cō clxxvi.
Tra hereses petri abailardi clxxvi.
Exist clxxvi.
Ser clxxvi.
Mo clxxvi.
Ad epōs 7 cardinales curie de e clxxvi.
Ote clxxvi.
Dñis 7 pñibz clxxvi.
Ad dñm papā innoctū de eodem clxxvi.
Amāssimo clxxvi.
Ad eundem q qdā capitula illaz clxxvi.
Heresū clxxvi.
Amāssimo clxxvi.
Ad eundem ex psona dñi remēsis clxxvi.
Renerēssimo clxxvi.
Ad mgēm guidonē de catello q clxxvi.
Petri discipul9 fuerat 7 de q potissim clxxvi.
Psuēbat q postea fuit papa celestin9 clxxvi.
Venerabili dño clxxvi.
Ad mgēm yuonē cardinale de e clxxvi.
Ote clxxvi.
Pilectissimo suo clxxvi.
Ade dñm innoctū pape contra he clxxvi.
Reses petri abailardi clxxvi.
Innoctū epī clxxvi.
Ropus clxxvi.

Ad episcopū constātiensem pro clxxvi.
Arnaldo de bixia clxxvi.
Di sciret paterfa clxxvi.
Miliat clxxvi.
Ad guidonē legatū de eodem clxxvi.
Arnald9 de bixia clxxvi.
Ad petrū bisuntinū clxxvi.
Peregrinati clxxvi.
Onē abbatē clxxvi.
Ad dñm papā innoctū clxxvi.
In cau clxxvi.
Se actione clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Vsq 7 su clxxvi.
Ad magistrū vlgēnū andegauē clxxvi.
Sem epm p grau qzela q erat iter clxxvi.
Ipsum 7 abbatissam fontis ebzardi clxxvi.
Iacri clxxvi.
Ad balduinū abbatē reatini mōs clxxvi.
Terij clxxvi.
Epīlā quā misisti clxxvi.
Ad clerū senonēse clxxvi.
Destitu bñ clxxvi.
Dicto pastore vzo clxxvi.
Ad epm 7 clerū treceſe clxxvi.
Legim9 clxxvi.
Sicrauerit clxxvi.
Ad abbatē saci albani clxxvi.
Et si facie clxxvi.
Ignotus es clxxvi.
Ad epm roſtensem clxxvi.
Dure scribi clxxvi.
Tis nō mereti clxxvi.
Ad reginā iherosolimorū clxxvi.
Audie clxxvi.
Tunt hoīes clxxvi.
Ad rogetū regē ſialie clxxvi.
Lōge late clxxvi.
Qſatis clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Di me qzitis clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Habetis quod petis clxxvi.
Tis clxxvi.
Ad dñz papā innoctū clxxvi.
Dñm re clxxvi.
Mensem clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Dñs ſaturariē clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Vir illustis clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Quis m faciet clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Ei cura clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
Scribo vob clxxvi.
Ad eundem clxxvi.
De comite radulfo 7 v clxxvi.
Ore eius clxxvi.
Reſcriptū est clxxvi.

Ad eundem Tribulatio ccxvi.
Ad eundem exausatoria et extrema
 Dño et pñi ccxvii.
Ad tres epōs curie. albericū hos
 tiensem. stephanū pñestunū. igniatū
 cusculanū. et gerardū cancellarium
 Qñtum ccxviii.
Ad ludouicū regē frācorū vñ sup
 libenter ccxix.
Ad eundem vnde supra Hāt deus
 pñtum ccxx.
Ad iohannē suessionēsem epō et sug
 gerū abbate sancti dyonisij Hāp
 sera regi ccxxi.
Ad episcopū suessionēsem durissi
 me rescribentem ei. ita ut hec fuerit
 saluatio. salutem in domino et non
 spiritum blasphemie. Nūme qui
 dem ccxxii.
Ad stephanū pñestunū epō. Ho
 quitur iohēnuas ccxxiii.
Ad epōm suessionēsem pro pace In
 bozaumus ccxxiiii.
Ad ludouicū regē frācorū vñ sup
 ludouico ccxxv.
Ad epōm suessionēsem Semper
 quidem ccxxvi.
Ad petrū duniacēsem abbate con
 querente qd ei nō scriberet Ita ne io
 cari libet ccxxvii.
Ad tres episcopos supradictos
 pro abbate latiniaēse. Pōb audeo
 loqui ccxxviii.
Ad eosdē Si vera sūt ccxxix.
Ad abbate iohannē de buzeio. qui
 abbatia suā reliqrat et abierat i soli
 tudinē filio kmo ccxxx.
Ad herbertū abbatem sancti ste
 phani diuionensis Hi frater iohan
 nes ccxxxi.

Ad dñm papā celestinum pro in
 truso eboracensi Oportet vos scun
 dum ccxxxi.
Ad totam curiā vnde sup Dñis
 et pñib9 ccxxxii.
Ad oēm curiā romanā quādo ele
 gerunt abbate sancti anastasi in pa
 pam eugenium. Dominis et patri
 bus ccxxxiii.
Ad dñm papam eugenū prima
 Auditiū est ccxxxiv.
Ad eundem p eboracēsi intruso Im
 portunus sum ccxxxv.
Ad eundem pro eodem Qñ cupio
 semper ccxxxvi.
Ad hildefontū comitē sancti egi
 di pro henrico heretico Qñ audi
 mus ccxxxvii.
Ad tholosanos post reditū suū
 In aduētū ccxxxviii.
Ad romanos qñ discesserūt a do
 mino papa eugenio Nobilib9 et op
 timatibus ccxxxix.
Ad cōradū regem romanorum.
 Nec dulaus ccxl.
Ad dñm papā eugenū p aureli
 anensi epō Ita qñso ccxli.
Ad eundem pro eodem quādo pre
 dictus aurelianensis depositus est.
 Tps est ut ego scribā ccxlii.
Ad eundem pro remēsi archiepō
 Amātissimo ccxliiii.
Ad eundem pro dño sagienti Non
 est michi ccxlv.
Ad eundem pro valētino electo Hi
 rebus ccxlv.
Ad bernardū priorem portaz
 Reuerētissimo ccxlv.
Ad dñm papā eugenū. Amātis
 simo ccxlv.

Ad eūde p̄ eboracēsi Petri fuf
 trita cclix.
Ad abbate de p̄monstrato Audi
 ui auditiōem ccl.
Ad abbate garinū alpensem Re
 uerendo p̄ri ccli.
Ad abbate sancti nycholai Pro
 uide ut videtis cclij.
Ad ludouicū regē fr̄corū Ludoui
 co dei gr̄a cclij.
Ad dñm papā eugenii p̄ itinere
 iherosolimitano Nō est cclij.
Ad eundē p̄ fr̄ philippo Est ne
 gotium cclv.
Ad eūdy pro abbate ualeno In
 veritate cōpim⁹ cclvi.
Ad eūdem pro quo sup̄ Et si qd
 aliquādo cclvij.
Ad abbate ualenu Dat⁹ sup̄q
 affligit nos cclvij.
Ad dñm papam p̄ quodā paup̄e
 abbe Vn⁹ de mili. cclix.
Ad eūde p̄ monachis mosomēsi
 bus Nō possū cclx.
Ep̄o successionē p̄ abbate raziaē
 si Petreperā cclxi.
Petre⁹ duniaēsis abbas ad ab
 bate dareuallēse forti ac cclxij.
Ad petrū duniaēsem abbatem
 Quid facit o bone vie cclxij.
Ad suggeriū abbate sc̄i dyonisi⁹
 obitu eius q̄solatoria h̄mo q̄ itimo
 anuo cclxij.
Dño duniaēsi fili⁹ vester frater
 galtherus cclxv.
Ad dñz papā eugenii pro fr̄b⁹
 de corona Alij cclxvi.
Ad eūdy Berp̄es cclxvij.
Ad eūdy Qui tēptat cclxvij.
Ad comitē theobaldū Dat⁹ qz

diligo vos cclxix.
Ep̄o laudunēsi Vzi su⁹ cclx.
Ad dñm papā eugenium. Ama
 tissimo p̄ri cclxxi.
Abbati traum fōtium cōtra nepo
 tem episcopi antiodozēsis. Penitet
 me cclxxij.
Ad dñz papā p̄ antiodozēsi elec
 tione Cū primū cclxxij.
Ad eūde p̄ obitu ep̄i antiodozē
 sis Adhuc cclxxij.
Ad eundem pro dño duniaēsi.
 Multū videtur cclxxv.
Ad eūde p̄ ep̄o beluacensi Petri
 onis filij vzi cclxxvi.
Ad henricū comitē Abbas de cas
 tellione cclxxvij.
Ad dñm papā eugenii p̄ antio
 dozēsi negotio Bñ facit cclxxvij.
Abbati brunoi de tara valle Rec
 te ne irascaris tu cclxxix.
Ad ludouicum regem fr̄corum
 pro electo antiodozēsi Volui ega
 vn⁹ cclxxv.
Ad dñm papā eugenii p̄ gigni
 acsib⁹ Apud dunia. cclxxix.
Ad eūdy p̄ remēsi archiep̄o q̄ ali
 is p̄sonis Dñs rem. cclxxxij.
Ad eūdy p̄ odone abbate sc̄i dyo
 nisi⁹ Pro ecclia cclxxxij.
Ad ad eūde p̄ eodē Di susurrea
 tiones cclxxxij.
Dño hostiēsi p̄ eodē abbe Dñs
 abbas cclxxxv.
Ad adzeā auūculū suū militem
 tēpli Rē tue cclxxxvi.
Ad reginā iherosolimitanā. Di
 lecte in xp̄o filie cclxxxvij.
De iordano cardinali dño hostiē
 si Petrasij legat⁹ cclxxxvij.

Ad dñz papā eugenii pro eccle-
sia sancti eugendi iurensis. Sancti
eugendi

cc lxxix.

Ad quendam qui ausus est noui-
tium dehortari a proposito Et si ig-
notus

ccxc.

Petro abbati de cella de mona-
cho cariaesi qui trāsierat apud da-
ram vallē Unde michi

ccxcii.

Ad dñm papā eugenii p epō ce-
nomānesi Atest epō

ccxcij.

Dño hērico cardinali p eodē epō
Dic tibi qñ michi

ccxcij.

Dño hostiensis p eodem. Quidam
dericus

ccxcij.

Abbati arrenati p monacho fu-
gituo Iatoz pñentiū

ccxcv.

Ad dñz papā eugenii de nycho-
lao Nichola9 ille

ccxcvi.

Comiti engelberto p fratrib9 de
bruxa Nolite mirari

ccxcvij.

Blesēsi comitisse Di qñ

ccxcvij.

Santie sorori ipatorē hyspanie
Qd factū est

ccxcix.

Legatis apli9 p epō mogūtino
Dñis et pzib9

cc.

Ludouico iuniori regi frācor9 Di
homo ille

ccci.

Eidē p ipsi9 infirmitate solliato
In lra

cccij.

Ad dñm papā eugenii pro epō
beluacēsi fili9 vester

cccij.

Dño hostiēsi p elāone abbatis
tuoldi de trib9 sōtib9 De mūdo ab

ccclij.

scādalis

ccclv.

Ad tres epōs curie romane Ad
hoc vos de9

ccclvi.

Ad abbate duniacēsem. Dño et
patri

ccclvij.

Ad arnaldū carnotēsem abbate
boneuall Dusepin9

ccclvij.

Ad frēs hybernēses in obitu scī
malachie Religiosie

ccclx.

Ad guidonē abbate 7 moāchos
arrematēses Venerabili

ccclx.